ព្រះ
ត្រៃបិដកបាលី
និង
សេចក្តីប្រែជាភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ទីឃនិកាយ បាដិកវគ្គ
ឆដ្ឋភាគ
១៩

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ភ្នំពេញ
៣.ស ២៥០៣

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកស្កានេះ
ត្រូវទាបថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកដប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ចាប់ពីភាគ១ ដល់ ភាគ៥០
គឺជាទបស់ ឧបាសិកា កាំង ហ្គិចណៃ និងស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រធីតា,
ធ្វើជូនលោកគ្រូអគ្គបណ្ឌិត ប៊ុត-សាវង្ស ។ និងទុកក្នុង
គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

កែសម្រួលតាមកុំព្យូទ័រ តម្រូវឲ្យបកវណ៌អានអេឡិត្រូនិច
ដោយខ្ញុំព្រះករុណាខ្ញុំបាទ ស្រុង-ចាន់ណា ។

www.5000-years.org

ព្រះ
វៃក្រៃបិដកធាលី
និង
សេចក្តីប្រៀបភាសាខ្មែរ
សុត្តន្តបិដក
ឯឃនិកាយ ឆាដកវគ្គ
ឆដ្ឋភាគ
១៩

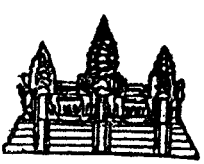

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ ក្រុងភ្នំពេញ

ព.ស. ២៥០៣

សុត្តន្តបិដកេ ទីឃនិកាយស្ស

បាដិកវគ្គោ

ឆដ្ឋោ ភាគោ

លក្ខណាសុត្តំ សត្តមំ

(១) ឯវមេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា សាវត្ថិ-
យំ វិហរតិ ជេតវនេ អនាថបិណ្ឌិកស្សារាមេ ។ តត្រ
ខោ ភគវា ភិក្ខូ អាមន្តេសិ ភិក្ខវោតិ ។ ភទន្តេតិ
តេ ភិក្ខូ ភគវតោ បច្ចស្សោសុំ ។ ភគវា ឯត-
ទវោច ទ្វត្តឹសិមានិ ភិក្ខវេ មហាបុរិសស្ស មហាបុរិ-
សលក្ខណានិ យេហិ សមន្នាគតស្ស មហាបុរិ-
សស្ស ទ្វេ វ(១) គតិយោ ភវន្តិ អនញ្ញា សេ
អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តិ ធម្មិកោ
ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនបទដ្ឋាវរិយប្បត្តោ

---

១ ខ. វិសេន ទិស្សតិ ។

សុត្តន្តបិដក ទីឃនិកាយ

បាដិកវគ្គ

ឆដ្ឋភាគ

លក្ខណសូត្រ ទី ៧

(១) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ក្នុងវត្តជេតពន របស់អនាថបិណ្ឌិកសេដ្ឋី ជិតក្រុងសាវត្ថី ។ ក្នុងវេលានោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ។ ភិក្ខុទាំងនោះ ធ្វើយតបព្រះពុទ្ធដីកា នៃព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ពាក្យនេះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មហាបុរសប្រកបដោយមហាបុរិសលក្ខណៈ៣២ ប្រការនេះ មហាបុរស (នោះ) រមែងមានគតិ ២ យ៉ាង មិនមែនក្រៅពី ២ យ៉ាងនេះទេ គឺបើមហាបុរសនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ទើបបានជាស្តេចចក្រពត្តិប្រកបដោយធម៌ ជាស្តេចទ្រង់ធម៌ មានជ័យជំនះផ្សាយអំណាច រហូតដល់ផែនដី ដែលមានមហាសមុទ្រទាំង ៤ ព័ទ្ធជុំវិញ ទ្រង់ជាប់ទ្វារភាវៈជាអ្នកមានជនបទដ៏មាំមួន

សត្តរតនសមង្គីតោ តិស្សមានិ សត្ត រតនានិ
កាន្តិ សេយ្យថីទំ ចក្ករតនំ ហត្ថិរតនំ អស្សរតនំ
មណិរតនំ ឥត្ថីរតនំ គហបតិរតនំ បរិណាយក-
រតនមេវ សត្តមំ ។ បភេសហស្សំ ខោ បនស្ស
បុត្តា កាន្តិ សូរា វីរង្គរូបា បរសេនប្បមទ្ទនា ។
សោ ឥមំ បឋវី សាគរបរិយន្តំ អទណ្ឌេន អសត្ថេន
ធម្មេន សមេន អភិវិជិយ អជ្ឈា-
វសតិ សចេ ខោ បន អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ
អរហំ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ វិវដច្ឆទោ ។ តត-
មានិ(២) តានិ ភិក្ខវេ ទ្វត្តិំស មហាបុរិសស្ស(៣) មហាបុរិ-
សលក្ខណានិ យេហិ សមង្គីតស្ស មហាបុរិសស្ស

---

๑ ខ. ម. អទណ្ឌេន អសត្ថេន ធម្មេន សមេន អភិវិជិយ អជ្ឈាវសតិ ។
๒ ខ. តតមានិ ប ។ ๓ ខ. ម មហាបុរិសស្ស ទ្វត្តិំស ។

ទ្រង់ប្រកបដោយរតនៈ ៧ ប្រការ ឯរតនៈ ៧ ប្រការ នៃស្តេចចក្រពត្តិនោះ គឺ ចក្ករតនៈ ១ ហត្ថិរតនៈ ១ អស្សរតនៈ ១ មណិរតនៈ ១ ឥត្ថី[1]រតនៈ ១ គហបតិរតនៈ[2] ១ បរិនាយករតនៈ[3] ១ រមត្រូវជា ៧ ប្រការ ។ ព្រះរាជបុត្រ របស់ស្តេចចក្រពត្តិនោះ ក៏មានចំនួនច្រើនពាន់ ច្រើនតែជាអ្នកក្លៀវក្លា មានរូបសណ្ឋានជាអ្នកអង់អាច អាចញ៉ាំញីនូវសេនារបស់ស្តេចឯទៀតបាន ។ ព្រះអង្គក្រោបក្រាមគ្រប់គ្រងនូវផែនដីនេះដែលមានសាគរជាទីបំផុត ឲ្យជាផែនដីឥតមានគោល ឥតមានទិមិត្ត ឥតមានបន្ទា គឺចោរឡើយ ជាផែនដីស្តុកស្តម្ភម៉ាំមួន ក្សេមក្សាន្ត ឥតមានទុព្ភេត ឥតមានទីពួនរបស់ចោរ ដោយធម៌ដ៏ស្មើគឺសីល ៥ មិនបាច់ពឹងអាជ្ញាមិនបាច់ពឹងគ្រឿងសស្ត្រាវុធឡើយ ចើមហាបុរសនោះចេញចាកគេហដ្ឋាន ទៅទ្រង់ព្រះផ្សាហើយ ទឹងបានត្រាស់ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងលោកមានដម្បូលគឺកិលេសបើកចេញហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មហាបុរសប្រកបដោយមហាបុរិសលក្ខណៈ ៣២ ប្រការនោះ តើដូចម្តេចខ្លះ

---

១ អដ្ឋកថា ថា បានដល់ស្រីដែលតាំងមកនូវសេចក្តីសុខដ៏វិសេស ដល់ស្តេចចក្រពត្តិ ដែលគេតាំងអំពីមន្ទភាពក្រមួល ឬខត្តរាជ្យទ្វីប មកថ្វាយឲ្យតាំងជាអគ្គមហេសី ។ ២ អដ្ឋកថា ក្នុងមហាសុទស្សនសូត្រថា បានដល់ពួកអ្នកមានភោគសម្បត្តិច្រើន ។ ៣ ព្រះរាជបុត្រច្បងដែលមានប្រាជ្ញាឈ្លាសវៃ អាចស្គាល់ចិត្តរបស់ស្តេចចក្រពត្តិ ជាអ្នកចាត់ចែងកិច្ចការគ្រប់ចំពួកថ្វាយស្តេចចក្រពត្តិបាន ។

ទ្វេ ៗ តតិយោ ភវតិ អនញ្ញា សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ សន្ធិវត្តំ ។ សចេ ខោ បន អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ អរហំ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ វិវដច្ឆទោ ។ ឥធ តិក្ខត្តុំ មហាបុរិសោ សុបតិដ្ឋិតចាទោ ហោតិ ។ យំបិ តិក្ខត្តុំ មហាបុរិសោ សុបតិដ្ឋិតចាទោ ហោតិ ។ ឥទំបិ តិក្ខត្តុំ មហាបុរិសស្ស មហាបុរិសលក្ខណំ ភវតិ ។ បុន ចបរំ តិក្ខត្តុំ មហាបុរិសស្ស ហេដ្ឋាចាទតលេសុ ចក្កានិ ជាតានិ ហោន្តិ សហស្សារានិ សនេមិកានិ សនាភិកានិ សព្ពាការបរិបូរានិ[1] ។ យំបិ តិក្ខត្តុំ មហាបុរិសស្ស ហេដ្ឋាចាទតលេសុ ចក្កានិ ជាតានិ ហោន្តិ សហស្សារានិ សនេមិកានិ សនាភិកានិ សព្ពាការបរិបូរានិ[2] ។ ឥទំបិ តិក្ខត្តុំ មហាបុរិសស្ស មហាបុរិសលក្ខណំ ភវតិ ។ បុន ចបរំ តិក្ខត្តុំ

๑-๒ ឱ. ម. សព្ពាការបរិបូរានិ សុន្ទរិកត្តគ្គតានិ ។

ទើបជានជាមានគតិ ២ យ៉ាង មិនមែនក្រៅពី ២ យ៉ាងនេះឡើយ គឺបើមហាបុរសនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានធំបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ បើមហាបុរសចេញចាកគេហដ្ឋានទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ធំបានត្រាស់ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធក្នុងលោក មានជម្ងឺលើកិលេសបើកចេញហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មកោបុរសក្នុងលោកនេះ មានព្រះបាទប្រតិស្ឋានល្អ គឺមានផ្នែព្រះបាទទាំងគូរាបស្មើសព្វអន្ទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មហាបុរសមានព្រះបាទប្រតិស្ឋានល្អ ដោយហេតុណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះឯង ជាមហាបុរិសលក្ខណៈរបស់មហាបុរស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត ត្រង់ផ្នែព្រះបាទទាំងគូ ខាងក្រោមរបស់មហាបុរស មានរូបចក្រកើតឡើង ប្រកបដោយខ្នងកង់ទំងំដុំព្រមទាំងកាំ ១ ០០០ មានបន្ទោរស្មើគ្នាគ្រប់អន្ទេ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ត្រង់ផ្នែព្រះបាទទាំងគូខាងក្រោមរបស់មហាបុរស មានរូបចក្រកើតឡើង ប្រកបដោយខ្នងកង់ទំងំដុំព្រមទាំងកាំ ១.០០០ មានបន្ទោរស្មើគ្នា គ្រប់អន្ទេ ដោយហេតុណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះឯង ជាមហាបុរិសលក្ខណៈរបស់មហាបុរស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត

มหาปุริโส อายตปณฺหี[๑] โหติ ฯ ทีฆงฺคุลี โหติ ฯ มุทุตลุนหตฺถปาโท[๒] โหติ ฯ ชาลหตฺถปาโท โหติ ฯ อุสฺสงฺคปาโท โหติ ฯ เอณิชงฺโฆ โหติ ฯ ปติฏฺฐหนฺโต อโชนุมณฺฑเล ฐิโต ภาสติ เลหติ ปุญฺฉติ ปริมสติ ปริมชฺชติ ฯ โสวณฺณวณฺโณ โหติ ฯ สุวณฺณวณฺณา กายา ฉสฏฺฐิกตโจ[๓] ฯ สุขุมจฺฉวี โหติ สุขุมตฺตา ฉวิยา รโชชลฺลํ กายเย น อุปลิมฺปติ ฯ เอกเกกโลมโก โหติ เอกเกกสฺมึ โลมกูเป โลมกูเปสุ ชาตานิ ฯ อุทฺธคฺคโลมโก โหติ อุทฺธคฺคานิ โลมานิ ชาตานิ นีลานิ อญฺชนวณฺณานิ กุณฺฑลาวฏฺฏานิ อุทฺธคฺคานิ[๔] ฯ พฺรหฺมุชุคตฺโต โหติ ฯ สตฺตุสฺสโท โหติ ฯ สีหปุพฺพทฺธกาโย โหติ ฯ นิคฺโรธปริมณฺฑโล[๕] โหติ ฯ

---

๑ ฉ. ม. อายตปณฺหี ฯ ๒ ฉ. ม. มุทุตลุณหตฺถปาโท ฯ ๓ ฉ. สุวณฺณวณฺโณ โหติ กญฺจนสนฺนิภตฺตโจ ฯ ๔ ฉ. กุณฺฑลาวฏฺฏานิ ปทกฺขิณาวฏฺฏกชาตานิ ฯ ๕ ฉ. ม. นิคฺโรธปริมณฺฑโล ฯ

មហាបុរសមានព្រះបណ្ហិ គឺកែង វែង ។ មានព្រះអង្គុលិ គឺម្រាមព្រះហស្ត ទឹងម្រាមព្រះបាទវែង ។ ។ មានផ្ទៃព្រះហស្តទឹងផ្ទៃព្រះបាទដ៏ទន់ល្មើយ ។ មានផ្ទៃព្រះហស្តទឹងផ្ទៃព្រះបាទប្រឡាក់ដោយក្រឡា ដូចជាសំណាញ់ ។ មានព្រះបាទដូចជាអណ្តែតឡើងខាងលើ ។ មានព្រះជង្ឃាគឺស្មងរៀវមូលត្រសូល ស្រដៀងទឹងស្មងសត្វត្រយ ។ កាលបើទ្រង់ឈរ មិនបាច់នុនព្រះអង្គចុះ អាចស្ទាបអង្អែលព្រះជាណុ គឺជង្គង់ដោយផ្ទៃព្រះហស្តទាំងពីរបាន ។ មានព្រះអង្គាវយវៈដែលត្រូវលាក់កំបាំងដោយសំពត់បិតនៅក្នុងស្រោម ។ មានសែ្បកសម្បុរថ្លៃ (លឿងភ្លឺអន្ទង់) ដូចជាសម្បុរនៃមាស ។ មានព្រះឆវីគឺសម្បុរថ្លៃ ល្អិតផូរផង់លើងស្រិល រំលេចពុលីភ្លាក់មកមិនជាប់ព្រះកាយ ។ មានព្រះលោមាតែ ១ សរសៃ ។ គឺកើតរណ្តៅរោម ១ មានរោម ១ ។ មានព្រះលោមាមានចុងងើងឡើងលើ ព្រះលោមាដែលដុះឡើងហើយមានចុងឡើងលើជាទក្ខិណាវដ្ត ។ បរិមណ្ឌលព្រះសរីរាង្គស្តាំ មានសម្បុរខៀវ ដូចជាសម្បុរនៃផ្កាអញ្ជន កូចមូលដូចជាកុណ្ឌល ។ មានព្រះកាយត្រង់ ដូចជាកាយនៃព្រហ្ម ។ មាព្រះមំសៈ គឺសាច់ ៧ អន្ទើពេញបរិបូណ៌ ។ មានព្រះកាយពាក់កណ្តាលខាងលើដូចជាកាយនៃពជសីហ៍ ។ មានព្រះបិដ្ឋិ គឺខ្នង ជ៏ពេញបរិបូណ៌ ។

ឯត្រោធបរមណ្ហោ ហោតិ យាវតកេ្ខ សត្ត តាយោ តាវតកេ្ខ ព្យាមោ យាវតកេ្ខ ព្យាមោ តាវតកេ្ខ សត្ត តាយោ ។ សមវដ្ដក្ខន្ធោ ហោតិ ។ រសគ្គសគ្គី ហោតិ ។ សីហហនុ ហោតិ ។ ចត្តាឡីសទន្តោ[1] ហោតិ ។ សមទន្តោ ហោតិ ។ អវិរឡទន្តោ ហោតិ ។ សុសុក្ក-ទាឋោ ហោតិ ។ បហូតជិវ្ហោ[2] ហោតិ ។ ព្រហ្មស្សរោ ហោតិ ។ ករវីកភាណី ហោតិ ។ អភិនីលនេត្តោ ហោតិ ។ គោបខុមោ ហោតិ ។ ឧណ្ណា ភមុកន្តរេ ជាតា ហោតិ ឱជាតា មុទុតូលសន្និភា ។ យំបិ កិត្តកេ មហាបុរិសស្ស ឧណ្ណា ភមុកន្តរេ ជាតា ហោតិ ឱជាតា មុទុតូលសន្និភា ។ តំបិ កិត្តកេ មហាបុរិ-សស្ស មហាបុរិសលក្ខណំ ភវតិ ។ បុន ចបរំ កិត្តកេ មហាបុរិសោ ឧណ្ហីសសីសោ ហោតិ ។

---

๑ ម. ចត្តាឡីសទន្តោ ។ ๒ ម. បហូលជិវ្ហោ ។

មានទ្រង់ទ្រាយព្រះកាយ ដូចជាបរិមណ្ឌលនៃដើមវ៉ែក កាយរបស់មហាបុរសប្រវែងណា ព្យាមរបស់មហាបុរសក៏ប្រវែងនោះដែរ គឺមានកាយនឹងព្យាមស្មើគ្នា ។ មានព្រះសូរង៍មូលសម ។ មានព្រះប្រសាទ គឺសរសៃល្អិតធ្លាប់ជាំលើសរសៃឆ៍ សម្រាប់ទទួលរសអាហារ ។ មានព្រះហនុកា (ចង្កា)ដូចជាចង្កានៃពជសីហ៍ ។ មានព្រះទន្ត ៤០ គត់ ។ មានព្រះទន្តពបស្មើ ។ មានព្រះទន្តជិតស្និទ្ធល្អ ។ មានព្រះទាឍា គឺចង្កឹម (ទាំង ៤) សស្អាត ។ មានព្រះជិវ្ហ ដ៏ធំវែង ។ មានព្រះសូរសំព្ទ ដូចជាសំឡេងនៃព្រហ្ម ។ កាលបើបញ្ចេញវាចា លាន់ឮពីរោះ ដូចជាសំឡេងនៃសត្វករវិក ។ មានព្រះនេត្រខៀវស្រស់ ។ មានដួងព្រះនេត្រដូចជាភ្នែកនៃ (គូន) គោ ។ មានព្រះទណ្ឌាលោម គឺរោមប្រជុំចិញ្ចើម ដុះត្រង់ចន្លោះនៃព្រះភមុកា (ចិញ្ចើម) មានពណ៌សក្បុស ទន់ល្មើយដូចជាសំឡី ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មហាបុរសដែលមានព្រះទណ្ឌាលោមដុះត្រង់ចន្លោះនៃព្រះភមុកា មានពណ៌សក្បុស ទន់ល្មើយដូចជាសំឡី ដោយហេតុណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះឯង ជាមហាបុរិសលក្ខណៈរបស់មហាបុរស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មួយទៀត មហាបុរសមានព្រះសីរ្សា ហាក់ដូចជាប្រដាប់ដោយក្បាំងមកុដស្រេចស្រាប់ ។

ยนฺติ กิกฺขเว มหาปุริสา อุณฺหีสสีสา ภวนฺติ ฯ
ตตฺถ กิกฺขเว มหาปุริสสฺส มหาปุริสลกฺขณานิ
วตฺตนฺติ ฯ ตานิ หิ กิกฺขเว ทฺวตฺตึส มหาปุริ-
สสฺส มหาปุริสลกฺขณานิ ยานิ สมฺปาตสฺส
มหาปุริสสฺส ทฺเว ๑(๑) กตฺถจิ วตฺถุ อนญฺ-
ญาสเจ อคารํ อชฺฌาวสติ ราชา โหติ จกฺกวตฺติ ฯ
สนฺติฏฺฐติ ฯ สเจ หิ ปน อคารสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชติ อรหา โหติ สมฺมาสมฺพุทฺโธ โลเก
วิวฏฺฏจฺฉโท ฯ ตตฺถ กิกฺขเว ทฺวตฺตึส มหาปุริ-
สสฺส มหาปุริสลกฺขณานิ ยานิ ตถาคตสฺส
อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส ฯ ตตฺถ กิกฺขเว
กตมานิ ทฺวตฺตึส มหาปุริสลกฺขณานิ ยานิ
มหาปุริสสฺส ฯ ปเท ฯ อิมานิ ขฺวาหนฺ กิกฺขเว
ทฺวตฺตึส มหาปุริสลกฺขณานิ ยานิ มหาปุริ-
ส

ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មហាបុរសដែលមានព្រះស័ក្តិ ហាក់ដូចជាប្រជាប់ដោយក្តាំងមកុដស្រេចស្រាប់ ដោយហេតុណា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ហេតុនេះឯង ជាមហាបុរិសលក្ខណៈរបស់មហាបុរស ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ មហាបុរសប្រកបដោយមហាបុរិសលក្ខណៈទាំង ៣២ ប្រការនេះឯង ទើបបានជា មានគតិជាពីរយ៉ាង មិនមែនក្រៅអំពី ២ យ៉ាងនេះឡើយ គឺបើមហាបុរសនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានទើបបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ បើទ្រង់ចេញចាកគេហដ្ឋានទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ទើបបានត្រាស់ជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធលោក មានជម្ងល គឺកិលេសបើកចេញហើយ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ពួកឥសីជាខាងក្រៅ (អួតថា) តែងចេះចាំ មហាបុរិសលក្ខណៈ របស់មហាបុរសទាំង ៣២ ប្រការនេះឯង តែឥសីទាំងនោះឥតដឹងសោះ ។ ព្រោះមហាបុរសបានធ្វើទុកម្នាងនេះ ។ បេ ។ ទើបបានទៅជាលក្ខណៈនេះ ។

(๒) យំបិ កិញ្ចាវ គថាគតោ បុរិមំ ជាតឹ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ ឧទ្ធសមានោ អហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ អវដ្ឋិតសមាចារោ កាយសុចរិតេ វចីសុចរិតេ មនោសុចរិតេ ទានសំវិភាគេ សីលសមាចារេ ខន្តោសជ្ជវេ(๑) មទ្ទវេ(๒) បធានេ សាមញ្ញតាយ ព្រហ្មញ្ញតាយ កុលេជេដ្ឋាបចាយិតាយ អញ្ញតរញ្ញតរេសុ ច អធិកុសលេសុ ធម្មេសុ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ឧស្សន្នត្តា វិបុលត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ(๓) ។ សោ តត្ថ អញ្ញេ ទេវេ ឧសហិ ហានេហិ អធិកញ្ញាតិ ទិព្វេន អាយុនា ទិព្វេន វណ្ណេន ទិព្វេន សុខេន ទិព្វេន យសេន ទិព្វេន អធិបតេយ្យេន ទិព្វេហិ រូបេហិ ទិព្វេហិ សទ្ទេហិ ទិព្វេហិ គន្ធេហិ ទិព្វេហិ រសេហិ ទិព្វេហិ ផោដ្ឋព្វេហិ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមំ មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ ។

---

๑ ខ. ខយោសជ្ជវេ ។ ๒ ម. មេត្តេយ្យតាយ ។ ๓ ខ. ខប្បជ្ជតិ ។

(๒) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលពីមុន ជាអ្នកបានសមាទានចាំមួន ក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ គឺជាអ្នកសមាទានវាប់មិនជាប់ ក្នុងកាយសុចរិត វចីសុចរិត មនោសុចរិត ការបរិច្ចាគទាន ការសមាទានសីល ការរក្សាឧបោសថ វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះមាតា វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះបិតា វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះសមណៈ វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះព្រាហ្មណ៍ វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះជន ដែលជាប្បធានក្នុងត្រកូល នឹងក្នុងពួកធម៌ជាកុសល ដ៏ក្រៃលែងឯទៀត ។ ។ ព្រះតថាគតនោះ លុះបែកធ្លាយពីកាយ ទៅ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ ក៏បានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ព្រោះហេតុតែកុសលកម្ម ដែលមហាបុរស បានធ្វើសន្សំបណ្តុះ ឲ្យធំទូលាយហើយនោះ ។ ព្រះតថាគតនោះ តែងគ្របសង្កត់ពួកទេវតាឯទៀតក្នុងឋានសួគ៌នោះ ដោយហេតុ ๑๐ ប្រការ គឺ អាយុទិព្យ ๑ សម្បុរទិព្យ ๑ សុខទិព្យ ๑ យសទិព្យ ๑ ភាពជាធំដ៏ជាទិព្យ ๑ រូបទិព្យ ๑ សំឡេងទិព្យ ๑ ក្លិនទិព្យ ๑ រសទិព្យ ๑ សម្ផស្សទិព្យ ๑ ។ លុះព្រះតថាគត ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បានន្លួងមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ ។

(๓) សុបតិដ្ឋិតចារោ ហោតិ សមំ ចារំ ភូមិយំ
និក្ខិបតិ សមំ ឧទ្ធរតិ សមំ សញ្ជាវន្តេហិ ចាឧតលេហិ
ភូមិ ផុសតិ ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ
សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តិ
ធម្មិកោ ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនបទដ្ឋាវរិ-
យប្បត្តោ សត្តរតនសមន្នាគតោ ។ តស្សិមានិ សត្ត
រតនានិ ភវន្តិ សេយ្យថីទំ ចក្ករតនំ ហត្ថិរតនំ
អស្សរតនំ មណិរតនំ ឥត្ថីរតនំ គហបតិរតនំ បរិ-
ណាយករតនមេវ សត្តមំ ។ បភេសហស្សំ ខោ បនស្ស
បុត្តា ភវន្តិ សូរា វីរង្គរូបា បរសេនប្បមទ្ទនា ។ សោ
ឥមំ បឋវិំ សាគរបរិយន្តំ អទណ្ឌេន អសត្ថេន ធម្មេន
សមេន អភិវិជិយ អជ្ឈាវសតិ រាជា សមានោ កឹ លភតិ

(๓) ព្រះតថាគតមានដើងប្រតិស្ឋានល្អ ដាក់ដើងលើផែនដីក៏ស្មើ លើកឡើងក៏ស្មើ គឺជាតដើងជិតសមុទ្រផែនដីសព្វផ្លែដើង ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបហើយដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានទើងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ប្រកបដោយធម៌ ជាស្តេចទ្រង់ធម៌ មានជ័យជំនះ ផ្សាយអំណាចរហូតដល់ផែនដី ដែលមានមហាសមុទ្រទាំង ๔ ព័ទ្ធជុំវិញ ទើងដល់នូវភាពជាអ្នកមានជនបទដ៏មាំមួន ប្រកបដោយរតន៍ទាំង ๗ ប្រការ ។ រតន៍ ๗ ប្រការរបស់ស្តេចចក្រពត្តិនោះ គឺចក្ករតន៍ ๑ ហត្ថិរតន៍ ๑ អស្សរតន៍ ๑ មណិរតន៍๑ ឥត្ថីរតន៍ ๑ គហបតិរតន៍ ๑ បរិនាយករតន៍ ๑ រួមត្រូវជា ๗ ប្រការ ។ ព្រះរាជបុត្ររបស់ស្តេចចក្រពត្តិនោះ ក៏មានចំនួនច្រើនពាន់ ច្រើនតែជាអ្នកក្លៀវក្លា មានរូបសណ្ឋានជាអ្នកអង់អាច អាចញាំញីនូវសេនារបស់ស្តេចឯទៀតបាន ។ ស្តេចចក្រពត្តិនោះ ច្បាបច្បាមគ្រប់គ្រងផែនដីនេះ ដែលមានសាគរជាទីបំផុត ឲ្យជាផែនដីឥតមានគោល ឥតមាននិមិត្ត ឥតមានបន្ទាគឺចោរឡើយ ជាផែនដីស្តុកស្តម្ភ មាំមួន ក្សេមក្សាន្ត ឥតមានទុព្ភេត ឥតមានទីពួនរបស់ចោរ ដោយធម៌ស្មើគឺសីល ๕ មិនច្បាច់ពីងអាជ្ញា មិនច្បាច់ពីងគ្រឿងសស្ត្រាវុធឡើយ កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយរាជ្យ ទើងបានរបស់អ្វី

អក្ខម្ភិយោ(๑) ហោតិ តេនេវ មនុស្សភូតេន បច្ចុត្ត-
តេន បច្ចាមិត្តេន វាជា សមានោ ๙ំ លភតិ ។
សចេ ខោ បន អតារស្មេ(๒) អនតារយំ បញ្ញត្តិ
អរហំ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ វិវដច្ឆទោ ពុទ្ធោ
សមានោ កឹ លភតិ អក្ខម្ភិយោ ហោតិ អព្ភន្តរេហិ
ឯ ពាហិរេហិ ឯ បច្ចុត្តិតេហិ(๓) បច្ចាមិត្តេហិ ឯតេន ឯ
នោសេន ឯ អោហេន ឯ សមណេន ឯ ព្រាហ្មណេន
ឯ ទេវេន ឯ មារេន ឯ ព្រហ្មុនា ឯ តេនេវ ឯ
លោកស្មឹ ។ ពុទ្ធោ សមានោ ๙ំ លភតិ ។
ឯតមត្ថំ ឥតិឯ អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

(๒) សទ្ធេ ច ធម្មេ ច ធម្មេ ច សំយមេ
សោចេយ្យសីលាលយុទោសថេសុ ច
ទានេ(๔) អហឹសាយ អសាមាសេ រតោ
ធនន្តិ សមាធាយ សមត្តមាចរិ(๕) ។

---

๑ ម. អរិក្ខម្ភិយោ ។ ๒ ម. បនាឯរស្មេ ។ ๓ ម. ពាហិរតេហិ ឯ បច្ចុត្តិតេហិ ឯ ។
๔ ម. ម. តានេ ។ ๕ ម. សមត្តមាចរិ ។

ទើបបានជាអ្នកមិនតក់ស្លុត ដោយមនុស្សណាមួយជាសឹកសត្រូវ ជាបច្ចាមិត្ត កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយភពជាទីបានរបស់នេះឯង ។ បើចេញចាកគេហដ្ឋានទៅបួស ទើបបានត្រាស់ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ក្នុងលោកមានដម្បូលគឺកិលេសបើកចេញហើយ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ បានទូវរបស់អ្វី ទើបជាអ្នកមិនតក់ស្លុតដោយសឹកសត្រូវ បច្ចាមិត្ត ខាងក្នុងឬខាងក្រៅ គឺ ពន:ក្តី ទោស:ក្តី មោហ:ក្តី សមណ:ក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី អ្នកណាមួយក្តី ក្នុងលោក (នេះ) ។ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ បានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានពោលទូវសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់ទូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណ:នោះថា

(៤) ព្រះតថាគត តែងត្រេកអរ ក្នុងវចីសច្ចៈផង ក្នុងធម៌គឺកុសលកម្មបថ ១០ ផង ក្នុងការឲ្យទានទូវតទ្រុឡ្ហិយផង ក្នុងសេចក្តីសង្រ្គម (ក្នុងសីល) ផង ក្នុងការសំអាតផ្លូវកាយជាដើម នឹងសីលជាទីនៅអស្រ័យ(១) នឹង ទោសចកម្មផង ក្នុងកិរិយាមិនបៀតបៀន ទូវពួកសត្វផង ក្នុងអំពើដែលមិនរួសរាន់ផង សមាទានមាំ ប្រព្រឹត្តគ្រប់ខាងអស់ ។

---

១ ដីកាថា សីលជាទីតាំងរបស់សមថៈនឹងវិបស្សនា ។

សោ តេន កម្មេន តិដ្ឋំ អបក្កមិ(១)
សុខញ្ច ទិដ្ឋា រតិយោ ច អទ្ទក្ខិ(២)
តតោ ចវិត្វា បុនរាគតោ ឥធ
សមេហិ ឆាឧបាសី ឥសុន្ធរំ(៣) ។
ឥត្ថាកំសុ វេយ្យញ្ជនិកា សមាគតា
សមបត្តិដ្ឋស្ស ច ហោតិ ទិដ្ឋិ
តំ ឆេកិស្ស វា បញ្ញវតិស្ស វា បន
តំ លក្ខណំ ភវតិ តទត្ថជោតកំ ។
អក្ខម្ភិយោ ហោតិ អតារមារសំ
បរាភិភូ សត្តុភិ ឧប្បមទ្ទនោ(៤)
មនុស្សភូតេនិធ ហោតិ(៥) កេនចិ
អក្ខម្ភិយោ(៦) តស្ស ជនេន កម្មុនា ។
សចេ រ(៧) បញ្ជមុបេតិ តាទិសោ
ឧក្កម្មជន្តាភិរតោ វិចក្ខណោ

---

១ ឱ. ទិវំ សមក្កមិ ។ ២ ឱ. អទ្ទក្ខិ ។ ម អទ្ទក្ខិ ។ ៣ ឱ ម វិសុន្ធរំ ។ ៤ ឱ. សត្តុ មទ្ទនោ ។ ៥ ឱ. មនុស្សភូតេន ន ហោតិ ។ ៦ ឱ. សុខម្ភិយោ ។ ៧ ឱ. ម. ប ។

ព្រោះកម្មនោះឯង ទើបតថាគត ចូលទៅកាន់ឋានសួគ៌ សោយសេចក្តីសុខ សេចក្តីសម្រេច នឹងសេចក្តីត្រេកអរ លុះច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ បានមកកើតក្នុងមនុស្សលោកនេះវិញ ក៏មានផ្ទៃដើងតាំងពីពេលស្មើល្អ ជាន់ត្រូវនូវផែនដី (ដោយព្រះបាទដ៏ស្មើ) ។ ពួកជនអ្នកស្គាល់លក្ខណៈ មកប្រជុំគ្នា ហើយពោលថា ព្រះតថាគតដែលមានព្រះបាទប្រតិស្ឋានល្អ ទោះបីទៅជាគ្រហស្ថក្តី ធ្វើជាបព្វជិតក្តី ក៏ឥតញាប់ញ័រ (ដោយសត្រូវឡើយ) ព្រោះមានលក្ខណៈនោះ ជាគ្រឿងធ្វើបំភ្លឺសេចក្តីនោះ ។ កាលបើទៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានតែងមិនញាប់ញ័រ (ដោយសត្រូវ) អាចគ្របសង្កត់នូវផែនដីទាំងបាន ពួកសត្រូវក៏មិនអាចញាំញីបាន ព្រះតថាគត មិនបានតស៊ូនឹងមនុស្សណាមួយ ក្នុងលោកនេះ ដោយសារផលនៃកម្មនោះឯង ។ បើបុគ្គល (មានលក្ខណៈ) ដូចព្រះតថាគតនោះ ចូលទៅកាន់ផ្ទះ រមែងពេញចិត្តត្រេកអរ ក្នុងនេក្ខម្មៈ បានជាអ្នកប្រាជ្ញ ប្រសើរបំផុត

អត្តា ឧ សោ តច្ឆតិ ជាតុ ទុម្ភដំ(๑)

ឧរុត្តមោ ឯស ហិ តស្ស ធម្មតាតិ ។

(๔) យំ ខ្វាហំ ភិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ ពហុជនស្ស សុខាវហោ(๒) អហោសិំ ខ្វាហំ តេសុ តេសុ ខត្តាស-កយំ(๓) អបនុនិត្វា ធម្មេកញ្ញេ រក្ខាវរណគុត្តិំ សំវិ-ជាតា សមវិភវញ្ញេ ឋានំ អឆាសិំ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ឧស្សន្នត្តា វិបុលត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សក្កំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ ។ សោ តត្ត អញ្ញេ ឆេវ ទសហិ ឋានេហិ អធិកណ្ហាតិ ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមំ មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ

---

๑ ខ. គត្តំ ។ ๒ ខ. ពហុជនសុខាយ ។ ๓ ខ. ខ្វាហំ ខត្តាសំ ភយំ ។

អ្នកប្រាជ្ញនោះ ជាអគ្គបុគ្គលប្រសើរជាងនរជន តែងមិនដល់នូវសេចក្តីញាប់ញ័រ (ដោយកិលេស) ជាដាច់ខាត នេះឯងជាធម្មតា របស់ព្រះតថាគតនោះ ។

(៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលពីមុន ជាអ្នកបានទាំមកនូវសេចក្តីសុខ ឲ្យដល់ជនច្រើននាក់ផង ជាអ្នកកំចាត់បង់នូវភ័យគឺសេចក្តីភ្ញាក់ផ្អើល នង់សេចក្តីតក់ស្លុតផង ជាអ្នកបាត់ចែង នូវការរក្សាការពារ គ្រប់គ្រងប្រកបដោយធម៌ផង បានឲ្យទានព្រមទាំងបរិវារ (របស់ទាន(១) ផង ។ ព្រះតថាគតនោះ លុះបែកធ្លាយកាយស្លាប់ទៅ ក៏បានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ព្រោះកុសលកម្មដែលព្រះតថាគតបានធ្វើ សន្សំ បណ្តុះបណ្តាល ឲ្យធំទូលាយនោះឯង ។ ព្រះតថាគត តែងគ្របសង្កត់នូវទេវតាឯទៀត ក្នុងឋានសួគ៌នោះ ដោយហេតុ ១០ ប្រការ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ

---

๑ អដ្ឋកថា ថា បរិវារ របស់ទានមាន ១០ ប្រការគឺ ជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការចម្រុង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប គ្រែ ឬ តាំង លំនៅ ប្រទីបនឹងប្រេង ។

ហោដ្ឋាទានតលេសុ ចក្កានិ ជាតានិ ហោន្តិ សហស្សារានិ សនេមិកានិ សជាតិកានិ សព្ភាការបរិបូរានិ សុវិភត្តន្តរានិ ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ ឥទ្ធេ រាជា សមានោ កឹ លភតិ មហាបរិវារោ ហោតិ មហាសទ្ធោ ហោន្តិ បរិវារ(១) ព្រាហ្មណគហបតិកា ឯតមត្ថំ ជានបទា(២) គណាគមហាមត្តា អនីកដ្ឋា ឱរោធវគ្គា អមច្ចា ចារិសជ្ជា រាជានោ ភោគិកា(៣) ភុមារា រាជា សមានោ ឥទំ លភតិ ។ សចេ(៤)អគារស្មា អនគារិយំ បព្ពជតិ អរហំ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ វិវដ្ដច្ឆទោ ពុទ្ធោ សមានោ កឹ លភតិ មហាបរិវារោ ហោតិ មហាសទ្ធោ ហោន្តិ បរិវារ(៥) ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ ទេវា មនុស្សា អសុរា នាគា គន្ធព្ពា ពុទ្ធោ សមានោ ឥទំ លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

---

១ ឧ. បរិវារោ ។ ២ ឧ. ទេតមជានបទា ។ ៣ ឧ. ម. ភោគិយោ ។ ៤ ឧ. សចេ បន ។ ៥ ឧ. ហោតិ បរិវារោ ។

គឺ ត្រង់ផ្លែដើមតាំងគួទាងក្រោមមានរូបចក្រ ប្រកបដោយ១ពាន់កង់ទំងំដុំ ព្រមទាំងកាំ ១.០០០ មានបន្ទោះស្មើគ្រាប់អន្លើ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ បើបានជាស្តេចហើយ តើនឹងបានបរិស័ទអ្វី ទើបជាអ្នកមានបរិវារច្រើន ឯបរិវារច្រើនរបស់ស្តេចនោះគឺ ព្រាហ្មណ៍ គហបតី អ្នកនិគម អ្នកជនបទ ពួកស្មៀនធំមហាមាត្រ ពួកសេនាមានអង្គ ៤ (មានសេនាដំរីជាដើម) អ្នករក្សាទ្វារ អាមាត្យ ពួកបរិស័ទ ស្តេច (ចំណុះ) ពួកអ្នកមានទ្រព្យ នឹងពួកពាជកុមារ កាលបើបានជាស្តេចនឹងបានបរិស័ទនេះ ។ បើចេញចាកគេហដ្ឋានទៅបួស នឹងបានត្រាស់ជាព្រះអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធលោក មានជម្ងឺលើកចេញហើយ កាលបើបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធហើយ តើបានបរិស័ទអ្វី ទើបជាអ្នកមានបរិវារច្រើន ឯបរិវារច្រើនរបស់ព្រះពុទ្ធនោះគឺ ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ គន្ធព្វ កាលបើបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ បានទ្វេបរិស័ទនេះ ។ លុះព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់សេចក្តីនេះចប់ហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាតទៅនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

ក្នុ

[๖] ปุเร ปุรตฺถา ปุริมาสุ ชาติสุ
มนุสฺสภูโต ๓หุนฺ(๑) สุขาวเหา
ขุทฺทกขุตฺตาสกาเยา ปมุญฺจเน
กุตฺตีสุ รกฺขาวรณาสุ ขุสฺสุโต ฯ
โส เตน กมฺเมน ตีหิ อปกฺกมิ(๒)
สุขญฺจ ขิปฺปา ลหเมา จ อคฺคหิ(๓)
ตโต จวิตฺวา ปุนภาวโต ๘ ฆ
จกฺกานิ ฉาเทสุ ขุเวสุ วิญฺญู
สมนฺตเนมินิ สหสฺสรานิ จ ฯ
ฆฺยากาสุ เวยฺยญฺชนิกา สมาคตา
ธิสฺสา กุมารึ สตปุญฺญลกฺขณึ
ปริภาวยา เหสฺสติ สตฺถุมตฺเถา
ตถา หิ จกฺกานิ สมนฺตเนมินิ ฯ
สเจ น ปญฺญปุเรติ ตาทิโส
วตฺเตติ จกฺกึ ปมึ มหาสติ
ตสฺสานุยนฺตา ๘ ภวนฺติ ขตฺติยา

---

๑ ฐ ๓หุนฺ ฯ ๒ ฐ. ขีรึ สมกฺกมิ ฯ ๓ ฐ. อาคุภิ ฯ ๔ อคฺคภิ ฯ

(៦) ព្រះតថាគតកើតជាមនុស្សក្នុងកាលពីមុន ។ ជាតិពីមុន ។ ជាអ្នកនាំនូវសេចក្តីសុខមកឲ្យដល់ជនច្រើននាក់ ជាអ្នកបន្ទោបង់នូវភ័យ គឺសេចក្តីភ្ញាក់ផ្អើលនឹងសេចក្តីតក់ស្លុតជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយក្នុងការគ្រប់គ្រង ការរក្សា ការពារ ។ ព្រោះកម្មនោះ ព្រះតថាគតបានទៅកាន់ឋានសួគ៌ ហើយសោយសេចក្តីសុខ សេចក្តីសម្រាន្ត នឹងសេចក្តីត្រេកអរ លុះព្រះតថាគត ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកើតក្នុងមនុស្សលោកនេះទៀត ក៏បានទៅបង្កត្រង់ផ្នែរជើងទាំងពីរ ប្រកបដោយខ្នងកង់នឹងដុំព្រមទាំងកាំ ១.០០០មានចន្លោះស្មើគា ។ ពួកជនអ្នកស្គាល់លក្ខណៈ បានឃើញភាជកុមារដែលមានលក្ខណៈនៃបុណ្យច្រើន (យ៉ាងនេះ) ទើបព្រមគ្នាពោលថា (ព្រះភាជកុមារនេះ) នឹងមានបរិវារច្រើន អាចញ៉ាំញីនូវសត្រូវបានដូចជាចក្រដែលមានខ្នងកង់ (នឹងដុំព្រមទាំងកាំ ១ . ១ ០ ០) មានចន្លោះស្មើគា ដូច្នោះឯង ។ បើព្រះភាជកុមារ (ដែលប្រកបដោយលក្ខណៈ)ដូច្នោះ មិនបានចេញទៅទ្រង់ព្រះផ្នួសទេ នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ទ្រង់ប្រកបប្រាមផែនដី មានពួកក្សត្រ

មហាយសោ សមវាយន្តុ(១) នំ ។

សចេ វ(២) មញ្ញថ មុបេតំ តាទិសោ

នេក្ខម្មជ្ឈាភិរតោ វិចក្ខណោ

នេវ(៣) មនុស្សា សុរសក្ការក្ខមា

តទ្ធុជាតា វិមាឡ(៤) ចតុប្បទា

អនុត្តរំ នេវមនុស្សបូជិតំ

មហាយសោ សមវាយន្តុ នំ(៥) ។

(៧) យំបិ ភិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និវេសំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ ចាណាតិចាតំ បហាយ ចាណាតិចាតា បដិវិរតោ ហោតិ(៦) និហិតទណ្ឌោ និហិតសត្ថោ លជ្ជី ទយាបន្នោ សព្ពបាណភូតហិតានុកម្បី វិហាសិ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ។បេ។ សោ តតោ ចុតោ

---

១ ឧ. មហាយសំ សម្បវារយន្តុ ។ ២ ឧ.ម. ប ។ ៣ ឧ. នេវ ។ ៤ ឧ. ម. វិហគា ។ ៥ ម. ឥត្ថំ ។ ៦ ឧ.ម. អហោសិ ។

ដែលចុះចូល មានយសសក្តិធំ ទៅតាមហេហមព្រះពជ-
កុមារនោះកន្លងទីនេះ ។ បើព្រះពជកុមារ (ដែលប្រកបដោយ
លក្ខណៈ) ដូច្នោះ ចេញទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស តែងពេញចិត្ត
ត្រេកអរ ចំពោះនេក្ខម្មៈ ទើបបានជាអ្នកប្រាជ្ញ មានទេវតា
មនុស្ស អសុរ ព្រះឥន្ទ្រ អាវក្ស គន្ធព្វ នាគ សត្វបក្សី សត្វ
ដើរ ៤ ដែលមានយសសក្តិធំ ចោមរោមព្រះពុទ្ធដ៏ប្រសើរ
ដែលទេវតានឹងមនុស្ស បូជាហើយនោះ ។

(៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលតថាគត អាស្រ័យនូវជាតិ
ពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលមុន ជាអ្នកបានលះ
បង់ចាកតិចាត រៀរស្រឡះចាកចាកតិចាត ជាអ្នកដាក់ចុះនូវអាជ្ញា
ធំដ៏គ្រឿងសស្ត្រាវុធ មានសេចក្តីខ្មាសបាប មានចិត្តអាសូរកុំណា
តែងអនុគ្រោះសព្វសត្វដោយប្រយោជន៍ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបាន
ធ្វើនូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះច្យុតចាកហានសួគ៌នោះ

ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមាធោ ឥមាយ តំណាំ មហាបុរិ-
សលក្ខណានំ បដិលភតិ អាយតបណ្ហិ ច
ហោតិ ឧឡុង្គលី ច ព្រហ្មុជុគត្តោ ច ។ សោ
តេហិ លក្ខណេហិ សមន្នាគតោ សចេ អគារំ
អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ បេ ។ រាជា
សមាធោ កឹ លភតិ ឧឡាយុកោ ហោតិ ចិរដ្ឋិ-
តិកោ ឧឡមាយុកាលេតិ(๑) ន សក្កា ហោតិ
អន្តរា ជីវិតា វោរោបេតុំ តេនបិ មនុស្សភូតេន
បច្ចន្តិកេន បច្ចាមិត្តេន រាជា សមាធោ ឥតិ
លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ សមាធោ កឹ លភតិ
ឧឡាយុកោ ហោតិ ចិរដ្ឋិតិកោ ឧឡមាយុកាលេ-
តិ ន សក្កា ហោតិ អន្តរា ជីវិតា វោរោបេតុំ
បច្ចន្តិកេហិ បច្ចាមិត្តេហិ សមណេន វា ព្រាហ្ម-
ណេន វា ទេវេន វា មារេន វា ព្រហ្មុនា វា
តេនបិ វា លោកស្មឹ ពុទ្ធោ សមាធោ ឥតិ
លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថត្តំ វុច្ចតិ

---

๑ ឧ. ឧឡមាយុម្ហាលេតិ ។ ម. ឧឡមាយុំ . . . ។

មកកាន់អត្តភាព ជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈចំនួន ៣ នេះ គឺជាអ្នកមានកែងជើងវែង ១ មានម្រាមដៃដ៏ម្រាមជើងវែង ។ ១ មានកាយត្រង់ដូចជាកាយព្រហ្ម ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ទ្រទ្រង់ដោយលក្ខណៈ (ចំនួន ៣) នោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ក៏បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ បើបានជាស្តេចហើយ តើនឹងបាននូវបែបអ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមានអាយុវែង ប្រតិស្ឋាននៅអស់កាលយូរ គ្រប់គ្រងនូវជនាយុឲ្យរស់នៅបានយូរ មនុស្សជាសឹកសត្រូវនឹងជាបច្ចាមិត្តណាមួយ មិនអាចនឹងផ្តាច់បង់ដំរិតត្រង់រវើរអាយុបានទេ កាលបើបានជាស្តេចនឹងបានបែបនេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានបែបអ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមានអាយុវែង ប្រតិស្ឋាននៅអស់កាលយូរ គ្រប់គ្រងជនាយុរស់នៅបានយូរ សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី អ្នកណាមួយក្តី ជាសឹកសត្រូវជាបច្ចាមិត្ត ក្នុងលោកនេះ មិនអាចនឹងផ្តាច់បង់ដំរិតត្រង់រវើរអាយុបានឡើយ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបាននូវបែបនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគបានត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(៨) មរណាវដកយមត្តនោ[1] វិនិត្វា

បដិវិរតោ បរំ មរណាយ អហោសិ

តេន សោ[2] សុចរិតេន សគ្គមគមាសិ[3]

សុគតផលវិចាគមនុភោសិ ។

ចវិយ បុនវិជាតតោ សមានោ

បដិលភតិ ឥធ តីណិ លក្ខណានិ

ភវតិ វិបុលធីយាចាសុណិតោ[4]

ព្រហ្មាវ សុជ្ជុ[5] សុភោ សុជាតគត្តោ ។

សុភុជោ សុសុ[6] សុសណ្ឋិតោ សុជាតោ

មុទុតលុនង្គុលិយស្ស ហោន្តិ

ធីយា តីភិ បុរិសលក្ខណេភិ[7]

---

១ ឧ. ម. មរណវិភាយត្តនោ ។ ២ ឧ.ម. សោតំ ឧ ទិស្សតិ ។ ៣ ឧ. ម. សគ្គមគមា ។ ៤ ឧ. វិបុលទីឃបាណិកោ ។ ម. វិបុលទីឃបាសណ្ហិកោ ។ ៥ ឧ. ព្រហ្មវិយ្យុដ្ឋុ ។ ៦ ឧ.ម. សុសុ ។ ៧ ឧ.ម. តីហិ បុរិសវិរលក្ខណេហិ ។

(៨) ព្រះតថាគតដ៏ឆ្ងាស់ទូវភ័យអំពីសេចក្តីស្លាប់ ដែលហៅថា មរណៈចំពោះខ្លួនឯងហើយ បានវៀរស្រឡះចាកការសម្លាប់នូវសត្វដទៃ ព្រោះអំពើសុចរិតនេះឯង ព្រះតថាគតនោះ បានទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ សោយផលវិបាកបស់កម្ម ដែលបានធ្វើទុកល្អហើយ ។ លុះច្យុតចាក (ឋានសួគ៌) នោះ មកកើតក្នុងមនុស្សលោកនេះទៀត ក៏បានទូវលក្ខណៈចំណែ ៣ នេះកន្លងតែនេះ គឺជាអ្នកមានកែងដើងវែងទូលាយ ១ មានកាយត្រង់ល្អស្អាត ដូចជាកាយព្រហ្ម ១ ។ មានក្បែនល្អ មានរូបនៅក្នុង មានទ្រង់ទ្រាយល្អ មានជាតិល្អ មានអង្គុលិរបស់ព្រះតថាគតនោះ ខ្ពស់ល្អទាំងវែងល្អ ព្រះតថាគតប្រកបដោយមហាបុរិសលក្ខណៈ ៣ (នេះ)

ចិរយោបជាយ(๑) តាវមារមាធិសង្ខំ ។
ភវតិ យទិ តិហ ចិរំ យទេតិ
ចិរតរំ បញ្ចវតិ យទិ តតោ ហិ
យាបយតិ វសិទ្ធិកាវជាយ
ឥតិ ទីឃាយុកតាយ តទ្ធិមិត្តន្តិ(๒) ។

(๙) យំបិ កិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ ឆតា អភោសិ បណីតានំ វសិតានំ ខាទនីយានំ ភោជនីយានំ សាយនីយានំ លេហនីយានំ ទាតាតំ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ។ បេ ។ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមំ មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ សត្តស្ស ឧស្សទា ហោន្តិ(๓) ឧភោសុ ហត្ថេសុ ឧស្សទា ហោន្តិ ឧភោសុ បាទេសុ ឧស្សទា ហោន្តិ

---

๑ ឆ ម. បិយេបនាយ ។ ๒ ម. តំ ធម្មត្តន្តិ ។ ๓ ឆ. សត្តុស្សទោ ហោតិ សត្តុស្សទា ហោន្តិ ។ ម. សត្តុស្សទោ ហោតិ សត្តុស្សទ ឧស្សទា ហោន្តិ ។

ដើម្បីញុំាងជីវិត ឲ្យប្រព្រឹត្តទៅអស់កាលយូរ ប្រហែលដូចជានៅក្មេង ។ បើព្រះតថាគតនៅជាគ្រហស្ថ តែងញុំាងជីវិតឲ្យរស់នៅអស់កាលយូរ បើចេញទៅបួសនឹងញុំាងជីវិតឲ្យរស់នៅអស់កាលយូរជានិរន្តរ៍ទៅទៀត ព្រះតថាគតជាអ្នកស្ងាត់ជំនាញ រមែងញុំាងជីវិតឲ្យរស់នៅ ដោយការចំរើនឫទ្ធិ លក្ខណៈទាំង ៣ នោះ ជានិមិត្តរូបនៃទីឃាយុកាពយ៉ាងនេះឯង ។

(៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន កពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលមុន ជាអ្នកឲ្យនូវភោគទីយៈគោជទីយៈហារៈ មានរសជាតិដ៏ថ្លៃថ្លា ព្រមទាំងទឹក (៨ប្រការ) ដែលគួរភ្លក្ស គួរលិទ្ធ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើសន្សំកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះបែកធ្លាយពីកាយទាំងមុខអំពីមរណៈក៏បានទៅកើត ក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ គឺជាអ្នកមានសាច់ដំពេញក្នុងទីទាំង ៧ អន្លើ គឺសាច់ពេញត្រង់ខ្នងដៃទាំងពីរ សាច់ពេញត្រង់ខ្នងជើងទាំងពីរ

ឧភោសុ អំសកូដេសុ ឧស្សន្នា ហោន្តិ ខន្ធេ ឧស្សន្នា ហោន្តិ[1] ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ បេ ។ រាជា សមានោ កឹ លភតិ លាភឹ ហោតិ បណីតានំ រសិតានំ ខាទនីយានំ ភោជនីយានំ សាយនីយានំ លេហនីយានំ ទាឋានំ រាជា សមានោ ឥទំ លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ សមានោ កឹ លភតិ លាភឹ ហោតិ បណីតានំ រសិតានំ ខាទនីយានំ ភោជនីយានំ សាយនីយានំ លេហនីយានំ ទាឋានំ ពុទ្ធោ សមានោ ឥទំ លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

(១០) ខជ្ជភោជនំ អថ លេហសាយិតំ[2]

ឧត្តមក្ខរសញ្ញាយោ អហុ
តេន សោ សុចរិតេន ភគ្គវា
ឆន្នវុតេ[3] ចិតមភិប្បមោទតិ ។
សត្ត ពុទ្ធុន្នេ[4] ឥធាធិភុញ្ជតិ

---

១ ម. ឧស្សទោ ហោតិ ។ ២ ម. លេយ្យសាយិយំ ។ ម. លេយ្យំ សាយិតំ ។ ៣ ម. ឆន្នវុតេ ។ ៤ ម. វុស្សទេ ។

សាច់ពេញត្រង់ចង្កួយស្មាទាំងពីរ សាច់ពេញត្រង់-ក ។ ព្រះតថាគត នោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយ តើនឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានទ្វាទសីយកោដនីយាហារ មានរសជាតិដ៏ថ្លៃថ្លា ព្រមទាំងទឹក (៨ប្រការ) ដែលគួរភ្លក្ស គួរលិទ្ធ បើបានជាស្តេចនឹងបានទ្វាទសរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានទ្វាទសីយកោដនីយាហារ មានរសជាតិដ៏ថ្លៃថ្លា ព្រមទាំងទឹក (៨ប្រការ) ដែលគួរភ្លក្ស គួរលិទ្ធ កាលបើបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាព័ន្ធនេះក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(១០) ព្រះតថាគត ជាអ្នកឆ្ងាយនូវទ្វាទសីយកោដនីយាហារ នឹងទឹកដែលគួរលិទ្ធ គួរភ្លក្ស ដែលមានរសជាតិដ៏ទុតមថ្លៃថ្លា ព្រោះកម្ម ជាសុចរិតនោះ ព្រះតថាគតនោះទើបរីករាយក្នុងនន្ទវ័ន (ឧទ្យាន) អស់កាលយូរ ។ (លុះបុត្តមកកើត)ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ក៏បានទ្វាសាច់ដ៏ពេញក្នុងទីទាំងពីរអន្ទឺផង

ហត្ថាធនមុទុតលញ្ច(១) វិន្ទតិ

អាហុ ព្យញ្ជនមិត្តកោវិទា

ទ្វិដ្ឋកោដនរសលាភតាយ(២) ។

ន តំ តិហិស្សបិ(៣) តនត្តជោតកំ

បញ្ចង្គិបិ ច តថាធិកច្ចតិ(៤)

ទ្វិដ្ឋកោដនស្ស(៥) លាភតុត្តមំ

អាហុ សព្ពតិហិពន្ធនច្ឆិទន្តិ ។

(១១) យំបិ តិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និវេសំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ ចតូហិ សច្ចេហិ ចតូហិ ផនសច្ចេហិ កោ(៦) អហោសិំ ទានេន បិយវចេន អត្ថចរិយាយ សមានត្តតាយ ។ ឥមា តិស្សោ កម្មស្សកតា ឧបធិតត្តា ឧស្សន្នត្តា វិបុលត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ ។

---

១ ឱ. ហត្ថជាទមុទុតញ្ច ។ ២ ឱ. ទ្វិដ្ឋកោដនរសហរភិតាយ ។ ម. ទ្វិដ្ឋកោដនស្ស លាភិតាយ ។ ៣ ម. នំ យំ តិហិស្សបិ ។ ៤ ឱ. បញ្ចង្គិម្បិ តទធិគច្ឆតិ ។ ៥ ឱ. ទ្វិដ្ឋកោដិរស ។ ៦ ឱ. ជិនំ សង្គហិតា ។ ម. ជិនំ សង្គាហកោ ។

បានទូវផ្លែដៃ ទំងផ្លែជើង ដ៏ទន់ល្អន់ផង ជនទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកឈ្លាសក្នុងការយោទ្ធវាទ្យាគន្ធៈនឹងនិមិត្ត នាំគ្នាថាយ (ព្រះតថាគត) ព្រោះហេតុដែលព្រះតថាគតបានឲ្យទូវាទនីយកោជនីយាហារ ទើបបានទូវាទនីយកោជយាហារ មានរស (ជាតិដ៏ថ្លៃថ្លា) ។ លក្ខណៈនោះ មិនមែនជាគ្រឿងធ្លុះបំភ្លឺសេចក្តីជល់ព្រះតថាគត ដែលនៅជាគ្រហស្ថប៉ុណ្ណោះទេ គោះបីតថាគតចេញទៅបួស ក៏គង់បានទទួលផលនោះដែរ អ្នកដែលបានទូវាទនីយកោជនីយាហារ មានរសជាតិដ៏ទុត្តម ហៅថា អ្នកកាត់បង់នូវចំណងបេះគ្រហស្ថ តាំងអស់បាន ។

(១១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន កពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលមុន ជាអ្នកបានសង្គ្រោះ ជល់ពពួកជន ដោយសង្គហវត្ថុ ៤ ប្រការ គឺទាន ១ ពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ១ ការប្រព្រឹត្តិដែលជាប្រយោជន៍ ១ ការគាំងខ្លួនស្មើគឺមិនប្រកាន់ខ្លួន ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ លុះបែកធ្លាយពងកាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ ក៏បានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ព្រោះកុសលកម្មដែលព្រះតថាគតបានធ្វើ សន្សំ បណ្តុះបណ្តាលឲ្យធំទូលាយនោះឯង ។

សោ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមានិ ទ្វេ មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ មុទុតលហត្ថ-ฐានោ ច[๑] ហោតិ ជាលហត្ថฐានោ ច ฯ សោ តេហិ លក្ខណេហិ សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ ราชา ហោតិ จក្กวត្តី ฯ បេ ฯ ราชา សមា-នោ កឹ លភតិ សុសណ្ឋិតបរិជនោ ហោតិ សុសណ្ឋិ-តិតស្ស ហោន្តិ ព្រាហ្មណគហបតិកា ឯតមត្ថំ ជា-នបទា[๒] គណាគមហាមត្តា អនីកដ្ឋា ទោវារិកា អមច្ចា ចារិសជ្ឈា ราชានោ ភោគិកា[๓] ភុមារ ราชา សមានោ ឥទំ លភតិ ฯ បេ ฯ ពុទ្ធោ សមានោ កឹ លភតិ សុសណ្ឋិតបរិជនោ ហោតិ សុសណ្ឋិ-តិតស្ស ហោន្តិ ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបាសកា ឧបាសិកាយោ ឯវំ មនុស្សា អសុរា នាគា គន្ធព្ពា ពុទ្ធោ សមានោ ឥទំ លភតិ ฯ ឯតមត្ថំ ภគวา អវោច ฯ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

---

๑ ฉ. មុទុតលុនហេត្ថបាទោ ฯ ម. មុទុតលុនហេត្ថបាទោ ច ฯ ๒ ฉ. ម. ឯតមជា-នបទា ฯ ๓ ฉ. ម. ភោជិយា ฯ

លុះព្រះតថាគតនោះ ឫតថាកហានសូត្រនោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្ស នេះ ក៏បានទ្វេមហាបុរិសលក្ខណៈទាំងពីរនេះ គឺជាអ្នកមានផ្ទៃដៃនឹងផ្ទៃដើងខន់លូន (ដូចជាសំឡីដែលគេច្បាចអស់ ១០ ដង) ១ មានផ្ទៃដៃនឹងផ្ទៃដើង ប្រទាក់ដោយក្រឡា ដូចជាសំណាញ់ ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈទាំងពីរនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយ តើនឹងបានទ្វារបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកសង្គ្រោះទ្វារជនជាបរិស័ទ ជនបរិស័ទដែលព្រះតថាគតបានសង្គ្រោះនោះគឺ ពួកព្រាហ្មណ៍ គហបតិ អ្នកនិគម អ្នកជនបទ ពួកស្មៀន មហាមាត្រ ពួកសេនាមានអង្គ៤ (មានសេនាដំរីជាដើម) ឆ្មាំទ្វារ អាមាត្យ ពជបរិស័ទ ស្តេចចំណុះ អ្នកមានកោគៈ នឹងពជកុមារ កាលបើព្រះតថាគតនៅជាស្តេច នឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានទ្វារបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកសង្គ្រោះទ្វារជនជាបរិស័ទ ជនជាបរិស័ទដែលព្រះតថាគត បានសង្គ្រោះនោះគឺ ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ គន្ធព្វ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(๑๒) ទានំ ចត្តចរិយតញ្ច[๑]
បិយវាទតញ្ច សមានត្តញ្ច[๒]
ឥរិយេ ចរិយេ សុសន្តំហិ ពហុន្នំ
អនវមតេន[๓] កុណេន យាតំ សក្កំ ។
ចរិយេ បុនវិធាតតោ សមាធោ
ករចរណមុទុកញ្ច[๔] ជាលិធោ ច
អតិរុចិរសុវក្កនិស្សនេយ្យំ
បដិលភតិ ឧមាកេ សុសុកុមាកេ ។
ឥវតិ បរិជនស្ស កេ វិនេយ្យា
មហិមំ អវសិតោ[๕] សុសន្តហិតោ
បិយវទ្ធ[๖] ហិតសុខតំ ជិកីសមាធោ
អតិរុចិតានិ កុណានិ អាចរតិ ។
យទិ បដិមាតិ[๗] សព្ពកាមភោគំ[๘]

---

๑ ខ. ទានម្បិ ច អត្តចរិយម្បិ ច ។ ម. ទានម្បិ . . . ។ ๒ ម. បិយវាទិតញ្ច សមានត្តញ្ច ។ ๓ ម. អនមតេន ។ ๔ ខ. ករចរណមុទុតញ្ច ។ ម. ករចរណមុទុត-លញ្ច ។ ๕ ម. អវសិកោ ។ ๖ ម. បិយវទំ ។ ๗ ខ. ម. យទិ ច ដិហតិ ។ ๘ ខ. សព្ពកាមគុណភោគំ ។

(๑๒) ព្រះតថាគតបានធ្វើ បានប្រព្រឹត្តការសង្គ្រោះដោយ
ល្អ ដល់ពួកជនច្រើននាក់ (ដោយសង្គហវត្ថុ៤ប្រការ) គឺ
ទាន ๑ ការប្រព្រឹត្តដែលជាប្រយោជន៍ ๑ ពាក្យជាទី
ស្រឡាញ់ ๑ សេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការគាំង១នស្មើ ๑
ទើបទៅកាន់ឋានសួគ៌ដោយគុណ គឺសេចក្តីមិនប្រមាទ ។
លុះព្រះតថាគតច្យុត (ចាកឋានសួគ៌នោះ) មកកើតក្នុងភព
នេះទៀត ជាមនុស្សកំព្រា នៅក្មេងល្អ ក៏បានទូរអំពើ
ដែលគួរធ្វើ គួរប្រព្រឹត្តទន់ភ្លន់ធម៌ បានទូរសេចក្តីរុងរឿង
សេចក្តីឈ្វាសវៃក្រៃលែង ទំនឹរបូដែលគួរឲ្យអ្នកផងពិតពិល
រមិលមើល ដើម្បីចេញចាកសំណាញ់ ពោលគឺសង្សារ ។
ព្រះតថាគតបានចាត់ចែងការងារ បានគ្រប់គ្រងទូរផែនដីធំ
នេះ ទំនឹងការសង្គ្រោះដោយល្អ ចំពោះជនជាបរិស័ទ ពោល
ពាក្យជាទីស្រឡាញ់ សូម្បីកេនទូរប្រយោជន៍ ទំនឹងសេចក្តី
សុខ អើតើតែនឹងគុណដែលខ្ជនតាប់ចិត្តដ៏ក្រៃលែង ។ បើ
ព្រះតថាគតលះបង់ នូវការបរិភោគកាមគ្រប់យ៉ាងមាយ

កេវយតំ ឆម្ភកថំ ជិនោ ជនស្ស
វចនបដិការសប្បកិម្បសន្នោ
សុត្វាន ធម្មានុធម្មមាចរន្តីតិ(๑) ។

(๑๓) យំបិ កិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ អត្តបសញ្ចិតំ ធម្មបសញ្ចិតំ(๒) វា ចំ ភាសិតា អហោសិ ពហុជនំ និធេស្សតិ(๓) ចាណិំ ហិតសុខាវហោ ធម្មយាតី ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា វិបុលត្តា ។បេ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមានិ ទ្វេ មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ ឧស្សង្ខទាឋោ ច ហោតិ ឧទ្ធគ្គលោមោ ច ។ សោ តេហិ លក្ខណេហិ សមង្គតោ សមេ អតារំ អជ្ឈាវសតិ ភជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ បេ ។ ភជា សមានោ

---

๑ ឱ. សុត្វា ធម្មានុធម្មំ អាបជ្ជតីតិ ។ ๒ ឱ. សមានោ ពហុនោ ជនស្ស អត្តបសំហិតំ ធម្មបសំហិតំ ។ ๓ ឱ, ម. និទ្ទិសេតិ ។

(ចេញទៅបួស) នឹងបានជាព្រះដ៏មានព្រះភាគ សំដែងនូវធម្មកថា ដល់ជនជាបរិស័ទ ពួកជនជាបរិស័ទ ដែលបានស្តាប់ធម្មកថានោះ ក៏ជ្រះថ្លា ហើយធ្វើតាមពាក្យនៃព្រះតថាគតនោះ ទើបនាំគ្នាប្រព្រឹត្តនូវធម៌ដ៏សមគួរដល់ធម៌ ។

(១៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន កំពតពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលមុន ជាអ្នកបានពោលពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ ទាំងប្រកបដោយធម៌ បានពន្យល់ជនច្រើននាក់ តែងនាំមកនូវប្រយោជន៍នឹងសេចក្តីសុខ ឲ្យដល់សត្វទាំងឡាយ ជាអ្នកបូជានូវធម្មទាន ។ ព្រោះកុសលកម្មដែលព្រះតថាគតបានធ្វើ សន្សំឲ្យធំទូលាយហើយនោះ ព្រះតថាគតនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈទាំងពីរនេះ គឺជាអ្នកមាន-ការដ៏ធំដូចជាអណ្តែតឡើងខាងលើ ១ មានបុង់ភេម-ធំឡើងលើ ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈទាំងពីរនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយរាជ្យ នឹងបាន

ឥតិ លក្ខណំ អត្តា ច មោតិ សោដ្ឋោ ច ចា-
មោក្ខោ ច ខុត្តមោ ច បវរោ ច តាមភោតីនំ
ឯកា សមាធោ ឥធំ លក្ខណំ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ
សមាធោ ឥតិ លក្ខណំ អត្តោ ច ពោតិ សោដ្ឋោ
ច ចាមោក្ខោ ច ខុត្តមោ ច បវរោ ច សព្ព-
ញ្ញុតញ្ញាណំ ពុទ្ធោ សមាធោ ឥធំ លក្ខណំ ។ ឯតមត្ថំ
ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

[๑๔] អត្តជ្ឈំ សង្ខាតំ បុរេ តិរំ
ឯរិយំ[๑] ពហុជនំ ឥទំសយិ
ចាណាំ[๒] ហិតសុខាវហោ អហុ
ឆម្មយាកំ អសប្បដិ[๓] អមច្ចរី ។
តេន សោ សុខរិតេន កម្មុនា
សុតតឹ វជតិ[๔] តត្ថ មោទតិ
លក្ខណាធិ ច ខុវេ[๕] ឥជាតតោ
ខុត្តមសុខតាយ វិច្ចតិ[๖] ។

---

๑ ឩ. ម. ឯរយំ ។ ๒ ឩ. ម. ចាណាំ ។ ๓ ឩ. ធម្មយាគមស្សដ្ឋិ ។
๔ ម. ភជតិ ។ ๕ ឩ. ខ្វេ ។ ๖ ឩ. ខត្តមសុខាយ សំវិត្ថតិ ។

របស់អ្វី គឺទឹងបានជាចម្បង ប្រសើរ ជាប្រធាន ឧត្តម បវរ ជាងពួកជន ដែលបរិភោគកាម កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយរាជ្យ ទឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទឹងបានរបស់អ្វី គឺទឹងបានជាចម្បង ប្រសើរ ជាប្រធាន ឧត្តម បវរ ជាងពួកសត្វ ពាងអស់ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទឹងបានរបស់នេះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(១៤) ក្នុងកាលពីមុន ព្រះតថាគត បានពោលពាក្យដែលប្រកបដោយអត្ថ ពាងប្រកបដោយធម៌ បានពន្យល់ប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើននាក់ ជាអ្នកបាននាំមកនូវប្រយោជន៍ទឹងសេចក្តីសុខ ឲ្យដល់សត្វពាងឆ្ងាយ ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីកំណាញ់ បានចាត់ចែងនូវការបូជាធម្មទាន ។ ព្រះតថាគតនោះ បានទៅកាន់ឋានសុគតិ រកាយកន្លងហើយនូវឋានសុគតិនោះ ព្រោះកម្មជាសុចរិតនោះឯង (លុះច្យុតចាកឋានសុគតិនោះ) មកកើតក្នុងកាលនេះ ក៏បានទទួលក្ខណៈពាងពីរ ដើម្បីភាពនៃសេចក្តីសុខដ៏ឧត្តម ។

ឧត្តមុប្បត្តិសលោមកំ សសោ(๑)

ចាឧតណ្ហិរហុ សាធុ សណ្ឋិតា ។

មំសលោហិតាចិតា តចោត្តជា(๒)

ឧបរជ្ជាធុ សោភតា(๓ អហុ ។

តេហមាវសតំ ចេ តថារិនោ

អក្ខតំ វជតំ តាមតោតិនំ

តេន ឧត្តរិតរញ្ញ(๔) ន វិជ្ជតិ

ជម្ពុនីបំ អភិភុយ្យ ឥរិយតំ ។

បព្ភជ្ជាបិ(๕) ច អនោមនិក្កមោ

អក្ខតំ វជតំ សព្ពចាលិនំ

តេន ឧត្តរិតរោ ន វិជ្ជតិ

សព្ពលោកំ(៦) អភិភុយ្យ វិហរតីតិ ។

---

๑ ម. សេសោ ។ ๒ ឧ. តចោតតា ។ ម. តចោត្តតា ។ ๓ ឧ. បរិ ច បត សោភណា ។ ម. ឧបរិ ចរណសោភណា ។ ๔ ឧ. ម. ឧត្តរិតរោ ។ ๕ ឧ. បព្ភជិម្ប ។ ម. បព្ភជំបិ ។ ๖ ឧ. ម. សព្ពំ លោកំ ។

ព្រះតថាគតនោះមានចុងរោម-ងឹងខ្មៅលើ មានសន្ធាក់-ករដើង
ប្រតិស្ឋានល្អ មានសាច់ទឹងឈាមប្រផូរ បិទបាំងដោយស្បែក
មានជង្គង់ល្អ ។ ព្រះតថាគតបានប្រកបដោយលក្ខណៈដូច្នោះ
បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាអ្នកឱឡារិកខ្លះ ជាងពួក
ជនអ្នកបរិភោគកាម មិនមានអ្នកដទៃក្រៃលែងជាងព្រះតថា-
គតនោះបានឡើយ ព្រះតថាគតតែងគ្របសង្កត់ នូវជម្ពូទ្វីប
(ទាំងមូល) ។ សូម្បីបព្វជ្ជា (របស់ព្រះតថាគត) ក៏មិនថយ
ថោកឡើយ តែងដល់នូវភាពជាអ្នកឱឡារិកខ្លះ ជាងពួកសត្វ
ទាំងអស់ មិនមានសត្វឯទៀតលើសលុបជាងព្រះតថាគតនោះ
ឡើយ ព្រះតថាគតជាអ្នកគ្របសង្កត់នូវសត្វលោកទាំងអស់ ។

[๑๙] យំបិ តំ ភិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និវេសនំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ សក្កច្ចំ វា ចេតោ អហោសិ សិប្បំ វា វិជ្ជំ វា ចរណំ វា កម្មំ វា កិត្តិមេ ខិប្បំ វិជានេយ្យុំ(๑) ខិប្បំ សម្បដិបជ្ជេយ្យុំ ន ចិរំ កិលិសេយ្យុន្តិ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមានោ ឥទំ មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ ឱណទ្ធោ ហោតិ ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តិ ។ បេ ។ រាជា សមានោ

๑ ឧ. ម. ជានេយ្យុំ ។

(๑๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលមុន ជាអ្នកបានបង្ហាញនូវសិល្បសាស្ត្រ (ថោកទាបនឹងសិល្បសាស្ត្រឧត្តម) ផង នូវវិជ្ជា (ច្រើនប្រការ មានវិជ្ជាស្គាះតស់ជាដើម) ផង នូវចរណៈ គឺ សីល ៥ សីល ៨ ឬសីល ១០ ឬបាតិមោក្ខសំវរសីលផង នូវការងារផង ដោយយកចិត្តទុកដាក់ ដោយតាំងចិត្តថា ធ្វើដូចម្តេចហ្ន៎ ពួកជនេះ បានចេះឆាប់ធាប់ បានទទួលសេចក្តីប្រតិបត្តិធាប់ កុំឲ្យលំបាកអស់កាលជាយូរអង្វែងឡើយ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើ សន្សំនូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកហានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ គឺជាអ្នកមានស្នែងរៀវមូលត្រសូល ស្រដៀងនឹងស្នែងសត្វទ្រាយ ។ ព្រះតថាគតនោះប្រកបហើយដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយរាជ្យ

កតី លកតំ យានិ តានិ ភជ្ឈារមានិ ភជ្ឈង្គានិ ភជ្ឈុ-
បគោគានិ ភជ្ឈនុច្ចវិគានិ តានិ ទិប្ប បដិលភតិ
ភជ្ឈ សមាធោ ៨ធំ លភតិ ។ បេ ។ តុន្ទោ សមា-
ធោ កតី លភតិ យានិ តានិ សមណារមានិ សម-
ណង្គានិ សមណុបគោគានិ សមណនុច្ចវិគានិ តានិ
ទិប្ប បដិលភតិ តុន្ទោ សមាធោ ៨ធំ លភតិ ។
ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

(១៦) សំវេជ្ជសុ វិជ្ជាចរណេសុ កម្មេសុ
កថំ វិជ្ជាធេយ្យ(១) លហុត្តិ(២) ៨ច្ចតិ
យតុបយាតាសេ(៣)ន ហោតិ កុសប្ផតិ
ឯវេតិ ទិប្ប ន ចិរំ កិលិស្សតិ ។
តំ កម្មំ កត្វា កុសលំ សុខុទ្រយំ(៤)

---

១ ឧ. ម. វិជ្ជាធេយ្យំ ។ ២ ឧ. លហូតិ ។ ៣ ឧ. យតូបយាតាយ ។ ម. យទូបយាតាយ ។
៤ ឧ. ម. សុខវិទ្រូយំ ។

ទីឆ៌បានរបស់ម្ដី គឺទីឆ៌បានទូវែកដវ៉ាបាន:ដ៏សមគួរដល់ស្ដេច ទីឆ៌វ៉ាបាន: ជាអគ្គនៃពជសេនា ទីឆ៌គ្រឿងពជូបកោគ ដ៏សមគួរដល់ស្ដេច ដោយ ធាប់រហ័ស កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយពជ្យ ទីឆ៌បានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទីឆ៌បានរបស់ អ្ដី គឺទីឆ៌បានទូវែបច្ច័យដ៏សមគួរដល់សមណ: ទីឆ៌បរិស័ទដែលជាអគ្គ របស់សមណ: ទីឆ៌គ្រឿងសមណូបកោគ ដ៏សមគួរដល់សមណ: ដោយធាប់រហ័ស កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទីឆ៌បាន របស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ ត្រាស់ទូវែសេចក្ដីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់ទូវែគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណ:នោះថា

(១៦) ព្រះតថាគត តែងប្រាថ្នាដូច្នេះថា ធ្វើម្ដេចហ្ន៎ ជនទាំងឡាយនេះ ទីឆ៌ចេះដឹងទូវែសិល្ប:សាស្ដ្រ វិជ្ជា ចរណ: ទីឆ៌ការងារទាំងឡាយបានដោយធាប់រហ័ស ឯសិល្ប:សាស្ដ្រ ណា មិនបៀតបៀន ដល់អ្នកណាមួយ ព្រះតថាគត បង្រៀនទូវែសិល្ប:សាស្ដ្រនោះ យ៉ាងធាប់រហ័ស មិនឲ្យ លំបាកអស់កាលយូរឡើយ ។ ព្រោះព្រះតថាគត បានធ្វើ កុសលកម្មនោះ ដែលជាកម្មញុំាងសុខឲ្យចំរើន ទើបបានទូវែ

លក្ខណសុត្តេ ពុទ្ធានុពុទ្ធធិការគាថា

ជង្ឃា មនុញ្ញា លក្ខតេ សុសណ្ឋិតា

វត្តា[๑] សុជាតា អនុបុព្វមុក្ខតា

ឧទ្ធគ្គលោមា សុខុមត្តចោគ្គជា[๒] ។

ឯណេយ្យជង្ឃាតំ តមាហុ បុគ្គលំ

សម្ពត្តិយា ខិប្បមិធាហុ លក្ខណំ

ឯកេកលោមានិ យថាកតេ្ថតំ

អបព្ភំ ខិប្បមិធាធិគច្ឆតិ ។

សចេ ន បព្ភដ្ឋមុបេតិ តានិសោ

ឆេក្ខមនន្តរាភវតោ វិចក្ខណោ

អនុច្ឆវិកេសុ យថានុលោមិយំ[๓]

តំ វិន្ទតិ ខិប្បមនោមធិក្កមោតិ ។

---

๑ ឱ. ម. វិដ្ឋា ។ ๒ ឱ. សុខុមត្តចោគ្គា ។ ម. សុខុមត្តចោគ្គា ។ ๓ ឱ ម. យថានុលោមិកំ ។

ស្នងដ៏ល្អ មានរបៀបរៀបរយល្អ ព្រះតថាគតមានបុរេចរកៈ ឆ
ឡើងលើ រីលជាខត្តិណាវដ្ត ដុសខ្ចីឆ៍ល្អ ប្រាំឡើងលើ
ទៅតាមលំដាប់ ទាំងមានសម្បុកកាយដ៏ល្អិតមដ្ឋព័ទ្ធជុំវិញ ។
បុគ្គលដែលប្រកបដោយលក្ខណៈដូច្នោះ អ្នកប្រាជ្ញទាំងឡាយ
ពោលថា មានព្រះជង្ឃរៀវមូល ដូចជាស្នងសត្វទ្រាយ
ឯពេមមួយ។ (កំដុះខ្ចីឆ៍ល្អ) ព្រះតថាគត ប្រាថ្នាទូរសម្បត្តិ
ណា សម្បត្តិនោះ ទោះបីព្រះតថាគតមិនបានបព្វជ្ជា កំគង់
បានឆាប់កុងលោកនេះ ។ បើបុគ្គល (មានលក្ខណៈ) ដូច
ព្រះតថាគតនោះ ចេញទៅបួស ទីឆ៍បានជាអ្នកប្រាជ្ញ មាន
សេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរចំពោះនេក្ខម្មៈ ជាអ្នកមានសេចក្តី
ព្យាយាមមិនថោកថយឡើយ តែឆ៍បានទូរសម្បត្តិដ៏សមគួរ
ដល់បុគ្គល ដែលមានសភាពដ៏សមគួរ ។

[๑๗] យំបិ តំក្វាវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតឹ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និវេសនំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមាណោ សមណានំ ច ព្រាហ្មណានំ ច ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតា អហោសិ កឹ កន្តេ កុសលំ កឹ អកុសលំ កឹ សាវជ្ជំ កឹ អនវជ្ជំ កឹ សេវិតព្ពំ កឹ ន សេវិតព្ពំ កឹ មេ ករិយមានំ(๑) ទីឃរត្តំ អហិតាយ ទុក្ខាយ អស្ស កឹ ច បន មេ ករិយមានំ(๒) ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយ អស្សតិ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ឧស្សន្នត្តា ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តំ អាគតោ សមាណោ ឥមំ(๓) មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ សុខុមច្ឆវិ ហោតិ សុខុមត្តា ជរិយា រជោជល្លំ កាយេ ន ឧបលិម្បតិ ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តិ ។ បេ ។

๑-๒ ឆ. ម. ករិយមានំ ។ ๓ ឆ. ម. ឥមំ ។

[๑๗] ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលមុន ជាអ្នកចូលទៅរកសមណព្រាហ្មណ៍ហើយសាកសួរថា បពិត្រលោកដ៏ចំរើន អំពើដូចម្តេចជាកុសល អំពើដូចម្តេចជាអកុសល អំពើដូចម្តេចដែលប្រកបដោយទោស អំពើដូចម្តេចដែលមិនប្រកបដោយទោស អំពើដូចម្តេចគួរសេព អំពើដូចម្តេចមិនគួរសេព អំពើដូចម្តេចដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីទុក្ខអស់កាលយូរអង្វែង មួយទៀត អំពើដូចម្តេច ដែលខ្ញុំធ្វើហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ អស់កាលយូរអង្វែង ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើសន្សឹកសាធ នូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ គឺជាអ្នកមានឆវី (សម្បុរថ្លៃ) ដ៏ល្អិតផូរផង់លើសស្រឡះអើលធុលីដាក់មកត្រូវមិនជាប់កាយ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។

ឥជ្ឈ សមាធោ កឹ លភតិ មហាបញ្ញោ[1] ជាសុ្ស
ហោតិ តោចិ បញ្ញាយ សធិសោ ឯ សេដ្ឋោ[2] ឯ
តាមតោតីនំ ឥជ្ឈ សមាធោ ៩ធំ លភតិ ។ បេ ។
ពុទ្ធោ សមាធោ កឹ លភតិ មហាបញ្ញោ ហោតិ
បុថុបញ្ញោ ហាសុ្សបញ្ញោ ជវនបញ្ញោ តិក្ខបញ្ញោ
និព្ពេធិកបញ្ញោ ជាសុ្ស ហោតិ តោចិ បញ្ញាយ
សធិសោ ឯ សេដ្ឋោ ឯ សព្ពសត្តានំ ពុទ្ធោ សមាធោ
៩ធំ លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

(១៨) បុរេ បុរត្ថា បុរិមាសុ ជាតិសុ
អញ្ញតុតាមោ បរិបុច្ឆិតា អហុ
សុស្សុសិតា[3] បព្ពជិតំ ឧបាសិតា
អត្ថទ្ធរោ អត្តតមំ និសាមយិ ។
បញ្ញាបដិលាភតនេ តុមុជា

---

១ ឧ. ម. មហាបញ្ញោ ហោតិ ។ ២ ឧ. វិសិដ្ឋោ ។ ៣ ឧ. ម. សុស្សូសិតា ។

កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយភព្ទ នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមានប្រាជ្ញាច្រើន បណ្តាអ្នកបរិភោគកាមទាំងឡាយ នឹងរកអ្នកណាមួយឲ្យមានប្រាជ្ញាប្រហែលឬប្រសើរវិសេស ជាងបញ្ញារបស់ព្រះតថាគតនោះគ្មានឡើយ កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយភព្ទ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមានប្រាជ្ញាច្រើន មានប្រាជ្ញាក្រាស់ មានប្រាជ្ញារីករាយ មានប្រាជ្ញារហ័ស មានប្រាជ្ញាដ៏មោះមុត មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងសង្កត់សង្កិនឬទំលាយ (នូវគំនរកិលេស មានលោភៈជាដើម) បណ្តាសត្វទាំងពួង នឹងរកសត្វណាមួយ ឲ្យមានប្រាជ្ញាស្មើឬប្រសើរវិសេស ជាងបញ្ញារបស់ព្រះតថាគតនោះគ្មានឡើយ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(๑๘) ក្នុងកាលមុន ភពមុន ជាតិពីមុន ព្រះតថាគតជាអ្នកបង់ចេះដ៏ធំ បានចូលទៅរកបព្វជិត ហើយសាកសួរ (នូវប្រស្នា) បានស្តាប់ដោយគោរព ធ្វើសេចក្តីឲ្យតាំងនៅខាងក្នុង ហើយចំណាំនូវពាក្យ ដែលប្រកបដោយប្រយោជន៍តែមួយយ៉ាង ។ ព្រោះកម្មដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាន

មនុស្សភូតោ សុខុមច្ឆវី អហុ

ព្យាកាសុ ខុប្បាដនិមិត្តកោវិទា(๑)

សុខុមានិ អត្តានិ អវេច្ឆ ឧក្ខិតិ(๒) ។

សចេ ន បញ្ញាយតិ តានិសោ

វត្តតិ ចក្កំ បឋវី បសាសតិ

អត្តានុសិដ្ឋីសុ បវិក្ខហេសុ ច

ន តេន សោយ្យា សនិសោ ន(๓)វិជ្ជតិ ។

សចេ វ(๔) បញ្ញាយតិ តានិសោ

ឧក្ខិតិមុជ្ជាភិរតោ វិចក្ខណោ

បញ្ញាវិសិដ្ឋំ លភតេ អនុត្តរំ

បបេក្ខតិ ពោធិ វរភូរិមេធសោតិ ។

---

๑ ឱ. ម. ខុប្បាទនិមិត្តកោវិទា ។ ๒ ម. ទក្ខិតិ ។ ๓ ឱ. វ ។ ម. ប ។ ๔ ឱ. សចេ ។ ម. សចេ ប ។

ន្ទូវប្រាជ្ញា (នោះ) ដើមព្រះតថាគត កើតមកជាមនុស្ស មានឆវីដ៏ល្អិតផូរផង់ ពួកអ្នកប្រាជ្ញឈ្លាស ក្នុងការពោយន្ទូវ ឧបា្ជដនឹងនិមិត្តនាំគ្នាពោយថា ព្រះតថាគត ទើងពិចារណាយើញបា្ជស់ន្ទូវអត្ថដ៏ល្អិតសុខុមគាំងបា្ជយបាន ។ បើបុគ្គល (មានលក្ខណៈ) ដូចព្រះតថាគតនោះ មិនបាននេញ៧ បព្វជ្ជាទេ ក៏គង់ញ៉ាំងចក្រឲ្យប្រព្រឹត្ត៧ ទើងគ្រប់គ្រងផែនដីបាន បណ្តាពួកអ្នកប្រឿនប្រជៅន្ទូវអត្ថ ទើងពួកអ្នកកំណត់កត់ចាំ (ន្ទូវអត្ថ) ទើងរកបុគ្គលណាមួយឲ្យត្រឹមស្មើ ឬប្រសើរជាងព្រះតថាគតនោះគ្មានឡើយ ។ បើបុគ្គល (មានលក្ខណៈ) ដូចព្រះតថាគតនោះ នេញ៧បព្វជ្ជា ទើងបានជាអ្នកប្រាជ្ញមានសេចក្តីពេញចិត្ត គាំងត្រេកអរក្នុងនេក្ខម្មៈ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាដ៏ប្រសើរប្រៀបដោយផែនដី ទើងបានដល់ពោធិ-ញ្ញាណដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ មានចំណែកដ៏ប្រសើរក្នុងន្ទូវប្រាជ្ញា ។

(๑๙) យំបិ តំ ភិក្ខវេ ឥថាគតោ បុរិមំ ជាតឹ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និវេសនំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ អញ្ញាតោ អហោសិ អនុច្ចាយាសពហុលោ ពហុន្តិម(๑) វុត្តោ សមានោ ជាតិសម្ពិ ន ភុប្ប ន ព្យាបត្តិ ន បតិដ្ឋយិ ន កោបញ្ច ទោសញ្ច អប្បច្ចយញ្ច ចាត្វា-កាសិ ឆាតា ច អហោសិ សុខុមានំ មុទុកានំ អត្ថរណានំ ចាបុរណានំ ខោមសុខុមានំ កប្បាសិកសុខុមានំ កោសេយ្យសុខុមានំ កម្ពលសុខុមានំ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមំ មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ សុវណ្ណវណ្ណោ ហោតិ កាញ្ចនសន្និភត្តចោ ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ

๑ ឱ. ពហុន្តិម្បិ ។

(๑๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន កាពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលមុន ជាអ្នកមិនមានសេចក្តីក្រោធ មិនច្រើន ដោយសេចក្តីបង្អៀតបង្អល់ចិត្ត សូម្បីជនច្រើននាក់ នាំគ្នាស្តីថាឲ្យ ក៏មិនឈឺចិត្ត មិនក្រោធ មិនបង្កំហឹងទុក មិនដម្កល់ទុកនូវសេចក្តីក្រោធ ទាំងមិនបានធ្វើនូវសេចក្តីក្រោធ នូវការប្រទូស្ត ទឹងសេចក្តីតូចចិត្តឲ្យប្រាកដឡើង (ដោយកាយវិការ ឬ វចីវិការ) ឡើយ ព្រះតថាគតជាអ្នកបានឲ្យនូវភម្រាល ទឹងសម្ពត់ដណ្តប់មានសាច់ល្អិតទន់ស្មែ គឺសម្ពត់ធ្វើពីសម្បកឈើ មានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើពីកប្បាសមានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើពីសូត្រមានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើពីរោមសត្វមានសាច់មដ្ឋ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើសន្សំនូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកហានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ គឺជាអ្នកមានពណ៌សម្បុរ (ស្បែកភ្លឺចំព្រឺ) ដូចជាសម្បុរនៃមាស ទឹងមានស្បែកដ៏តស្តិទ្ធល្អដូចជាមាស ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ទឹងបាន

ឧក្កាវត្តំ ។ បេ ។ ភជ្ឈា សមាធោ កឹ លភតិ លាភី ហោតិ សុខុមានំ មុទុកានំ អត្ថរណានំ បាបុរណានំ ខោមសុខុមានំ កប្បាសិកសុខុមានំ កោសេយ្យសុខុមានំ កម្ពលសុខុមានំ ភជ្ឈា សមាធោ ឥទំ លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ សមាធោ កឹ លភតិ លាភី ហោតិ សុខុមានំ មុទុកានំ អត្ថរណានំ បាបុរណានំ ខោមសុខុមានំ កប្បាសិកសុខុមានំ កោសេយ្យសុខុមានំ កម្ពលសុខុមានំ ពុទ្ធោ សមាធោ ឥទំ លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

(๒๐) អក្កោធញ្ច អធិដ្ឋហិ អធាសិ(๑)

ធានញ្ច វត្ថានិ(๒) សុខុមានំ សុច្ចវីនិ

បុរិមតរភវេ ឋិតោ អភិវិសដ្ឋ

---

๑ ឱ. អធាសិ ប ។ ๒ ឱ. ធានំ វត្ថានិ ប ។

ជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើ ព្រះតថាគត នៅសោយរាជ្យ ទឹង
បានរបស់អ្វី គឺទឹងបាននូវកម្រាល ទឹងសម្ពត់ដណ្តប់ មានសាច់ល្អិតទន់
ល្មៃ គឺសម្ពត់ធ្វើដោយសម្បកឈើមានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើដោយកប្បាស
មានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើដោយសូត្រមានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើដោយរោមសត្វ
មានសាច់មដ្ឋ កាលបើ ព្រះតថាគត នៅសោយរាជ្យ ទឹងបានរបស់នេះឯង
។ បេ ។ កាលបើ ព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទឹងបានរបស់អ្វី
គឺទឹងបាននូវកម្រាល ទឹងសម្ពត់មានសាច់ល្អិតទន់ល្មៃ គឺសម្ពត់ធ្វើដោយ
សម្បកឈើមានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើដោយកប្បាសមានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើ
ដោយសូត្រមានសាច់មដ្ឋ សម្ពត់ធ្វើដោយរោមសត្វមានសាច់មដ្ឋ កាល
បើ ព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះ
មានព្រះភាគ បានត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបព្រះមាន់ត្រាស់
នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(๒๐) ព្រះតថាគតតាំងទុកនូវសេចក្តីមិនក្រោធផង នូវទាន
ផង ហើយបាននូវសម្ពត់តាំងឡាយ មានសាច់មដ្ឋ មាន
ពណ៌ស្រស់ ព្រះតថាគតបិតនៅក្នុងកាលពីមុន បានបរិភោគ

មហាមិវ សុរោ អភិវស្សុំ ។
តំ កត្វាន ឥតោ ចុតោ ឥត្ថមុបបជ្ជិ(๑)
សុកតំ ផលវិបាកមនុភុត្វា(๒)កេនកតេនុបដិតោ(๓)
ឥធាគតិភវតិ(๔) សុរវរតភេរវំ ឥន្ទោ ។
តេមាញ្ជោវសតិ ឧភោ អបច្ចន្ត
មិច្ចំ មហតឹ មហឹ បសាសតិ(๕)
បសយ្ហ សហិឆ សត្តរតនំ(๖) បដិលភតិ
វិបុលសុខុមច្ឆវិ សុចិញ្ច(๗) ។
លាភឹ អច្ឆានវត្ថមោក្ខចាបុរណាទំ
ភវតិ យទិ អនភិរតមុបេតិ
សុហិតបុរិមកតផលំ(๘) អនុភវតិ
ន ភវតិ កតស្ស បជាសោតិ ។

---

๑ ខ. ចិត្វា ឧបច្ចជ្ជ ។ ម. ចិត្វា ឧបបជ្ជិ ។ ๒ ខ. សុកតផលវិបាកមនុភោត្វា ។ ๓ ខ. ម. ជនកតកុសត្ថិភោ ។ ๔ ខ. ឥធភវតិ ។ ๕ ខ. ម. អនុសាសតិ ។ ๖ ខ. អភិរសរតនំ ។ ម. សហិវ សត្តរតនំ ។ ๗ ខ. វិបុលំ សុខុមញ្ច សុច្ឆវិញ្ច ។ ๘ ខ. សហិបុរិមកតផលំ ។ ម. សហិតោបុរិមកតផលំ ។

(៣ន) ហាក់ដូចជាទឹកភ្លៀង ដែលធ្លាក់ចុះមកលើផែនដី ដូច្នោះឯង ។ ព្រះតថាគត ព្រោះបានធ្វើនូវកុសលកម្មនោះ លុះច្យុតចាកអត្តភាពនេះហើយ ចូលទៅកាន់ទិព្វវិមាន បានសោយផលវិបាក នៃអំពើដែលខ្លួនបានធ្វើហើយ ជាអ្នកមានខ្លួនដូចជាមាស (លុះមកកើត) ក្នុងកំពនេះ បានគ្របសង្កត់ (នូវមនុស្សទាំងអស់) ហាក់ដូចជាព្រះឥន្ទ្រ ដែលប្រសើរជាងពួកទេវតាដូច្នោះឯង ។ បើព្រះតថាគតនៅជាមនុស្ស គ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន មិនច្រើនថ្នាក់ទឹងបួសទេ ក៏គង់តែបានគ្រប់គ្រងនូវផែនដីធំ គ្របសង្កត់ (នូវពួកបច្ចាមិត្ត) ព្រមទាំងបាននូវតនៈ ៧ ប្រការ ក្នុងលោកនេះផង បានទ្រព្យសម្បត្តដ៏ធំធេលាយ មានសាប់ល្អិតមដ្ឋ មានសម្បុរស្រស់ស្អាតផង ។ បើព្រះតថាគតចេញទៅទ្រង់ព្រះផ្នួស ទឹងបានសម្ពត់សម្រាប់ស្លៀក ទឹងសម្ពត់សម្រាប់ដណ្តប់ដ៏ប្រសើរ ព្រះតថាគត រមែងបានសោយផលរបស់កម្ម ដែលបានទំនុកបម្រុងល្អហើយ ទឹងបានធ្វើទុកមកពីជាតិមុន សេចក្តីវិនាសនៃកម្ម ដែលព្រះតថាគតធ្វើនោះ មិនមានឡើយ ។

(๒๑) ยมฺปิ ภิกฺขเว ตถาคโต ปุริมํ ชาตึ ปุริมํ ภวํ ปุริมํ นิเกตํ ปุเพฺว มนุสฺสภูโต สมาโน จิรปฺปฏิสลฺลีโน(๑) ญาตีหิมิสฺสี สุขาชีวี สงฺขิโต สมาเนติ อเหาสิ มาตรมฺปิ ปุเพฺพ สมาเนติ อเหาสิ ปุตฺตมฺปิ มาตกา สมาเนติ อเหาสิ ปิตรมฺปิ ปุเพฺพ สมาเนติ อเหาสิ ปุตฺตมฺปิ ปิตกา สมาเนติ อเหาสิ ปิตรมฺปิ ภาตกา สมาเนติ อเหาสิ ภาตรมฺปิ ภคินิยา สมาเนติ อเหาสิ ภคินิมฺปิ ภาตกา สมาเนติ อเหาสิ สมกฺกึ(๒) กตฺวา จ อภูนฺมานิติ อเหาสิ ฯ เสา ตสฺส กมฺมสฺส กตตฺตา ฯ เป ฯ เสา ตโต จุโต ฯตฺวตฺถึ อาคโต สมาโน ฯมึ มหาปุริสลกฺขณานิ ปฏิลภติ เหาเสา ปาตฺวตฺตกุยฺโย เหาติ ฯ เสา เตน ลกฺขเณน สมนฺนาคโต สเจ อคารึ อชฺฌาวสติ ราชา เหาติ จกฺกวตฺติ ฯ เป ฯ ราชา สมาโน

---

๑ ฉ. ม. สุจิรปฺปวาสีเหา ฯ ๒ ม. สมตฺตึ ฯ

(៦១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលមុន ជាអ្នក បានរាប់អាននូវញោតិមិត្ត សំឡាញ់ស្និទ្ធស្នាល ដែលព្រាត់ប្រាសទៅបាត់មុខយូរហើយផង ជាអ្នករាប់អានមាតាព្រមទាំងកូនផង រាប់អាន នូវកូនព្រមទាំងមាតាផង រាប់អានបិតាព្រមទាំងកូនផង រាប់អានកូន ព្រមទាំងបិតាផង រាប់អានបិតាព្រមទាំងបងប្អូនប្រុស រាប់អានបងប្អូនប្រុស ព្រមទាំងបងប្អូនស្រីផង រាប់អានបងប្អូនស្រី ព្រមទាំងបងប្អូនប្រុសផង ហើយជាអ្នកត្រេកអរក្រៃលែង ព្រោះបានធ្វើគេឲ្យព្រមព្រៀងគ្នាផង ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើនូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះ តថាគតនោះ ច្យុតចាកហានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏ បាននូវមេរោប្បវិសេសគុណៈនេះ គឺជាអ្នកមានអង្គាវយវៈ ដែលត្រូវលាក់ ឲ្យកំបាំងដោយសម្ពត់ បិតនៅកន្លែងស្រោម (ដូចជាអង្គជាតនៃដំរី) ។ ព្រះ តថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ទើប បានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយរាជ្យ ទើប

កតំ លភតិ បហូតបុត្តោ អហោសិ[๑] បភេសមាសរ្ស ខោ បនស្ស បុត្តា ភរិន្តិ ស្សុ វិវដ្ដច្ឆទា បរសេនប្បមទ្ទនា ភដា សមាគោ ឥទំ លភតិ ។បេ។ ពុទ្ធោ សមាគោ កតំ លភតិ បហូតបុត្តោ អហោសិ[๒] អនេកសមាសរ្ស ខោ បនស្ស បុត្តា ភរិន្តិ ស្សុ វិវដ្ដច្ឆទា បរសេនប្បមទ្ទនា ពុទ្ធោ សមាគោ ឥទំ លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តន្តេតំ វុច្ចតិ

(๒๒) បុរេ បុត្តា បុរិមាសុ ជាតិសុ
ចិរប្បនដ្ឋេ សុចិរប្បវាសិនោ
ញាតីសុមាដ្ឋេ សខិនោ សមានយិ
សមក្ខិំ កត្វា ច អនុមោទិតា អហុ ។
សោ តេន កម្មេន តិទិវំ អបក្កមិ[๓]
សុខញ្ច ខិឌ្ឍា រតិយោ ច អន្វភុំ[๔]
តតោ ចវិត្វា បុនភតោ ឥធ

๑-๒ ម. ហោតិ ។ ๓ ម. ទិវំ សមក្កមិ ។ ម. ទិវំ អបក្កមិ ។ ๔ ម. អនុភិ ។

ឋានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមានបុត្រច្រើន ឯបុត្ររបស់ព្រះតថាគតនោះ មានចំនួនច្រើនពាន់ សុទ្ធសឹងតែជាអ្នកក្លៀវក្លា អង់អាច អាចញុំាញីនូវសេនារបស់ស្តេចដទៃបាន កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយភពផ្សេ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមានបុត្រច្រើន ឯបុត្ររបស់ព្រះតថាគតនោះចំនួនច្រើនពាន់ សុទ្ធសឹងតែជាអ្នកក្លៀវក្លា អង់អាច អាចញុំាញីនូវសេនារបស់ស្តេចឯទៀតបាន កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាឥន្នេះ ក្នុងកម្មជាដើមនោះថា

(๒๒) ក្នុងកាលពីមុន កាពីមុន ជាតិពីមុន ព្រះតថាគតបាប់អានន្ទវញ្ជាតិ មិត្ត នឹងសំឡាញ់ស្និទ្ធស្នាល ដែលព្រាត់ប្រាសនិវាសបាត់មុខអស់កាលយូរហើយផង ជាអ្នកត្រេកអរក្រៃលែង ព្រោះបានធ្វើគេឲ្យត្រមត្រៀងគ្នាផង ។ ព្រោះកម្មនោះព្រះតថាគតបានទៅកាន់ឋានសួគ៌ សោយសេចក្តីសុខសេចក្តីសម្រាន្ត នឹងសេចក្តីត្រេកអរ លុះច្យុតចាកឋានសួគ៌ នោះមកកើតក្នុងមនុស្សលោកនេះទៀត ក៏បាននូវ

โคตมสาวกานํ ปิณฺฑปาตนิยมกถา ๗

ปหูตปุตฺตา ภารทฺวาโช

ปเวสหสฺสญฺจ(๑) ภารทฺวาช อตฺรชา(๒)

สฏฺฐิ จ วสฺสา จ(๓) อพฺภตีตา

ตาหิสฺส ปิตาปิ ตาย ปิยา ๗

ปหูตกา(๔) ปพฺพชิตสฺส สาวกา

ปุตฺตา ภารทฺวาช วงฺคีรสาโว(๕)

ตาหิสฺส จ ปพฺพชิตสฺส จ ปน

ตาสุ ลกฺขณา ภารทฺวาช(๖) ตนฺตาโวตาปกาลิ(๗) ๗

(๒๓) ยมฺปิ ตาสุ ตาสุ ตาปกาสา ปุริมา ชาติ ปุริมา

ภวา ปุริมา อิเมสุ ปุพฺเพ มนุสฺสภูตา สมาโน

---

๑ ม. ปเวสหสฺสสฺส ๗ ม. ปเวสหสฺสา ปี ๗ ๒ ม. อตฺรชา ๗ ๓ ม. วีสติญฺจ ๗ ๔ ม. ปหุตฺตา ๗ ๕ ม. วิปตานุตาวีโต ๗ ๖ ม. ตาหิสฺส ๗ ๗ ม. ตาโต ปเร ปปิมกภาณวารนฺติ ทิสฺสติ ๗

คุยฺหปฺปเทสา ฉาทิตปฺปเทสา ยถา ตถาคตสฺส ปจฺฉาทิตปฺปเทสา
เวทิตพฺพา ฯ ปุคฺคลา ปน ตถาคตสฺส ลกฺขณานิ ยถา ตถาคตสฺส
พหู ปุตฺตา ตถาคตสฺส สาวกา ยถา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธกายสมาจารา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวจีสมาจารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธมโนสมาจารา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธาชีวา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส
ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติโน ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธวิมุตฺติโน ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา ตถาคตสฺส
ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธาชีวา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิหารา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติโน ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติโน
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธาชีวา ตถาคตสฺส
ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธวิมุตฺติโน ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติโน ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธาชีวา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิหารา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติโน
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติโน ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา
ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติญาณทสฺสนา ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธาชีวา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธปญฺญา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา
ปริสุทฺธวิหารา ตถาคตสฺส ปุตฺตา ปริสุทฺธวิมุตฺติโน ตถาคตสฺส ปุตฺตา

មហាជនសង្គហំ(๑) សមេក្ខមានោ(๒) សមំ(๓) ជា-
ឃាតំ សាមំ ជាឃាតំ បុរិសំ ជាឃាតំ បុរិសវិសេសំ
ជាឃាតំ អយមិធមរហាតំ អយមិធមរហាតីតំ តត្ត
តត្ត វិសេសត្តករេ បុរេ(๔) អហោសិ ។ សោ តស្ស
កម្មស្ស កតត្តា ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ
ឥត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមានិ ទ្វេ មហាបុរិស-
លក្ខណានិ បដិលភតិ និក្កោធបរមណ្ហោ ច ហោ-
តិ បិតោយេវ(๕) អនោធមត្តោ ខុភោហិ ទាឋិតលេ-
ហិ ជិវ្ហាយ(๖) បរិមសតិ បរិមជ្ជតិ ។ សោ តេហិ
លក្ខណេហិ សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈា-
សតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ បេ ។ រាជា សមានោ
កឹ លភតិ អង្គា ហោតិ មហទ្ធនោ មហាភោគោ

---

๑ ឧ. មហាជនសង្គហំ ។ ๒ ម. សមហេក្ខមានោ ។ ๓ ឧ. សំ ។ ๔ ឧ. បុរិស-
វិសេសករេ ។ ម. បុរិសវិសេសករេ បុរេ ។ ๕ ឧ. បិតរោ ច ។ ម. បិតោយេវ ច ។
๖ ម. ជាណុកាន ។

ឃានពិចារណាទូវការសង្គ្រោះមហាជន តែងស្គាល់ស្មើ(១) គឺស្គាល់ថា អ្នកនេះស្មើនឹងអ្នកនោះ ស្គាល់ដោយខ្លួនឯង(២) ស្គាល់បុរស(៣) ស្គាល់គុណវិសេសរបស់បុរសថា បុរសនេះគួរទទួលទូវទាននឹងគ្រឿងសក្ការៈនេះ បុរសនេះគួរទទួលទូវទាននឹងគ្រឿងសក្ការៈនេះ (លុះស្គាល់ដូច្នោះហើយ) ក៏ឃានធ្វើទូវប្រយោជន៍ច្រើនគ្នា តម្រូវទៅតាមគុណវិសេសរបស់បុរសជាន់នោះ ។ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះឃានធ្វើកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏ឃានទូវមហាបុរិសលក្ខណៈទាំង៣នេះ គឺជាអ្នកមានបរិមណ្ឌល (នៃកាយ) ដូចជាបរិមណ្ឌលនៃដើមត្រែ ១ កាលបើឈរមិនចាប់នុនខ្លួនបុះ អាចស្ទាបពាល់ដង្កត់ដោយដៃទាំង៣ពីរឃាន ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈទាំង៣ពីរនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានទើឃានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើ ឃានជាស្តេចហើយ តើនឹងឃានបរិវារអ្វី គឺនឹងឃានជាអ្នកស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានគ្រឿង

---

១ ពាក្យថា ស្គាល់ស្មើនោះ គឺស្គាល់ថា ជនេះមានគុណស្មើនឹងជនោះ ហើយស្រុះស្រួលទទួលបុរសនោះ តាមវិធីដែលត្រូវទទួល ។ ដីកា ។ ២ ពាក្យថា ស្គាល់ដោយខ្លួនឯង គឺស្គាល់ដោយមិនចាំបាច់អ្នកឯទៀតមកពន្យល់ឡើយ ។ ៣ ពាក្យថា ស្គាល់បុរសនោះ គឺស្គាល់ពិតប្រាកដថា បុរសនេះជាន់ខ្ពស់ បុរសនេះជាន់កណ្តាល បុរសនេះ ជាន់ទាប ។ ដីកា ។

បហូតជាតរូបរជតោ បហូតវិត្តូបករណោ បហូតធន-
ធញ្ញោ បរិបុណ្ណកោដ្ឋាគារោ[๑] កដា សមានោ ๙ំ
លកតំ ฯ បេ ฯ ពុទ្ធោ សមានោ កឹ លកតំ
អច្ឆា ហោតំ មហន្ទោ មហាភោគោ តស្សាមំ
ធនាំ ហោន្តំ សេយ្យថីទំ សង្ខធនំ សីលធនំ ហិរញ្ញ-
ឝុត្តមធនំ សុតធនំ ចាគធនំ បញ្ញាធនំ ពុទ្ធោ សមានោ
๙ំ លកតំ ฯ ឯតមត្តំ ភគវា អវោច ฯ តត្តេតំ វុច្ចតំ

(๒๔) តុលិយ បរិចយ[๒] ចិន្តយិត្វា
មហាជនសង្គាហកំ[๓] សមេក្ខមានោ
អយមិទមរហតីតិ[๔] តត្ត តត្ត
បុរិសវិសេសញ្ញូ[๕] បុរេ អហោសិ ฯ
សមា ច បនដ្ឋិតោ[๖] អនោនមន្តោ

---

๑ ខ. ម. បរិបុណ្ណកោសកោដ្ឋាគារោ ฯ ๒ ខ. បរិបេយ្យ ฯ ๓ ខ. មហាជន-
សង្គហតំ ฯ ម. មហាជនំ សង្គាហកំ ฯ ๔ ម. អយមិទមរហតិ ฯ ๕ ខ. ម. បុរិស-
វិសេសកោ ฯ ๖ ខ. សហិ ច បន បិតោ ฯ ម. មហិ ច បន បិតោ ฯ

ប្រើប្រាស់ច្រើន មានមាសប្រាក់ច្រើន មានគ្រឿងឧបករណ៍ដែលធ្វើចិត្ត
ឲ្យរីករាយច្រើន មានធញ្ញាហារជាច្រើនច្រើន មានឃ្លាំងដ៏ពេញប្រៀប
កាលបើព្រះតថាគតនៅសោយភព ទីឆ៍បានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាល
បើ ព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទីឆ៍បានរបស់អ្វី គឺទីឆ៍បានជាអ្នក
ស្តុកស្តម្ភ មានទ្រព្យច្រើន មានគ្រឿងប្រើប្រាស់ច្រើន ទ្រព្យរបស់
តថាគតទាំងនេះ គឺ សទ្ធាធនំ (ទ្រព្យពោលគឺការជឿ) ១ សីលធនំ
(ទ្រព្យគឺការសង្រួមកាយវាចាឲ្យរៀបរយ) ១ ហិរិធនំ (ទ្រព្យគឺសេចក្តី
ខ្មាសបាប) ១ ឧត្តប្បធនំ (ទ្រព្យគឺសេចក្តីក្តៅក្រហាយទីឆ៍បាប) ១
សុតធនំ (ទ្រព្យគឺការស្តាប់) ១ ចាគធនំ (ទ្រព្យគឺការលះ) ១ បញ្ញាធនំ
(ទ្រព្យគឺកិរិយាដឹងសព្វ) ១ កាលបើ ព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ
ទីឆ៍បានទ្វារបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគបានសំដែងសេចក្តីនេះ
រួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់គាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(๒๔) ព្រះតថាគតបានលែលក ពិចារណា គប់ហើយទើបសំ-
ឡឹងមើលទ្វារការសង្គ្រោះមហាជនដោយស្មោះស្មើ ជាអ្នកបានធ្វើ
ទ្វារគ្រឿងសក្ការៈតម្រូវតាមគុណវិសេសរបស់បុរសនោះ ។ ក្នុង
កាលមុនថា បុរសនេះគួរបានទ្វារទានទីឆ៍គ្រឿងសក្ការៈនេះ ។ ព្រះ
តថាគត ជាបុគ្គលមានកាយស្មើ ការលើឈរមិនជាប់ខ្លួនខ្លួនឯង

ជុសតំ ភវេហិ ខុភោហិ ជន្តុភាវិ(១)
មហិរុហបរិមណ្ឌលោ(២) អហោសិ
សុចរិតកម្មវិបាកសេសភេន ។
ពហុវិវិធនិមិត្តលក្ខណាញ្ញូ
អភិនិបុណា(៣) មនុជា ព្យាករឹសុ
ពហុវិវិធតិហីនំ អរហាទិ
បដិលភតិ ទមាភេ សុស្ស ភុមាភេ(៤)
ឥច ច(៥) មហាបតិស្ស ភាមភោភា(៦)
តិហីបតិរូបភា ពហូ ភវន្តិ
យទិ បជមាតិ(៧) សព្ពភាមភោភំ(៨)
លភតិ អនុត្តរំ ពុទ្ធិំ ឆឯក្កន្តិ(៩) ។

(២៥) យំបិ ភិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមិំ និភេតំ បុព្ពេ មនុស្សភូតោ សមាធោ ពហុជនស្ស(១០) អត្ថភាមោ អហោសិ ហិតភាមោ ជាសុភាមោ យោគក្ខេមភាមោ ភិន្តីមេ

---

១ ម. ជាណុភានំ ។ ២ ខ. ម. មហិរុហបរិមណ្ឌលោ ។ ៣ ម. អភិនិបុណា ។ ៤ ខ. សុស្សុភុមាភេ ។ ម. សុភុមាភេ ។ ៥ ខ បសន្នេ ឥទិស្សតិ ។ ៦ ម. ភាមភោតី ។ ៧ ខ. ម. យទិ បជិហតិ ។ ៨ ខ. សព្ពំ ភាមភោតំ ។ ៩ ម. ឥត្តមធនត្តន្តិ ។ ១០ ខ. ពហុនោ ជនស្ស ។

អាចស្អាបជង្គង់ដោយដៃទាំងពីរបាន មានបរិមណ្ឌល (នៃកាយ) ដូចបរិមណ្ឌលនៃដើមព្រៃ ដែលដុះឡើងអំពីផែនដី ព្រោះសេសសល់វិបាកនៃអំពើសុចរិត (នោះឯង) ។ ពួកមនុស្ស ដែលមានប្រាជ្ញាល្អិតជ្រាលជ្រៅ ជំនន្ទូលក្ខណៈនៃនិមិត្តផ្សេង ។ ជាច្រើននាំគ្នាពោលថា ព្រះរាជកុមារកំឡោះក្មេងនេះ នឹងបានទ្ធូរបស់ដ៏សមគួរ ដល់គ្រហស្ថច្រើនប្រការផង ជាអ្នកមានភោគសម្បត្តិ ដែលគួរប្រាថ្នារបស់ស្តេច នឹងសមគួរដល់ពួកគ្រហស្ថ ក្នុងសោកនេះជាច្រើនផង បើព្រះរាជកុមារនេះ លះបង់ទ្ធូរភោគៈទាំងអស់ (ហើយចេញទៅទ្រន់ព្រះផ្នួស) នឹងបានទ្រព្យដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ថ្លៃថ្លា រកទ្រព្យឯទៀតឲ្យលើសលុបជាងមិនមានឡើយ ។

(២៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) ទ្ធូរជាតិពីមុន កពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលពីមុន ជាអ្នកប្រាថ្នាទ្ធូរសេចក្តីចំរើន ប្រាថ្នាទ្ធូរប្រយោជន៍ ប្រាថ្នាទ្ធូរសេចក្តីសុខ ប្រាថ្នាសេចក្តីក្សេមក្សាន្តចាកយោគៈ ដល់ពួកជនច្រើនថា ធ្វើដូចម្តេចជនទាំងនេះ

សន្ធាយ វាចេយ្យំ សីលេន វាចេយ្យំ សុតេន វាចេយ្យំ
ពុទ្ធិយា វាចេយ្យំ[1] ធាតេន វាចេយ្យំ ឆន្ទេន វាចេយ្យំ
បញ្ញាយ វាចេយ្យំ ឆឌ្ឌញ្ញេន វាចេយ្យំ ខេត្តវត្ថុនា
វាចេយ្យំ ទ្វិបទចតុប្បទេហិ[2] វាចេយ្យំ បុត្តទារេហិ
វាចេយ្យំ ទាសកម្មករបោរិសេហិ វាចេយ្យំ ញាតីហិ
វាចេយ្យំ មិត្តេហិ វាចេយ្យំ ពន្ធវេហិ វាចេយ្យបុគ្គំ ។ សោ
តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ។ បេ ។ សោ
តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមានិ
តីណិ មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ សីហបុព្ពទ្ធ-
កាយោ ច ហោតិ បិត្តន្តរំសោ[3] ច សមវដ្ដ-
ក្ខន្ធោ ច ។ សោ តេហិ លក្ខណេហិ សមន្នា-
គតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ
ចក្កវត្តី ។ បេ ។ រាជា សមានោ កឹ លភតិ
អមរិហានឆន្ទោ ហោតិ ន មរិហាយតិ ឆឌ្ឌញ្ញេន

---

១ ឱ. ច- ពុទ្ធិយា វាចេយ្យំ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ទ្វិបទចតុប្បទេហិ ។ ៣ ឱ. ម. បិត្តន្តរំសោ ។

ន័ដ៏ប្រាន ចំរើនដោយសទ្ធា ចំរើនដោយសីល ចំរើនដោយសុតៈ ចំរើន
ដោយវុឌ្ឍិ ចំរើនដោយចាគៈ ចំរើនដោយលោកិយធម៌ ចំរើនដោយ
ប្រាជ្ញា ចំរើនដោយទ្រព្យន័ដ៏ធញ្ញាហារ ចំរើនដោយស្រែ ន័ដ៏ចំការ
ចំរើនដោយសត្វដើរដ៏ពីរន័ដ៏សត្វដើរ ៤ ចំរើនដោយកូនន័ដ៏ប្រពន្ធ ចំរើន
ដោយពួកបុរស ជាទាសៈន័ដ៏កម្មករ ចំរើនដោយពួកញាតិ ចំរើនដោយ
ពួកមិត្ត ចំរើនដោយពួកផៅពង្ស ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបាន
ធ្វើ សន្សំ កុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុត
ចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិស-
លក្ខណៈទាំង ៣២ នេះ គឺមានចំណែកកន្ទុះកាយខាងលើ ស្រដៀង
ន័ដ៏ចំណែកកន្ទុះកាយនៃពាជសីហ៍ ១ មានខ្នងពេញស្មើ ឥតមានចង្អូរផត
ខ្លួនត្រង់កណ្តាល ១ មាន-កមូលសម ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយ
លក្ខណៈទាំងនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ន័ដ៏បានជាស្តេចចក្រពត្តិ
។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយ តើន័ដ៏បានរបស់អ្វី គឺន័ដ៏បានជា
អ្នកមិនសាបសូន្យជាធម្មតា គឺមិនសាបសូន្យចាកទ្រព្យ ន័ដ៏ធញ្ញាហារ

ខេត្តវត្ថុជា ទ្វិបទចតុប្បទេហិ បុត្តទារេហិ ទាស-
កម្មករោចារសេហិ ញាតីហិ មិត្តេហិ(១) ពន្ធវេហិ
ច បរិហាយតិ សព្វសម្បត្តិយា ឥជ្ឈ សមាធោ
ឥធំ លភតិ ។បេ។ ពុទ្ធោ សមាធោ ឥធ លភតិ
អបរិហានធម្មោ ហោតិ ច បរិហាយតិ សទ្ធាយ
សីលេន សុតេន ចាគេន បញ្ញាយ ច បរិហា-
យតិ សព្វសម្បត្តិយា ពុទ្ធោ សមាធោ ឥធំ លភតិ ។
ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

(២៦) សទ្ធាយ សីលេន សុតេន ពុទ្ធិយា
ចាគេន ធម្មេន ពហូហិ សាធុកំ
ធនេន ធញ្ញេន ច ខេត្តវត្ថុជា
បុត្តេហិ ទារេហិ ចតុប្បទេហិ ច
ញាតីហិ មិត្តេហិ ច ពន្ធវេហិ
ពលេន វណ្ណេន សុខេន ចូភយំ
កាយំ ច ហាយេយ្យុន្តិ(២) បរេហិ ឥច្ចតិ
អទ្ធុំ សមិទ្ធញ្ច(៣) បនាកតំ ឥធ ។

---

១ ឱ. ញាតិមិត្តេហិ ។ ២ ឱ. ម. ឆ ហាយេយ្យុំ ។ ៣ ឱ. អត្តស្សមិទ្ធិ ច ។ ម. ឥធំ សមិទ្ធញ្ច ។

ស្រែចំការ សត្វជើង ២ ទើសត្វជើង ៤ កូនប្រពន្ធ ពួកបុរសជាទាស: ទើកម្មករ ពួកញាតិ មិត្ត ទើរបៀតបៀន មិនបានសាបសូន្យចាកសម្បត្តិ តាំងពួនឡើយ កាលបើបានជាស្តេចទើបានបែបនេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទើបានបែបអ្វី គឺទើបានជាអ្នកមិនសាបសូន្យជាធម្មតា គឺមិនសាបសូន្យចាកសទ្ធា សីល: សុត: ចាគ: បញ្ញា តាំងមិនសាបសូន្យចាកសម្បត្តិតាំងពួនឡើយ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទើបានបែបនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណ:នោះថា

(៦) ព្រះតថាគត តែងប្រាប់ថាទើបុប្ផ័នបុ័ងនូវសេចក្តីចាំមួន ទើសេចក្តីបរិបូណ៌ជល់ជនដទៃថា ធ្វើដូចម្តេច កុំឲ្យជនតាំងឡាយ សាបសូន្យចាកសទ្ធា សីល: សុត: បញ្ញា ចាគ: ទើលោកិយធម៌ ទើគុណគឺសេចក្តីល្អច្រើនប្រការ ទើទ្រព្យធញ្ញាហារស្រែចំការ កូនប្រពន្ធ (សត្វជើងពីរ) សត្វជើង ៤ ញាតិ មិត្ត ផៅពង្សទើកំឡាំង ពណ៌សម្បុរកាយ ទើសុខតាំងពីរប្រការ ។ ព្រះតថាគតជាបុគ្គល

សសីហាបុព្វទ្ធសុសណ្ឋិតោ អហុ
សមវដ្ដក្ខន្ធោ ច បរិមណ្ឌលោ
បុព្ពេ សុចិណ្ណេន កតេន កម្មុនា
អបាយនិយំ[1] បុព្ពនិមិត្តមស្សុតំ ។
តំហាបិ ឆញ្ញេន ឆនេន វឌ្ឍតិ
បុត្តេហិ ទារេហិ ចតុប្បទេហិ ច
អកិញ្ចនោ បព្ពជិតោ[2] អនុត្តរំ
បរេព្យាតិ សម្ពោធិមហាឧឆង្គតន្តិ[3] ។

(๒๗) យំបិ ភិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្ពេ មនុស្សភូតោ សមានោ សត្តានំ អរិយោ សកជាតិកោ[4] អបោសិ ទាឡិទ្ទេ ភ លេឌ្ឌេ ភ ធញ្ញេ ភ សត្តេ ភ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ។បេ។ សោ តតោ ចុតោ

---

๑ ម. អហានិយោ ។ ๒ ម. បព្ពជិតោ ច ។ ๓ ម. ពោធិអសហាយធម្មតន្តិ ។ ๔ ម. ម. អរិយោបកជាតិកោ ។

មានចំណែកកន្ទុះកាយខាងលើ ស្រដៀងគ្នានឹងចំណែកកន្ទុះ
កាយនៃពពែសីហ៍ មានទ្រង់ទ្រាយល្អ ១ មានកម្លាំង ១
មានខ្នងពេញស្មើតមានផតខួន ត្រង់កណ្តាល ១ ព្រោះ
កម្មដែលព្រះតថាគតបានសន្សំ កសាងពីជាតិមុនមក ទើបមិន
បានសាបសូន្យ បុព្វនិមិត្តរបស់ព្រះតថាគតនោះ មិនបាន
សាបសូន្យឡើយ ។ បើព្រះតថាគតនៅជាគ្រហស្ថ តែងចំរើន
ដោយធញ្ញាហារ ទ្រព្យ កូន ប្រពន្ធ (សត្វដើរ ២) នឹង
សត្វដើរ ៤ (បើ) ព្រះតថាគត ឥតមានកង្វល់ ចេញទៅ
បួស ក៏បានសម្រេចសម្ពោធិញ្ញាណ រកគុណជាតឯទៀត
ឲ្យក្រៃលែងជាងគ្មាន ជាធម៌មិនបានសាបសូន្យ ។

(២៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវ
ជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលពីមុន ជា
អ្នកមិនបៀតបៀនសត្វទាំងឡាយ ដោយដៃ ឬដុំដី ឬក៏ដម្បង គ្រឿង
សស្ត្រាវុធឡើយ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើ សន្សំ នូវ
កុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ

ឥមស្មិំ អាកតោ សមាធោ ឥមំ បហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ រសក្ខសក្តិ ហោតិ ឧច្ចក្កស្ស រសមារ-ណាយោ កិរាយំ ជាតា ហោន្តិ សមាហារសមារ-ណាយោ(๑) ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តិ ។ បេ ។ រាជា សមាធោ កិរ លភតិ អប្បាពាធោ ហោតិ អប្បាតង្កោ សមវេបាកិនិយា គហណិយា សមន្នាគតោ ជាតិសីតាយ ជាឆ្ណាយ រាជា សមា-ធោ ឥទំ លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ សមាធោ កិរ លភតិ អប្បាពាធោ ហោតិ អប្បាតង្កោ សមវេបាកិ-និយា គហណិយា សមន្នាគតោ ជាតិសីតាយ ជា-ឆ្ណាយ មជ្ឈិមាយ បជានក្ខមាយ ពុទ្ធោ សមាធោ ឥទំ លភតិ ។ ឯតទត្ថំ កតកា អភេច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

๑. សមភិវាហិនិយោ ។ ម. សមាធិវាហិនិយោ ។

មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បានន្ហូរមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ គឺជាអ្នក
មានប្រសាទ គឺសរសៃស្អិតធ្នាប់ដ៏លើសលែង សម្រាប់ទទួលរសអាហារ
ឯប្រសាទសម្រាប់ទទួលរសអាហារ របស់ព្រះតថាគតនោះ មានបុង-ឯ
ឡើងលើ ប្រដុំស្រោបត្រង់កសម្រាប់ទទួលរសអាហារ ជ្រួតជ្រាបផ្សព្វ
ផ្សាយស្មោះស្មើគ្នា (សព្វសរីរាង្គកាយ) ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកប
ដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ទើបបានជាស្តេចចក្រពត្តិ
។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយ តើទើបានរបស់អ្វី គឺទើបានជាអ្នក
មានអាពាធតិច មានទុក្ខតិច ប្រកបដោយទន្ទមានភ្លើងធាតុដ៏ស្មើ គឺមិន
ត្រជាក់ពេក មិនក្តៅពេក កាលបើនៅជាស្តេច ទើបានរបស់នេះឯង
។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធទើបានរបស់អ្វី គឺទើ
បានជាអ្នកមានអាពាធតិច មានទុក្ខតិច ប្រកបដោយទន្ទមានភ្លើងធាតុ
ដ៏ស្មើ គឺមិនត្រជាក់ពេក មិនក្តៅពេក ជាយ៉ាងកណ្តាល ល្មមសមគួរ
ដល់សេចក្តីព្យាយាម កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទើបាន
របស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានពោលសេចក្តីនេះរួចហើយ ។
ទើបទ្រង់ត្រាស់ន្ហូរគាថាច័ន្ទនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

[២៨] ន ចាណាំ ន ច បន ន ឈានលេឌ្ឌុ(១)

សត្ថេន វា មរណាវសេន វា បន

ឧញ្ញាយ បរិតជ្ជាយ វា

ន វិហេឋយី(២) ឥនមហេឋកោ(៣) អហុ ។

តេនេវ សោ សុគតិំ បេច្ច(៤) មោទតិ

សុខបលំ ភោរយ(៥) សុខានិ វិន្ទតិ

ចាមុញ្ជសា(៦) រសមារណី សុសណ្ឋិតា

ឥជាកតោ លភតិ រសក្តិសក្តិតំ(៧) ។

តេនាហុ ំ អតិនិបុណា វិចក្ខណា

អយំ ន ភោ សុខពហុលោ ភវិស្សតិ

តិហិស្ស វា បព្ភជិតស្ស វា បន

តំ លក្ខណំ ភវតិ តនត្តភោតកន្តិ ។

---

១ ម. ន ចាណាំវណ្ណេហិ បនាបិ លេឌ្ឌុតា ។ ២ ខ. ន ហេឋយី ។ ម. ហេឋយិ ។ ៣ ខ. ជីវុមហេឋកោ ។ ៤ ខ. សុគតិមុបេច្ច ។ ៥ ខ. ភរិយ ។ ៦ ខ. សម្បដ្ឋិសា ។ ម. សាមញ្ញសា ។ ៧ ខ. ម. រសត្តសត្តិតំ ។

(២៧) ព្រះតថាគត ជាអ្នកមិនបានបៀតបៀន មិនបានប្រ-
ទូស្តដល់ប្រជុំជន ដោយដៃ ឬដោយដម្បងទំងំដុំដី ឬកំដោយ
គ្រឿងសស្ត្រាវុធ ពុំនោះសោត ដោយការប្រើគេឲ្យសម្លាប់
ទំងំបៀតបៀន ឬដោយកិរិយាចងក្រៀក ទំងំការគម្រាម
ឡើយ ។ ព្រោះកម្មនោះឯង ទើបព្រះតថាគតលះលោកនេះ
ទៅក៏រមែងរីកចម្រើនក្នុងឋានសួគ៌ ជាន់ខ្ពស់ព្រោះធ្លៃ
ខ្លួនអំពើដែលមានផលជាសុខ ប្រសាទសម្រាប់ខ្លួលសេ
អាហារជាទីត្រេកអរ (ណា) ជាន់ដម្កល់ទៅសិប់ល្អហើយ
លុះព្រះតថាគត មកកើតក្នុងមនុស្សលោកនេះ ក៏ជាន់ខ្ពស់
ប្រសាទគឺសរសៃលិត្តធារ ជំលើសលែងសម្រាប់ខ្លួលសេ
អាហារ (នោះ) ។ ព្រោះហេតុនោះជាន់ជាអ្នកប្រាជ្ញទំងំ
ឡាយ មានប្រាជ្ញាដ៏ល្អិតនាំគ្នាពោលព្រះតថាគតនោះ ថា
ជននេះមុខជាន់ទំងំច្រើនទៅដោយសេចក្តីសុខ ទោះបីនៅជា
គ្រហស្ថឬទៅជាបព្វជិត ក៏តំងំមានលក្ខណៈនោះ ជាគ្រឿង
បំភ្លឺខ្លួនសេចក្តីនោះ ។

(២៩) យំបិ កិញ្ចាបិ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្វេ បញ្ចុស្សទ្ធគោ សមាគោ ន ច(១) វិសដំ ន ច វិសាវិ(២) ន ច បន វិឆេយ្យបេក្ខិ-តា(៣) ឧដ្ឋុ តថា បសន្នមុដ្ឋុមគោ(៤) ហុត្វា ឧដ្ឋុបេក្ខិតា អហោសិ(៥) បិយចក្ខុកា ឥហុដំ ឧឝក្ខិតា(៦) អហោ-សិ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្ថត្តំ អាគតោ សមាគោ ឥមាយ ឥទ្ធេ មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ អភិនីលនេត្តោ ច ហោតិ គោបខុមោ ច ។ សោ តេហិ លក្ខណេហិ សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តិ ។ បេ ។ រាជា សមាគោ កិំ លភតិ បិយចក្ខុគោ ហោតិ ឥហុគោ ជនស្ស បិយោ ហោតិ មនាគោ ព្រាហ្មណគហបតិកានំ នេគមជានបទានំ

---

១ ឱ. បសន្នេ ន ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. វិសោបិតំ ។ ម. វិសោបិ ។ ៣ ឱ. ឥ បន វិចេយ្យោ ។ ៤ ឱ បសន្នមុទុមគោ ។ ៥ ឱ. ហុត្វា ឧដ្ឋុបេក្ខិតា អហោសីតំ ន ទិស្សតិ ។ ៦ ឱ. ម. ឧទិក្ខិតា ។

(๒๙) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលមុន ជាអ្នកមិនសំឡក់មើល (ដោយទោសចិត្ត) មិនមៀងមើលដោយបុងភ្នែក មិនលបសំឡក់គេ (ដោយស្អប់) ជាអ្នកមានចិត្តស្មោះត្រង់ រមិលមើលត្រង់ពេញភ្នែក ជាអ្នកសំឡឹងមើលជនច្រើន ដោយចក្ខុគួរឲ្យស្រឡាញ់ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើសន្សំកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈទាំង៥នេះ គឺជាអ្នកមានភ្នែកខៀវស្រស់ ១ មានភែវភ្នែកស្រដៀងនឹងភែវភ្នែកកូនគោ ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានទំង៉ាបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយនឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកគួរឲ្យអ្នកផងពិតពិលរមិលមើល ដោយសេចក្តីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់នៃជនច្រើន ជាទីគាប់ចិត្តរបស់ពួកព្រាហ្មណ៍ទំង៉គហបតី អ្នកនិគម អ្នកជនបទ

តណាកបមាមត្តានំ អនីកុដ្ឋានំ នោភវិកានំ[1] អ-
មច្ឆានំ ចាវិសប្បានំ ភដ្ឋានំ ភោគិកានំ[2] ភុមាភានំ
ភជា សមាធោ ៨ទំ លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ
សមាធោ កិំ លភតិ បិយធស្សធោ ហោតិ ពហុធោ
ជនស្ស បិយោ ហោតិ មធាធោ ច[3] កិត្តិំ
កិត្តិនិំ ឧចាសកានំ ឧចាសិកានំ ធេកំ មនុស្ស-
ំ អសុកំ ធាតានំ តន្ធញានំ ពុទ្ធោ សមាធោ ៨ទំ
លភតិ ។ ឯតមត្តំ តតតា អភេច ។ តត្តេតំ វុច្ចតិ

(៣០) ធ ច វិសដំ ធ ច វិសារិ[4]
ធ ច បធ វិធេយ្យបេក្ខិតា[5]
ឧជុ តថា បសជមុជុមធោ[6]
បិយច តុធា ពហុជនំ ឧធក្ខិតា[7] ។
សុតតិសុ សោ ជលវិចាតំ
អនុភវតិ តត្ត មោធតិ

---

១ ខ. អនីកដ្ឋភោភវិកានំ ។ ២ ខ. ម. តោតិយានំ ។ ៣ ខ. ម. បិសធោ ធ ទិស្សតិ ។ ៤ ខ. វិសាបិតំ ។ ម. វិសាបិ ។ ៥ ខ. វិធេយ្យ ។ ៦ ខ. បសជមុទុមធោ ។ ៧ ខ. ម. ឧទក្ខិតា ។

ពួកស្មៀន ពួកមហាមាត្រ ពួកសេនាមានអគ្គ ๔ (មានសេនាដំរីជាដើម) អ្នករក្សាទ្វារ អាមាត្យ ពួកបរិស័ទ្យ ពួកស្តេចចំណុះ អ្នកមានកោគសម្បត្តិនឹងពួកពាជកុមារ កាលបើនៅជាស្តេច នឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់អ្វីគឺនឹងបានជាអ្នកគួរឲ្យអ្នកផងពិតពិលរមិលមើល ដោយសេចក្តីពេញចិត្ត ជាទីស្រឡាញ់នៃជនច្រើន ជាទីគាប់ចិត្តរបស់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ គន្ធព្វ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានពោលសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបព្រះដ៏ត្រាស់ន្ទូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(๓๐) ព្រះតថាគត ជាអ្នកមិនសំឡក់មើល (ដោយទោសចិត្ត) មិនមៀងមើលដោយចុងភ្នែក មិនលបសំឡក់គេ (ដោយស្អប់) ជាអ្នកមានចិត្តស្មោះត្រង់ ពិតពិលរមិលមើលត្រង់ពេញភ្នែក ជាអ្នកសំឡឹងមើលមហាជន ដោយចក្ខុគួរស្រឡាញ់ ។ ព្រះតថាគតនោះ បានទៅសោយផលវិបាកក្នុងសុគតិ រីកាយក្នុងសុគតិនោះ (លុះប្បុតថាកហ៊ានសូគតិ)

๙๘ ๘ ភវតិ តោបខុមោ

អភិលនេតលយោ សុនសុទ្ធោ ฯ

អភិយោតិនោ ๘ ឯបុណា

ពហុបនឯមិត្តតោវិទា[๑]

តោបខុមនយនកុសលា មនុជា

បិយនសុទ្ធោតិ អភិនន្ទសុទ្ធំ[๒] ឯំ ฯ

បិយនសុទ្ធោ តិហិ[๓] សត្តោ ๘[๔]

ភវតិ ពហុជនបិយាយតោ[๕]

យឯិ បន ភវតិ តិហិ សមណោ

ហោតិ បិយោ ពហូនំ[๖] សោតជាសនោតិ ฯ

(๓๑) យំបិ ភិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតឹ បុរិមឹ ភវំ បុរិមឹ ឯកេតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ

---

๑ ឧ. ម. ពហុបនឯមិត្តតោវិទា ฯ ๒ ឧ. ម. អភិវិទ្ធិសត្តំ ฯ ๓ ឧ ម. តិហិបិ ฯ ๔ ឧ. បសត្ថោ តត្ថ ฯ ๕ ឧ. ពហុនុបិយាយិតោ ฯ ម. ពហុជនបិយាយិតោ ฯ ๖ ឧ. ពហុតុំ ฯ

មកកើតក្នុងមនុស្សលោកនេះ បានជាអ្នកមានភែវភែកស្រេ-
ជៀងនឹងភែវភែកកូនគោ ๑ ជាអ្នកមានភែកខៀវស្រស់ គួរ
ឲ្យមើលមើល (ដោយចិត្តពប់អាន) ๑ ។ មនុស្សទាំងឡាយ
ជាអ្នកប្រកបក្នុងលក្ខណសាស្ត្រ មានប្រាជ្ញាដ៏ល្អិតឈ្លាសវៃ
ក្នុងបទនិងនិមិត្តដ៏ច្រើន នឹងជាអ្នកឈ្លាសវាងវៃក្នុងការគាយ
នូវភែកដែលដូចជាភែកកូនគោ នាំគ្នាគាយព្រះតថាគតនោះ
ថា ព្រះពាជកុមារនេះ គួរឲ្យពិតពិលរមិលមើលដោយចិត្តជា
ទីស្រឡាញ់ ។ បើព្រះតថាគតនៅជាគ្រហស្ថ ជាបុគ្គល
គួរឲ្យពិតពិលរមិលមើល ដោយចិត្តជាទីស្រឡាញ់ ជាទីពប់
អានរបស់ជនជាច្រើន នេះបើនៅជាគ្រហស្ថ បើទៅជា
សមណៈវិញ ក៏គង់ជាទីស្រឡាញ់ នឹងជាអ្នកធ្វើសេចក្តី
សោករបស់ជនច្រើនឲ្យរំងាស់បាន ។

(๗๑) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ)
នូវជាតិពីមុន កពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលពីមុន

ពហុជនបុព្វង្គមោ អហោសិ កុសលេសុ ធម្មេសុ ពហុជនចាមោក្ខោ កាយសុចរិតេន វចីសុចរិតេន មនោសុចរិតេន(១) ចាឧសំវិភាគេ សីលសមាចារេ ឧទោសជុបភាសេ មត្តេយ្យតាយ(២) បេត្តេយ្យតាយ សាមញ្ញតាយ ព្រហ្មញ្ញតាយ កុលេជេដ្ឋាបចាយិតាយ អញ្ញតរញ្ញតរេសុ ច(៣) អធិកុសលេសុ ធម្មេសុ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមានោ ឥធំ មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ ឧណ្ហីសសីសោ ហោតិ ។ សោ តេន លក្ខណេន សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ បេ ។ រាជា សមានោ កិំ លភតិ មហាស្ស ជនោ អទ្ធាយិកោ ហោតិ ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមជានបទា តណាគមហាមត្តា អនីកដ្ឋា ឆោរិកា

---

១ ឱ. ម. កាយសុចរិតេ វចីសុចរិតេ មនោសុចរិតេ ។ ២ ឱ. ម. មេត្តេយ្យតាយ ។ ៣ ឱ. បិសទ្ទោ ន ទិស្សតិ ។

ជាចម្បងរបស់ជនច្រើន ក្នុងកុសលធម៌គាំងឡាយ ជាប្រធានរបស់ជន
ច្រើន ក្នុងកាយសុចរិត វចីសុចរិត មនោសុចរិត ការបរិច្ចាគទាន
សមាទានសីល ភាវនាវក្ខណៈនៃសច្ច វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះមាតា
វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះបិតា វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះសមណៈ វត្តដែលត្រូវ
ធ្វើចំពោះព្រាហ្មណ៍ វត្តដែលត្រូវធ្វើចំពោះជន ដែលជាចម្បងក្នុងត្រកូល
នីងក្នុងពួកកុសលធម៌ដ៏ក្រៃលែងឯទៀត ។ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះ
បាននូវកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតច្យុតចាកហានសួគ៌នោះ
មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ គឺជាអ្នក
មានសីលៈដូចជាប្រដាប់ដោយក្បាំងស្រេចស្រាប់ ។ ព្រះតថាគតនោះ
ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានធីងបានជាស្តេច-
ចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយតើនីងបានដៃស្តាំអ្វី គឺនីងមាន
ជនច្រើននាក់ជាបរិវារ គឺពួកព្រាហ្មណ៍ គហបតី អ្នកនិគម អ្នកជនបទ
ពួកស្មៀន ពួកមហាមាត្រ សេនាប្រកបដោយអង្គ ៤ អ្នករក្សាទ្វារ

អមច្ចា ចារំសជ្ជា ភជាតោ តោតំតោ តុមាក ភជា
សមាតោ ឥធំ លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ សមាតោ
តាំ លភតិ មហាសច្ច ជតោ អច្ចាយិតោ ហោតិ
តិក្ខ តិក្ខិនិយោ ឧថាសតោ ឧថាសិតាយោ ឆេវ
មនុស្ស អសុក ជាតា តន្ទ្ធា ពុទ្ធោ សមាតោ
ឥធំ លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

(៣២) បុព្វច្ឆមោ សុចរិតេសុ អហុ
ជម្មេសុ ជម្មចរិយាតិរតោ
អច្ចាយិតោ ពហុជនស្ស អហុ
សត្តេសុ វេនយិច បុញ្ញផលំ ។
វេនយិត្វា សោ សុចរិតស្ស ផលំ
ឧឡារំ សីសត្តមិជ្ឈតមា
ព្យាកាសុ ព្យញ្ជនមិត្តជក

អាមាត្យ បរិសជ្ជ ស្តេចចំណុះ អ្នកមានភោគសម្បត្តិ ព្រះពាជកុមារ កាលបើនៅជាស្តេចនឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងមានជនច្រើនទាក់ជាបរិពារ គឺពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ គន្ធព្វ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានត្រាស់សេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(៣២) ព្រះតថាគតជាចម្បង (របស់ជនច្រើន) ក្នុងសុចរិតធម៌ទាំងឡាយ ជាអ្នកត្រេកអរក្នុងការប្រព្រឹត្តិធម៌ មានជនច្រើនទាក់ជាបរិពារ លុះព្រះតថាគតលះលោកនេះ ក៏បានទៅសោយផលនៃបុណ្យក្នុងឋានសួគ៌ ។ លុះព្រះតថាគតសោយផលសុចរិតនោះហើយ ច្យុតមកកើត ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ក៏បានជាអ្នកមានសិរីសៈ ហាក់ដូចជាប្រជាប់ដោយក្បាំងស្រេចស្រាប់ ឯពួកមនុស្សជាអ្នកចេះចាំនូវព្យាករណ៍នឹងនិមិត្ត នាំគ្នាពោលថា ព្រះតថាគតនេះនឹងបានជាចម្បងរបស់ជនច្រើន ។

បុព្ពេ ឥមេ មហាជនំ ហេស្សន្តិ(๑) ។

បដិកោដិយានំ មនុជេសុ ឥធ

បុព្ពេបិ(๒) តស្ស អភិហរន្តិ តថា

យទិ ខត្តិយោ ភវតិ ភូមិបតិ

បដិហារកំ(๓) មហាជនេ លភតិ ។

អថ ចេវ(๔) បព្ពជតិ សោ មនុជោ

ឆម្មេសុ ហោតិ បកុណោ វិសវី(๕)

តស្សានុសាសនកុណាកិរតោ(๖)

អច្ចាយិកោ មហាជនោ ភវតីតិ ។

(๓๓) យំបិ កិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្ពេ មនុស្សភូតោ សមានោ មុសាវាទំ បហាយ មុសាវាទា បដិវិរតោ អហោសិ សច្ចវាទី សច្ចសន្ធោ ថេតោ បច្ចយិកោ អវិសំវាទកោ លោកស្ស ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ។បេ។ សោ

---

๑ ឧ. ម. ហេស្សតាយំ ។ ๒ ឧ. ម. បុព្ពេវ ។ ๓ ម. បដិហារេ ។ ๔ ឧ. ម. ចេបិ ។ ๕ ម. វិសី ។ ๖ ឧ. តស្សាគុសាសនិ គុណាភិរតោ ។ ម. តស្សានុសាសនិ ... ។

បណ្តាពួកមនុស្សក្នុងលោកនេះ នឹងមានមនុស្សជាអ្នកខ្វល់ខ្វាយបម្រើ (ព្រះតថាគតនេះជាច្រើន) សូម្បីកាលព្រះតថាគតនៅពីក្មេង ក្នុងកាលនោះឯង ក៏មានពួកមនុស្សតាយព្រះតថាគតនោះថា បើព្រះតថាគត ជាក្សត្រិយ៍នៅគ្រប់គ្រងផែនដី នឹងបានពួកជនច្រើននាក់ធ្វើការខ្វល់ខ្វាយបម្រើ។ បើមនុស្សនោះមេញៀបួស នឹងបានជាអ្នកស្ទាត់ជំនាញក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជនជាច្រើនតែងគ្រេកអរក្នុងគុណ គឺការប្រៀនប្រដៅរបស់មនុស្សនោះ ជាអ្នកប្រព្រឹត្តតាម (ព្រះតថាគត)។

(៣៣) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន កតពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្សក្នុងកាលពីមុន ជាអ្នកលះបង់នូវមុសាវាទ រៀងស្រឡះហើយចាកមុសាវាទ ជាអ្នកនិយាយតែពាក្យពិត បញ្ចេញតែពាក្យពិត ជាអ្នករឿងត្រង់ និយាយពាក្យគួរឲ្យគេជឿ ជាអ្នកមិនពោលបំភ្លាត់សត្វលោកឡើយ។ ព្រះតថាគតនោះព្រោះបានធ្វើកុសលកម្មនោះ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាក

តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមាធោ ឥមាធំ
ទ្វេ មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ ឯតេកលោអោ
ច ហោតិ ខុណ្ណា ច ភមុកន្តរេ ជាតា ហោតិ ឱធាតា
មុទុ តូលសន្និភា ។ សោ តេហិ លក្ខណេហិ សមន្នា-
គតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី
។ បេ ។ រាជា សមាធោ កឹ លភតិ មហាសត្ត ជនោ
ខុបវត្តតិ ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមជានបទា កណា-
កមហាមត្តា អនីកដ្ឋា ភោជវិកា អមច្ចា ចារិសជ្ឈា
រាជានោ កោដិកា កុមារា រាជា សមាធោ ឥទំ
លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ សមាធោ កឹ លភតិ មហាសត្ត
ជនោ ខុបវត្តតិ តិក្ខា តិក្ខិន្ទិយោ ខុទាសភា ខុទាសិ.
ការយោ នេវ មន្ទុស្ស អសុរ ជាតា តន្ទ្រា ពុទ្ធោ
សមាធោ ឥទំ លភតិ ។ ឯតមត្តំ កតវា អវោច ។
តត្តេតំ វុច្ចតិ

ហានសួតិនោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បានទូរមហាបុរិស-លក្ខណៈទាំងពីរនេះ គឺជាអ្នកមានកេម ក្នុងរណ្តៅមួយៗតែមួយសរសៃ (កល់រណ្តៅទាំងអស់) ១ មានកេមប្រជុំចំញើមដុះត្រង់ចន្ទោះចំញើមមានពណ៌សក្បុសទន់ល្អន់ដូចជាសំឡី ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋានធំបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយ តើនឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជនច្រើននាក់ គឺពួកព្រាហ្មណ៍ គហបតី អ្នកនិគម អ្នកជនបទ ពួកស្មៀន ពួកមហាមាត្រ សេនាប្រកបដោយអង្គ ៤ អ្នករក្សាទ្វារ អាមាត្យ បរិស័ទ ស្តេចចំណុះ អ្នកមានកោគសម្បត្តិ នឹងព្រះពជកុមារ តែងប្រព្រឹត្តតាមអធ្យាស្រ័យរបស់តថាគតនោះ កាលបើនៅជាស្តេចនឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជនច្រើននាក់ គឺពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ នឹងគន្ធព្វ តែងប្រព្រឹត្តតាមអធ្យាស្រ័យ របស់ព្រះតថាគតនោះ កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(៣៤) សចេ បដិញ្ញា បុរិមាសុ ជាតិសុ
អនុស្សរតោ អលិកំ វិវជ្ជយិ
ន សោ វិសំវាទយិតាបិ កស្សចិ
ភូតេន តច្ចេន តថេន ភាសយិ(១) ។
សេតា សុសុក្កា សុមុខុ(២) តូលសន្និភា
ទុល្លភា សុជាតា ភមុកន្តរេ អហុ
ន លោមកូបេសុ ខុរេ អជាយិំសុ(៣)
ឯកេកលោមម្ហិ បតិដ្ឋិតា អហុ ។
តំ លក្ខណញ្ញូ ពហវោ សមាគតា
ព្យាកំសុ ខុប្បាជនិមិត្តកោវិទា(៤)
ទុល្លភា ច លោមា ច យថា សុសណ្ឋិតា
ឧបវត្តតិ ឆឌ្ឌិទសកំ(៥) ពហុជនោ ។
តំហិ បិ(៦) សត្ថុ ឧបវត្តតិ ជនោ
ពហុ បុរត្ថា បកតេន កម្មុនា
អកិញ្ចនំ បព្ភជិតំ អនុត្តរំ
តុទ្ទិបិ សត្ថុ ឧបវត្តតិ ជនោតិ ។

---

១ ឱ. ភោសយិ ។ ២ ឱ. ម. មុទុ ។ ៣ អជាយិំសូតិ ពត្តព្ពេ ហោត្តកេ ទិស្សតិ ។
៤ ឱ. ម. ខុប្បាទនិមិត្តកោវិទា ។ ៥ ឱ. ឯទិសកំ ។ ៦ ឱ. តំហិម្បិ ។

(๓๔) ក្នុងជាតិពីមុនៗ ព្រះតថាគតអ្នកកាន់ពាក្យសត្យមាន
វាចាគួរជឿ រៀរចាកពាក្យមិនពិត ព្រះតថាគតនោះ ជា
អ្នកមិនក្លែងពោលពាក្យមិនពិត ចំពោះជនណាមួយឡើយ
និយាយតែពាក្យពិត ទៀងទាត់ ត្រឹមត្រូវ ។ ព្រះតថាគត
មានពេមប្រដុំចិត្តើមសម្បុរ-សក្បុស ខន់ល្អន់ ដូចជាសំឡីដុះ
ត្រង់ចន្លោះចិត្តើមកង្វរណ្តៅពេមមួយ ។ មិនដុះពេមពីសេរ-
សៃឡើយ គឺព្រះតថាគតមានសរីរៈដុះពេមតែមួយសរសៃៗ។
ពួកជនជាច្រើន ដែលជាអ្នកដឹងនូវលក្ខណៈ ឈ្លាសក្នុងការ
ទាយនូវខុប្បាដនឹងនិមិត្ត មកប្រជុំគ្នា ហើយទាយព្រះតថា-
គតនោះថា នឹងមានជនជាច្រើនប្រព្រឹត្តទៅតាមអធ្យាស្រ័យ
របស់តថាគត ដែលជាអ្នកមានពេមប្រដុំចិត្តើមប្រតិស្ឋានល្អ
ហើយបែបនេះ ។ បើព្រះតថាគតនៅជាគ្រហស្ថ នឹងមាន
ជនជាច្រើនប្រព្រឹត្តតាមអធ្យាស្រ័យ ព្រោះកុសលកម្មដែល
តថាគតបានធ្វើទុកមកពីកាលមុន តែបើព្រះតថាគតចេញ
ទៅធ្វើជាបព្វជិត ឥតមានកង្វល់នឹងបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ
ដ៏ប្រសើរ នឹងមានជនប្រព្រឹត្តតាមអធ្យាស្រ័យដូចគ្នា ។

[๓๕] យំបិ ភិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតឹ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ បិសុណំ វាចំ បហាយ[๑] បិសុណាយ វាចាយ បដិវិរតោ អហោសិ ឥតោ សុត្វា ឯ អមុត្រ អក្ខាតា ឥមេសំ ភេទាយ[๒] អមុត្រ វា សុត្វា ឯ ឥមេសំ អក្ខាតា អមុសំ ភេទាយ[๓] ឥតិ ភិន្នានំ វា សន្ធាតា សហិតានំ វា អនុប្បទាតា[๔] សមគ្គារាមោ សមគ្គរតោ សមគ្គនន្ទី សមគ្គករណឹ វាចំ ភាសិតា[๕] អហោសិ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ។ បេ ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមានិ ទ្វេ មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ ចត្តារីសទន្តោ ច[๖] ហោតិ អវិរឡទន្តោ ច[๗] ។ សោ តេហិ លក្ខណេហិ សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។ បេ ។

---

๑ ឱ. បិសុណាវាចម្បហាយ ។ ๒ ឱ. ឥមេសម្ភេទាយ ។ ๓ ឱ. អមូសម្ភេទាយ ។ ๔ ឱ. អនុប្បាទាតា ។ ๕ ឱ. វាចម្ភាសិតា ។ ๖ ឱ. បសន្នេ ឥ ទិស្សតិ ។ ๗ ឱ. អវិរឡទន្តោ ច ។

(៣៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន កាពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលពីមុន ជាអ្នកលះបង់នូវវាចាសឹកសៀត រៀរស្រឡះហើយចាកវាចាសឹកសៀត ជាអ្នកពួពាក្យអំពីជនឯនេះ មិននាំទៅប្រាប់ជនឯនោះ ដើម្បីបំបែកជនទាំងពីរចំណែកនេះឡើយ ឬបានពួពាក្យអំពីជនឯនោះ មិននាំមកប្រាប់ជនឯនេះ ដើម្បីបំបែកជនឯនោះឡើយ ជាអ្នកផ្សះផ្សានូវជន ដែលបាក់បែកគ្នាហើយ ជាអ្នកចំទុកបម្រុងនូវពួកជនដែលព្រមព្រៀងគ្នា ជាអ្នករីករាយនឹងការព្រមព្រៀង ត្រេកអរនឹងការព្រមព្រៀងគ្នា ពេញចិត្តនឹងការព្រមព្រៀងគ្នា នឹងពោលតែវាចា ដែលធ្វើឲ្យកើតសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតច្យុតចាកហានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈទាំងពីរនេះ គឺជាអ្នកមានធ្មេញ ៤០ គត់ ១ មានធ្មេញជិតស្និទ្ធ ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈទាំងពីរនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។

ភជា សមាធោ កតី លភតិ អកេជ្ជបរិសោ ហោតិ អកេជ្ជសុត្ត ហោន្តិ បរិសា(១) ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមជានបទា គណាគមហាមត្តា អនីកដ្ឋា នោ-ភរិកា អមច្ចា ចារិសជ្ជា ភជាធោ កោតិកា កុ. មារ ភជា សមាធោ ឥធំ លភតិ ។ បេ ។ ពុទ្ធោ សមាធោ កតី លភតិ អកេជ្ជបរិសោ ហោតិ អកេជ្ជសុត្ត ហោន្តិ បរិសា ភិក្ខូ ភិក្ខុនិយោ ឧបា-សកា ឧបាសិកាយោ នេវ មនុស្ស អសុរ នា-គា គន្ធព្ពា ពុទ្ធោ សមាធោ ឥធំ លភតិ ។ ឯ-តមត្តំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

[៣៦] សវេភុតិយំ(២) សហិតភេទការី(៣)

ភេទបវ្វជ្ជនវាចការី(៤)

ភលហាបវ្វជ្ជនអភិច្ចការី(៥)

សហិតានំ ភេទជនធំ(៦) ឧភលោ(៧) ។

អរិយាទវជ្ជនការី សុភិរំ(៨)

---

១ ឧ. បរិសាតិ ឥ ទិស្សតិ ។ ២ ឧ. ម. វេភូតិយំ ។ ៣-៤-៥ ម. . . . ការី ។ ៦ ម. ភេទជនធំ ។ ៧ ឧ. ឧភណោ ។ ៨ ឧ. អរិយាទវិគ្គហការី បិរំ ។

កាលបើបានជាស្តេចហើយ តើនឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមិនបែកបាក់បរិស័ទ ឯបរិស័ទរបស់ស្តេច ដែលមិនបែកបាក់គ្នានោះ គឺពួកព្រាហ្មណ៍ គហបតី អ្នកនិគម អ្នកជនបទ ពួកស្មៀន ពួកមហាមាត្រ សេនាមានអង្គ ៤ អ្នករក្សាទ្វារ អាមាត្យ បរិស័ទ ស្តេចចំណុះ អ្នកមានកោគសម្បត្តិនឹងព្រះពជកុមារ កាលបើនៅជាស្តេច នឹងបានន្ទូវរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធនឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងមានបរិស័ទមិនបែកបាក់គ្នា បរិស័ទរបស់ព្រះតថាគតដែលមិនបែកបាក់គ្នានោះ គឺពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ គន្ធព្វ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធនឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់ន្ទូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(៣៦) ព្រះតថាគតនោះ មិនបានពោលន្ទូវពាក្យមិនពិត ពាក្យដែលបង្កហេតុឲ្យបែកបាក់ ចាកការព្រមព្រៀង ពាក្យដែលធ្វើសេចក្តីបែកបាក់គ្នា នឹងខាស់ខែងគ្នា ឲ្យចំរើន ពាក្យដែលធ្វើជំលោះ នឹងអំពើមិនគួរ ឲ្យចំរើន នឹងពាក្យដែលនាំឲ្យជនដែលមានបំណងព្រមព្រៀង ឲ្យបែកបាក់គ្នា ។

កំហ្នេន សន្ធិជនេ អកណ្ហេ
កាលេហំ ជនស្ស បង្គុនេ សមុដ្ឋិ
សត្តេហិ[1] ឧទ្ធតំ បមោទតំ ច
សុកតំសុ សោ ជលវាតាកំ
អង្គភវតំ តត្ត មោទតំ
ឧត្តា ឥធ ហោន្តិ អវិវត្តា[2] សហាតា
ចតុក្កេ ទសស្ស មុខជា សុសណ្ឋិតា ។
យទិ ខត្តិយោ ភវតំ ភូមិបតំ
អវិភេទយស្ស[3] បវិសា ភវតំ
សមណោ ច ហោតំ វិវជ្ជោ វិមលោ[4]
បវិសាស្ស ហោតំ អង្គុតា អចលាតំ ។

[៣៧] យំបិ កិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និកេតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ ជរុសំ វាចំ បហាយ ជរុសាយ វាចាយ បដិវិរតោ

---

๑ ឧ. ម. សហិតេហិ ។ ๒ ឧ. អវិវិរា ។ ๓ ឧ. អវិហេឋិយាស្ស ។ ម. អវិហេឋយាស្ស ។ ๔ ម វីតមលោ ។

ព្រះតថាគត ពោលតែពាក្យល្អ ជាពាក្យធ្វើសេចក្តីមិនវិវាទ ឲ្យចំរើន ទំនងពាក្យផ្សះផ្សាជនដែលបែកបាក់គ្នាហើយ ព្រះតថាគត បន្ទោបង់នូវដំណោះរបស់ជន ទាំងធ្វើឲ្យព្រមព្រៀងគ្នា ព្រះតថាគត តែងរីករាយ ត្រេកអរ មួយអន្ទើជាយសត្វទាំងឡាយ ព្រះតថាគតបានឆ្អែតស្រេចផលវិបាកក្នុងសុគតិ រីករាយក្នុងសុគតិនោះ លុះច្យុតចាកហានសួគ៌ (មកកើត) ក្នុងមនុស្សលោកនេះ ក៏មានឆ្នេញដ៏តស្ងួតល្អ ទំនងមានឆ្នេញ ៤០ គត់ ប្រតិស្ឋានដោយល្អនៅក្នុងមាត់ ។ បើព្រះតថាគតនៅ (គ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន) ទំនងបានជាក្សត្រៀយគ្រប់គ្រងផែនដី មានបរិស័ទមិនបែកបាក់គ្នាឡើយ ទោះបីជាសមណៈក៏ជាអ្នកឥតមានធូលី ឥតមានមន្ទិល គឺរាគៈកិលេសឡើយ ជាអ្នកមានបរិស័ទ តាមចោមរោម មិនញាប់ញ័រឡើយ ។

(៣៧) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលពីមុន ជាអ្នកបានលះបង់នូវផរុសវាចា រៀរស្រឡះហើយ ចាកផរុសវាចា

អហោសិ យោ សោ ភិក្ខុ ឯតរហិ កណ្ហសុក្កា មេ-
មជ្ឈា ហាឧយ្ហដ្ឋមា ទោវ័ ពហុជនកន្តា ពហុជ-
ឆមជាតា តថារូបឺ ភិក្ខុំ ភាសិតា អហោសិ ។ សោ
តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ។បេ។ សោ
តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមានោ ឥមានិ ទ្វេ
មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ បហូតជិវ្ហោ ច
ហោតិ ព្រហ្មស្សរោ ច ការវិកភាណី ។ សោ តេហិ
លក្ខណេហិ សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ
រាជា ហោតិ ចក្កវត្តី ។បេ។ រាជា សមានោ កឺ
លភតិ អាទេយ្យវាចោ ហោតិ អាធិយន្តស្ស[1]
វចនំ ព្រាហ្មណគហបតិកា ឯតមជានន្តា តណ-
ហេតុមហាមត្តា អដ្ឋកដ្ឋា ទោវារិកា អមច្ចា ចារិសជ្ជា
រាជានោ ភោគិកា កុមារា រាជា សមានោ ឥទំ
លភតិ ។បេ។ ពុទ្ធោ សមានោ កឺ លភតិ

---

១ ម. អាទិយន្តិស្ស ។

ជាអ្នកនិយាយតែពាក្យដែលឥតទោស ពាក្យដែលជាសុខដល់ត្រចៀកគេ គួរឲ្យស្រឡាញ់ គួរឲ្យតាំងខុតកង់ហឫទ័យ ជាសំដីអ្នកក្រុង ចាំងជាទីស្រឡាញ់នៃជនច្រើន ជាទីពេញចិត្តនៃជនច្រើន ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើសន្សំកុសលកម្មនោះ ។ បេ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បានន្លូវមហាបុរិសលក្ខណៈ ចាំង៣ប្រការនេះ គឺជាអ្នកមានអណ្តាតវែង ១ មានសូរសព្ទសំឡេងក្រាងក្រអៅ ដូចជាសំឡេងព្រហ្ម កាលបើ បញ្ចេញវាចាលាន់ឮពីកេះ ដូចជាសំឡេងសត្វករវិក ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ទឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើបានជាស្តេចហើយ តើទឹងបានរបស់អ្វី គឺទឹងបានជាអ្នកមានវាចាគួរឲ្យអ្នកផងកាន់តាម គឺពួកព្រាហ្មណ៍ គហបតី អ្នកនិគម អ្នកជនបទពួកស្មៀន ពួកមហាមាត្រ សេនាមានអង្គ៤ អ្នករក្សាទ្វារ អាមាត្យ បរិស័ទ ស្តេចចំណុះ អ្នកមានភោគសម្បត្តិ ទឹងព្រះរាជកុមារ តែងកាន់តាមពាក្យរបស់ព្រះតថាគតនោះ កាលបើនៅជាស្តេច ទឹងបានរបស់នេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទឹងបានរបស់អ្វី

លក្ខណសុត្តេ ឥមាគាថាធម្មាធិការគាថា

អាទេយ្យកោ ហោតិ អាទិយន្តស្ស[1] វចនំ តំក្ខ្វ
តំក្ខត្តុំយោ ឧភាសកោ ឧភាសំកាយោ នេកា ម-
នុស្សា អសុក ឆាតា តត្ថញ្ញា ពុទ្ធោ សមាធោ ៨ទំ
លភតិ ។ ឯតមត្តំ ភគវា អវោច ។ តត្តេតំ វុច្ចតិ

(៣៨) អត្ថោសកណ្ហាងវិហេសកាវី
ឧញ្ញាឆកវំ[2] ឥហុជនប្បមទ្ទនំ
អញាឆ្ឆតិវំ[3] សោ ឧភណ្ហំ ជវុសំ
មធុំ ភណ្ហំ សុសហិតំ[4] សខិលំ ។
មនសោ បិយា ហាទយតាមិនិយោ[5]
ភថា សោ ឃវយតិ ភណ្ហាសុខា
ភថា សុចិណ្ណាផលមនុភវិ[6]
សត្តេសុ វេទយិ៩[7] បុញ្ញផលំ
វិនិត្វា[8] សោ សុចរិតស្ស ផលំ

---

១ ខ. ម. អាទិយន្តិស្ស ។ ២ ខ. ឧញ្ញាយិកំ ។ ម. ឧញ្ញាធកំ ។ ៣ ខ. អញាឆ្ឆតិវំ ។ ៤ ខ. សុសំហិតំ ។ ៥ ខ. ហទយំ តាមិនិយោ ។ ៦ ខ. សុចិណ្ណផលមនុភវិ ។ ៧ ខ. វេទ-យថ ។ ៨ ខ. វេទិត្វា ។

គឺនឹងបានជាអ្នកមានវាចា គួរទទួលអ្នកផងគាន់តាម គឺពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ គន្ធព្វ តែងគាន់តាមពាក្យរបស់ព្រះតថាគតនោះ កាលបើ ព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធនឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់ទូគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(៣៨) ព្រះតថាគតនោះ មិនបានពោលពាក្យអាក្រក់ក្រៃលែង ដែលជាពាក្យដេរ ជាពាក្យបង្កហេតុឲ្យទាស់ខែងគ្នា បៀតបៀនគ្នា ពាក្យដែលធ្វើឲ្យឈឺចិត្ត ពាក្យជាគ្រឿងមើលងាយទូជនច្រើនឡើយ ព្រះតថាគត ពោលតែពាក្យផ្អែមល្ហែម ទន់ភ្លន់ ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ។ ព្រះតថាគតនោះ ពោលតែពាក្យ ដែលជាទីស្រឡាញ់ពេញចិត្ត គួរជម្ពល់ទុកក្នុងហឫទ័យ នាំមកនូវសេចក្តីសុខ ដល់ត្រចៀក (របស់មនុស្សដែលបានស្តាប់) ព្រះតថាគត បានសោយផលនៃបុណ្យ ក្នុងឋានសួគ៌ បានសោយផលនៃអំពើសុចរិត

ព្រហ្មស្សរត្តមិទញ្ញកមា

ជិញ្ញស្ស ហោតិ វិបុលា បុថុលា(១)

អានេយ្យកាកស្សវចនោ ភវតិ

តិហានោមិ ឥញ្ញតិ យថា កណាតោ

អថ ចេ(២) បញ្ញតិ សោ មនុជោ

អាទិយន្តស្ស វចនំ ជនតា

ពហុនោ ពហុំ សុភណាតិំ(៣) កណាតោតិ ។

(៣៩) យំបិ តិក្ខវេ តថាគតោ បុរិមំ ជាតិំ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ និវាសំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ សមញ្ញលាបំ មហាយ សមញ្ញលាភា មជ្ឈិមតោ អហោសិ កាលវាទី ភូតវាទី ធម្មវាទី អត្ថវាទី វិនយវាទី(៤)

---

១ ម. ញ្ជូលា ។ ២ ម. ចេបិ ។ ៣ ម. ភណិតំ ។ ៤ ម. អត្ថវាទី ធម្មវាទី វិនយវាទី ។

លុះព្រះតថាគត ច្បូតមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បាន
នូវភាពជាអ្នកមានសំឡេង ដូចសំឡេងព្រហ្ម អណ្តាតរបស់
ព្រះតថាគតនោះ ធំទូលាយ ព្រះតថាគត មានពាក្យដែលគួរ
ឲ្យអ្នកផងកាន់តាម សូម្បីកាលព្រះតថាគត នៅជាគ្រហស្ថ
និយាយយ៉ាងណាៗហើយ ក៏តែងនាំឲ្យសម្រេចប្រយោជន៍
យ៉ាងនោះ បើព្រះតថាគតនោះ ជាមនុស្សចេញទៅបួស ក៏
មានពួកជនជឿកាន់តាមពាក្យ របស់ព្រះតថាគតនោះ ដែល
ជាអ្នកពោលនូវពាក្យល្អច្រើន ។

(៣៩) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវ
ជាតិពីមុន កពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលមុន ជា
អ្នកលះបង់នូវសម្ផប្បលាបៈ (ពាក្យពោយពាយ) រៀរស្រឡះហើយចាក
សម្ផប្បលាបៈ ជាអ្នកពោលតាមកាលគួរ ពោលតែពាក្យពិត ពោលពាក្យ
ប្រកបដោយហេតុ ពោលពាក្យប្រកបដោយផល ពោលពាក្យខ្ជួនាន

ឯជានវតិំ កប្បេ កាសិតា(១) កាលេន សាមញេសំ
បរិយន្តវតិំ អត្តសញ្ជាតំ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា
ឧបចិតត្តា ។បេ។ សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ
អាគតោ សមាណោ ឥមំ មហាបុរិសលក្ខណំ បដិលភតិ
សីមាមនុ ហោតិ ។ សោ តេន លក្ខណេន
សមន្នាគតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ
ចក្កវត្តិ ។បេ។ រាជា សមាណោ កឹ លភតិ អប្ប-
ដិសំសោ(២) ហោតិ តេនេវ មនុស្សត្តេន បច្ចត្តំយេវ
បច្ចាមិត្តេន រាជា សមាណោ ឥធ លភតិ ។បេ។
ពុទ្ធោ សមាណោ កឹ លភតិ អប្បដិសំសោ ហោតិ
អព្ភន្តរេហិ ឯ ពាហិរេហិ ឯ បច្ចត្តំយេហិ បច្ចាមិត្តេហិ
ឯតេន ឯ នោសេន ឯ មោហេន ឯ សមណេន ឯ
ព្រាហ្មណេន ឯ ទេវេន ឯ មារេន ឯ ព្រហ្មុនា ឯ
តេនេវ ឯ លោកស្មឹ ពុទ្ធោ សមាណោ ឥធ លភ-
តិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

---

១ ម. កាសិតា អហោសិ ។ ២ អប្បដិសំយោតិ ពត្តព្ពេ ទោត្តព្ពេ ទិស្សតិ ។

ពោលពាក្យដែលគួរឲ្យអ្នកជឿ ដំកល់ទុកក្នុងហឫទ័យ ជាពាក្យប្រកប
ដោយគ្រឿងអាង មានទីបំផុត ប្រកបដោយប្រយោជន៍ ត្រូវតាមកាល ។
ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើ សន្សំនូវកុសលកម្ម ។ បេ ។ លុះ
ព្រះតថាគតនោះ ច្យុតចាកហានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្ស
នេះ ក៏បាននូវមហាបុរិសលក្ខណៈនេះ គឺជាអ្នកមានចង្កាមានសណ្ឋាន
ដូចជាចង្កានៃពាជសីហ៍ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈនោះ
បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន ទីឯបានជាស្តេចចក្រពត្តិ ។ បេ ។ កាលបើ
បានជាស្តេចហើយ តើទីឯបានបែបអ្វី គឺទីឯបានជាអ្នក ដែលមនុស្ស
ជាសឹកសត្រូវបច្ចាមិត្តទីមួយ មិនអាចកំចាត់បង់បានឡើយ កាលបើនៅ
ជាស្តេច ទីឯបានបែបនេះឯង ។ បេ ។ កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់
ជាព្រះពុទ្ធ ទីឯបានបែបអ្វី គឺទីឯបានជាអ្នក ដែលសត្រូវបច្ចាមិត្តខាង
ក្នុងប្តូរខាងក្រៅ គឺរាគៈក្តី ទោសៈក្តី មោហៈក្តី សមណៈក្តី ព្រាហ្មណ៍ក្តី
ទេវតាក្តី មារក្តី ព្រហ្មក្តី ឬអ្នកណាមួយក្នុងលោក មិនអាចធ្វើព្រះ
តថាគត ឲ្យឃ្លាត (ចាកគុណ ឬទី) បានឡើយ កាលបើ ព្រះតថាគត
បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ ទីឯបានបែបនេះឯង ។ លុះព្រះមានព្រះភាគ
បានសំដែងសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុង
លក្ខណៈនោះថា

(๔๐) ๛ សម្ពហុលាបំ ๛ ปุคฺคลานฺติ(๑)
អវិតกฺกาวิจารมตฺโต ๛ อโหสิ
อหิตมปิ ๛ อมนุญฺญมปิ ๛
พหุชนสุขาย อกฺขายิ ฯ
តំ กตฺถาน ฯเตา ฐุเตา ติวมุยมฏฺฐิ(๒)
สุกตผลวิปากมนุโภสิ(๓)
ចវិย បุนวิชาตเตา สมาโน
ทิพฺพกฺขมวรตรมนุตฺตมลตฺ ฯ
กชา หោតិ สุขุมฺพลสิโย មនុជេ
មនុជาธิបតิ มหานุภาเว
តិทิวปุรวาสเมา ภวติ
สุรวรเตหิว ฯเตา ฯ
តនฺตฺวา สุรสงฺฆรกฺขเสกิ(๔) สุเรกิ
๛ ហิ ภวติ สุขสิโย ฯเตา

---

๑ ฐ. ๛ มุฏฺฐเ ฯ ๒ ฐ. ทิพฺพ ขยฏฺฐิ ฯ ๓ ฐ. สุกตผลวิปากมนุโภสิ ฯ
๔ ม. តនฺตฺวาสุรยงฺครกฺขเสกิ ฯ

[៤០] ព្រះតថាគត មិនពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ មិនពោលពាក្យក្លែងក្លាយ ជាអ្នកមានគន្ធនៃពាក្យមិនក្លែងក្លាយ ព្រះតថាគត តែងបន្ទោបង់នូវពាក្យ ដែលឥតប្រយោជន៍ផង ពោលតែពាក្យមានប្រយោជន៍ ដែលជាពាក្យទាំមកនូវសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើនផង ។ ព្រះតថាគត ធ្វើនូវកុសលកម្មនោះហើយ លុះច្យុតចាកមនុស្សលោកនេះ បានទៅកើតក្នុងឋានសួគ៌ បានសោយនូវផលវិបាករបស់កម្មដែលធ្វើល្អ លុះច្យុត(ចាកឋានសួគ៌)នោះមកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះវិញ ក៏បាននូវភាពជាអ្នកមានបង្កា ដូចបង្កាសីហៈ ដែលជាសត្វប្រសើរជាងពួកសត្វដើរ ៤ ។ ព្រះតថាគត ជាស្តេចកំពូលនៃមនុស្ស ជាធំជាងមនុស្ស មានអានុភាពច្រើន ពោះបីអ្នកណា ។ ក៏មិនអាចញាំញីបានឡើយ ព្រះតថាគត ស្មើដោយព្រះឥន្ទ្រដែលប្រសើរ ក្នុងភពឈ្មោះតាវត្តិង្ស ពាំងក្ងៀវក្លាប្រសើរក្រៃលែង ដូចជាព្រះឥន្ទ្រាធិរាជដូច្នោះឯង ។ ព្រះតថាគត ជាអ្នកមានអត្តភាពដូច្នោះ ពោះបីគន្ធព្វ អសុរ សក្កទេវរាជ រក្ខទេពពាំងឡាយ ដែលក្ងៀវក្លា ក៏មិនអាចញាំញីបាន

យដិ ភវតិ[๑] តថាវិធោ ๙๘

ទិសា ច បតិ ទិសា ច វិទិសា ចាតិ ។

[๒๑] យំបិ កិញ្ចាបិ តថាគតោ បុរិមំ ជាតឹ បុរិមំ ភវំ បុរិមំ ទិគតំ បុព្វេ មនុស្សភូតោ សមានោ មិច្ឆាអាជីវំ បហាយ សម្មាអាជីវេន ជីវិតកំ កប្បេសិ តុណាភូដកំសភូដមាទភូដខុរេញ្ជាដនវញ្ជនទិគតិ-សាវិយោគា[๒] ឆេទនវធពន្ធនវិបរាមោសអាលោបសាហសាការ បដិវិរតោ អហោសិ ។ សោ តស្ស កម្មស្ស កតត្តា ឧបចិតត្តា ឧស្សន្នត្តា វិបុលត្តា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតឹ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតិ ។ សោ តត្ថ អញ្ញេ ទេវេ ទសហិ ឋានេហិ អភិក្កណ្ហតិ ទិព្វេន អាយុនា ទិព្វេន វណ្ណេន ទិព្វេន យសេន ទិព្វេន សុខេន ទិព្វេន អធិបតេយ្យេន ទិព្វេហិ រូបេហិ ទិព្វេហិ សទ្ទេហិ

---

๑ ឱ ភវតិ ពិហិ ។ ๒ ឱ. តុណាភូដកំសភូដមាទភូដខុរេញ្ជាដនវញ្ជនទិគតិសាវិ-យោគា ។

បើអ្នកណាមានលក្ខណៈ ដូចជាព្រះតថាគតនោះ ក្នុងលោកនេះ ទើបបានជាធំក្នុងទិស គឺទិសតូច ទើបទិសធំ ។

(៤១) ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ កាលព្រះតថាគត (អាស្រ័យ) នូវជាតិពីមុន ភពពីមុន លំនៅពីមុន កើតជាមនុស្ស ក្នុងកាលពីមុន បានលះបង់នូវមិច្ឆាជីវៈ (ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស)ចិញ្ចឹមជីវិតដោយសម្មាអាជីវៈ (ការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ) ជាអ្នកបានវៀរចាកការបញ្ឆោតប្តូរបន្ទុំ ដោយជញ្ជីង បញ្ឆោតដោយមាស បញ្ឆោតដោយរង្វាល់រង្វាស់ បង្ខូសបំភាន់ បញ្ឆោតចោកប្រាសនឹងបន្ទុំ ដោយរបស់ប្លម វៀរចាកកិរិយាកាត់នូវអវយវៈ មានដៃជាដើម សម្លាប់ ចង ធ្វើមនុស្សឲ្យវង្វេងផ្លូវ ប្លន់ កំហែងយកទ្រព្យ ។ ព្រះតថាគតនោះ ព្រោះបានធ្វើ សន្សំ កសាងកុសលកម្មនោះ លុះបែកធ្លាយរាងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ ក៏បានទៅកើតក្នុងឋានសុគតិសួគ៌ទេវលោក ។ ព្រះតថាគតនោះ គ្របសង្កត់នូវទេវតាឯទៀតក្នុងឋានសួគ៌នោះ ដោយហេតុ ១០ ប្រការ គឺអាយុទិព្យ ១ សម្បុរទិព្យ ១ យសទិព្យ ១ សុខទិព្យ ១ អធិបតីទិព្យ ១ រូបទិព្យ ១ សំឡេងទិព្យ ១

និព្ពេមិ តន្ទេមិ និព្ពេមិ រសេមិ និព្ពេមិ ផោដ្ឋព្ពេមិ ។
សោ តតោ ចុតោ ឥត្តត្តំ អាគតោ សមាណោ ឥមានិ
ទ្វេ មហាបុរិសលក្ខណានិ បដិលភតិ សមធន្តោ
ច ហោតិ សុសុក្កាហោ ច ។ សោ តេហិ លក្ខណេហិ
សមង្គតតោ សចេ អគារំ អជ្ឈាវសតិ រាជា ហោតិ
ចក្កវត្តិ ធម្មិកោ ធម្មរាជា ចាតុរន្តោ វិជិតាវី ជនប-
ទដ្ឋាវរិយប្បត្តោ សត្តរតនសមង្គតតោ ។ តស្សិមានិ
សត្ត រតនានិ ភវន្តិ សេយ្យថីទំ ចក្ករតនំ ហត្ថិរតនំ
អស្សរតនំ មណិរតនំ ឥត្ថីរតនំ គហបតិរតនំ បរិណា-
យករតនមេវ សត្តមំ ។ បភេសហស្សំ ខោ បនស្ស
បុត្តា ភវន្តិ សូរា វីរង្គរូបា បរសេនប្បមទ្ទនា ។ សោ
ឥមំ បឋវឹ សាគរបរិយន្តំ អទណ្ឌេន អនាមត្តេន ធម្មេន

ភូនទិព្យ ១ រសទិព្យ ១ សម្ផស្សទិព្យ ១ ។ លុះព្រះតថាគតនោះ ឫទ្ធ
ចាកឋានសួគ៌នោះ មកកាន់អត្តភាពជាមនុស្សនេះ ក៏បានទ្រង់មហាបុរិ-
សលក្ខណៈទាំង៦ប្រការនេះ គឺជាអ្នកមានឆ្នេញដ៏ស្តុកស្តម្ភ ១ មានចង្កឹម
(ទាំង៤) សស្អាត ១ ។ ព្រះតថាគតនោះ ប្រកបដោយលក្ខណៈទាំង៣ប្រ
នោះ បើនៅគ្រប់គ្រងគេហដ្ឋាន នឹងបានជាស្តេចចក្រពត្តិប្រកបដោយ
ធម៌ សោយរាជ្យដោយធម៌ មានជ័យដំនះផ្សាយពាជអំណាច រហូតដល់
ផែនដីដែលមានសមុទ្រទាំង៤ព័ទ្ធជុំវិញ ទ្រង់ដល់នូវភាពជាអ្នកមាំមួន ក្នុ
ជនបទ ប្រកបដោយរតន៍ ៧ ប្រការ ។ រតន៍ ៧ ប្រការនេះរបស់ស្តេច
នោះ គឺចក្ករតន៍ ១ ហត្ថិរតន៍ ១ អស្សរតន៍ ១ មណិរតន៍ ១ ឥត្ថីរតន៍ ១
គហបតិរតន៍ ១ បរិនាយករតន៍ ១ រួមត្រូវជា ៧ ប្រការ ។ បុត្ររបស់
ស្តេចចក្រពត្តិនោះ ក៏មានចំនួនប្រើនពាន់ សុទ្ធសឹងតែជាអ្នកក្លៀវក្លា
មានរូបសណ្ឋានជាអ្នកក្លៀវក្លា អាចញ៉ាំញីនូវសេនា របស់ស្តេចឯទៀត
បាន ។ ទ្រង់ក្រាប់ក្រាមគ្រប់គ្រងនូវផែនដីនេះ ដែលមានសាគរជាទីបំ-
ផុត ឲ្យជាផែនដីឥតមានគោល ឥតមាននិមិត្ត ឥតមានបន្ទាគឺចោរឡើយ

ឥទ្ធំ ដីតំ ឧមំ សិរំ ឯវញ្ចំ អនញ្ញេន អសត្តេន ជម្មេន សមេន អភិវិជយ អជ្ឈាវសតិ ឥជា សមាធោ កឹ លភតិ សុចិបរិភោគេ ហោតិ សុចិសច្ច ហោន្តិ បរិភក ព្រាហ្មណគហបតិកា នេគមជានបទា តណ-កមហាមត្តា អនីកដ្ឋា ឆោភរិកា អមច្ចា ចារិសជ្ឈ ឥជាធោ ភោតិកា កុមារ ឥជា សមាធោ ឥទំ លភតិ ។ សចេ ខោ បន អគារស្ម អនគារិយំ បព្វជតិ អរហំ ហោតិ សម្មាសម្ពុទ្ធោ លោកេ វិវដ្ឆធោ ពុទ្ធោ សមាធោ កឹ លភតិ សុចិបរិភោគេ ហោតិ សុចិសច្ច ហោន្តិ បរិភក តិក្ខ តិក្ខិន្ទិយោ ខុថាសកា ខុថា-សិកាយោ នេក មធុសច្ច អសុក ជាតា តទ្ធញ្ញ ពុទ្ធោ សមាធោ ឥទំ លភតិ ។ ឯតមត្ថំ ភគវា អវោច ។ តត្ថេតំ វុច្ចតិ

ជាផែនដីស្អាតល្អក ម៉ាំមួនក្សេមក្សាន្ត ឥតមានទុព្ភិក្ខ ឥតមានទីពួនរបស់
ចោរ ដោយធម៌ដ៏ស្មើ មិនបាច់ពឹងអាជ្ញា មិនបាច់ពឹងត្រឿងសស្ត្រាវុធ
ឡើយ កាលបើនៅជាស្តេច នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបានជាអ្នកមានបរិវារ
ស្អាតបាត ឯបរិវារស្អាតបាតរបស់ស្តេចចក្រពត្តិនោះ គឺ ពួកព្រាហ្មណ៍
គហបតី អ្នកនិគម អ្នកជនបទ ពួកស្មៀន ពួកមហាមាត្រ សេនាមានអង្គ ៤
អ្នករក្សាទ្វារ អាមាត្យ បរិស័ទ ស្តេចចំណុះ អ្នកមានកោគសម្បត្តិ
នឹងព្រះពជកុមារ កាលបើនៅជាស្តេច នឹងបានរបស់នេះឯង ។ បើ
ព្រះតថាគត បេញចាកគេហដ្ឋានទៅបួស នឹងបានត្រាស់ជាអរហន្តសម្ម-
សម្ពុទ្ធលើលោក (នេះ) មានដម្បូលគឺកាន់ក្តិលេស បើកបេញហើយ
កាលបើព្រះតថាគត បានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់អ្វី គឺនឹងបាន
ជាអ្នកមានបរិវារស្អាតបាត ឯបរិវារស្អាតបាតរបស់តថាគតនោះ គឺ ពួក
ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ទេវតា មនុស្ស អសុរ នាគ គន្ធព្ព
កាលបើព្រះតថាគតបានត្រាស់ជាព្រះពុទ្ធ នឹងបានរបស់នេះឯង ។ លុះ
ព្រះមានព្រះភាគ ពោលនូវសេចក្តីនេះរួចហើយ ។ ទើបទ្រង់ត្រាស់
នូវគាថាព័ន្ធនេះ ក្នុងលក្ខណៈនោះថា

(๔๒) មិច្ឆាជីវញ្ហេ អវស្សជិ(๑) សមេន
វុត្តំ សុចិណ្ណា សោ ជនយិត្ថ ឆម្ភិកេន
អហិតមបិ ច អមនុធិ ហិតមបិ ច
ពហុជនសុខញ្ហេ អចរិ ។
សត្តេ វេនយិតំ ឆរេ សុជលាធិ(๒)
ករិត្វា និបុណេកំ វិទ្ធកំ សត្ថិ(๓)
វណ្ណិតានិ តិនិវបុរវរសមោ
អភិរមតិ រតិខិឌ្ឍាសមង្គី ។
អលង្ការ មនុស្សកំ(๔) ភវំ តតោ ចវិយ(๕)
បុន(๖) សុកតផលវិបាកសេសកេន
បដិលភតិ លហនដំ សមមបិ
សុចិ ច សុវិសុទ្ធសុសុក្កំ(๗) ។
តំ វេយ្យាញ្ជនិកា សមាគតា ពហវោ
ព្យាកំសុ និបុណា(๘) សម្មតា មនុជា(๙)

---

๑ អជៀស្សជីតិ កត្ថបិ ឱត្តរេ ទិស្សតិ ។ ๒ ខ. ម. សុខបួណាធំ ។ ๓ ខ. សមភិ។ ๔ ខ. លទ្ធា មានុសកំ ។ ម. លទ្ធា ន មានុសកំ ។ ๕ ម បរិត្វាន ។ ๖ ខ. ន ។ ๗ ខ. សុវិសុទ្ធំ សុវិសុក្កំ ។ ម. សុបិ សុសុក្កំ ។ ๘ ខ-ម និបុណ ។ ๙ ខ មនុជិត្វា ។

(៤២) ព្រះតថាគតនោះ បានលះបង់ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស បានបំពេញសេចក្តីប្រព្រឹត្តដោយស្អាតល្អ ជាធម្មជំរុំស្មៅផង បានកំចាត់បង់នូវកម្មដែលឥតប្រយោជន៍ផង ប្រព្រឹត្តនូវកម្មដែលមានប្រយោជន៍ តាំងនាំមកនូវសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើនផង ។ ព្រះតថាគត ជានរជនបានធ្វើនូវអំពើមានផលដ៏ល្អ ដែលពួកសប្បុរសជាអ្នកប្រាជ្ញមានប្រាជ្ញាល្អិតតែងសរសើរ ហើយទើបសោយនូវសេចក្តីសុខក្នុងឋានសួគ៌ ព្រះតថាគត ជាអ្នកស្មើដោយសក្កទេវរាជ ដែលជាកំពូលនៃទេវតា ក្នុងកាលពីឈ្មោះតាវត្តិង្ស តែងត្រេកអរនឹងមូលមិត្រដោយសេចក្តីរីករាយ នឹងសេចក្តីសុខសម្រាន្ត ។ លុះព្រះតថាគត ច្យុតចាកឋានសួគ៌នោះ បានមកកើតជាមនុស្សនេះម្តងទៀត ក៏បានទូន្មានឆ្មាកបស្មើល្អផង នូវចង្កូម (តាំង ៤) ស្អាតល្អផង ព្រោះសេសនៃផលវិបាក របស់កម្មដែលបានធ្វើល្អហើយ ។ ពួកមនុស្សជាច្រើន ជាអ្នកដឹងនូវលក្ខណៈដែលសន្តតថាជាអ្នកមានប្រាជ្ញាល្អិត មកប្រជុំគាំទ្រព្រះ

សុចិ ជនបរិវារតណ្ហោ ភវតិ

ឥធ[๑] សមសុក្កសុចិសោកជនន្តោ ។

វញ្ញោ ហោតិ ពហុជនោ សុចិបរិវារោ

បហតមំ មហាបនុសាសតោ ច[๒]

បសយ្ហ ន ច ជនបទតុទនំ

ហិតមបិ ច ពហុជនសុខំ[๓] ចរន្តិ

អថ ចេ[๔] បព្ភជតិ ភវតិ វិចាចោ

សមណោ សមិតរជោ វិវជ្ជចោ

វិតតនរជកិលសមលោ ឥមំបិ ច

បរំបិ បរមិបិ ច បស្សតិ[๕] លោកំ ។

តស្សេវ ឯកភវ ពហុតិហី ច

បព្ភជិតា ច អសុចិ[๖] វិតរហិត-

---

๑ ឱ. ទិដ្ឋ ។ ๒ ឱ. មហតិមហិអនុសាសតោ ។ ម. មហតិ មហិអនុសាសតោ ។ ๓ ម. ពហុជីវសុខញ្ច ។ ๔ ម. អថចោ ច ។ ๕ ឱ. ឥមម្បិ ច បរម្បិ ច បស្សតិ ។ ម. ឥមមិបិ ច បរមិបិ ច បស្សតិ ។ ๖ ឱ. អសុចិ ។

តថាគតនោះថា ព្រះតថាគតដែលមានព្រះទន្តស្មើ-សស្អាតល្អ
រមែងមានពួកជនស្អាតជាបរិវារ ។ បើព្រះតថាគតនៅសោយ
ពាជ្យ នឹងបានជនច្រើនជាបរិវារស្អាតល្អ ព្រះតថាគតប្រឿន
ប្រជៅនូវមនុស្សលើផែនដីធំនេះ គ្រប់សង្កត់សង្កិន មិនឲ្យ
មានគ្រឿងចាក់ដោតដល់ជនបន្តិចឡើយ ព្រះតថាគតប្រព្រឹត្ត
នូវអំពើជាប្រយោជន៍ ចាំងសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន បើ
ព្រះតថាគត ចេញទៅបួស រមែងឈ្មោះអ្នកបន្សាត់បង់នូវបាប
ជាអ្នកស្ងប់រម្ងាប់ មានធូលីគឺកាតិក្កិលេសស្ងប់រម្ងាប់ហើយ
មានកិលេសដូចជាជម្ងួល បើកចេញហើយ ជាអ្នកប្រាស
ចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ នឹងសេចក្តីលំបាកកាយ តែង
ឃើញនូវលោកនេះ នឹងលោកខាងមុខ ។ ពួកគ្រហស្ថនឹង
បព្វជិតជាច្រើន ដែលជាអ្នកធ្វើតាមនូវ របស់ព្រះតថាគត
នោះ តែងជាអ្នកប្រាសចាកសេចក្តីសៅហ្មង ព្រោះថា

สุตฺตนฺตปิฏกเก ทีฆนิกายสฺส ฏีกายํ

ปฐมนิกายสฺส หิ สุตฺตนฺตานิ[๑] ปริปุณฺณานิ
กานิจิ มชฺฌิมนิกายานิเยวปฐมนฺเตกานิ[๒] ฯ
สพฺพมเปตฺถ ปากฏา ฯ อตฺถมตฺตา เตสุ ภิกฺขุ ปากฏาเยว
ปาสาทิกา อภิกฺกนฺตฺวาทิ[๓] ฯ

ปฐมาณสุตฺตาทิ สตฺตมี[๔] นิฏฺฐิตา ฯ

---

๑ ฉ. วินยหิตา ธมฺมฏฺฐิ ปาปิ สหิ สุปิ ฯ ม..... สุปิภิ ฯ ๒ ฉ. ม. มชฺฌิมนิกายานิเยวปฐมนฺเตกานิ ฯ ๓ ฉ. สพฺพมเปตฺถ ปากฏา ฯ อตฺถมตฺตา เตสุ ภิกฺขู ปากฏาเยว ปาสาทิกา อภิกฺกนฺตฺวาทิ ฯ ๔ ฉ. ปฐมาณสุตฺตาทิ นิฏฺฐิตา ฯ

ព្រះតថាគតដែលមានបាប បន្សាត់ចោលហើយនោះ រមែង
មានតែពួកមនុស្សស្អាតល្អ ដែលជាអ្នកកំចាត់បង់នូវមន្ទិល
ទឹងដង្គត់គឺកាតិក្កលេស នូវកំហុសគឺទោស ទឹងកិលេស
ទាំងពួង មកចោមរោមដុំវិញ ។

លុះព្រះមានព្រះភាគ ជ្ញានសំដែងលក្ខណសូត្រនេះចប់ហើយ ។
ពួកភិក្ខុទាំងនោះ ក៏មានសេចក្តីពេញចិត្ត ត្រេកអរ ចំពោះភាសិតរបស់
ព្រះមានព្រះភាគ ។

ចប់ លក្ខណសូត្រ ទី ៧ ។

សង្គាលកសុត្តំ អដ្ឋមំ

(៤៣) ឯវមេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា កជង្គលេ វិហរតិ វេឡុវនេ កលន្ទកនិវាបេ ។ តេន ខោ បន សមយេន សង្គាលកោ(១) តាបសបុត្តោ កាលស្សេវ វុដ្ឋាយ កជង្គលា និក្ខមិត្វា អល្លវត្ថោ អល្លកេសោ បញ្ជលិកោ បុថុទ្ទិសា នមស្សតិ បុរត្ថិមំ ទិសំ ទក្ខិណំ ទិសំ បច្ឆិមំ ទិសំ ឧត្តរំ ទិសំ ហេដ្ឋិមំ ទិសំ ឧបរិមំ ទិសំ ។

(៤៤) អថខោ ភគវា បុព្ពណ្ហសមយំ និវាសេត្វា បត្តចីវរមាទាយ កជង្គលំ បិណ្ឌាយ បាវិសិ ។ អទ្ទសា ខោ ភគវា សង្គាលកំ តាបសបុត្តំ កាលស្សេវ វុដ្ឋាយ កជង្គលា និក្ខមិត្វា អល្លវត្ថំ អល្លកេសំ បញ្ជលិកំ បុថុទ្ទិសា នមស្សន្តំ

---

១ សិគាលកោតិបិ បាឋោ ។

សិង្គាលកសូត្រ ទី ៨

(៤៣) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់ក្នុងវត្តវេឡុវន ជាកលន្ទកនិវាបស្থាន ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ សម័យនោះឯង កូនគហបតីឈ្មោះសិង្គាលក:(១) ក្រោកឡើងអំពីព្រឹក មានសំពត់ស្លៀកដណ្តប់ទទឹក ទន្ធឹសក់ទទឹក ចេញពីក្រុងរាជគ្រឹះ ប្រណម្យអញ្ជលី ថ្វាយបង្គំទិសទាំងឡាយច្រើន គឺទិសខាងកើត ខាងត្បូង ខាងលិច ខាងជើង ខាងក្រោម ទន្ធឹទិសខាងលើ ។

(៤៤) លំដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ស្តេចទ្រង់ស្បង់ទន្ធឹង ចាត្រចីវរក្នុងបុព្វណ្ហសម័យ ហើយស្តេចចូលទៅកាន់ក្រុងរាជគ្រឹះ ដើម្បីបិណ្ឌបាត ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទតឃើញសិង្គាលកគហបតិបុត្ត ក្រោកឡើងអំពីព្រឹក មានសំពត់ស្លៀកដណ្តប់ទទឹក ទន្ធឹសក់ទទឹក ចេញពីក្រុងរាជគ្រឹះ កំពុងផ្គងអញ្ជលី ថ្វាយបង្គំទិសទាំងឡាយច្រើន

---

១ ហៅថា សិគាលកៈ ក៏មាន ដូចគ្នានឹងពាក្យថា មហិសៈ នឹងមហិសៈ សិរីសបៈ នឹងសិរិសបៈជាដើម ឃើញថាហៅបានដូចគ្នាទាំងពីរយ៉ាង ។

បុរត្ថិមំ ទិសំ ឧត្តរំ ទិសំ បច្ឆិមំ ទិសំ ទក្ខិណំ ទិសំ
ហេដ្ឋិមំ ទិសំ ឧបរិមំ ទិសំ ទិស្សាន(๑) សំវត្តលកំ
កហាបតិបុត្តំ ឯតទវោច កិន្នុ ខ្វ កហាបតិបុត្ត កាល-
សេរ្ហ វុដ្ឋាយ ពាឧតហា ឯក្ខមិត្វា អល្លវត្ថា អល្ល-
កេសោ បញ្ជលិកោ បុថុទ្ទិសា នមស្សសិ បុរត្ថិមំ ទិសំ
។ បេ ។ ឧបរិមំ ទិសន្តិ ។ បិតា មម(๒) កន្តេ កាលំ
ករោន្តោ ឣរំ(๓) អវច ទិសា តាត នមស្សិយ្យាសីតិ
សោ ខោ អហំ កន្តេ បិតុ វចនំ សក្ករោន្តោ
គរុករោន្តោ មានេន្តោ បូជេន្តោ កាលសេរ្ហ វុដ្ឋាយ
ពាឧតហា ឯក្ខមិត្វា អល្លវត្ថា អល្លកេសោ បញ្ជ-
លិកោ បុថុទ្ទិសា នមស្សាមិ បុរត្ថិមំ ទិសំ ។ បេ ។
ឧបរិមំ ទិសន្តិ ។ ឧ ខោ កហាបតិបុត្ត អរិយសាវ
កេន យេ ឣរំ ឧ ទិសា នមស្សិតព្ពាតិ ។ យថាកថំ
បន កន្តេ អរិយសាវ កេន យេ ឧ ទិសា នមស្សិតព្ព
សាធុ មេ កន្តេ ភគវា តថា ធម្មំ ទេសេតុ យថា
អរិយសាវ កេន យេ ឧ ទិសា នមស្សិតព្ពាតិ ។

---

๑ ឆ. ម. ទិស្សា ។ ๒ ឧ ម. មំ ។ ๓ ឧ. ឯរិត្តំ ឆ ទិស្សតិ ។

គឺទិសខាងកើត ខាងត្បូង ខាងលិច ខាងជើង ខាងក្រោម ទីឆ៍ទិសខាងលើ លុះទ្រង់ឃើញហើយ ទើបទ្រង់ត្រាស់សួរសង្គាលកគហបតិបុត្តដូច្នេះថា នែគហបតិបុត្ត ហេតុអ្វី ទើបអ្នកក្រោកអំពីព្រឹក មានសំពត់ស្លៀកដណ្តប់ទទឹក ទឹឆ៍សក់ទទឹក ចេញពីក្រុងរាជគ្រឹះ ផ្គងអញ្ជលីថ្វាយបង្គំទិសទាំងឡាយច្រើន គឺទិសខាងកើត ។ បេ ។ ទិសខាងលើ ។ សង្គាលកគហបតិបុត្តក្រាបបង្គំទូលថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន កាលបិតារបស់ខ្ញុំដតឆ៍ធ្វើមរណកាល បានផ្តាំឆ៍ខ្ញុំព្រះអង្គយ៉ាងនេះថា ម៉ៃចុ អ្នកត្រូវតែថ្វាយបង្គំទិសទាំងឡាយ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ ធ្វើសក្ការៈគោរព រាប់អាន បូជា នូវពាក្យរបស់បិតា បានជា ក្រោកឡើងអំពីព្រឹក មានសំពត់ស្លៀកដណ្តប់ទទឹកឆ៍សក់ទទឹក ចេញពីក្រុងរាជគ្រឹះផ្គងអញ្ជលីថ្វាយបង្គំទិសទាំងឡាយដ៏ច្រើន គឺទិសខាងកើត ។ បេ ។ ទិសខាងលើ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា នែគហបតិបុត្ត ក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយៈគេមិនត្រូវថ្វាយបង្គំទិសទាំង ៦ យ៉ាងដូច្នេះទេ ។ សង្គាលកគហបតិបុត្តក្រាបបង្គំទូលសួរថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ចំណែកក្នុងអរិយវិន័យគេគប្បីថ្វាយបង្គំទិសទាំង ៦ ដូចម្តេច បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន បើក្នុងវិន័យរបស់ព្រះអរិយគេគប្បីថ្វាយបង្គំ ចំពោះទិសទាំង ៦ យ៉ាងណា សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ដល់ខ្ញុំព្រះអង្គដូច្នោះចុះ ។

(๘๙) เตนหิ คหปตปุตฺต สุณาหิ สาธุกํ มนสิกโรหิ ภาสิสฺสามีติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ โข สงฺคาลโก คหปตปุตฺโต ภควาโต ปจฺจสฺโสสิ ฯ ภควา เอตทโวจ ยาโต โข คหปตปุตฺต อริยสฺสาวกสฺส วจนาย กมฺมกิเลสา ปหีนา โหนฺติ จตูหิ[๑] ฐาเนหิ ปาปกมฺมุ น กโรติ น จ กาเรติ อตฺตายมุขานิ น เสวติ เสว ฉหิ ปุญฺญสมฺปทาปกาปกาโต ฉนิสาปฏิคฺคาหี โหติ[๒] อุกฺโกเลกวิวชฺชโย ปฏิปนฺโน โหติ ตสฺส อยฺเยหิ เลเขหิ อารทฺโธ โหติ ปเร จ เลเขหิ ฯ เสว[๓] กายสฺส เภทา ปรํ มรณา สุคตึ สคฺคํ เลกํ อุปปชฺชติ ฯ เอตมตฺถ ภควา เตติ ฯ ตตฺถ สงฺคาลโก คหปตปุตฺโต ภควโต ปจฺจสฺโสสิ ฯ ภควา เอตทโวจ ยาโต โข คหปตปุตฺต กมฺมกิเลสา อริยสฺสาวกสฺส

---

๑ ฉ. จตูหิ ป ฯ ๒ ฉ. ม. โหติตึ น ทิสฺสติ ฯ ๓ ฉ สเวติ น ทิสฺสติ ฯ

(៤៥) ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ថា នែគហបតិបុត្ត បើដូច្នោះ អ្នកចូរស្តាប់ចុះ ចូរកំណត់ទុកក្នុងចិត្តឲ្យប្រពៃចុះ តថាគតនឹងសំដែង ប្រាប់ ។ សិង្គាលកគហបតិបុត្ត ក៏ទទួលស្តាប់ព្រះពុទ្ធដីកាព្រះមានព្រះភាគថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចម្រើន យ៉ាងហ្នឹងហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់ដូច្នេះថា ម្នាលគហបតិបុត្ត អរិយសាវ័ក លះបង់នូវកម្មកិលេស (អំពើដ៏សៅហ្មង) ៤ ប្រការផង មិនធ្វើនូវបាបកម្ម (អំពើអាក្រក់) ព្រោះហេតុ ៤ យ៉ាងផង មិនសេពនូវអបាយមុខ (គឺប្រធាននៃសេចក្តីវិនាស) នៃភោគៈ ៦ យ៉ាងផង អរិយសាវ័កនោះ លោកវៀរចាកបាបធម៌ ទាំង ១៤ យ៉ាងនេះ ឈ្មោះថាជាអ្នកបិទប្រាំងទិសទាំង ៦ ប្រតិបត្តិដើម្បីជំនះ នូវលោកទាំងពីរ គឺលោកនេះ ក៏អរិយសាវ័កនោះ បានប្រារព្ធ គឺថា ប្រាថ្នាបានពេញចិត្តហើយ លោកខាងមុខក៏ពេញចិត្តទៀត ។ លុះអរិយសាវ័កនោះ ទំលាយរាងកាយទៅ រមែងកើតក្នុងមនុស្សសុគតិសួគ៌ទេវលោក ។ កម្មកិលេស ៤ ប្រការ ដែលអរិយសាវ័កនោះលះបង់ហើយដូចម្តេច ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ការធ្វើសត្វមានជីវិតឲ្យធ្លាក់ចុះកន្លង (សម្លាប់សត្វ) ជាកម្មកិលេស ១ ការកាន់យកទ្រព្យដែលម្ចាស់គេមិនឲ្យ ជាកម្មកិលេស ១

ตาเมสุ มิจฺฉาจาเร กมฺมกิเลเสา มุสาวาเทา กมฺมกิเลเสา ฯมสฺส จตฺตาเร กมฺมกิเลสา ปหีนา เหาฺตีติ ฯ ฯนมเตน ภควา ฯนิ วฺยากาส[1] สุตเตา อปาปหิ ฌานเตน สตฺตา

(๔๖) ปาณาติปาตา เอกิจฺจาทิ

มุสาวาเทา ปหุจฺจติ[2]

ปรทารคมนาทฺยา

ฉ ปสฺสทฺธิ ปฏิปาติยา ฯ

(๔๗) ตตเมหิ จตูหิ ปาเนหิ ปาปกมฺมุ ฉ ตาเรติ ฉฏฺฐาตีติ ปฏฺฐาเน ปาปกมฺมุ ตาเรติ เทาสาตีติ ปฏฺฐาเน ปาปกมฺมุ ตาเรติ เมาหาตีติ ปฏฺฐาเน ปาปกมฺมุ ตาเรติ ภยาตีติ ปฏฺฐาเน ปาปกมฺมุ ตาเรติ ฯ ยาเตา เขา ภหาปติปุตฺเต อริยสาวเกา เนว ฉฏฺฐาตีติ ปฏฺฐาติ ฉ เทาสาตีติ ปฏฺฐาติ ฉ เมาหาตีติ ปฏฺฐาติ

---

๑ ฉ. วิภา ฉสุ สุตฺเตสุ ฯ ๒ ฉ. ม. ป ปหุจฺจติ ฯ

ការប្រព្រឹត្តខុសកុដិកាមទាំងឡាយ ជាកម្មកិលេស ១ ការនិយាយពាក្យកុហក ជាកម្មកិលេស ១ កម្មកិលេស ៤ ប្រការនេះ ដែលអរិយសាវ័កនោះ បានលះបង់ហើយ ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងពាក្យនេះហើយ ព្រះសុគតជាសាស្តា លុះទ្រង់សំដែងពាក្យនេះហើយ ទើបសំដែងគាថាព័ន្ធនេះ តទៅទៀតថា

(៤៦) ការសម្លាប់សត្វ ១ លួចទ្រព្យគេ ១ និយាយកុហក ១ សេពកន្ទិយាបុគ្គលដទៃ ១ ហៅថា (កម្មកិលេស) បណ្ឌិតទាំងឡាយ មិនសរសើរឡើយ ។

(៤៧) អរិយសាវ័កមិនធ្វើនូវបាបកម្ម ព្រោះហេតុ ៤ យ៉ាង ដូចម្តេចខ្លះ បុថុជ្ជនលុះអគតិព្រោះស្រឡាញ់ ក៏ធ្វើបាបកម្ម លុះអគតិព្រោះស្អប់ ក៏ធ្វើបាបកម្ម លុះអគតិព្រោះល្ងង់ ក៏ធ្វើបាបកម្ម លុះអគតិព្រោះខ្លាច ក៏ធ្វើបាបកម្ម ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត អរិយសាវ័ក មិនលុះអគតិព្រោះស្រឡាញ់ មិនលុះអគតិព្រោះស្អប់ មិនលុះអគតិព្រោះល្ងង់

ฉ ภยาคตึ ภชิตพฺพนฺติ ฯ ฯเมหิ ฉหิ ปาเณหิ ปาปกมฺมํ ฉ ภาเคตีติ ฯ ฯฉมภาเวน ภคฺคา ฯนิ วฺหาน สุภาเต อถาปรํ ปิตฺตนฺเวน สตฺต

(๔๘) ฉฏฺฐา โขสา ภยา มหา
ยา ฉมฺมึ อติวตฺตติ
นิหีนตฺตา ตสฺส ยาสา
ภาคฺยปกฺขา ฉนฺนิมา ฯ
ฉฏฺฐา โขสา ภยา มหา
ยา ฉมฺมึ ชาติวตฺตติ
อาปูรตา ตสฺส ยาสา
สุกฺกปกฺขา ฉนฺนิมาติ ฯ

(๔๙) ภตมาน ฉ ภาคาน อถายมุขา-
น ฉ สวตฺติ ฯ สุภาเยยมชฺปมาทฉฏฺฐาน-
ยาโค ขา ภยาปตฺตึ ภาคาน อถายมุขึ

មិនលុះអគតិព្រោះខ្ជាប ព្រោះហេតុ ៤ ណា ។ អរិយសាវ័កនោះ ឈ្មោះថា មិនធ្វើបាបកម្ម ព្រោះហេតុ ៤ យ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគ បានសំដែងពាក្យនេះហើយ ព្រះសុគតជាសាស្តា លុះទ្រង់សំដែងពាក្យនេះហើយ ទើបសំដែងគាថាព័ន្ធនេះ តទៅទៀតថា

(៤៨) អ្នកណា ប្រព្រឹត្តកន្ទួលធម៌ ព្រោះសេចក្តីស្រេឡាញ់ ព្រោះសេចក្តីស្អប់ ព្រោះសេចក្តីខ្លាច ព្រោះសេចក្តីវង្វេង យសរបស់អ្នកនោះ រមែងសាបសូន្យទៅ ដូចព្រះចន្ទខាងរនោច ។ អ្នកណា មិនប្រព្រឹត្តកន្ទួលធម៌ ព្រោះសេចក្តីស្រេឡាញ់ ព្រោះសេចក្តីស្អប់ ព្រោះសេចក្តីខ្លាច ព្រោះសេចក្តីវង្វេង យសរបស់អ្នកនោះ រមែងពេញបរិបូណ៌ ដូចព្រះចន្ទខាងខ្នើត ។

(៤៩) អរិយសាវ័ក មិនសេពន្ទួលធម៌ ជាប្រធាននៃសេចក្តីវិនាសភោគៈ ៦ យ៉ាង ដូចម្តេចខ្លះ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត កិរិយាប្រកបរឿយ ។ នូវការផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរានឹងមេរ័យ ដែលជាហេតុ ជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ជាប្រធាននៃសេចក្តីវិនាសភោគៈ ១

វិកាលវិសិខាចរិយានុយោគោ កោតូហលំ អចាយមុខំ សមជ្ជាភិចរណំ កោតូហលំ អចាយមុខំ ឆូតប្បមាទដ្ឋានានុយោគោ កោតូហលំ អចាយមុខំ ចាបលិត្តានុយោគោ កោតូហលំ អចាយមុខំ អាលស្សានុយោគោ កោតូហលំ អចាយមុខំ ។

(๙๐) ឯ ខោមេ គហបតិបុត្ត អាទីនវា សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានានុយោគេ សន្ទិដ្ឋិកា ឯតទាតិ(๑) កាលហប្បវុត្តិ ភោគានំ អាយតនំ អកិត្តិសញ្ជនី ហិរិកោបិនទុស្សនី(๒) បញ្ញាយ ទុព្ពលីករណី ភវតិ ឯដ្ឋិ បទំ(๓) ភវតិ ។ ឥមេ ខោ គហបតិបុត្ត ឯ អាទីនវា បុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានានុយោគេ ។

(๙๑) ឯ ខោមេ គហបតិបុត្ត អាទីនវា វិកាលវិសិខាចរិយានុយោគេ អត្តាបិ សុរ្ជ អគុត្តោ អរក្ខិតោ ហោតិ បុត្តទារោបិ សុរ្ជ អគុត្តោ អរក្ខិតោ ហោតិ

---

๑ ម. ឯតទគ្គាតិ ។ ๒ ម. ហោបិនទុស្សនី ។ ម. ហោបិនទុស្សនី ។ ๓ ម. ឯដ្ឋិបទំ ។

ជានប្រកបរឿយ ។ នូវការត្រាច់ទៅតាមប្រក្រកុកខុសកាល ជាប្រធាន នៃសេចក្តីវិនាសកោគៈ ១ ការដើរមើលមហោស្រពជាប្រធាននៃសេចក្តី វិនាសកោគៈ ១ ការប្រកបរឿយ ។ នូវហេតុជាទីតាំង នៃសេចក្តី ប្រមាទ គឺ លេងល្បែងក្តាល់ ជាប្រធាន នៃសេចក្តីវិនាសកោគៈ ១ ការសេពគប់នូវបាបមិត្ត ជាប្រធាននៃសេចក្តីវិនាសកោគៈ ១ ការប្រ-កបរឿយ ។ នូវសេចក្តីខ្ជិល ជាប្រធាននៃសេចក្តីវិនាសកោគៈ ១ ។

(៥០) ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងកិរិយាប្រកបរឿយ ។ នូវ ការផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរាទំងមេរ័យ ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តី ប្រមាទនេះមាន ៦ យ៉ាង គឺវិនាសទ្រព្យដែលឃើញជាក់ស្តែងខ្លួនឯង ១ ការកឲ្យកើតជម្ងោះ ១ ហេតុនាំឲ្យកើតរោគទាំងឡាយ ១ ការនាំឲ្យខូច ឈ្មោះ ១ ការបង្ហាញក្តើរខ្មាស ១ ហេតុជាគំរប់ ៦ គឺធ្វើបញ្ញាឲ្យមាន កំឡាំងថយ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងការប្រកបរឿយ ។ នូវ ការផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរាទំងមេរ័យ ដែលជាហេតុជាទីតាំង នៃសេចក្តី ប្រមាទមាន ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

(៥១) ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងការប្រកបរឿយ ។ នូវការដើរ ទៅតាមប្រក្រកុកខុសកាលនេះមាន ៦ យ៉ាង គឺអ្នកនោះឈ្មោះថា មិនគ្រប់ គ្រងមិនរក្សាខ្លួន ១ អ្នកនោះឈ្មោះថា មិនគ្រប់គ្រងមិនរក្សាកូនប្រពន្ធ ១

សាបតេយ្យំ បិសច្ច អកុត្តំ អវក្ខិតំ ហោតិ សន្ធិយោ
ច ហោតិ តេសុ តេសុ ហានេសុ អក្ខរវចនញ្ច
តស្មឹ រូហតិ ពហូនញ្ច ទុក្ខរឆ្មានំ បុរក្ខិតោ(๑)
ហោតិ ។ ឥមេ ខោ ភមាបតិបុត្ត ឆ អាទីនវា
វិការវិសំខាចរិយានុយោគេ ។

(๕๒) ឆ ខោមេ ភមាបតិបុត្ត អាទីនវា សមជ្ជា-
តិចរណោ ក្ខ(๒) ឆដ្ឋំ ក្ខ(๓) តីតំ ក្ខ(๔) ឯតរហិតំ ក្ខ(๕)
អក្ខាតំ(๖) ក្ខ ចាណិសច្ចំ ក្ខ ក្ខុម្ភជនត្តំ ។ ឥមេ
ខោ ភមាបតិបុត្ត ឆ អាទីនវា សមជ្ជាតិចរណោ ។

---

๑ ឱ. បុរក្ខតោ ។ ๒-๓-๔-๕ ឱ. កុរំ ។ ๖ ឱ. ម. អក្ខាតំ ។

អ្នកនោះឈ្មោះថា មិនគ្រប់គ្រងមិនរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិ ១ សេចក្តីរង្គៀសតែងកើតមានក្នុងកន្លែង (ដែលខ្ជូនៅដល់) នោះៗ ១ ពាក្យមិនពិតតែងជ្រាក់មកត្រូវលើបុគ្គលនោះ[1] ១ បុគ្គលនោះឈ្មោះថា បំពេញនូវធម៌ជាទុក្ខច្រើន ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងការប្រកបរឿយ ។ នូវកិរិយាត្រាច់ទៅតាមប្រកល្អកខុសកាលមាន ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

(៥២) ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងការដើរមើលល្បែងមហោស្រពនេះ ៦ យ៉ាង គឺរបាំក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ១ ចម្រៀងក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ១ ការប្រគំក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ១ គេប្រជុំនិយាយរឿងព្រេង ឥតប្រយោជន៍ (មានរឿងចម្បាំងនៃមហាភារតៈ នឹងរឿងនាងសិតាជាដើម) ក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ១ ល្បែងវាយគង[2]ក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ១ ល្បែងវាយនាគក្នុងទីណា ក៏ទៅក្នុងទីនោះ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងកិរិយាដើរមើលល្បែងមហោស្រពមាន ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

---

១ រមែងត្រូវគេចោទបង្កាច់ក្នុងអំពើដែលខ្លួនមិនបានធ្វើសោះ ព្រោះជាទំនាស់ជាមួយគេ ។

២ ប្រើតាមព្យញ្ជនៈគួរប្រែថា ល្បែងលេងទះដៃ ដំប្រៀងប្រដៃ ។

(๕๓) ๘ เอวเมว ภควตาปฺปตฺต อาธีนกา ฉตฺตปฺป-
มาทฏฺฐานานุโยเค ๘ยํ เวรํ ปสวติ ฉินฺโน วิตฺตมนุ-
สฺโสตเต[๑] สนฺธิฏฺฐิกา ฉนฺนาทิ[๒] สภาคตสฺส
วจนํ น รุหติ มิตฺตามจฺจานํ ปริภูโต เหติ อาภ-
หาริกาหาการานํ อปฺปตฺติโต เหติ อกฺขุตฺโต ปุริส-
ปุคฺคโล ฆาลิ ฆารกรณาเยติ[๓] ฯ เอเมว เขา
ภควตาปฺปตฺต ๘ อาธีนกา ฉตฺตปฺปมาทฏฺฐานานุโยเค ฯ

(๕๔) ๘ เอวเมว ภควตาปฺปตฺต อาธีนกา ถาป-
มิตฺตานุโยเค เย ฉตฺตา เย สีลวนฺโต เย พหุสฺสุตา
เย ธมฺมกถิกา เย วินยธรา เย มาตาปิตุ-
ปฏฺฐากา เย อรหนฺโต เต สหายา ฯ เอเมว เขา
ภควตาปฺปตฺต ๘ อาธีนกา ถาปมิตฺตานุโยเค ฯ

---

๑ ฉ. ปิตฺตมนุสโสติ ฯ ๒ ฉ. ฉนฺนาทิ ฯ ๓ ฉ. ฆาฆารณาเยติ ฯ

(៩៣) ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសកន្តីការប្រកបរឿយ ។ នូវការលេងល្បែងក្តាល់ ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ នេះមាន ៦ យ៉ាង គឺបុគ្គលនោះបើឈ្នះគេ តែងបានពៀរ ១ បើចាញ់គេ តែងសោកស្តាយទ្រព្យសម្បត្តិ ១ វិនាសទ្រព្យសម្បត្តិ ដែលឃើញជាក់ស្តែង ១ កាលបើទៅសាលាវិនិច្ឆ័យ គេមិនជឿស្តាប់ពាក្យ ១ ពួកមិត្តអាមាត្យ តែងប្រាប់ចង់ចោល ១ ជាបុគ្គលដែលគេមិនត្រូវការដណ្តឹងប្តូរយកកូនស្រី ព្រោះគេគិតថា បុរសបុគ្គលអ្នកលេងល្បែងក្តាល់ មិនអាចចិញ្ចឹមប្រពន្ធបានទេ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសកន្តីការប្រកបរឿយ ។ នូវការលេងល្បែងក្តាល់ ដែលជាហេតុជាទីតាំង នៃសេចក្តីប្រមាទមាន ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

(៩៤) ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសកន្តីការសេពគប់នូវបាបមិត្តនេះមាន ៦ យ៉ាង គឺពួកជនដែលជាអ្នកលេងល្បែងក្តាល់ ១ ជនដែលជាអ្នកលេង(១)ស្រី ១ ជនដែលជាអ្នកលេងផឹកសុរា ១ ជនដែលជាអ្នកបោកប្រាស់បញ្ឆោតអ្នកដទៃ ដោយរបស់ក្លែង ១ ជនដែលជាអ្នកបំបាត់ប្រៀញ្ចូនអ្នកដទៃ កន្តីចំពោះមុខ ១ ជនដែលជាអ្នកឆក់ដណ្តើមទ្រព្យអ្នកដទៃ ១ ជនទាំងនោះជាមិត្តជាសំឡាញ់របស់ជននោះ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសកន្តីការសេពគប់នូវបាបមិត្ត មាន ៦ យ៉ាងនេះឯង ។

---

១ អ្នកលេងមាន ៤ យ៉ាង គឺអ្នកលេងស្រី ១ អ្នកលេងភត្ត ១ អ្នកលេងផឹកស្រា ១ អ្នកលេងមើមឈើ មានស្មៅមើមជុំឡូងជាដើម ១ ។

(๕๕) ฉ โขเมฺ ครหปติปุตฺต อาทีนวา อาลสฺยานุโยคเมฺ อตฺถีติปิ กมฺมํ ฉ กาเมติ อตฺถุฏฺฐาปิ กมฺมํ ฉ กาเมติ อตฺถายปิ กมฺมํ ฉ กาเมติ อตฺถจาเรติ กมฺมํ ฉ กาเมติ อตฺถสญฺชาเรติ กมฺมํ ฉ กาเมติ อตฺถวิจาเรติ กมฺมํ ฉ กาเมติ ครหปติ ยสฺส ฯเปฯ กิจฺจาปเทสพหุลสฺส วิหรโต อนุปฺปชฺชาเตว โภคา อุปฺปชฺชนฺติ อุปฺปชฺชา จ โภคา ปริกฺขยํ คจฺฉนฺติ ฯ ๙เมเ โขเมฺ ครหปติปุตฺต ฉ อาทีนวา อาลสฺยานุโยคเมติ ฯ ๙ธมเวเจ ภควา ๙ทิ วตฺวา ฉ สุคโต อถาปรํ ๙ตทวเจ สตฺถา

(๕๖) โยเต มิตฺตสขา ภาม

โยเต สมฺมิยสมฺมิโย

(៥៥) ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងការប្រកបរឿយ ៗ នូវសេចក្តីខ្ជិលនេះមាន ៦ យ៉ាង គឺមិនធ្វើការងារ ដោយអាងថា ត្រជាក់ណាស់ ១ មិនធ្វើការងារ ដោយអាងថា ក្តៅណាស់ ១ មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ល្ងាចណាស់ ១ មិនធ្វើការងារដោយអាងថា ព្រឹកណាស់ ១ មិនធ្វើការងារ ដោយអាងថា ឃ្លានណាស់ ១ មិនធ្វើការងារ ដោយអាងថា ស្រេកណាស់ ១ កាលបើជនអ្នកខ្ជិលច្រអូសនោះ ច្រើនដោយការពោលអាងកិច្ចយ៉ាងនេះ កោគៈទាំងឡាយដែលមិនទាន់កើត ក៏មានកើតឡើងផង កោគៈទាំងឡាយដែលកើតឡើងហើយ ក៏ដល់នូវសេចក្តីរេចរឹបគៀវគឹញផង ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទោសក្នុងការប្រកបរឿយ ៗ នូវសេចក្តីខ្ជិលមាន ៦ យ៉ាងនេះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជាន់សំដែងធម៌នេះហើយ ព្រះសុគតជាសាស្តា លុះសំដែងធម៌នេះហើយ ទ្រង់សំដែងគាថាព័ន្ធនេះ តទៅទៀតថា

(៥៦) បុគ្គលខ្លះ ជាមិត្តសំឡាញ់បានតែក្នុងពេលសុកក៏មាន បុគ្គលខ្លះថា សំឡាញ់ ៗ តែនៅចំពោះមុខក៏មាន បុគ្គលណា

យោ ច អត្តេសុ ជាតេសុ

សហាយោ ហោតិ សោ សខា ។

ឧស្សូរសេយ្យា បរទារសេវនា

វេរប្បសង្កោ[1] ច អនត្ថតា ច

ចាចា ច មិត្តា សុកនិរយតា ច

ឯតេ ន ហាន បុរិសំ ឆំសយន្តិ ។

ចាបមិត្តោ ចាបសខោ

ចាបអាចារគោចរោ[2]

អស្មា លោកា បរម្ហា ច

ឧភយា ឆំសតេ នរោ ។

អក្ខិត្តិយោ ភរុណី នច្ចគីតំ

និរាសោ ប្បំ ចារិចរិយា អកាលេ

ចាចា ច មិត្តា សុកនិរយតា ច

ឯតេ ន ហាន បុរិសំ ឆំសយន្តិ ។

---

๑ ម. វេរប្បសគោ ។ ๒ ឧ. ចាចាចារគោចរោ ។

កាលបើប្រយោជន៍ (ខ្លួន) តើតឡើង ទើបធ្វើជាសំឡាញ់ បុគ្គលនោះមកជាសំឡាញ់នឹងខ្លួនក៏មាន ។ ភិរិយាដេកដល់ថ្ងៃ ១ ធ្វើសេចក្តីប្រតិបត្តិអកដរៃ ១ ភាវៈជាអ្នកមានពៀរច្រើន ១ ភាវៈជាអ្នកធ្វើអំពើឥតប្រយោជន៍ ១ ជាបមិត្ត ១ ភាវៈជាអ្នកកំណាញ់ស្និតស្នាញ ១ ហេតុទាំង ៦ នុ៎ះ រមែងបំផ្លាញបុរស (ឲ្យវិនាស) ។ នរជនដែលមានមិត្តអាក្រក់ មានសំឡាញ់អាក្រក់ មានមារយាទនឹងគោចរអាក្រក់ តែងវិនាសចាកលោកទាំងពីរ គឺលោកនេះ នឹងលោកខាងមុខ ។ ល្បែងក្តាល់ ល្បែងស្រី នឹងល្បែងសុក ១ របាំនឹងចម្រៀង ១ ការដេកថ្ងៃ ១ ការឲ្យគេបំរើខ្លួនកន្លងកាលមិនគួរ ១ ពួកមិត្តអាក្រក់ ១ ភាវៈជាអ្នកមានសេចក្តីកំណាញ់ស្និតស្នាញ ១ ហេតុទាំង ៦ នេះតែងបំផ្លាញបុរសឲ្យវិនាស ។

អត្ថេកេ ឥធ្ឋច្ចេ សុរំ បិវន្តិ
យន្តិត្ថយោ ចាណាសមា បវេសំ
ឥហ៊ានសេវី ន ច វុឌ្ឍិសេវី(១)
ឥហ៊ាយតំ ភោគ្គបភេវ ចង្គិមា(២) ។
យោ ភវុណ៌ាំ(៣) អធនោ អតិច្ចនោ(៤)
បិចាសោសិ អត្ថចាតនោ(៥)
ឧទកមិវ ឥណាំ វិភាហតំ
អាកុលំ ភាហតំ(៦) ទិប្បមត្តនោ ។
ន ឥភសុបស្សីលេន
វត្តិន្ទុដ្ឋានទេស្សិនា(៧)
ឥច្ចំ មត្តេន សោណ្ឌេន
សក្កា អាវសិតុំ ឃរំ ។
អតិសីតំ អតិឧណ្ហាំ
អតិសាយមិទំ អហុ
ឥតិ វិស្សដ្ឋកម្មន្តេ(៨)

---

១ ឧ. នុទ្ធសេវី ។ ម. ពុទ្ធិសេវី ។ ២ ឧ. ម. បភ្លេ ។ ៣ ឧ. ម. ភិរុណី ។ ៤ ឧ. ម. អតិញ្ជនោ ។ ៥ ឧ. បិហសោ បិពម្បយាគតោ ។ ម. បិសមប្បយាគតោ ។ ៦ ម ភាហិតិ ។ ៧ ឧ វត្តិន្ទុដ្ឋានទស្សិនា ។ ម. វត្តិមុដ្ឋានទេស្សិនា ។ ៨ ឧ. វិស្សដ្ឋកម្មន្តោ ។

ពួកជនដែលលេងល្បែងក្មាល់ ផឹកសុរា ធ្វើសេចក្តីទុច្ចរិតក្នុងស្រី ដែលស្មើដោយជីវិតរបស់បុរសជាដៃ សេពគប់នឹងបុគ្គលថោកទាប (ខាតលក្ខណ៍) មិនសេពគប់នឹងបុគ្គលដែលមានសេចក្តីចំរើន (គ្រប់លក្ខណ៍) យសរបស់ពួកជននោះតែងសាបសូន្យ ដូចព្រះចន្ទខាងរនោច ។ ជនដែលជាអ្នកផឹកសុរា ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស ជាអ្នកឥតមានកង្វល់ដោយការងារចិញ្ចឹមជីវិត មានតែស្រេវឹងជានិច្ច ច្រាសចាកសេចក្តីចំរើន លិចចុះក្នុងបំណុល ដូចដុំថ្មលិចចុះទៅក្នុងទឹក បុគ្គលនោះ តែងធ្វើការងារឲ្យរឹតវែងដល់ខ្លួនដោយឆាប់ ។ បុគ្គលដេកក្នុងវេលាថ្ងៃជាប្រក្រតី មិនក្រោកឡើងពីយប់ជាប្រក្រតី ជាអ្នកស្រេវឹងជានិច្ច ជាអ្នកលេងល្បែង មិនអាចនឹងគ្រប់គ្រងផ្ទះសម្បែងបាន ។ ប្រយោជន៍ទាំងឡាយ តែងកន្ទុងហួសមនុស្សដែលលះបង់ចោលនូវការងារ ដោយពោលអាងថា វេលានេះ

អត្តា អច្ចន្តំ មាណវ ។

យោ ច សីតញ្ច ឧណ្ហញ្ច

តិណា កិរយ្យា ន មញ្ញតិ

ករំ បុរិសកិច្ចានិ

សោ សុខា ន វិហាយតីតិ ។

(๕๗) ចត្តារោមេ ភោបតិបុត្ត អមិត្តា មិត្តបដិរូបកា វេទិតព្ពា អញ្ញទត្ថុហារោ អមិត្តោ មិត្តបដិរូបកោ វេទិតព្ពោ វចីបរមោ អមិត្តោ មិត្តបដិរូបកោ វេទិតព្ពោ អនុបប្បិយភាណី អមិត្តោ មិត្តបដិរូបកោ វេទិតព្ពោ អបាយសហាយោ អមិត្តោ មិត្តបដិរូបកោ វេទិតព្ពោ ។

(๕๘) ចត្វារិមានិ ខោ ភោបតិបុត្ត ហាតិមានិ អញ្ញទត្ថុ-ហារោ អមិត្តោ មិត្តបដិរូបកោ វេទិតព្ពោ អញ្ញទត្ថុហារោ ភោតិ អប្បេន ពហុមិច្ឆតិ ភយស្ស កិច្ចំ ន[1] ករោតិ

---

๑ ឱ. ម. នសទ្ធោ ន ទិស្សតិ ។

ត្រជាក់ណាស់ ក្តៅណាស់ ល្ងាចណាស់ ។ ជនណា មួយធ្វើនូវកិច្ចការ របស់បុរស មិនអើពើនូវត្រជាក់នឹងក្តៅ ក្រៃលែងជាងស្មៅ(ៗ) ជននោះ រមែងមិនសាបសូន្យ ចាកសេចក្តីសុខឡើយ ។

(៥៧) ម្នាលគហបតិបុត្ត អ្នកត្រូវស្គាល់ពួកមនុស្សដែលមិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តឬម ៤ ពួកនេះគឺ អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្សដែលគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួនថា មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តឬម ១ អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្សល្អតែសំដីថា មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តឬម ១ អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្សដែលនិយាយចាក់បណ្តោយឲ្យគាប់ចិត្តថា មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តឬម ១ អ្នកត្រូវស្គាល់មនុស្សជាសំឡាញ់ ក្នុងការនិងាសតោគៈតាំងឡាយថា មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តឬម ១ ។

(៥៨) ម្នាលគហបតិបុត្ត មនុស្សគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន មិនមែនជាមិត្ត គ្រាន់តែជាមិត្តឬម (នោះ) អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺមិត្តគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន ១ មិត្តប្រាថ្នាយកបរស់ច្រើនដោយ (ឪ) របស់តិចតួច ១ ខាលតែមានភ័យដើរជួយធ្វើកិច្ចរបស់មិត្ត ១

สมาทาตพฺพา ฯ ส เยหิ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิตา ธมฺมา กุสลูปสญฺหิตา อนวชฺชา ปาสาทาวหา ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตา ตถารูปา สีลกฺขนฺธา อาจารกุลปุตฺตานุรูปา อาจารกุลปุตฺตสทิสา ฯ

(๕๙) ตสฺมาติ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิตา ธมฺมา กุสลูปสญฺหิตา อนวชฺชา ปาสาทาวหา ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตา ตถารูปา สีลกฺขนฺธา อาจารกุลปุตฺตานุรูปา อาจารกุลปุตฺตสทิสาติ อิทมฺปิ ปททฺวยมฺปิ เอกตฺถเมว ฯ ส เยหิ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิตา ธมฺมา กุสลูปสญฺหิตา อนวชฺชา ปาสาทาวหา ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตา ตถารูปา สีลกฺขนฺธา อาจารกุลปุตฺตานุรูปา อาจารกุลปุตฺตสทิสา ตถารูเปน สทฺธาย สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน สีเลน สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน สุเตน สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน จาคสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปญฺญาย สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ลาภสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ยสสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปสสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน สุขสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อาโรคฺยสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อปฺปาพาธสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อปฺปาตงฺกสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อนามยสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อนวชฺชสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อนวชฺชสุขสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปาสาทาวหสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อาจารกุลปุตฺตานุรูปสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อาจารกุลปุตฺตสทิสสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตสฺมาติ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิตา ธมฺมา กุสลูปสญฺหิตา อนวชฺชา ปาสาทาวหา ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตา ตถารูปา สีลกฺขนฺธา อาจารกุลปุตฺตานุรูปา อาจารกุลปุตฺตสทิสาติ อิทมฺปิ ปททฺวยมฺปิ เอกตฺถเมว ฯ

(๖๐) ตสฺมาติ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิตา ธมฺมา กุสลูปสญฺหิตา อนวชฺชา ปาสาทาวหา ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตา ตถารูปา สีลกฺขนฺธา อาจารกุลปุตฺตานุรูปา อาจารกุลปุตฺตสทิสาติ อิทมฺปิ ปททฺวยมฺปิ เอกตฺถเมว ฯ ส เยหิ โข ปน ตถาคตปฺปเวทิตา ธมฺมา กุสลูปสญฺหิตา อนวชฺชา ปาสาทาวหา ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตา ตถารูปา สีลกฺขนฺธา อาจารกุลปุตฺตานุรูปา อาจารกุลปุตฺตสทิสา ตถารูเปน สทฺธาย สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน สีเลน สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน สุเตน สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน จาคสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปญฺญาย สมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ลาภสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ยสสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปสสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน สุขสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อาโรคฺยสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อปฺปาพาธสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อปฺปาตงฺกสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อนามยสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อนวชฺชสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อนวชฺชสุขสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปาสาทาวหสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน ปริสุทฺธาชีวกมฺมนฺตสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อาจารกุลปุตฺตานุรูปสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ ตถารูเปน อาจารกุลปุตฺตสทิสสมนฺนาคตา โหนฺติ ฯ

---

๑ ฉ. ฌานกมฺมสฺส ฯ ๒ ฉ. กลฺยาณกมฺมสฺส ฯ

សេពគប់មិត្តព្រោះហេតុតែប្រយោជន៍ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តគិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តឬម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

(៩៩) ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តល្អតែសំដី មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តឬម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ គឺ មិត្តខ្វួលរកត់ចាក់ដោយវេរសំដែលកន្លងហើយ ១ ខ្វួលរកត់ចាក់ដោយវេរសំដែលមិនទាន់មានមក ១ សង្គ្រោះដោយអំពើឥតប្រយោជន៍ កាលកិច្ចចាំងឡាយ តើតខ្លឹងក្លាម ។ កំសាំដែងអាងវេរសំខ្លួចខាត(១) ១ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តល្អតែសំដី មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តឬម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

(១០) ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តនិយាយចាក់បណ្តោយឲ្យគាប់ចិត្ត មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តឬម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ បើមិត្តធ្វើអំពើអាក្រក់ ក៏យល់ព្រមតាម ១ មិត្តធ្វើអំពើល្អក៏យល់ព្រមតាម ១ ពណ៌នាគុណមិត្ត តែក្នុងទីចំពោះមុខ ១ ពោលពាសមិត្ត ក្នុងទីកំបាំងមុខ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តនិយាយចាក់បណ្តោយឲ្យគាប់ចិត្ត មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តឬម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាងនេះឯង ។

---

១ ពឹងការអ្វីមិនបាន បើស្រួលពឹងរអ្វី ។ កំប្រុងចារបាលសោះ ខ្លួចនេះជាត់សោះដាដើម ។

(๖๑) จตฺตาโร เม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทนฺติ ปฏิเวเทนฺติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ตตฺถ กตโม จ ภิกฺขเว ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โหติ ตสฺส เอวมสฺส ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมิ ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑

(๖๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒

(๖๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓

(๖๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔

(๖๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕

(๖๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖

(๖๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗

(๖๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘

(๖๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๙

(๗๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๐

(๗๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๑

(๗๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๒

(๗๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๓

(๗๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๔

(๗๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๕

(๗๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๖

(๗๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๗

(๗๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๘

(๗๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๑๙

(๘๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๐

(๘๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๑

(๘๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๒

(๘๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๓

(๘๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๔

(๘๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๕

(๘๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๖

(๘๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๗

(๘๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๘

(๘๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๒๙

(๙๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๐

(๙๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๑

(๙๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๒

(๙๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๓

(๙๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๔

(๙๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๕

(๙๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๖

(๙๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๗

(๙๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๘

(๙๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๓๙

(๑๐๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๐

(๑๐๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๑

(๑๐๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๒

(๑๐๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๓

(๑๐๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๔

(๑๐๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๕

(๑๐๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๖

(๑๐๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๗

(๑๐๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๘

(๑๐๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๔๙

(๑๑๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๐

(๑๑๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๑

(๑๑๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๒

(๑๑๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๓

(๑๑๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๔

(๑๑๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๕

(๑๑๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๖

(๑๑๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๗

(๑๑๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๘

(๑๑๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๕๙

(๑๒๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๐

(๑๒๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๑

(๑๒๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๒

(๑๒๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๓

(๑๒๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๔

(๑๒๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๕

(๑๒๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๖

(๑๒๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๗

(๑๒๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๘

(๑๒๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๖๙

(๑๓๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๐

(๑๓๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๑

(๑๓๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๒

(๑๓๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๓

(๑๓๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๔

(๑๓๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๕

(๑๓๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๖

(๑๓๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๗

(๑๓๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๘

(๑๓๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๗๙

(๑๔๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๐

(๑๔๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๑

(๑๔๒) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๒

(๑๔๓) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๓

(๑๔๔) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๔

(๑๔๕) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๕

(๑๔๖) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๖

(๑๔๗) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๗

(๑๔๘) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๘

(๑๔๙) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๘๙

(๑๕๐) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๙๐

(๑๕๑) ปุน จปรํ ภิกฺขเว อิธเมกจฺโจ ปุคฺคโล ปาปกมฺมกาโร โข อหมสฺมีติ อิติ อยเมกจฺโจ ปุคฺคโล สนฺตเมว ปาปกมฺมํ ปเวเทติ ปฏิเวเทติ นาภิชานาติ ตุณฺหีภูโต ปฏิกฺกมติ ๙๑

(๑๕๒) ปุน จปร

(៦១) ម្នាលគហបតិបុត្ត មនុស្សជាសំឡាញ់ក្នុងផ្លូវវិនាស មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តឬម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាងគឺ ជាសំឡាញ់ក្នុងកិរិយាប្រកបរឿយៗ ១ ជាសំឡាញ់ក្នុងការផឹកទឹកស្រវឹង គឺសុរាមេរ័យដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ១ ជាសំឡាញ់ក្នុងការប្រកបរឿយៗ ១ ជាសំឡាញ់ក្នុងការត្រាច់ទៅតាមប្រកល្អកខុសកាល ១ ជាសំឡាញ់ក្នុងកិរិយាដើរមើលល្បែងមហោស្រព ១ ជាសំឡាញ់ក្នុងកិរិយាប្រកបរឿយៗ ១ ជាសំឡាញ់ក្នុងល្បែងភ្នាល់ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ១ ម្នាលគហបតិបុត្ត មនុស្សជាសំឡាញ់ក្នុងផ្លូវវិនាស មិនមែនជាមិត្តទេ គ្រាន់តែជាមិត្តឬម អ្នកត្រូវស្គាល់ដោយស្ថាន ៤ យ៉ាងនេះឯង ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ជាន់សំដែងសេចក្តីនេះ លុះព្រះសុគតជាសាស្តាសំដែងសេចក្តីនេះហើយ ទើបទ្រង់សំដែងពាក្យគាថាព័ន្ធ តទៅទៀតថា

(៦២) បុគ្គលដែលជាមិត្ត គិតយកតែប្រយោជន៍ខ្លួន ១ បុគ្គលដែលជាមិត្តល្អតែសំដី ១ បុគ្គលដែលនិយាយចាក់បញ្ឆោតឲ្យគាប់ចិត្ត ១ បុគ្គលដែលជាសំឡាញ់ក្នុងផ្លូវវិនាស ១ បណ្ឌិតដឹងថាបុគ្គលទាំង ៤ ពួកនុ៎ះមិនមែនជាមិត្ត

อารกา มริวชฺชยฺย

มคฺคํ ปฏิกยิ ยถาตถ ฯ

(๖๓) ตถาคเตน ครหาปตฺตา มิถิลา สุหาหา วิหรติ อุปการาคาร(๑) มิถิลา สุหาหา วิหรติ สมาธิสุขาคาร มิถิลา สุหาหา วิหรติ อคฺคิ-คาร มิถิลา สุหาหา วิหรติ อนุคคหาคาร มิถิลา สุหาหา วิหรติ ฯ

(๖๔) ตสฺส โข ครหาปตฺตา ปาโรหิโต อุป-การาคาร(๒) มิถิลา สุหาหา วิหรติ ปหตฺตุ ขตฺติย ปหตฺตุ พฺราหฺมณ ปหตฺตุ คหปติ ปหตฺตุ ปุริส ปหตฺตุ ปฏิสราณ(๓) เหาติ อุปฏฺฐาสุ กาโรสุ การาณิเยสุ(๔)ติฏฺฐาณ เหาติ อนุปฺปเทติ(๕) ฯ สเมปาโร โข ครหาปตฺตา ตสฺส ปาโรหิโต อุปการาคาร มิถิลา สุหาหา วิหรติ ฯ

๑-๒ ฉ. ม. อุปการาคาร ฯ ๓ ฉ. ม. สรณ ฯ ๔ ฉ ม. กิจฺจการณียเยสุ ฯ ๕ ฉ. อนุปฺปเวเทติ ฯ

ហើយ គប្បីចៀសវាងឲ្យឆ្ងាយ ដូចជាអ្នកដំណើរចៀសវាង
ផ្លូវដែលប្រកបដោយភ័យដូច្នោះ ។

(៦៣) ម្នាលគហបតិបុត្ត មនុស្ស ៤ ពួកនេះ អ្នកត្រូវដឹងថាជាមិត្ត
មានសន្ដានល្អ គឺ មិត្តមានឧបការៈ អ្នកត្រូវដឹងថាជាមិត្តមានសន្ដានល្អ ១
មិត្តរួមសុខទុក្ខ អ្នកត្រូវដឹងថាជាមិត្តមានសន្ដានល្អ ១ មិត្តប្រាប់ប្រ-
យោជន៍ អ្នកត្រូវដឹងថាជាមិត្តមានសន្ដានល្អ ១ មិត្តមានសេចក្ដីឈឺឆ្អាល
អ្នកត្រូវដឹងថាជាមិត្តមានសន្ដានល្អ ១ ។

(៦៤) ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តមានឧបការៈ ជាមិត្តមានសន្ដានល្អ
អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង គឺ រក្សាមិត្តដែលធ្វេសប្រហែស ១ រក្ស
សម្បត្តិរបស់មិត្តដែលធ្វេសប្រហែស ១ ជាទីពឹងពំនាក់នៃមិត្តដែលមាន
សេចក្ដីកិតក័យ ១ កាលបើតិច្ចដែលត្រូវធ្វើកើតឡើងហើយ តែងជួយផ្គត់
គ្រង់ជាទ្វិគុណជាងទ្រព្យដែលមិត្តត្រូវការនោះ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត
មិត្តមានឧបការៈ ជាមិត្តមានសន្ដានល្អ អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ៤ យ៉ាង
នេះឯង ។

(๖๕) จตฺตาโร เม ภิกฺขเว ปุคฺคลา สนฺตาเน วิชฺชมานา โลกสฺมึ. กตเม จตฺตาโร ? อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตานญฺเจว ปริตาเปติ ปรญฺจ ปริตาเปติ ปรปริตาปนาธิปฺปายสฺส จ ปุคฺคลสฺส ปริตาปนาย ปฏิปชฺชติ. อิธ ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตานญฺเจว ปริตาเปติ ปรญฺจ ปริตาเปติ ปรปริตาปนาธิปฺปายสฺส จ ปุคฺคลสฺส ปริตาปนาย ปฏิปชฺชติ. อิมสฺมึ ปน ปุคฺคเ

(๖๕) ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តរួមសុខទុក្ខ ជាមិត្តមានសន្ដានល្អ អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ๔ យ៉ាង គឺ ប្រាប់នូវអាថិកំបាំងរបស់ខ្លួនដល់មិត្ត ๑ ជួយបិទបាំងនូវអាថិកំបាំងរបស់មិត្ត ๑ មិនបោះបង់គ្នា ក្នុងគ្រាមានវិបត្តិ សូម្បីជីវិតក៏ហ៊ានលះមង់ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់មិត្ត (ស៊ូប្ដូរជីវិត) ๑ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តរួមសុខទុក្ខ ជាមិត្តមានសន្ដានល្អ អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ๔ យ៉ាងនេះឯង ។

(๖๖) ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តប្រាប់ប្រយោជន៍ ជាមិត្តមានសន្ដានល្អ អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ๔ យ៉ាង គឺ ហាមមិត្តឲ្យឃ្លាតចាកអំពើអាក្រក់ ๑ ដឹកនាំឲ្យមិត្តតំកល់នៅតែក្នុងអំពើល្អ ๑ ឲ្យបានឮពាក្យដែលមិនធ្លាប់បានឮ ๑ ប្រាប់ផ្លូវឋានសួគ៌ ๑ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តប្រាប់ប្រយោជន៍ ជាមិត្តមានសន្ដានល្អ អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ๔ យ៉ាងនេះឯង ។

(๖๗) ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តមានសេចក្ដីឈឺឆ្អាល ជាមិត្តមានសន្ដានល្អ អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ๔ យ៉ាង គឺ ជួយព្រួយចិត្តពីព្រោះមិត្តបានសេចក្ដីវិនាស ๑ ជួយត្រេកអរព្រោះមិត្តបានសេចក្ដីចម្រើន ๑ ទទឹងឥតទប់នឹងមនុស្សដែលពោលទោសមិត្ត ๑ សរសើរតែមនុស្សដែលពណ៌នាគុណមិត្ត ๑ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តមានសេចក្ដីឈឺឆ្អាល ជាមិត្តមាន

มิตฺตา สุหาโท เวธิตพฺโพติ ฯ ฌานมเยน ภควา
ฌานํ วณฺณยนฺโต อาห ฌานญฺเจ สตฺถา

(๖๘) ขุปกาโย จ โย มิตฺโต
สุขุฏฺฐาตา จ โย สขา
อตฺถกฺขายี จ โย มิตฺโต
โย จ มิตฺตานุกมฺปโก ฯ
เอเตปิ มิตฺเต จตฺตาโร
ฌานโต วิญฺญาย ปณฺฑิโต
สกฺกจฺจํ ปยิรุปาเสยฺย
มาตา បុត្តំវ ឱរสํ ฯ
បณฺฑิโต สีลสมฺปนฺโน
ฌลํ อคฺคีว ภาสติ

โภเค สมหารมานสฺส มธุ ปุปฺผา ปวายติ ฯ
โภคา สนฺนิจยํ ยนฺติ วมฺมิโกว อุปจียติ
เอวํ โภเค สมาหารา[๑] อลมตฺโต กุเล ปติ ฯ
จตุนฺนา วากเร โภเค สเว มิตฺตานิ คจฺฉติ
เอเกน โภเค กุญฺเญยฺย ทฺวีหิ ภาคฺเย ปโยชเย

๑ ม. สมหตฺถา ฯ

សន្ថានល្អ អ្នកត្រូវដឹងដោយស្ថាន ៤ យ៉ាងនេះឯង ។ ព្រះមានព្រះ
ភាគទ្រង់បានសំដែងសេចក្តីនេះ លុះព្រះសុគតជាសាស្តាត្រាស់សេចក្តី
នេះហើយ ទើបទ្រង់សំដែងពាក្យជាគាថាព័ន្ធ តទៅទៀតថា

(៦៨) មិត្តដែលមានឧបការៈ សំឡាញ់ដែលរួមសុខទុក្ខ មិត្ត
ដែលប្រាប់ប្រយោជន៍ មិត្តដែលមានសេចក្តីឈឺឆ្អាល បណ្ឌិត
ស្គាល់ជាកន្លះបុគ្គលទាំង ៤ ពួកនុ៎ះថា ជាមិត្តមែនទែន ហើយ
គប្បីចូលទៅអង្គុយជិតស្និទ្ធស្នាល ដូចជាមាតាទើបុត្តដែល
កើតពីទ្រូង ។ ដ្កប្រាជ្ញបរិបូណ៌ដោយសីល តែងរុងរឿង
ដូចជាភ្លើងដែលភ្លឺដូច្នោះឯង កាលបុគ្គលសន្សំទ្រព្យ រមែង
ធ្វើទ្រព្យឲ្យជាគំនរដូចជាឃុំដូច្នោះឯង ។ ភោគៈទាំងឡាយ
តែងដល់នូវការពួនជាគំនរ ដូចជាដំបូកដែលកណ្តៀរកពួន
ដូច្នោះឯង ។ គ្រហស្ថកុលត្រកូលបានសន្សំភោគៈទាំងឡាយ
យ៉ាងនេះហើយ ទើបអាង (តាំងខ្លួន) កុលបុត្រដែលចែក
ភោគៈទាំងឡាយជា ៤ ចំណែក គឺបរិភោគភោគៈទាំងឡាយ
១ ចំណែក ប្រកបការងារពីរចំណែក ទាំងតំកល់ទុកនូវ

จตุตฺถญฺ จ นิฏฺฐาเปยฺย อาปชฺชาสุ ภาวิสฺสตีติ ฯ

(๖๙) กตฺถจิ ปเนตฺถ มหาปเทสปุตฺต อริยสฺสาวเกหิ ฉนฺนมฺปิ อภิชฺชาทีนิ เหตานิ ฯ ฉ ๙มา[๑] มหาปเทสปุตฺต อิเธกจฺโจ ภิกฺขุ อิมสฺมิ ธมฺมวินเย สตฺถารา ปญฺญตฺตานิ สิกฺขาปทานิ ปฏิกฺขิปติ อาจริยา วา ปน ปาจริยานญฺญตรสฺส วา ครุฏฺฐานิยสฺส สพฺรหฺมจาริโน ปฏิกฺขิปติ[๒] อิมสฺมิ ธมฺมวินเย สตฺถารา ปญฺญตฺตานิ สิกฺขาปทานิ ปฏิกฺขิปนฺต[๓] วา ปน อุปริมา ทิสา สมณา พฺราหฺมณา วา ฯ

(๗๐) ตตฺถ ภิกฺขาเปกฺขา มหาปเทสปุตฺต ปาเปจฺฉา อิจฺฉาปกตา ปุคฺคเล ปุคฺคลฏฺฐิมา ทิสา สมณา พฺราหฺมณา ตตฺถ ปสาทมตฺตา ภิกฺขู ปน

---

๑ ฉ. ฉ ยาวมา ฯ ๒ ฉ. ม. หเนฺตวมา ฯ ๓ ฉ. ฑาสกมฺมกรา ปาริสา ฯ

ចំណែកទី៤ដោយត្រែងមានអន្តរាយតាំងឡាយ(ទៅខាងមុខ)

កុលបុត្រនោះទើបឈ្មោះថា បង់ចាប់មិត្តតាំងឡាយបាន[1] ។

(៦៩) ម្នាលគហបតិបុត្ត អរិយសាវ័ក បែរជាំនិសតាំង ៦ ដូច
ម្តេច ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត អ្នកត្រូវដឹងនិសតាំង ៦ ដូចេ្នះគឺ មាតាបិតា
អ្នកត្រូវដឹងថា ទិសខាងកើត ១ អាចារ្យ អ្នកត្រូវដឹងថា ទិស
ខាងត្បូង ១ កូនឥណ្ឌប្រពន្ធ អ្នកត្រូវដឹងថា ទិសខាងលិច ១ មិត្ត
អាមាត្យ អ្នកត្រូវដឹងថា ទិសខាងជើង ១ ទាស:ឥណ្ឌកម្មករ[2] អ្នកត្រូវ
ដឹងថា ទិសខាងក្រោម ១ សមណព្រាហ្មណ៍ អ្នកត្រូវដឹងថា
ទិសខាងលើ ១ ។

(៧០) ម្នាលគហបតិបុត្ត មាតាបិតាជាទិសខាងកើត កូនត្រូវ
ទំនុកបំរុង ដោយស្ថានតាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺកូនត្រូវតាំងចិត្តថា អ:គ្គា
អញ មាតាបិតាបានចិញ្ចឹមរក្សាមកហើយ ឥឡូវចិញ្ចឹមមាតាបិតាវិញ ១

---

១ បំណែកទីមួយបរិភោគប្រើប្រាស់ចាយវាយ បំណែកទី ២ ទី ៣ ប្រកបការងារ គឺប្រកប
កសិកម្មនឹងពាណិជ្ជកម្មផ្សេង ។ បំណែកជាគំរប ៤ ទុកសម្រាប់ការពារអន្តរាយផ្សេង ។ មាន
អន្តរាយអំពីស្តេចជាដើម ។ ម្យ៉ាងទៀតឲ្យរំលែកអំពីបំណែកតាំង ៤ នោះធ្វើកុសលឬឲ្យជាថ្លៃ
គ្រឿងស្លៀកពាក់ នឹងឈ្នួលការពាត់ (អដ្ឋកថា) ។ ២ ខ្ញុំកំរនឹងអ្នកធ្វើការស៊ីឈ្នួល ។

กาตุญฺจ เนสํ กาเรสฺสามิ กุลปุตฺเต ปาเปสฺสามิ ตายญฺจ ปฏิปชฺชามิ อชฺฌาจารนฺ[๑] เปตาทิสกานิ ทิสาปฏิจฺฉาทนกถานิ อนุปฺปนฺนปุพฺพานิ ฯ สเมหิ โข คหปติปุตฺต ปญฺหิ หาเนหิ ปุตฺตานิ ปุรตฺถิมา ทิสา มาตาปิตโร ปจฺจุปฏฺฐาตพฺพา ปญฺหิ โข[๒] หาเนหิ ปุตฺตานิ อนุกมฺปิตพฺพา ทาทา จ ภวิตพฺพา กลฺยาณมิตฺตตา จ เสวิตพฺพา สิปฺปานิ จ สิกฺขิตพฺพานิ ปฏิรูปเกน จ ทาเรน สมฺโยเชตพฺพา สมเย จ ทายชฺชา นิยฺยาเตตพฺพา ฯ สเมหิ โข คหปติปุตฺต ปญฺหิ หาเนหิ ปุตฺตานิ ปุรตฺถิมา ทิสา มาตาปิตโร ปจฺจุปฏฺฐาตพฺพา สเมหิ ปญฺหิ หาเนหิ ปุตฺตานิ อนุกมฺปิตพฺพา ปุรตฺถิมา ทิสา ปฏิจฺฉนฺนา โหนฺติ เขมา อปฺปฏิภยา ฯ

(๗๑) ปญฺหิ โข คหปติปุตฺต หาเนหิ อนฺเตวาสินา ทิสาปฏิจฺฉาทนกถา ทิสา อาจริยา ปจฺจุปฏฺฐาตพฺพา สุสฺสูสาย[๓] จาริตฺตาย

---

๑ ฉ. อาจริยจริยาย ฯ ๒ ฉ. ม. โหนฺติ เอวญฺหิ ปน ทิสฺสติ ฯ ๓ ฉ. สุสฺสูสาย ฯ

នឹងជួយធ្វើការងារបស់មាតាបិតា ១ ទាំងតម្កល់វង្សត្រកូល ១ ប្រតិបត្តិឲ្យជាអ្នកសមគួរទទួលទ្រព្យមត៌កបាន ១ មួយទៀត ទក្ខិណាទានដល់មាតាបិតាដែលធ្វើកាលកិរិយាទៅកាន់បរលោកហើយ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មាតាបិតាជាទិសខាងកើត ដែលកូនទំនុកបំរុងដោយស្ថានទាំង ៥ យ៉ាងនេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះកូន ដោយស្ថានទាំង ៥ យ៉ាងវិញដូចេ្នះ គឺហាមឃាត់កូនចាកអំពើអាក្រក់ ១ ឲ្យកូនតម្កល់នៅតែក្នុងអំពើល្អ ១ ឲ្យកូនរៀនសូត្រសិល្បសាស្ត្រ ១ ជណ្តឹងការិយាស្វាមីសមគួរឲ្យ ១ ចែកទ្រព្យឲ្យកូនក្នុងសម័យគួរ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មាតាបិតាជាទិសខាងកើត ដែលកូនទំនុកបំរុង ដោយស្ថាន ៥ យ៉ាងនេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះកូនដោយស្ថាន ៥ យ៉ាងនេះ ទិសខាងកើតនោះ ដែលកូនបានបិទជាំងហើយ ជាទិសមានសេចក្តីក្សេមឥតមានកង្វល់ភយយ៉ាងនេះ ។

(៣១) ម្នាលគហបតិបុត្ត អាចារ្យជាទិសខាងត្បូង សិស្សត្រូវប្រតិបត្តិដោយស្ថាន ៥ យ៉ាងគឺ ដោយការក្រោកឡើងទទួល ១ ដោយការគាល់បំរើ ១ ដោយការស្តាប់តាម ១ ដោយការបំរើតបួ ។

សក្កច្ចំ សម្មុំ បដិគ្គហាណេន ។ ឥមេហិ ខោ គហ-
បតិបុត្ត បញ្ចហិ ឋានេហិ អរិយសាវកា ទក្ខិណា ទិ-
សា អាចរិយា បច្ចុបដ្ឋិតា បញ្ចហិ ឋានេហិ អរិយសា
អនុគ្គហិតព្ពា សុវិនីតំ វិនេន្តិ សុគ្គហិតំ គាហាបេន្តិ
សព្ពសិប្បេសុ តំ សមក្ខាយិនោ ភវន្តិ មិត្តាមច្ចេសុ
បដិវេនេន្តិ(๑) ទិសាសុ បរិត្តាណំ ករោន្តិ ។ ឥមេហិ
ខោ គហបតិបុត្ត បញ្ចហិ ឋានេហិ អរិយសាវកា
ទក្ខិណា ទិសា អាចរិយា បច្ចុបដ្ឋិតា ឥមេហិ បញ្ចហិ
ឋានេហិ អរិយសា អនុគ្គហិតព្ពា ឱវាទសម្ប ឱសា ទក្ខិ-
ណា ទិសា បដិច្ឆន្នា ហោតិ ខេមា អប្បដិភយា ។

(๗๒) បញ្ចហិ ខោ គហបតិបុត្ត ឋានេហិ
សាមិកេន បច្ចិមា ទិសា ភរិយា បច្ចុបដ្ឋាតព្ពា
សម្មានេន្យាយ អវិមានេន្យាយ(๒) អនតិចរិយាយ
ឥស្សរិយវោស្សគ្គេន អលង្ការានុប្បទានេន ។

---

๑ ឧ. បរិវារេន្តិ ។ ម. បដិយោទេន្តិ ។ ๒ ឧ. អនវមានេន្យាយ ។

(មានឲ្យទំកល្អបមុខនឹងឈើស្នូនជាដើម) ១ ដោយការរៀនសិល្បសាស្ត្រ ដោយគោរព ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត អាចារ្យជាទិសខាងត្បូង ដែលសិស្សប្រតិបត្តិដោយស្មាន ៥ យ៉ាងនេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះសិស្ស ដោយស្មាន ៥ យ៉ាងវិញ គឺដឹកនាំល្អ ១ ឲ្យរៀនល្អ ១ ប្រៀនប្រដៅសិស្សឲ្យចេះត្រឹមត្រូវក្នុងសិល្បសាស្ត្រសព្វគ្រប់ ១ តែងលើកតំកើងក្នុងទីប្រជុំមិត្តអាមាត្យ ១ ធ្វើសេចក្តីការពារក្នុងទិសទាំងឡាយ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ពួកអាចារ្យជាទិសខាងត្បូង ដែលសិស្សប្រតិបត្តិដោយស្មាន ៥ យ៉ាងនេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះសិស្សដោយស្មាន ៥ យ៉ាងនេះ ទិសខាងត្បូងនោះ ដែលសិស្សបានបិទបាំងហើយ ជាទិសមានសេចក្តីក្សេម ឥតមានភយន្តរាយយ៉ាងនេះ ។

(៧៤) ម្នាលគហបតិបុត្ត ភរិយាជាទិសខាងលិច ស្វាមីត្រូវទំនុកបម្រុងដោយស្មានទាំងឡាយ ៥ យ៉ាង គឺ ដោយការពាល់អានជាភរិយា ពេញទី ១ ដោយមិនមើលងាយ ១ ដោយមិនប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្ត ១ ដោយប្រគល់ឲ្យជាធំ (ក្នុងការផ្ទះ) ១ ដោយការឲ្យគ្រឿងតែងខ្លួន ១ ។

ฯ เมหิ โข คหปตปุตฺต ปญฺจหิ ฐาเนหิ สามิ-
กาเน ปชฺชิมา ทิสา กาตพฺพา ปฏิปชฺชิตา ปญฺจหิ
ฐาเนหิ สามิเกหิ อนุกมฺปิตพฺพา สุสิกฺขิตกมฺมนฺตา
จ โหตพฺพา สุสงฺคหิตปริชนา จ อนติจาริณี จ
สมฺมตญฺญู[1] อนุวตฺตินี จ โหตพฺพา อนลสา
สพฺพกิจฺเจสุ ฯ เมหิ โข คหปตปุตฺต ปญฺจหิ
ฐาเนหิ สามิเกน ปชฺชิมา ทิสา กาตพฺพา ปฏิปชฺชิตา
เมหิ ปญฺจหิ ฐาเนหิ สามิเกหิ อนุกมฺปิตพฺพา
ภาวสฺส ภาสา ปชฺชิมา ทิสา ปฏิจฺฉนฺนา โหตพฺพา เขมา
อปฺปฏิภยา ฯ

[๗๓] ปญฺจหิ โข คหปตปุตฺต ฐาเนหิ
กุลปุตฺเตน อุตฺตรา ทิสา มิตฺตามจฺจา ปฏิ-
ปชฺชิตพฺพา เตน ฐาเนน ปิยายิตพฺเพน อตฺถจริยาย

---

๑ ฉ สมฺปตฺตึ ฯ ม. สมฺปตฺตึ ป ฯ

ម្នាលគហបតិបុត្ត ភរិយាជាទិសខាងលិច ដែលស្វាមីទំនុកបម្រុងដោយ
ស្ថានទាំង ៥ យ៉ាងនេះឯង ហើយ រមែងអនុគ្រោះស្វាមីដោយស្ថាន
ទាំង ៥ យ៉ាងវិញ គឺ ចាត់ចែងការងារដោយល្អ ១ សង្គ្រោះជន
ញាតិទាំងពីរខាងដោយល្អ ១ មិនប្រព្រឹត្តក្បត់ចិត្ត ១ ថែទាំទ្រព្យដែល
ស្វាមីរកបានមក ១ ឈ្លាសមិនខ្ជិលប្រអូស ក្នុងកិច្ចការសព្វគ្រប់ ១ ។
ម្នាលគហបតិបុត្ត ភរិយាជាទិសខាងលិច ដែលស្វាមីទំនុកបម្រុងដោយ
ស្ថាន ៥ យ៉ាងនេះឯង ហើយ រមែងអនុគ្រោះស្វាមីដោយស្ថាន ៥ យ៉ាងនេះ
ទិសខាងលិចនោះ ដែលស្វាមីបិទបាំងហើយ ជាទិសមានសេចក្តីក្សេម
ឥតមានភយន្តរាយយ៉ាងនេះ ។

(៧៣) ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តអាមាត្យជាទិសខាងជើង កុលបុត្តត្រូវ
ប្រតិបត្តិដោយស្ថានទាំង ៥ យ៉ាង គឺដោយការឲ្យរបស់ ១ ដោយ
ការនិយាយតែពាក្យគាប់ចិត្ត ១ ដោយការប្រព្រឹត្តិ ឲ្យជាប្រយោជន៍ ១

สมาธตฺตาย อวิสาหารตาย ฯ สเมหิ โข ก. ภาคเตหิ ปญฺเหหิ หาเรหิ กุสลมูเลน อตฺตา นิสา ปริตฺตมฺหา ปฏิปทาย ปญฺเหหิ หาเรหิ กุสลมูลานิ อนุกมฺปติ ปมตฺตา รกฺขติ ปมตฺตสฺส สาภเตยฺยา รกฺขติ กิตสฺส สรณา เหาติ อาปทาสุ น วิชหติ อปรปริโยสฺส(๑) ปฏิปชฺชติ ฯ สเมหิ โข ภาคเตหิ ปญฺเหหิ หาเรหิ กุสลมูเลน อตฺตา นิสา ปริตฺตมฺหา ปฏิปทาย สเมหิ ปญฺเหหิ หาเรหิ กุสลมูลานิ อนุกมฺปติ ฌานสฺส ฌานา อตฺตา นิสา ปฏิปชฺชนา เหาติ ขมา อมฺมาภกยา ฯ

(๗๔) ปญฺเหหิ โข ภาคเตหิ หาเรหิ อยิ. กาย เหฏฺฐิมา นิสา ชาสกมฺมกาย ปฏิปทาตฺย ยถาพลิ กมฺมานิ สิริชาเนน(๒) ภตฺตเวตฺตนานุปฺปทาเนน

๑ ฉ. อปรปริ ปริสฺส ฯ ม. อปรปริยาปริสฺส ฯ ๒ ฉ. ม. กมฺมานิ สิริชาเนน ฯ

ដោយការប្រព្រឹត្តិខ្ជិនស្មើ ๑ ដោយការមិនកុហកបញ្ឆោត ๑ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តអាមាត្យជាទិសខាងដើម ដែលកុលបុត្តប្រតិបត្តិដោយស្ថាន ๕ នេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ๕ យ៉ាង គឺ រក្សាមិត្តដែលធ្វេសប្រហែស ๑ ជួយថែរក្សាទ្រព្យសម្បត្តិ របស់មិត្តដែលធ្វេសប្រហែស ๑ ជាទីពឹងរបស់មិត្តដែលមានភ័យ ๑ មិនបោះបង់ចោលក្នុងគ្រាវិបត្តិ ๑ រាប់អានរហូតដល់ផ្លៅពង្សរបស់មិត្ត ๑ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត មិត្តអាមាត្យជាទិសខាងដើម ដែលកុលបុត្តប្រតិបត្តិដោយស្ថាន ๕ យ៉ាងនេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ๕ យ៉ាងនេះ ទិសខាងដើមនុ៎ះ ដែលកុលបុត្តបានបិទបាំងហើយ ជាទិសមានសេចក្តីក្សេម ឥតមានភយន្តរាយយ៉ាងនេះ ។

(๗๔) ម្នាលគហបតិបុត្ត ទាសៈនិងកម្មករ ជាទិសខាងក្រោម ចៅហ្វាយនាយត្រូវទំនុកបម្រុងដោយស្ថាន ๕ យ៉ាង គឺ ដោយការចាត់ចែងការងារសមគួរតាមកំឡាំង ๑ ដោយការឲ្យនូវភត្តាហារនិងថ្លៃឈ្នួល ๑

តំលាភុបដ្ឋានេន អច្ចរិយានំ រសានំ សំវិភាគេន សមយេ ភេសជ្ជេន ។ ឥមេហិ ខោ គហបតិបុត្ត បញ្ចហិ ឋានេហិ អយំ រាជា ទិសា ទាសកម្មករា បុព្ពុដ្ឋិតា បញ្ចហិ ឋានេហិ អយំ រាជា អនុកម្បតិ បុព្ពុដ្ឋាយិនោ ច ហោន្តិ បច្ចាគន្តាតិនោ ច និច្ចាយិនោ[1] ច សុកតកម្មការ ច កិត្តិវណ្ណហារ ច ។ ឥមេហិ ខោ គហបតិបុត្ត បញ្ចហិ ឋានេហិ អយំ រាជា ទិសា ទាសកម្មករា បុព្ពុដ្ឋិតា ឥមេហិ បញ្ចហិ ឋានេហិ អយំ រាជា អនុកម្បតិ ឱវាទសញ្ញ ទិសា ទិសា និសា បដិច្ឆន្នា ហោតិ ខេមា អប្បដិភយា ។

(៧៥) បញ្ចហិ ខោ គហបតិបុត្ត ឋានេហិ កុលបុត្តេន ឧបរិមា និសា សមណព្រាហ្មណា បុព្ពុដ្ឋានញ្ច មេត្តេន កាយកម្មេន មេត្តេន វចីកម្មេន មេត្តេន មនោកម្មេន អនាវដទ្វារតាយ អាមិសានុប្បទានេន ។ ឥមេហិ ខោ គហបតិបុត្ត

---

១ ឱ. ទិដ្ឋមង្គលិកេ ។

ដោយការញ៉ាំងក្តីស្រេកឃ្លានឲ្យរម្ងាប់ ១ ដោយការបន្ទោបង់នូវសេចក្តីក្តៅក្រហាយ ១ ដោយការមិនប្រកាន់ខឹងសម្បើម ១ ដោយការមិនបង្អាក់បង្អួចនូវធម៌ដ៏ប្រសើរ ១ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទាស:ទាំង៥ ពួកនេះឯងហើយ ជាទិសខាងក្រោមដែលចៅហ្វាយនាយត្រូវថ្វាយបង្គំ ដោយប្រការដូច្នេះ ដោយសេចក្តីថា ចៅហ្វាយនាយត្រូវថ្វាយបង្គំទិសខាងក្រោមដោយប្រការដូច្នេះ ដោយសេចក្តីថា ទាស:ទាំង៥ ពួកនេះ ត្រូវចៅហ្វាយនាយចិញ្ចឹមដោយប្រការ ៥ យ៉ាង គឺក្រោកឡើងធ្វើការងារមុនចៅហ្វាយនាយ ១ ឈប់ធ្វើការងារក្រោយចៅហ្វាយនាយ ១ កាន់យកតែរបស់ដែលចៅហ្វាយនាយឲ្យ ១ ធ្វើការងារបស់ចៅហ្វាយនាយដោយយកចិត្តទុកដាក់ ១ នាំកិត្តិគុណរបស់ចៅហ្វាយនាយទៅថ្លែងក្នុងទីនោះៗ ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត ទាស:ទាំងនោះ ក៏ត្រូវចៅហ្វាយនាយចិញ្ចឹមដោយប្រការ ៥ យ៉ាងនេះដែរ ដោយសេចក្តីថា ទាស:ទាំងនោះ ត្រូវចៅហ្វាយនាយចិញ្ចឹមដោយប្រការ ៥ យ៉ាងនេះ ទិសខាងក្រោមនុ៎ះ ដែលចៅហ្វាយនាយបានបិទបាំងហើយ ជាទិសមានសេចក្តីក្សេមក្សាន្ត គ្មានភាពតក់ស្លុតយ៉ាងនេះ ។

(៧៥) ម្នាលគហបតិបុត្ត សមណព្រាហ្មណ៍ជាទិសខាងលើ កុលបុត្តត្រូវផ្គត់ផ្គង់ដោយប្រការ ៥ យ៉ាង គឺដោយកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តា ១ ដោយវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តា ១ ដោយមនោកម្មប្រកបដោយមេត្តា ១ ជាអ្នកមិនបិទទ្វារ(១)ផ្ទះ ១ ដោយកិរិយាឲ្យអាមិសទាន ១ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត

---

១ អដ្ឋកថា ថា ទ្វារផ្ទះបើកទាំងអស់ក្តី បិទទាំងអស់ក្តី បើមិនឲ្យអ្វីឬធ្វើល្អអ្វីដល់អ្នកមានសីលសោះក៏ឈ្មោះថាបិទទ្វារផ្ទះដែរ បើឲ្យឬធ្វើល្អអ្វីដល់អ្នកមានសីល ក៏ឈ្មោះថាបើកហើយ ។

ปญฺหา หาเนหิ กุลปุตฺตสฺส อุปริมา ทิสา สม-
ณพฺราหฺมณา ปจฺจุปฏฺฐิตา ภวนฺติ หาเนหิ กุลปุตฺตสฺ
อนุกมฺปนฺติ ทาตา ภวนฺติ กลฺยาณา ภาเวนฺติ
กลฺยาณาน มนสา[๑] อนุกมฺปนฺติ อสฺสุตํ สาเวนฺติ
สุตํ ปริยาทาเปนฺติ สคฺคสฺส มคฺคํ อาจิกฺขนฺติ ฯ
ฯเมหิ โข คหปติปุตฺต ปญฺหา หาเนหิ
กุลปุตฺตสฺส อุปริมา ทิสา สมณพฺราหฺมณา
ปจฺจุปฏฺฐิตา ฯเมหิ ภวนฺติ หาเนหิ กุลปุตฺตสฺ
อนุกมฺปนฺติ ฯวมสฺส ฯสา อุปริมา ทิสา ปฏิจฺฉนฺนา
โหนฺติ เขมา อปฺปฏิภยาติ ฯ ฯนมเวจ ภควา
ฯทํ วตฺวาน สุคโต อถาปรํ ฯตทเวจ สตฺถา

(๗๖) มาตาปิตา ทิสา ปุพฺพา
อาจริยา ทกฺขิณา ทิสา
ปุตฺตทารา ทิสา ปจฺฉา
มิตฺตามจฺจา จ อุตฺตรา

---

๑ ม. กลฺยาณมนสา ฯ

សមណព្រាហ្មណ៍ជាទិសខាងលើ ដែលកុលបុត្តទំនុកបម្រុងដោយស្ថាន ๕ យ៉ាងនេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ๖ គឺហាមឃាត់កុលបុត្តចាកអំពើអាក្រក់ ๑ ឲ្យតាំងនៅតែក្នុងអំពើល្អ ๑ អនុគ្រោះដោយចិត្តដ៏ល្អ ๑ ឲ្យបានស្តាប់ពាក្យដែលមិនធ្លាប់ស្តាប់ ๑ បំភ្លឺសេចក្តីដែលធ្លាប់ស្តាប់ហើយ ๑ ប្រាប់ផ្លូវសួគ៌ ๑ ។ ម្នាលគហបតិបុត្ត សមណ-ព្រាហ្មណ៍ជាទិសខាងលើ ដែលកុលបុត្តផ្គត់ផ្គង់ដោយស្ថាន ๕ យ៉ាងនេះឯងហើយ រមែងអនុគ្រោះកុលបុត្តដោយស្ថាន ๖ នេះ ទិសខាងលើ+ទុំ ដែលកុលបុត្តបានបិទបាំងហើយ ជាទិសមានសេចក្តីក្សេម ឥតមានភ័យអន្តរាយយ៉ាងនេះ ។ ព្រះមានព្រះភាគបានសំដែងសេចក្តីនេះ ព្រះសុគតជាសាស្តា លុះសំដែងសេចក្តីនេះហើយ ទ្រង់ត្រាស់ពាក្យជាគាថាព័ន្ធតទៅទៀតថា

(๗๖) មាតាបិតា ជាទិសខាងកើត អាចារ្យ ជាទិសខាងត្បូង កូនប្រពន្ធជាទិសខាងលិច មិត្តអាមាត្យជាទិសខាងជើង

สิงฺคาลกสุตฺตេ ហេដ្ឋិមា ទិសា ឧបរិមា ទិសា

ជាសកម្ហកា ហោដ្ឋា

ពុទ្ធំ សមណព្រាហ្មណា

ឯតា ទិសា ធម្មេស្សយ្យ

អលមត្តេ កុលេ តិហិ ។

បណ្ឌិតោ សីលសម្បន្នោ

សណ្ហោ ច បដិភាណវា

ឯកវុត្តិ អត្តទ្ធោ

តាទិសោ លភតេ យសំ

ពុទ្ធានុភោ អនលសោ

អាបជាសុ ន វេធតិ

អច្ឆិទ្ទវុត្តិ មេធាវី

តាទិសោ លភតេ យសំ ។

សង្គាហកោ មិត្តភកោ

វេធញ្ញ វីតមច្ឆរោ

ឧត្តំ វិនេតា អនុនេតា

តាទិសោ លភតេ យសំ ។

ភាស:ទន្ធឹកម្មការ ជាទិសខាងក្រោម សមណព្រាហ្មណ៍ជាទិស
ខាងលើ គ្រហស្ថកូនត្រកូល ដែលអាចគ្រប់គ្រងផ្ទះ គប្បី
នមស្ការទិសទាំង៦ឡាយនុ៎ះ ។ បណ្ឌិត(១)បរិបូណ៌ ដោយ
សីល មានវាចាដ៏ពីរោះ មានប្រាជ្ញាវៃ(២)មានកិរិយាប្រព្រឹត្តិ
ខ្ជិលច្រអូសជាប្រក្រតី មិនរឹងត្អឹង បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះ
រមែងបានយស បុគ្គលមានព្យាយាមរវៀសរវៃ មិនខ្ជិល
ច្រអូស រមែងមិនញាប់ញ័រក្នុងអន្តរាយទាំង៦ឡាយ បុគ្គល
មានកិរិយាប្រព្រឹត្តិឥតចន្លោះ មានប្រាជ្ញាឆ្លៀវ បុគ្គលមាន
សភាពដូច្នោះ រមែងបានយស ។ បុគ្គលមានសេចក្តីសង្រ្គោះ
ជាអ្នកចងមិត្ត ជាអ្នកដឹងដំណើរពាក្យ(៣) ជាអ្នកប្រាសចាក
សេចក្តីកំណាញ់ ជាអ្នកដឹកនាំពន្យល់ការណ៍ផ្សេងៗ ជាអ្នក
ណែនាំរឿយ ។ បុគ្គលមានសភាពដូច្នោះរមែងបានយស ។

១-២ អដ្ឋកថា បណ្ឌិតមានប្រាជ្ញាវៃ ក្នុងស្ថានដ៏ទីសំពះទិស ។ ៣ សំដៅយកមនុស្ស
ទាំពាក្យខ្លួនដែលបានថាឲ្យរបស់អ្វី ដល់សំឡាញ់ហើយក៏ឲ្យទាល់តែបាន ដឹងចិត្តសំឡាញ់ថាចង់
បានអ្វី ក៏ឲ្យរបស់នោះឬដឹងថាសំឡាញ់ខ្វះខាតអ្វី ក៏ឲ្យរបស់នោះ ។

๙๒

สุត្តន្តបិដកេ ទីឃនិកាយស្ស ฅ ฆ ง ฉ ช ฌ ญ ฏ ฐ ฑ ฒ ณ ต ถ ท ธ น ป ผ พ ภ ม ย ร ล ว ศ ษ ส ห ฬ อ ฮ ฯ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๐ ๆ ฯ ก ข ค ฆ ง จ

ភាន ១ ពាក្យពីកេះ ១ សេចក្តីប្រព្រឹត្តិជាប្រយោជន៍ក្នុងលោក
នេះ ១ ការៈជាអ្នកមានចិត្តស្មើ ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ នឹងក្នុង
បុគ្គលនោះៗ តាមសមគួរ ១ ។ សង្គហធម៌ទាំងនេះ (មានក្នុង
លោក ទើបលោកប្រព្រឹត្តទៅបាន) ដូចជារថមានប្រែកទប់
ទើបប្រព្រឹត្តទៅបានដូច្នោះឯង បើសង្គហធម៌ទាំងនេះមិនមាន
ហើយ មាតាក្តី បិតាក្តី ក៏មិនបានទទួលសេចក្តីគោរពប្រតិបត្តិ
បូជា អំពីកូនចៅដែលកូនត្រូវធ្វើ ។ ព្រោះហេតុតែអ្នកប្រាជ្ញទាំង
ឡាយ សំឡឹងឃើញសង្គហធម៌ទាំងនោះដោយប្រពៃ ហេតុ
នោះបានជាលោកដល់នូវការៈជាធំផង គួរគេសរសើរផង ។

(๗๗) เอวํ วุตฺเต สงฺคาลโก คหปติปุตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต เสยฺยถาปิ ภนฺเต นิกฺกุชฺชิตํ วา อุกฺกุชฺเชยฺย ปฏิจฺฉนฺนํ วา วิวเรยฺย มูฬฺหสฺส วา มคฺคํ อาจิกฺเขยฺย อนฺธกาเร วา เตลปชฺโชตํ ธาเรยฺย จกฺขุมนฺโต รูปานิ ทกฺขนฺตีติ เอวเมวํ ภควตา อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตญฺจ สรณํ คจฺฉามิ ธมฺมญฺจ ภิกฺขุสงฺฆญฺจ อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ อชฺชตคฺเค ปาณุเปตํ สรณาคตนฺติ ฯ

สงฺคาลกสุตฺตํ อฏฺฐมํ นิฏฺฐิตं(๑) ฯ

---

๑ ฉ. สิงฺคาโลวาทสุตฺตนฺตํ ฯ ม. สงฺคาลกสุตฺตนฺตํ อฏฺฐมํ ฯ

(៧៧) កាលបើព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះហើយ សិង្គាលកគហបតិបុត្ត ក៏ទូលបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគ យ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពីកេះណាស់ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពីកេះណាស់ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ធម៌ដែលព្រះអង្គសំដែងហើយ ដោយអនេកបរិយាយយ៉ាងនេះ (ក្តីប្លាស់ណាស់) ដូចជាមនុស្សផ្ងារបស់ដែលគេផ្កាប់ ឬដូចគេបើកបង្ហាញរបស់ដែលបិទបាំង ឬក៏ដូចគេប្រាប់ផ្លូវដល់អ្នកវង្វេងទិស ពុំនោះសោតដូចជាគេប្រោលប្រទីបក្នុងទីងងឹត ដោយគិតថា មនុស្សអ្នកមានចក្ខុ ចាំងច្បាស់ រមែងឃើញនូវរូបចាំងច្បាស់ ខ្ញុំព្រះអង្គនោះ សូមដល់នូវព្រះមានព្រះភាគផង ព្រះធម៌ផង ព្រះសង្ឃផង ជាសរណៈ ចាប់ដើមតាំងពីថ្ងៃនេះទៅ សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ជ្រាបនូវខ្ញុំព្រះអង្គថា ជាឧបាសក ដល់នូវសរណៈស្មើដោយជីវិត ចាប់ដើមតាំងពីថ្ងៃនេះរៀងទៅ ។

ចប់ សិង្គាលកសូត្រ ទី ៨ ។

អាដានាដិយសុត្តំ ឆដ្ឋំ

(៧៨) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា ពាឋ-
ហោ វិហរតិ តិណ្ឌុក្ខេ បញ្ចតេ ។ អថខោ ចត្តារោ
មហារាជា មហតិយា ច យក្ខសេនាយ មហតិយា
ច គន្ធព្វសេនាយ មហតិយា ច កុម្ភណ្ឌសេនាយ
មហតិយា ច នាគសេនាយ ចតុទ្ទិសំ រក្ខំ ឋបេត្វា
ចតុទ្ទិសំ កុម្ភំ ឋបេត្វា ចតុទ្ទិសំ ឱរោធំ ឋបេត្វា
អភិញ្ញាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ
តិណ្ឌុក្ខំ(1) ឱភាសេត្វា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិសុ
ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិសុ ។
តេបិ ខោ យក្ខា អម្ប្បេកច្ចេ ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ
និសីទិសុ អម្ប្បេកច្ចេ ភគវតា សទ្ធិ សម្មោទិសុ សម្មោ-
ទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសី-
ទិសុ អម្ប្បេកច្ចេ យេន ភគវា តេនញ្ជលិំ បណ្ឌាមេត្វា

---

1 ម. តិណ្ឌុក្ខំ បញ្ចតំ ។

អាដាណាដិយសូត្រទី ៩

(៧៨) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់លើកំពូលភ្នំគិជ្ឈកូដ ជិតក្រុងរាជគ្រឹះ ។ លំដាប់នោះឯង ស្តេចធំទាំង ៤ អង្គ តាំងការពារទុកក្នុងទិសទាំង ៤ តាំងកងពលទុកក្នុងទិសទាំង ៤ តាំងបុគ្គលជាអ្នកត្រួតត្រាទុកក្នុងទិសទាំង ៤ ដោយសេនាយក្ខ ដ៏ច្រើន ដោយសេនាគន្ធព្វដ៏ច្រើន ដោយសេនាកុម្ភណ្ឌដ៏ច្រើន ដោយសេនានាគដ៏ច្រើន កាលវេលាពាក់ត្រៃ (បឋមយាម) កន្លងទៅហើយ (ស្តេចទាំងនោះ) មានពន្លឺដ៏រុងរឿង ញុំាងកំពូលភ្នំគិជ្ឈកូដទាំងមូលឲ្យភ្លឺហើយ ក៏ចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគក្នុងទីនោះ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទើបក្រាបថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគដោយគោរព ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ឯយក្ខទាំងឡាយនោះ ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគដោយគោរព ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែពោលពាក្យពាក់ព័ន្ធសំណេះសំណាល ជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរឧឡឹកហើយ ក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែអង្គុយប្រណម្យអញ្ជលី ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ

ឯកមន្តំ និសីទិំសុ អបេក្ខកេ ច ជាមគោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ អបេក្ខកេ តុណ្ហីភូតា ឯកមន្តំ និសីទិំសុ ។

(๗๙) ឯកមន្តំ និសិន្នោ ខោ វេស្សវណោ មហារាជា ភគវន្តំ ឯតទវោច សន្តិ ហិ ភន្តេ ខុទ្ទកា យក្ខា ភគវតោ អប្បសន្នា សន្តិ ហិ ភន្តេ ខុទ្ទកា យក្ខា ភគវតោ បសន្នា សន្តិ ហិ ភន្តេ មជ្ឈិមា យក្ខា ភគវតោ អប្បសន្នា សន្តិ ហិ ភន្តេ មជ្ឈិមា យក្ខា ភគវតោ បសន្នា សន្តិ ហិ ភន្តេ ឧត្តមា យក្ខា ភគវតោ អប្បសន្នា សន្តិ ហិ ភន្តេ ឧត្តមា យក្ខា ភគវតោ បសន្នា ។ យេភុយ្យេន ខោ បន ភន្តេ យក្ខា អប្បសន្នាយេវ ភគវតោ តំ កិស្ស ហេតុ ភគវា ហិ ភន្តេ ចាណាតិចាតា វេរមណិយា ឆម្មំ ទេសេតិ អនិន្ទាចាតា វេរមណិយា ឆដ្ឋំ ទេសេតិ

កន្ធទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រកាសនាមនឹងគោត្រ អង្គុយក្នុងទីដ៏សម-
គួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែអង្គុយស្ងៀម ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។

(៧៩) ស្តេចជាធំឈ្មោះវេស្សវ័ណ គង់នៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ហើយ
ក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគដូច្នេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខ
ជាន់ខ្ពស់ មិនជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គ
ដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់ខ្ពស់ ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រ
ព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់កណ្តាល មិនជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះ
ភាគ ក៏មាន ពួកយក្ខជាន់កណ្តាល ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ
ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់ខាប មិនជ្រះថ្លាចំពោះព្រះ
មានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់ខាប ជ្រះថ្លា
ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ឯយក្ខដែល
មិនជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះមានព្រះភាគច្រើនណាស់ ការនោះព្រោះហេតុអ្វី
បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រោះថាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បី
ឲ្យវៀរចាកបាណាតិបាត ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីឲ្យវៀរចាកអទិន្នាទាន

ភាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណិយា ឥមិនាបិ អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ បុន
ចបរំ ភិក្ខវេ អរិយសាវកោ កាមេសុមិច្ឆាចារា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥតិ
យា កាមេសុមិច្ឆាចារា វេរមណិយា ឥមិនាបិ អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។
បុន ចបរំ ភិក្ខវេ អរិយសាវកោ មុសាវាទា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥតិ យា
មុសាវាទា វេរមណិយា ឥមិនាបិ អង្គេន សមន្នាគតោ ហោតិ។ បុន ចបរំ
ភិក្ខវេ អរិយសាវកោ សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា បដិវិរតោ ហោតិ។ ឥតិ
យា សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណិយា ឥមិនាបិ អង្គេន សមន្នាគតោ
ហោតិ។ ឥមេហិ ខោ ភិក្ខវេ បញ្ចហង្គេហិ សមន្នាគតោ អរិយសាវកោ
កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា សុគតិំ សគ្គំ លោកំ ឧបបជ្ជតីតិ។ ឥទមវោច
ភគវា។ អត្តមនា ឧបាសកា ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ។

ឥមស្មិញ្ច បន វេយ្យាករណស្មិំ ភញ្ញមានេ ឧបាសកានំ បញ្ចសតានិ
អនុបាទាយ អាសវេហិ ចិត្តានិ វិមុច្චិំសុ។ តេ ឧបាសកា ទិដ្ឋធម្មា បត្តធម្មា
វិទិតធម្មា បរិយោគាឡ្ហធម្មា តិណ្ណវិចិកិច្ឆា វិគតកថង្កថា វេសារជ្ជប្បត្តា
អបរប្បច្চយា សត្ថុសាសនេ ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ។ អភិក្កន្តំ ភន្តេ អភិក្កន្តំ
ភន្តេ។ សេយ្យថាបិ ភន្តេ និក្កុជ្ជិតំ វា ឧក្កុជ្ជេយ្យ បដិច្ឆន្នំ វា វិវរេយ្យ
មូឡ្ហស្ស វា មគ្គំ អាចិក្ខេយ្យ អន្ធការេ វា តេលបជ្ជោតំ ធារេយ្យ ចក្ខុមន្តោ
រូបានិ ទក្ខន្តីតិ ឯវមេវំ ភគវតា អនេកបរិយាយេន ធម្មោ បកាសិតោ។ តេ
មយំ ភន្តេ ភគវន្តញ្ច ធម្មញ្ច ភិក្ខុសង្ឃញ្ច សរណំ គច្ឆាម។ ឧបាសកេ នោ
ភន្តេ ភគវា ធារេតុ អជ្ជតគ្គេ បាណុបេតេ សរណំ គតេតិ។

ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីឲ្យវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីឲ្យវៀរចាកមុសាវាទ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីឲ្យវៀរចាកទឹកស្រវឹងគឺសុពន្ធឹងមេរ័យ ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ចំណែកខាងយក្ខទាំងឡាយ ប្រើនតែមិនវៀរចាកបាណាតិបាតសោះ មិនវៀរចាកអទិន្នាទានសោះ មិនវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារសោះ មិនវៀរចាកមុសាវាទសោះ មិនវៀរចាកទឹកស្រវឹង គឺសុពន្ធឹងមេរ័យ ដែលជាហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទសោះ ចាន់ជាពួកយក្ខទាំងនោះមិនតាប់ចិត្ត មិនពេញចិត្តនឹងការវៀរនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកសាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ អាស្រ័យនៅសេនាសនៈស្ងាត់ ដែលតាំងនៅក្នុងព្រៃ មានសូរសេពគ៌កកងរំពងតិច ប្រាសចាកសំដីរបស់មនុស្សអ្នកដើរទៅមក សមគួរដល់ការកំបាំងអំពីពួកមនុស្ស ជាទីគួរដល់ការលាក់ខ្លួនពួនអាត្មាបាន ពួកយក្ខជាន់ខ្ពស់តែងនៅជានិច្ចក្នុងព្រៃនោះ (គេ) មិនជ្រះថ្លាក្នុងសាសនា របស់ព្រះមានព្រះភាគនេះ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រោះហេតុនោះ សូមព្រះមានព្រះភាគប្រៀនប្រដៅ នូវព្រះបរិត្តសម្រាប់រក្សាក្នុងនគរឈ្មោះអាដានាដា ដល់ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា

តុត្តិយោ វក្ខាយេ អវិហឹសាយ ជាសុវិហាវយាតំ ។
អភិវាសេសិ ភគវា តុណ្ហីភាវេន ។ អថខោ វេស្សវ-
ណោ មហារាជា ភគវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា តាយំ
វេលាយំ ឥមំ អាដានាដិយំ រក្ខំ អភាសិ

(๘๐) វិបស្សិស្ស នមត្ថុ ច-
ក្ខុមន្តស្ស សិរីមតោ
សិខិស្សបិ នមត្ថុ
សព្វភូតានុកម្បិនោ ។
វេស្សភុស្ស នមត្ថុ
ន្ហាតកស្ស តបស្សិនោ
នមត្ថុ កកុសន្ធស្ស

เพื่อประโยชน์แก่ความสำรวม เพื่อประโยชน์แก่การสังวร เพื่อประโยชน์แก่ความไม่ประมาท เพื่อประโยชน์แก่ความเพียร ฯ พระผู้มีพระภาคทรงอนุโมทนาด้วยคาถาเหล่านี้ ฯ ครั้นจบคาถาเหล่านี้ ท้าวเวสสุวัณมหาราชได้ทูลพระผู้มีพระภาคว่า ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์ขออนุโมทนาด้วยคาถาเหล่านี้ ในที่ประชุมแห่งภิกษุ ในที่ประชุมแห่งภิกษุณี ในที่ประชุมแห่งอุบาสก ในที่ประชุมแห่งอุบาสิกา ในที่ประชุมแห่งพระราชา ในที่ประชุมแห่งราชมหาอำมาตย์ ในที่ประชุมแห่งเดียรถีย์ ในที่ประชุมแห่งสาวกของเดียรถีย์ ในที่ประชุมแห่งเทวดา ในที่ประชุมแห่งมนุษย์ ในที่ประชุมแห่งอสูร ในที่ประชุมแห่งนาค ในที่ประชุมแห่งคนธรรพ์ ในที่ประชุมแห่งยักษ์ ในที่ประชุมแห่งกุมภัณฑ์ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่เกิดในท้องและที่เกิดในไข่ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่เกิดในน้ำและที่เกิดในบก ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีเท้าและไม่มีเท้า ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีเท้าสองและสี่เท้า ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีเท้ามากและไม่มีเท้า ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีรูปและไม่มีรูป ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีสัญญาและไม่มีสัญญา ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีสัญญาก็มิใช่ไม่มีสัญญาก็มิใช่ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่มีอยู่ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่เกิดแล้ว ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่เกิดแล้วนั่นเทียว ขอพระผู้มีพระภาคทรงอนุโมทนาด้วยคาถาเหล่านี้ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่เกิดแล้วนั่นเทียว ฯ

(๘๐) สูมนมหาราช ขอพระผู้มีพระภาคทรงอนุโมทนาด้วยคาถาเหล่านี้ ในที่ประชุมแห่งภิกษุ ในที่ประชุมแห่งภิกษุณี ในที่ประชุมแห่งอุบาสก ในที่ประชุมแห่งอุบาสิกา ในที่ประชุมแห่งพระราชา ในที่ประชุมแห่งราชมหาอำมาตย์ ในที่ประชุมแห่งเดียรถีย์ ในที่ประชุมแห่งสาวกของเดียรถีย์ ในที่ประชุมแห่งเทวดา ในที่ประชุมแห่งมนุษย์ ในที่ประชุมแห่งอสูร ในที่ประชุมแห่งนาค ในที่ประชุมแห่งคนธรรพ์ ในที่ประชุมแห่งยักษ์ ในที่ประชุมแห่งกุมภัณฑ์ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่เกิดในท้องและที่เกิดในไข่ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่เกิดในน้ำและที่เกิดในบก ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีเท้าและไม่มีเท้า ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีเท้าสองและสี่เท้า ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีเท้ามากและไม่มีเท้า ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีรูปและไม่มีรูป ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีสัญญาและไม่มีสัญญา ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีสัญญาก็มิใช่ไม่มีสัญญาก็มิใช่ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่มีอยู่ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่เกิดแล้ว ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่เกิดแล้วนั่นเทียว ขอพระผู้มีพระภาคทรงอนุโมทนาด้วยคาถาเหล่านี้ ในที่ประชุมแห่งสัตว์ทั้งปวงที่เกิดแล้วนั่นเทียว ฯ

---

๑ อรรถกถาว่า ว่าโดยพระบาลีทั้ง ๗ พระองค์ ตรัสไว้ในที่ประชุมแห่งภิกษุ ฯ ส่วนในที่ประชุมแห่งภิกษุณีเป็นต้น ตรัสไว้ในที่ประชุมแห่งภิกษุณีเป็นต้นเหมือนกัน ฯ ส่วนในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีรูปเป็นต้น ตรัสไว้ในที่ประชุมแห่งสัตว์ที่มีรูปเป็นต้นเหมือนกัน ฯ

មារសេនប្បមទ្ទិនោ ។

តោ ជាតមនស្ស ឆមត្ត

ព្រាហ្មណស្ស ភុសីមតោ

កស្សបស្ស ឆមត្ត

វិប្បមុត្តស្ស សព្ពធិ ។

អង្គីរសស្ស ឆមត្ត

សក្យបុត្តស្ស សិរីមតោ

យោ ឥមំ ធម្ម(๑)មទេសេសិ

សព្ពទុក្ខា បមោចនំ ។

យេ ចាបិ និព្ពុតា លោកេ

យថាភូតំ វិបស្សិសុំ

តេ ជនា អបិសុណា(๒)

មហន្តា វីតសារទា ។

ឥតំ ទេវមនុស្សានំ

យំ ឆមស្សន្តិ តោតមំ

---

๑ ម. ធម្មំ ។ ๒ ម. អបិសុណាបិ ។

ទូវមារព្រមទាំងសេនានៃមារ ។ សូមនមស្ការចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមកោនាគមន: ព្រះអង្គមានបាបបន្សាត់បង់ហើយ មានព្រហ្មចរិយធម៌នៅរួចហើយ(១) សូមនមស្ការចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមកស្សប ព្រះអង្គរួចផុតស្រឡះចាកកិលេសទាំងពួងហើយ ។ សូមនមស្ការចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធជាសក្យបុត្ត ទ្រង់មានព្រះតាយផ្សាយចេញនូវព្រះរស្មី ទ្រង់មានសិរីដែលសំដែងធម៌នេះ ជាគ្រឿងបន្ទោបង់សេចក្តីទុក្ខទាំងពួង ។ មួយទៀត ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងឡាយ អង្គណា ព្រះអង្គរលត់កិលេសហើយ ទ្រង់ឃើញច្បាស់នូវធម៌ តាមសេចក្តីពិត ក្នុងលោក ព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទាំងនោះ ជាព្រះខីណាស្រព ព្រះអង្គមិនមានសេចក្តីញុះញង់ស៊កសៀត (ទ្រង់ប្រសើរដោយគុណ) មិនក្រៀវក្រា (ដោយកិលេស) ។ ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ

---

១ ព្រះអង្គសម្រេចសោឡសកិច្ចរួចហើយ គឺព្រះអង្គលះកិលេសអស់ហើយ ។

วิชฺชาจรณสมฺปนฺนํ
มหนฺตํ วีตสารทํ ฯ
(๘๑) ยเถว ขุทฺทกปฺปตฺถ สุวโย
อาทิโตฺว มชฺฌเล มหา
ยสฺส ขุทฺทกมานสฺส
สพฺพเมว ปหียติ ฯ
ยสฺส ขุทฺทเก สุวเย
ทิวาเสปิ ปวุตฺถสฺส
รหาเทปิ ตฺตา ทกฺขิเร
สมฺปโชฺญ สติเสนเก
ฌายินฺตา ตฺตา ชานนฺติ
สมฺปโชฺญ สติเสนเก ฯ
ตเถว สา ปุริมา ทิสา
ตสฺส นาคสฺส ตีสุ ชเน
ยมา ทิสา อกิตฺตเย
มหากปฺปา ยสสฺสิโน
ตนฺทิมา อาทิปตฺต

តែងនមស្ការព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ជាគោតមគោត្រ ព្រះអង្គជាប្រយោជន៍ដល់ទេវតានឹងមនុស្សច្រើនឡាយ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានឹងចរណៈ ទ្រង់ប្រសើរដោយគុណ ព្រះអង្គឥតមានសេចក្តីព្រឺស្ញើប ។

(๘๑) ព្រះអាទិត្យមានស្មីដ៏ក្លៀវក្លារះឡើងអំពីទីណា មានមណ្ឌលធំ (ក្នុងទីនោះ) កាលព្រះអាទិត្យរះឡើងហើយ រាត្រីក៏ចាត់ទៅ ។ មួយទៀត កាលព្រះអាទិត្យរះឡើងហើយ មហាជនទាំងឡាយហៅថាថ្ងៃ សូម្បីអន្ធដ៏ទឹកក្នុងទីដែលព្រះអាទិត្យរះឡើងនោះ ជាសមុទ្រដ៏ជ្រៅមានទឹកហូរទៅ (ពីនទីផ្សេង ។) ជនច្រើនឡាយតែងសំគាល់នូវអន្ធដ៏ទឹកនោះ ត្រង់កន្លែងដែលព្រះអាទិត្យរះឡើងនោះ ថាជាសមុទ្រមានទឹកហូរទៅយ៉ាងនេះ ។ ស្តេចជាធំ ដ៏ទ្រង់យស ទ្រង់រក្សាទិសណា មហាជនតែងហៅទិសនោះ ថាបុរេទិស អំពីក្នុងសិនេរុនោះ ទ្រង់ជាអធិបតីលើគន្ធព្វច្រើនឡាយ មានព្រះ

ឧតរដ្ឋោ ឥតិ ជាមសោ
វមតី ឧច្ចតីតេហិ
កច្ចវេហិ បុរក្ខតោ ។
បុត្តាបិ តស្ស ពហវោ
ឯកជាមាតិ មេ សុតំ
អសីតិ ឧស ឯតោ ច
ឥច្ចជាមា មហាឭលា
តេ ចាបិ ពុទ្ធំ និស្សាយ
ពុទ្ធំ អាធិច្ចពន្ធុំ
ច្ចវតោ វ ឧមស្សន្តិ
មហន្តំ វីតសារទំ ។
ឧមោ តេ បុរិសាជញ្ញ
ឧមោ តេ បុរិសុត្តម
កុសលេន សមេក្ខសិ
អមនុស្សាបិ តំ វន្ទន្តិ ។
សុតំ ឯតំ អភិណ្ហសោ

នាមថាធតរដ្ឋ មានពួកគន្ធព្វហៃហម ទ្រង់ត្រេកត្រអាល
ដោយរបាំនឹងចម្រៀង ។ ព្រះពជបុត្តរបស់ស្តេចជាធំនោះមាន
ច្រើនដល់ម្ភៃព្រះអង្គ ខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់មកថា មាននាមដូចៗគ្នា
ព្រះពជបុត្តទាំង៩១ព្រះអង្គ សឹងមាននាមថាឥន្ទ: មានកំឡាំង
ច្រើន ឯព្រះពជបុត្តទាំងនោះ ឃើញព្រះពុទ្ធជាអាទិច្ចវង្ស
ទ្រង់ភ្ញាក់អំពីការដេកលក់គឺអវិជ្ជា ទ្រង់ប្រសើរ (ដោយគុណ)
ឥតមានសេចក្តីព្រឺស្ញើប កំនមស្ការអំពីចម្ងាយ ។ បពិត្រ
ព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការចំពោះ
ព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំព្រះអង្គសូម
នមស្ការចំពោះព្រះអង្គ សូម្បីអមនុស្សទាំងឡាយ កំរមែង
ថ្វាយបង្គំព្រះអង្គថា ព្រះអង្គទតព្រះនេត្រមើលមហាជន
ដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណដ៏ផូរផង់ ។ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់
មកយ៉ាងនេះរឿយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ

តស្មា ឃំ វេទេម្ហសេ[๑]

ជិនំ វន្ទថ គោតមំ

ជិនំ វន្ទាម គោតមំ

វិជ្ជាចរណសម្បន្នំ

ពុទ្ធំ វន្ទាម គោតមំ ។

(๘๒) យេន មេតា បវុច្ចន្តិ

បិសុណា បិដ្ឋិមំសិកា

ចាណាតិចាតិនោ លុទ្ទា

ចោរា នេកតិកា ជនា ។

តតោ សា ឧក្កិណ្ណា និសា

តតំ នំ អាចិក្ខតី ជនោ

យំ និសំ អភិចាលេតិ

មហាកជ្ជា យសស្សិ សោ

កុម្ភណ្ឌានំ អាធិបតិ

វិរុឡ្ហោ តតិ ជាម សោ

---

๑ ឱ. វិវេទេម្ហសេ ។

តែងនិយាយយ៉ាងនេះថា អ្នកទាំងឡាយថ្វាយបង្គំព្រះដ៏នស្រីដែលជាគោតមគោត្រឬ (ព្រះរាជបុត្តទាំងនោះតបថា) យើងខ្ញុំទាំងឡាយថ្វាយបង្គំព្រះដ៏នស្រី ជាគោតមគោត្រ យើងខ្ញុំទាំងឡាយ ថ្វាយបង្គំព្រះពុទ្ធគោតមគោត្រ ទ្រង់ចំរើនបួណិ ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ។

(៨២) ជនជាអ្នកមានពាក្យញុះញង់សិក្ខាសៀត ជាអ្នកតិះដៀលគេក្នុងទីកំបាំងមុខ ដូចជាជនអ្នកស៊ីសាច់ខ្លែង ជាអ្នកសម្លាប់សត្វ ជាអ្នកធ្វើអំពើអាក្រក់ ជាចោរ ជាមនុស្សមានកល-លល្បួង ជនទាំងនោះលុះធ្លាក់កាលកំរិយាទៅហើយ គេតែងថា (ឲ្យនាំទៅ) តាមទិសណា[1] ។ ស្តេចជាធំទ្រង់យសទ្រង់រក្សាទូទិសណា មហាជនតែងជាំគ្នាហៅទិសនោះថា ទក្ខិណទិស (ពប់) អំពីកំសិនេរុមក ស្តេចនោះជាអធិបតីលើកុម្ភណ្ឌទាំងឡាយ ទ្រង់ព្រះនាមវិរុឡ្ហៈ ដែលមានពួកកុម្ភណ្ឌ

---

១ គេតែងនាំមនុស្សអាក្រក់ធ្វើទោសឬ សម្លាប់ផុតចោលទៅទិសខាងត្បូង (អដ្ឋកថា) ។

វមតី ឆក្ខតីតេហិ

កុម្ភណ្ឌេហិ បុរក្ខតោ ។

បុត្តាបិ តស្ស ពហវោ

ឯកគាមតំ មេ សុតំ

អសីតិ ឆស ឯតោ ច

ឥន្ទគាមា មហាឥសិ

តេ ចាបិ ពុទ្ធំ ឧិស្សាយ

ពុទ្ធំ អាធិច្ចពន្ធុំ

ឧូរតោ វ ឧមស្សន្តិ

មហន្តំ វីតសារទំ ។

ឧមោ តេបុរិសា ជញ្ញ

ឧមោ តេ បុរិសុត្តម

កុសលេន សមេក្ខសិ

អមនុស្សាបិ តំ វន្ទន្តិ ។

សុតំ ឯតំ អភិណ្ហសោ

តស្មា ឃរំ វឧេម្ហសេ

ឯិនំ វន្ទេ តោតមំ

ចោមរោមហើយ ទ្រង់ត្រេកអរដោយរបាំនឹងចម្រៀងតាំងពីព្រលឹម ។ ព្រះពាជបុត្តរបស់ស្តេចនោះមានច្រើនក៏មែន តែខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់មកថា មានព្រះនាមដូចៗគ្នា ព្រះពាជបុត្តតាំង៩១ព្រះអង្គ សុទ្ធតែមានព្រះនាមថាឥន្ទៈ ទ្រង់មានកំឡាំងច្រើន ក៏ឯព្រះពាជបុត្តតាំងនោះ ឃើញព្រះអាទិច្ចវង្សព្រះអង្គភ្លាក់ហើយអំពីការដេកលក់គឺអវិជ្ជា ទ្រង់ប្រសើរ(ដោយគុណ) ឥតមានសេចក្តីព្រឺស្ញើប ក៏នមស្ការអំពីចម្ងាយ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ ឯបពិត្រព្រះអង្គជាបុរសឧត្តម ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ សូម្បីអមនុស្សតាំងពីព្រលឹម ក៏រមែងថ្វាយបង្គំព្រះអង្គ ថាព្រះអង្គទតព្រះនេត្រមើលមហាជន ដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណដ៏ផូរផង់ ។ ខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់បកយ៉ាងនេះរឿយៗ ព្រោះហេតុនោះ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គនិយាយយ៉ាងនេះថា អ្នកតាំងពីព្រលឹម នមស្ការចំពោះព្រះជនស្រីជាគោតមគោត្រឬ

ជិនំ វន្ទាម គោតមំ

វិជ្ជាចរណាសម្បន្នំ

ពុទ្ធំ វន្ទាម គោតមំ

(៨៣) យត្ត ចោក្កច្ចតំ សុរិយោ

អាទិច្ចោ មណ្ឌលី មហា

យស្ស ចោក្កច្ចមានស្ស

ទិវសោបិ ឧរុជ្ឈតិ

យស្ស ចោក្កតេ សុរិយេ

សំវរីតំ បវុច្ចតិ ។

រហោនោបិ តត្ត គម្ភីរេ

សមុទ្ទោ សរិតោទកោ

ឱវន្តំ តត្ត ជាឧន្តិ

សមុទ្ទោ សរិតោទកោ ។

ឥតោ សា បច្ឆិមា ទិសា

ឥតិ ឯំ អាចិក្ខតិ ជនោ

យំ ទិសំ អភិចាលេតិ

មហាភូជា យេសស្សិ សោ

(ព្រះពជម្មុត្តចាំនោះតបថា) យើងចាំឆ្លាយថ្វាយបង្គំព្រះជិនស្រីជាគោមគោត្រ យើងខ្ញុំចាំឆ្លាយថ្វាយបង្គំព្រះសម្ពុទ្ធជាគោតមគោត្រ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ។

(៩៣) ព្រះអាទិត្យមានរស្មីដ៏ភ្លៀវក្លា អស្តង្គតទៅកន្លែណា មានមណ្ឌលដ៏ធំកន្លែនោះ កាលដែលព្រះអាទិត្យអស្តង្គតទៅហើយ ពេលថ្ងៃក៏អស់ទៅ កាលបើព្រះអាទិត្យអស្តង្គតទៅហើយ មហាជននាំគ្នាហៅថា យប់ ។ សូម្បីអន្លង់ទឹកត្រង់កន្លែងដែលព្រះអាទិត្យអស្តង្គត នោះជាសមុទ្រដ៏ជ្រៅមានទឹកហូរទៅ ជនចាំឆ្លាយ តែងសំគាល់ន្លូវអន្លង់ទឹកនោះ ត្រង់កន្លែងដែលព្រះអាទិត្យ អស្តង្គតនោះថាជាសមុទ្រមានទឹកហូរទៅយ៉ាងនេះ ។ ស្តេចជាធំទ្រង់យស ទ្រង់រក្សាទិសណា មហាជន តែងហៅទិសនោះថា បច្ចិមទិស អំពីកន្លែងនេះរួមក ស្តេចជាធំនោះជា

ជាតានំ អាធិបតិ

រាជូសេក្ខោ ឥតិ ជាមសោ

រមតី ឆច្ចតីតេហិ

ជាតេហិ បុរក្ខតោ ។

បុត្តាបិ តស្ស ពហវោ

ឯកជាមតិ មេ សុតំ

អសីតិ ឧស ឯកោ ច

ឥន្ទជាមា មហាឫសោ

តេជាបិ ពុទ្ធំ និស្សាយ

ពុទ្ធំ អាធិច្ចពន្ធុំ

ទ្វារតោ វ ឧមស្សន្តិ

មហន្តំ វីតិសារទំ ។

ឧមោ តេ បុរិសាជញ្ញ

ឧមោ តេ បុរិសុត្តម

កុសលេន សមេក្ខស៊ិ

អមនុស្សាបិ តំ វន្ទន្តិ ។

អធិបតីលើនាគទាំង៦ក្បាយ ទ្រង់ព្រះនាមថា វិរូបក្ខៈដែល
មានពួកនាគចោមរោមហើយ ទ្រង់គ្រែកអរដោយពួកវាំនឹង
ចម្រៀង ។ ព្រះរាជបុត្តទាំង៦ក្បាយរបស់ស្តេចវិរូបក្ខៈនោះ
មានច្រើនកំមែន តែខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់មកថា មានឈ្មោះ
ដូចៗគ្នា ព្រះរាជបុត្តទាំង៩១ព្រះអង្គក៏ព្រះនាមថាឥន្ទៈ សុទ្ធ
តែមានកំឡាំងច្រើន ឯព្រះរាជបុត្តទាំងនោះ លុះឃើញព្រះ
សម្ពុទ្ធជាអាទិច្ចវង្សទ្រង់ភ្លក់ហើយថាកការដេកលក់ គឺអវិជ្ជា
ទ្រង់ប្រសើរ (ដោយគុណ) ឥតមានសេចក្តីព្រឺស្បើប កំនាំគ្នា
នមស្ការអំពីបម្ងាយ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ
ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គ ជា.
បុរសដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ សូម្បី
អមនុស្សទាំង៦ក្បាយ ក៏រមែងថ្វាយបង្គំព្រះអង្គថា ទ្រង់ឧត
ព្រះនេត្រមើលមហាជន ដោយសព្វញាតញ្ញាណដ៏ផូរផង់ ។

សុតំ ឯតំ អភិណ្ហាសោ
តស្មា ឃរំ វឯម្ហសេ
ដិនំ វច្ចថ តោតមំ
ដិនំ វច្ចាម តោតមំ ។
វិជ្ជាចរណាសម្បន្នំ
ពុទ្ធំ វច្ចាម តោតមំ ។

(៨៤) យេន ឧត្តរកុរុ រម្មា[1]
មហានេរុ សុទស្សនោ
មនុស្សា តត្ថ ជាយន្តិ
អមមា អបរិគ្គហា ។
ន តេ ពីជំ បវប្បន្តិ
នបិ នីយន្តិ ឧត្តលា
អកដ្ឋបាកិមំ សាលឺ
បរិភុញ្ជន្តិ មានុសា
អកណាំ អថុសំ សុទ្ធំ
សុតន្ធំ តណ្ឌុលប្ផលំ

---

១ ម. ឧត្តរកុរុញ្ច ។

ពួកខ្ញុំព្រះអង្គ ធ្លាប់ស្តាប់មកយ៉ាងនេះរឿយ ។ ព្រោះហេតុនោះ ខ្ញុំព្រះអង្គតែងនិយាយយ៉ាងនេះថា អ្នកចាំងឡាយ នមស្ការចំពោះព្រះជិនស្រី ជាគោតមគោត្រ ឬ (ព្រាហ្មបុត្តចាំងនោះតបថា) យើងខ្ញុំចាំងឡាយ នមស្ការចំពោះព្រះជិនស្រី ជាគោតមគោត្រ យើងខ្ញុំចាំងឡាយនមស្ការព្រះពុទ្ធជាគោតមគោត្រទ្រង់ដល់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ។

(៨៤) ឧត្តរកុរុទ្វីប ជាទីរីករាយ មានកុំសិនេរុដ៏ធំ គួរជាទីមើល[1] តាំងនៅកណ្តាលទីណា ពួកមនុស្សកើតកណ្តាលឧត្តរកុរុទ្វីបនោះ ឥតមានប្រកាន់របស់អ្វីថាជារបស់ខ្លួនឡើយ ។ មនុស្សចាំងអម្បាលនោះ មិនចាំបាច់ព្រោះពូជ មិនចាំបាច់ទាំនង្គ័លបេញ្ញៅ (ដោយគិតថាអាត្មាអញនឹងភ្ជួរកណ្តាលទីនោះ ។) បរិភោគតែស្រូវសាលី ដែលកើតឯងឥតកន្តៃព្រៃ ជាស្រូវមិនមានកុណ្ឌក មិនមានអង្កាម ស្អាតមានក្លិនក្រអូប ផ្លែចេញជាអង្គរ

---

១ ភ្នំសិនេរុគួរជាទីមើល ព្រោះប្រដាប់ដោយរតនវត្ថុ ផ្សេងៗ គឺទិសខាងកើតប្រដាប់ដោយប្រាក់ ទិសខាងត្បូងប្រដាប់ដោយកែវមណី ទិសខាងលិចប្រដាប់ដោយកែវផ្លឹក ទិសខាងជើងប្រដាប់ដោយមាស (អដ្ឋកថា) ។

សុត្តន្តបិដកេ មជ្ឈិមនិកាយស្ស បាដិហីរ្យវគ្គោ

តុណ្ហីករេ(១) ភគវន្តេ
តតោ ភុញ្ជន្តេ កោដិំ ។
តារឹ ឍកខុរំ(២) កត្វា
អនុយន្តេ ទិសោ ទិសំ
បសុំ ឍកខុរំ កត្វា
អនុយន្តេ ទិសោ ទិសំ ។
ឥត្តឹ(៣) ភហនំ កត្វា
អនុយន្តេ ទិសោ ទិសំ
បុរិសំ(៤) ភហនំ កត្វា
អនុយន្តេ ទិសោ ទិសំ ។
កុមារឹ(៥) ភហនំ កត្វា
អនុយន្តេ ទិសោ ទិសំ
កុមារំ(៦) ភហនំ កត្វា
អនុយន្តេ ទិសោ ទិសំ
តេ យាវនេ អភិរូហិត្វា
សព្ពា ទិសា អនុបរិយន្តេ

---

១ ខ. តុណ្ហីភីរេ ។ ២ ខ. ភារិមេកខុរំ ។ ៣ ខ. ឥត្តី ។ ៤ ខ. បុរិស ។ ៥ ខ. កុមរិ ។ ៦ ខ. កុមារ ។

មនុស្សតាំងឡាយជាក់អង្គរនោះកន្តឹងធ្នាំង បំអិនដោយក្លើងឥតផ្សែង(១) មិនមានរេីក ទេីបនាំគ្នាបរិភោគកោជនអំពីធ្នាំងនោះ ។ មនុស្សតាំងនោះ ទឹមនូវមេគោមានក្របកតែមួយ (ដូចក្របកសេះ) បរពេសពូទិស ទឹមបសុសត្វ (សត្វដេីរបួនក្រៅពីមេគោ) មានក្របកតែមួយ បរពេសពូទិស ។ យកស្រីធ្វេីជាវាហនៈត្រាច់ពេសពូទិស យកបុរស(២)ធ្វេីជាវាហនៈត្រាច់ពេសពូទិស ។ យកកុមារីធ្វេីជាវាហនៈត្រាច់ពេសពូទិស យកកុមារធ្វេីជាវាហនៈហេីយត្រាច់ពេសពូទិស ។ មនុស្សតាំងអម្បាលនោះនាំគ្នាឡេីងយាន ត្រាច់ពេកន្តឹងទិសតាំងពួង

---

១ សេចក្តីដំណាលថា មនុស្សក្នុងស្រុកនោះ តែងយកថ្មកែវ ៣ ដុំឈ្មោះដោតិយាសាណ ធ្វេីជាដុំបង្គ្រាន ហេីយយកថ្នាំងដំកល់លេីដុំបង្គ្រាននោះស្រាប់តែមានបង្ហួយភ្លេីងក្តៅឡេីងអំពីថ្មនោះ ធ្វេីឲ្យឆ្អិនតែម្តង ។ ២ ទឹមបុរសក្នុងយាន តែគេមិនអាចយកមនុស្សជាសម្ចាទំនិមកទឹមទេ គេប្រេីនចាប់តែមនុស្សមិលក្ខជាតិ អ្នកនៅក្នុងចក្កវត្តប្រទេសមកទឹមក្នុងយានហេីយបរទៅ ។ (អដ្ឋកថា) ។

បថាវា តស្ស ភដ្ឋោ ។

ហាត្ថិយានំ អស្សយានំ

ឥត្ថិំ(๑) យានំ ឧបដ្ឋិតំ

ឆាសានា សិរិកា ចេវ

មហាភដ្ឋស្ស យសស្សិនោ ។

តស្ស ច នគរ អហុ

អន្តលិក្ខេ សុមាបិតា

អាដានាដា កុសិនាដា បរកុសិនាដា

ជាដបរិយា(๒) បរកុសិតជាដា ។

ឧត្តរេន កបិវន្តោ

ដោយមបរេន ច

នវនវតិយោ អម្ពរអម្ពរវតិយោ

អាឡកមន្ទា នាម ភដ្ឋានិ

កុវេរស្ស ខោ បន មារិស

មហាភដ្ឋស្ស វិសាណា នាម ភដ្ឋានិ

តស្មា កុវេរោ មហាភដ្ឋា

---

๑ ម. ឥត្ថិ ។ ๒ ខ. នាដិបុរិយា ។ ម. នាដិសុរិយោ ។

ពួកស្រីទាំងឡាយ ជាអ្នកបម្រើស្តេចនោះ ។ យានដំរី យានសេះ យានជាទិព្វ(១) ប្រាសាទទំនើរវរ កំមានសម្រាប់ស្តេចជាធំដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់យស ។ មួយទៀត ស្តេចនោះខ្ពង់កសាងនគរពេញក្នុងអាកាស គឺអាជ្ញានាជានគរ កុសិនាជានគរ បរកុសិនាជានគរ នាជបរិយានគរ បរកុសិតនាជានគរ ។ សាងនគរឈ្មោះកបិវន្តក្នុងទិសខាងជើង ក្នុងចំណោមទិសដទៃទៀត ឲ្យសាងនគរឈ្មោះជនោយៈ ឈ្មោះខរនរតិយៈ ឈ្មោះអម្ពរអម្ពរវតិយៈ នឹងរាជធានី ឈ្មោះអាឡកមន្ទា បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិរទុក្ខ ស្តេចជាធំឈ្មោះកុវេរៈ មានរាជធានីឈ្មោះវិសាណា ព្រោះហេតុនោះ ស្តេចជាធំ ទ្រង់ព្រះនាមកុវេរៈ

---

១ យានដាទិព្វមានប្រើនយ៉ាង កើតប្រាកដនឹងសំពួកដំនេទាំងនោះ ប្រសិនណាជាដំនេទាំងនោះ អង្គុយត្រង់ទីដំណេកឬលើតាំង លើវេរ (ត្រែស្មែង) ជាដើម ក៏បរទៅបាន ។ យាននេះកើតសម្រាប់ស្តេចដែលមានបុណ្យមានអានុភាពម្តង ។ ឬសម្រាប់ទៅតាប៉ុណ្ណោះ (អដ្ឋកថា) ។

វេស្សវណោតិ បវុច្ចតិ ។

បច្ចេសន្តោ បកាសេន្តិ

តតោលា តត្តលា តតោតលា

ឌិដសី តេដសី តតោដសី

សុភេ កដា អវិដ្ឋោ ឆេមី ។

រហាជោបិ តត្ត ឆរណី ជាម

យតោ មេឃោ បវស្សន្តិ

វស្សាយតោ បតាយន្តិ

សភាបិ តត្ត ភតលវតី ជាម

យត្ត យក្ខោ បយិរុបាសន្តិ ។

តត្ត និច្ចផលា រុក្ខោ

ជាជាតិដកណាយុតា

មយ្ហរតោញ្ញាតិរុជា

តោកតិលាតិហា វត្តតិ ។

ជីវញ្ជីវកសទ្ទេត្ត(១)

អថោ ឌិដ្ឋវិចិត្តកោ

---

១ ឧ. ជីវំ ជីវកសទ្ទេត្ត ។

មហាជនទាំងគ្នាហៅថា វេស្សវ័ណ ។ ពួកយក្ខឈ្មោះ តគោលា តត្តលា តគោតលា ទុជសី តេជសី តគោ-ជសី សុរោ ពជា សុរោពជា អរិដ្ឋ នេមិ អរិដ្ឋ-នេមិ តែងត្រួតត្រា(១) ប្រកាសនូវប្រយោជន៍ផ្សេង ។ ។ មួយទៀត ក្នុងនាទីកអំពីស្រះបោក្ខរណីណា ហើយបង្អុរចុះ ក្នុងហូរចេញអំពីទីណា ត្រង់ទីនោះឯង មានអន្ទង់ទីកឈ្មោះជាណី ពួកយក្ខតែងអង្គុយប្រជុំគ្នាក្នុងទីណា ត្រង់ទីនោះឯងមានសភា(២) ឈ្មោះកគលវតី ។ ត្រង់ទីនោះ មានដើមឈើផ្លែជានិច្ច ដេរដាស ដោយហ្វូងបក្សីផ្សេង ។ កង់រំពង ដោយសំឡេងសត្វក្អែក សត្វក្រៀល (ព្រមទាំង) ពួកតារ៉ាមានសំឡេងពីរោះ ។ សំឡេងបក្សីឈ្មោះជីវញ្ជីវក ក៏មានក្នុងទីនុ៎ះ មួយទៀត ពួកបក្សីឈ្មោះទុជ្ជវចិត្តក:

---

១ យក្ខជាអ្នករក្សាដែនទាំង ១២ នាក់ តែងត្រួតត្រាប្រាប់ពន្យល់នូវការជាប្រយោជន៍ផ្សេងៗ ហើយប្រាប់សេចក្តីជំលាពួកយក្ខអ្នករក្សាទ្វារទាំង ១២ នាក់ យក្ខរក្សាទ្វារទាំងនោះក៏នាំសេចក្តីនោះទៅក្រាបបង្គំទូលជំលាស្តេចវេស្សវ័ណ (អដ្ឋកថា) ។ ២ សំដៅយកមណ្ឌបកែវទំហំ ១២ យោជន៍ដែលព័ទ្ធព័ទ្ធដោយវល្លិឈ្មោះភគលវតី ទៀបឆ្នេរស្រះភោក្ខរណីនោះ (អដ្ឋកថា) ។

កុក្កុដកា កុឡីរកា
វនេ ចោក្ខរសាតកា ។
សុកសាលិកសន្ថុត្តេ
ធម្មាមានវកាធំ ច
សោកតំ សព្ភកាលំ សា
កុវ្ហនេឡិនី សនា ។
ឥតោ សា ខុត្តក ធិសា
ឥតំ ធំ អាចិក្ខតី ជនោ
យំ ធិសំ អភិចាលេតំ
មហាភជា យសស្សិ សោ ។
យក្ខានំ(១) អាធិបតំ
កុវ្ហកោ ឥតំ ជាមសោ
រមតី ឧច្ចកីតេហិ
យក្ខេហិ(២) បុរក្ខតោ ។
បុត្តាបិ តស្ស ពហវោ

---

១ ម. យក្ខានញ្ច ។ ២ ម. យក្ខេហេវ ។

ហ្លួងមានព្រៃ ក្តាមនឹងហ្លួងសត្វចោកឬសោតកៈ កំអាស្រ័យនៅ
ក្នុងត្រពាំងឈូក ។ មាន់ជើងខៀតសំឡេងសត្វសេកនឹងសារិកាក៏
មានកន្លែងនោះ មានពាងពួកបក្សីឈ្មោះទណ្ឌមានវាក:[1] ស្រះ
ឈូករបស់ស្តេចកុរៈនោះ ជាស្រះល្អសព្វកាលឥតចន្លោះ ។
ស្តេចជាធំទ្រង់យស ទ្រង់អភិបាលទិសណា មហាជនតែង
នាំគ្នាហៅទិសនោះថា ទត្តរទិស ពាក់អំពីកុំសិនេរុមក ។ ព្រះ
អង្គជាអធិបតីលើពួកយក្ខ ទ្រង់ព្រះនាមថា កុរៈ ដែលមាន
ពួកយក្ខចោមរោមហើយ ទ្រង់ត្រេកត្រអាលដោយពួកវាំ
ននឹងបម្រៀង ។ ពួកព្រះរាជបុត្តរបស់ព្រះអង្គ ក៏មានច្រើន

---

១ សេចក្តីនិណាលថា សត្វនោះកាន់ដង្ឃងមាសដោយដៃទាំងពីរ ដើងជាន់លើស្នឹកឈូក
មួយ ហើយទម្លាក់ដង្ឃងមាសពុះត្រង់បន្ទោះស្នឹកឈូក ហើយហើរទៅ ។

ឯកកេ ជាមាតិ មេ សុតំ
អសីតិ ឧស ឯតោ ច
វគ្គា ជាមា មហាឥសោ ។
តេ ចាបិ ពុទ្ធំ និស្សាយ
ពុទ្ធំ អាធិច្ចពន្ធុំ
ទ្វារតោ វ ឧមស្សន្តិ
មហន្តំ វីតសារទំ ។
ឧមោ តេ បុរិសាជញ្ញ
ឧមោ តេ បុរិសុត្តម
កុសលេន សមេក្ខសិ
អមនុស្សាបិ តំ វន្ទន្តិ ។
សុតំ ឧនតំ អភិណ្ហាសោ
តស្មា ឯវំ វទេម្ហសេ
ជិនំ វន្ទថ តោតមំ
ជិនំ វន្ទាម តោតមំ
វិជ្ជាចរណសម្បន្នំ
ពុទ្ធំ វន្ទាម តោតមន្តិ ។

តែខ្ញុំព្រះអង្គបានស្តាប់មកថា មានព្រះនាមដូច ។ គ្នា ព្រះរាជ-
បុត្តចាំង ៩១ ព្រះអង្គ មានព្រះនាមថាឥន្ទៈ ទ្រង់មានកំឡាំង
ច្រើន ។ ឯព្រះរាជបុត្តចាំងនោះ លុះបានឃើញព្រះពុទ្ធជា
អាទិច្ចវង្ស ទ្រង់ក្រាក់ហើយចាកការដេកលក់គឺអវិជ្ជា ប្រសើរ
(ដោយគុណ) ឥតមានសេចក្តីព្រឺស្បើប កំនាំគ្នានមស្ការ
អំពីបម្ងាយ ។ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសអាជានេយ្យ ខ្ញុំព្រះអង្គ
សូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ បពិត្រព្រះអង្គជាបុរសទុត្តម
ខ្ញុំព្រះអង្គសូមនមស្ការចំពោះព្រះអង្គ សូម្បីអមនុស្សចាំង
ឡាយ កំរមែងថ្វាយបង្គំព្រះអង្គថា ព្រះអង្គទតព្រះនេត្រ
មើលមហាជន ដោយសព្វញ្ញុតញ្ញាណដ៏ផូរផង់ ។ ពួកខ្ញុំ
ព្រះអង្គបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះរឿយ ។ ព្រោះហេតុនោះ
ពួកខ្ញុំព្រះអង្គតែងនិយាយយ៉ាងនេះថា អ្នកចាំងឡាយនមស្ការ
ចំពោះព្រះជិនស្រី ជាគោតមគោត្រឬ ព្រះរាជបុត្តចាំងនោះ
តបថា យើងចាំងឡាយនមស្ការចំពោះព្រះជិនស្រី ជា-
គោតមគោត្រ យើងចាំងឡាយនមស្ការចំពោះព្រះពុទ្ធ ជា-
គោតមគោត្រ ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជាន៏ងចរណៈ ។

(๘๙) អយំ ខោ សា មារិស អាជានាដិយា វគ្គោ តត្ថ តត្ថ តត្ថនិំ តត្ថនិនិំ ឧចាសកានំ ឧចាសិកានំ កុត្តិយា វគ្គាយ អរិហាសាយ ជាសុរិហាកយាតិ ។ យស្ស កស្សចិ មារិស តត្ថស្ស វ តត្ថនិ-យា វ ឧចាសកស្ស វ ឧចាសិកាយ វ អយំ អាជានាដិយា វគ្គោ សុក្កហិតា ករិស្សតិ សមត្តា បរិយាបុតា តញ្ហេ អមនុស្សា យក្ខោ វ យក្ខិនិ វ យក្ខបោតកោ វ យក្ខបោតិកា វ យក្ខ-មហាមត្តោ វ យក្ខចារិសជ្ជោ វ យក្ខបចារោ វ គន្ធព្ពោ វ គន្ធព្ពី វ គន្ធព្ពបោតកោ វ គន្ធព្ពបោតិកា វ គន្ធព្ពមហាមត្តោ វ គន្ធព្ពចារិ-សជ្ជោ វ គន្ធព្ពបចារោ វ កុម្ភណ្ឌោ វ កុម្ភណ្ឌី វ កុម្ភណ្ឌបោតកោ វ កុម្ភណ្ឌបោតិកា វ កុម្ភណ្ឌមហាមត្តោ វ កុម្ភណ្ឌចារិសជ្ជោ វ កុម្ភណ្ឌ-បចារោ វ ជាគោ វ ជាគិនី វ ជាគបោតកោ វ ជាគបោតិកា វ ជាគមហាមត្តោ វ ជាគចា-រិសជ្ជោ វ ជាគបចារោ វ បទុដ្ឋចិត្តោ តំទុំ វ

(៨៩) បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ ការរក្សាជាប់ទាក់ទងក្នុងអាជ្ញានាជានគរនេះឯង រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីគ្រប់គ្រងរក្សា ដើម្បីមិនបៀតបៀន ដើម្បីនៅសប្បាយរបស់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសកនឹងឧបាសិកា ។ ការរក្សាជាប់ទាក់ទងក្នុងអាជ្ញានាជានគរនេះ ដែលបុគ្គលណាមួយ គោះបីជាភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសកនឹងឧបាសិកា រៀនដោយប្រពៃ រៀនដោយសព្វគ្រប់ ដំរេះអត្ថនឹងព្យញ្ជនៈឱ្យបរិបូណ៌ បើអមនុស្ស គោះបីជាយក្ខក្តី យក្ខិនីក្តី កូនប្រុសរបស់យក្ខក្តី កូនស្រីរបស់យក្ខក្តី អាមាត្យរបស់យក្ខក្តី បរិស័ទរបស់យក្ខក្តី អ្នកបំរើរបស់យក្ខក្តី គន្ធព្វប្រុសក្តី គន្ធព្វស្រីក្តី កូនប្រុសរបស់គន្ធព្វក្តី កូនស្រីរបស់គន្ធព្វក្តី អាមាត្យរបស់គន្ធព្វក្តី បរិស័ទរបស់គន្ធព្វក្តី អ្នកបំរើរបស់គន្ធព្វក្តី កុម្ភណ្ឌប្រុសក្តី កុម្ភណ្ឌស្រីក្តី កូនប្រុសរបស់កុម្ភណ្ឌក្តី កូនស្រីរបស់កុម្ភណ្ឌក្តី អាមាត្យរបស់កុម្ភណ្ឌក្តី បរិស័ទរបស់កុម្ភណ្ឌក្តី អ្នកបំរើរបស់កុម្ភណ្ឌក្តី នាគឈ្មោលក្តី នាគញីក្តី កូនឈ្មោលរបស់នាគក្តី កូនញីរបស់នាគក្តី អាមាត្យរបស់នាគក្តី បរិស័ទរបស់នាគក្តី នាគជាអ្នកបំរើក្តី ដែលជា

កិត្តកំ ឯ ឧចាសកាំ ឯ ឧចាសិកាំ ឯ កច្ចន្តំ ឯ អនុ-
គច្ឆយ្យ បិតំ ឯ ឧបតិដ្ឋេយ្យ ឯសិន្តំ ឯ ឧបនិសី-
ទេយ្យ ឯបន្តំ ឯ ឧបនិបជ្ជេយ្យ ។ ឯ មេ សោ មារិស
អមនុស្សោ លភេយ្យ តាមេសុ ឯ ឯកមេសុ ឯ
សញ្ញាវំ ឯ តុកាវំ ឯ ។ ឯ មេ សោ មារិស
អមនុស្សោ លភេយ្យ អាឧក្កមញ្ញាយ ធាម(១)ឯ-
ធានិយោ វត្តុំ ឯ ឯសំ ឯ ។ ឯ មេ សោ មារិស
អមនុស្សោ លភេយ្យ យក្ខានំ សមិតឹ តន្តុំ ។ អបិស្សុ
នំ មារិស អមនុស្សោ អនវឡ្ហាមុ(២) តាវេយ្យុំ
អវិវេយ្យុំ ។ អបិស្សុ នំ មារិស អមនុស្សោ អត្តាហិ(៣)
បរិបុណ្ណាហិ បរិភាសាហិ បរិភាសេយ្យុំ ។ អ-
បិស្សុ នំ មារិស អមនុស្សោ វិត្តមុ(៤) បត្តុំ សីសេ
ឯក្កឡេយ្យុំ ។ អបិស្សុ នំ មារិស អមនុស្សោ សត្តឆា-
បិស្ស មុទ្ធំ ឆាលេយ្យុំ សន្តិ ហិ មារិស អមនុស្សោ

---

១ ម. តាមសក្ខោ ន ទិស្សតិ ។ ២ ម. អនាឡ្ហាមុ ។ ម. អនវឡ្ហាំ បិ ។
៣ ម. អត្តាហិ បិ ។ ៤ ម. វិត្តំ បិស្ស ។

អ្នកមានចិត្តប្រទូស្តនូវបុគ្គលនោះ ហើយដើរតាមកិរិយា ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកាដែលកំពុងដើរ ឬឈរដែរ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ដែលកំពុងឈរ ឬអង្គុយដែរ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ដែលកំពុងអង្គុយ ឬដេកដែរ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ដែលកំពុងដេក ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សនោះមិនគប្បីបានសក្ការៈនឹងសេចក្តីគោរពក្នុងស្រុក ឬនិគមចាំងឡាយនៃខ្ញុំឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សនោះមិនគប្បីបានទីផ្ទះ ឬការនៅជានិច្ចក្នុងពជធានីឈ្មោះអាលកមន្ទារបស់ខ្ញុំឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សនោះ មិនគប្បីបានចូលកាន់ទីប្រជុំរបស់ពួកយក្ខចាំងឡាយនៃខ្ញុំឡើយ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ មួយទៀត អមនុស្សចាំងឡាយមិនគប្បីធ្វើការរាវហាមង្គល ឬវៀរហាមង្គលនឹងអមនុស្សនោះទេ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សចាំងឡាយ គប្បីផ្តាសាអមនុស្សនោះ ដោយពាក្យផ្តាសាចាំងឡាយ ពេញបន្ទុកប្រៀបធៀបដោយខ្លួន (អាក្រក់) ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សចាំងឡាយគប្បីផ្តាច់បាត្រទេលើក្បាលនៃអមនុស្សនោះ ។ មួយទៀត អមនុស្សចាំងឡាយ គប្បីបំបែកក្បាលអមនុស្សនោះជា ៧ ភាគ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ មានអមនុស្ស

จณฺฑา วุฏฺฐา วสลา เต เอว มหากชานึ อาธิยนฺติ ฯ มหากชานึ ปุริสกานึ อาธิยนฺติ ฯ มหากชานึ ปุริสกานึ ปุริสกานึ อาธิยนฺติ ฯ เต ขฺว เต มาริส อมนุสฺสา มหากชานึ อาวุฏฺฐา ฌาม วุฏฺฐนฺติ ฯ เสยฺยถาปิ มาริส รญฺโญ มาคณฺฑิกสฺส วิฌิเต โจรา[๑] เต เอว รญฺโญ มาคณฺฑิกสฺส อาธิยนฺติ ฯ รญฺโญ มาคณฺฑิกสฺส ปุริสกานึ อาธิยนฺติ ฯ รญฺโญ มาคณฺฑิกสฺส ปุริสกานึ ปุริสกานึ อาธิยนฺติ เต ขฺว เต มาริส มหาโจรา รญฺโญ มาคณฺฑิกสฺส อาวุฏฺฐา ฌาม วุฏฺฐนฺติ ฯ เอวเมว ขฺว มาริส สนฺติ หิ[๒] อมนุสฺสา จณฺฑา วุฏฺฐา วสลา เต เอว มหากชานึ อาธิยนฺติ ฯ มหากชานึ ปุริสกานึ อาธิยนฺติ ฯ มหากชานึ ปุริสกานึ ปุริสกานึ อาธิยนฺติ เต ขฺว เต มาริส อมนุสฺสา มหากชานึ อาวุฏฺฐา ฌาม วุฏฺฐนฺติ ฯ โย หิ โกจิ มาริส อมนุสฺสา ยกฺขา วา ยกฺขินิ วา ยกฺขโปตเก วา

---

๑ ฐ. ม. มหาโจรา ฯ ๒ ฐ. ม. หิสฺวา ฯ ส ทิสฺวา ฯ

ទាំងឡាយក្រោធពាក់ពោធក្រៃលែងជាងហេតុ អមនុស្សទាំងឡាយនោះ មិនធ្វើតាមអាជ្ញានៃស្តេចជាធំ មិនធ្វើតាមអាជ្ញានៃយក្ខ ជាសេនាបតី ២៨ នាក់របស់ស្តេចជាធំនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សទាំងឡាយរបស់ស្តេចជាធំនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សទាំងឡាយនោះ ។ ឯង គេតែងហៅថាជាសត្រូវនឹងស្តេចជាធំ ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ ពួកចោរកេងដែនៃស្តេចមគធៈ មិនធ្វើតាមអាជ្ញានៃស្តេចមគធៈ មិនធ្វើតាមអាជ្ញានៃសេនាបតីរបស់ស្តេចមគធៈ មិនធ្វើតាមអាជ្ញានៃសេនាបតីជាអ្នកប្រឹនប្រដៅរបស់ស្តេចមគធៈ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ ពួកមហាចោរទាំងអម្បាលនោះគេតែងហៅថាជាសត្រូវនឹងស្តេចមគធៈយ៉ាងណាមិញ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ មានអមនុស្សទាំងឡាយជាអ្នកក្រោធពាក់ពោធក្រៃលែងជាងហេតុ អមនុស្សទាំងនោះមិនធ្វើតាមអាជ្ញានៃស្តេចជាធំ មិនធ្វើតាមអាជ្ញានៃសេនាបតីរបស់ស្តេចជាធំ មិនធ្វើតាមអាជ្ញាពួកយក្ខសេនាបតីជាអ្នកប្រឹនប្រដៅរបស់ស្តេចជាធំ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ អមនុស្សទាំងឡាយនោះ ។ ឯង គេតែងហៅថាជាសត្រូវនឹងស្តេចជាធំយ៉ាងដូច្នោះឯង ។ បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ ប្រសិនបើអមនុស្សណាមួយ ជាយក្ខប្រុសក្តី យក្ខស្រីក្តី កូនប្រុសរបស់យក្ខក្តី

យក្ខោតោតិកោ ឯ យក្ខមហាមត្តោ ឯ យក្ខចារិសជ្ជោ ឯ យក្ខបចារោ ឯ គន្ធព្ពោ ឯ គន្ធព្ពី ឯ គន្ធព្ពោតានិកោ ឯ គន្ធព្ពោតិកោ ឯ គន្ធព្ពមហាមត្តោ ឯ គន្ធព្ពចារិសជ្ជោ ឯ គន្ធព្ពបចារោ ឯ កុម្ភណ្ឌោ ឯ កុម្ភណ្ឌី ឯ កុម្ភណ្ឌោតានិកោ ឯ កុម្ភណ្ឌោតិកោ ឯ កុម្ភណ្ឌមហាមត្តោ ឯ កុម្ភណ្ឌចារិសជ្ជោ ឯ កុម្ភណ្ឌបចារោ ឯ ឯរាបតោ ឯ ឯរាបតិនី ឯ ឯរាបតោតានិកោ ឯ ឯរាបតោតិកោ ឯ ឯរាបមហាមត្តោ ឯ ឯរាបចារិសជ្ជោ ឯ ឯរាបបចារោ ឯ បទុដ្ឋចិត្តោ កិត្តិំ ឯ កិត្តិនី ឯ ឧចាសកំ ឯ ឧចាសិកំ ឯ កច្ឆន្តំ ឯ អនុកច្ឆយ្យ បិតំ ឯ ឧបតិដ្ឋយ្យ និសិន្នំ ឯ ឧបនិសីទេយ្យ និបន្នំ ឯ ឧបនិបជ្ជេយ្យ ។ ឥមេសំ យក្ខានំ មហាយក្ខានំ សេនាបតីនំ មហាសេនាបតីនំ ឧជ្ឈាបេតព្ពំ វិក្កន្ទិតព្ពំ វិរវិតព្ពំ អយំ យក្ខោ កណ្ហាតិ អយំ យក្ខោ អារិសតិ អយំ យក្ខោ ហោមេតិ អយំ យក្ខោ វិហោមេតិ អយំ យក្ខោ ហឹសតិ អយំ យក្ខោ វិហឹសតិ អយំ យក្ខោ ន មុញ្ចតីតិ ។

កូនស្រីរបស់យក្ខតី មហាមាត្រៃរបស់យក្ខតី បរិស័ទរបស់យក្ខតី អ្នកបំរើរបស់យក្ខតី គន្ធព្វប្រុសតី គន្ធព្វស្រីតី កូនប្រុសរបស់គន្ធព្វតី កូនស្រីរបស់គន្ធព្វតី មហោមាត្យរបស់គន្ធព្វតី បរិស័ទរបស់គន្ធព្វតី អ្នកបំរើរបស់គន្ធព្វតី កុម្ភណ្ឌប្រុសតី កុម្ភណ្ឌស្រីតី កូនប្រុសកុម្ភណ្ឌតី កូនស្រីកុម្ភណ្ឌតី អាមាត្យរបស់កុម្ភណ្ឌតី បរិស័ទរបស់កុម្ភណ្ឌតី អ្នកបំរើរបស់នាគតី ជាអ្នកមានចិត្តប្រទូស្ត ដើរទៅតាមកិកុ ប្តកិកុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ដែលកំពុងដើរ ប្តឈរដែតកិកុ កិកុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ដែលកំពុងឈរ ប្តអង្គុយដែតកិកុ កិកុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ដែលកំពុងអង្គុយ ប្តដេកដែតកិកុ កិកុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ដែលកំពុងដេក ។ អមនុស្សនោះត្រូវប្តគ្គលពោលទោស កន្ទក់កន្ទេញ ត្រូវស្រែកប្តឹងដល់ពួកយក្ខ ពួកយក្ខជាធំ ពួកសេនាបតី ពួកសេនាបតីជាធំ ទាំងអម្បាលនេះ ថា យក្ខនេះចាប់គេ យក្ខនេះប្លន់គេ យក្ខនេះបៀតបៀនគេ យក្ខនេះបៀតបៀនផ្សេង ។ យក្ខនេះធ្វើទុក្ខគេ យក្ខនេះធ្វើឲ្យគេលំបាក យក្ខនេះមិនលែងគេ ។

អាជ្ជាតាធិយសុត្តេ យក្ខាទយោ អមនុស្សា

(៨៦) តតមេសំ យក្ខានំ មហាយក្ខានំ សេនាបតីនំ មហាសេនាបតីនំ ។

ឥន្ទោ សោមោ វរុណោ ច
ភារទ្វាជោ បជាបតិ
ចន្ទនោ កាមសេដ្ឋោ ច
កិន្នឃណ្ឌុ និឃណ្ឌុ ច ។
បនាទោ ឌិបមញ្ញោ ច
នេវសូតោ ច មាតលិ
ចិត្តសេនោ ច គន្ធព្ពោ
នឡោរាជា ជនោសភោ[1] ។
សាតាគិរោ ហេមវតោ
បុណ្ណកោ តរតំយោ តុលោ
សិវកោ មុទ្ទលិង្គោ[2] ច
វេស្សាមិត្តោ យុគន្ធរោ ។
តោទាលោ សុបត្តនេជោ[3] ច
ហារិ នេត្តិ[4] ច មន្ទិយោ

---

១ ឧ. ម. ជនេសភោ ។ ២ ឧ. ម. មុចលិង្គោ ។ ៣ ម. សុប្បវេជោ ។ ៤ ឧ. ហិរី នេត្តី ។

អាជ្ញាធរយស្សត្រ ពួកអមនុស្សមានយក្ខជាដើម

(៨៦) ដល់ពួកយក្ខ ពួកមហាយក្ខ ពួកសេនាបតី ពួក-
មហាសេនាបតី ដូចម្តេចខ្លះ ។

យក្ខឈ្មោះឥន្ទ: ១ សោម: ១ វរុណ: ១ ភារទ្វាជ: ១ បជា-
បតិ ១ ចន្ទន: ១ កាមសេដ្ឋ: ១ កិន្ទយណ្ហ ១ និយណ្ហ ១ ។
បនាទ: ១ ឧបមញ្ញ: ១ នេរុសូត: ១ មាតលិ ១ អតិប-
ញ្ញ
សេន: ១ គន្ធព្ព: ១ នឡកូបជ: ១ ជនោសភ: ១ ។
សាតាគិរ: ១ ហេមវត: ១ បុណ្ណក: ១ ករតិយ: ១ គុល: ១
សិវក: ១ មុច្ចលិន្ទ: ១ វេស្សាមិត្ត: ១ យុគន្ធរ: ១ ។ គោ-
បាល: ១ សុប្បគេធ: ១ ហិរិ ១ នេត្តិ ១ មន្ទិយ: ១

បញ្ចាលចណ្ឌោ[๑] អាលវកោ

បដ្ឋណ្ណោ សុមុខោ[๒] ទធិមុខោ

មណិ មាឝិចរោ ឝីឃោ

អថោ សេរីសកោ សហ[๓] ។

(๘๗) ឥមេសំ យក្ខានំ មហាយក្ខានំ សេនាបតីនំ មហាសេនាបតីនំ ឧឡ្ឝាបេតព្ពំ វិក្កន្ទិតព្ពំ វិរវិតព្ពំ អយំ យក្ខោ កណ្ហាតំ អយំ យក្ខោ អាវិសតំ អយំ យក្ខោ ហោរេតំ អយំ យក្ខោ វិហោរេតំ អយំ យក្ខោ ហឹសតំ អយំ យក្ខោ វិហឹសតំ អយំ យក្ខោ ឧម្មុញ្ចតីតំ ។

(๘๘) អយំ ខោ សា មាវិស អាជានាដិយា រក្ខា កំក្ខំ កំក្ខីនំ ឧទាសកានំ ឧទាសំកានំ តុត្តំយា រក្ខាយ អវិហឹសាយ ជាសុវិហារាយាតំ ។ មាទ្ទ ឧធានំ មយំ មាវិស កច្ឆាម ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយាតំ ។ យស្សទានំ តុម្ហេ មញ្ញថាតំ ។

បញ្ចាលចន្ទៈ ๑ អាលវកៈ ๑ បដ្ឋណ្ឌៈ ๑ សុម្ភៈ ๑ និធិម្ភៈ ๑ មណិ ๑ មានិចរៈ ๑ ទីឃៈ ๑ សេរិសកៈ ๑ ។

(๘๗) ត្រូវពោលពាក្យ ត្រូវកន្ទក់កន្ទេញ ត្រូវស្រែកច្ដើងដល់ពួកយក្ខ ពួកមហាយក្ខ ពួកសេនាបតី ពួកមហាសេនាបតី ទាំងអម្បាលនេះថា យក្ខនេះចាប់គេ យក្ខនេះចូលគេ យក្ខនេះបៀតបៀនគេ យក្ខនេះបៀតបៀនផ្សេង ។ យក្ខនេះធ្លុះធ្លុកគេ យក្ខនេះធ្លាក់ឲ្យលំបាក យក្ខនេះមិនលែងគេ ។

(๘๘) បពិត្រព្រះអង្គអកនិដ្ឋ ការរក្សាជាប់តមកអំពីអាជានាជានតនេះឯង ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីគ្រប់គ្រងរក្សា ដើម្បីមិនបៀតបៀនគ្នា ដើម្បីនៅដោយសុខដល់ពួកកិកុ កិកុនី ឧបាសកឧបាសិកា ។ បពិត្រព្រះអង្គអកនិដ្ឋ ណ្ហើយឥឡូវនេះ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គមានវេលាច្រើន មានកិច្ចគួរធ្វើច្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមក្រាបថ្វាយបង្គំលា ។ ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់ថា បពិត្រមហាពញាំងឲ្យ ចូរព្រះអង្គកំណត់កាលគួរ ក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ ។

(๘๙) អថខោ ចត្តារោ មហារាជា ខុជ្ជាយាសញ្ញា ភេរវន្តំ អភិរាធេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ ។ តេបិ ខោ យក្ខា ខុជ្ជាយាសញ្ញា អម្ប្រកេច្ឆេ ភេរវន្តំ អភិរាធេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អម្ប្រកេច្ឆេ ភេរវោ សទ្ធឹ សម្មោទិំសុ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អម្ប្រកេច្ឆេ យេន ភេរវោ តេនញ្ជលិមប្បណាមេត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អម្ប្រកេច្ឆេ ជាមគោត្តំ សារេត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អម្ប្រកេច្ឆេ តុណ្ហីភូតា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ ។

(๙๐) អថខោ ភេរវោ តស្សា រត្តិយា អច្ចយេន កិក្ខូ អាមន្តេសិ ឥមំ កិក្ខវេ រត្តិំ ចត្តារោ មហារាជា មហាតិយា ច យក្ខសេនាយ មហាតិយា ច គន្ធព្វសេនាយ មហាតិយា ច កុម្ភណ្ឌសេនាយ មហាតិយា ច នាគសេនាយ ចតុទ្ទិសំ រក្ខំ ឋបេត្វា ចតុទ្ទិសំ កុម្ភំ ឋបេត្វា ចតុទ្ទិសំ ទីបរុក្ខំ ឋបេត្វា អភិញ្ញាយ រត្តិយា អភិក្កន្តវណ្ណា កេវលកប្បំ ជេតវនំ ឱភាសេត្វា

(៨៩) លំដាប់នោះ ស្តេចធំទាំង ៤ អង្គក្រោកចាកអាសនៈ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណហើយ ក៏ចាត់ទៅកន្លងទីនោះឯង ។ យក្ខទាំងអម្បាលនោះ លុះក្រោកចាកអាសនៈហើយ ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគធ្វើប្រទក្សិណហើយ ក៏ចាត់ទៅកន្លងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែពោលពាក្យពាក់ព័ន្ធសំណេះសំណាលជាមួយនឹងព្រះមានព្រះភាគ លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួររលឹកហើយ ក៏ចាត់ទៅកន្លងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រណម្យអញ្ជលី ចំពោះព្រះមានព្រះភាគហើយ ក៏ចាត់ទៅកន្លងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រកាសនាមនឹងគោត្រ របស់ខ្លួនហើយក៏ចាត់ទៅកន្លងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែនៅស្ងៀមហើយ ក៏ចាត់ទៅកន្លងទីនោះ ។

(៩០) លុះកន្លងរាត្រីនោះទៅហើយ ទើបព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅភិក្ខុទាំងឡាយថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យប់មិញ ពួកស្តេចធំទាំង ៤ តាំងការពារកន្លងទិសទាំង ៤ តាំងពលទុកកន្លងទិសទាំង ៤ តាំងអ្នកត្រួតត្រាទុកកន្លងទិសទាំង ៤ ដោយសេនាយក្ខដ៏ច្រើន សេនាគន្ធព្វដ៏ច្រើន សេនាកុម្ភណ្ឌដ៏ច្រើន សេនានាគដ៏ច្រើន លុះវេលារាត្រីកន្លងទៅហើយ ស្តេចទាំងនោះមានពន្លឺរុងរឿង ញុំាងកំគិដ្ឋកូដទាំងមូលឲ្យភ្លឺ

យេនាហំ តេនុបសង្កមីសុ ឧបសង្កមិត្វា មំ អភិវា-
ទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ តេបិ ខោ កិក្ខវេ យក្ខា
អបេ្បកេ មំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ អបេ្ប-
កេ មយា សទ្ធឹ សម្មោទីសុ សម្មោទនីយំ កថំ
សារណីយំ វីតិសារេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ អបេ្បកេ
យេនាហំ តេនញ្ជលិមប្បណាមេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ
អបេ្បកេ នាមគោត្តំ សាវេត្វា ឯកមន្តំ និសីទីសុ
អបេ្បកេ តុណ្ហីភូតា ឯកមន្តំ និសីទីសុ ។ ឯកមន្តំ
និសិន្នោ ខោ កិក្ខវេ វេស្សវណោ មហារាជា មំ ឯត-
ទវោច សន្តិ ហិ តេ ភន្តេ ឧត្តរេន យក្ខា កតរាតោ
អប្បសន្នា សន្តិ ហិ តេ ភន្តេ ឧត្តរេន យក្ខា កតរាតោ
បសន្នា សន្តិ ហិ តេ ភន្តេ មជ្ឈិមា យក្ខា កតរាតោ អប្ប
សន្នា សន្តិ ហិ តេ ភន្តេ មជ្ឈិមា យក្ខា កតរាតោ បសន្នា
សន្តិ ហិ តេ ភន្តេ ឧបរិ យក្ខា កតរាតោ អប្បសន្នា
សន្តិ ហិ តេ ភន្តេ ឧបរិ យក្ខា កតរាតោ បសន្នា

ស្វាងហើយក៏នាំគ្នាចូលមកវេគតថាគត លុះចូលមកដល់ហើយ ក៏ថ្វាយបង្គំតថាគត អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យក្ខទាំងអម្បាលនោះឯង ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំតថាគត ហើយអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែពោលពាក្យពាក់ព័ន្ធ សំណេះសំណាលជាមួយនឹងតថាគត លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួររីករាយ នឹងពាក្យដែលគួរលឹក ហើយក៏អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រណម្យអញ្ជលី ចំពោះតថាគត អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រកាសនាមនឹងគោត្រ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ពួកខ្លះគ្រាន់តែអង្គុយស្ងៀម ៗ ក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ ស្តេចជាធំទ្រង់ព្រះនាមវេស្សវ័ណ លុះអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ ក៏ពោលពាក្យនឹងតថាគតយ៉ាងនេះថា បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់ខ្ពស់ មិនជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់ខ្ពស់ ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់តណ្តាលខ្លះ មិនជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់តណ្តាលជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់ទាប មិនជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ពួកយក្ខជាន់ទាប ជ្រះថ្លាចំពោះព្រះមានព្រះភាគ ក៏មាន

យេកុយ្យេន ខោ បន ភន្តេ យក្ខា អប្បសន្នាយេវ
ភគវតោ តំ កិស្ស ហេតុ ភគវា ហិ ភន្តេ ចាណាតិ-
ចាតា វេរមណិយា ឆម្មំ ទេសេតិ អទិន្នាទានា វេរមណិ-
យា ឆម្មំ ទេសេតិ កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណិយា ឆម្មំ
ទេសេតិ មុសាវាទា វេរមណិយា ឆម្មំ ទេសេតិ សុរា-
មេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា វេរមណិយា ឆម្មំ ទេសេតិ ។
យេកុយ្យេន ខោ បន ភន្តេ យក្ខា អប្បដិវិរតាយេវ
ចាណាតិចាតា អប្បដិវិរតា អទិន្នាទានា អប្បដិវិរតា
កាមេសុ មិច្ឆាចារា អប្បដិវិរតា មុសាវាទា អប្បដិវិរតា
សុរាមេរយមជ្ជប្បមាទដ្ឋានា តេសន្តំ ហោតិ អប្បិយំ
អមនាបំ សន្តំ ហិ ភន្តេ ភគវតោ សាវកា អរញ្ញ
វនបត្ថានិ បន្តានិ សេនាសនានិ បដិសេវន្តិ អប្បសទ្ទានិ
អប្បនិគ្ឃោសានិ វិជនវាតានិ មនុស្សរាហសេយ្យកានិ
បដិសល្លានសារុប្បានិ តត្ថ សន្តំ ឧទ្ទាវ យក្ខា
និវាសំ ហោ យេ ឥមស្មឹ ភគវតោ ចាវចរេ អប្ប-
សន្នា តេសំ បសាទាយ ឱក្កល្លាតុ ភន្តេ ភគវា

បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ឯយក្ខដែលមិនជ្រះថ្លា ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ មានច្រើនណាស់ ព្រោះហេតុអ្វី បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ព្រោះថាព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងធម៌ ដើម្បីឲ្យវៀរចាកចាណាតិបាត ទ្រង់សំដែងធម៌ដើម្បីឲ្យវៀរចាកអទិន្នាទាន ទ្រង់សំដែងធម៌ដើម្បីឲ្យវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ ទ្រង់សំដែងធម៌ដើម្បីឲ្យវៀរចាកមុសាវាទ ទ្រង់សំដែងធម៌ដើម្បីឲ្យវៀរចាកទឹកស្រវឹង គឺសុរាទំនឹងមេរ័យ ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ។ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន ប៉ុន្តែយក្ខទាំងឡាយច្រើនណាស់ ដែលមិនវៀរចាកចាណាតិបាត មិនវៀរចាកអទិន្នាទាន មិនវៀរចាកកាមេសុមិច្ឆាចារ មិនវៀរចាកមុសាវាទ មិនវៀរចាកទឹកស្រវឹងគឺសុរាទំនឹងមេរ័យ ដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទសោះ (ព្រោះហេតុនោះ) អំពើវៀរនោះ មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីពេញចិត្ត របស់យក្ខទាំងឡាយនោះ បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន មានសាវ័ករបស់ព្រះមានព្រះភាគ អាស្រ័យនៅសេនាសនៈស្ងាត់ ដែលតាំងនៅក្នុងព្រៃ មានសួរសេព្វគឺកកន់វៃឆ៍តិច ប្រាសចាកសំដីរបស់មនុស្សអ្នកដើរទៅមក សមគួរដល់ការកំចាំងអំពីពួកមនុស្ស គួរជាទីលាក់ខ្លួនពួនអាត្មាបាន ពួកយក្ខជាន់ខ្ពស់តែងនៅជានិច្ចក្នុងព្រៃនោះក៏មាន បពិត្រព្រះអង្គដ៏ចំរើន សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់បង្រៀន

អាជានាដិយំ រក្ខំ កិត្តិំ កិត្តិនិំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ កុដុម្ពិយា រក្ខាយ អវិហឹសាយ ជាសុវិហាកយាតិ ។ អនិកាសេសឹ ខោ អហំ កិត្តិវេ តុណ្ហីភាវេន ។ អថខោ កិត្តិវេ វេសវ្ហវណោ មហារាជា មំ អនិកាសិំ វិនិត្វា តាយំ វេលាយំ ឥមំ អាជានាដិយំ រក្ខំ អភាសិ

(៩១) វិបស្សិស្ស ឯមត្ថ
ចក្ខុមន្តស្ស សិរីមតោ
សិខិស្សបិ ឯមត្ថ
សព្ពភូតានុកម្បិនោ ។ បេ ។

(សោយេវ បុរិមោ បេយ្យាលោ[1] វិត្ថារេតព្ពោ)។ អយំ ខោ សា មាវិស អាជានាដិយា រក្ខា កិត្តិំ កិត្តិនិំ ឧបាសកានំ ឧបាសិកានំ កុដុម្ពិយា រក្ខាយ អវិហឹសាយ ជាសុវិហាកយាតិ ។

---

1 ឧ. ម. បុរិមបេយ្យាលេន ។

ព្រះបរិត្តសម្រាប់រក្សាកង៏អាជានាជានគរ ដើម្បីឲ្យពួកយក្ខដែលមិនចាន់ជ្រះថ្លា ក្នុងសាសនាព្រះមានព្រះភាគនេះ បានជ្រះថ្លាឡើង ដើម្បីការគ្រប់គ្រងរក្សា ដើម្បីមិនបៀតបៀនគ្នា ដើម្បីនៅជាសុខដល់ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសកនឹងឧបាសិកា ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ តថាគតបានទទួលនិមន្តដោយតុណ្ហីភាព ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំនាប់នោះឯង ស្តេចជាធំឈ្មោះវេស្សវ័ណ ជ្រាបច្បាស់នូវតថាគតទទួលនិមន្តហើយ ក៏ប្រកាសព្រះបរិត្តសម្រាប់រក្សា ក្នុងអាជានាជានគរនេះ ក្នុងវេលានោះថា

(៨១) សូមនមស្ការចំពោះព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមវិបស្សី ព្រះអង្គមានចក្ខុ ព្រះអង្គមានសិរី សូមនមស្ការចំពោះព្រះពុទ្ធ ទ្រង់ព្រះនាមសិខី ព្រះអង្គមានសេចក្តីអនុគ្រោះដល់សត្វទាំងពួងជាប្រក្រតី ។ បេ ។

(បេយ្យាលៈ ដែលមានហើយក្នុងទីទាំងពីរដើមនោះឯង បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ) ។ បពិត្រព្រះអង្គមកនិទ្ទុក្ខ ការរក្សាជាប់ទាក់ទងក្នុងអាជានាជានគរនេះ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីគ្រប់គ្រងរក្សា ដើម្បីមិនបៀតបៀនគ្នា ដើម្បីនៅជាសុខដល់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកា ។

ហន្ទ ធានំ មយំ អារិស កច្ចាម ពហុកិច្ចា មយំ ពហុករណីយាតិ ។ យស្សទានំ តុម្ហេ មហារាជានោ កាលំ មញ្ញថាតិ ។ អថខោ កិត្តិវេ ចត្តារោ មហារាជា ខុជ្ជាយាសនា មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ ។ តេបិ ខោ កិត្តិវេ យក្ខា ខុជ្ជាយាសនា ។ អបេ្បកទេ្ធ មំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អបេ្បកទេ្ធ មយា សទ្ធិ សម្មោទិំសុ សម្មោទនីយំ កថំ សារណីយំ វីតិសារេត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អបេ្បកទេ្ធ យេនាហំ តេនញ្ជលិមបេ្បណាមេត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អបេ្បកទេ្ធ នាមគោត្តំ សាវេត្វា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ អបេ្បកទេ្ធ តុណ្ហីភូតា តត្ថេវន្តរធាយិំសុ ។ ខុត្តណ្ហាបិ កិត្តិវេ អាជានានំយំ រត្តិំ បរិយាបុណាបិ កិត្តិវេ អាជានានំយំ រត្តិំ ជារេបិ កិត្តិវេ

បពិត្រព្រះអង្គអ្នកនិទ្ទុក្ខ ណ្ហើយឥឡូវនេះ ពួកខ្ញុំព្រះអង្គមានវៀលច្រើន មានកិច្ចគួរធ្វើច្រើន ខ្ញុំព្រះអង្គសូមថ្វាយបង្គំលា ។ តថាគតពោលតបថា បពិត្រមហាពាជ សូមព្រះអង្គទ្រង់កំណត់កាលគួរ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ លំដាប់នោះឯង ស្តេចជាធំទាំង ៤ ក្រោកចាកអាសនៈ ហើយថ្វាយបង្គំតថាគត ធ្វើប្រទក្សិណហើយក៏ចាត់ទៅ ក្នុងទីនោះឯង ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ យក្ខទាំងអម្បាលនោះឯង លុះក្រោកចាកអាសនៈ ហើយ ពួកខ្លះថ្វាយបង្គំតថាគត ធ្វើប្រទក្សិណហើយក៏ចាត់ទៅ ក្នុងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែពោលពាក្យពាក់ព័ន្ធ សំណេះសំណាលជាមួយនឹងតថាគត លុះបញ្ចប់ពាក្យដែលគួរគកយនឹងពាក្យដែលគួរលើក ហើយក៏ចាត់ទៅក្នុងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រណម្យអញ្ជលីចំពោះតថាគតហើយក៏ចាត់ទៅក្នុងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែប្រកាសនាមនឹងគោត្រហើយក៏ចាត់ទៅ ក្នុងទីនោះ ពួកខ្លះគ្រាន់តែស្ងៀម ។ ហើយក៏ចាត់ទៅ ក្នុងទីនោះ ។ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូររៀនព្រះបរិត្តសម្រាប់រក្សាក្នុងអាជ្ញាធានេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ អ្នកទាំងឡាយ ចូរទន្ទេញឲ្យចាំស្ទាត់នូវព្រះបរិត្តសម្រាប់រក្សា ក្នុងអាជ្ញាធានេះ ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយ

អាជានដិយំ វត្តំ អត្តសញ្ញិតាយំ តិក្ខត្តុំ អាជានដិយា វត្តា តិក្ខត្តុំ តិក្ខត្តុំ ខុទាសកានំ ខុទាសិកានំ កុត្តិយា វត្តាយ អវិហឹសាយ ជាសុរិយាកយាតិ ។ ឥទមវោច ភគវា ។ អត្តមនា តេ តិក្ខត្តុំ ភគវតោ ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

អាជានាដិយសុត្តំ នវមំ និដ្ឋិតំ[1] ។

---

១ ឧ. ម. អាជានាដិយសុត្តំ នវមំ ។

អ្នកចាំដណ្ដើយចូរចាំទុកនូវព្រះបរិត្ត សម្រាប់ការពារក្នុងអាជានាដានគរ ម្នាលភិក្ខុចាំដណ្ដើយ ការពារក្នុងអាជានាដានគរនេះ ប្រកបដោយប្រយោជន៍ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីគ្រប់គ្រងរក្សា ដើម្បីមិនបៀតបៀន ដើម្បីនៅជាសុខដល់ពួកភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសកនិងឧបាសិកា ។ លុះព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ត្រាស់យ៉ាងនេះចប់ហើយ ។ ភិក្ខុចាំដណ្ដើយនោះ មានចិត្តត្រេកអរទទួលអនុមោទនានឹងភាសិត របស់ព្រះមានព្រះភាគ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ អាដានាដិយសូត្រ ទី ៤ ។

សង្គីតិសុត្តំ ទុតិយំ

(៨២) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា មល្លេសុ ចារិកញ្ចរមានោ[1] មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធឹ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ យេន ចាបា[2] ជាម មល្លានំ នគរំ តទវសរិ ។ តត្រ សុទំ ភគវា ចាបាយំ វិហរតិ ពុទ្ធស្ស ភគ្គារបុត្តស្ស អត្តវេន ។

(៨៣) តេន ខោ បន សមយេន ចាវេយ្យកានំ មល្លានំ ឧព្ភតកំ ជាម[3] ឧរំ សណ្ឋាគារំ[4] អចិរការិតំ ហោតិ អនជ្ឈាវុត្ថំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា កេនចិ វា មនុស្សភូតេន ។ អស្សោសុំ ខោ ចាវេយ្យកា មល្លា ភគវា កិរ មល្លេសុ ចារិកញ្ចរមានោ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធឹ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ចាបំ អនុប្បត្តោ ចាបាយំ វិហរតិ ពុទ្ធស្ស ភគ្គារបុត្តស្ស អត្តវេនតិ ។ អថ ខោ ចាវេយ្យកា មល្លា យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ

---

១ ម. ចារិកំ ចរមានោ ។ ២ ម. ចាវំ ។ ៣ ម, ឧព្ភដិកំ ជាម ។ ៤ ម. សន្ថាគារំ ។

សង្គីតិសូត្រ ទី ១០

(៨២) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរទៅកាន់ចារិក ក្នុងដែនមល្ល: ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃជាច្រើនគឺភិក្ខុប្រមាណ ៥ ០ ០ រូប ទ្រង់ស្តេចទៅដល់ក្រុងឈ្មោះបាវ របស់មល្លក្សត្រាំងឆ្ងាយ ។ បានឮថា ព្រះមានព្រះភាគ គង់ក្នុងអម្ពវ័នរបស់នាយចុន្ទកម្មារបុត្ត (ជាកូនជាងលោហជាតិ) ទៀបក្រុងបាវនោះ ។

(៨៣) សម័យនោះឯង ពួកមល្លក្សត្រនៅក្នុងក្រុងបាវ បានសាងន្ទីរសណ្ឋាគារថ្មី ។ ឈ្មោះឧត្តតក: មិនទាន់អស់កាលយូរប៉ុន្មាន សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ឬជាតិមនុស្សណាមួយ ក៏មិនទាន់បាននៅអាស្រ័យនៅឡើយ ។ ពួកមល្លក្សត្រអ្នកនៅក្នុងក្រុងបាវ បានឮដំណឹងថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពុទ្ធដំណើរមកកាន់ចារិកក្នុងដែនមល្ល: ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃជាច្រើនគឺភិក្ខុប្រមាណ ៥ ០ ០ រូប ទ្រង់ស្តេចមកដល់ក្រុងបាវ គង់នៅក្នុងអម្ពវ័ន របស់នាយចុន្ទកម្មារបុត្ត ទៀបក្រុងបាវ ។ ទើបពួកមល្លក្សត្រ អ្នកនៅក្នុងក្រុងបាវ បានចូលទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ

ឧបសង្កមិត្វា កតវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ និសីទិសុ។ ឯកមន្តំ និសិន្នា ខោ ចាវេយ្យកា មល្លា កតវន្តំ ឯតទវោចុំ ឥធ ភន្តេ ចាវេយ្យកានំ មល្លានំ ឧព្ភតកញ្ចាម[1] នាម សណ្ឋាគារំ អចិរការិតំ ហោតិ អនជ្ឈាវុត្ថំ សមណេន វា ព្រាហ្មណេន វា កេនចិ វា មនុស្សភូតេន តញ្ច ខោ[2] ភន្តេ កតវា បឋមំ បវិកុញ្ជតុ កតវតោ បឋមំ បវិកុត្តំ បច្ឆា ចាវេយ្យកា មល្លា បវិកុញ្ជិស្សន្តិ តទស្ស[3] ចាវេយ្យកានំ មល្លានំ ទីឃរត្តំ ហិតាយ សុខាយាតិ ។ អធិវាសេសិ ខោ[4] កតវា តុណ្ហីភាវេន ។ អថ ខោ ចាវេយ្យកា មល្លា កតវតោ អធិវាសនំ វិទិត្វា ឧដ្ឋាយាសនា កតវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា យេន សណ្ឋាគារំ តេនុបសង្កមិំសុ ឧបសង្កមិត្វា សព្វសន្ថរិំ សណ្ឋាគារំ[5] សន្ថរិត្វា[6] អាសនានិ បញ្ញាបេត្វា ឧទកមណិកំ បតិដ្ឋាបេត្វា តេលប្បទីបំ អារោបេត្វា

---

២ ម. ឧព្ភដិកំ តាម ។ ២ ម. តំ ។ ម. តញ្ច ។ ៣ ម. ចាវេយ្យក មល្ល បវិកុញ្ជិស្សត្តំ តទស្សតិ ន ទិស្សតិ ។ ៤ ម. ខោសទ្ធេ ។ ន ទិស្សតិ ។ ៥ ម. សព្វសន្ថរ សន្ថតំ សន្ថាគារំ ។ ៦ ម. សន្ថរាបេត្វា ។

លុះចូលទៅដល់ហើយ បានអភិវាទព្រះមានព្រះភាគហើយ អង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរ ។ លុះពួកមល្លក្សត្រអ្នកក្រុងបាវអង្គុយក្នុងទីដ៏សមគួរហើយ បានក្រាបបង្គំព្រះមានព្រះភាគថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស ពួកមល្ល-ក្សត្រអ្នកក្រុងបាវ បានសាងនូវសណ្ឋាគារថ្មី ឈ្មោះទុព្ភតកៈ មិនទាន់អស់កាលយូរប៉ុន្មានក្នុងទីនេះ សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ឬជាតិមនុស្សណាមួយ ក៏មិនទាន់បានទៅអាស្រ័យនៅឡើយ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ប្រើប្រាស់សណ្ឋាគារនោះ ជាមុនចុះ លុះព្រះមានព្រះភាគ ប្រើប្រាស់ជាមុនរួចហើយ ពួកមល្លក្សត្រអ្នកក្រុងបាវ ទើបបានប្រើប្រាស់ជាខាងក្រោយ ការប្រើប្រាស់នោះ នឹងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ពួកមល្លក្សត្រអ្នកក្រុងបាវ អស់កាលជាយូរអង្វែង ។ ព្រះមានព្រះភាគ ក៏ទ្រង់ទទួលដោយតុណ្ហីភាព ។ គ្រានោះឯង ពួកមល្លក្សត្រអ្នកក្រុងបាវដឹងថា ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ទទួលហើយ ក៏ក្រោកចាកអាសនៈហើយ ថ្វាយបង្គំព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណ ហើយចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានក្រាលកម្រាល ក្នុងសណ្ឋាគារពេញទាំងអស់ ហើយតាក់តែងអាសនៈទាំងឡាយ ដំកល់ក្អមទឹក អុចប្រទីបប្រេងរួចហើយ ក៏ទាំងគ្នាចូល

យេន ភគវា តេនុបសង្កមិំសុ ឧបសង្កមិត្វា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា ឯកមន្តំ អដ្ឋំសុ ។ ឯកមន្តំ ឋិតា ខោ តេ[1] ចាវេយ្យកា មល្លា ភគវន្តំ ឯតទវោចុំ សព្ព-សន្ថរិសន្ថតំ[2] កន្តេ សណ្ឋាគារំ អាសនានិ បញ្ញត្តានិ ឧទកមណិកោ បតិដ្ឋាបិតោ តេលប្បទីបោ អាភេ-បិតោ យស្សទានិ កន្តេ ភគវា កាលំ មញ្ញតីតិ ។

(៨៤) អថខោ ភគវា និវាសេត្វា បត្តចីវរមា-ទាយ សទ្ធិំ ភិក្ខុសង្ឃេន យេន សណ្ឋាគារំ តេនុប-សង្កមិ ឧបសង្កមិត្វា ចាតេ បក្ខាលេត្វា សណ្ឋាគារំ បវិសិត្វា មជ្ឈិមំ ថម្ភំ និស្សាយ បុរត្ថាភិមុខោ និសីទិ ។ ភិក្ខុសង្ឃោបិ ខោ ចាតេ បក្ខាលេត្វា សណ្ឋាគារំ បវិសិត្វា បច្ឆិមំ ភិត្តិំ និស្សាយ បុរត្ថាភិមុខោ និសីទិ ភគវន្តំយេវ បុរក្ខត្វា[3] ចាវេយ្យកោបិ ខោ មល្លោ ចាតេ បក្ខាលេត្វា សណ្ឋាគារំ បវិសិត្វា បុរត្ថិមំ ភិត្តិំ និស្សាយ

---

១ ឱ. តេសម្ពោ ឧ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. សព្ពសន្ថរិ សន្ថតំ ។ ៣ បរក្ខត្វាតិបិ ឯវហោតិ ។

ទៅគាល់ព្រះមានព្រះភាគ លុះចូលទៅដល់ហើយ បានអភិវាទព្រះមានព្រះភាគ ហើយបឹតនៅក្នុងទីសមគួរ ។ លុះពួកមល្លក្សត្រអ្នកក្រុងបាវា បឹតនៅក្នុងទីដ៏សមគួរ ហើយក្រាបបង្គំទូលព្រះមានព្រះភាគថា សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សណ្ឋាគារ យើងខ្ញុំព្រះអង្គក្រាលដោយកម្រាលសព្វគ្រប់ បានតាក់តែងអាសនៈទាំងឡាយហើយ បានដំកល់ភ្នំមទឹកទុកហើយ បានអុចប្រទីបប្រេងរួចហើយ សូមទ្រង់ព្រះមេត្តាប្រោស សូមព្រះមានព្រះភាគសំគាល់នូវកាលគួរ ក្នុងកាលឥឡូវនេះ ។

(៩៤) លំដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ស្បង់ទឹងបាត្រចីវរហើយចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារ ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃ លុះចូលទៅដល់ហើយ ទ្រង់លាងព្រះបាទាំងគូហើយ ទ្រង់ចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារ គង់ប្បែកនឹងសសរកណ្តាល បែរព្រះកក្ខ្លាទៅទិសខាងកើត ។ ចំណែកខាងភិក្ខុសង្ឃ ក៏លាងបាទា ហើយចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារ អង្គុយប្រឈមខាងលិច បែរមុខទៅទិសខាងកើត ខ្ពោះមុខទៅរកព្រះមានព្រះភាគ ចំណែកខាងពួកមល្លក្សត្រ នៅក្នុងក្រុងបាវា ក៏លាងព្រះបាទ ចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារ អង្គុយប្រឈមខាងកើត

បច្ចិមាភិមុខា ឯសីទិសុ ភគវន្តំយេវ បុរក្ខត្វា[1] ។ អថខោ ភគវា ចាវេយ្យកេ មល្លេ ពហុនេវ រត្តិ ធម្មិយា កថាយ សន្ទស្សេត្វា សមាទបេត្វា សមុត្តេជេត្វា សម្បហំសេត្វា ឧយ្យោជេសិ អភិក្កន្តា ខោ ភទ្រេ រត្តិ យស្សទានិ តាលំ មញ្ញថាតិ ។ ឯវំ ភន្តេតិ ខោ ចាវេយ្យកា មល្លា ភគវតោ បដិស្សុត្វា ឧដ្ឋាយាសនា ភគវន្តំ អភិវាទេត្វា បទក្ខិណំ កត្វា បក្កមិំសុ ។

(៤៥) អថខោ ភគវា អចិរបក្កន្តេសុ ចាវេយ្យកេសុ[2] មល្លេសុ តុណ្ហីភូតំ តុណ្ហីភូតំ បរិសំ អនុវិលោកេត្វា អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ អាមន្តេសិ វិតតបីនមិទ្ធោ ខោ សារីបុត្ត តុណ្ហីភូតោ ឯជដ្ឋោ[3] សារីបុត្ត តុណ្ហីភូតំ ធម្មិយា កថាយ[4] បដិភាតុ បិដ្ឋិ មេ អគិលាយតិ តមហំ អាយមេយ្យាមីតិ[5] ។ ឯវំ ភន្តេតិ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភគវតោ បច្ចស្សោសិ ។ អថខោ ភគវា

---

១ បរក្ខត្វាតិបិ ជាហេ ។ ២ ម. ចាវេយ្យកេសុតិ ន ទិស្សតិ ។ ៣ ម. ម. បដិភាតុតំ ។ ៤ ម. ម. ធម្មីកថា ។ ៥ ម. ម. អាយមិស្សាមីតិ ។

បែរមុខទៅទិសខាងលិច ឆ្ពោះមុខទៅរកព្រះមានព្រះភាគដែរ ។ លំ-ដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់ពន្យល់ពួកមល្លក្សត្រអ្នកក្រុងបាវា ឲ្យឃើញច្បាស់ ឲ្យគាន់យក ឲ្យអាចហាន ឲ្យរីករាយ ដោយធម្មីកថា ដល់យប់ជ្រៅ ហើយទ្រង់គឿនថា ម្នាលវាសេដ្ឋគោត្រចាំងឡាយ យប់ជ្រៅណាស់ហើយ ចូរអ្នកចាំងឡាយ សំគាល់កាលគួរ ក្នុងកាលឥឡូវនេះចុះ ។ ពួកមល្លក្សត្រអ្នកក្រុងបាវា ទទួលព្រះបន្ទូលព្រះមានព្រះភាគដោយពាក្យថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ហើយក្រោកចាកអាសនៈ អភិវាទព្រះមានព្រះភាគ ធ្វើប្រទក្សិណហើយចៀសចេញទៅ ។

[៩៥] លំដាប់នោះឯង កាលដែលពួកមល្លក្សត្រ អ្នកក្រុងបាវា ចៀសចេញទៅមិនយូរប៉ុន្មាន ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់តេរយើញកិកុសង្ឃ នៅស្ងៀមស្ងាត់ ក៏ត្រាស់ហៅព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុមកថា ម្នាលសារីបុត្ត កិកុសង្ឃប្រាសចាកសេចក្តីងងុយដេកងាប់ហើយ ម្នាលសារីបុត្ត ចូរអ្នកពន្យល់កិកុទាំងឡាយដោយធម្មីកថាចុះ តថាគតពេយខ្នងណាស់ តថាគត នឹងតម្រង់ខ្នង (បន្តិច) ។ ព្រះសារីបុត្ត ទទួលព្រះពុទ្ធដីកានៃព្រះមានព្រះភាគថា ព្រះករុណាព្រះអង្គ ។ លំដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគ

ចតុក្កណ្ណំ សង្ឃាដឹ បញ្ញាបេត្វា ឧក្កុណោន បសេ្សន
សីហាសេយ្យំ កប្បេសិ ចាឧន ចាទំ អច្ចាធាយ
សតោ សម្បជានោ ឧដ្ឋានសញ្ញំ មនសិ ករិត្វា ។

(៨៦) តេន ខោ បន សមយេន និក្កណ្ឋោ ជាត-
បុត្តោ ចាវាយំ អធុនា កាលកតោ ហោតិ ។ តស្ស
កាលកិរិយាយ កិន្នា និក្កណ្ឋា ទ្វេធិកជាតា[1]
ភណ្ឌនជាតា កលហជាតា វិវាទាបន្នា អញ្ញមញ្ញំ
មុខសត្តីហិ វិតុទន្តា វិចរន្តិ[2] ន តុំ ឥមំ ធម្មវិនយំ
អាជានិស្សសិ[3] កឹ តុំ ឥមំ ធម្មវិនយំ អាជានិស្ស-
សិ មិច្ឆាបដិបន្នោ តុមសិ អហមស្មិ សម្មាបដិបន្នោ
សហិតំ មេ អសហិតន្តេ បុរេ វចនីយំ បច្ឆា អវច
បច្ឆា វចនីយំ បុរេ អវច អធិចិណ្ណំ តេ វិបរាវត្តំ អា-
រោបិតោ តេ វាទោ និគ្គហិតោ តុមសិ បរាជិត-

---

១ ឱ. ម. ទ្វេធិកជាតា ។ ២ ម. វិហរន្តិ ។ ៣ ឱ. ម. អាជានាសិ អហំ តឹម ធម្មវិនយំ អាជានាមិ ។

ទ្រង់ឲ្យក្រាលសង្ឃាដិ មានជាន់ ៤ ហើយទ្រង់សម្រេចសីហសេយ្យា ដោយចំហៀងព្រះកាយខាងស្តាំ តម្រួតព្រះបាទលើព្រះបាទ មានព្រះសតិសម្បជញ្ញៈ ធ្វើទុដ្ឋានសញ្ញាទុកក្នុងព្រះហឫទ័យ ។

(៨៦) សម័យនោះឯង និគ្គណ្ឋនាដបុត្តទើបធ្វើមរណកាលថ្មីៗ ក្នុងក្រុងបាវា ។ ដោយកាលកន្លងនៃនិគ្គណ្ឋនាដបុត្តនោះ ពួកនិគ្រណ្ឋ (ជាសិស្ស) ក៏បែកគ្នាទៅជាពីរពួក កើតប្រកួតប្រកាន់ ឈ្លោះប្រកែកទាស់ទែង ពោលពាក្យចាក់ដោតគ្នាទៅវិញទៅមក ដោយលំពែងគឺមាត់ថា អ្នកឯងមិនចេះធម្មវិន័យនេះទេ អ្នកឯងនឹងចេះធម្មវិន័យនេះដូចម្តេចបាន អ្នកឯងប្រតិបត្តិខុសទេ យើងជាអ្នកប្រតិបត្តិត្រូវ ពាក្យយើងមានប្រយោជន៍ ពាក្យអ្នកឯងឥតប្រយោជន៍ទេ ពាក្យដែលគេត្រូវនិយាយមុន អ្នកឯងនិយាយក្រោយវិញ ពាក្យដែលគេត្រូវនិយាយក្រោយ អ្នកឯងនិយាយមុនវិញ ពាក្យដែលអ្នកឯងចេះចាំមកជាយូរអង្វែងហើយ ក៏សុទ្ធតែជាពាក្យខុសទេ ទោសក្នុងវាទៈរបស់អ្នកឯង យើងបានលើកឡើងហើយ អ្នកឯងយើងសង្កត់សង្កិនបានហើយ ចូរអ្នកឯងទៅសិក្សា

មោក្ខាយ[1] ឯកាយនមគ្គោ អយំ សត្ថុ បវោវាទោ ។ វាចាយវោវាទោ[2] មញ្ញេ ឯត្តាវតាបិ ជានបុត្តិយេសុ អនុវត្តតិ[3] ។ យេបិ[4] ឯត្តាវតាបិ ជានបុត្តិយេ សារាគា តិម្ហា ខិជ្ជាតវាសជា តេបិ ឯត្តាវតាបិ ជានបុត្តិយេសុ ឯវំឆន្ទរាគា[5] វិវត្តន្តរាគា[6] បដិឃឆន្ទរាគា យថា តំ ទុក្ខក្ខានេ[7] ធម្មវិនយេ ទុប្បវេទិតេ អនេឯ្យាធិកេ អនុបសមសំវត្តនិកេ អសម្មាសម្ពុទ្ធប្បវេទិតេ កិន្នុខ្វបេ អបរដិសរណោ ។ អថខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ តិក្ខត្តុំ អាមន្តេសិ ឯត្តាវតា អាវុសោ ជានបុត្តោ ចាវាយំ អធុនា កាលកតោ តស្ស កាលកិរិយាយ តិត្ថា ឯត្តាវតា ខ្វេត្ថ[8] ។ បេ ។

---

១ ម. ឯត្តហីតោសិ បរាភវមោក្ខាយ ។ ២ ម. វាចោយោវាទោ ។ ៣ ម. វត្តតិ ។ ៤ ម. យេបិ កេ ។ ៥ ម. ឯវំឆន្ទរាគា ។ ៦ ម. វិវត្តន្តរាគា ឧ ទិស្សតិ ។ ៧ ម. ទុក្ខក្ខានេ ។ ៨ ម. ខ្វេធិកជាតា ។

ដើម្បីដោះស្រាយនូវទោសក្នុងវាទៈ ឬបើអ្នកឯងមិនអាច ចូរដោះចេញ (ចាកសេចក្តីខុសចុះ) ។ សេចក្តីស្ងប់តែមួយ ក៏ហាក់ដូចជាប្រព្រឹត្ត តាមពួកនិគ្រណ្ឋដែលជាសិស្សរបស់នាដបុត្ត ។ ពួកសាវ័ករបស់និគ្គណ្ឋ-នាដបុត្តណា ដែលជាគ្រហស្ថ ស្លៀកពាក់សម្ផត់ស ពួកសាវ័កទាំង នោះ ក៏មានសេចក្តីនឿយណាយ ធុញទ្រាន់ ដំណន្ឆន់នឹងពួកនិគ្រណ្ឋ ដែលជាសិស្សរបស់នាដបុត្ត ដូចពួកជនដែលមានសេចក្តីនឿយណាយ ធុញទ្រាន់ ដំណន្ឆន់នឹងធម្មវិន័យ ដែលគេពោលខុក ដោយអាក្រក់ ដែលគេសំដែងខុកដោយអាក្រក់ មិនមែននិយ្យានិកធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្ត ទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ មិនមែនជាធម្មវិន័យ ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សំដែងខុកហើយ ជាធម្មវិន័យមានទីពឹងបែកធ្លាយហើយ ជាធម្មវិន័យ មិនមានទីពឹងឡើយ ។ លំដាប់នោះឯង ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុហៅ ភិក្ខុទាំងឡាយមកថា ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ និគ្គណ្ឋនាដបុត្តធ្វើ មរណកាលហើយថ្មីៗ កន្លងទុកជាវ ដោយកាលកិរិយានៃនិគ្គណ្ឋនាដបុត្ត នោះ ពួកនិគ្រណ្ឋក៏បែកគ្នាទៅជាពីរពួក ។ បេ ។ ជាធម្មវិន័យមាន

កិន្នុ ខ្វបេ អយ្យដិសរណោ ឯវញ្ញោតំ អាវុសោ ហោតិ(๑) ឧភក្ខាតេ ធម្មវិនយេ ឧប្បវេនិតេ អនិយ្យានិកេ អនុបសមសំវត្តនិកេ អសម្មាសម្ពុទ្ធប្បវេទិតេ ។ អយំ ខោ បនាវុសោ អម្ហាកំ ភគវតា ធម្មោ ស្វាក្ខាតោ សុប្បវេទិតោ និយ្យានិកោ ឧបសមសំវត្តនិកោ សម្មាសម្ពុទ្ធប្បវេទិតោ តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ន វិវទិតព្ពំ យថយិទំ ព្រហ្មចរិយំ អទ្ធនិយំ អស្ស ចិរដ្ឋិតិកំ តទស្ស ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមោ ចាវុសោ អម្ហាកំ(๒) ភគវតា ធម្មោ ស្វាក្ខាតោ សុប្បវេទិតោ និយ្យានិកោ ឧបសមសំវត្តនិកោ សម្មាសម្ពុទ្ធប្បវេទិតោ តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ

---

๑ ខ. ហោតីតិ ឧ ទិស្សតិ ។ ๒ ខ. អស្មាកំ ។

ទីពឹងបែកធ្លាយហើយ ជាធម្មវិន័យមិនមានទីពឹងឡើយ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ ដំណើរនោះប្រព្រឹត្តទៅក្នុងធម្មវិន័យ ដែលបុគ្គលពោលខុក
អាក្រក់ហើយ ដែលបុគ្គលប្រកាសខុកអាក្រក់ហើយ មិនមែនជានិយ្យា-
និកធម៌ មិនមែនប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ មិនមែនជាធម្មវិន័យ
ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សំដែងខុកយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំង
ឡាយ ធម៌នេះឯង ព្រះមានព្រះភាគនៃយើងទាំងឡាយ ចានពោល
ខុកល្អហើយ ចានប្រកាសខុកល្អហើយ ជានិយ្យានិកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីស្ងប់រម្ងាប់ ជាធម៌ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់សំដែងខុកហើយ
គួរតែយើងទាំងអស់គ្នាសង្គាយនា[1] ក្នុងធម៌នោះ មិនគួរឈ្លោះទែងគ្នា
ឡើយ ព្រហ្មចរិយធម៌នេះបឋមវគ្គតាំងនៅអស់កាលជាយូរមង្គែង ដោយ
ហេតុណា ហេតុនោះឯងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីជាប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន
ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បី
សេចក្តីចំរើន ដើម្បីជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតានឹងមនុស្ស
ទាំងឡាយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ
នៃយើងទាំងឡាយពោលខុកល្អហើយ ប្រកាសខុកល្អហើយ ជានិយ្យា-
និកធម៌ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់ ជាធម៌ដែលព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ
ទ្រង់សំដែងហើយនោះដូចម្តេចខ្លះ គួរយើងទាំងអស់គ្នាសង្គាយនាកុងធម៌

---

១ ប្រែថា និយាយ ឬពោល ដោយសេចក្តីព្រមព្រៀងគ្នា ។

ฉ วิวิธิตพฺพํ ยตฺถ ยตฺถิจฺฉ ปฺรหฺมจรฺยํ อนฺวิยํ อสฺย จารฺตฺถิกตาย ตฺวสฺย พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อรฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺยานำ ฯ

(๙๗) อถ ขฺวาหำ อานนฺท เตน ภควตา ชานตา ปสฺยตา อรหตา สมฺยกฺสมฺพุทฺเธน ฯเกา ธมฺโม สมฺยกฺคตา เตน สพฺเพเหว สงฺคมฺยิตพฺพำ ฉ วิวิธิตพฺพำ ยตฺถ ยตฺถิจฺฉ ปฺรหฺมจรฺยำ อนฺวิยำ อสฺย จารฺตฺถิกตาย พหุชนหิตาย พหุชนสุขาย โลกานุกมฺปาย อรฺถาย หิตาย สุขาย เทวมนุสฺยานำ ฯ กตเมา ฯเกา ธมฺโม ฯ สพฺเพ สตฺตา อาหารฺติกา สพฺเพ สตฺตา สงฺหารฺติกา ฯ อยำ ขฺวาหำ อานนฺท เตน ภควตา ชานตา ปสฺยตา อรหตา สมฺยกฺสมฺพุทฺเธน

នោះ មិនគួរគាស់ខែងគ្នាឡើយ ព្រហ្មចរិយធម៌នេះបិតវែរតាំងនៅអស់កាលជាយូរអង្វែង ដោយហេតុណា ហេតុនោះឯងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

(៤៧) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ធម៌ ១ ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងទុកហើយដោយប្រពៃ គួរតែយើងទាំងអស់គ្នា សង្គាយនាក្នុងធម៌នោះ មិនគួរគាស់ខែងគ្នាឡើយ ព្រហ្មចរិយធម៌នេះបិតវែរតាំងនៅអស់កាលជាយូរអង្វែង ដោយហេតុណា ហេតុនោះប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ធម៌ ១ នោះតើដូចម្តេច ។ ពួកសត្វទាំងអស់បិតនៅបានព្រោះអាស្រ័យអាហារ ពួកសត្វទាំងអស់បិតនៅបានព្រោះអាស្រ័យសង្ខារ(១) ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះឯងជាធម៌ ១ ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងទុក

---

๑ សំដៅយកអវិជ្ជា តណ្ហា កម្ម អាហារជាដើម ។

ឯកោ ឯម្មោ សម្មទក្ខាតោ តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ន វិវទិតព្ពំ យថយិទំ ព្រហ្មចរិយំ អស្ស ចិរដ្ឋិតិកំ តទស្ស ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។

សង្គីតិយង្គំ និដ្ឋិតំ[1] ។

(៤៨) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ទ្វេ ឯម្មា សម្មទក្ខាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមេ ទ្វេ ឯម្មា[2] ។ ឆាមញ្ច រូបញ្ច ។ អវិជ្ជា ច

---

๑ ខ. ម. សង្គីតិយង្គំ និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។ ๒ ខ. ម. កតមេ ទ្វេ ។

ហើយដោយប្រពៃ យើងទាំងអស់គ្នាគួរតែសង្គាយនាកុងធម៌នោះ មិនគួរទាស់ទែងគ្នាឡើយ ព្រហ្មចរិយធម៌នេះ បិតរឋេរតាំងនៅអស់កាលជាយូរអង្វែង ដោយហេតុណា ហេតុនោះប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

(៤៩) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានធម៌ពីរ ។ ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងហើយដោយប្រពៃ យើងទាំងអស់គ្នាគួរតែសង្គាយនាកុងធម៌នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ពួកធម៌ពីរ ។ តើអ្វីខ្លះ ។ ពួកធម៌ពីរ ។ នោះគឺ នាម[1] ១ រូប[2] ១ ។ អវិជ្ជា[3] ១

---

១ ប្រែថាញុំងគ្នានឹងគ្នាឲ្យទន់ទៅក្នុងអារម្មណ៍ ជានដល់អរូបក្ខន្ធទាំង ៤ គឺវេទនា ១ សញ្ញា ១ សង្ខារ ១ វិញ្ញាណ ១ នឹងព្រះនិព្វាន ។ ២ ប្រែថារំនាស ថាលំបាក ដោយក្តៅព្រដាក់ជាដើម ជានដល់មហាភូតរូបទាំង ៤ នឹងឧបាទារូប ២៤ ។ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងអរិយសច្ចមានទុក្ខសច្ចជាដើម ។

ភវតណ្ហា ច ។ ភវទិដ្ឋិ ច វិភវទិដ្ឋិ ច ។ អហិរិកញ្ច អនោត្តប្បញ្ច ។ ហិរិ ច ឱត្តប្បញ្ច ។ ឧទ្ធច្ចសួតា ច ចាបលិត្តតា ច ។ សទ្ធាសួតា ច កល្យាណមិត្តតា ច ។ អាបត្តិកុសលតា ច អាបត្តិវុដ្ឋានកុសលតា ច ។ សមាបត្តិកុសលតា ច សមាបត្តិវុដ្ឋានកុសលតា ច ។ ធាតុកុសលតា ច មនសិការកុសលតា ច ។ អាយតនកុសលតា ច បដិច្ចសមុប្បាទកុសលតា ច ។ ឋានកុសលតា ច អដ្ឋានកុសលតា ច ។ អាជ្ជវញ្ច មទ្ទវញ្ច[1] ខន្តិ ច សោរច្ចញ្ច ។ សាខល្យញ្ច បដិសន្ថារោ ច ។ អវិហឹសា ច សោចេយ្យញ្ច ។ មុទ្ធសួតញ្ច អសម្មជ្ជញ្ញញ្ច ។ សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ។

---

๑ ឧ. អជ្ជវញ្ច លជ្ជវញ្ច ។ ម. អជ្ជវញ្ច មទ្ទវញ្ច ។ អដ្ឋកថាយម្បន អាជ្ជវំ លជ្ជវន្តំ ទិស្សតិ ។

កវឡឝ្ហា(១) ១ ។ កវឡទិដ្ឋិ(២) ១ វិកវឡទិដ្ឋិ(៣) ១ ។ សេចក្តីមិនខ្មាសបាប ១ សេចក្តីមិនក្តៅនឹងបាប ឬមិនខ្មាចបាប ១ ។ សេចក្តីខ្មាសបាប ១ សេចក្តីក្តៅនឹងបាប ១ ។ ភាវៈជាអ្នកដែលគេប្រដៅក្រ ១ ភាវៈជាអ្នកមានមិត្តអាក្រក់ ១ ។ ភាវៈជាអ្នកដែលគេប្រដៅងាយ ១ ភាវៈជាអ្នកមានមិត្តល្អ ១ ។ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាបត្តិ ១ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងការចេញចាកអាបត្តិ ១ ។ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងសមាបត្តិ ១ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងការចេញចាកសមាបត្តិ ១ ។ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងធាតុ ១ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ១ ។ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងអាយតនៈ ១ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងបដិច្ចសមុប្បាទធម៌ ១ ។ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងហេតុ ១ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងមិនមែនហេតុ ១ ។ សេចក្តីសូត្រត្រង់ ១ ចិត្តទន់ ១ ។ សេចក្តីអត់ធ្មត់ ១ ការប្រព្រឹត្តល្អឬសូត្រមិនគោងកាច ១ ។ ពាក្យពីរោះ ១ ការទូលពាក់ព័ន្ធ ១ ។ សេចក្តីមិនបៀតបៀន(៤) ១ សេចក្តីស្អាត(៥) ១ ។ សេចក្តីភ្ញាក់ភ្ញាល់សតិ ១ មិនដឹងខ្លួន ១ ។ សេចក្តីរឭក ១ ដឹងខ្លួន ១ ។

---

១ សេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីត្រេកត្រអាលក្នុងភព ។ ២ បានដល់សស្សតទិដ្ឋិ សេចក្តីយល់ឃើញថាលោកទៀង ។ ៣ បានដល់ឧច្ឆេទទិដ្ឋិ សេចក្តីយល់ឃើញថាសត្វស្លាប់ទៅសូន្យមិនកើតទៀតឡើយ ។ ៤ បានដល់ករុណា គឺសេចក្តីអាណិត អនុគ្រោះសត្វសត្វ ។ ៥ បានដល់មេត្តា គឺសេចក្តីរាប់អានស្រឡាញ់សត្វសត្វ ។

ឥន្ទ្រិយេសុ អកុត្តញ្ញុតា ច កោធនេ អមត្តញ្ញុតា ច ។
ឥន្ទ្រិយេសុ កុត្តញ្ញុតា ច កោធនេ មត្តញ្ញុតា ច ។
បដិសង្ខានពលញ្ច ភាវនាពលញ្ច ។ សតិពលញ្ច សមាធិពលញ្ច ។ សមថោ ច វិបស្សនា ច ។ សមថនិមិត្តញ្ច បគ្គហនិមិត្តញ្ច ។ បគ្គហោ ច អវិក្ខេបោ ច ។ សីលវិបត្តិ ច ទិដ្ឋិវិបត្តិ ច ។ សីលសម្បទា ច ទិដ្ឋិសម្បទា ច[1] ។ សីលវិសុទ្ធិ ច ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ច ។ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ខោ បន យថាទិដ្ឋិស្ស ច បជានំ ។ សំវេគោ ច សំវេជនីយេសុ ឋានេសុ សំវិគ្គស្ស ច យោនិសោ បជានំ ។ អសន្តុដ្ឋិតា ច កុសលេសុ ធម្មេសុ អប្បដិវានិតា ច បជានស្មឹ ។ វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច ។

---

๑ ម. សីលសម្បទា ច ទិដ្ឋិសម្បទា ច ។ សីលវិបត្តិ ច ទិដ្ឋិវិបត្តិ ច ។

ការៈជាអ្នកមិនគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ១ ការៈជាអ្នកមិនដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ ។ ការៈជាអ្នកគ្រប់គ្រងទ្វារក្នុងឥន្ទ្រិយទាំងឡាយ ១ ការៈជាអ្នកដឹងប្រមាណក្នុងភោជន ១ ។ កំឡាំងគឺប្រាជ្ញាជាគ្រឿងពិចារណា ១ កំឡាំងគឺការនា[1] ១ ។ កំឡាំងគឺសតិ ១ កំឡាំងគឺសមាធិ ១ ។ សមថៈ(ធម៌សម្រាប់រម្ងាប់ចិត្ត) ១ វិបស្សនា (ប្រាជ្ញាឃើញច្បាស់នូវនាមរូប) ១ ។ សមថនិមិត្ត[2] ១ បគ្គហនិមិត្ត[3] ១ ។ សេចក្តីព្យាយាម[4] ១ សេចក្តីមិនរាយមាយ[5] ១ ។ សីលវិសុទ្ធិ ១ ទិដ្ឋិវិសុទ្ធិ ១ ។ សីលសម្បទា ១ ទិដ្ឋិសម្បទា ១ ។ សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃសីល ១ សេចក្តីបរិសុទ្ធិនៃទិដ្ឋិ ១ ។ សេចក្តីមិនរាយមាយនៃទិដ្ឋិ គឺញាណទស្សនៈ ១ សេចក្តីព្យាយាមនៃបុគ្គលដែលមានសេចក្តីយល់ឃើញតាមពិត[6] ១ ។ សេចក្តីសង្វេគក្នុងហេតុ[7] ទាំងឡាយគួរសង្វេគ ១ សេចក្តីព្យាយាម[8] ដោយឧបាយរបស់បុគ្គលអ្នកមានចិត្តសង្វេគ ១ ។ សេចក្តីមិនសន្ដោសក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយ ១ ។ មិនរួញរាក្នុងសេចក្តីព្យាយាម ១ ។ វិជ្ជា[9] ១ វិមុត្តិ[10] ១ ។

---

១ សំដៅយកពោជ្ឈង្គទាំង៧ប្រការ ។ ២ ហេតុនៃសេចក្តីរម្ងាប់ចិត្ត បានដល់សម្មាសមាធិ ។ ៣ ហេតុនៃសេចក្តីព្យាយាម បានដល់សម្មាវាយាមៈ ។ ៤ បានដល់សម្មាវាយាមៈ ។ ៥ បានដល់សម្មាសមាធិ ។ ៦ សេចក្តីព្យាយាមដែលប្រកបដោយញាណទស្សនៈនោះ ។ ៧ បានដល់ជាតិទុក្ខ ជរាទុក្ខ មរណទុក្ខ ព្យាធិទុក្ខ ។ ៨ បានដល់សម្មប្បធានទាំង ៤ ។ ៩ បានដល់វិជ្ជា ៣ ។ ១០ បានដល់វិមុត្តិពីរ គឺចិត្តស្បុរអធិមុត្តិសេចក្តីរួចជាកនីវរណធម៌នៃចិត្ត បានដល់អរហត្តផល ១ ព្រះនិព្វាន ១ ។

๑เยว ญาณำ อนุปฺปาเท ญาณำ ฯ ส์เม เขา อาวุโส
เตน ภควตา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺม-
าสมฺพุทฺเธน เอวำ ธมฺมา สมฺมกฺขาตา ตสฺส สาวโกว
สิกฺขิตพฺพำ ฯ เป ฯ สุขาย เขวมนุสฺสฺญตฺติ[๑] ฯ

สงฺคีติยุกำ นิฏฺฐิตำ[๒] ฯ

(๙๙) อตฺถิ เขา อาวุโส เตน ภควตา ชานตา
ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ตโย ธมฺมา
สมฺมกฺขาตา ตสฺส สาวโกว สิกฺขิตพฺพำ ฯ เป ฯ
อตฺถาย หิตาย สุขาย เขวมนุสฺสฺญำ ฯ กตเม
ตโย ธมฺมา[๓] ฯ สีลิ อกุสลมูลานิ โลภโก
อกุสลมูลำ โทสโก อกุสลมูลำ โมหโก
อกุสลมูลำ ฯ สีลิ กุสลมูลานิ อโลภโก

---

๑ ฉ. ม. เขวมนุสฺสฺญำ ฯ ๒ ฉ. ม. สงฺคีติยุกำ นิฏฺฐิตนฺติ ๘ ทิสฺสติ ฯ
๓ ฉ. ม. กตเม ตโย ฯ

សេចក្តីដ៏ឆ្ងាកអរិយមគ្គជាគ្រឿងអស់ទៅនៃកិលេស ១ សេចក្តីដ៏ឆ្ងាកអរិយផល ដែលធ្វើសត្វមិនឲ្យកើតឡើងដោយបដិសន្ធិ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ងាយ នេះឯងជាពួកធម៌ពីរ ។ ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងទុកហើយដោយប្រពៃ យើងពាំងអស់គ្នា គួរតែសង្គាយនាក្នុងធម៌នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សពាំងឆ្ងាយ ។

ចប់ ពួកធម៌ពីរ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(៤៨) ម្នាលអាវុសោពាំងឆ្ងាយ មានពួកធម៌បី ។ ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងទុកហើយដោយប្រពៃ គួរតែយើងពាំងអស់គ្នា សង្គាយនាក្នុងធម៌នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សពាំងឆ្ងាយ ។ ពួកធម៌បី ។ តើអ្វីខ្លះ ។ ពួកធម៌បី ។ គឺឫសអកុសល ៣ យ៉ាង គឺលោភៈជាឫសនៃអកុសល ១ ទោសៈជាឫសនៃអកុសល ១ មោហៈជាឫសនៃអកុសល ១ ។ ឫសកុសល ៣ យ៉ាងគឺ អលោភៈ

កុសលមូលំ អនោសោ កុសលមូលំ អមោហោ កុសលមូលំ ។ តីណិ ទុច្ចរិតានិ កាយទុច្ចរិតំ វចី-ទុច្ចរិតំ មនោទុច្ចរិតំ ។ តីណិ សុចរិតានិ កាយសុចរិតំ វចីសុចរិតំ មនោសុចរិតំ ។ តយោ អកុសលវិតក្កា កាមវិតក្កា ព្យាបាទវិតក្កា(១) វិហឹសាវិតក្កោ ។ តយោ កុសលវិតក្កា នេក្ខម្មវិតក្កោ អព្យាបាទ-វិតក្កោ អវិហឹសាវិតក្កោ ។ តយោ អកុសលសង្កប្បា កាមសង្កប្បោ ព្យាបាទសង្កប្បោ វិហឹសាសង្កប្បោ ។ តយោ កុសលសង្កប្បា នេក្ខម្មសង្កប្បោ អព្យាបាទ-សង្កប្បោ អវិហឹសាសង្កប្បោ ។ តិស្សោ អកុសល-សញ្ញា កាមសញ្ញា ព្យាបាទសញ្ញា វិហឹសាសញ្ញា ។ តិស្សោ កុសលសញ្ញា នេក្ខម្មសញ្ញា អព្យាបាទសញ្ញា

---

១ ឧ ព្យាបាទវិតក្កោ ។

ឫសនៃកុសល ១ អនោសៈ ជាឫសនៃកុសល ១ អមោហៈ ជាឫសនៃកុសល ១ ។ ទុច្ចរិត ៣ យ៉ាង គឺ ទុច្ចរិតដោយកាយ ១ ទុច្ចរិតដោយវាចា ១ ទុច្ចរិតដោយចិត្ត ១ ។ សុចរិត ៣ យ៉ាង គឺ សុចរិតដោយកាយ ១ សុចរិតដោយវាចា ១ សុចរិតដោយចិត្ត ១ ។ សេចក្តីត្រិះរិះជាអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយកាម ១ សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយព្យាបាទ ១ សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយការបៀតបៀន ១ ។ សេចក្តីត្រិះរិះជាកុសល ៣ យ៉ាង គឺ សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយការចេញចាកកាម ១ សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយការមិនព្យាបាទ ១ សេចក្តីត្រិះរិះប្រកបដោយការមិនបៀតបៀន ១ ។ តម្រិះជាអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ តម្រិះប្រកបដោយកាម ១ តម្រិះប្រកបដោយការព្យាបាទ ១ តម្រិះប្រកបដោយការបៀតបៀន ១ ។ តម្រិះជាកុសល ៣ យ៉ាង គឺ តម្រិះប្រកបដោយការចេញចាកកាម ១ តម្រិះប្រកបដោយការមិនព្យាបាទ ១ តម្រិះប្រកបដោយការមិនបៀតបៀន ១ ។ សេចក្តីសំគាល់ជាអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ សេចក្តីសំគាល់ប្រកបដោយកាម ១ សេចក្តីសំគាល់ប្រកបដោយព្យាបាទ ១ សេចក្តីសំគាល់ប្រកបដោយការបៀតបៀន ១ ។ សេចក្តីសំគាល់ជាកុសល ៣ យ៉ាង គឺ សេចក្តីសំគាល់ប្រកបដោយការចេញចាកកាម ១ សេចក្តីសំគាល់ប្រកបដោយការមិនព្យាបាទ ១

อหิงฺสาสญฺญา ฯ ตีสฺสฺวา อกุสลชาตุยา กาม-
ชาตุ พฺยาปาทชาตุ วิหึสาชาตุ ฯ ตีสฺสฺวา กุสล-
ชาตุยา เนกฺขมฺมชาตุ อพฺยาปาทชาตุ อวิหึสาชา-
ตุ ฯ อปรปิ ตีสฺสฺวา ชาตุยา กามชาตุ รูปชาตุ
อรูปชาตุ ฯ อปรปิ ตีสฺสฺวา ชาตุยา รูปชาตุ
อรูปชาตุ นิโรธชาตุ ฯ อปรปิ ตีสฺสฺวา ชาตุยา
หีนชาตุ มชฺฌิมชาตุ ปณีตชาตุ[๑] ฯ ตีสฺสฺวา
ตณฺหา กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา ฯ อปรปิ
ตีสฺสฺวา ตณฺหา กามตณฺหา รูปตณฺหา อรูปตณฺหา ฯ

---

๑ ฉ. หีนา ชาตุ มชฺฌิมา ชาตุ ปณีตา ชาตุ ฯ

សេចក្តីសំគាល់ប្រកបដោយការមិនបៀតបៀន ១ ។ ជាតុជាអកុសល ៣ យ៉ាង គឺ ជាតុប្រកបដោយកាម[1]១ ជាតុប្រកបដោយព្យាបាទ ១ ជាតុប្រកបដោយការបៀតបៀន ១ ។ ជាតុជាកុសល ៣ យ៉ាង គឺ ជាតុប្រកបដោយការចេញចាកកាម[2]១ ជាតុប្រកបដោយការមិនព្យាបាទ ១ ជាតុប្រកបដោយការមិនបៀតបៀន ១ ។ ជាតុ ៣ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ ជាតុប្រកបដោយកាម[3] ១ ជាតុប្រកបដោយរូប ១ ជាតុប្រកបដោយអរូប ១ ។ ជាតុ ៣ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ ជាតុប្រកបដោយរូប ១ ជាតុប្រកបដោយអរូប ១ ជាតុប្រកបដោយសេចក្តីរលត់ គឺ ព្រះនិព្វាន ១ ។ ជាតុ ៣ យ៉ាងដទៃទៀតគឺ ជាតុយ៉ាងទាប[4] ១ ជាតុយ៉ាងកណ្តាល[5] ១ ជាតុយ៉ាងទុត្តម[6] ១ ។ តណ្ហា ៣ យ៉ាង គឺ កាមតណ្ហា[7] ១ ភវតណ្ហា[8] ១ វិភវតណ្ហា[9] ១ ។ តណ្ហា ៣ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ កាមតណ្ហា ១ រូបតណ្ហា[10] ១ អរូបតណ្ហា[11] ១ ។

---

១ ក្នុងទីនេះសំដៅយកមិច្ឆាសង្កប្ប គឺតម្រិះខុស ។ ២ ក្នុងទីនេះសំដៅយកសម្មាសង្កប្ប គឺតម្រិះត្រូវ ។ ៣ ជាតុក្នុងទីនេះ សំដៅយកភព ។ ៤ សំដៅយកអកុសលចិត្តុប្បាទទាំង ១២ ។ ៥ សំដៅយកតេភូមិកធម៌ ក្រៅអំពីអកុសលចិត្តុប្បាទនោះ ។ ៦ សំដៅយកនវលោកុត្តរធម៌ ។ ៧ ឧទ្ទដិលតម្រេកដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាមគុណទាំង ៥ ។ ៨ សេចក្តីអាល័យក្នុងឈាន ក្នុងរូបភពនឹងអរូបភព ឬតម្រេកប្រកបដោយសស្សតទិដ្ឋិ ។ ៩ តម្រេកប្រកបដោយឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ១០ ធម្មារាគក្នុងរូបភព ។ ១១ ធម្មារាគក្នុងអរូបភព ១ ។

អមរាបិ តំសេដ្ឋា តណ្ហា រូបតណ្ហា អរូបតណ្ហា
និរោធតណ្ហា ។ តីណិ សញ្ញោជនានិ សក្កាយ-
ទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្ពតបរាមាសោ ។ តយោ
អាសវា កាមាសវោ ភវាសវោ អវិជ្ជាសវោ ។
តយោ ភវា កាមភវោ រូបភវោ អរូបភវោ ។
តំសេដ្ឋា ឈានា កាមេសនា ភវេសនា ព្រហ្មចរិ-
យេសនា ។ តំសេដ្ឋា វិនា សេយ្យោហមស្មីតិ វិនា
សទិសោហមស្មីតិ វិនា ហីនោហមស្មីតិ វិនា ។
តយោ អទ្ធា អតីតោ អទ្ធា អនាគតោ អទ្ធា
បច្ចុប្បន្នោ អទ្ធា ។ តយោ អទ្ធា សក្កាយោ

តណ្ហា ៣ យ៉ាង ដូចម្តេចខ្លះ គឺ រូបតណ្ហា ១ អរូបតណ្ហា ១ និរោធតណ្ហា(១) ១ ។ សញ្ញោជនៈ ៣ យ៉ាង គឺ សក្កាយទិដ្ឋិ(២) ១ វិចិកិច្ឆា(៣) ១ សីលព្វតបរាមាស(៤) ១ ។ អាសវៈ ៣ យ៉ាង គឺ កាមាសវៈ(៥) ១ ភវាសវៈ(៦) ១ អវិជ្ជាសវៈ(៧) ១ ។ កម ៣ យ៉ាង គឺ កាមកម(៨) ១ រូបកម(៩) ១ អរូបកម(១០) ១ ។ ការសែ្វងរក ៣ យ៉ាង គឺ ការសែ្វងរកកាម ១ សែ្វងរកភព ១ សែ្វងរកព្រហ្មចរិយធម៌(១១) ១ ។ មានៈ ៣ យ៉ាង គឺ មានៈថាអាត្មាអញប្រសើរជាងគេ ១ មានៈថាអាត្មាអញស្មើនឹងគេ ១ មានៈថាអាត្មាអញអន់ជាងគេ ១ ។ កាល ៣ យ៉ាង គឺ អតីតកាល ១ អនាគតកាល ១ បច្ចុប្បន្នកាល ១ ។ អទ្ធានៈ គឺចំណែក ៣ យ៉ាង គឺ

---

១ តម្រេកប្រកបដោយឧច្ឆេទទិដ្ឋិ ។ ២ សេចក្តីយល់ខុសមានតៅក្នុងកាយ ដែលខន្ធទាំង ៥ មានរូបក្ខន្ធជាដើម ។ ៣ សេចក្តីសង្ស័យក្នុងគុណព្រះរត្នត្រ័យជាដើម ។ ៤ សេចក្តីប្រកាន់ខុសដោយសីលនឹងវត្ត គឺប្រកាន់សីលនឹងវត្តខាងក្រៅព្រះពុទ្ធសាសនា ដែលមិនបរិសុទ្ធថាជាបរិសុទ្ធវិញ ។ ៥ ក្នុងគម្ពីរធម្មសង្គណីថា សេចក្តីត្រេកត្រអាលក្នុងកាមហៅថា កាមាសវៈ។ ៦ សេចក្តីត្រេកត្រអាលក្នុងភពហៅថា ភវាសវៈ ។ ៧ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ ជាដើមហៅថាអវិជ្ជា ។ ឯអាសវសព្ទនេះប្រែថាគ្រាំគៅអស់កាលយូរ ។ ៨ ប្រទេសជាទីកើតនៃសត្វដែលមានអារម្មណ៍ប្រកបដោយកាម រាប់តាំងអំពីអវីចិនរកហួតដល់កាមាវចរទេវលោក ។ ៩ ប្រទេសជាទីកើតនៃសត្វដែលប្រកបដោយរូបដ្ឋាន គឺរូបព្រហ្មទាំង ១៦ ជាន់។ ១០ ប្រទេសជាទីកើតនៃសត្វដែលប្រកបដោយអរូបដ្ឋាន គឺអរូបព្រហ្មទាំង ៤ ជាន់ ។ ១១ ជាន់ដល់មិច្ឆាទិដ្ឋិមានសស្សតទិដ្ឋិជាដើម ។

អត្តា សក្កាយសមុទយោ អត្តា សក្កាយនិរោធោ អត្តា ។ តំសេ្ប វេទនា សុខា វេទនា ទុក្ខា វេទនា អទុក្ខមសុខា វេទនា ។ តំសេ្ប ទុក្ខតា ទុក្ខទុក្ខតា សង្ខារទុក្ខតា វិបរិណាមទុក្ខតា ។ តយោ រាសី មិច្ឆត្តនិយតោ រាសិ សម្មត្តនិយតោ រាសិ អនិយតោ រាសិ ។ តំសេ្ប កង្ខា អតីតំ វា អទ្ធានំ អារព្ភ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ជាតិមុច្ឆតិ ន សម្បសីទតិ អនាគតំ វា អទ្ធានំ អារព្ភ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ជាតិមុច្ឆតិ ន សម្បសីទតិ ឯតរហិ វា បច្ចុប្បន្នំ អទ្ធានំ អារព្ភ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ជាតិមុច្ឆតិ ន សម្បសីទតិ ។ តីណិ តថាគតស្ស អារក្ខេយ្យានិ បរិសុទ្ធកាយសមាចារោ អារុឡោ តថាគតោ ន តថាគតស្ស កាយទុច្ចរិតំ យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ

សក្កាយ(១)ជាចំណែក១ ធម៌ជាគ្រឿងកើត(២)នៃសក្កាយជាចំណែក ១ ធម៌ជាគ្រឿងរលត់(៣)នៃសក្កាយជាចំណែក ១ ។ វេទនា ៣ យ៉ាងគឺ សុខវេទនា ១ ទុក្ខវេទនា ១ អទុក្ខមសុខវេទនា ១ ។ សេចក្តីលំបាក ៣ យ៉ាងគឺ លំបាកព្រោះសេចក្តីទុក្ខ(៤)១ លំបាកព្រោះសង្ខារ(៥)១ លំបាកព្រោះសេចក្តីប្រែប្រួល(៦)១ ។ គំនរ ៣ យ៉ាង គឺ សភាវៈខ្មុសដ៏ខៀងខាត់(៧)ជាគំនរ ១ សភាវៈត្រូវដ៏ខៀងខាត់(៨)ជាគំនរ ១ សភាវៈមិនខៀងខាត់(៩)ជាគំនរ ១ ។ សេចក្តីសង្ស័យ ៣ យ៉ាងគឺ បុគ្គលរមែងសង្ស័យងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តសឹប មិនជ្រះស្រឡះព្រោះប្រារព្ធនូវអតីតកាល ១ សង្ស័យងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តសឹប មិនជ្រះស្រឡះព្រោះប្រារព្ធនូវអនាគតកាល ១ សង្ស័យងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តសឹប មិនជ្រះស្រឡះព្រោះប្រារព្ធនូវបច្ចុប្បន្នកាល ១ ។ អំពើដែលព្រះតថាគត មិនចាំបាច់រក្សាឬរក៏មាន ៣ យ៉ាង គឺ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រះតថាគតមានកាយសមាចារបរិសុទ្ធ ព្រះតថាគត គប្បីរក្សា នូវកាយទុច្ចរិតណាថា

---

១ បានដល់ខន្ធទាំង ៥ ។ ២ បានដល់បុរិមតណ្ហា ។ ៣ បានដល់ព្រះនិព្វាន ។ ៤ បានដល់ទុក្ខវេទនា ។ ៥ បានដល់ខន្ធបញ្ចកៈវេទនា ។ ៦ បានដល់សុខវេទនា បានសេចក្តីថា បើសេចក្តីសុខប្រែប្រួលទៅហើយ សេចក្តីទុក្ខក៏ត្រឡប់កើតឡើងវិញ ។ ៧ បានដល់និយតមិច្ឆាទិដ្ឋិនឹងអនន្តរិយកម្មទាំង ៥ ។ ៨ បានដល់អរិយមគ្គទាំង ៤ ។ ៩ បានដល់ធម៌ជាទៃបាកធម៌ទាំង ៣ ពួកនោះ គឺនិយតមិច្ឆាទិដ្ឋិ ១ អនន្តរិយកម្ម ១ អរិយមគ្គ ១ ។

មា មេ ឥធំ បវេ អញ្ញាសីតិ បរិសុទ្ធវិសមា-
ចារេ អាវុសោ តថាគតោ ឧត្តិ តថាគតស្ស
វិធីឧច្ចរិតំ យំ តថាគតោ រក្ខេយ្យ មា មេ ឥធំ
បវេ អញ្ញាសីតិ បរិសុទ្ធមនោសមាចារេ អាវុសោ
តថាគតោ ឧត្តិ តថាគតស្ស មនោឧច្ចរិតំ យំ
តថាគតោ រក្ខេយ្យ មា មេ ឥធំ បវេ អញ្ញា-
សីតិ ។ តយោ កិញ្ចនា ភវតោ កិញ្ចនំ ទោសោ
កិញ្ចនំ មោហោ កិញ្ចនំ ។ តយោ អក្តិ ភវតក្តិ
ទោសក្តិ មោហក្តិ ។ អបរេបិ តយោ អក្តិ អាហុ-
នេយ្យក្តិ ទក្ខិណេយ្យក្តិ តហាបតក្តិ(๑) ។ តិវិ-
ធេន រូបសង្គហោ សនិទស្សនសប្បដិឃរូបំ អនិ-
ទស្សនសប្បដិឃរូបំ អនិទស្សនអប្បដិឃរូបំ(๒) ។

---

๑ ខ. ម. តហាបតក្តិ ទក្ខិណេយ្យក្តិ ។ ๒ ខ. ម. សនិទស្សនសប្បដិឃំ រូបំ អនិទស្សន-
សប្បដិឃំ រូបំ អនិទស្សនអប្បដិឃំ រូបំ ។

អ្នកដទៃកុំបីដឹងនូវកាយទុច្ចរិតរបស់អញនេះ កាយទុច្ចរិតនោះមិនមានដល់ព្រះតថាគតឡើយ ១ ម្នាលអាវុសោ តាំងពីដើមរៀងមក ព្រះតថាគតមានវចីសមាចារបរិសុទ្ធ ព្រះតថាគតគប្បីរក្សានូវវចីទុច្ចរិតណាថា អ្នកដទៃកុំបីដឹងនូវវចីទុច្ចរិតរបស់អញនេះ វចីទុច្ចរិតនោះ មិនមានដល់ព្រះតថាគតឡើយ ១ ម្នាលអាវុសោ តាំងពីដើមរៀងមក ព្រះតថាគត មានមនោសមាចារបរិសុទ្ធ ព្រះតថាគត គប្បីរក្សានូវមនោទុច្ចរិតណាថា អ្នកដទៃកុំបីដឹងនូវមនោទុច្ចរិតរបស់អញនេះ មនោទុច្ចរិតនោះ មិនមានដល់ព្រះតថាគតឡើយ ១ ។ កង្វល់ ៣ យ៉ាង គឺ ពាគ:ជាកង្វល់ ១ ទោស:ជាកង្វល់ ១ មោហ:ជាកង្វល់ ១ ។ ភ្លើង ៣ យ៉ាង ភ្លើងគឺពាគ: ១ ភ្លើងគឺទោស: ១ ភ្លើងគឺមោហ:១ ។ ភ្លើង ៣ យ៉ាងដទៃទៀត ភ្លើងគឺអាហុនេយ្យបុគ្គល ១ ភ្លើងគឺទក្ខិណេយ្យបុគ្គល ១ ភ្លើងគឺគហបតី ១ ។ ការរាប់នូវរូបដោយចំណែក ៣ គឺ រូបប្រកបដោយការឃើញផង ប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង(១)១ រូបមិនប្រកបដោយការឃើញ តែប្រកបដោយការប៉ះពាល់(២)១ រូបមិនប្រកបដោយការឃើញផង មិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់ផង(៣)១ ។

---

១ បានដល់រូបាយតនៈតែមួយយ៉ាង ។ ២ បានដល់អាយតនៈទាំង ៩ គឺចក្ខាយតនៈ ១ សោតាយតនៈ ១ ឃានាយតនៈ ១ ជិវ្ហាយតនៈ ១ កាយាយតនៈ ១ សទ្ទាយតនៈ ១ គន្ធាយតនៈ ១ រសាយតនៈ ១ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ១ ។ ៣ បានដល់សុទ្ធរូបក្រៅអំពីអាយតនៈទាំង ១០ ។

តយោ សង្ខារា បុញ្ញាភិសង្ខារោ អបុញ្ញាភិសង្ខារោ

អានេញ្ជាភិសង្ខារោ ។ តយោ បុគ្គលា សេក្ខោ

បុគ្គលោ អសេក្ខោ បុគ្គលោ នេវសេក្ខោ នាសេក្ខោ

បុគ្គលោ ។ តយោ ធាតុយោ ជាតិធាតុ ធម្មធាតុ

សម្មតិធាតុ ។ តីណិ បុញ្ញកិរិយាវត្ថូនិ ទានមយំ

បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ សីលមយំ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ភាវនាមយំ

បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ។ តីណិ ចោទនាវត្ថូនិ ទិដ្ឋេន សុតេន

បរិសង្កាយ ។ តិស្សោ កាមុបបត្តិយោ សង្ខារុបេក្ខោ

សង្ខារ ៣ យ៉ាង គឺ បុញ្ញាភិសង្ខារ[1]១ អបុញ្ញាភិសង្ខារ[2]១ អានេញ្ជាភិសង្ខារ[3]១ ។ បុគ្គល ៣ ពួក គឺ បុគ្គលជាសេក្ខៈ[4]១ បុគ្គលជាអសេក្ខៈ[5]១ បុគ្គលមិនមែនជាសេក្ខៈមិនមែនជាអសេក្ខៈ[6]១ ។ កិក្ខុចាស់មាន ៣ ពួក គឺ ចាស់ដោយជាតិ១ ចាស់ដោយធម៌១ ចាស់ដោយការសន្មតិ១ ។ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុ ៣ យ៉ាង គឺ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុសម្រេចដោយទាន១ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុសម្រេចដោយសីល ១ បុញ្ញកិរិយាវត្ថុសម្រេចដោយភាវនា ១ ។ ហេតុនៃការចោទ ៣ យ៉ាង គឺ ដោយឃើញ[7]១ ដោយឮ[8]១ ដោយរង្កៀស[9]១ ។ ការសេពគាម ៣ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំង ឮ ឃ

---

១ បានដល់បេតនា ១៣ គឺកាមាវចរកុសលបេតនា ៨ នឹងរូបាវចរកុសលបេតនា ៥ ប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចភាវនា ។ ២ បានដល់អកុសលបេតនា ១២ ។ ៣ បានដល់អរូបាវចរកុសលបេតនា ៤ ប្រព្រឹត្តទៅដោយអំណាចភាវនា ។ ឯសង្ខារសេពួនេះប្រែថាសភាវៈធ្វើនូវសហជាតធម៌នឹងសម្បយុត្តធម៌ឲ្យជាគំនរ ។ ៤ បានដល់បុគ្គល ៧ ពួក មានបុគ្គលដល់នូវសោតាបត្តិមគ្គជាដើម មានកុគ្គលដែលបានដល់នូវអរហត្តមគ្គជាទីបំផុត ។ ៥ បានដល់អរហត្តផល ។ ៦ បានដល់បុគ្គលជាបុថុជ្ជន ។ ៧ ឃើញនូវការល្មើសដោយមំសចក្ខុ ឬទិព្វចក្ខុ ហើយចោទ ។ ៨ ឮសំដីរបស់បុគ្គលជាទៃដោយបរកតិសោត ឬទិព្វសោត ហើយចោទ ។ ៩ ចោទដោយសេចក្តីរង្កៀស ព្រោះឃើញ ព្រោះឮ ព្រោះប៉ះពាល់ ដោយឃានបសាទ ជិវ្ហាបសាទ កាយបសាទ ។

សត្តា បច្ចុបដ្ឋិតការា តេ បច្ចុបដ្ឋិតេសុ ការ.
មេសុ វសំ វត្តេន្តិ សេយ្យថាបិ មនុស្សា ឯកច្ចេ
ច នេក ឯកច្ចេ ច វិនិចាតិការា អយំ បឋមា
ការមុបបត្តិ សង្គាវុសោ សត្តា ឯម្ចិតការា តេ
ឯម្ចិនិត្វា ឯម្ចិនិត្វា(๑) ការមេសុ វសំ វត្តេន្តិ សេយ្យ-
ថាបិ នេក ឯម្ចានរតី អយំ ទុតិយា ការមុបបត្តិ
សង្គាវុសោ សត្តា បរនិម្ចិតការា តេ បរនិម្ចិតេសុ
ការមេសុ វសំ វត្តេន្តិ សេយ្យថាបិ នេក បរនិម្ចិត-
វសវត្តី អយំ តតិយា ការមុបបត្តិ ។ តំសេ្ច សុ-
ខុបបត្តិយោ សង្គាវុសោ សត្តា សុខំ ខុប្បាទេត្វា
ខុប្បាទេត្វា សុខំ វិហរន្តិ សេយ្យថាបិ នេក ព្រហ្ម-
ការយិការ អយំ បឋមា សុខុបបត្តិ សង្គាវុសោ សត្តា
សុខេន អកិសង្គា បរិសង្គា បរិប្ឆុក បរិប្ឆុដា តេ

---

๑ ឧ. ឯម្ចេត្វា ឯម្ចេត្វា ។

ពួកសត្វមានតាមតាំងឡើង ពួកសត្វទាំងនោះធ្វើអំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ
ក្នុងកាមទាំងឡាយដែលតាំងឡើង ដូចជាមនុស្សទាំងអស់ ទាំងទេវតា
ពួក(១) ខ្លះ ទាំងវិនិបាតិក(២) ពួកខ្លះ នេះជាការសេពកាមទី ១ ម្នាល
អាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វមានកាមដែលខ្លួនធ្វើតហើយ ពួកសត្វ
ទាំងនោះ លុះធ្វើតហើយ ។ ក៏ធ្វើអំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាមទាំង
ឡាយ ដូចជាពួកទេវតា ក្នុងជាន់និម្មានរតី នេះជាការសេពកាមទី ២
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វមានកាមដែលទេវតាជាចៃនិម្មិតឲ្យ ពួក
សត្វទាំងនោះ ធ្វើអំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅក្នុងកាមទាំងឡាយ ដែលទេវតា
ជាចៃនិម្មិតឲ្យ ដូចជាពួកទេវតាក្នុងជាន់បរនិម្មិតវសវត្តី នេះជាការសេព
កាមទី ៣ ។ ការបាននូវសេចក្តីសុខ ៣ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
មានពួកសត្វធ្វើនូវសេចក្តីសុខ(៣) ឲ្យកើតឡើងរឿយ ។ ហើយខលួនក៏
សេចក្តីសុខ (នោះ) ដូចជាពួកទេវតានៅក្នុងពួកព្រហ្មលោក នេះជាការ
បាននូវសេចក្តីសុខទី ១ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលជោក
ជាំជ្រួតជ្រាបបរិបូណ៌ពាល់ត្រូវដោយសេចក្តីសុខហើយ ពួកសត្វទាំងនោះ

---

១ បានដល់តាមរបៀរទេវតាទាំង ៤ ជាន់ គឺ ចាតុម្មហារាជិកា ១ តាវតឹង្ស ១ យាមា ១
តុសិត ១ ។ ២ បានដល់អបាយិកសត្វទាំង ៣ រៀបលែងនរកៈចេញ ។ ៣ អដ្ឋកថា ថា ធ្វើ
សេចក្តីសុខក្នុងបឋមជ្ឈានខាងក្រោមឲ្យកើត ហើយសោយនូវសេចក្តីសុខ ដែលកើតអំពីផល
របស់ឈានជាខាងលើ ។

កេនាចិ កេរហាចិ ខុទ្ទានំ ខុទ្ទានេន្តិ អហោ សុខំ
អហោ សុខន្តិ សេយ្យថាបិ នេរ៉ា អាភស្សរា អយំ
ឧត្តរិយា សុខុបមត្តំ សត្តាវុសោ សត្តា សុខេន
អភិសន្ទា បរិសន្ទា បរិប្ផរ បរិប្ផុដា តេ សន្តំយេវ
សំតុសិតា[1] ចិត្តសុខំ បដិវេទេន្តិ[2] សេយ្យថាបិ
នេរ៉ា សុភកិណ្ហា[3] អយំ តតិយា សុខុបមត្តំ ។
តិស្សោ បញ្ញា សេក្ខា បញ្ញា អសេក្ខា បញ្ញា
នេវសេក្ខានាសេក្ខា បញ្ញា ។ អបរាបិ តិស្សោ បញ្ញា
ចិន្តាមយា បញ្ញា សុតមយា បញ្ញា ភាវនាមយា
បញ្ញា ។ តីណាវុជានិ សុត្តានិ បរិវេកានិ បញ្ញានិ ។
តីណិន្ទ្រិយានិ អនញ្ញតញ្ញស្សាមីតន្ទ្រិយំ អញ្ញិន្ទ្រិយំ

---

១ សន្ធិសំតានំ កត្តបិ ចោត្តរេ ទិស្សតិ ។ ឱ. តុសិតា ។ ២ ឱ. សុខំ បដិសំវេទេន្តិ ។
៣ ឱ. សុភកិណ្ហា ។

ដូនកាលបន្ទឹមទានកងកាលម្តង ៗ ថា សុខំ ណាសំ ហិ សុខំ ណាសំ ហិ ដូច
ជាពួកទេវតានៅក្នុងជាន់អាភស្សរព្រហ្មលោក នេះជាការបានន្ទូវសេចក្តី
សុខទី ២ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វដែលជោកជាំដ្រួតជ្រាប
បរិបូណ៌ពាល់ត្រូវដោយសេចក្តីសុខហើយ ពួកសត្វទាំងនោះសន្តោសនឹង
សេចក្តីសុខដ៏ល្អិតប៉ុណ្ណោះ ទទួលសេចក្តីសុខកងចិត្តដូចពួកទេវតានៅ
កងជាន់សុភកិណ្ហព្រហ្មលោក នេះជាការបានន្ទូវសេចក្តីសុខទី ៣ ។
បញ្ញា ៣ យ៉ាង គឺ បញ្ញាជារបស់សេក្ខបុគ្គល ១ បញ្ញាជារបស់អសេក្ខ-
បុគ្គល ១ បញ្ញាជារបស់នេវសេក្ខានាសេក្ខបុគ្គល ១ ។ បញ្ញា ៣ យ៉ាងដទៃ
ទៀត គឺបញ្ញាសម្រេចមកអំពីការគិត ១ បញ្ញាសម្រេចមកអំពីការស្តាប់ ១
បញ្ញាសម្រេចមកអំពីការចំរើន ១ ។ អាវុធ ៣ យ៉ាង ជានដល់អាវុធគឺ
សុតៈ (ពុទ្ធវចនៈ) ១ អាវុធគឺសេចក្តីស្ងាត់[1] ១ អាវុធគឺបញ្ញា ១ ។
ឥន្ទ្រិយ ៣ យ៉ាង គឺ ឥន្ទ្រិយដែលកើតឡើងដល់បុគ្គលអ្នកប្រតិបត្តិដោយ
គិតថា អាត្មាអញនឹងបានដឹងនូវធម៌ដែលមិនទាន់បានដឹង (សោតាបត្តិ-
មគ្គញាណ) ១ ឥន្ទ្រិយគឺញាណជាគ្រឿងដឹងច្បាស់ (សោតាបត្តិផល-
ញាណ ។ ល ។ អរហត្តមគ្គញាណ) ១ ឥន្ទ្រិយគឺសេចក្តីដឹងក្នុងធម៌

---

[1] ស្ងាត់កាយ ស្ងាត់ចិត្ត ស្ងាត់ចាកឧបធិ ។

អញ្ញាតាវិន្ទ្រិយំ ។ តីណិ ចក្ខូនិ មំសចក្ខុ ទិព្ព-
ចក្ខុ បញ្ញាចក្ខុ ។ តិស្សោ សិក្ខា អធិសី-
លសិក្ខា អធិចិត្តសិក្ខា អធិបញ្ញាសិក្ខា ។
តិស្សោ ភាវនា កាយភាវនា ចិត្តភាវនា បញ្ញា-
ភាវនា ។ តីណិ អនុត្តរិយានិ(១) ទស្សនានុត្ត-
រិយំ បដិបទានុត្តរិយំ វិមុត្តានុត្តរិយំ ។ តយោ
សមាធី សវិតក្កសវិចារោ(២) សមាធិ អវិតក្កវិចារ-
មត្តោ(៣) សមាធិ អវិតក្កវិចារោ(៤) សមាធិ ។

---

១ ឱ. តីណានុត្តរិយានិ ។ ២ ឱ. សវិតក្កោ សវិចារោ ។ ៣ ឱ. អវិតក្កោ វិចារមត្តោ ។
៤ ឱ. អវិតក្កោ អវិចារោ ។

ដែលបុគ្គលគួរដឹង ឋ្លាស់ជាធម៌ដល់នូវទីបំផុតនៃកិច្ចដោយកិរិយាដឹង (អរ-
ហត្តផលញ្ញាណ) ១ ៗ ចក្ខុ ៣ យ៉ាង គឺ មំសចក្ខុ[1] ១ ទិព្វចក្ខុ[2] ១
បញ្ញាចក្ខុ[3] ១ ៗ សិក្ខា ៣ យ៉ាង គឺ អធិសីលសិក្ខា[4] ១ អធិចិត្ត-
សិក្ខា[5] ១ អធិប្បញ្ញាសិក្ខា[6] ១ ៗ ភាវនា ៣ យ៉ាង គឺ កាយភាវនា[7] ១
ចិត្តភាវនា[8] ១ បញ្ញាភាវនា[9] ១ ៗ អនុត្តរិយៈ ៣ យ៉ាង គឺ
ទស្សនានុត្តរិយៈ[10] ការឃើញដ៏ប្រសើរ ១ បដិបទានុត្តរិយៈ[11] សេចក្តី
ប្រតិបត្តិដ៏ប្រសើរ ១ វិមុត្តានុត្តរិយៈ[12] ការរួចចាកកិលេសដ៏ប្រសើរ ១ ៗ
សមាធិ ៣ យ៉ាង គឺ សមាធិប្រកបដោយវិតក្កវិចារៈ[13] ១ សមាធិមិនមាន
វិតក្កៈ មានត្រឹមតែវិចារៈ[14] ១ សមាធិមិនមានវិតក្កទុធ្ឍវិចារៈ[15] ១ ៗ

---

១ បានដល់ភ្នែកសាច់ធម្មតា ព័ចក្ខុបសាទ ។ ២ បានដល់ញាណដែលអាស្រ័យនូវ
ពន្លឺ ។ ៣ បានដល់លោកិយមញ្ញា ឆឹងលោកុត្តរបញ្ញា ។ ៤ បានដល់ជាតិមោក្ខសំវរសីល ។
៥ បានដល់ឈានជាទីតាំងនៃវិបស្សនា ។ ៦ បានដល់វិបស្សនា ។ ៧ បានដល់កាយរបស់
ព្រះវិណាស្រ្តដែលប្រព្រឹត្តទៅក្នុងទ្វារទាំង ៥ ។ ៨ បានដល់សមាបត្តិទាំង ៨ ។ ៩ បាន
ដល់អរហត្តផលបញ្ញា ។ ១០ បានដល់វិបស្សនា ។ ១១ បានដល់មគ្គ ។ ១២ បានដល់
ផល ។ ន័យមួយទៀតថា ទស្សនានុត្តរិយៈបានដល់ផល ។ បដិបទានុត្តរិយៈ បានដល់មគ្គ ។
វិមុត្តានុត្តរិយៈ បានដល់ព្រះនិព្វាន (អដ្ឋកថា) ។ ១៣ បានដល់បឋមជ្ឈាន ។ ១៤ បាន
ដល់ទុតិយជ្ឈាន ។ ១៥ បានដល់តតិយជ្ឈាន ចតុត្ថជ្ឈាន បញ្ចមជ្ឈាន ។

អបរេបិ តយោ សមាធី សុញ្ញតោ សមាធិ អនិ-
មិត្តោ សមាធិ អប្បណិហិតោ សមាធិ ។ តីណិ
សោចេយ្យានិ កាយសោចេយ្យំ វចីសោចេយ្យំ
មនោសោចេយ្យំ ។ តីណិ មោនេយ្យានិ កាយ-
មោនេយ្យំ វចីមោនេយ្យំ មនោមោនេយ្យំ ។ តីណិ
កោសល្លានិ អាយកោសល្លំ អបាយកោសល្លំ
ឧបាយកោសល្លំ ។ តយោ មទា អារោគ្យមទោ
យោព្វនមទោ ជីវិតមទោ ។ តីណាធិបតេយ្យានិ
អត្តាធិបតេយ្យំ លោកាធិបតេយ្យំ ធម្មាធិបតេយ្យំ ។
តីណិ កថាវត្ថូនិ អតីតំ វា អទ្ធានំ អារព្ភ

សមាធិ ៣ យ៉ាង ដទៃទៀត គឺ សុញ្ញតសមាធិ ១ អនិមិត្តសមាធិ ១ អប្បណិហិតសមាធិ ១ ។ សេចក្តីស្អាត ៣ យ៉ាង គឺ សេចក្តីស្អាតដោយកាយ ១ សេចក្តីស្អាតដោយវាចា ១ សេចក្តីស្អាតដោយចិត្ត ១ ។ ចម្បាប់[1] អ្នកប្រាជ្ញ ៣ យ៉ាង គឺ ចម្បាប់អ្នកប្រាជ្ញផ្លូវកាយ ១ ចម្បាប់អ្នកប្រាជ្ញផ្លូវវាចា ១ ចម្បាប់អ្នកប្រាជ្ញផ្លូវចិត្ត ១ ។ សេចក្តីឈ្លាស ៣ យ៉ាង គឺ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងការចំរើន ១ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងការវិនាស ១ សេចក្តីឈ្លាសក្នុងឧបាយ[2] ១ ។ សេចក្តីស្រេវឹង ៣ យ៉ាង គឺ ស្រេវឹងដោយការមិនមានរោគ ១ ស្រេវឹងដោយវ័យ ១ ស្រេវឹងដោយជាតិត្រកូល ១ ។ អធិបតេយ្យ ៣ យ៉ាង គឺ អត្តាធិបតេយ្យ[3] ១ លោកាធិបតេយ្យ[4] ១ ធម្មាធិបតេយ្យ[5] ១ ។ កថាវត្ថុ ៣ យ៉ាង គឺ បុគ្គលប្រារព្ធអតីតកាល

---

១ សេចក្តីប្រតិបត្តិធ្វើមនុស្សឲ្យទៅជាអ្នកប្រាជ្ញ ។ ២ ហេតុរបស់ឆលសោះ ។ ។ ៣ ការធ្វើខ្លួនឲ្យជាធំហើយមិនធ្វើបាប ។ ៤ ការធ្វើលោកឲ្យជាធំហើយមិនធ្វើបាប ។ ៥ ការធ្វើលោកកុត្តរធម៌ឲ្យជាធំហើយមិនធ្វើបាប ។ ក្នុងគម្ពីរវិសុទ្ធិមគ្គសីលនិទ្ទេសថា បុគ្គលមានប្រាថ្នានឹងលះបង់នូវអំពើដែលមិនសមគួរជាដល់ខ្លួន ហើយមានសេចក្តីគោរពក្នុងខ្លួនហើយប្រព្រឹត្តនូវសីលណា សីលនោះហៅថា អត្តាធិបតេយ្យសីល ។ បុគ្គលមានប្រាថ្នានឹងចៀសវាងពាក្យនិន្ទាអំពីសត្វលោក ហើយមានសេចក្តីគោរពចំពោះលោក ហើយប្រព្រឹត្តនូវសីលណា សីលនោះហៅថា លោកាធិបតេយ្យសីល ។ បុគ្គលមានប្រាថ្នានឹងបូជានូវធម៌ដ៏ថ្លៃថ្លា ហើយមានសេចក្តីគោរពក្នុងធម៌ ហើយប្រព្រឹត្តនូវសីលណា សីលនោះហៅថា ធម្មាធិបតេយ្យសីល ។

กถं กเถยฺย ปนาหํ อโหสึ อตีตมทฺธานนฺติ(๑)
อนาคตํ วา อทฺธานํ กถं กเถยฺย ปนาหํ อนาคตมทฺธานนฺติ ปจฺจุปฺปนฺนํ วา ปจฺจุปฺปนฺนมทฺธานนฺติ ปจฺจุปฺปนฺนเมว กถํ กเถยฺย ปนาหํ ปจฺจุปฺปนฺนนฺติ ฯ
ตีสฺวา วิชฺชา ปุพฺเพนิวาสานุสฺสติญาณมิ วิชฺชา สตฺตานํ จุตูปปาเต ญาณมิ วิชฺชา อาสวานํ ขเย ญาณมิ วิชฺชา ฯ ตโย วิมาก ธิเฏฺย(๒) วิมาเกว ปฺหาวิมาเกว อริโย วิมาเกว ฯ
ตีณิ ฐานานิ ปฏิสมฺภิทาสุ ปฏิสมฺภิทาญาณมิ อาเนสชฺฌาสเย ปฏิสมฺภิทาญาณมิ อนุสาสนีปาฏิหาริเย ปฏิสมฺภิทาญาณมิ ฯ ๙-
เม เขา อายุสฺมา เสน ภควา ชานตา ปสฺสตา อรหตา สมฺมาสมฺพุทฺเธน ตโย ธมฺมา

๑ ฉ. อตีตํ อทฺธานนฺติ ฯ ๒ ฉ.ม. ทิเฏฺย ฯ

និយាយពាក្យថា រឿងយ៉ាងនេះកើតមានក្នុងអតីតកាលហើយ ១ បុគ្គលប្រាថ្នាអនាគតកាលនិយាយពាក្យថា រឿងយ៉ាងនេះនឹងមានក្នុងអនាគតកាល ១ បុគ្គលប្រាថ្នាបច្ចុប្បន្នកាលក្នុងកាលឥឡូវនេះ និយាយពាក្យថា រឿងយ៉ាងនេះកើតឡើងក្នុងកាលឥឡូវនេះ ១ ។ វិជ្ជា ៣ យ៉ាង គឺ ញាណជាគ្រឿងរឭកឃើញនូវខន្ធបញ្ចកៈដែលធ្លាប់នៅអាស្រ័យក្នុងកាលមុន ជាវិជ្ជា ១ សេចក្តីដឹងក្នុងចុតិទឹងបដិសន្ធិរបស់ពួកសត្វ ជាវិជ្ជា ១ សេចក្តីដឹងក្នុងធម៌ជាគ្រឿងអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយ ជាវិជ្ជា ១ ។ វិហារធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងនៅ) ៣ យ៉ាង គឺ ទិព្វវិហារ[1] ១ ព្រហ្មវិហារ[2] ១ អរិយវិហារ[3] ១ ។ ឱវាទ ៣ យ៉ាង គឺ អនុច្ចាឱវាទ[4] ១ អាទេសនាឱវាទ[5] ១ អនុសាសនីឱវាទ[6] ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកធម៌ ៗ ទាំងនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញ

---

១ បានដល់សមាបត្តិទាំង ៨ ។ ២ អប្បមញ្ញា ៤ គឺមេត្តា ១ ករុណា ១ មុទិតា ១ ឧបេក្ខា ១ ។ ៣ ផលសមាបត្តិ ។ ៤ សេចក្តីអស្ចារ្យដោយឫទ្ធិ ។ ៥ សេចក្តីអស្ចារ្យដោយទាយចិត្តសត្វដទៃ ។ ៦ សេចក្តីអស្ចារ្យដោយការប្រៀនប្រដៅដោយសីលសមាធិបញ្ញា ។ ប្រមើលក្នុងកេវដ្ដិសូត្រសីលក្ខន្ធវគ្គ ។

សម្មទញ្ញាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្កាយិតព្ពំ ន វិវ-
ទិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ
ទេវមនុស្សានំ ។

សង្គីតិយត្តិកំ និដ្ឋិតំ(១) ។

(១០០) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា
ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ចត្តារោ
ធម្មា សម្មទញ្ញាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្កាយិតព្ពំ
។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។
កតមេ ចត្តារោ ។ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ឥមាវុសោ
ភិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្ប-
ជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោម-
នស្សំ ។ វេទនាសុ វេទនា ។ ចិត្តេ ចិត្តា ។

---

១ ឧ. ម. សង្គីតិយត្តិកំ និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។

ច្បាស់ ទ្រង់សំដែងហើយដោយប្រពៃ គួរយើងទាំងអស់គ្នាសង្គាយនាក្នុងធម៌នោះ មិនគួរឲ្យសំខែងគ្នាឡើយ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

បិដកពួកធម្មបទ ។ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(១០០) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកធម្មបទ ។ ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងហើយដោយប្រពៃ គួរតែយើងទាំងអស់គ្នា សង្គាយនាក្នុងធម៌នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ពួកធម្មបទ ។ តើដូចម្តេច ។ សតិបដ្ឋាន ៤ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះជាអ្នកពិចារណារឿយ ។ នូវកាយក្នុងកាយ ជាបុគ្គលមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅនូវកិលេស មានសេចក្តីដឹងដោយល្អ មានស្មារតីកំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈាទំនឹងលោកក្នុងលោក[1] ១ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវវេទនាក្នុងវេទនាទាំងឡាយ ១ ។ ពិចារណារឿយ ។ នូវចិត្តក្នុងចិត្ត ១ ។

---

១ សំដៅយកកាយ ឬ ឧបាទានក្ខន្ធទាំង ៥ ។

ឆម្នេសុ ឆម្នានុបសម្ប៊ី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ
សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។

(១០១) ចត្តារោ សម្មប្បធានា ឥធាវុសោ ភិក្ខុ
អនុប្បន្នានំ ទាបកានំ អកុសលានំ ធម្មានំ អនុប្ប-
ទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ
បគ្គណ្ហាតិ បធានាតិ ឧប្បន្នានំ ទាបកានំ អកុស-
លានំ ធម្មានំ បហានាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយមតិ
វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បធានាតិ អនុប្បន្នានំ
កុសលានំ ធម្មានំ ឧប្បាទាយ ឆន្ទំ ជនេតិ វាយ-
មតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បធានាតិ ឧប្បន្នានំ
កុសលានំ ធម្មានំ ឋិតិយា អសម្មោសាយ ភិយ្យោ-
ភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បារិបូរិយា ឆន្ទំ ជនេតិ
វាយមតិ វីរិយំ អារភតិ ចិត្តំ បគ្គណ្ហាតិ បធានាតិ ។

ពិចារណារឿយ ៗ នូវធម៌ក្នុងធម៌ទាំងឡាយ ជាបុគ្គលមានព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅនូវកិលេស មានសេចក្តីដឹងដោយល្អ មានស្មារតីកំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈាទឹងទោមនស្សក្នុងលោក ១ ។

(១១១) សម្មប្បធាន ៤ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកូកធីសាសនានេះ ញុំាងឆន្ទៈ(១)ឲ្យកើតឡើង សង្វាត ប្រារព្ធ ព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ដំកល់ចិត្ត ដើម្បីបំពេញអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ដែលមិនទាន់កើតឡើង មិនឲ្យកើតឡើងបាន ១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង សង្វាត ប្រារព្ធនូវសេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ដំកល់ចិត្ត ដើម្បីលះបង់នូវអកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក ដែលកើតឡើងហើយ ១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង សង្វាត ប្រារព្ធនូវសេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ដំកល់ចិត្ត ដើម្បីបណ្តុះបណាលកុសលធម៌ទាំងឡាយដែលមិនទាន់កើតឲ្យកើតឡើង ១ ញុំាងឆន្ទៈឲ្យកើតឡើង សង្វាតប្រារព្ធនូវសេចក្តីព្យាយាម ផ្គងចិត្ត ដំកល់ចិត្ត ដើម្បីឲ្យកុសលធម៌ទាំងឡាយដែលកើតហើយ ឲ្យឋិតនៅមិនឲ្យវិនាសទៅ ឲ្យរឹងរឹតតែចំរើនឡើង ធំទូលាយ ចំរើនពេញលេញ ១ ។

---

១ សេចក្តីប្រាថ្នា ឬ ជាសេចក្តីពេញចិត្តក្នុងកុសលធម៌ ។

(១០២) ចត្តារោ ឥទ្ធិបាទា ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ឆន្ទសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ វីរិយសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ ចិត្តសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំ ឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ វីមំសាសមាធិបធានសង្ខារសមន្នាគតំឥទ្ធិបាទំ ភាវេតិ។

(១០៣) ចត្តារិ ឈានានិ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្চេវ កាមេហិ វិវិច្চ អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិ-ចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្ប-ជានោ សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា

(១០២) ឥទ្ធិបាទ ៤ ម្នាលអាវុសោ ចាំធម្មាយ កិកុកង៏ សាសនានេះ ចំរើនឥទ្ធិបាទ(១) ដែលប្រកបដោយឆន្ទសមាធិ(២)នឹងបធានសង្ខារ(៣) ១ ចំរើនឥទ្ធិបាទដែលប្រកបដោយវីរិយសមាធិនឹងបធានសង្ខារ ១ ចំរើនឥទ្ធិបាទដែលប្រកបដោយចិត្តសមាធិនឹងបធានសង្ខារ ១ ចំរើនឥទ្ធិបាទដែលប្រកបដោយវីមំសាសមាធិនឹងបធានសង្ខារ ១ ។

(១០៣) ឈាន ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ចាំធម្មាយ កិកុកង៏ សាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមចាំធម្មាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ចាំធម្មាយ ចូលដល់នូវបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនឹងសុខដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់នោះ ១ កិកុព្រោះស្ងប់ស្ងាត់ចាកវិតក្កៈវិចារៈ ក៏ចូលដល់នូវទុតិយជ្ឈាន ជាធម្មជាតកើតមានក្នុងសន្តានៃខ្លួន ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លា គឺ សទ្ធា មានសភាពជាចិត្តខ្ពស់ឯក មិនមានវិតក្កៈមិនមានវិចារៈមានតែបីតិនឹងសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិគឺបឋមជ្ឈាន ១ កិកុព្រោះនឿយណាយចាកបីតិផង ប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានស្មារតីដឹងខ្លួនដោយប្រពៃផង ទទួលនូវសុខដោយនាមកាយផង ព្រះអរិយៈ

---

១ ធម៌ជាដើងនៃឫទ្ធិ ឬថា ជាទីតាំងនៃឫទ្ធិ ។ ២ សមាធិមានឆន្ទៈជាហេតុ ឬថា សមាធិអាស្រ័យនូវឆន្ទៈ ។ ៣ បានដល់សម្មប្បធានទាំង ៤ ។

អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិ-
យជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សុខស្ស ច បហានា
ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេវ សោមនស្សទោមនស្សានំ
អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថជ្ឈា-
នំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។

(១០៤) ចតស្សោ សមាធិភាវនា អត្ថាវុសោ សមា-
ធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ទិដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ
សំវត្តតិ ។ អត្ថាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា
ពហុលីកតា ញាណទស្សនបដិលាភាយ សំវត្តតិ ។
អត្ថាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា
សតិសម្បជញ្ញាយ សំវត្តតិ ។ អត្ថាវុសោ សមា-
ធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ
សំវត្តតិ ។ កតមា ចាវុសោ[1] សមាធិភាវនា

---

១ ម. កតមាវុសោ ។

ចាំដំណាយតែងសរសើរនូវបុគ្គលដែលបាននូវតតិយជ្ឈាននោះថា បុគ្គលនោះប្រកបដោយឧបេក្ខា មានស្មារតី មានធម៌ជាគ្រឿងនៅជាសុខដូច្នេះ ព្រោះតតិយជ្ឈានណា ក៏បានដល់នូវតតិយជ្ឈាននោះ ។ ភិក្ខុព្រោះលះបង់នូវសុខផង ព្រោះលះបង់នូវទុក្ខផង ព្រោះអស់ទៅនៃសោមនស្សទំនឹងសោមនស្សក្នុងកាលមុន ក៏បានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន មានអារម្មណ៍មិនមែនជាទុក្ខមិនមែនជាសុខ គឺជាឧបេក្ខា មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ។ ។

(១០៤) សមាធិភាវនា[1] ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោចាំដំណាយ មានសមាធិភាវនាដែលបុគ្គលចំរើន ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីនៅជាសុខក្នុងទិដ្ឋធម្មនេះ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដំណាយ មានសមាធិភាវនាដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវញាណទស្សនៈ[2] ។ ម្នាលអាវុសោចាំដំណាយ មានសមាធិភាវនាដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដំណាយ មានសមាធិភាវនាដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអស់ទៅនៃអាសវៈចាំដំណាយ ។ ម្នាលអាវុសោចាំដំណាយ ចុះសមាធិភាវនា

---

១ ការធ្វើសមាធិឲ្យជុំជិតឡើង ។ ២ បានដល់មគ្គញ្ញាណ ផលញ្ញាណ សព្វញ្ញុតញ្ញាណ បច្ចវេក្ខណញ្ញាណនឹងវិមុត្តិញ្ញាណ ។

ភាវិតា ពហុលីកតា ឥដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ សំវត្តតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ ។ បេ ។ ចតុត្ថជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ អាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ឥដ្ឋធម្មសុខវិហារាយ សំវត្តតិ ។ កតមា ចាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ញាណទស្សនប្បដិលាភាយ សំវត្តតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ អាលោកសញ្ញំ មនសិករោតិ ទិវាសញ្ញំ អធិដ្ឋាតិ យថា ទិវា តថា រត្តិំ យថា រត្តិំ តថា ទិវា ឥតិ វិវដេន ចេតសា អបរិយោនទ្ធេន សប្ប-ភាសំ ចិត្តំ ភាវេតិ អយំ អាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា ញាណទស្សនប្បដិលាភាយ សំវត្តតិ ។ កតមា ចាវុសោ សមាធិភាវនា ភា-វិតា ពហុលីកតា សតិសម្បជញ្ញាយ សំវត្តតិ ។

ដូចម្តេច ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយបានដល់នូវបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ ។ បេ ។ បានដល់នូវចតុត្ថជ្ឈាន ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះជាសមាធិភាវនា ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីនៅជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះសមាធិភាវនាដូចម្តេច ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវញាណទស្សនៈ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវអាលោកសញ្ញា[1] អធិដ្ឋាននូវទិវាសញ្ញាថា[2] ថ្ងៃយ៉ាងណា យប់យ៉ាងនោះ យប់យ៉ាងណា ថ្ងៃយ៉ាងនោះ មានចិត្តបើកចេញស្រឡះ ឥតមានអ្វីរួបរឹតបិទបាំង ចំរើនចិត្តដែលប្រកបដោយពន្លឺ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះជាសមាធិភាវនា ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវញាណទស្សនៈ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចុះសមាធិភាវនាដូចម្តេច ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ។

---

១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងពន្លឺ ។ ២ សេចក្តីសំគាល់ថាថ្ងៃ ។

ឥជាវុសោ កិក្ខុនោ វិនិតា វេទនា ឧបប្បជ្ជន្តិ វិនិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិនិតា អព្ភត្តំ កច្ឆន្តិ វិនិតា សញ្ញា ឧបប្បជ្ជន្តិ វិនិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិនិតា អព្ភត្តំ កច្ឆន្តិ វិនិតា វិតក្កា ឧបប្បជ្ជន្តិ វិនិតា ឧបដ្ឋហន្តិ វិនិតា អព្ភត្តំ កច្ឆន្តិ អយំ អាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា សតិសម្បជញ្ញាយ សំវត្តតិ ។ កតមា ចាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ សំវត្តតិ ។ ឥជាវុសោ កិក្ខុ បញ្ចសុ ឧបាទានក្ខន្ធេសុ ឧទយព្ពយានុបស្សី វិហរតិ ឥតិ រូបំ ឥតិ រូបស្ស សមុទយោ ឥតិ រូបស្ស អត្ថង្គមោ ។ ឥតិ វេទនា ។ ឥតិ សញ្ញា ។ ឥតិ សង្ខារា ។ ឥតិ វិញ្ញាណំ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស សមុទយោ ឥតិ វិញ្ញាណស្ស អត្ថង្គមោ[1] អយំ អាវុសោ សមាធិភាវនា ភាវិតា ពហុលីកតា អាសវានំ ខយាយ សំវត្តតិ ។

---

១ ឧ. អត្ថង្គមោតិ ។

ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ កិក្ខុកន្ធសាសនានេះវេទនាកើតឡើងក៏ដឹង តាំងនៅក៏ដឹង អស់ទៅក៏ដឹង សញ្ញាកើតឡើងក៏ដឹង តាំងនៅក៏ដឹង អស់ទៅក៏ដឹង វិតក្កៈកើតឡើងក៏ដឹង តាំងនៅក៏ដឹង អស់ទៅក៏ដឹង ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ នេះជាសមាធិភាវនា ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសតិនន្ទិសម្បជញ្ញៈ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ ចុះសមាធិភាវនាដូចម្តេច ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអស់ទៅនៃអាសវៈតាំងឡាយ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ កិក្ខុកន្ធសាសនានេះ ជាអ្នកពិចារណារឿយ ។ នូវសេចក្តីកើតឡើងទន្ទឹងសូន្យទៅក្នុងខន្ធទាំង ៥ ថា រូបដូច្នេះ ការកើតឡើងនៃរូបដូច្នេះ ការរលត់ទៅនៃរូបដូច្នេះ ។ វេទនាដូច្នេះ ។ សញ្ញាដូច្នេះ ។ សង្ខារដូច្នេះ ។ វិញ្ញាណដូច្នេះ ការកើតឡើងនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ការរលត់ទៅនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ នេះជាសមាធិភាវនា ដែលបុគ្គលចំរើនហើយ ធ្វើឲ្យច្រើនហើយ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីអស់ទៅនៃអាសវៈតាំងឡាយ ។

(๑๐๕) ตตฺรสฺส อยมฺปมญฺญา[๑] ๙ ภวนฺตุ สพฺเพ ปาณภูตา เวรา วา โหนฺตุ อเวรา วา อพฺยาปชฺฌา วา โหนฺตุ อนีฆา วา โหนฺตุ สุขี วา อตฺตานํ ปริหรนฺตุ ๑ สพฺเพ ปุคฺคลา สพฺเพ อตฺตภาวปริยาปนฺนา เวรา วา โหนฺตุ อเวรา วา อพฺยาปชฺฌา วา โหนฺตุ อนีฆา วา โหนฺตุ สุขี วา อตฺตานํ ปริหรนฺตุ ๑ สพฺเพ มนุสฺสา สพฺเพ อตฺตภาวปริยาปนฺนา เวรา วา โหนฺตุ อเวรา วา อพฺยาปชฺฌา วา โหนฺตุ อนีฆา วา โหนฺตุ สุขี วา อตฺตานํ ปริหรนฺตุ ๑ สพฺเพ เทวา สพฺเพ อตฺตภาวปริยาปนฺนา เวรา วา โหนฺตุ อเวรา วา อพฺยาปชฺฌา วา โหนฺตุ อนีฆา วา โหนฺตุ สุขี วา อตฺตานํ ปริหรนฺตุ ๑ สพฺเพ วินิปาติกา สพฺเพ อตฺตภาวปริยาปนฺนา เวรา วา โหนฺตุ อเวรา วา อพฺยาปชฺฌา วา โหนฺตุ อนีฆา วา โหนฺตุ สุขี วา อตฺตานํ ปริหรนฺตุ ๑

(១០៥) អប្បមញ្ញា ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទី ២ ទី ៣ ទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ខាងក្រោម នឹងទិសទទឹង[1] មានចិត្តប្រកបដោយមេត្តា ដ៏ធំទូលាយ រកប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយអាការទាំងពួង ក្នុងទីទាំងពួង ១ ។ មានចិត្តប្រកប ដោយករុណា ១ ។ មានចិត្តប្រកបដោយមុទិតា ១ ។ មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ផ្សាយទៅកាន់ទិសទី ១ ទី ២ ទី ៣ ទី ៤ ក៏ដូចគ្នា ផ្សាយទៅកាន់ទិសខាងលើ ខាងក្រោម នឹងទិសទទឹង មានចិត្តប្រកបដោយឧបេក្ខា ដ៏ធំទូលាយ រកប្រមាណមិនបាន មិនមានពៀរ មិនមានព្យាបាទ ផ្សាយទៅកាន់សត្វលោកទាំងពួង ដោយអាការទាំងពួង ក្នុងទីទាំងពួង ១ ។

---

១ សំដៅយកទិសតូចទាំង ៤ គឺទិសអាគ្នេយ៍ ឥសាន នរិតី ពាយព្យ ។

(១០៦) ចត្តារោ អរូបា ឥធាវុសោ តិក្ខុ សព្ព-
សោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ
អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ
អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ
សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ
វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ
សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ
អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្ពសោ
អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញា-
យតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។

(១០៦) អរូបជ្ឈាន ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ក្នុងសាសនានេះ ព្រោះការប្រព្រឹត្តកន្លងនូវរូបសញ្ញា(១) ដោយប្រការទាំងពួង ព្រោះការអស់បដិឃសញ្ញា(២) ព្រោះការលែងធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញា(៣) ក៏បានដល់នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ១ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏បានដល់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ១ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏បានដល់នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា វត្ថុតិចតួចមិនមានដូច្នេះ ១ ព្រោះប្រព្រឹត្តកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ក៏បានដល់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន សម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថទាំងជួន ១ ។

---

១ ប្រែថា សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរូប ។ ឯរូបក្នុងទីនេះសំដៅយករូបាវចរជ្ឈានផង អារម្មណ៍របស់រូបាវចរជ្ឈានខ្លះផង ។ ២ ប្រែថា សេចក្តីបំគាល់កើតឡើងដោយការប៉ះពាល់ គឺបញ្ចប៉ះពាល់ទាំងរូបដាដើម ។ ៣ គឺសញ្ញាផ្សេង ៗ គ្នា មាន ៤៤ គឺកាមាវចរកុសលសញ្ញា ៨ អកុសលសញ្ញា ១២ កាមាវចរកុសលវិបាកសញ្ញា ១១ អកុសលវិបាកសញ្ញា ២ កាមាវចរកិរិយាសញ្ញា ១១ ។

(១០៧) ចត្តារិ អបស្សេន្ទានិ ឥជាវុសោ កិត្តិ
សង្ខាយេកំ បដិសេវតិ សង្ខាយេកំ អធិវាសេតិ
សង្ខាយេកំ បរិវជ្ជេតិ សង្ខាយេកំ វិនោទេតិ ។

(១០៨) ចត្តារោ អរិយវំសា ឥជាវុសោ កិត្តិ
សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន ចីវរេន ឥតរីតរចីវរសន្តុដ្ឋិ-
យា ច វណ្ណវាទី ន ច ចីវរហេតុ អនេសនំ អប្បដិរូបំ
អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច ចីវរំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច ចីវរំ
អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី
និស្សរណប្បញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ តាយ ច បន ឥតរីតរចីវរ-
សន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ
តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ

(១០៧) អបស្សេនធម៌ គឺធម៌ជាទីពឹងផ្អែក ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំង១ក្នុងកឋសាសនានេះ ពិចារណាហើយទើបសេពនូវបុគ្គលដែលគួរសេព(១) ១ ពិចារណាហើយ អត់សង្កត់នូវហេតុដែលគួរអត់សង្កត់(២) ១ (ពិចារណា) ហើយ រៀនតែនូវបុគ្គលដែលគួរបន្ទោបង់(៣) ១ (ពិចារណា) ហើយ បន្ទោបង់នូវហេតុដែលគួរបន្ទោបង់(៤) ១ ។

(១០៨) អរិយវង្ស(៥) ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំង១ក្នុងកឋសាសនានេះ ជាអ្នកសន្តោស ដោយចីវរណាមួយ តែងសរសើរគុណនៃសេចក្តីសន្តោស ដោយចីវរណាមួយ មិនដល់នូវការស្វែងរកដែលមិនសមគួរ ព្រោះហេតុតែចីវរ មិនអន្ទះអន្ទែង ព្រោះមិនបានចីវរ បានចីវរហើយមិនរីករាយ មិនជ្រួលជ្រប់ មិនបានឲ្យតណ្ហាគ្របសង្កត់ ជាអ្នកមានសេចក្តីឃើញទោសជាប្រក្រតី មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ចេញហើយបរិភោគ មិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបង្អាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសេចក្តីសន្តោស ដោយចីវរណាមួយនោះឯង មួយទៀត ភិក្ខុណា ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ជាបុគ្គលមិនខ្ជិលច្រអូស មានសម្បជញ្ញៈ មានសតិតាំងនៅមាំ កន្តសេចក្តីសន្តោសនោះ ម្នាល

---

១ ការប្រើប្រាស់បច្ច័យមានចីវរជាដើម ។ ២ ការអត់ទ្រាំនូវហេតុមានត្រជាក់ខឹងក្តៅជាដើម ។ ៣ ការចៀសវាងនូវសត្វកាចមានដំរីជាដើម ។ ៤ ការបន្ទោបង់នូវអកុសលធម៌មានកាមវិតក្កជាដើម ។ ៥ ប្រពៃណីនៃព្រះអរិយបុគ្គលមានព្រះពុទ្ធជាដើម ។

អយំ ភុច្ចតាវុសោ តិក្ខិ ចោភណោ អក្ខញ្ញ អរិយវំសេ ឋិតោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន បិណ្ឌបាតេន ឥតរីតរបិណ្ឌបាតសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី ន ច បិណ្ឌបាតហេតុ អនេសនំ អប្បដិរូបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច បិណ្ឌបាតំ អគធិតោ អមុច្ឆិតោ អនជ្ឈាបន្នោ អាទីនវទស្សាវី និស្សរណបញ្ញោ បរិភុញ្ជតិ តាយ ច បន ឥតរីតរបិណ្ឌបាតសន្តុដ្ឋិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ ទក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ ភុច្ចតាវុសោ តិក្ខិ ចោភណោ អក្ខញ្ញ អរិយវំសេ ឋិតោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិ សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេន សេនាសនេន ឥតរីតរសេនាសនសន្តុដ្ឋិយា ច វណ្ណវាទី ន ច សេនាសនហេតុ អនេសនំ អប្បដិរូបំ អាបជ្ជតិ អលទ្ធា ច សេនាសនំ ន បរិតស្សតិ លទ្ធា ច សេនាសនំ អគធិតោ អមុច្ឆិ-

អាវុសោតាំងឡាយ កិក្ខុនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា អ្នកបិតនៅកន្លងអរិយវង្ស ជាបុព្វាប់ទំលាប់ចាស់ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកសន្តោស ដោយបិណ្ឌបាតណាមួយ តែងសរសើរគុណនៃសេចក្តីសន្តោស ដោយបិណ្ឌបាតណាមួយ មិនដល់នូវការស្វែងរកដែលមិនសមគួរ ព្រោះហេតុតែបិណ្ឌបាត មិនអន្ទះអន្ទែងព្រោះមិនបានបិណ្ឌបាត បានបិណ្ឌបាតហើយ មិនរីករាយ មិនជ្រុលជ្រប់ មិនបានឲ្យតណ្ហាគ្របសង្កត់ ជាអ្នកមានសេចក្តីឃើញទោសជាប្រក្រតី មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ចេញហើយបរិភោគ មិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបង្អាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសេចក្តីសន្តោស ដោយបិណ្ឌបាតណាមួយនោះឯង កិក្ខុណា ជាអ្នកឈ្លាសវៃ ជាបុគ្គលមិនខ្វិលច្រអូសមានសម្បជញ្ញៈ មានសតិតាំងនៅមាំក្នុងសេចក្តីសន្តោសនោះ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិក្ខុនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថាអ្នកបិតនៅកន្លងអរិយវង្សជាបុព្វាប់ទំលាប់ចាស់ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកសន្តោស ដោយសេនាសនៈណាមួយ តែងសរសើរគុណនៃសេចក្តីសន្តោស ដោយសេនាសនៈណាមួយ មិនដល់នូវការស្វែងរកដែលមិនសមគួរ ព្រោះហេតុតែសេនាសនៈ មិនអន្ទះអន្ទែងព្រោះមិនបានសេនាសនៈ បានសេនាសនៈហើយ មិនរីករាយ មិនជ្រុលជ្រប់

តោ អនច្ឆរាបង្គោ អាធីនវនិស្សរំ ឯសរណាបញ្ញោ
បរំកុញ្ជតិ តាយ ច បន ឥតរីតរាសេធាសនសន្តដ្ឋិយោ
នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ តត្ថ ធក្ខោ
អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ វុច្ចតាវុសោ
កិក្ខុ ចោភណោ អក្ខញ្ញ អរិយរំសេ ឋិតោ ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ បហាធាភគោ ហោតិ បហានរ-
តោ ភាវនាភគោ ហោតិ ភាវនារតោ តាយ ច បន
បហាធាភគតាយ បហានរតិយា ភាវនាភគតាយ ភាវ-
នារតិយា នេវត្តានុក្កំសេតិ ន បរំ វម្ភេតិ យោ ហិ
តត្ថ ធក្ខោ អនលសោ សម្បជានោ បដិស្សតោ អយំ
វុច្ចតាវុសោ កិក្ខុ ចោភណោ អក្ខញ្ញ អរិយរំសេ
ឋិតោ ។

មិនបានឲ្យតណ្ហាគ្របសង្កត់ ជាអ្នកមានសេចក្តីឃើញខោសជាប្រក្រតី មានប្រាជ្ញាជាគ្រឿងរលាស់ចេញហើយបរិភោគ មិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបង្អាប់អ្នកដទៃ ព្រោះសេចក្តីសន្ទោស ដោយសេនាសនៈណានីមួយនោះឯង មួយទៀត កិក្ខុណាជាអ្នកឈ្លាសវៃ ជាបុគ្គលមិនខ្វិលច្រអូស មានសម្បជញ្ញៈ មានសតិតាំងនៅមាំក្នុងសេចក្តីសន្ទោសនោះ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិក្ខុនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា អ្នកបិតនៅកន្លងអរិយវង្សជាបច្ឆាបច់ទំលាប់ចាស់ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយវិញទៀត កិក្ខុជាអ្នកមានការលះតិលេសតាំងពួង ជាទីត្រេកអរជាអ្នកត្រេកអរហើយក្នុងការលះ មានការចំរើន(១)ជាទីត្រេកអរ ជាអ្នកត្រេកអរហើយក្នុងការចំរើន មិនលើកតម្កើងខ្លួនឯង មិនបង្អាប់អ្នកដទៃ ព្រោះតែខ្លួនមានការលះជាទីត្រេកអរ ជាអ្នកត្រេកអរហើយក្នុងការលះ មានការចំរើនជាទីត្រេកអរ ត្រេកអរហើយក្នុងការចំរើននោះឯង មួយវិញទៀត កិក្ខុណាជាអ្នកឈ្លាសវៃ ជាបុគ្គលមិនខ្វិលច្រអូស មានសម្បជញ្ញៈ មានសតិតាំងនៅមាំក្នុងការត្រេកអរនោះ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិក្ខុនេះឯង ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា អ្នកបិតនៅកន្លងអរិយវង្ស ជាបច្ឆាបច់ទំលាប់ចាស់ ១ ។

---

១ ចំរើនគុណធម៌មានសេចក្តីមួម្ចាំដើម មានអរហត្តមគ្គជាទីបំផុត ។

(๑๐๙) ចត្តារិ បធានានិ សំវរប្បធានំ បហានប្ប-ធានំ ភាវនាបធានំ អនុរក្ខនាបធានំ ។ កតមញ្ចាវុសោ សំវរប្បធានំ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករ-ណមេនំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ(๑) អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោ-មនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុន្ទ្រិ-យេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ន និមិត្តគ្គាហី ហោតិ នានុព្យញ្ជនគ្គាហី យត្វាធិករ-ណមេនំ មនិន្ទ្រិយំ អសំវុតំ វិហរន្តំ អភិជ្ឈាទោមនស្សា បាបកា អកុសលា ធម្មា អន្វាស្សវេយ្យុំ តស្ស សំវរាយ បដិបជ្ជតិ រក្ខតិ មនិន្ទ្រិយំ មនិន្ទ្រិយេ សំវរំ អាបជ្ជតិ ឥទំ វុច្ចតាវុសោ សំវរប្បធានំ ។

---

๑ ម. យត្វាធិករណមេតំ ចក្ខុន្ទ្រិយំ ។

(១០៩) ការព្យាយាមជាគ្រឿងតំកល់ ៤ យ៉ាង គឺការព្យាយាមកុំ
សេចក្តីសង្រ្គម ១ ការព្យាយាមកុងការលះ ១ ការព្យាយាមកុងការចំរើន ១
ការព្យាយាមកុងការរក្សារឿយ ។ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុះការ
ព្យាយាមកុងសេចក្តីសង្រ្គមតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុ
កុងសាសនានេះ ឃើញរូបដោយចក្ខុ ហើយមិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិន
កាន់យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈាទំង
ទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមបុគ្គលដែលមិនសង្រ្គមចក្ខុន្ទ្រិយនុះ ព្រោះហេតុ
មិនសង្រ្គមចក្ខុន្ទ្រិយណា ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រ្គមនូវចក្ខុន្ទ្រិយនោះ រក្សា
នូវចក្ខុន្ទ្រិយដល់នូវការសង្រ្គមកុងចក្ខុន្ទ្រិយ ។ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ។
ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ទទួលរសដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវសម្ផស្សដោយ
កាយ ។ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ហើយមិនកាន់យកនូវនិមិត្ត មិនកាន់
យកនូវអនុព្យញ្ជនៈ អកុសលធម៌ទាំងឡាយដ៏លាមក គឺអភិជ្ឈាទំង
ទោមនស្ស គប្បីជាប់តាមបុគ្គលដែលមិនសង្រ្គមមនិន្ទ្រិយនុះ ព្រោះហេតុ
មិនសង្រ្គមនូវមនិន្ទ្រិយណា ប្រតិបត្តិដើម្បីសង្រ្គមនូវមនិន្ទ្រិយនោះរក្សានូវ
មនិន្ទ្រិយ ដល់នូវការសង្រ្គមកុងមនិន្ទ្រិយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ
នេះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា ការព្យាយាមកុងសេចក្តីសង្រ្គម ។

កតមញ្ចាវុសោ បហានបញ្ញាណំ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ខុប្ប-
ដ្ឋំ កាមវិតក្កំ ជានាតិ បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តី-
ករោតិ(១) អនភាវង្គមេតិ ខុប្បដ្ឋំ ព្យាបាទវិតក្កំ ។បេ។
ខុប្បដ្ឋំ វិហឹសាវិតក្កំ ជានាតិ បជហតិ ។ បេ ។
ខុប្បដ្ឋុប្បន្នេ បាបកេ អកុសលេ ធម្មេ ជានាតិ
បជហតិ វិនោទេតិ ព្យន្តីករោតិ(២) អនភាវង្គមេតិ ឥទំ
វុច្ចតាវុសោ បហានបញ្ញាណំ ។ កតមញ្ចាវុសោ ភាវ-
នាបញ្ញាណំ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ សតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ
វិវេកនិស្សិតំ វិរាគនិស្សិតំ និរោធនិស្សិតំ វោស្សគ្គ-
បរិណាមឹ ។ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ វីរិយ-
សម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។
បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ ។ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គំ
ភាវេតិ ។ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គំ ភាវេតិ វិវេកនិស្សិតំ

១.២ ម. ព្យន្តីករោតិ ។

ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ចុះការព្យាយាមកុដ្ឋការលះតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ កិត្តកដ៏សាសនានេះ មិនបណ្តាយឲ្យកាមវិតក្កៈដែលកើតឡើងហើយឲ្យអស្រ័យនៅបាន គឺលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមាន មិនបណ្តាយឲ្យព្យាបាទវិតក្កៈដែលកើតឡើងហើយ ។ បេ ។ មិនបណ្តាយឲ្យវិហឹសាវិតក្កៈដែលកើតឡើងហើយអស្រ័យនៅបាន គឺលះបង់ ។ បេ ។ មិនបណ្តាយឲ្យអកុសលធម៌ចាំដ៏ឆ្ងាយដ៏អាក្រក់ដែលកើតឡើងហើយរឿយ ។ អស្រ័យនៅបាន គឺលះបង់ បន្ទោបង់ ធ្វើឲ្យវិនាស មិនឲ្យកើតមាន ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ នេះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា ការព្យាយាមកុដ្ឋការលះ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ចុះការព្យាយាមកុដ្ឋការចំរើនតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ កិត្តកដ៏សាសនានេះ ចំរើនសតិសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវវិវេកធម៌ អាស្រ័យនូវវិរាគធម៌ អាស្រ័យនូវនិរោធធម៌ ជាធម៌បង្អោនទៅ ដើម្បីការលះកិលេស ។ ចំរើនធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ចំរើនវីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ចំរើនបីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ចំរើនបស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ចំរើនសមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ។ ចំរើនឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ដែលអាស្រ័យនូវវិវេកធម៌

วิภตฺตนิสฺสิตํ นิเกตนิสฺสิตํ เวสฺสกฺกฬปริณามึ ๙ นิทฺทิฏฺฐาวุโส ภาวนาผลานิ ฯ กตมญฺญาวุโส อนุปาทาวิมุตฺติผลานิ ฯ ๙ นิทฺทิฏฺฐาวุโส ภิกฺขุ ขุปฺปฏิปทญฺจ ทนฺธาภิญฺญตญฺจ สมาธินิมิตฺตญฺจ อนุปาทาวิมุตฺตึ อฏฺฐกสญฺญิญฺจ ปุนปฺปุนกสญฺญิญฺจ วินีลกสญฺญิญฺจ วิจฺฉิทฺทกสญฺญิญฺจ อุทฺธุมาตกสญฺญิญฺจ ๙ นิทฺทิฏฺฐาวุโส อนุปาทาวิมุตฺติผลานิ ฯ

(๑๑๐) จตฺตาริ ญาณานิ ธมฺเม ญาณํ อนฺวเย ญาณํ ปริเจฺฉทญาณํ[๑] สมฺมุติญาณํ ฯ อภิธมฺเม จตฺตาริ ญาณานิ ทุกฺเข ญาณํ ทุกฺขสมุทเย ญาณํ ทุกฺขนิโรเธ ญาณํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา ปฏิปทาย ญาณํ[๒] ฯ

---

๑ ฉ. ม. ปริจฺเฉเท ญาณํ ฯ ๒ ฉ. มคฺเค ญาณํ ฯ

អាស្រ័យនូវវិវេកធម៌ ចំរើននូវនិពេធធម៌ ជាធម៌បង្អោនទៅ ដើម្បីលះកិលេស ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា ការព្យាយាមក្នុងការចំរើន ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បុនការព្យាយាមក្នុងការរក្សារឿយ ។ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ រក្សារឿយ ។ នូវសមាធិនិមិត្តដ៏ល្អ ដែលកើតឡើងហើយ គឺអដ្ឋិកសញ្ញា(១) បុឡុវកសញ្ញា(២) វិនីលកសញ្ញា(៣) វិច្ឆិទ្ទកសញ្ញា(៤) ឧទ្ធុមាតកសញ្ញា(៥) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ហៅថា ការព្យាយាមក្នុងការរក្សារឿយ ។ ។

[១១០] ញាណគឺសេចក្តីដឹង ៤ យ៉ាង គឺសេចក្តីដឹងក្នុងធម៌គឺមគ្គផល ១ សេចក្តីដឹងក្នុងលំនាំរបស់ញាណនោះ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងកិរិយាកំណត់ចិត្តរបស់បុគ្គលដទៃ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងការសន្មតិ ១ ។ ញាណគឺសេចក្តីដឹង ៤ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខសមុទយ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធ ១ សេចក្តីដឹងក្នុងទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទា ១ ។

---

១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងអដ្ឋិកអសុភ គឺអសុភដែលនៅតែរាងឆ្អឹង ។ ២ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងបុឡុវកអសុភ គឺអសុភដែលមានជង្អុរពុះ ។ ៣ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងវិនីលកអសុភ គឺអសុភដែលមានសម្បុរខៀវ ។ ៤ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងវិច្ឆិទ្ទកអសុភ គឺអសុភដែលដាច់ពាក់កណ្តាលខ្លួន ។ ៥ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងឧទ្ធុមាតកអសុភ គឺអសុភដែលហើមប៉ោង ។

(១១១) ចត្តារិ សោតាបត្តិយង្គានិ សម្បវិសសំ-
សេវោ សទ្ធម្មស្សវនំ យោនិសោមនសិការោ ធម្ម-
នុធម្មប្បដិបត្តិ ។

(១១២) ចត្តារិ សោតាបន្នស្ស អង្គានិ ឥធាវុសោ
អរិយសាវកោ ពុទ្ធេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ
ហោតិ ឥតិបិ សោ ភគវា អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ
វិជ្ជាចរណសម្បន្នោ សុគតោ លោកវិទូ អនុត្តរោ បុរិស-
ធម្មសារថិ សត្ថា ទេវមនុស្សានំ ពុទ្ធោ ភគវាតិ
ធម្មេ អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ স্বাক্খাতো
ភគវតា ធម្មោ សន្ទិដ្ឋិកោ អកាលិកោ ឯហិបស្សិ-
កោ ឱបនយិកោ បច្চត្តំ វេទិតព្ពោ វិញ្ញូហីតិ សង្ឃេ

(១១១) អង្គនៃសោតាបត្តិមគ្គ ៤ យ៉ាង គឺការសេពគប់នូវសប្បុរស ១ ការស្តាប់ធម៌របស់សប្បុរស ១ ការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា ១ សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌សមគួរដល់លោកុត្តរធម៌ ១ ។

(១១២) អង្គរបស់សោតាបន្នបុគ្គល ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ចាំង ឡាយ អរិយសាវ័កក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកក្នុងព្រះពុទ្ធ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ឆ្ងាយចាកកិលេសហើយ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គឯង ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈ ទ្រង់មានដំណើរល្អ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវត្រៃលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាទិគុណរកបុគ្គលណាស្មើគ្មាន ទ្រង់ជាអ្នកទូន្មាននូវបុរសដែលគួរទូន្មាន ទ្រង់ជាគ្រូរបស់ទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ទ្រង់បានត្រាស់ដឹងនូវអរិយសច្ចធម៌ ទ្រង់លែងមកកាន់កំពង្គ្រឿត ដោយហេតុនេះ ១ ប្រកបដោយសេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកក្នុងព្រះធម៌ថា ព្រះបរិយត្តិធម៌ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយដោយប្រពៃ ព្រះនព្វលោកុត្តរធម៌ដែលបុគ្គលគប្បីឃើញដោយខ្លួនឯង ជាធម៌ឲ្យផលមិនរង់ចាំកាល ជាធម៌គួរដល់ឯហិបស្សវិធី ជាធម៌គួរបង្អោនចូលមកទុកក្នុងខ្លួន ជាធម៌ដែលពួកវិញ្ញូជនគប្បីដឹងច្បាស់ចំពោះខ្លួន ១ ប្រកបដោយ

អវេច្ចប្បសាទេន សមន្នាគតោ ហោតិ សុប្បដិបន្នោ
ភគវាតោ សាវកសង្ឃោ ឧជុប្បដិបន្នោ ភគវាតោ សា-
វកសង្ឃោ ញាយប្បដិបន្នោ ភគវាតោ សាវកសង្ឃោ
សាមីចិប្បដិបន្នោ ភគវាតោ សាវកសង្ឃោ យទិទំ
ចត្តារិ បុរិសយុគានិ អដ្ឋ បុរិសបុគ្គលា ឯស ភគវាតោ
សាវកសង្ឃោ អាហុនេយ្យោ បាហុនេយ្យោ ទក្ខិ-
ណេយ្យោ អញ្ជលិករណីយោ អនុត្តរំ បុញ្ញក្ខេត្តំ
លោកស្សាតិ អរិយកន្តេហិ សីលេហិ សមន្នាគតោ
ហោតិ អខណ្ឌេហិ អច្ឆិទ្ទេហិ អសពលេហិ អកម្ម-
សេហិ ភុជិស្សេហិ វិញ្ញុបសត្ថេហិ អបរាមដ្ឋេហិ
សមាធិសំវត្តនិកេហិ ។

(១១៣) ចត្តារិ សាមញ្ញផលានិ សោតាបត្តិផលំ
សកទាគាមិផលំ អនាគាមិផលំ អរហត្តផលំ ។

សេចក្តីជ្រះថ្លាមិនកម្រើកក្នុងព្រះសង្ឃថា ពួកសាវ័កបស់ព្រះមានព្រះភាគ ប្រតិបត្តិល្អហើយ ពួកសាវ័កបស់ព្រះមានព្រះភាគ ប្រតិបត្តិត្រង់ហើយ ពួកសាវ័កបស់ព្រះមានព្រះភាគ ប្រតិបត្តិដើម្បីព្រះនិព្វាន ពួកសាវ័កបស់ព្រះមានព្រះភាគ ប្រតិបត្តិគួរហើយ បើរាប់ជាគូនៃបុរស បាន ៤ គូ បើរាប់រៀងជាបុរសបុគ្គលបាន ៨ ពួកសាវ័កបស់ព្រះមានព្រះភាគនេះ គួរទទួលនូវចតុបច្ច័យ ដែលគេនាំមកអំពីចម្ងាយហើយបូជា គួរទទួលនូវសក្ការៈ ដែលគេតាក់តែងដើម្បីភ្ញៀវ គួរទទួលនូវទក្ខិណា (ទាន) គួរដល់អញ្ជលិកម្ម ជាបុញ្ញក្ខេត្តដ៏ប្រសើរបស់សត្វលោក ១ ប្រកបដោយសីលជាទីត្រេកអរនៃព្រះអរិយៈ: គឺជាសីលមិនជាប់ មិនច្រេះ មិនពពាល មិនពព្រុះ ជាកុដិសស្សសីល (មិនមែនជាខ្វុំតណ្ហា) ជាសីលដែលអ្នកប្រាជ្ញសរសើរ ជាសីលមិនជ្រោកជ្រាកដោយតណ្ហា ទិដ្ឋិ ជាសីលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបានទៅសមាធិ ១ ។

(១១៣) សាមញ្ញផល[1] មាន ៤ យ៉ាង គឺ សោតាបត្តិផល ១ សកទាគាមិផល ១ អនាគាមិផល ១ អរហត្តផល ១ ។

---

១ ផែលនៃសមណធម៌ ឬ ផែលភ្លុស ។

(១១៤) ចតុសច្ចា ជាតុយោ ភវាជាតុ អាទោ-ជាតុ តេជោជាតុ វាយោជាតុ ។

(១១៥) ចត្តារោ អាហារា កពឡីការោ(១) អាហារោ ផុឌ្ឋផស្សោ ទុតិយោ មនោសញ្ចេតនា តតិយោ វិញ្ញាណំ ចតុត្ថំ ។

(១១៦) ចតុសច្ចា វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ រូបូបាយំ(២) អារុសោ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋតិ រូបារម្មណំ រូបប្បតិដ្ឋំ នន្ទូបសេវនំ(៣) វុឌ្ឍឺ វិរុឌ្ឍឺ វេបុល្លំ អាបជ្ជតិ ។ វេទនូបាយំ វា អារុសោ ។ សញ្ញូបាយំ វា អារុសោ ។ សង្ខារូបាយំ វា អារុសោ ។ វិញ្ញាណំ តិដ្ឋមានំ តិដ្ឋតិ សង្ខារារម្មណំ សង្ខារប្បតិដ្ឋំ នន្ទូបសេវនំ វុឌ្ឍឺ វិរុឌ្ឍឺ វេបុល្លំ អាបជ្ជតិ ។

---

១ ឱ. កពលីការោ ។ ២ ឱ. ម. រូបូបាយំ វា ។ ៣ ឱ. នន្ទូបរេសនំ ។ ម. នន្ទូបសេបនំ ។

(១១៤) ធាតុ ៤ យ៉ាង គឺ បឋវីធាតុ ១ អាបោធាតុ ១ តេជោ-ធាតុ ១ វាយោធាតុ ១ ។

(១១៥) អាហារ ៤ យ៉ាង គឺ អាហារគួរធ្វើឲ្យជាពំនូត[1] គ្រោតគ្រោតក្តី ល្អិតក្តី ១ ផស្សៈ[2]ជាអាហារទី ២ មនោសញ្ចេតនា[3] ជាអាហារទី ៣ វិញ្ញាណ[4] ជាអាហារទី ៤ ។

(១១៦) វិញ្ញាណដ្ឋិតិ (ធម្មជាតិជាទីតាំងនៅរបស់វិញ្ញាណ) ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំងទុក្ខ វិញ្ញាណដែលស្ថិតនៅតំស្ថិតនៅអាស្រ័យនឹងរូប មានរូបជាអារម្មណ៍ តាំងនៅក្នុងរូប ចូលទៅអាស្រ័យនូវសេចក្តីត្រេកអរ តែងដល់នូវសេចក្តីចំរើនលូតលាស់ ធំទូលាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងទុក្ខ វិញ្ញាណអាស្រ័យវេទនា ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងទុក្ខ វិញ្ញាណអាស្រ័យសញ្ញា ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងទុក្ខ វិញ្ញាណដែលស្ថិតនៅតំស្ថិតនៅអាស្រ័យនឹងសង្ខារ មានសង្ខារជាអារម្មណ៍ តាំងនៅក្នុងសង្ខារ ចូលទៅអាស្រ័យនូវសេចក្តីត្រេកអរ តែងដល់នូវសេចក្តីចំរើនលូតលាស់ធំទូលាយ ១ ។

---

១ ជានដែលជាយន្តនឹងនំដាដើមតែងតាំមកគួរនឹងដឹងមកវិញ ។ ២ ជានដែលផស្សៈទាំង ៦ អាន ចក្ខុសម្ផស្សជាដើមតែងតាំមកគួរវេទនាទាំង ៣ ។ ៣ ជានដែលកុសលាកុសលចេតនាដែលអាស្រ័យនឹងចិត្ត ចេតនានោះចែកទៅជា ៣ គឺបុញ្ញាភិសង្ខារ ១ អបុញ្ញាភិសង្ខារ ១ អនេញ្ជាភិសង្ខារ ១ តែងតាំមកគួរបដិសន្ធិក្នុងភពទាំង ៣ ។ ៤ ជានដែលវិញ្ញាណក្ខន្ធគឺចិត្តតែងតាំមកគួរតាមរូបក្នុង១ណៈនៃបដិសន្ធិ ។

(១១៧) ចត្តារិ អកតិកមជានិ ឆន្ទាគតិំ កច្ឆតិ
ទោសាគតិំ កច្ឆតិ មោហាគតិំ កច្ឆតិ ភយាគតិំ កច្ឆតិ ។

(១១៨) ចត្តារោ តណ្ហុប្បាទា ចីវរហេតុ វា អាវុសោ
តិក្ខុត្តោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ បិណ្ឌបាតហេតុ
វា អាវុសោ តិក្ខុត្តោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ
សេនាសនហេតុ វា អាវុសោ តិក្ខុត្តោ តណ្ហា ឧប្បជ្ជ-
មានា ឧប្បជ្ជតិ អភវភវហេតុ វា[1] អាវុសោ តិក្ខុត្តោ
តណ្ហា ឧប្បជ្ជមានា ឧប្បជ្ជតិ ។

(១១៩) ចតស្សោ បដិបទា ទុក្ខា បដិបទា
ឆន្ទាតិញ្ញា ទុក្ខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា សុខា បដិបទា
ឆន្ទាតិញ្ញា សុខា បដិបទា ខិប្បាភិញ្ញា ។

(១២០) អបរាបិ ចតស្សោ បដិបទា អក្ខមា បដិ-
បទា ខមា បដិបទា ទមា បដិបទា សមា បដិបទា ។

---

១ ឧ. ម. ឥតិ ភវាភវហេតុ វា ។

(១១៧) ការលុះអគតិ ៤ យ៉ាង គឺ បុគ្គលលុះឆន្ទាគតិ ១ លុះទោសាគតិ ១ លុះមោហាគតិ ១ លុះភយាគតិ ១ ។

(១១៨) ការកើតឡើងនៃតណ្ហា ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តំណឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើងជល់កិក្ខុ តែងកើតឡើង ព្រោះហេតុតែចីវរ ១ ម្នាលអាវុសោ តំណឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើងជល់កិក្ខុ តែងកើតឡើង ព្រោះហេតុតែបិណ្ឌបាត ១ ម្នាលអាវុសោ តំណឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើងជល់កិក្ខុ តែងកើតឡើង ព្រោះហេតុតែសេនាសនៈ ១ ម្នាលអាវុសោ តំណឡាយ តណ្ហាកាលកើតឡើងជល់កិក្ខុ តែងកើតឡើង ព្រោះហេតុតែវត្ថុថ្លៃថ្លាយ៉ាងក្រៃលែង ១(១) ។

(១១៩) បដិបទា ៤ យ៉ាង គឺ បដិបទា ជាទុក្ខ ហើយត្រាស់ដឹងបានដោយយឺតយូរ ១ បដិបទា ជាទុក្ខ ហើយត្រាស់ដឹងបានដោយឆាប់រហ័ស ១ បដិបទា ជាសុខ តែត្រាស់ដឹងបានដោយយឺតយូរ ១ បដិបទា ជាសុខ ហើយត្រាស់ដឹងបានដោយឆាប់រហ័ស ១ ។

(១២០) បដិបទា ៤ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ បដិបទាមិនអត់ធន់ (ទីធ្លាក់ជាដើម) ១ បដិបទាអត់ធន់បាន ១ បដិបទាទូន្មាន (នូវឥន្ទ្រិយ) បាន ១ បដិបទាអាម្ងាប់ (វិតក្កៈ) បាន ១ ។

---

១ បានដល់តំណាលភេសជ្ជបច្ច័យ មានក្រោងទឹកឃ្មុំទឹកអំពៅជាដើម ។

(១២១) ចត្តារិ ឆម្មបធានានិ អនភិជ្ឈា ឆម្មបទំ អព្យាបាទោ ឆម្មបទំ សម្មាសតិ ឆម្មបទំ សម្មាសមាធិ ឆម្មបទំ ។

(១២២) ចត្តារិ ឆម្មសមាធានានិ អត្តាវុសោ ឆម្មសមាធានំ បច្ចុប្បន្នំ ទុក្ខញ្ចេវ(១) អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ អត្តាវុសោ ឆម្មសមាធានំ បច្ចុប្បន្នំ ទុក្ខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ អត្តាវុសោ ឆម្មសមាធានំ បច្ចុប្បន្នំ សុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច ទុក្ខវិបាកំ អត្តាវុសោ ឆម្មសមាធានំ បច្ចុប្បន្នំ សុខញ្ចេវ អាយតិញ្ច សុខវិបាកំ ។

(១២៣) ចត្តារោ ឆម្មក្ខន្ធា សីលក្ខន្ធោ សមាធិក្ខន្ធោ បញ្ញាខន្ធោ វិមុត្តិក្ខន្ធោ ។

---

១ ឧ. បច្ចុប្បន្នំ ទុក្ខំ ។ ម. បច្ចុប្បន្នទុក្ខំ ។

(១២១) ចំណែកធម៌ ៤ យ៉ាង គឺ សេចក្តីមិនលោភ ជាចំណែកធម៌១ សេចក្តីមិនព្យាបាទ ជាចំណែកធម៌ ១ ការនឹកឃើញត្រូវ ជាចំណែកធម៌១ ការតាំងចិត្តទុកត្រូវ ជាចំណែកធម៌ ១ ។

(១២២) ការសមាទានធម៌ ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ពាំងឡាយ ការសមាទានធម៌ ជាទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្នផង មានផលជាទុក្ខតទៅខាងមុខ[1] ផង ១ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឡាយ ការសមាទានធម៌ ជាទុក្ខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានផលជាសុខតទៅខាងមុខ[2] ១ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឡាយ ការសមាទានធម៌ ជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន តែមានផលជាទុក្ខតទៅខាងមុខ[3] ១ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឡាយ ការសមាទានធម៌ ជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្នផង មានផលជាសុខតទៅខាងមុខ[4] ផង ។

(១២៣) ធម្មក្ខន្ធ ៤ យ៉ាង គឺ សីលក្ខន្ធ[5] ១ សមាធិក្ខន្ធ ១ បញ្ញាខន្ធ ១ វិមុត្តិក្ខន្ធ ១ ។

---

១ ជាផលសំរេចក្តីប្រតិបត្តិរបស់ពួកអាចេល ។ ២ ការប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ដ៏បរិសុទ្ធរបស់បុគ្គលដែលមានកិលេសក្រាស់មិនអាចនឹងឈោងចាប់យកព្រះអរហត្តបាន ហើយក៏ស្រែកយំមានមុខទទឹកដោយទឹកភ្នែក ។ ៣ ការប្រព្រឹត្តធម៌របស់បុគ្គលដែលមានចិត្តធ្លាក់ចុះទៅក្នុងកាម ។ ៤ សាសនព្រហ្មចរិយរបស់បុគ្គលខ្លះ បើទុកជាមិនបានផ្លូវបច្ច័យទាំង ៤ ក៏គង់នៅប្រកបដោយសេចក្តីសុខ ដោយអំណាចឈាននឹងវិបស្សនា ។ ៥ ខន្ធក្នុងទីនេះ ប្រែថាគុណសីលក៏ខន្ធប្រែថា គុណគឺសីល ។

(១២៤) ចត្តារិ ពលានិ ហត្ថិពលំ អស្សពលំ រថពលំ បត្តិពលំ សមាធិពលំ បញ្ញាពលំ ។

(១២៥) ចត្តារិ អធិដ្ឋានានិ បញ្ញាធិដ្ឋានំ សច្চាធិដ្ឋានំ ចាគាធិដ្ឋានំ ឧបសមាធិដ្ឋានំ ។

(១២៦) ចត្តារោ បញ្ញាភាវនាការណា[1] ឯកំសភាវនាការណីយោ បញ្ញោ បដិបុច្ឆាភាវនាការណីយោ បញ្ញោ វិភជ្ជភាវនាការណីយោ បញ្ញោ ឋបនីយោ បញ្ញោ ។

(១២៧) ចត្តារិ កម្មានិ អត្ថាវុសោ កម្មំ កណ្ហំ កណ្ហវិបាកំ អត្ថាវុសោ កម្មំ សុក្កំ សុក្កវិបាកំ អត្ថាវុសោ កម្មំ កណ្ហសុក្កំ កណ្ហសុក្កវិបាកំ អត្ថាវុសោ កម្មំ អកណ្ហអសុក្កំ[2] អកណ្ហអសុក្កវិបាកំ កម្មក្ខយាយ សំវត្តតិ ។

---

១ ឱ. បញ្ហាវិភាវនាការណា ។ ២ ឱ. អកណ្ហំ អសុក្កំ ។

(១២៤) កំឡាំង ៤ យ៉ាង គឺ កំឡាំងញាយោម ១ កំឡាំងសតិ ១ កំឡាំងសមាធិ ១ កំឡាំងបញ្ញា ១ ។

(១២៥) អធិដ្ឋាន[1] ៤ យ៉ាង គឺ អធិដ្ឋានគឺមគ្គផលបញ្ញា ១ អធិដ្ឋានគឺវេបុល្លៈ ១ អធិដ្ឋានគឺការលះបង់នូវអាមិសៈ ១ អធិដ្ឋានគឺការរម្ងាប់នូវកិលេស ១ ។

(១២៦) បញ្ហាព្យាករណ៍ (ការឆ្លើយប្រស្នា) ៤ យ៉ាង គឺប្រស្នាដែលគួរឆ្លើយទៅតែម្តង ១ ប្រស្នាដែលគួរសួរតបទៅវិញ ហើយទើបឆ្លើយ ១ ប្រស្នាដែលគួរឆ្លើយចែករំលែកឲ្យពិស្តារ ១ ប្រស្នាដែលគួរបញ្ឈប់ទុក ១ ។

(១២៧) កម្ម ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ចំណែកកម្មខ្មៅ[2] ឲ្យផលខ្មៅក៏មាន ១ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកកម្មស[3] ឲ្យផលសក៏មាន ១ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកកម្មចំណែកខ្មៅចំណែកស[4] ឲ្យផលចំណែកខ្មៅចំណែកសក៏មាន ១ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកកម្មមិនខ្មៅមិនស[5] ឲ្យផលចំណែកមិនខ្មៅចំណែកមិនស តែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអស់កម្ម ១ ។

---

១ ធម្មជាតជាទីតាំងនៃបុរសមានគុណជាក្រៃលែង ។ ២ បានដល់អកុសលកម្មបថ ១០ ឲ្យផលខ្មៅគឺឲ្យទៅកើតក្នុងអបាយ ។ ៣ គឺកុសលកម្មបថ ១០ ឲ្យផលសគឺឲ្យទៅកើតក្នុងសុគតិ ។ ៤ គឺអកុសលនិងកុសលប្រឡំលាយគ្នា ឲ្យផលទាំងខ្មៅទាំងស គឺធ្លាប់ជាសត្វខ្លះទៅកើតជាសត្វជាំរីដោយអកុសល បានមកជាំរីជាមង្គលគេឲ្យនៅជាសុខដោយកុសល សត្វខ្លះទៅកើតក្នុងរាជត្រកូលដោយកុសល តែត្រូវប៉ះបានសេចក្តីទុក្ខវិញដោយអកុសល ។ ៥ បានដល់មគ្គញ្ញាណទាំង ៤ ។

(១២៨) ចត្តារោ សច្ចិករណីយា ធម្មា បុព្វេនិវាសោ សតិយា សច្ចិករណីយោ សត្តានំ ចុតូបបាតោ ចក្ខុនា សច្ចិករណីយោ អដ្ឋវិមោក្ខា កាយេន សច្ចិករណីយា អាសវានំ ខយោ បញ្ញាយ សច្ចិករណីយោ ។

(១២៩) ចត្តារោ ឱឃា កាមោឃោ ភវោឃោ ទិដ្ឋោឃោ អវិជ្ជោឃោ ។

(១៣០) ចត្តារោ យោគា កាមយោគោ ភវយោគោ ទិដ្ឋិយោគោ អវិជ្ជាយោគោ ។

(១៣១) ចត្តារោ វិសំយោគា[1] កាមយោគវិសំយោគោ ភវយោគវិសំយោគោ ទិដ្ឋិយោគវិសំយោគោ អវិជ្ជាយោគវិសំយោគោ

---

១ ម- វិសញ្ញោគា ។

(១២៨) ធម៌ដែលបុគ្គលត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ៤ យ៉ាង គឺបុព្វេនិវាស (ដែលខ្លួនអាស្រ័យនៅក្នុងកាលមុន) ត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយសតិ ១ បុគ្គលបច្ចត្ត (បុគ្គលដ៏ឯកជន) របស់សត្វទាំងឡាយត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយទិព្វចក្ខុ ១ វិមោក្ខ ៨ ប្រការ ត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយនាមកាយ ១ ធម៌ជាគ្រឿងអស់នៃអាសវៈទាំងឡាយ ត្រូវធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ដោយអរហត្តផលបញ្ញា ១ ។

(១២៩) ឧឃៈ (ធម៌ជាគ្រឿងពន្ធនៈសត្វ) ៤ យ៉ាង គឺកាមោឃៈ[1] ១ ភវោឃៈ[2] ១ ទិដ្ឋោឃៈ[3] ១ អវិជ្ជោឃៈ[4] ១ ។

(១៣០) យោគៈ (ធម៌ជាគ្រឿងប្រកបសត្វក្នុងវដ្តៈ) ៤ យ៉ាង គឺ កាមយោគៈ ១ ភវយោគៈ ១ ទិដ្ឋិយោគៈ ១ អវិជ្ជាយោគៈ ១ ។

(១៣១) វិសំយោគៈ (ធម៌ជាគ្រឿងដោះសត្វ) ៤ យ៉ាង គឺ ធម៌ជាគ្រឿងដោះសត្វចាកកាមយោគៈ[5] ១ ធម៌ជាគ្រឿងដោះសត្វចាកភវយោគៈ[6] ១ ធម៌ជាគ្រឿងដោះសត្វចាកទិដ្ឋិយោគៈ[7] ១ ធម៌ជាគ្រឿងដោះសត្វចាកអវិជ្ជាយោគ[8] ១ ។

---

១ ភាគៈប្រកបដោយកាមគុណទាំង ៥ ហៅថា កាមោឃៈ ។ ២ ជន្មៈភាគប្រព្រឹត្តទៅក្នុងរូបភពនឹងអរូបភពហៅថា ភវោឃៈ ។ ៣ ទៀតថាសេចក្តីអាល័យក្នុងឈានក្តី ភាគប្រកបដោយសស្សតទិដ្ឋិក្តី ហៅថា ភវោឃៈដែរ ។ ៣ ទិដ្ឋិ ៦២ ហៅថា ទិដ្ឋោឃៈ ។ ៤ សេចក្តីមិនដឹងក្នុងអរិយសច្ចទាំង ៤ ហៅថា អវិជ្ជោឃៈ ។ ៥ សំដៅយក អសុភជ្ឈាន ឬអនាគាមិមគ្គ ។ ៦ អរហត្តមគ្គ ។ ៧ សោតាបត្តិមគ្គ ។ ៨ អរហត្តមគ្គ (អដ្ឋកថា) ។

(១៣២) ចត្តារោ កន្តា អភិជ្ឈា កាយកន្តោ ព្យាបាទោ កាយកន្តោ សីលព្ពតបរាមាសោ កាយកន្តោ ឥទំសច្চាភិនិវេសោ កាយកន្តោ ។

(១៣៣) ចត្តារិ ឧបាទានានិ កាមុបាទានំ ទិដ្ឋុបាទានំ សីលព្ពតុបាទានំ អត្តវាទុបាទានំ ។

(១៣៤) ចតស្សោ យោនិយោ អណ្ឌជយោនិ ជលាពុជយោនិ សំសេទជយោនិ ឱបបាតិកយោនិ ។

(១៣៥) ចតស្សោ គព្ភាវក្កន្តិយោ ឯជាវុសោ ឯកច្ចោ អសម្បជានោ(១) មាតុ កុច្ឆិំ ឱក្កមតិ(២) អសម្បជានោ មាតុ កុច្ឆិស្មិំ ឋិតិំ អសម្បជានោ មាតុ កុច្ឆិស្មា(៣) និក្ខមតិ អយំ បឋមា គព្ភាវក្កន្តិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ឯឆេកច្ចោ សម្បជានោ(៤) មាតុ កុច្ឆិំ ឱក្កមតិ(៥) អសម្បជានោ មាតុ កុច្ឆិស្មិំ

---

១ ខ. អសម្បជានោ បេរំ ។ ២ ខ. កុច្ឆិយមោក្កមតិ ។ ៣ ម. កុច្ឆិម្ហា ។ ៤ ខ. សម្បជានោ ហិទំ ។ ៥ ខ. កុច្ឆិស្មិមោក្កមតិ ។

(១៣២) ធម៌ជាគ្រឿងចងព័ទ្ធ ៤ យ៉ាង គឺ អកិដ្ឋាជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ[1] ១ ព្យាបាទជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ ១ សេចក្តីប្រកាន់ខុសដោយសីលនិព្វតជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ ១ សេចក្តីប្រកាន់មាំថា ពាក្យនេះជាពាក្យពិត ពាក្យដទៃជាពាក្យទទេ ជាគ្រឿងចងព័ទ្ធកាយ ១ ។

(១៣៣) ធម្មជាតជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ ៤ យ៉ាង គឺ កាមជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ ១ មិច្ឆាទិដ្ឋិជាគ្រឿងប្រកាន់មាំ ១ ការប្រកាន់មាំដោយសីលព្វត ១ ការប្រកាន់មាំដោយពោលថាខ្លួន ១ ។

(១៣៤) កំណើត ៤ យ៉ាង គឺ កំណើតរបស់សត្វដែលកើតក្នុងស៊ុត ១ កំណើតរបស់សត្វដែលកើតក្នុងទឹក ១ កំណើតរបស់សត្វដែលកើតក្នុងទីស្មោកគ្រោក ១[2] កំណើតរបស់សត្វដែលអណ្តែតទៅកើតភ្លាម ១ ។

(១៣៥) ការបុះកាន់គតិ (របស់សត្វ) ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ សត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ បុះកាន់ផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួន បិតនៅក្នុងផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួន សម្រាលចាកផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួនទៀត នេះជាការបុះកាន់គតិ ១[3] ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ មួយទៀតសត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ បុះកាន់ផ្ទៃមាតាដឹងខ្លួន តែនៅក្នុងផ្ទៃមាតាមិនដឹងខ្លួន

---

១ សំដៅយកតាមកាយនឹងរូបកាយ ។ ២ កំណើតរបស់សត្វដែលកើតលើទីដេកឬទីស្មោកគ្រោកមានត្រីស្អុយជាដើម ។ ៣ បានដល់លោកិយមនុស្សជាប្រក្រតី ។

ហតំ អសម្បជានោ មាតុ ឃាតំ ឆក្កមតំ អយំ ឧតាយោ តញ្ហាវក្កន្តិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ឥធេកច្ចោ សម្បជានោ មាតុ ឃាតំ ឆិក្កមតំ សម្បជានោ មាតុ ឃាតំស្មឹ ហតំ អសម្បជានោ មាតុ ឃាតំ ឆក្កមតំ អយំ តតាយោ តញ្ហាវក្កន្តិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ឥធេកច្ចោ សម្បជានោ មាតុ ឃាតំ ឆិក្កមតំ សម្បជានោ មាតុ ឃាតំស្មឹ ហតំ សម្បជានោ មាតុ ឃាតំ ឆក្កមតំ អយំ ចតុត្ថោ តញ្ហាវក្កន្តិ ។

(១៣៦) ចត្តារោ អត្តភាវប្បដិលាភា អត្ថាវុសោ អត្តភាវប្បដិលាភោ យស្មឹ អត្តភាវប្បដិលាភេ អត្ត-សញ្ញេតនាយេវ កមតំ ឆោ បរសញ្ញេតនា ។ អត្ថា-វុសោ អត្តភាវប្បដិលាភោ យស្មឹ អត្តភាវប្បដិលាភេ បរសញ្ញេតនាយេវ កមតំ ឆោ អត្តសញ្ញេតនា ។

សម្រាលចាកផ្ទៃមាតាក៏មិនដឹងខ្លួនដែរ នេះជាការចុះកាន់ផ្ទៃមាតា[1] ទី ២ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត សត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ចុះកាន់ផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន នៅកន្លងផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន តែសម្រាលចាកផ្ទៃមាតាមិនដឹងខ្លួន នេះជាការចុះកាន់គតិ[2] ទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត សត្វពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ ចុះកាន់ផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួនទៀត នៅកន្លងផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន សម្រាលចាកផ្ទៃមាតាក៏ដឹងខ្លួន នេះជាការចុះកាន់គតិ[3] ទី ៤ ។

(១៣៦) ការបាននូវអត្តភាពមាន ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចេតនារបស់ខ្លួន រមែងធ្វើខ្លួនឲ្យស្ងាប់ ចេតនារបស់អ្នកដទៃពុំបានធ្វើឲ្យស្ងាប់ឡើយ ក្នុងការបាននូវអត្តភាពណា ការបាននូវអត្តភាពនោះ រមែងមាន[4] ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ចេតនារបស់អ្នកដទៃ រមែងធ្វើខ្លួនឲ្យស្ងាប់ ចេតនារបស់ខ្លួនមិនបានធ្វើឲ្យស្ងាប់ឡើយ ក្នុងការបាននូវអត្តភាពណា ការបាននូវអត្តភាពនោះ រមែងមាន ១ ។

---

១ បានដល់អសីតិមហាសាវ័ក ។ ២ បានដល់អគ្គសាវ័កទាំងពីរ នឹងព្រះបច្ចេកពោធិសត្វ ។ ៣ បានដល់ព្រះសព្វញ្ញុពោធិសត្វ ។ ៤ បានដល់កំណើត ទិដ្ឋធម្មវេទនីយកម្មវិបាក ជាទេវតា ជាទេវតាវិនាសខ្លួនដោយល្បែងហៅថា ស្ងាប់ដោយចេតនារបស់ខ្លួន មិនស្ងាប់ដោយចេតនារបស់អ្នកដទៃ ។

អត្តាវុសោ អត្តភាវប្បដិលាភោ យស្មឹ អត្តភាវប្បដិ-លាភេ អត្តសញ្ញតា ចេវ សោ(១) កមតិ បរសញ្ញ-តា ច ។ អត្តាវុសោ អត្តភាវប្បដិលាភោ យស្មឹ អត្តភាវប្បដិលាភេ នេវ អត្តសញ្ញតា កមតិ នោ បរសញ្ញតា ។

(១៣៧) ចតស្សោ ឧក្កំណាវិសុទ្ធិយោ អត្តា-វុសោ ឧក្កំណា នាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិក្ក-មាកតោ ។ អត្តាវុសោ ឧក្កំណា បដិក្កមាកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ នាយកតោ ។ អត្តាវុសោ ឧក្កំណា នេវ នាយកតោ វិសុជ្ឈតិ នោ បដិក្កមាកតោ ។ អត្តាវុសោ ឧក្កំណា នាយកតោ ចេវ វិសុជ្ឈតិ បដិក្កមាកតោ ច ។

---

១ ឱ. ម. ចេវ ។

ម្នាលអាវុសោ តាំងឆ្អាយ ចេតនារបស់ខ្លួន រមែងធ្វើខ្លួនឲ្យស្ងាប់ តាំងចេតនារបស់អ្នកដទៃ ក៏រមែងធ្វើឲ្យស្ងាប់ ក្នុងការបានទូរអត្តភាពណា ការបានទូរអត្តភាពនោះ រមែងមាន[1] ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឆ្អាយ ចេតនារបស់ខ្លួន ក៏មិនធ្វើឲ្យស្ងាប់ ចេតនារបស់អ្នកដទៃ ក៏មិនធ្វើឲ្យស្ងាប់ដែរ ក្នុងការបានទូរអត្តភាពណា ការបានទូរអត្តភាពនោះ រមែងមាន[2] ១ ។

(១៣៧) សេចក្តីបរិសុទ្ធិរបស់ទក្ខិណា[3] មាន ៤ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំងឆ្អាយ ទក្ខិណាបរិសុទ្ធអំពីទាយក (អ្នកឲ្យ) មិនបរិសុទ្ធអំពីបដិគ្គាហក (អ្នកទទួល) ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឆ្អាយ ទក្ខិណាបរិសុទ្ធអំពីបដិគ្គាហក មិនបរិសុទ្ធអំពីទាយក ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឆ្អាយ ទក្ខិណាមិនបរិសុទ្ធអំពីទាយក មិនបរិសុទ្ធអំពីបដិគ្គាហក ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឆ្អាយ ទក្ខិណាបរិសុទ្ធអំពីទាយកផង អំពីបដិគ្គាហកផង ១ ។

---

១ បានដល់កំណើតមនោមយកាយទេវតា ជាទេវតាវិនាសដោយកំណត់របស់ខ្លួនឯង ។ ២ បានដល់កំណើតទាំងឆ្អាយ មានចាតុម្មហារាជិកទេវតាជាដើម ជាទេវតាមិនសាបសូន្យដោយចេតនារបស់ខ្លួននឹងចេតនារបស់បុគ្គលដទៃ ។ ៣ ជាឈ្មោះរបស់ទាន (អដ្ឋកថា) ។

(๑๓๘) ตตฺถาหํ สงฺฆมาหนฺตนฺ ติ อหนฺ ปิยวฺโจ(๑) อหนฺตวาจา สมาหนฺตาติ ฯ

(๑๓๙) ตตฺถาหเก อหนฺตวาเทหาติ มุสาวาเทหิ ปิสุณาติ ปิสุณาย วาจาย สมนฺนาคตาติ ฯ

(๑๔๐) ตตฺถาหเก อหนฺตวาเทหาติ มุสาวาเทน เวรมณิยา ปิสุณาย วาจาย เวรมณิยา ผรุสาย วาจาย เวรมณิยา สมนฺนาคตาติ เวรมณิยา ฯ

(๑๔๑) อปเรปิ ตตฺถาหเก อหนฺตวาเทหาติ อทินฺนาทานาทินฺนาทายิตาย อสฺสุตาติ สุตวาทิตาย อมุตาติ มุตวาทิตาย อวิญฺญาเตติ วิญฺญาตวาทิตาย ฯ

(๑๔๒) อปเรปิ ตตฺถาหเก อหนฺตวาเทหาติ อทินฺนาทานาทินฺนาทายิตาย อสฺสุตาติ อสฺสุตวาทิตาย อมุตาติ อมุตวาทิตาย อวิญฺญาเตติ อวิญฺญาตวาทิตาย ฯ

---

๑ ฉ. ม. เปยฺยวฺโจ ฯ

(១៣៨) សង្គហវត្ថុ[1]មាន ៤ យ៉ាង គឺ ការឲ្យ ១ ការបរចាពាក្យជាទីស្រឡាញ់ ១ ការប្រព្រឹត្តឲ្យជាប្រយោជន៍ ១ ភាវៈជាបុគ្គលមានខ្លួនស្មោះស្ម័[2] ១ ។

(១៣៩) អរហារមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង គឺ ពាក្យកុហក ១ សំដីញុះញង់ ១ សំដីទ្រគោះ ១ សំដីពេយពាយឥតប្រយោជន៍ ១ ។

(១៤០) អរហារជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង គឺ ការវៀរចាកពាក្យកុហក ១ ការវៀរចាកសំដីញុះញង់ ១ ការវៀរចាកសំដីទ្រគោះ ១ ការវៀរចាកសំដីពេយពាយ ឥតប្រយោជន៍ ១ ។

(១៤១) អរហារមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ មិនឃើញ ថាឃើញ ១ មិនឮ ថាឮ ១ មិនប៉ះពាល់[3] ថាប៉ះពាល់ ១ មិនដឹងច្បាស់ ថាដឹងច្បាស់ ១ ។

(១៤២) អរហារជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាងដទៃទៀត គឺ មិនឃើញ ថាមិនឃើញ ១ មិនឮ ថាមិនឮ ១ មិនប៉ះពាល់ ថាមិនប៉ះពាល់ ១ មិនដឹងច្បាស់ ថាមិនដឹងច្បាស់ ១ ។

---

១ ហេតុនៃការសង្គ្រោះ ។ ២ ការរួមសុខរួមទុក្ខជាមួយគ្នា មានអង្គុយលើអាសនៈជាមួយគ្នា ផែកលើគ្រែជាមួយគ្នា នឹងបរិភោគជាមួយគ្នាជាដើម ។ ៣ សំដៅយកការហ៊ិតក្ងន ដោយប្រមុះ លិទ្ធជិញ្ជាប់ដោយអណាត ពាល់ត្រូវសម្ផស្សដោយកាយ ។

(๑๔๓) អបរេបិ ចត្តារោ អនរិយវោហារា ទ្វេ អទិដ្ឋវាទិតា សុតេ អសុតវាទិតា មុតេ អមុតវាទិតា វិញ្ញាតេ អវិញ្ញាតវាទិតា ។

(๑๔๔) អបរេបិ ចត្តារោ អរិយវោហារា ទ្វេ ទិដ្ឋវាទិតា សុតេ សុតវាទិតា មុតេ មុតវាទិតា វិញ្ញាតេ វិញ្ញាតវាទិតា ។

(๑๔๕) ចត្តារោ បុគ្គលា ឥធាវុសោ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ ។ ឥធាវុសោ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ បរន្តបោ ហោតិ បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ ។ ឥធាវុសោ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ អត្តន្តបោ ច ហោតិ អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ បរន្តបោ ច បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ ។ ឥធាវុសោ ឯកច្ចោ បុគ្គលោ នេវ អត្តន្តបោ ហោតិ ន អត្តបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ ន បរន្តបោ ន បរបរិតាបនានុយោគមនុយុត្តោ សោ អនត្តន្តបោ អបរន្តបោ ទិដ្ឋេ វ

(១៤៣) អរហារមិនមែនជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង ដូចខាងក្រោម គឺ ឃើញ ថាមិនឃើញ ១ ឮ ថាមិនឮ ១ ប៉ះពាល់ ថាមិនប៉ះពាល់ ១ ដឹងច្បាស់ ថាមិនដឹងច្បាស់ ១ ។

(១៤៤) អរហារជារបស់ព្រះអរិយៈ មាន ៤ យ៉ាង ដូចខាងក្រោម គឺ ឃើញ ថាឃើញ ១ ឮ ថាឮ ១ ប៉ះពាល់ ថាប៉ះពាល់ ១ ដឹងច្បាស់ ថាដឹងច្បាស់ ១ ។

(១៤៥) បុគ្គលមាន ៤ ពួក ម្នាលអាវុសោ តាំងខ្លួយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅ ប្រកបព្យាយាម ដើម្បីធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងខ្លួយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យក្តៅ ប្រកបព្យាយាម ដើម្បីធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យក្តៅ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងខ្លួយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ជាអ្នកធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅ ប្រកបព្យាយាម ដើម្បីធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅផង ធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យក្តៅ ប្រកបព្យាយាម ដើម្បីធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យក្តៅផង ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងខ្លួយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ មិនធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅ មិនប្រកបព្យាយាម ដើម្បីធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅ មិនធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យក្តៅ មិនប្រកបព្យាយាម ដើម្បីធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យក្តៅ បុគ្គលនោះឈ្មោះថាមិនធ្វើខ្លួនឲ្យក្តៅ មិនធ្វើបុគ្គលដទៃឲ្យក្តៅ ជាអ្នកលែងមានសេចក្តីស្រេកឃ្លានទៀតហើយ ជាអ្នកពន្លត់ហើយ ជាអ្នកត្រជាក់ហើយ ជាអ្នកទទួលសេចក្តីសុខដោយខ្លួនឯង ជាអ្នកប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ដ៏ប្រសើរ ក្នុងលោកនេះ ព្រោះតែការដាច់ចាកអាសវៈទាំងឡាយ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែងដោយខ្លួនឯង ដល់នូវនិព្វានដែលមិនមានអាសវៈ ជាធម៌ដែលដឹងច្បាស់ ដោយប្រាជ្ញាដ៏ក្រៃលែងដោយខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្ននេះ ។

ฉมฺหิ นิปฺปาโต นิตฺถุโต สีตีภูโต สุขปฺปฏิสเวที พฺรหฺมภูเตน อตฺตนา วิหรตีติ ฯ

(๑๔๖) อปเรปิ จตฺตาโร ปุคฺคลา สพฺพาวุเสา ฯเปฯ อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ โน ปรหิตาย ฯ สพฺพาวุเสา[๑] ฯเปฯ อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล ปรหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ โน อตฺตหิตาย ฯ สพฺพาวุเสา ฯเปฯ อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล เนว อตฺตหิตาย ปฏิปนฺโน โหติ โน ปรหิตาย ฯ สพฺพาวุเสา ฯเปฯ อิเธกจฺโจ ปุคฺคโล อตฺตหิตาย เจว ปฏิปนฺโน โหติ ปรหิตาย จ ฯ

(๑๔๗) อปเรปิ จตฺตาโร ปุคฺคลา ตโม ตมปรายโน ตโม โชติปรายโน โชติ ตมปรายโน โชติ โชติปรายโน ฯ

๑ ฉ. ม. ปน สพฺพาวุเสา ฯ

មានទុក្ខលេស់ហើយ មានសេចក្តីត្រជាក់តើតហើយ ខន្ធលន្ធុសេចក្តីសុខ មានខ្លួនដូចជាព្រហ្មនៅកន្លងបច្ចុប្បន្ននេះ ១ ។

(១៤៦) បុគ្គលមាន ៤ ពួកដទៃទៀត ម្នាលអាវុសោចំណែកឯ បុគ្គលពួកខ្លះ កន្លងលោកនេះ ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន មិនប្រតិបត្តិដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកដទៃ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចំណែកឯ បុគ្គលពួកខ្លះ កន្លងលោកនេះ ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកដទៃ មិនប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន ១ ។ ម្នាលអាវុសោចំណែកឯ បុគ្គលពួកខ្លះ កន្លងលោកនេះ មិនប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួន មិនប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកដទៃ ១ ។ ម្នាលអាវុសោចំណែកឯ បុគ្គលពួកខ្លះ កន្លងលោកនេះ ប្រតិបត្តិ ដើម្បីប្រយោជន៍ខ្លួនផង ដើម្បីប្រយោជន៍អ្នកដទៃផង ១ ។

(១៤៧) បុគ្គលមាន ៤ ពួកដទៃទៀត គឺ បុគ្គលឆ័ឆឹត មានឆ័ឆឹតប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខទៀត[1] ១ បុគ្គលឆ័ឆឹត តែមានពន្ធីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ[2] ១ បុគ្គលមានពន្ធី តែមានឆ័ឆឹតប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខ[3] ១ បុគ្គលមានពន្ធី មានពន្ធីប្រព្រឹត្តទៅខាងមុខទៀត[4] ១ ។

---

១ បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលថោកទាប ហើយប្រព្រឹត្តទុច្ចរិតទៀត ។ ២ បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលថោកទាប តែប្រព្រឹត្តសុចរិត ។ ៣ បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ តែប្រព្រឹត្តទុច្ចរិត ។ ៤ បុគ្គលកើតក្នុងត្រកូលខ្ពង់ខ្ពស់ ហើយប្រព្រឹត្តសុចរិត ។

(๑๔๘) អបរេបិ ចត្តារោ បុគ្គលា សមណាមចលោ សមណាបឌុមោ សមណាបុណ្ឌរីកោ សមណោសុ(๑) សមណាសុខុមាលោ ។ ឥមេ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ចត្តារោ ឆម្មា សម្មទក្ខាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ ទេវមនុស្សានំ ។

សង្គីតិយចតុក្កំ និដ្ឋិតំ(๒) ។

(๑๔๙) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន បញ្ច ឆម្មា សម្មទក្ខាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមេ បញ្ច ។ បញ្ចក្ខន្ធា រូបក្ខន្ធោ វេទនាក្ខន្ធោ សញ្ញាក្ខន្ធោ សង្ខារក្ខន្ធោ វិញ្ញាណក្ខន្ធោ ។

---

๑ ឱ. សមណោសូតំ ន ទិស្សតិ ។ ๒ ម. សង្គីតិយចតុក្កំ និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។ ឱ. បឋមភាណវារំ និដ្ឋិតំ ។

សង្គីតិសូត្រ ពួកធម៌ប្រាំ ។ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងការសង្គាយនា

(១៤៨) បុគ្គលមាន ៤ ពួកដទៃទៀត គឺ សមណៈមិនកម្រើក[1] ១ សមណៈដូចផ្កាឈូកក្រហម[2] ១ សមណៈដូចផ្កាឈូកស[3] ១ សមណៈជាអ្នកទន់ល្អិតល្អក្នុងពួកសមណៈ[4] ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកធម៌បួន ។ នេះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងហើយដោយប្រពៃ យើងទាំងអស់គ្នាគួរសង្គាយនាក្នុងធម៌នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

ចប់ ពួកធម៌បួន ។ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(១៤៩) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកធម៌ប្រាំ ។ ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងហើយដោយប្រពៃ យើងទាំងអស់គ្នា គួរសង្គាយនាក្នុងធម៌ទាំងនោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ពួកធម៌ប្រាំ ។ តើដូចម្តេច ។ ខន្ធ ៥ យ៉ាង គឺ រូបក្ខន្ធ ១ វេទនាខន្ធ ១ សញ្ញាខន្ធ ១ សង្ខារក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណក្ខន្ធ ១ ។

---

១ សោតាបន្នសមណៈ ។ ២ សកទាគាមិសមណៈ ។ ៣ អនាគាមិសមណៈ ។ ៤ អរហត្តសមណៈ ។

(១៥០) បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា វុច្ចន្តិ ចតុបាទានក្ខន្ធោ វេទនូបាទានក្ខន្ធោ សញ្ញូបាទានក្ខន្ធោ សង្ខារូបាទានក្ខន្ធោ វិញ្ញាណូបាទានក្ខន្ធោ ។

(១៥១) បញ្ច កាមគុណា ឥត្ថិវិញ្ញេយ្យា រូបា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា ។ សោតវិញ្ញេយ្យា សទ្ទា ។ ឃានវិញ្ញេយ្យា គន្ធា ។ ជិវ្ហាវិញ្ញេយ្យា រសា ។ កាយវិញ្ញេយ្យា ផោដ្ឋព្ពា ឥដ្ឋា កន្តា មនាបា បិយរូបា កាមូបសញ្ហិតា រជនីយា ។

(១៥២) បញ្ច តតិយោ ឯរយោ តិរច្ឆានយោនិ បេតវិសយោ មនុស្សា ទេវា ។

(១៥៣) បញ្ច មច្ឆរិយានិ អាវាសមច្ឆរិយំ កុលមច្ឆរិយំ លាភមច្ឆរិយំ វណ្ណមច្ឆរិយំ ធម្មមច្ឆរិយំ ។

(១៩០) ខុបាទានក្ខន្ធ ៥ យ៉ាង គឺ រូបូបាទានក្ខន្ធ ១ វេទនូ-
បាទានក្ខន្ធ ១ សញ្ញូបាទានក្ខន្ធ ១ សង្ខារូបាទានក្ខន្ធ ១ វិញ្ញាណូបា-
ទានក្ខន្ធ ១ ។

(១៩១) កាមគុណ ៥ យ៉ាង គឺ រូបទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយ
ភ្នែក ជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រ-
ឡាញ់ អាស្រ័យនូវកាម ជាហេតុនៃសេចក្តីត្រេកអរ ១ ។ សំឡេងទាំង
ឡាយ ដែលគប្បីដឹងដោយត្រចៀក ១ ។ ក្លិនទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹង
ដោយច្រមុះ ១ ។ រសទាំងឡាយដែលគប្បីដឹងដោយអណ្តាត ១ ។
សម្ផស្សទាំងឡាយ ដែលគប្បីដឹងដោយកាយ ជាទីប្រាថ្នា ជាទីពេញ
ចិត្ត ជាទីគាប់ចិត្ត មានសភាពជាទីស្រឡាញ់ អាស្រ័យនូវកាមជាហេតុ
នៃសេចក្តីត្រេកអរ ១ ។

(១៩២) គតិ ៥ យ៉ាង គឺ នរក ១ កំណើតតិរច្ឆាន ១ ប្រេត
វិស័យ ១ ពួកមនុស្ស ១ ពួកទេវតា ១ ។

(១៩៣) សេចក្តីកំណាញ់ ៥ យ៉ា គឺ កំណាញ់អាវាស ១
កំណាញ់ត្រកូល ១ កំណាញ់លាភ ១ កំណាញ់សេចក្តីសរសើរ[1] ១
កំណាញ់ធម៌ ១ ។

---

១ ឬ កំណាញ់សេចក្តីសរសើរ ឬកំណាញ់ព័ណ៌សម្បុរកំបាន ។

(១៥៤) បញ្ច ឆិវារណានិ តាមច្ចឆិវារណំ ព្យា-
ចាឆនឆិវារណំ ថីឆមិទ្ធឆិវារណំ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចឆិវារណំ វិ-
ចិកិច្ឆាឆិវារណំ ។

(១៥៥) បញ្ច ឱរម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ សក្កា-
យទិដ្ឋិ វិចិកិច្ឆា សីលព្ពតបរាមាសោ តាមច្ឆន្ទោ
ព្យាបាទោ ។

(១៥៦) បញ្ចុទ្ធម្ភាគិយានិ សញ្ញោជនានិ រូបរាគោ
អរូបរាគោ មានោ ឧទ្ធច្ចំ អវិជ្ជា ។

(១៥៧) បញ្ច សិក្ខាបទានិ បាណាតិបាតា វេ-
រមណី អទិន្នាទានា វេរមណី កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេ-
រមណី មុសាវាទា វេរមណី សុរាមេរយមជ្ជបមា-
ទដ្ឋានា វេរមណី ។

(១៥៨) បញ្ច អភព្វដ្ឋានានិ អភព្វោ អារុសោ
ខីណាសវោ កិក្ខុ សញ្ចិច្ច បាណំ ជីវិតា វោរោបេតុំ
អភព្វោ ខីណាសវោ កិក្ខុ អទិន្នំ ថេយ្យសង្ខាតំ អាទា-
តុំ អភព្វោ ខីណាសវោ កិក្ខុ មេថុនំ ធម្មំ បដិសេវិតុំ

(១៥៤) នីវរណៈ ៥ យ៉ាង គឺ តាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ១ ព្យាបាទនីវរណៈ ១ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ១ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ ១ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ ១ ។

(១៥៥) សំយោជនៈជាចំណែកខាងក្រោម ៥ យ៉ាង គឺ សក្កាយទិដ្ឋិ ១ វិចិកិច្ឆា ១ សីលព្វតបរាមាសៈ ១ កាមច្ឆន្ទៈ ១ ព្យាបាទៈ ១ ។

(១៥៦) សំយោជនៈជាចំណែកខាងលើ ៥ យ៉ាង គឺ រូបរាគ ១ អរូបរាគ ១ មានៈ ១ ឧទ្ធច្ចៈ ១ អវិជ្ជា ១ ។

(១៥៧) សិក្ខាបទ ៥ យ៉ាង គឺ ការវៀរចាកការសម្លាប់សត្វ ១ វៀរចាកការកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនបានឲ្យ ១ វៀរចាកការប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ១ វៀរចាកការនិយាយកុហក ១ វៀរចាកហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីប្រមាទ ព្រោះផឹកទឹកស្រវឹងគឺសុរាទាំងឆ្អែមេរ័យ ១ ។

(១៥៨) អកព្វដ្ឋាន (ហេតុដែលមិនគួរ) ៥ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ កិកូជាខីណាស្រពមិនគួរ ដើម្បីកែងញាំងសត្វឲ្យធ្លាក់ចុះចាកជីវិត ១ កិកូជាខីណាស្រពមិនគួរ ដើម្បីកាន់យកទ្រព្យដែលគេមិនឲ្យដោយចំណែកគឺចិត្តលួច ១ កិកូជាខីណាស្រពមិនគួរ ដើម្បីសេពមេថុនធម្ម ១

អកញ្ហេ ខីណាសវេ ភិក្ខុ សម្ឆជនមុសា ភាសិតុំ អកញ្ហេ ខីណាសវេ ភិក្ខុ សង្ឃិនិការកំ កាមេ បរិភុញ្ជិតុំ សេយ្យថាបិ បុព្ពេ អាតាវិកភូតោ(๑) ។

(๑๕๙) បញ្ច ព្យសនានិ ញាតិព្យសនំ ភោគព្យសនំ រោគព្យសនំ សីលព្យសនំ ទិដ្ឋិព្យសនំ ។ ជាវុសោ សត្តា ញាតិព្យសនហេតុ វា ភោគព្យសនហេតុ វា រោគព្យសនហេតុ វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុក្កតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ ។ សីលព្យសនហេតុ វា អាវុសោ សត្តា ទិដ្ឋិព្យសនហេតុ វា កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុក្កតឹ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជន្តិ ។

(๑๖๐) បញ្ច សម្ឆជា ញាតិសម្ឆជា ភោគសម្ឆជា អាពាធសម្ឆជា សីលសម្ឆជា ទិដ្ឋិសម្ឆជា ។

---

๑ ឱ. អតាវិយភូតោ ។

ភិក្ខុជាខីណាស្រពមិនគួរពោលសម្បជានមុសាវាទ ๑ ភិក្ខុជាខីណាស្រព
មិនគួរបរិភោគទូរបស់ដែលខ្លួនធ្វើសេចក្តីសន្សំទុកនឹងកាមទាំង ๕ ឡាយ ដូច
កាលខ្លួននៅជាគ្រហស្ថកាលពីដើម ๑ ។

(๑๕๙) សេចក្តីវិនាស ๕ យ៉ាង គឺ សេចក្តីវិនាសញាតិ ๑ សេចក្តី
វិនាសភោគសម្បត្តិ ๑ សេចក្តីវិនាសព្រោះរោគ ๑ សេចក្តីវិនាសសីល ๑
សេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិ ๑ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង ๕ ឡាយ ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយ
ពីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ
វិនិបាត នរក ព្រោះហេតុតែសេចក្តីវិនាសញាតិក្តី ព្រោះហេតុតែសេចក្តី
វិនាសភោគៈក្តី ព្រោះហេតុតែសេចក្តីវិនាសដោយរោគក្តី (នោះទេ) ។
ម្នាលអាវុសោទាំង ๕ ឡាយ ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយពីកាយ បន្ទាប់អំពី
សេចក្តីស្លាប់ទៅ ។ កើតក្នុងអបាយ ទុគ្គតិ វិនិបាត នរក ព្រោះ
ហេតុតែសេចក្តីវិនាសសីល ឬ ព្រោះហេតុតែសេចក្តីវិនាសទិដ្ឋិ ។

(๑๖๐) សេចក្តីបរិបូណ៌ ๕ យ៉ាង គឺ បរិបូណ៌ដោយ
ញាតិ ๑ បរិបូណ៌ដោយភោគៈ ๑ បរិបូរដោយភាពមិនមាន
រោគ ๑ បរិបូណ៌ដោយសីល ๑ បរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋិ ๑ ។

ปาวุโส สตฺถา ญาตีสมฺปทาเหตุ วา ภោคสมฺปทา-เหตุ วา อาโรคฺยสมฺปทาเหตุ วา กายสฺส ภេทา បរំ មរណา សុគតึ สគฺคំ លោกំ อุបปជฺชติ ฯ សីល-สมฺปทาเหตุ วา អាវุโส สตฺถา ទิដฺឋิสมฺปทาเหตุ วา กายสฺส ภេทา បរំ មរណา សុគតึ สគฺគំ លោកំ อุបปជฺชតិ ฯ

(๑๖๑) បញฺห อาទិនวา ទุស្សីលสฺส សីលវิបត្តิយา ឥធាវุโส ទุស្សីលោ សីលវិបន្នោ បមាទាធิការណา មហតึ ภោគជានึ ឯកច្ចតិ អយំ បឋโม អាទិនវោ ទុស្សីលสฺส សីលវิបត្តิយา ฯ បុន จបរំ អាវุโส ទុស្សីលสฺส សីលវិបន្នสฺส ปាបโก กิตฺติสទฺโท អព្ភុគฺគច្ឆតិ អយំ ទុតิยោ អាទិនវោ ទុស្សីលสฺส សីលវิ-បត្តิយา ฯ បុន จបរំ អាវุโส ទុស្សីលោ សីលវิបន្នោ យំ យទេវ[๑] បរิสំ อุបสงฺกมติ យទิ ขត្តិយបរิสំ

---

๑ ม. ยญฺเญว ฯ

ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយពីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ មិនទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយញាតិក្តី ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយភោគៈក្តី ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយភាពមិនមានពេគក្តី នោះទេ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ ពួកសត្វលុះបែកធ្លាយពីកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ តែងបានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក ព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយសីល ឬព្រោះហេតុតែបរិបូណ៌ដោយទិដ្ឋ ។

(១៦១) ភោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីល ៥ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលទ្រុស្តសីល វិបត្តិចាកសីលនេះតែងដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃសម្បត្តិយ៉ាងធំ មានសេចក្តីប្រមាទជាហេតុ នេះជាភោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ មួយទៀត កិត្តិសព្ទអាក្រក់របស់បុគ្គលទ្រុស្តសីល វិបត្តិចាកសីល រមែងផ្សាយទៅសព្វទិស នេះជាភោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទី ២ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ មួយទៀត បុគ្គលទ្រុស្តសីល វិបត្តិចាកសីល ចូលទៅកាន់បរិស័ទណា ។ ភោះខត្តិយ-

យនិ ព្រាហ្មណាបរំសំ យនិ គហបតិបរំសំ យនិ សមណាបរំសំ អរិសាវនោ ឧបសង្កមតិ មង្កុភូតោ អយំ តតិយោ អានិសង្សោ ឧសុទ្ធលសទ្ធ សីលវិបត្តិយា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ឧសុទ្ធិលោ សីលវិបន្នោ សម្ផប្បលាបំ ករោតិ អយំ ចតុត្ថោ អានិសង្សោ ឧសុទ្ធិលសទ្ធ សីលវិបត្តិយា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ឧសុទ្ធិលោ សីលវិបន្នោ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា អបាយំ ទុក្កតិ វិនិបាតំ និរយំ ឧបបជ្ជតិ អយំ បញ្ចមោ អានិសង្សោ ឧសុទ្ធិលសទ្ធ សីលវិបត្តិយា ។

(๑๖๒) បញ្ច អានិសំសា សីលវតោ សីលសម្ប. ទាយ ឥធាវុសោ សីលវា សីលសម្បន្នោ អប្បមាទ- ធិការណំ មហន្តំ ភោគក្ខន្ធំ អធិគច្ឆតិ អយំ បឋមោ អានិសំសោ សីលវតោ សីលសម្បទាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ សីលវតោ សីលសម្បន្នស្ស កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតិ អយំ ទុតិយោ អានិសំសោ សីលវតោ សីលសម្បទាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ សីលវា សីលសម្បន្នោ យំ យទេវ បរិសំ ឧបសង្កមតិ

បរិស័ទក្តី ព្រាហ្មណបរិស័ទក្តី គហបតិបរិស័ទក្តី សមណបរិស័ទក្តី រមែងមិនក្រៀវក្រៃ មានមុខទន្ទេចុះ នេះជាទោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ការយ មួយវិញទៀត បុគ្គលទ្រុស្តសីល វិបត្តិចាកសីល តែងវង្វេងភ្លើមរណកាល នេះជាទោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ការយ មួយវិញទៀត បុគ្គលទ្រុស្តសីល វិបត្តិចាកសីល លុះបែកធ្លាយពងកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ តែងទៅកើតក្នុងឆ័តិរច្ឆាន ប្រេត អសុរកាយ នរក នេះជាទោសនៃសីលវិបត្តិរបស់បុគ្គលទ្រុស្តសីលទី ៥ ។

(១៦២) អានិសង្សនៃសីលសម្បទា ៥ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ការយ ក្នុងលោកនេះ បុគ្គលមានសីល បរិបូណ៌ដោយសីល រមែងបាននូវគំនរទ្រព្យច្រើន មានសេចក្តីមិនប្រមាទជាហេតុ នេះជាអានិសង្សនៃសីលសម្បទា របស់បុគ្គលមានសីលទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ការយ មួយទៀត កិត្តិសព្ទដ៏ពីពេះរបស់បុគ្គលមានសីល បរិបូណ៌ដោយសីល តែងផ្សាយទៅសព្វទិស នេះជាអានិសង្សនៃសីលសម្បទា របស់បុគ្គលមានសីលទី ២ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ការយ មួយទៀត បុគ្គលមានសីល បរិបូណ៌ដោយសីល ចូលទៅកាន់បរិស័ទណា ។ ទោះ

ยทิ ขตฺติยปริสํ ยทิ พฺราหฺมณปริสํ ยทิ คหปติปริสํ ยทิ สมณปริสํ ปริสาวจโร อุปสงฺกมติ อภพฺโพ ตตฺถ อปฺปฏิสารี อสารชฺชปฺปตฺโต อปฺปฏิภานปฺปตฺโต อปฺปฏิพลปฺปตฺโต อปฺปฏิสารี อสารชฺชปฺปตฺโต อปฺปฏิภานปฺปตฺโต อปฺปฏิพลปฺปตฺโต ยทิ ขตฺติยปริสาย ยทิ พฺราหฺมณปริสาย ยทิ คหปติปริสาย ยทิ สมณปริสาย ฯ

(๑๖๓) เจตนาหเมน อาวุโส ภิกฺขุนา ปริ เจตนาตฺวาเมว ปญฺจ ฉฬงฺคานิ อชฺฌตฺตํ อุปฏฺฐเปตฺวา ปเร เจเตตพฺพา กาลเน วา ภิกฺขามิ เจ อกาลเน วา ภิกฺขามิ เจ อกาลเน วา ภิกฺขามิ เจ อกาลเน วา ภิกฺขามิ เจ ปุพฺพณฺหสมยนฺติ วา ภิกฺขามิ เจ อปรณฺหสมยนฺติ วา ภิกฺขามิ เจ

ជាខត្តិយបរិស័ទក្តី ព្រាហ្មណបរិស័ទក្តី គហបតិបរិស័ទក្តី សមណបរិស័ទក្តី រមែងក្រៀវក្រា មិនមានមុខនុនឡើយ នេះជាអានិសង្សនៃសីលសម្បទារបស់បុគ្គលមានសីលទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត បុគ្គលមានសីល បរិបូណ៌ដោយសីល រមែងមិនវង្វែងធ្វើមរណកាល នេះជាអានិសង្សនៃសីលសម្បទា របស់បុគ្គលមានសីលទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយវិញទៀត បុគ្គលមានសីល បរិបូណ៌ដោយសីល លុះបែកធ្លាយកាយ បន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ តែងបានទៅកើតក្នុងសុគតិសួគ៌ទេវលោក នេះជាអានិសង្សនៃសីលសម្បទា របស់បុគ្គលមានសីលទី ៥ ។

(១៦៣) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុអ្នកចោទមានប្រាថ្នានឹងចោទកិកុដទៃ ត្រូវដំកល់ធម៌ ៥ យ៉ាងនុ៎ះក្នុងខ្លួនហើយសឹមចោទកិកុដទៃ ដោយគិតថា អាត្មាអញនឹងនិយាយក្នុងកាលគួរ មិននិយាយក្នុងកាលមិនគួរ ១ អាត្មាអញនិយាយដោយពាក្យពិត មិននិយាយដោយពាក្យមិនពិត ១ អាត្មាអញនិយាយ ដោយពាក្យផ្អែមល្ហែម មិននិយាយដោយពាក្យទ្រគោះ ១ អាត្មាអញនិយាយ ដោយពាក្យប្រកបដោយប្រយោជន៍ មិននិយាយ ដោយពាក្យមិនប្រកបដោយ

เมตฺตจิตฺเตน ผริตฺวาปิ เถเร เถรสนฺตาเนเนว ฯ เถรเกน อาวุเสน กิตฺตกา ปน เถเรน เตสุ เตสุ ฐาเนสุ ภิกฺขู ทิฏฺฐปุพฺพา ฯ

(๑๖๔) ปญฺจ ปฏิสมฺภิทาปฺปตฺตา ภิกฺขู อาวุเสน กิตฺตกา สาวเกน ปตฺตพฺพา ปตฺตา อนุปฺปตฺตสฺส เมถิ ภิกฺขุโน ปริวาเร อหุวตฺถ สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส วิชฺชาจรณสมฺปนฺนสฺส สุคตสฺส โลกวิทู อนุตฺตเร ปุริสทมฺมสารถิ สตฺถเทวมนุสฺสานํ พุทฺธสฺส ภควโต อภิญฺญาตา ปากฏา อภิญฺญาตสาวกา สมเวตา กติปยา ขีณาสวา สมฺภาวิตกาลกิริยา ปฏิสมฺภิทาปฺปตฺตา ฉฬภิญฺญา มหานุภาวา ปญฺจ ภิกฺขู อาวุเสน กิตฺตกา ปน เถเรน ทิฏฺฐปุพฺพา ยถาภูตญาณสฺส อตฺถาย อาคจฺฉนฺตา สตฺต ปิ วิญฺญู ปิ สพฺรหฺมจารีสุ

ប្រៈយោជន៍ ១ អាត្មាអញនិយាយ ដោយចិត្តប្រកបដោយមេត្តា មិនមិយាយដោយចិត្តប្រកបដោយទោស ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកូអ្នកចោទមានប្រាថ្នានឹងចោទកិកូដទៃ ត្រូវដំកល់ធម៌ ៥ ប្រការនេះទុកក្នុងខ្លួនហើយទើបចោទកិកូដទៃបាន ។

(១៦៤) អង្គនៃកិកូដែលមានសេចក្តីព្យាយាមមាន ៥ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកូក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសទ្ធា ជឿសេចក្តីត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះតថាគតថា ព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ទ្រង់ឆ្ងាយចាកកិលេសហើយ ទ្រង់ត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គឯង ទ្រង់បរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានឹងចរណៈ ទ្រង់មានដំណើរល្អ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក ទ្រង់ប្រសើរដោយសីលាទិគុណ រកបុគ្គលណាស្មើគ្មាន ទ្រង់ជាអ្នកបង្ហឹនទូន្មានបុរសដែលគួរបង្ហឹនទូន្មានបាន ទ្រង់ជាគ្រូរបស់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវអរិយសច្ចធម៌ ព្រះអង្គលែងមកកាន់កំណើតថ្មីទៀត ដោយហេតុនេះ ។ ១ ជាអ្នកមិនមានអាពាធមិនមានសេចក្តីទុក្ខ ប្រកបដោយតេជោធាតុ ចាស់ល្មមមិនត្រជាក់ពេក មិនក្តៅពេក យ៉ាងកណ្តាល គួរដល់សេចក្តីព្យាយាម ១ មិនមែនជាអ្នកលេងបោកប្រាស មិនមានមាយា ជាអ្នកធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវខ្លួនគួរតាមពិត កុងសំណាក់ព្រះសាស្តាឬកុងសំណាក់សព្រហ្មចារីទាំងឡាយ

អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ

កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ ថាមវា ឧដ្ឋា-

នវាក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ បញ្ញា

ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ

អរិយាយ និព្ពេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា ។

(១៦៥) បញ្ច សុទ្ធាវាសា អរិយា អនាគាមិនោ

សុទ្ធសត្តា សុទ្ធសុទ្ធី អកនិដ្ឋា ។

ដែលជាអ្នកចេះដឹង ១ ជាបុគ្គលប្រារព្ធព្យាយាម ដើម្បីលះបង់នូវធម៌ជា
អកុសល ដើម្បីញុំាងកុសលធម៌ឲ្យដុះដាលឡើង ជាបុគ្គលមានកំឡាំង
ចិត្ត មានសេចក្តីសង្វាតដ៏មាំ មិនដាក់ធុរៈចោលក្នុងកុសលធម៌ទាំង
ឡាយ ១ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញាដែលអាចនឹងកំណត់(១)
នូវសេចក្តីកើតនឹងសេចក្តីរលត់បាន ជាបញ្ញាដ៏បរិសុទ្ធ ជាបញ្ញា អាច
ទំលុះទំលាយនូវតំនរនៃលោភៈជាដើម ជាបញ្ញាញុំាងសត្វឲ្យដល់នូវកិរិយា
អស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ ១ ។

(១៦៥) សុទ្ធាវាស(២) មាន ៥ យ៉ាង គឺ អវិហៈ ១ អតប្បៈ ១
សុទស្សៈ ១ សុទស្សី ១ អកនិដ្ឋ ១ ។

---

១ បានខាងឯទេយ្យញ្ញាណ ក្នុងវិបស្សនា ។ ២ ទីស្នៅរបស់សត្វដ៏បរិសុទ្ធ តាព្រះអនាគាមី
នឹងព្រះវីណាស្រព ។

(១៦៦) បញ្ច អង្គានិមានិ អន្តរាយករានិ ព្រហ្មចរិយន្តរាយាយ អសង្វរន្តរាយាយ សសង្វរន្តរាយាយ ទុច្ចរិតន្តរាយាយ អកតញ្ញុតាយ ។

(១៦៧) បញ្ច ចេតោខីលា តតោ សុត្តំ កិច្ចំ សត្តំ កម្មំ វិចិកិច្ឆំ ឆដ្ឋំ ឧទ្ធច្ចំ សត្តមំ ។ យោ សោ អាវុសោ កិច្ចំ សត្តំ កម្មំ វិចិកិច្ឆំ ឆដ្ឋំ ឧទ្ធច្ចំ សត្តមំ តស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ

(១៦៦) អនាគាមិបុគ្គល ៥ ពួក គឺ លោកដែលបរិនិព្វានកន្លងពាក់កណ្តាលអាយុ[1] ១ លោកដែលបរិនិព្វានដោយកន្លងហួសពាក់កណ្តាលអាយុ[2] ១ លោកដែលបរិនិព្វានដោយមិនមានសេចក្តីព្យាយាម[3] ១ លោកដែលបរិនិព្វានដោយសេចក្តីព្យាយាមយ៉ាងខ្លាំង[4] ១ លោកដែលមានវិញ្ញាណលើហើយទៅកាន់អកនិដ្ឋភព[5] ១ ។

(១៦៧) ចេតោខីលៈ (សេចក្តីរឹងត្អឹងរបស់ចិត្ត) មាន ៥ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកកងសាសនានេះ សង្ឃ័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុណា សង្ឃ័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ចិត្តរបស់កិក្ខុនោះ មិនខុនទៅ ដើម្បីព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស

---

១ បុគ្គលដែលមិនកន្លងពាក់កណ្តាលអាយុហើយដល់នូវព្រះអរហត្តជាទីរំលត់នូវកិលេសក្នុងពាក់កណ្តាលអាយុ ។ ២ បុគ្គលដែលប្រព្រឹត្តកន្លងពាក់កណ្តាលអាយុហើយដល់នូវព្រះអរហត្តជាទីរំលត់នូវកិលេស ។ ៣ បុគ្គលដែលមិនសំឡាកដោយសេចក្តីព្យាយាម ហើយដល់នូវព្រះអរហត្តជាទីរំលត់នូវកិលេសដោយស្រួល ។ ៤ បុគ្គលដែលសំឡាកដោយសេចក្តីព្យាយាម ហើយដល់នូវព្រះអរហត្តជាទីរំលត់នូវកិលេសដោយលំបាក ។ ៥ បុគ្គលដែលកើតក្នុងជាន់សុទ្ធាវាសទាំង ៥ តាំងអំពីអវិហៈរហូតដល់អកនិដ្ឋភព ។

អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ យស្ស ចិត្តំ
ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ
បធានាយ អយំ បឋមោ ខេតោខីលោ ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ ឆេជ្ជេ កង្ខតិ ។ សង្ឃេ
កង្ខតិ ។ សិក្ខាយ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ។ ស-
ព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ អាហ-
តចិត្តោ ខីលជាតោ ។ យោ សោ អាវុសោ
ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្ត-
មនោ អាហតចិត្តោ ខីលជាតោ តស្ស ចិត្តំ ន
នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ

ដើម្បីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយ ៗ ដើម្បីព្យាយាមជាប់តទៅ ចិត្ត
របស់កិកុណា មិនខ្ជនទៅ ដើម្បីព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ដើម្បី
ព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយ ៗ ដើម្បីព្យាយាមជាប់តទៅ នេះជាសេចក្តី
រើឆ្អឺឆ្អរនៃចិត្តទី ១ របស់កិកុនោះ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ងាយ មួយ
ទៀត កិកុសង្ស័យ ក្នុងព្រះធម៌ ១ ។ កិកុសង្ស័យ ក្នុងព្រះសង្ឃ ១ ។
សង្ស័យ ធ្វើងធ្ងល់ កង់សិក្ខា ១ ។ កិកុក្រោធ អាក់អន់ចិត្ត មានចិត្ត
ត្រូវពោស:ភ្ញាំងខ្ជប់ មានចិត្តរើឆ្អឺឆ្អរកង់សព្រហ្មចារីបុគ្គលពាំងឆ្ងាយ ។
ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ងាយ កិកុណាជាបុគ្គលក្រោធ អាក់អន់ចិត្ត មាន
ចិត្តត្រូវពោស:ភ្ញាំងខ្ជប់ មានចិត្តរើឆ្អឺឆ្អរ កង់សព្រហ្មចារីបុគ្គលពាំង
ឆ្ងាយ ចិត្តរបស់កិកុនោះ រមែងមិនខ្ជនទៅ ដើម្បីព្យាយាមដុតកំដៅកិ-
លេស ដើម្បីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយ ៗ ដើម្បីព្យាយាមជាប់តទៅ

បជានាយ យស្ស ចិត្តំ ន ឧមតិ អាតប្បាយ អនុ-
យោគាយ សាតច្ចាយ បជានាយ[1] អយំ បញ្ចមោ
ចេតោខីលោ ។

(១៦៨) បញ្ច ចេតសោ វិនិពន្ធា ឥជាវុសោ ភិក្ខុ
កាមេសុ[2] អវិគតរាគោ[3] ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិ-
គតបេម្មោ អវិគតបិបាសោ អវិគតបរិឡាហោ អវិគត-
តណ្ហោ ។ យោ សោ អាវុសោ ភិក្ខុ កាមេសុ អវិគតរា-
គោ ហោតិ អវិគតច្ឆន្ទោ អវិគតបេម្មោ អវិគតបិបាសោ
អវិគតបរិឡាហោ អវិគតតណ្ហោ តស្ស ចិត្តំ ន ឧមតិ
អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បជានាយ

---

១ ឱ. យស្ស ចិត្តំ ន ឧមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បជានាយាតិ ឥ
ទិស្សន្តំ ។ ២ ឱ. កាមេ ។ ៣ ម. អវីតរាគោ ។

ចិត្តរបស់កិកូណា មិនខុនទៅ ដើម្បីព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ដើម្បីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយ ។ ដើម្បីព្យាយាមជាប់តទៅ នេះជាសេចក្តីរឹងត្អឹងនៃចិត្តទី ៩ របស់កិកុនោះ ។

(๑๖๘) ចំណែករបស់ចិត្តមាន ៩ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំង១ឡាយកិកូកុងធម៌សាសនានេះ មិនតាន់ប្រាសចាកតម្រេក មិនតាន់ប្រាសចាកចំណង់ មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្រវល់ក្រវាយ មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាកុងកាមតាំង១ឡាយ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំង១ឡាយ កិកូណាមិនតាន់ប្រាសចាកតម្រេក មិនតាន់ប្រាសចាកចំណង់ មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីស្រេកឃ្លាន មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីក្តៅក្រហាយ មិនតាន់ប្រាសចាកសេចក្តីប្រាថ្នាកុងកាមតាំង១ឡាយ ចិត្តរបស់កិកុនោះ រមែងមិនខុនទៅ ដើម្បីព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ដើម្បីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយ ។ ដើម្បីព្យាយាមជាប់តទៅ

យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ
សាតច្ចាយ បធានាយ អយំ បឋមោ ចេតសោ
វិនិពន្ធោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិត្តិ តាយេ
អវីតរាគោ ហោតិ ។ សង្ខិត្តំ ។ វិត្ថារេ អវីតរាគោ
ហោតិ ។ សង្ខិត្តំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិត្តិ យាវ-
ទត្ថំ ឧទរាវទេហកំ កុញ្ជិត្វា សេយ្យសុខំ បស្សសុខំ
មិទ្ធសុខំ អនុយុត្តោ វិហរតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ
កិត្តិ អញ្ញតរំ ទេវនិកាយំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ
ចរតិ ឥមិនាហំ សីលេន វា វតេន វា តបេន វា
ព្រហ្មចរិយេន វា ទេវោ វា ភវិស្សាមិ ទេវញ្ញតរោ
វាតិ ។ យោ សោ អាវុសោ កិត្តិ អញ្ញតរំ ទេវនិកា-
យំ បណិធាយ ព្រហ្មចរិយំ ចរតិ ឥមិនាហំ សីលេន វា

ចិត្តរបស់តិក្ខុណាមិនខុន ៗ ដើម្បីវាយាមដុតកំដៅកិលេស ដើម្បីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយ ។ ដើម្បីព្យាយាមជាប់តៗ នេះជាចំណាងនៃចិត្តទី ១ របស់តិក្ខុនោះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត តិក្ខុមិនខាន់ច្រាសចាកតម្រេកកង៏កាយ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ តិក្ខុមិនខាន់ច្រាសចាកតម្រេកកង៏រូប ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត តិក្ខុបរិភោគគ្រាតែឆ្អែតពេញពោះ ហើយប្រកបរឿយ ។ នូវសេចក្តីសុខក្នុងទីដេក នូវសេចក្តីសុខ (ព្រោះដេកប្រែប្រួលខាងស្តាំខាងឆ្វេង) នូវសេចក្តីសុខ ព្រោះដេកលក់លង់ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត តិក្ខុប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ព្រោះប្រាថ្នានូវពួកទេវតាជាន់ណាមួយថា ដោយសីលប្លែក ដោយសេចក្តីព្យាយាមប្លែព្រហ្មចរ្យនេះឯង សូមឲ្យអាត្មាអញបានជាទេវតា (មានសក្តិធំ) ឬទេវតា (មានសក្តិតូច) ណាមួយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តិក្ខុណាប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ព្រោះប្រាថ្នានូវពួកទេវតាណាមួយថា ដោយសីល

វាតេន វា តាបេន វា ព្រហ្មចរិយេន វា ខេមេ
វា ភវិស្សាមិ ខេមញ្ញតរោ វា តស្ស ចិត្តំ
ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ
បធានាយ អយំ ឥញ្ជនោ ចេតសោ វិនិពន្ធោ ។

(១៦៩) បញ្ចិន្ទ្រិយានិ ចក្ខុន្ទ្រិយំ សោតិន្ទ្រិយំ
ឃានិន្ទ្រិយំ ជិវ្ហិន្ទ្រិយំ កាយិន្ទ្រិយំ ។

(១៧០) អបរានិបិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សុខិន្ទ្រិយំ
ទុក្ខិន្ទ្រិយំ សោមនស្សិន្ទ្រិយំ ទោមនស្សិន្ទ្រិយំ ឧ-
បេក្ខិន្ទ្រិយំ ។

(១៧១) អបរានិបិ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិ-
យិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ។

(១៧២) បញ្ច ឥន្ទ្រិយានីតិ យានិ តានិ ឥមានិ
តិក្ខានិ តានិ មនសិករោតោ តានិ សុ ចិត្តំ ន
បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ ឧត្តរិំ
ខោ បនស្ស មនសិករោតោ ឧត្តរិំ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ
បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស តំ ចិត្តំ សុតវំ

ប្ដូរតែ ដោយព្យាយាមប្ដូរព្រហ្មចរ្យនេះឯង សូមឲ្យអាត្មាអញ ឯងជាទេវតា (មានសក្តិធំ) ឬទេវតា (មានសក្តិតូច) ណាមួយ ចិត្តបេះសត់កិលេសនោះ រមែងមិនទន់ទៅ ដើម្បីព្យាយាមដុតកំដៅកិលេស ដើម្បីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកបរឿយ ៗ ដើម្បីព្យាយាមជាប់តទៅ នេះជាចំណាត់បេះចិត្ត ទី ៥ ។

(១៦៩) ឥន្ទ្រិយមាន ៥ យ៉ាង គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ ១ សោតិន្ទ្រិយ ១ ឃានិន្ទ្រិយ ១ ជិវ្ហិន្ទ្រិយ ១ កាយិន្ទ្រិយ ១ ។

(១៧០) ឥន្ទ្រិយមាន ៥ ដទៃទៀត គឺ សុខិន្ទ្រិយ ១ ទុក្ខិន្ទ្រិយ ១ សោមនស្សិន្ទ្រិយ ១ ទោមនស្សិន្ទ្រិយ ១ ឧបេក្ខិន្ទ្រិយ ១ ។

(១៧១) ឥន្ទ្រិយមាន ៥ ដទៃទៀត គឺ សទ្ធិន្ទ្រិយ ១ វីរិយិន្ទ្រិយ ១ សតិន្ទ្រិយ ១ សមាធិន្ទ្រិយ ១ បញ្ញិន្ទ្រិយ ១ ។

(១៧២) ទិស្សរណីយធាតុ (ធាតុដែលគួរលាស់ចេញ) មាន ៥ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំងពីឮយ កាលដែលកិត្តកង់សាសនានេះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដូចាមតាំងពីឮយ ចិត្តរមែងមិនស្ទុះទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជ្រួលជ្រប់នៅ កង់កាមតាំងពីឮយ តែបើកាលកិត្តនោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដូចនេក្ខម្ម: (ការចេញចាកកាម) ចិត្តរមែងស្ទុះទៅ ជ្រះថ្លាតាំងនៅចុះស៊ប់កង់នេក្ខម្ម: ចិត្តបេះសត់កិលេសនោះ ឈ្មោះថាទៅល្អហើយ អប់រំល្អហើយ

សុភាវិតំ សុរុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ ភាមេហិ យេ
ច ភាមប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា[๑]
មុត្តោ សោ អេហិ ន សោ តំ វេទនំ វេទេតិ ឥទមត្ថាតំ
ភាមានំ និស្សរណំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិន្ទ្រោ
ព្យាបាទំ មនសិភរោតោ ព្យាបាទេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ
ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ អព្យាបាទំ ខោ
បនស្ស មនសិភរោតោ អព្យាបាទេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ
បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស តំ ចិត្តំ សុគតំ
សុភាវិតំ សុរុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ ព្យាបាទេន យេ ច
ព្យាបាទប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា[๒]
មុត្តោ សោ តេហិ ន សោ តំ វេទនំ វេទេតិ ឥទមត្ថាតំ
ព្យាបាទស្ស និស្សរណំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខិន្ទ្រោ

๑-๒ ឱ. ម. វិឃាត បរិឡាហ ។

ចេញល្អហើយ រួចស្រឡះហើយ ប្រាសចេញហើយចាកកាមធាតុឈ្មោះ
អាសវៈធាតុឈ្មោះណា ជាសភាវៈចង្អៀតចង្អល់ក្តៅក្រហាយ តែងកើត
ឡើងព្រោះកាមជាបច្ច័យ កិកុនោះ រួចហើយចាកអាសវៈធាតុនោះ
កិកុនោះរមែងមិនទទួលនូវវេទនានោះ នេះជាការលាស់ចេញនូវកាមធាតុ
ឈ្មោះ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោធាតុ
ឈ្មោះ មួយទៀត កាលដែលកិកុឆ្ងើយុកកង់ចិត្តនូវព្យាបាទ ចិត្តរមែង
មិនស្ទុះទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជ្រួលជ្រប់នៅកង់ព្យាបាទ តែ
បើកិកុនោះឆ្ងើយុកកង់ចិត្តនូវសេចក្តីមិនព្យាបាទ ចិត្តរមែងស្ទុះទៅ ជ្រះថ្លា
តាំងនៅ ចុះស៊ប់កង់ការមិនព្យាបាទ ចិត្តរបស់កិកុនោះ ឈ្មោះថាល្អ
ហើយ អប់រំល្អហើយ ចេញល្អហើយ រួចស្រឡះល្អហើយ ប្រាសចេញហើយចាកព្យាបាទ
អាសវៈធាតុឈ្មោះណា ជាសភាវៈចង្អៀតចង្អល់ក្តៅក្រហាយ តែងកើតឡើងព្រោះព្យាបាទជាបច្ច័យ កិកុនោះ
រួចហើយចាកអាសវៈធាតុឈ្មោះនោះ កិកុនោះ រមែងមិនទទួលនូវវេទនា
នោះ នេះជាការលាស់ចេញនូវព្យាបាទ ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់
សំដែងហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោធាតុឈ្មោះ មួយទៀត កាលដែល

វិហោសំ មនសិករោតោ វិហោសាយ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ អវិហោសំ ខោ បនស្ស មនសិករោតោ អវិហោសាយ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស តំ ចិត្តំ សុកតំ សុការិតំ សុវុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ វិហោសាយ យេ ច វិហោសបច្ចយា[1] ឧបច្ឆដ្ឋិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា មុត្តោ សោ តេហិ ន សោ តំ វេទនំ វេទេតិ តមេវក្ខាតំ វិហោសាយ និស្សរណំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ រូបេ[2] មនសិករោតោ រូបេសុ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ អរូបំ ខោ បនស្ស មនសិករោតោ អរូបេ[3] ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស តំ ចិត្តំ សុកតំ សុការិតំ សុវុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ រូបេហិ យេ ច រូបបច្ចយា ឧបច្ឆដ្ឋិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា មុត្តោ សោ

---

១ ខ. វិហេសាបច្ចយា ។ ២ ខ. រូបំ ។ ៣ ខ. អរូបេសុ ។

កិកូឆ្ងើទុកក្នុងចិត្តនូវសេចក្តីបៀតបៀន ចិត្តរមែងមិនស្ទុះទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជ្រួលជ្រប់នៅក្នុងការបៀតបៀន តែបើកិកូនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវការមិនបៀតបៀន ចិត្តរមែងស្ទុះទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅ ចុះស៊ប់ក្នុងការមិនបៀតបៀន ចិត្តរបស់កិកូនោះ ឈ្មោះថាទៅល្អហើយ អប់រំល្អហើយ ចេញល្អហើយ រួចស្រឡះល្អហើយ ប្រាសចេញហើយចាកការបៀបៀន អាសវៈទាំងឡាយណា ជាសភាវៈចង្អៀតចង្អល់ក្តៅក្រហាយ តែងកើតឡើងព្រោះការបៀតបៀនជាបច្ច័យ កិកូនោះ រួចហើយចាកអាសវៈទាំងឡាយនោះ កិកូនោះ រមែងមិនទទួលនូវវេទនានោះ នេះជាការលាស់ចេញនូវការបៀតបៀន ដែលព្រះមានព្រះភាគទ្រង់សំដែងហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កាលដែលកិកូឆ្ងើទុកក្នុងចិត្តនូវរូបទាំងឡាយ ចិត្តរមែងមិនស្ទុះទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជ្រួលជ្រប់នៅក្នុងរូបទាំងឡាយ តែបើកិកូនោះឆ្ងើទុកក្នុងចិត្តនូវអរូប ចិត្តរមែងស្ទុះទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅ ចុះស៊ប់ក្នុងអរូប ចិត្តរបស់កិកូនោះ ឈ្មោះថាទៅល្អហើយ អប់រំល្អហើយ ចេញល្អហើយ រួចល្អហើយ ប្រាសចេញហើយចាករូបទាំងឡាយ អាសវៈទាំងឡាយណា ជាសភាវៈចង្អៀតចង្អល់ ក្តៅក្រហាយ តែងកើតឡើងព្រោះរូបជាបច្ច័យ កិកូនោះ

ตตฺถ ฉ สโต ตีณิ เวทนานิ เวเทติ ฯเปฯ ทุกฺขาทีนิ สจฺจานิ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุโน สกฺกายทิฏฺฐิ มคฺคสมงฺคิโน สกฺกายเย ฉนฺทสฺส ฯเปฯ สจฺจานิ ฯ ยสฺส ปน สกฺกายทิฏฺฐิ มคฺคสมงฺคิโน สกฺกายเย ฉนฺทสฺส ฯเปฯ สจฺจานิ ฯ ตสฺส ตีณิ ปหีนานิ ตีณิ อุปฺปชฺชนฺติ ฯเปฯ ทุกฺขาทีนิ สจฺจานิ ฯ

(๑๗๓) ปญฺจ วิมุตฺตายตนานิ ฯ กตมานิ อาวุโส ภิกฺขุโน สตฺถา ธมฺมํ เทเสติ อญฺญตโร วา ครุฏฺฐานิโย[๑] สพฺรหฺมจารี ฯ ยถา ยถา อาวุโส ภิกฺขุโน สตฺถา ธมฺมํ เทเสติ อญฺญตโร วา ครุฏฺฐานิโย[๒] สพฺรหฺมจารี ตถา

๑-๒ ม. ครุฏฺฐานิโย ฯ

រួចហើយចាកវេទនាខន្ធនោះ កិក្ខុនោះ រមែងមិនទទួលនូវវេទនានោះ នេះជាការលាស់ចេញនូវរូបតាំងឡាយ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់សំដែងហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយវិញទៀត កាលដែលកិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសក្កាយៈ (បញ្ចក្ខន្ធ) ចិត្តរមែងមិនស្ទុះទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជ្រួលជ្រប់ទៅក្នុងសក្កាយៈ តែបើកិក្ខុនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវការរលត់ទៅនៃសក្កាយៈ ចិត្តរមែងស្ទុះទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅ ចុះស៊ប់ក្នុងការរលត់ទៅនៃសក្កាយៈ ចិត្តរបស់កិក្ខុនោះ ឈ្មោះថាទៅល្អហើយ អប់រំល្អហើយ ចេញល្អហើយ រួចស្រឡះល្អហើយ ប្រាសចេញហើយចាកសក្កាយៈ អាសវៈតាំងឡាយណា ជាសការៈចង្អៀតចង្អល់ ក្តៅក្រហាយ តែងកើតឡើងព្រោះសក្កាយជាបច្ច័យ កិក្ខុនោះ រួចហើយចាកអាសវៈតាំងឡាយនោះ កិក្ខុនោះ រមែងមិនទទួលនូវវេទនានោះ នេះជាការលាស់ចេញនូវសក្កាយៈ ដែលព្រះមានព្រះភាគសំដែងហើយ ១ ។

(១៧៣) វិមុត្តាយតនៈ (ហេតុជាគ្រឿងរួច) មាន ៥ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ព្រះសាស្តាឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយ ដែលគួរដល់ឋានៈជាគ្រូ រមែងសំដែងធម៌ដល់កិក្ខុ ក្នុងសាសនានេះ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ព្រះសាស្តា ឬ សព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយ ដែលគួរដល់ឋានៈជាគ្រូ រមែងសំដែងធម៌ ដល់កិក្ខុយ៉ាងណា ។

តថា សោ តស្មឹ ឆម្ភេ អត្តបច្ចវេក្ខណេ ច ហោតិ
ឆម្ភបច្ចវេក្ខណេ ច ។ តស្ស អត្តបច្ចវេក្ខណោ ឆម្ភប-
ច្ចវេក្ខណោ ចាមោជ្ជំ ជាយតិ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ
បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ
វេទេតិ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ ឥទំ បឋមំ ឈានំ
យតនំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ ន ហោវ
ខោ សត្ថា ឆម្ភំ ទេសេតិ អញ្ញតរោ វា តរុដ្ឋានីយោ
សព្រហ្មចារី អបិច ខោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ
ឆម្ភំ វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេតិ ។ សជ្ឈាយំ ។ អបិច
ខោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ឆម្ភំ វិត្ថារេន សជ្ឈាយំ
ករោតិ ។បេ។ អបិច ខោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ឆម្ភំ
ចេតសា អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ មនសានុបេក្ខតិ

កិក្ខុនោះរមែងជាអ្នកដឹងច្បាស់នូវអត្ថផង ដឹងច្បាស់នូវធម៌ផង ក្នុងធម៌នោះ
យ៉ាងនោះ ។ ។ ចុះមោឆ្នៈ (សេចក្តីពីរកាយ) រមែងកើតដល់កិក្ខុនោះដែល
ជាអ្នកដឹងច្បាស់នូវអត្ថ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ លុះកិក្ខុមានសេចក្តីពីរកាយ
ហើយ បីតិក៏រមែងកើតឡើង កាលបើចិត្តប្រកបដោយបីតិហើយ នាម-
កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ កិក្ខុមាននាមកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ រមែងទទួលនូវ
សេចក្តីសុខ លុះប្រកបសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏រមែងដំកល់មាំ នេះ
ជាវិមុត្តាយតនៈទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រះ
សាស្តាឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយ ដែលគួរដល់ហានៈជាគ្រូ មិន
សំដែងធម៌ដល់កិក្ខុទេ តែថាកិក្ខុនោះ រមែងសំដែងធម៌ដែលខ្លួនបានស្តាប់
មកហើយយ៉ាងណា ចាំរៀនមកហើយយ៉ាងណា ដោយសេចក្តីពិស្តារ
ដល់ជនទាំងឡាយដទៃ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ តែថាកិក្ខុនោះ
ធ្វើនូវការស្វាធ្យាយន៍នូវធម៌ ដែលខ្លួនបានស្តាប់មកហើយយ៉ាងណា ចាំន
រៀនមកហើយយ៉ាងណា ដោយសេចក្តីពិស្តារ ។ បេ ។ តែថាកិក្ខុនោះ
ត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ ដោយចិត្ត ដញ៉ឹងក្នុងចិត្តរឿយ ។ ចំ-
ពោះធម៌ដែលខ្លួនបានស្តាប់មកហើយយ៉ាងណា រៀនមកហើយយ៉ាងណា

។ បេ ។ អបិច ខ្វាស្ស អញ្ញតរំ សមាធិនិមិត្តំ
សុក្ខហិតំ ហោតិ សុមនសិកតំ សុបធារិតំ សុប្បដិវិទ្ធំ
បញ្ញាយ ។ យថា យថា អាវុសោ កិក្ខុនោ អញ្ញតរំ
សមាធិនិមិត្តំ សុក្ខហិតំ ហោតិ សុមនសិកតំ សុប-
ធារិតំ សុប្បដិវិទ្ធំ បញ្ញាយ តថា តថា សោ តស្មឹ
ធម្មេ អត្ថប្បដិសំវេទី ច ហោតិ ធម្មប្បដិសំវេទី ច ។
តស្ស អត្ថប្បដិសំវេទិនោ ធម្មប្បដិសំវេទិនោ ទាមោជ្ជំ
ជាយតិ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ
បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ សុខិ-
នោ ចិត្តំ សមាធិយតិ ឥទំ បញ្ចមំ វិមុត្តាយតនំ ។

(១៧៤) បញ្ច វិមុត្តិបរិបាចនិយា សញ្ញា អនិច្ច-
សញ្ញា អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា
បហានសញ្ញា វិរាគសញ្ញា ។ ឥមេ ខោ អាវុសោ

។ បេ ។ តែថា សមាធិនិមិត្តណាមួយ ក៏កុំនោះរៀនយកដោយល្អ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយល្អ ពិចារណាដោយល្អ ចាក់ធ្លុះដោយល្អ ដោយប្រាជ្ញាបាន ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯសមាធិនិមិត្តណាមួយ ដែលកុំរៀនយកដោយល្អ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយល្អ ពិចារណាដោយល្អ ចាក់ធ្លុះដោយល្អ ដោយប្រាជ្ញាយ៉ាងណា ។ កុំនោះ រមែងជាអកដ៏ឥតប្បាស់ទូវអត្តផង ដ៏ឥតប្បាស់ទូវធម៌ផង ក្នុងធម៌នោះយ៉ាងនោះ ។ ។ កាលកុំនោះបានដ៏ឥតប្បាស់ទូវអត្ត បានដ៏ឥតប្បាស់ទូវធម៌ហើយ ចាមោជ្ឈៈរមែងកើតឡើង លុះចាមោជ្ឈៈកើតឡើងហើយ បីតិរមែងកើតឡើង កាលបើចិត្តប្រកបដោយបីតិហើយ នាមកាយក៏រមែងស្ងប់រម្ងាប់ កុំមាននាមកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ តែងទទួលនូវសេចក្តីសុខ កាលកុំទទួលសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏តំកល់នៅមាំ នេះជាវិមុត្តាយតនៈទី ៥ ។

(១៧៤) សញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់) ញុំាងវិមុត្តិ[1]ឲ្យចាស់ក្លា មាន ៥ យ៉ាង គឺ សេចក្តីសំគាល់ថា មិនទៀង ១ សេចក្តីសំគាល់ថា ទុក្ខកង់បរបស់មិនទៀង ១ សេចក្តីសំគាល់ថា មិនមែនរបស់ខ្លួនកង់បរបស់ប្រកបដោយទុក្ខ ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងលះ ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងនឿយណាយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯ

---

១ សំដៅយកព្រះអរហត្ត ។

តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មា-
សម្ពុទ្ធេន បញ្ច ឆម្មា សម្មទក្ខាតា តត្ត សព្ពេហេវ
សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ
ទេវមនុស្សានំ ។

សង្គីតិយបញ្ចកំ និដ្ឋិតំ[1] ។

(១៧៥) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ។បេ។
សម្មាសម្ពុទ្ធេន ឆ ឆម្មា សម្មទក្ខាតា តត្ត សព្ពេហេវ
សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ
ទេវមនុស្សានំ ។ កតមេ ឆ ។ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អា-
យតនានិ ចក្ខាយតនំ សោតាយតនំ ឃានាយតនំ
ជិវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។

(១៧៦) ឆ ពាហិរានិ អាយតនានិ រូបាយតនំ
សទ្ទាយតនំ គន្ធាយតនំ រសាយតនំ ផោដ្ឋព្ពាយតនំ
ធម្មាយតនំ ។

---

១ ឱ. ម. សង្គីតិយបញ្ចកំ និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។

ពួកធម៌ប្រាំ ។ នេះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ជាអរហន្ត សម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងទុកហើយដោយប្រពៃ យើងទាំងអស់គ្នា គប្បីសង្គាយនាកុងធម៌ទាំងនោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ។

ចប់ ពួកធម៌ប្រាំ ។ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(១៧៥) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកធម៌ប្រាំមួយ ។ ដែលព្រះមានព្រះភាគអង្គនោះ ។ បេ ។ ជាសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់សំដែងទុកដោយប្រពៃ យើងទាំងអស់គ្នា គប្បីសង្គាយនាកុងធម៌ទាំងនោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតា និងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ពួកធម៌ប្រាំមួយ ។ តើដូចម្តេច ។ អាយតនៈខាងក្នុង ៦ យ៉ាង គឺ អាយតនៈគឺភ្នែក ១ អាយតនៈគឺត្រចៀក ១ អាយតនៈគឺច្រមុះ ១ អាយតនៈគឺអណ្តាត ១ អាយតនៈគឺកាយ ១ អាយតនៈ គឺចិត្ត ១ ។

(១៧៦) អាយតនៈខាងក្រៅ ៦ យ៉ាង គឺ អាយតនៈគឺរូប ១ អាយតនៈគឺសំឡេង ១ អាយតនៈគឺក្លិន ១ អាយតនៈគឺរស ១ អាយតនៈគឺសម្ផស្ស ១ អាយតនៈគឺធម៌[1] ១ ។

---

១ បានដល់វេទនាខន្ធ សញ្ញាខន្ធ សង្ខារក្ខន្ធ និងអនិទស្សនរូប (រូបមើលមិនឃើញ) និងអបដិឃរូប (រូបប៉ះពាល់មិនបាន) និងអសង្ខតធាតុ (និព្វាន) ។ អាយតនវិភង្គ អភិធម្ម ។

(๑๗๗) ឆ វិញ្ញាណកាយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ សោត-
វិញ្ញាណំ ឃានវិញ្ញាណំ ជិវ្ហាវិញ្ញាណំ កាយវិញ្ញាណំ
មនោវិញ្ញាណំ ។

(๑๗๘) ឆ ផស្សកាយា ចក្ខុសម្ផស្សោ ។ បេ ។
មនោសម្ផស្សោ ។

(๑๗๙) ឆ វេទនាកាយា ចក្ខុសម្ផស្សជា វេ-
ទនា ។ បេ ។ មនោសម្ផស្សជា វេទនា ។

(๑๘๐) ឆ សញ្ញាកាយា រូបសញ្ញា ។ បេ ។
ធម្មសញ្ញា ។

(๑๘๑) ឆ សញ្ចេតនាកាយា រូបសញ្ចេតនា
។ បេ ។ ធម្មសញ្ចេតនា ។

(๑๘๒) ឆ តណ្ហាកាយា រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា
គន្ធតណ្ហា រសតណ្ហា ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។

(១៧៧) ប្រជុំនៃវិញ្ញាណ ៦ យ៉ាង គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ១ សោតវិញ្ញាណ ១ ឃានវិញ្ញាណ ១ ជិវ្ហាវិញ្ញាណ ១ កាយវិញ្ញាណ ១ មនោវិញ្ញាណ ១ ។

(១៧៨) ប្រជុំនៃផស្សៈ ៦ យ៉ាង គឺ ចក្ខុសម្ផស្ស ១ ។ បេ ។ មនោសម្ផស្ស ១ ។

(១៧៩) ប្រជុំនៃវេទនា ៦ យ៉ាង គឺ វេទនាកើតអំពីចក្ខុសម្ផស្ស ១ ។ បេ ។ វេទនាកើតអំពីមនោសម្ផស្ស ១ ។

(១៨០) ប្រជុំនៃសញ្ញា ៦ យ៉ាង គឺ រូបសញ្ញា ១ ។ បេ ។ ធម្មសញ្ញា ១ ។

(១៨១) ប្រជុំនៃសញ្ចេតនា[1] ៦ យ៉ាង គឺ រូបសញ្ចេតនា ១ ។ បេ ។ ធម្មសញ្ចេតនា ១ ។

(១៨២) ប្រជុំនៃតណ្ហា ៦ យ៉ាង គឺ រូបតណ្ហា ១ សទ្ទតណ្ហា ១ គន្ធតណ្ហា ១ រសតណ្ហា ១ ផោដ្ឋព្វតណ្ហា ១ ធម្មតណ្ហា ១ ។

---

១ បានដិល់សង្ខារក្ខន្ធ ។ សញ្ចេតនា ប្រែថា គិត, បំណុចចិត្ត, ក្លែង, តាក់តែង, ធ្វើ ។

(១៨៣) ឆ អគារកា ឥជាវុសោ កិក្ខុ សត្តវិ អគារកេ វិហរតិ អប្បតិស្សា ឆម្មេ អគារកេ វិហរតិ អប្បតិស្សា សង្ឃេ អគារកេ វិហរតិ អប្បតិស្សា សិក្ខាយ អគារកេ វិហរតិ អប្បតិស្សា អប្បមាទេ អគារកេ វិហរតិ អប្បតិស្សា បដិសន្ថារេ អគារកេ វិហរតិ អប្បតិស្សា ។

(១៨៤) ឆ សគារកា[1] ឥជាវុសោ កិក្ខុ សត្តវិ សគារកេ វិហរតិ សប្បតិស្សា ឆម្មេ សគារកេ វិហរតិ សប្បតិស្សា សង្ឃេ សគារកេ វិហរតិ សប្បតិស្សា សិក្ខាយ សគារកេ វិហរតិ សប្បតិស្សា អប្បមាទេ សគារកេ វិហរតិ សប្បតិស្សា បដិសន្ថារេ សគារកេ វិហរតិ សប្បតិស្សា ។

---

១ ឧ. ម. គារវា ។

(១៨៣) អគារវៈ (សេចក្តីមិនគោរព) ៦ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ទាំង៦នេះ តើក្នុងសាសនានេះ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តា ១ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងព្រះធម៌ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងព្រះសង្ឃ ១ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងសិក្ខា ១ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងអប្បមាទធម៌ ១ មិនមានសេចក្តីគោរព មិនមានសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងបដិសន្ថារៈ ១ ។

(១៨៤) សគារវៈ (សេចក្តីគោរព) ៦ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ ទាំង៦នេះ តើក្នុងសាសនានេះ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តា ១ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងព្រះធម៌ ១ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងព្រះសង្ឃ ១ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងសិក្ខា ១ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងអប្បមាទធម៌ ១ ប្រកបដោយសេចក្តីគោរព ប្រកបដោយសេចក្តីកោតក្រែង ក្នុងបដិសន្ថារៈ ១ ។

(១៨៥) ឯ សោមនស្សុបវិចារា ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា សោមនស្សដ្ឋានិយំ រូបំ ឧបវិចរតិ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ សោមនស្សដ្ឋានិយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ។

(១៨៦) ឯ ទោមនស្សុបវិចារា ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា ទោមនស្សដ្ឋានិយំ រូបំ ឧបវិចរតិ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា... ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា... ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា... ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា... ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ ទោមនស្សដ្ឋានិយំ ធម្មំ ឧបវិចរតិ ។

(១៨៥) សោមនស្សូបវិចារ (ធម៌ជាគ្រឿងគន់គិតប្រកបដោយសោមនស្ស) ៦ យ៉ាង គឺ បុគ្គលឃើញរូបដោយភ្នែក កំគន់គិតនូវរូបដែលគួរជាទីតាំងនៃសោមនស្ស ១ ។ ស្តាប់សម្លេងដោយត្រចៀក... ១ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ... ១ ។ ទទួលរសដោយអណ្តាត... ១ ។ ពាល់ត្រូវសម្ផស្សដោយកាយ... ១ ។ ដឹងច្បាស់នូវធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត កំគន់គិតនូវធម្មារម្មណ៍ ដែលគួរជាទីតាំងនៃសោមនស្ស ១ ។

(១៨៦) នោមនស្សូបវិចារ (ធម៌ជាគ្រឿងគន់គិតប្រកបដោយនោមនស្ស) ៦ យ៉ាង គឺ បុគ្គលឃើញរូបដោយភ្នែក កំគន់គិតនូវរូបដែលគួរជាទីតាំងនៃនោមនស្ស ១ ។ ស្តាប់សម្លេងដោយត្រចៀក... ១ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ... ១ ។ ទទួលរសដោយអណ្តាត... ១ ។ ពាល់ត្រូវសម្ផស្សដោយកាយ... ១ ។ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត កំគន់គិតនូវធម្មារម្មណ៍ ដែលគួរជាទីតាំងនៃនោមនស្ស ១ ។

(๑๘๗) ๓ ขุเทกฺขิยวิตกฺกา ตกฺกา ปุพฺเพ นิสฺสา ขุเทกฺขิฏฺฐานิยา ปุพฺเพ ขุปวิจารา ฯ เสาตาน สทฺทา สุตฺวา... ฯ ฆายิตพฺเพ คนฺธา ฆายิตฺวา... ฯ ชิวฺหาย รสา สายิตฺวา... ฯ กายสฺส ผොฏฺฐพฺพา ผุสิตฺวา... ฯ มนสา ธมฺมา วิญฺญาย ขุเทกฺขิฏฺฐานิยา ธมฺมา ขุปวิจารา ฯ

(๑๘๘) ๓ สาทกนิยา ธมฺมา ๔ ขนฺธา อุสาหา กิจฺจเญ เมตฺตา กายกมฺมา ปจฺจุปฏฺฐานา เหตู สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รเหา จ อยุ(๑) ธมฺมา สาทกนิยา ปิยกรณา ครุกรณา สงฺคหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกีภาวาย สวตฺตนฺติ ฯ ปุน จปรา อาหุ เสา กิจฺจเญ เมตฺตา วจีกมฺมา ฯ เมตฺตา มโนกมฺมา ปจฺจุปฏฺฐานา เหตู สพฺรหฺมจารีสุ อาวิ เจว รเหา จ อยุปิ ธมฺมา สาทกนิยา ฯ เป ฯ เอกีภาวาย สวตฺตนฺติ ฯ ปุน จปรา อาหุ เสา

๑ ฉ. อยมฺปิ ฯ

(១៨៧) ទុបេក្ខបវិចារ (ធម៌ជាគ្រឿងគន់គិតប្រកបដោយទុបេក្ខា) ៦ យ៉ាង គឺ បុគ្គលឃើញរូបដោយភ្នែក ក៏គន់គិតនូវរូប ដែលជាទីតាំងនៃទុបេក្ខា ១ ។ ស្តាប់សម្លេងដោយត្រចៀក... ១ ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ... ១ ។ ទទួលរសដោយអណ្តាត... ១ ។ ពាល់ត្រូវសម្ផស្សដោយកាយ... ១ ។ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ក៏គន់គិតនូវធម្មារម្មណ៍ដែលគួរជាទីតាំងនៃទុបេក្ខា ១ ។

(១៨៨) សាវណីយធម៌ (ធម៌គួរលឹក) ៦ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ តម្កល់នូវកាយកម្មប្រកបដោយមេត្តាចំពោះសព្រហ្មចារីទាំងឡាយ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ នេះជាធម៌គួរលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសេចក្តីសង្គ្រោះ ដើម្បីមិនទាស់គ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកីភាព (ភាពតែពួកមួយ ១) ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុតម្កល់នូវវចីកម្មប្រកបដោយមេត្តា ១ ។ កិក្ខុ តម្កល់នូវមនោកម្ម ប្រកបដោយមេត្តា ចំពោះសព្រហ្មចារីទាំងឡាយ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ នេះជាធម៌គួរលឹក ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឯកីភាព ១ ។ ម្នាល

កិត្តិ យេ តេ លោកា ឆម្មិកា ឆម្មលទ្ធា អគ្គមសោ
បត្តបរិយោបន្នមត្តំបិ តថារូបេហិ លោភេហិ អប្បដិវិ-
ភត្តភោគី ហោតិ សីលវន្តេហិ សព្រហ្មចារីហិ សា-
ធារណភោគី អយំបិ ឆម្មោ សាធារណីយោ ។ បេ ។
ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិត្តិ
យានិ តានិ សីលានិ អខណ្ឌានិ អច្ឆិទ្ទានិ អស-
ពលានិ អកម្មាសានិ ភុជិស្សានិ វិញ្ញុបសត្ថានិ
អបរាមដ្ឋានិ សមាធិសំវត្តនិកានិ តថារូបេសុ សី-
លេសុ សីលសាមញ្ញគតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ
អាវិ ចេវ រហោ ច អយំបិ ឆម្មោ សាធារណី-
យោ ។ បេ ។ ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ ។

អាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកបរិភោគមិនចែកមុខរបស់ឬបុគ្គល[1] ដោយលាភ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ដែលប្រកបដោយធម៌ បានមកដោយធម៌ ដោយហោចទៅសូម្បីលាភត្រឹមតែរបស់ដែលមានក្នុងបាត្រ គឺជាអ្នកមានការបរិភោគ ជាសាធារណៈ ដោយសព្រហ្មចារីចាំដ៏ឆ្ងាយ ដែលមានសីល នេះជាធម៌គួរលឹក ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីឯកីភាព ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមានសីលស្មើគ្នា ដោយសព្រហ្មចារីចាំដ៏ឆ្ងាយ ក្នុងសីលចាំដ៏ឆ្ងាយ ដែលជាសីលមិនជាប់ មិនខ្ទុះ មិនពពាល មិនព្រុស ជាសីលរួចខ្លួន គឺមិនជាខ្ញុំគណ្ហា ដែលវិញ្ញូជនសរសើរហើយ មិនមានតណ្ហាទិដ្ឋិប៉ះពាល់បាន ជាសីលប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសមាធិ ចាំដ៏ចំពោះមុខ ចាំដ៏តាំងមុខ នេះជាធម៌គួរលឹក ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឯកីភាព ។

---

១ អដ្ឋកថា ថា មានពីរយ៉ាង គឺ ចែកមុខអាមិស ថា អាត្មាអញនឹងឲ្យវត្ថុប៉ុណ្ណោះ មិនឲ្យប៉ុណ្ណោះ ។ ចែកមុខបុគ្គលថា ឲ្យដល់អ្នកនោះ មិនឲ្យដល់អ្នកនោះ ។ ការបរិភោគរៀបចាកហេតុទាំងពីរនេះ ឈ្មោះថា បរិភោគមិនចែកមុខរបស់ឬបុគ្គល គឺ ខ្លួនបរិភោគយ៉ាងណា ក៏ឲ្យគេយ៉ាងនោះ ហើយមិនរើសមុខបុគ្គលផង ។

បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ យាយំ ទិដ្ឋិ អរិយា និយ្យានិកា និយ្យាតិ តក្ករស្ស សម្មាទុក្ខក្ខយាយ តថារូបាយ ទិដ្ឋិយា ទិដ្ឋិសាមញ្ញតោ វិហរតិ សព្រហ្មចារីហិ អាវិ ចេវ រហោ ច អយំបិ ឆម្មោ សាកណ្ឌិយោ បិយសីលោ គរុសីលោ សង្គហាយ អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតិ ។

(១៨៩) ឆ បុនាបរំ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សាទិយតិ ន បដិឃាតិ ន មុច្ឆតិ ន គធិតោ ហោតិ ន អជ្ឈោសន្នោ ន បមត្តោ ន វិនិបាតាបន្នោ ន តេន ធម្មេន ចេតសោ បរិយាទានំ គច្ឆតិ ។ យោ សោ អាវុសោ ភិក្ខុ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ... ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ... ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ... កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ... មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សាទិយតិ ន បដិឃាតិ ន មុច្ឆតិ ន គធិតោ ហោតិ ន អជ្ឈោសន្នោ ន បមត្តោ ន វិនិបាតាបន្នោ ន តេន ធម្មេន ចេតសោ បរិយាទានំ គច្ឆតិ សោ សត្តវិធេ អនាសវេ វិហរតិ អប្បតិសេ្ឋ ឆម្ហិ អនាសវេ វិហរតិ អប្បតិសេ្ឋ សង្ឃេ អនាសវេ វិហរតិ អប្បតិសេ្ឋ សិក្ខាយ ឆ បរិប្ផារី(១) ហោតិ ។ យោ សោ អាវុសោ ភិក្ខុ សត្តវិធេ អនាសវេ វិហរតិ អប្បតិសេ្ឋ ឆម្ហិ ។ បេ ។ សង្ឃេ ។ មេ ។

---

១ ម. បរិប្ផារី ។

ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ មួយទៀត កិកុមានសេចក្តីយល់ឃើញស្មើគ្នា នឹងសព្រហ្មចារីធម៌ទាំង៦ឆ្នាយ ក្នុងទិដ្ឋិដ៏ប្រសើរ ជាទីស្រោចស្រង់សត្វ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ ដល់អ្នកធ្វើតាមទិដ្ឋិនោះ ទាំងទីចំពោះមុខ ទាំងទីកំបាំងមុខ នេះជាធម៌គួររលឹក ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសាមគ្គី ដើម្បីឯកីភាព ។

(១៨៩) មូលហេតុនៃសេចក្តីវិវាទ ៦ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុកង្ខាសាសនានេះ មានសេចក្តីក្រោធ ចងសេចក្តីក្រោធទុក ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុណាមានសេចក្តីក្រោធ ចងសេចក្តីក្រោធទុក កិកុនោះមិនមានសេចក្តីគោរពកោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តាខ្លះ មិនមានសេចក្តីគោរពកោតក្រែង ក្នុងព្រះធម៌ខ្លះ មិនមានសេចក្តីគោរពកោតក្រែង ក្នុងព្រះសង្ឃខ្លះ ជាអ្នកមិនធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ក្នុងសិក្ខាខ្លះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុណាមួយ មិនមានសេចក្តីគោរព កោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តា ក្នុងព្រះធម៌ ។ បេ ។ ក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។

សំវត្តាយ ន បរិប្ផរីតារី[1] ហោតិ ។ សោ សង្ខ្យំ វាតំ ជនេតិ យោ សោ ហោតិ វាតោ ពហុជនអមនុស្សាយ ពហុជនអសុខាយ ពហុជនសុខាយ អនត្ថាយ អហិតាយ ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ ឯវម្បេ[2] តុម្ហេ អាវុសោ វាតធម្មលំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា សមនុបស្សេយ្យាថ ។ តត្រ តុម្ហេ អាវុសោ តស្ស ចាបកស្ស វាតធម្មលស្ស បហានាយ វាយមេយ្យាថ ។ ឯវម្បេ[3] តុម្ហេ អាវុសោ វាតធម្មលំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ន សមនុបស្សេយ្យាថ ។ តត្រ តុម្ហេ អាវុសោ តស្ស ចាបកស្ស វាតធម្មលស្ស អាយតឹ អនុប្បាទាយ បដិបជ្ជេយ្យាថ ។ ឯវមេតស្ស ចាបកស្ស វាតធម្មលស្ស បហានំ ហោតិ ឯវមេតស្ស ចាបកស្ស វាតធម្មលស្ស អាយតឹ អនុប្បាវោ ហោតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តិក្ខា មក្ខី ហោតិ បលាសី ។ ឥស្សុកី ហោតិ មច្ឆរី ។

---

១ ឧ. ម. បរិប្ផរការី ។ ២-៣ ម. ឯវរូបំ បេ ។

ជាអ្នកមិនធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ ក្នុងសិក្ខា ។ កិក្ខុនោះរមែងបង្កវិវាទក្នុងសង្ឃ ដែលជាវិវាទគឺតទៅឯង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនជាសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនចំរើនដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បើលោកទាំងឡាយឃើញមូលហេតុនៃវិវាទ មានសភាពយ៉ាងនេះខាងក្នុង ឬខាងក្រៅហើយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ លោកទាំងឡាយត្រូវព្យាយាម ដើម្បីលះមូលហេតុនៃវិវាទ ដ៏លាមកនោះចេញ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ បើលោកទាំងឡាយ មិនឃើញមូលហេតុនៃវិវាទមានសភាពយ៉ាងនេះ ខាងក្នុងឬខាងក្រៅទេ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ លោកទាំងឡាយត្រូវប្រតិបត្តិ ដើម្បីមិនឲ្យមូលហេតុនៃវិវាទ ដ៏លាមកនោះជាប់តាមតទៅ ។ ការលះមូលហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកនុ៎ះ+រមែងមានយ៉ាងនេះ ការមិនមានមូលហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកនុ៎ះ+ ជាប់តាមតទៅ រមែងមានយ៉ាងនេះ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាអ្នកលុបគុណធំវាយឫកស្មើ ១ ។ ជាអ្នកមានសេចក្តីឫស្យាធំកំណាញ់ ១ ។

សមោ ហោតិ មាយាវី ។ ទាមបិដ្ឋោ ហោតិ មិដ្ឋ-
និដ្ឋុ ។ សន្ធិដ្ឋិបកមាសី ហោតិ អាឆានក្ខាហី(๑)
ទុប្បដិនិស្សគ្គី ។ យោ សោ អាវុសោ កិក្ខុ
សន្ធិដ្ឋិបកមាសី ហោតិ អាឆានក្ខាហី ទុប្បដិនិស្សគ្គី
សោ សត្តរិបិ អគារវេ វិហរតិ អប្បតិស្សោ
ឆម្មេបិ អគារវេ វិហរតិ អប្បតិស្សោ សង្ឃេបិ
អគារវេ វិហរតិ អប្បតិស្សោ សិក្ខាយបិ ឆ
បរិប្ហរីតារី ហោតិ ។ យោ សោ អាវុសោ
កិក្ខុ សត្តរិបិ អគារវេ វិហរតិ អប្បតិស្សោ
ឆម្មេបិ ។បេ។ សង្ឃេបិ ។បេ។ សិក្ខាយបិ(๒)
ឆ បរិប្ហរីតារី ។ សោ សង្ឃេ វិវាទំ ជនេតិ
យោ សោ ហោតិ វិវាទោ ពហុជនអហិតាយ
ពហុជនអសុខាយ ពហុជនស្ស អនត្ថាយ អហិតាយ
ទុក្ខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ ឯវរូបញ្ហេ តុម្ហេ អាវុសោ
វិវាទមូលំ អជ្ឈត្តំ វ ពហិទ្ធា វ សមនុបស្សេយ្យា-
ថ ។ តត្រ តុម្ហេ អាវុសោ តស្សេវ ទាម-
កស្ស វិវាទមូលស្ស បហានាយ វាយមេយ្យាថ ។

---

๑ ឧ. ម. អាឆាតក្ខាហី ។ ๒ ឧ. ម. សិក្ខាយ ។

ជាអ្នកអួតអាង មានពុតត្បុត ๑ ฯ ជាអ្នកមានប្រាថ្នាឈោមកក មានទិដ្ឋិខុស ๑ ฯ ជាអ្នកស្អប់អង្អែលតែទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ជាអ្នកប្រកាន់មាំ កម្រនឹងលះបង់បាន ๑ ฯ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិកុណា ជាអ្នកស្អប់អង្អែលតែទិដ្ឋិរបស់ខ្លួន ជាអ្នកប្រកាន់មាំ លះបង់បានដោយក្រ កិកុនោះរមែងមិនគោរព មិនកោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តាខ្លះ មិនគោរព មិនកោតក្រែង ក្នុងព្រះធម៌ខ្លះ មិនគោរព មិនកោតក្រែង ក្នុងព្រះសង្ឃខ្លះ មិនជាអ្នកធ្វើឲ្យបរិបូណ៌ក្នុងសិក្ខាខ្លះ ฯ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិកុណាមួយជាអ្នកមិនគោរព មិនកោតក្រែង ក្នុងព្រះសាស្តាខ្លះ ក្នុងព្រះធម៌ខ្លះ ฯ បេ ฯ ក្នុងព្រះសង្ឃខ្លះ ฯ បេ ฯ មិនធ្វើឲ្យពេញលេញក្នុងសិក្ខាខ្លះ ฯ កិកុនោះរមែងបង្កវិវាទក្នុងសង្ឃ ដែលជាវិវាទកើតឡើង ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនជាសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនចំរើនដល់ជនច្រើន ដើម្បីមិនជាប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីទុក្ខដល់ទេវតានឹងមនុស្សតាំងឡាយ ฯ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ បើអ្នកតាំងឡាយ ពិចារណាឃើញមូលហេតុនៃវិវាទ មានសភាពយ៉ាងនេះ ខាងក្នុងឬខាងក្រៅហើយ ฯ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ លោកតាំងឡាយ ត្រូវព្យាយាមលះមូលហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកនោះឯងចេញ ฯ

ឯវម្បញ្ចេ តុម្ហេ អាវុសោ វិវាទមូលំ អជ្ឈត្តំ វា ពហិទ្ធា វា ន សមនុបស្សេយ្យាថ ។ តត្រ តុម្ហេ អាវុសោ តស្សេវ ចាបកស្ស វិវាទមូលស្ស អាយតឹ អនវស្សវាយ បដិបជ្ជេយ្យាថ ។ ឯវមេតស្ស ចាបកស្ស វិវាទមូលស្ស បហានំ ហោតិ ឯវមេតស្ស ចាបកស្ស វិវាទមូលស្ស អាយតឹ អនវស្សវោ ហោតិ ។

(១៩០) ឆ ជាតុយោ បឋវីជាតុ អាបោជាតុ តេជោជាតុ វាយោជាតុ អាកាសជាតុ វិញ្ញាណជាតុ ។

(១៩១) ឆ ឯសវ្ហវណីយា ជាតុយោ ឥជាវុសោ ភិក្ខុ ឯវំ វេទេយ្យ មេត្តា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា អថ ច បន មេ ព្យាបាទោ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតីតិ ។ សោ មា ហោវន្តិស្ស វចនីយោ មា អាយស្មា ឯវំ អវច មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ

ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ បើលោកតាំងឡាយមិនពិចារណាយើញមូល-
ហេតុនៃវិវាទមានសភាពយ៉ាងនេះ ខាងក្នុង ឬខាងក្រៅទេ ។ ម្នាល
អាវុសោ តាំងឡាយ លោកតាំងឡាយ ត្រូវប្រតិបត្តិ ដើម្បីមិនឲ្យមាន
មូលហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកនោះឯង ជាប់តាមតទៅបាន ។ ការលះ
មូលហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកនុ៎ះ រមែងមានយ៉ាងនេះ ការមិនមានមូល-
ហេតុនៃវិវាទដ៏លាមកជាប់តាមតទៅ រមែងមានយ៉ាងនេះ ๑ ។

(๑๙๐) ធាតុ ๖ យ៉ាង គឺ ធាតុដី ๑ ធាតុទឹក ๑ ធាតុភ្លើង ๑
ធាតុខ្យល់ ๑ ធាតុអាកាស ๑ ធាតុវិញ្ញាណ ๑ ។

(๑๙๑) និស្សារណីយធាតុ ๖ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ
កិកកងសាសនានេះ និយាយយ៉ាងនេះថា មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ខ្ញុំបាន
ចំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើ
ឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អ
ហើយ តែថា ញ្ញាបានៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តខ្ញុំបាន ។ កិក្ខុត្រូវនិយាយ
ឃាត់កិក្ខុនោះ ថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មាន
អាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ កុំពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ

ฉ หิ สาฏุ ภควาโต อญฺญตฺถาปิ ฉ หิ ภควา
ฬหิ วาเจยฺย ฯ อฏฺฐานเมตํ อาวุโส อนวกาโส
ยํ เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ฆาตาย ฅหุลีกร-
ตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริ-
จิตาย สุสมารทฺธาย อฎ ฉ มนสฺส ฅฺยากา-
โรฺ จิตฺตํ ปริยาทาย ซิสฺสตีติ เนตํ ฐานํ วิช-
ตี ฯ อิสฺสาณิ เหตุ อาวุโส ฅฺยากาฉสฺส
ยาทิสิ เมตฺตา เจโตวิมุตฺติ ฯ ฯฉ ปฉาวุโส ภิกฺขุ
ฬหิ วาเจยฺย กาฬุณา หิ เหา เม เจโตวิมุตฺติ ฆาตา
ฅหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา
สุสมารทฺธา อฎ ฉ มน เม ปาเหสา จิตฺตํ ปริ-
ยาทาย ติฏฺฐตีติ ฯ สา มา เหาวฺโจสฺส วจนีโย
มา อายสฺมา(๑) ฬหิ อาวุ มา ภควนฺตํ อภูจิตฺถิ

๑ ฐ. ม. มายสฺมา ฯ

ព្រោះការពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ជាការមិនល្អទេ ព្រះមានព្រះ
ភាគមិនមានព្រះពុទ្ធដីកាយ៉ាងនេះសោះ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដើម្បី
ការនេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ មេត្តាចេតោវិមុត្តិ ដែល
តិក្ខុំបំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ
ធ្វើឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធ
ល្អហើយ តែថា ញ្ញាបានៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តតិក្ខុនោះ ហេតុនេះមិន
ដែលមាន ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដើម្បីឲ្យ ព្រោះមេត្តាចេតោវិមុត្តិនុ៎ះ
ជាគ្រឿងរលាស់ចេញ នូវញ្ញាបាន ១ ។ ម្នាអាវុសោ ចាំដើម្បីឲ្យ
តិក្ខុកដ៏សាសនានេះ និយាយយ៉ាងនេះថា ករុណាចេតោវិមុត្តិ ខ្ញុំបាន
បំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ ធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើឲ្យជា
ទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អហើយ តែ
ថា សេចក្តីបៀតបៀននៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តខ្ញុំបាន ។ តិក្ខុត្រូវនិយាយ
ឃាត់តិក្ខុនោះ ថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មាន
អាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ កុំពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ

ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ ន ហិ ភគវា
ឃំ វទេយ្យ ។ អជ្ជាធមេតំ អាវុសោ អធាតុ.
សោ យំ ករុណាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ
ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិ-
តាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ អប ច ប.
ឆស្ស វិហេសា ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតីតិ ឆេតំ
ឋានំ វិជ្ជតិ ។ ឯសប្បរណំ ហេតំ អាវុសោ វិហេសា-
យ យទិទំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ ។ ឥធ បជាវុសោ
ភិក្ខុ ឃំ វទេយ្យ មុទិតា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ
ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា
បរិចិតា សុសមារទ្ធា អប ច បន មេ អរតិ ចិត្តំ
បរិយាទាយ តិដ្ឋតីតិ ។ សោ មា ហោវច្ឆិស្ស វចនី-
យោ មា អាយស្មា[1] ឃំ អវច មា ភគវន្តំ
អព្ភាចិក្ខិ ន ហិ សាធុ ភគវតោ អព្ភក្ខានំ

---

๑ ឱ. ម. អាយស្មា ។

ព្រោះការពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ជាការមិនល្អទេ ព្រះមានព្រះ
ភាគមិនមានព្រះពុទ្ធដីកាយ៉ាងនេះសោះ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ងាយ ការ
នេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ភិក្ខុណាចេតោវិមុត្តិដែលភិក្ខុ
បានចំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើ
ឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អហើយ តែ
ថា សេចក្តីបៀតបៀនទៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តភិក្ខុនោះបាន ហេតុនេះមិនដែល
មាន ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ងាយ ព្រោះភិក្ខុណាចេតោវិមុត្តិនុ៎ះ ជាគ្រឿង
លោះចេញនូវសេចក្តីបៀតបៀន ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ងាយ ភិក្ខុក្នុង
សាសនានេះ និយាយយ៉ាងនេះថា មុទិតាចេតោវិមុត្តិ ខ្ញុំបានចំរើនហើយ
បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើឲ្យជាទីតាំងហើយ
ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អហើយ តែថា សេចក្តីមិនត្រេក
អរនៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តខ្ញុំបាន ។ ភិក្ខុត្រូវនិយាយឃាត់ភិក្ខុនោះ ថា
លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មានអាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះ
ឡើយ កុំពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ព្រោះការពោលបង្កាច់ព្រះ

ธ ฮิ ภควา ฯวำ วเทยฺย ฯ อฏฺฐานเมตำ อาวุ
โส อนวกาโส ยำ มุทิตาย เจโตวิมุตฺติยา
ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย
อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อฏ ฐ ปน สฺส
อารกฺขา จตฺตำ ปริยาปายติ ปสฺสทฺธิตำ เอตำ ฐานำ วิชฺชติ ฯ
อิมสฺสาหำ ภิกฺขเว อาวุโส อารกฺขาย ยถิทำ มุทิตา
เจโตวิมุตฺติ ฯ ๙๘ ปญฺหาวุโส กิกฺขุ ฯวำ วเทยฺย
อุเปกฺขา ฮิ เขา เม เจโตวิมุตฺติ ภาวิตา พหุลี-
กตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุ-
สมารทฺธา อฏ ฐ ปน เม กาโร จิตฺตำ ปริยาปายติ
สิชฺฌตีติ ฯ โส มา ภาวิตินฺทฺริยสฺส วทถิโย มา
อายสฺมา ฯวำ อวจ มา ภควนฺตำ อพฺภาจิกฺขิ ธ ฮิ
สาธุ ภควโต อพฺภกฺขานำ ธ ฮิ ภควา ฯวำ วเทยฺย ฯ

មានព្រះភាគ ជាការមិនល្អទេ ព្រះមានព្រះភាគមិនមានព្រះពុទ្ធដីកាយ៉ាងនេះសោះ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ងាយ ការនេះមិនមែនជាហេតុមិនមែនជាបច្ច័យទេ មុទិតាចេតោវិមុត្តិដែលភិក្ខុបានចំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អហើយ តែថាសេចក្តីមិនត្រេកអរនៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តភិក្ខុនោះបាន ហេតុនេះមិនដែលមាន ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ងាយ ព្រោះមុទិតាចេតោវិមុត្តិនុ៎ះ ជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវសេចក្តីមិនត្រេកអរ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ងាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះនិយាយយ៉ាងនេះថា ទុបេក្ខាចេតោវិមុត្តិ ខ្ញុំបានចំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អហើយ តែថាកាន:នៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តខ្ញុំបាន ។ ភិក្ខុត្រូវនិយាយឃាត់ភិក្ខុនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកជាមានអាយុកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ កុំពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ព្រោះការពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ជាការមិនល្អទេ ព្រះមានព្រះភាគមិនមានព្រះពុទ្ធដីកាយ៉ាងនេះសោះ ។

อชฺฌตฺตเมตํ อาวุโส อนวกาโส ยทิ ขุเปกฺขาย เจโตวิมุตฺติยา ภาวิตาย พหุลีกตาย ยานีกตาย วตฺถุกตาย อนุฏฺฐิตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อฏฺ จ ปนสฺส ภาคา จิตฺตสฺส ปริยาทาย ปสฺสทฺธึ เอตํ ฐานํ วิชฺชติ ฯ อิสฺสาณกมฺปิ เหตํ อาวุโส ภควตา ยทิทํ ขุเปกฺขา เจโตวิมุตฺติ ฯ สฺจ ปนาวุโส กิญฺจาปิ เอวเมตฺถ อทิฏฺตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธา อฏฺ จ ปน เมตํ(๑) อิทมฺตา-ยุสารา วิญฺญาณมฺปิ เหตฺถ ฯ สา มา เหวนฺตสฺส วจนียา มา อายสฺมา เอวํ อวจ มา ภควนฺตํ อภูตจิตฺตา จ ปน สาวกา ภควาโต อภูตกฺขานํ จ ปน ภควโต เอวเมตฺถ ฯ อชฺฌตฺตเมตํ อาวุโส อนวกาโส ยทิ อิทมฺตายุยา เจโตวิมุตฺติยา ภาวิตาย

---

๑ ม. เม ฯ

ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឡាយ ការនេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ ទុបេក្ខាចេតោវិមុត្តិ ដែលភិក្ខុបានចំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អហើយ តែថាពាគៈនៅតែគ្រប់សង្កត់ចិត្តភិក្ខុនោះបាន ហេតុនេះមិនដែលមាន ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឡាយ ព្រោះទុបេក្ខាចេតោវិមុត្តិ + ខ្ញុំជាគ្រឿងរលាស់ចេញនូវពាគៈ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ និយាយយ៉ាងនេះថា អនិមិត្តាចេតោវិមុត្តិ (អរហត្តផលសមាបត្តិ) ខ្ញុំបានចំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយានហើយ ធ្វើឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ ប្រារព្ធល្អហើយ តែថាខ្ញុំនៅតែមានវិញ្ញាណដែលរលឹកតាមនូវនិមិត្ត ។ ភិក្ខុត្រូវនិយាយឃាត់ភិក្ខុនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មានអាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ កុំពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគឡើយ ព្រោះការពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគជាការមិនល្អទេ ព្រះមានព្រះភាគមិនមានព្រះពុទ្ធដីកាយ៉ាងនេះសោះ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឡាយ ការនេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ អនិមិត្តាចេតោវិមុត្តិ

ตมฺหาลีกตาย ยาวนีกตาย วฏฺฏกตาย อนุฏฺฐิ-
ตาย ปริจิตาย สุสมารทฺธาย อถ จ ปนสฺส
อิมินาปุสารา ปญฺญายติ กายสฺสาติ เอตฺถ ปาณิ-
ติ ฯ อิมสฺมาณิ หิตา อายุสฺมา สพฺพอิมินา ยถาอิ
อิมินา เอตฺถาปิตฺถ ฯ ตถ ปนายุสฺมา กิตฺตก ฌาน
วเยยฺย อสฺสาติ เอว เม สุตนฺเต(๑) อายสฺมาสฺสาติ
ถ สมนุปสฺสามิ ฯ อถ จ ปน เม จิตฺตกิฏฺฐา-
กถาสลฺเล จิตฺเต ปริยาปนาย ลทฺธาติ ฯ สเจ
มา เอวฺหิสฺส ปถนิยา มา อายสฺมา ฌาน อถ
มา กตฺวา อฺญาจิกฺขิ ถ ปา สาธุ กตฺวาติ
อฺญาปนา ถ ปา กตฺวา ฌาน วเยยฺย ฯ อฏฺฐาน-
เมตา อายุสฺมา อนวกาสา ยา อสฺสาติ สุตนฺเต

๑ ฉ. วิยาตา ฯ ม. วิตตา ฯ

ដែលកិក្ខុបានចំរើនហើយ បានធ្វើឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន
ហើយ ធ្វើឲ្យជាទីតាំងហើយ ដំកល់មាំហើយ សន្សំទុកហើយ
ប្រារព្ធល្អហើយ តែថាកិក្ខុនោះនឹងមានវិញ្ញាណលើកតាមទូវនិមិត្ត ហេតុ
នេះមិនដែលមាន ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្ការយ ព្រោះអនិមិត្តាចេ-
តោវិមុត្តិ+ នុ៎ះ ជាគ្រឿងរលាស់បង់ទូវនិមិត្តទាំងអស់ ១ ។ ម្នាល
អាវុសោ ពាំងឆ្ការយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ និយាយយ៉ាងនេះថា កាល
បើសេចក្តីប្រកាន់របស់ខ្ញុំថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ អស់រលីងទៅហើយ ខ្ញុំ
ក៏ពិចារណាមិនឃើញថា របស់ឈ្មោះនេះគឺអាត្មាអញនៅមានដូច្នេះដែរ
តែថា ប្រព្រឹត្តិសេចក្តីសង្ស័យងឿងឆ្ងល់នៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តខ្ញុំបាន ។
កិក្ខុត្រូវនិយាយឃាត់កិក្ខុនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោក
ដ៏មានអាយុកុំនិយាយយ៉ាងនេះ ឡើយ កុំពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ
ឡើយ ព្រោះការពោលបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ជាការមិនល្អទេ
ព្រះមានព្រះភាគមិនមានព្រះពុទ្ធដីកាយ៉ាងនេះសោះ ។ ម្នាលអាវុសោ
ពាំងឆ្ការយ ការនេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យទេ កាលបើ
សេចក្តីប្រកាន់របស់កិក្ខុនោះថា អាត្មាអញមានដូច្នេះ អស់រលីងទៅហើយ

អយមហមស្មីតិ ច[๑] អសមនុបស្សតោ អថ ច បនស្ស វិចិកិច្ឆាកថង្កថាសល្លំ ចត្តំ បវិយោធាយ ឋស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ។ ឯស្សរណាំ ហោតំ អាវុសោ វិចិកិច្ឆាកថង្កថាសល្លស្ស យទិទំ អស្មីតិ មានសមុក្ឃាតោ ។

(๑๙๒) ឆ អនុត្តរិយានិ ទស្សនានុត្តរិយំ សវ-ណានុត្តរិយំ លាភានុត្តរិយំ សិក្ខានុត្តរិយំ ចារិចរិ-យានុត្តរិយំ អនុស្សតានុត្តរិយំ ។

(๑๙๓) ឆ អនុស្សតិដ្ឋានានិ ពុទ្ធានុស្សតិ ធម្មា-នុស្សតិ សង្ឃានុស្សតិ សីលានុស្សតិ ចាគានុស្សតិ ទេវតានុស្សតិ ។

(๑๙๔) ឆ សតតវិហារា ឥធាវុសោ ភិក្ខុ

---

๑ ឱ. ម. បភាវេ ន ទិស្សតិ ។

កិក្ខុនោះក៏ពិចារណាមិនឃើញថា របស់ឈ្មោះនេះគឺអាត្មាអញនៅមានដូច្នេះដែរ តែថាប្រព្រឹត្តិសេចក្តីសង្ស័យងើងឆ្ងល់ នៅតែគ្របសង្កត់ចិត្តកិក្ខុនោះ ហេតុនេះមិនដែលមាន ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ព្រោះការគាស់រំលើងសេចក្តីប្រកាន់ថា អាត្មានៅមានដូច្នេះនុ៎ះចេញបាន ជាគ្រឿងលាស់ចេញនូវប្រព្រឹត្តិសេចក្តីសង្ស័យងើងឆ្ងល់បាន ១ ។

(១៨២) អនុត្តរិយៈ (ធម្មជាតប្រសើរបំផុត) មាន ៦ យ៉ាង គឺ ទស្សនានុត្តរិយៈ (ប្រសើរបំផុតដោយការឃើញ) ១ សវនានុត្តរិយៈ (ប្រសើរបំផុតដោយការស្តាប់) ១ លាភានុត្តរិយៈ (ប្រសើរបំផុតដោយការបាន) ១ សិក្ខានុត្តរិយៈ (ប្រសើរបំផុតដោយការសិក្សា) ១ បារិចរិយានុត្តរិយៈ (ប្រសើរបំផុតខាងការបម្រើ) ១ អនុស្សតានុត្តរិយៈ (ប្រសើរបំផុតដោយការរលឹកអរឿយ ។) ១ ។

(១៨៣) ទីតាំងនៃអនុស្សតិមាន ៦ យ៉ាង គឺ ពុទ្ធានុស្សតិ ១ ធម្មានុស្សតិ ១ សង្ឃានុស្សតិ ១ សីលានុស្សតិ ១ ចាគានុស្សតិ ១ ទេវតានុស្សតិ ១ ។

(១៨៤) ធម៌ជាគ្រឿងនៅដ៏ខ្ជៀងខាត់ (របស់ព្រះខីណាស្រព) មាន ៦ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុកងសាសនានេះ

ចក្ខុញ្ច រូបំ ឯស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ បេ ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ បេ ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ បេ ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ បេ ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។

(๑๙๕) ឆឌ្ឍាភិជាតិយោ ឥជាវុសោ ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិកោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ ។ ឥជាវុសោ ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិកោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ ។ ឥជាវុសោ ឯកច្ចោ កណ្ហាភិជាតិកោ សមានោ អកណ្ហំ អសុក្កំ និព្វានំ អភិជាយតិ ។ ឥជាវុសោ ឯកច្ចោ សុក្កាភិជាតិកោ សមានោ សុក្កំ ធម្មំ អភិជាយតិ ។ ឥជាវុសោ ឯកច្ចោ សុក្កាភិជាតិកោ សមានោ កណ្ហំ ធម្មំ អភិជាយតិ ។ ឥជាវុសោ

ឃើញរូប ដោយចក្ខុក៏មិនត្រេកអរ មិនអន់ចិត្ត គឺជាបុគ្គលនៅព្រងើយ តែមានសតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ๑ ฯ ឮសំឡេងដោយត្រចៀក ฯ បេ ฯ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ฯ បេ ฯ ទទួលរសដោយអណ្តាត ฯ បេ ฯ ពាល់ត្រូវសម្ផ័ស្សដោយកាយ ฯ បេ ฯ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត មិនត្រេកអរ មិនអន់ចិត្ត គឺជាបុគ្គលនៅព្រងើយ ฯ តែមានសតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ๑ ฯ

(๑๙๕) អកិរិយាតិ(កំណើត)មាន ๖ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំងឮៗ-យ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ កើតក្នុងត្រកូលខ្មៅ (ត្រកូលទាប) ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ខ្មៅ (ទុច្ចរិត) ទៀត ๑ ฯ ម្នាលអាវុសោ តាំងឮយ បុគ្គលពួកខ្លះក្នុងលោកនេះ កើតក្នុងត្រកូលខ្មៅ ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ស (សុចរិត) ម្នាលអាវុសោ តាំងឮយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ កើតក្នុងត្រកូលខ្មៅ ហើយប្រព្រឹត្តធម៌មិនខ្មៅមិនស គឺព្រះនិព្វាន ๑ ฯ ម្នាលអាវុសោ តាំងឮយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ កើតក្នុងត្រកូលស (ត្រកូលខ្ពស់) ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ស ๑ ฯ ម្នាលអាវុសោ តាំងឮយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ កើតក្នុងត្រកូលស ហើយប្រព្រឹត្តធម៌ខ្មៅ ๑ ฯ ម្នាលអាវុសោ តាំងឮយ

ឯកច្ចោ សុក្កាភិជាតិកោ សមានោ អកល្លាំ អសុក្កាំ ឯញ្ជានំ អភិជាយតិ ។

(๑๙๖) ឆ ឯញ្ជេឆភាគិយសញ្ញា អនិច្ចសញ្ញា អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា បហានសញ្ញា វិរាគសញ្ញា និរោធសញ្ញា ។ ឥមេ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មា-សម្ពុទ្ធេន ឆ ធម្មា សម្មទក្ខាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។

សង្គីតិយញ្ចក្កំ និដ្ឋិតំ[1] ។

(๑๙๗) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សត្ត ធម្មា សម្មទក្ខាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ

---

๑ ម. សង្គីតិយញ្ចក្កំ និដ្ឋិតន្តិ ឆ ទិស្សតិ ។

បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ កើតក្នុងត្រកូលស ហើយប្រព្រឹត្តធម៌មិនខ្មៅមិនស គឺព្រះនិព្វាន ១ ។

(១៨៦) និព្វេធភាគិយសញ្ញា (សេចក្តីសំគាល់នូវធម៌បែរទៅជិតព្រះនិព្វាន) មាន ៦ យ៉ាង គឺ សេចក្តីសំគាល់ថាមិនទៀង ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរបស់ដែលមិនទៀងថាជាទុក្ខ ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរបស់ជាទុក្ខថាមិនមែនជារបស់ខ្លួន ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរបស់គួរលះបង់ ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរបស់គួរនឿយណាយ ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងធម៌ជាគ្រឿងរំលត់ទុក្ខ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះឯងធម៌ពួកប្រាំមួយ ៗ ដែលព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងទុកល្អហើយ យើងទាំងអស់គ្នាត្រូវសង្គាយនាធម៌ពួកប្រាំមួយ ៗ នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

ចប់ ពួកធម៌ប្រាំមួយ ៗ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(១៨៧) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានធម៌ពួកប្រាំពីរ ៗ ដែលព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ត្រាស់សំដែងទុកល្អហើយ យើងទាំងអស់គ្នា ត្រូវសង្គាយនាក្នុងធម៌ពួក-

។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមេ សត្ត ។ សត្ត អរិយធម្មា[1] សទ្ធាធនំ សីលធនំ ហិរិធនំ ឱត្តប្បធនំ សុតធនំ ចាគធនំ បញ្ញាធនំ ។

(๑๙๘) សត្ត ពោជ្ឈង្គា[2] សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ[3] ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គោ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គោ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គោ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គោ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គោ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

(๑๙๙) សត្ត សមាធិបរិក្ខារា សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ ។

(๒๐๐) សត្ត អសទ្ធម្មា ឥធេកច្ចស្ស កិត្តិ អស្សទ្ធោ ហោតិ អហិរិកោ ហោតិ អនោត្តប្បី ហោតិ អបស្សុតោ ហោតិ កុសីតោ ហោតិ មុដ្ឋស្សតិ ហោតិ ទុប្បញ្ញោ ហោតិ ។

---

๑ ឱ. សត្ត ធនានិ ។ ๒ ឱ. សត្ត សម្ពោជ្ឈង្គា ។ ๓ ម. សតិសម្ពោជ្ឈង្គោ ។

ប្រាំពីរ ។ នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ធម៌ពួក ៧ ដូចម្តេច ខ្លះ ។ អរិយទ្រព្យមាន ៧ យ៉ាង គឺ ទ្រព្យគឺសទ្ធា ១ ទ្រព្យគឺសីល ១ ទ្រព្យគឺហិរិ ១ ទ្រព្យគឺឧត្តប្បៈ ១ ទ្រព្យគឺសុតៈ ១ ទ្រព្យគឺចាគៈ ១ ទ្រព្យគឺបញ្ញា ១ ។

(១៩៨) ពោជ្ឈង្គមាន ៧ យ៉ាង គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ ១ ។

(១៩៩) សមាធិបរិក្ខារ (ធម៌ជាបរិវារសមាធិ) មាន ៧ យ៉ាង គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១ សម្មាសង្កប្បៈ ១ សម្មាវាចា ១ សម្មាកម្មន្តៈ ១ សម្មាអាជីវៈ ១ សម្មាវាយាមៈ ១ សម្មាសតិ ១ ។

(២០០) អសទ្ធម្ម (ធម៌របស់អសប្បុរស) មាន ៧ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិត្តកងសាសនានេះ មិនជឿ ១ មិនខ្មាសបាប ១ មិនខ្លាចបាប ១ មានការចេះដឹងតិច ១ ខ្ជិលច្រអូស ១ ប្រមៀស ១ អប្បតិបត្តិប្រាជ្ញា ១ ។

(๒๐๑) សត្ត សទ្ធម្មា ឥជាវុសោ កិត្តិ សទ្ធោ ហោតិ ហិរិមា ហោតិ ឱត្តប្បី ហោតិ ពហុស្សុតោ ហោតិ អារទ្ធវីរិយោ ហោតិ ឧបដ្ឋិតស្សតិ ហោតិ បញ្ញវា ហោតិ ។

(๒๐๒) សត្ត សប្បុរិសធម្មា ឥជាវុសោ កិត្តិ ធម្មញ្ញូ ច ហោតិ អត្ថញ្ញូ ច អត្តញ្ញូ ច មត្តញ្ញូ ច កាលញ្ញូ ច បរិសញ្ញូ ច បុគ្គលញ្ញូ ច ។

(๒๐๓) សត្ត និទ្ទសវត្ថូនិ[๑] ឥជាវុសោ កិត្តិ សិក្ខាសមាទានេ តំឫជ្ជុគ្គោ ហោតិ អាយតិញ្ច សិក្ខាសមាទានេ អវិកតបេម្មោ ធម្មនិសន្តិយា តំឫ-ជ្ជុគ្គោ ហោតិ អាយតិញ្ច ធម្មនិសន្តិយា អវិកតបេម្មោ

---

๑ ម. និទ្ទេសវត្ថូនិ ។

(๒๐๑) *សទ្ធម្ម* (ធម៌របស់សប្បុរស) មាន ๗ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ *កិកូកធ* សាសនានេះ ជាអ្នកជឿ ๑ ខ្មាសបាប ๑ ខ្លាចបាប ๑ មានការចេះដឹងច្រើន ๑ ផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ๑ ប្រុងស្មារតី ๑ មានប្រាជ្ញា ๑ ។

(๒๐๒) *សប្បុរិសធម៌* មាន ๗ យ៉ាង (ទៀត) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ *កិកូកធ* សាសនានេះ ជាអ្នកស្គាល់នូវហេតុ ๑ ជាអ្នកស្គាល់នូវផល (របស់ហេតុ) ๑ ជាអ្នកស្គាល់ខ្លួន ๑ ជាអ្នកស្គាល់ប្រមាណ (ក្នុងកោជន) ๑ ជាអ្នកស្គាល់កាលគួរ ๑ ជាអ្នកស្គាល់បរិស័ទ ๑ ជាអ្នកស្គាល់បុគ្គល (គួរគប់នឹងមិនគួរគប់) ๑ ។

(๒๐๓) *និគ្គហវត្ថុ*[1] មាន ๗ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ *កិកូកធ* សាសនានេះ មានបំណងដ៏ក្លៀវក្លា ក្នុងការសមាទានសិក្ខា មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ ក្នុងការសមាទានសិក្ខាគ ๗ ๑ មានបំណងដ៏ក្លៀវក្លា ក្នុងការពិចារណាធម៌ មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ក្នុងការ

---

๑ ប្រែថា ហេតុនៃភិក្ខុមានអាយុ ๑๐ ឆ្នាំ ។ តែពាក្យនេះ លោកសំដៅយកព្រះទីឈាស្រពព្រោះលោកសូម្បីបរិនិព្វានពីអាយុ ๑๐ ឆ្នាំ ក៏លោកលែងមានអាយុ ๑ ឆ្នាំ តទៅខាងមុខទៀត។ មិនត្រឹមតែ ๑๐ ឆ្នាំ ប៉ុណ្ណោះឡើយ សូម្បី ๙ ឆ្នាំ (រហូតដល់) ๑ ថ្ងៃ ឬ ๑ យាម ក៏លែងមានព្រោះលោកលែងមានបដិសន្ធិទៀត (អដ្ឋកថា) ។

ឥច្ចាវនយេ តំឥច្ចន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច ឥច្ចាវនយេ អវិគតបេម្មោ បដិសល្លានេ តំឥច្ចន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច បដិសល្លានេ អវិគតបេម្មោ វីរិយារម្ភេ តំឥច្ចន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច វីរិយារម្ភេ អវិគតបេម្មោ សតិនេបក្កេ តំឥច្ចន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច សតិនេបក្កេ អវិគតបេម្មោ និដ្ឋិបដិវេធេ តំឥច្ចន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច និដ្ឋិបដិវេធេ អវិគតបេម្មោ ។

(២០៤) សត្ត សញ្ញា អនិច្ចសញ្ញា អនត្តសញ្ញា អសុភសញ្ញា អាទីនវសញ្ញា បហានសញ្ញា វិរាគសញ្ញា និរោធសញ្ញា ។

(២០៥) សត្ត ពលានិ សទ្ធាពលំ វីរិយពលំ ហិរិពលំ ឱត្តប្បពលំ សតិពលំ សមាធិពលំ បញ្ញាពលំ ។

ពិចារណាធម៌តៅ ๑ មានបំណងដ៏ក្លៀវក្លា កុងការកំចាត់បង់នូវឥច្ឆា គឺតណ្ហា មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ កុងការកំចាត់បង់នូវឥច្ឆាគឺតណ្ហាតៅ ๑ មានបំណងដ៏ក្លៀវក្លា កុងការសូម្បស់ស្ងាត់ មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់កុងការសូម្បស់ស្ងាត់តៅ ๑ មានបំណងដ៏ក្លៀវក្លា កុងការប្រារព្ធព្យាយាម មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ កុងការប្រារព្ធព្យាយាមតៅ ๑ មានបំណងដ៏ក្លៀវក្លាកុងការលើកនឹងការ:នៃខ្លួនមានប្រាជ្ញាចាស់ មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់ កុងការលើកនឹងការ:នៃខ្លួនមានប្រាជ្ញាចាស់តៅ ๑ មានបំណងកុងការត្រាស់ដឹងដោយទិដ្ឋិ គឺឃើញនូវមគ្គ មិនប្រាសចាកសេចក្តីស្រឡាញ់កុងការត្រាស់ដឹងដោយទិដ្ឋិតៅ ๑ ។

(๒๐๔) សញ្ញាមាន ๗ យ៉ាង គឺ អនិច្ចសញ្ញា ๑ អនត្តសញ្ញា ๑ អសុភសញ្ញា ๑ អាទីនវសញ្ញា ๑ បហានសញ្ញា ๑ វិរាគសញ្ញា ๑ និរោធសញ្ញា ๑ ។

(๒๐๕) កំឡាំងមាន ๗ យ៉ាង គឺ កំឡាំងសទ្ធា ๑ កំឡាំងព្យាយាម ๑ កំឡាំងហិរិ ๑ កំឡាំងឧត្តប្បៈ ๑ កំឡាំងសតិ ๑ កំឡាំងសមាធិ ๑ កំឡាំងបញ្ញា ๑ ។

(๒๐๖) សត្ត វិញ្ញាណដ្ឋិតិយោ សត្តាយតនានិ សត្ត កាយា ឯកត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ មនុស្សា ឯកេចេ ច ទេវា ឯកេចេ ច វិនិបាតិកា អយំ បឋមា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សត្តាយតនានិ សត្ត កាយា ឯកត្តកាយា នានត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ ទេវា ព្រហ្មកាយិកា បឋមាភិនិព្ពត្តា អយំ ទុតិយា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សត្តាយតនានិ សត្ត កាយា នានត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ ទេវា អាភស្សរា អយំ តតិយា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សត្តាយតនានិ សត្ត កាយា នានត្តកាយា នានត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ ទេវា សុភកិណ្ហា អយំ ចតុត្ថា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សត្តាយតនានិ សត្ត សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនូបគា អយំ បញ្ចមី វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។

(๒๐๖) វិញ្ញាណដ្ឋិតិ (ទីតាំងនៃវិញ្ញាណ) មាន ๗ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានពួកសត្វមានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា ដូចពួកមនុស្ស ទេវតាពួកខ្លះ ទីដ៏វិនិបាតិក:ពួកខ្លះ នេះជាវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ๑ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានពួកសត្វមានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នា ដូចទេវតាក្នុងពួកព្រហ្មដែលកើតកន្លងជាន់បឋមជ្ឈានភូមិ នេះជា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ๒ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានពួកសត្វមានកាយដូចគ្នា មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា ដូចពួកទេវតាក្នុងជាន់អាភស្សរ: នេះជា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ๓ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានពួកសត្វមានកាយដូចគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នា ដូចពួកទេវតាក្នុងជាន់សុភកិណ្ហ: នេះជា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ๔ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានពួកសត្វ បួលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយគិតថា អាកាសមិនមានទីបំផុត ព្រោះកន្លងបង់នូវពួករូបសញ្ញា ព្រោះវិនាសទៅនៃពួកបដិឃសញ្ញា ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវពួកនានត្តសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង នេះជា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ๕ ។

สัญญาวุเสา สัตตา สัญญาเสา อากาสานัญจายตนัง สมติกกัมม อนันตัง วิญญาณันติ วิญญาณัญจายตนูปคา อยัง ทิฏฐิ(๑) วิญญาณัฏฐิติ ฯ สัญญาวุเสา สัตตา สัญญาเสา วิญญาณัญจายตนัง สมติกกัมม นัตถิ กิญจีติ อากิญจัญญายตนูปคา อยัง สัตตมี วิญญาณัฏฐิติ ฯ

(๒๐๗) สัตต ปุคคลา ทักขิเณยยา พุทธสาวกาติมุตตา ปญญาวิมุตตา กายสักขี ทิฏฐิปปัตตา สัทธาวิมุตตา ธัมมานุสารี สัทธานุสารี ฯ

(๒๐๘) สัตต อนุสยา กามราคานุสโย ปฏิฆานุสโย ทิฏฐานุสโย วิจิกิจฉานุสโย มานานุสโย ภวราคานุสโย อวิชชานุสโย ฯ

(๒๐๙) สัตต สัญโญชนานิ(๒) กามสัญโญชนัง(๓) ปฏิฆสัญโญชนัง ทิฏฐิสัญโญชนัง วิจิกิจฉาสัญโญชนัง มานสัญโญชนัง ภวราคสัญโญชนัง อวิชชาสัญโญชนัง ฯ

๑ ม. ธัมมา ฯ ๒ ฉ. สัตต สังโยชนานิ ฯ ๓ ฉ. ม. อนุสยสังโยชนัง ฯ

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានពួកសត្វកន្ទួងបង់នូវអាកាសានញ្ចាយតនៈដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយគិតថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត នេះជា វិញ្ញាណដ្ឋិតិទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានពួកសត្វ កន្ទួងបង់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនដ្ឋាន ដោយគិតថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន នេះជា វិញ្ញាណដ្ឋិតិទី ៧ ។

(២០៧) បុគ្គលគួរទទួលនូវទក្ខិណាទាន មាន ៧ ពួក គឺ សោកជាទុកតោភាគវិមុត្ត ๑ បញ្ញាវិមុត្ត ๑ កាយសក្ខី ๑ ទិដ្ឋិប្បត្ត ๑ សទ្ធាវិមុត្ត ๑ ធម្មានុសារី ๑ សទ្ធានុសារី[๑] ๑ ។

(២០៨) អនុសយក្កិលេស មាន ๗ យ៉ាង គឺ កាមរាគានុស័យ ๑ បដិឃានុស័យ ๑ ទិដ្ឋានុស័យ ๑ វិចិកិច្ឆានុស័យ ๑ មានានុស័យ ๑ ភវរាគានុស័យ ๑ អវិជ្ជានុស័យ ๑ ។

(២០៩) សញ្ញោជន:[๒] មាន ๗ យ៉ាង គឺ កាមសញ្ញោជន: ๑ បដិឃសញ្ញោជន: ๑ ទិដ្ឋិសញ្ញោជន: ๑ វិចិកិច្ឆាសញ្ញោជន: ๑ មានសញ្ញោជន: ๑ ភវរាគសញ្ញោជន: ๑ អវិជ្ជាសញ្ញោជន: ๑ ។

---

๑ ចូលមើលសេចក្តីពន្យល់ក្នុងសង្គីយសូត្រ ទីឃនិកាយ បាដិកវគ្គ ។ ๒ ហៅថា សំយោជនៈក៏បាន ។

(๒๑๐) សត្ត អនិការណា សមថា ឧប្បន្នុប្បន្នានំ អនិការណានំ សមថាយ វូបសមាយ សម្មុខាវិនយោ ឯតព្ពោ សតិវិនយោ ឯតព្ពោ អមូឡ្ហវិនយោ ឯតព្ពោ បដិញ្ញាយ ការេតព្ពំ យេភុយ្យសិកា តស្ស ឯបិយ-សិកា តិណវត្ថារកោ ។ ឥមេ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន សត្ត ធម្មា សម្មន្នាគតា តត្ត សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្តាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។

សង្គីតិយសត្តកំ និដ្ឋិតំ[1] ។

(๒๑๑) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន អដ្ឋ ធម្មា សម្ម-ន្នាគតា តត្ត សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្តាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។

---

๑ ឱ. បុគ្គលយកភាណវារំ និដ្ឋិតំ ។ ម. សង្គីតិយសត្តកំ និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។

សង្គីតិសូត្រ ពួកធម៌ប្រាំបី ។ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងការសង្គាយនា

(๒๑๐) *អធិករណសមថៈ មាន ๗ យ៉ាង គឺ ធម៌សម្រាប់រម្ងាប់នូវអធិករណ៍ដែលកើតឡើងហើយ ។ សង្ឃត្រូវឲ្យសម្មុខាវិនយ ๑ ត្រូវឲ្យសតិវិនយ ๑ ត្រូវឲ្យអមូឡ្ហវិនយ ๑ ត្រូវធ្វើតាមសេចក្តីប្តេជ្ញា ๑ យេភុយ្យសិកា ๑ តស្សបាបិយសិកា ๑ តិណវត្ថារកៈ[๑] ๑ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំង ๗ ប្រការ នេះឯងជាពួកធម៌ប្រាំពីរ ដែលព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងទុកដោយប្រពៃហើយ ពួកយើងទាំងអស់គ្នាត្រូវសង្គាយនាក្នុងធម៌ពួក ๗ នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។*

ចប់ ពួកធម៌ប្រាំពីរ ។ ដែលរាប់បញ្ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(๒๑๑) *ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មានធម៌ពួកប្រាំបី ដែលព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់ត្រាស់សំដែងទុកល្អហើយ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា ត្រូវសង្គាយនាក្នុងធម៌ពួកប្រាំបីនោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។*

---

๑ បញ្ចូលមើលក្នុងសមចិត្តកថៈប៉ែកវិនយសៀវភៅទី ๑๐ ។

កតមេ អដ្ឋ ។ អដ្ឋ មិច្ឆត្តា មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាចា មិច្ឆាកម្មន្តោ មិច្ឆាអាជីវោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ ។

(๒๑๒) អដ្ឋ សម្មត្តា សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។

(๒๑๓) អដ្ឋ បុគ្គលា ឧក្កំណោយ្យា សោតាបន្នោ សោតាបត្តិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ សកទា-គាមី សកទាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ អនា-គាមី អនាគាមិផលសច្ឆិកិរិយាយ បដិបន្នោ អរហា អរហត្តសច្ឆិកិរិយាយ[1] បដិបន្នោ ។

(๒๑๔) អដ្ឋ កុសីតវត្ថូនិ ៨ជាតុសោ កិក្ខូជា កម្មំ ការេតុំ ហោតិ តស្ស ឃរំ ហោតិ កម្មំ ខោ មេ ការេតុំ អវិសហតិ កម្មំ ខោ បន មេ ការេន្តស្ស ការយោ កិលមិស្សតិ ហន្ទាហំ ឯបជ្ជាមីតិ ។

---

๑ ខ. អរហត្តាយ ។

ពួកធម៌ប្រាំបីតើដូចម្តេច ។ មិច្ឆត្តៈ (ការៈដែលខុស) មាន ៨ យ៉ាង គឺ មិច្ឆា-
ទិដ្ឋិ ១ មិច្ឆាសង្កប្បៈ ១ មិច្ឆាវាចា ១ មិច្ឆាកម្មន្តៈ ១ មិច្ឆាអាជីវៈ ១ មិច្ឆា-
វាយាមៈ ១ មិច្ឆាសតិ ១ មិច្ឆាសមាធិ ១ ។

(๒๑๒) សម្មត្តៈ (ការៈដែលត្រូវ) មាន ៨ យ៉ាង គឺ សម្មាទិដ្ឋិ ១
សម្មាសង្កប្បៈ ១ សម្មាវាចា ១ សម្មាកម្មន្តៈ ១ សម្មាអាជីវៈ ១ សម្មាវា-
យាមៈ ១ សម្មាសតិ ១ សម្មាសមាធិ ១ ។

(๒๑๓) បុគ្គលទុល្លភបុរិសបុគ្គលកំណាចាន មាន ៨ ពួក គឺ លោក
អ្នកដល់នូវសោតៈហើយ ១ ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសោតាបត្តិ-
ផល ១ ជាសកទាគាមី ១ ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវសកទាគាមិ-
ផល ១ ជាអនាគាមី ១ ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវអនាគាមិផល ១
ជាអរហន្ត ១ ប្រតិបត្តិដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវការៈជាអរហន្ត ១ ។

(๒๑๔) កុសីតវត្ថុ (ហេតុរបស់បុគ្គលខ្ជិល) មាន ៨ យ៉ាង ម្នាល
អាវុសោទាំងឡាយ កិច្ចកង្វល់សាសនានេះ ត្រូវធ្វើការងារ កិច្ចនោះមានគំ-
និតយ៉ាងនេះថា ការងារហ្នឹងឯង អាត្មាអញនឹងត្រូវធ្វើ តែថាបើអាត្មាអញ
ធ្វើការងារទៅហើយ កាយនឹងលំបាក ណ្ហើយចុះ អាត្មាអញដេកសិន ។

សោ ឯវមដ្ឋតំ ឧ រីរយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អ-
ធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិករណាយ
ឥទំ បឋមំ កុសីតវត្ថុ(๑) ។ បុន ចបរំ អាវុសោ
ភិក្ខុនា កម្មំ កតំ ហោតិ តស្ស ឃរំ ហោតិ អហំ
ខោ កម្មំ អកាសឹ កម្មំ ខោ បន មេ ករោន្តស្ស
កាយោ កិលន្តោ ហាភ្ជាហំ ឯវមជ្ឈាមីតិ ។ សោ
ឯវមដ្ឋតំ ឧ រីរយំ អារភតិ... ឥទំ ទុតិយំ កុសីតវត្ថុ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនា បត្តោ គន្តព្ពោ ហោតិ
តស្ស ឃរំ ហោតិ បត្តោ ខោ មេ គន្តព្ពោ ភវិស្សតិ
មគ្គំ ខោ បន មេ គច្ឆន្តស្ស កាយោ កិលមិស្សតិ
ហាភ្ជាហំ ឯវមជ្ឈាមីតិ ។ សោ ឯវមដ្ឋតំ ឧ រីរយំ អារ-
ភតិ... ឥទំ តតិយំ កុសីតវត្ថុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ
ភិក្ខុនា បត្តោ គតោ ហោតិ តស្ស ឃរំ ហោ-
តិ អហំ ខោ មគ្គំ អគមាសឹ មគ្គំ ខោ បន

---

๑ ឧ. កុសីតវត្ថុំ ។ ម. កុសិតវត្ថុ ។

កិក្ខុនោះក៏ដេក មិនប្រឹងប្រែរប្រៀបព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណវិសេសដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីបាននូវគុណវិសេសដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណវិសេសដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ១ ៗ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុបានធ្វើការងារហើយ កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានធ្វើការងារហួចហើយ តែថាកាលដែលអាត្មាអញកំពុងធ្វើការងារ កាយក៏លំបាកខ្លាហើយ ណ្ហើយចុះ អាត្មាអញដេកសិន ៗ កិក្ខុនោះក៏ដេកមិនប្រឹងប្រែរប្រៀបព្យាយាម...នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ២ ៗ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុត្រូវដើរផ្លូវ កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងត្រូវដើរផ្លូវ តែថាបើអាត្មាអញដើរផ្លូវ កាយនឹងលំបាក ណ្ហើយចុះអាត្មាអញដេកសិន ៗ កិក្ខុនោះក៏ដេក មិនប្រឹងប្រែរប្រៀបព្យាយាម ... នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៣ ៗ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុដើរផ្លូវរួចហើយ កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានដើរផ្លូវរួចហើយ

មេ តច្ឆន្តស្ស តាយោ តំលន្តោ ហាច្ចាហំ និបជ្ជាមីតំ ។
សោ និបជ្ជតំ ន រីរិយំ អារកតំ... ๙ទំ ចតុត្តំ កុ-
សីតវត្តុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្កុ តាមំ ก និតមំ
ก បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ន លភតំ លូខស្ស ก ប-
ណីតស្ស ก កោជនស្ស យាវទត្តំ ចារិប្ប៊ំ តស្ស
ฬំ ហោតំ អហំ ខោ តាមំ ก និតមំ ก បិណ្ឌា-
យ ចរន្តោ ជាលត្តំ លូខស្ស ก បណីតស្ស
ก កោជនស្ស យាវទត្តំ ចារិប្ប៊ំ តស្ស មេ តា-
យោ តំលន្តោ អកម្មញ្ញោ ហាច្ចាហំ និបជ្ជាមីតំ ។
សោ និបជ្ជតំ ន រីរិយំ អារកតំ... ๙ទំ បញ្ចមំ
កុសីតវត្តុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តំក្កុ តាមំ ก
និតមំ ก បិណ្ឌាយ ចរន្តោ លភតំ លូខស្ស ก
បណីតស្ស ก កោជនស្ស យាវទត្តំ ចារិប្ប៊ំ តស្ស ฬំ
ហោតំ អហំ ខោ តាមំ ก និតមំ ก បិណ្ឌាយ ចរន្តោ

តែថាកាលដែលអាត្មាអញកំពុងដើរផ្លូវ កាយក៏លំបាកខ្លាហើយ ល្អើយ
ចុះ អាត្មាអញដេកសិន ។ កិកុនោះក៏ដេក មិនប្រុងប្រៀបព្យាយាម...
នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកមួយទៀត កិកុដើរ
ទៅកាន់ស្រុក ឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត តែមិនបានកោជនសៅហ្មង ឬថ្លៃ
ថ្វាឲ្យបរិបូណ៌ដោយដល់ឆ្អែតទេ កិកុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ
កាលដែលដើរទៅកាន់ស្រុក ឬនិគម មិនបានកោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្វាឲ្យ
បរិបូណ៌ដោយដល់ឆ្អែតសោះ កាយរបស់អាត្មាអញនេះក៏លំបាកខ្លាហើយ
ធ្វើការងារមិនកើត ល្អើយចុះ អាត្មាអញដេកសិន ។ កិកុនោះក៏ដេក
មិនប្រុងប្រៀបព្យាយាម...នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៥ ។ ម្នាលអាវុសោ
ចំណែកមួយទៀត កិកុដើរទៅកាន់ស្រុក ឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាតបាន
កោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្វាបរិបូណ៌ដោយដល់ឆ្អែត កិកុនោះមានគំនិតយ៉ាង
នេះថា អាត្មាអញកាលដែលដើរទៅកាន់ស្រុកឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត

อลตฺถ ลฺวาสฺส ภ ปณีตสฺส ภ โภชนสฺส ยาวเทว ทารภรณ์ สสฺส เม ภาเยา ภวิสฺสติ อภิกฺกมฺมญฺเ มาสาเธสิ มญฺเ ชาคริยานุโยคมนุยุตฺโต ฯ สาธุ ขลุ ตถาคเตน ปาฏิกงฺขา... ๙ ธมฺมา ญาตพฺพา ปุ-ริสสฺส ฯ ปุน จปรมฺ อานนฺท ภิกฺขุโน อุปฺปชฺชติ ปาโมชฺชมฺ ปาโมชฺเช สติ อปฺปมตฺตโก อาพาโธ สสฺส ฐาตา ปาโมชฺชมฺ ขา เม อยมฺ(๑) อปฺปมตฺตโก อาพาโธ อตฺถ ภาเยฺย ขลุ ตถาคเตน ปาฏิกงฺขา... ๙ สตฺตมา ปุริสสฺส ฯ ปุน จปรมฺ อานนฺท ภิกฺขุ ตาวตา ปริตฺโต ภาเวติ อธิปริตฺโต ภาเวสฺสามีติ ปาโมชฺชมฺ ขา เม อยมฺ ภิกฺขุ ตาวตา ปริตฺโต อธิปริตฺโต ภาเวสฺสามีติ สสฺส เม ภาเยา อุทฺทาโน อภิกฺกมฺมญฺเ มาสาเธสิ ชาคริยานุโยคมนุยุตฺโต ฯ สาธุ ขลุ ตถาคเตน ปาฏิกงฺขา อปฺปตฺตสฺส ปตฺต-ยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิ-กิริยาย ๙ ธมฺมา อฏฺฐมา ปุริสสฺส ฯ

---

๑ ฐ. อยนฺติ ฉ ทิสฺสติ ฯ

បានកោដនសៅហ្មង ឬថ្លៃថ្លាបរិបូណ៌ដោយដល់ផ្អែមដែរហើយ តែកាយ
របស់អាត្មាអញក៏ធ្ងន់ ធ្វើការងារមិនកើត ទំនងដូចជាសណ្តែកដែល
ត្រូវទឹក ឈ្លើយចុះ អាត្មាអញដេកសិន ។ កិកុនោះក៏ដេក មិនប្រុងប្រៀបព្យាយាម . . . នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិកុកើតអាពាធតិចតួច កិកុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានកើតអាពាធតិចតួចនេះហើយ មានទំនងនឹងដេកបាន បើដូច្នោះ អាត្មាអញដេកសិន ។ កិកុនោះក៏ដេក មិនប្រុងប្រៀបព្យាយាម . . . នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៧ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិកុសះស្បើយអំពីជម្ងឺហើយ ទើបនឹងសះស្បើយអំពីជម្ងឺមិនយូរប៉ុន្មាន កិកុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញសះស្បើយអំពីជម្ងឺហើយ តែសះស្បើយអំពីជម្ងឺមិនទាន់យូរប៉ុន្មាន កាយរបស់អាត្មាអញនៅមិនទាន់មានកំឡាំង ធ្វើការងារមិនកើត ឈ្លើយចុះ អាត្មាអញដេកសិន ។ កិកុនោះក៏ដេក មិនប្រុងប្រៀបព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណវិសេសដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីបាននូវគុណវិសេសដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណវិសេសដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៨ ។

(๒๑๕) អដ្ឋ អារញ្ញវគ្គេ ឥជាវុសោ កិកុជា កម្មំ
ភាតព្ពំ ហោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ កម្មំ ខោ មេ
ភាតព្ពំ ភវិស្សតិ កម្មំ ខោ បន[๑] ភវេន្តេន ន
សុករំ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិភាតុំ ហាជ្ជាហំ វីរិយំ
អារភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ
អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយាតិ ។ សោ វីរិយំ អារ-
ភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ
អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ បឋមំ អារញ្ញវគ្គ[๒] ។
បុន ចបរំ អាវុសោ កិកុជា កម្មំ ភតំ ហោតិ តស្ស ឯវំ
ហោតិ អហំ ខោ កម្មំ អភាសឺ កម្មំ ខោ បជាហំ
ភវេន្តោ ជាសក្ខឺ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិភាតុំ
ហាជ្ជាហំ វីរិយំ អារភាមិ ។ បេ ។ សោ វីរិយំ អារភតិ...

---

๑ ឧ. ម. ភោ បន មេ ។ ๒ ឧ. អារញ្ញវគ្គំ ។

(๒๑๕) อาวุโส ๆ (เหตุปรารภบุคคลผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก) มาน ๘ ประการนี้ ๘ ประการเป็นไฉน ๘ ประการ คือ ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ความเพียรของเราจึงหย่อน ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ความเพียรของเราจึงหย่อน ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ความเพียรของเราจึงหย่อน ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ความเพียรของเราจึงหย่อน ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ความเพียรของเราจึงหย่อน ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ความเพียรของเราจึงหย่อน ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย ๑ ฯ ภิกษุนั้นมีความดำริอย่างนี้ว่า เราเป็นผู้ประกอบความเพียรยิ่งนัก ความเพียรของเราจึงหย่อน ก็ธรรมเหล่านี้ยังไม่ถึงแก่เราผู้ยังไม่ถึงเลย

ឥទំ ទុតិយំ អារព្ភវត្ថុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ មត្តោ កន្តារេ ហោតិ តិសរ្ឋ វាំ ហោតិ មត្តោ ខោ មេ កន្តារេ ភវិស្សតិ មត្តំ ខោ បន[1] កច្ចន្តេន ន សុករំ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិកាតុំ ហាន្ធាហំ វីរិយំ អារភាមិ ។បេ។ សោ វីរិយំ អារភតិ... ឥទំ តតិយំ អារព្ភវត្ថុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ មត្តោ កតោ ហោតិ តិសរ្ឋ វាំ ហោតិ អហំ ខោ មត្តំ អកមាសឹ មត្តំ ខោ បនាហំ កច្ចន្តេ នាសក្ខឹ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិកាតុំ ហាន្ធាហំ វីរិយំ អារភាមិ ។ បេ ។ សោ វីរិយំ អារភតិ... ឥទំ ចតុត្ថំ អារព្ភវត្ថុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ តាមំ វា ឯកមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ន លភតិ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា កោដនស្ស យាវទត្ថំ ភោជនស្ស វាំ ហោតិ អហំ ខោ តាមំ វា ឯកមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ នាលត្ថំ លូខស្ស វា បណីតស្ស វា កោដនស្ស យាវទត្ថំ ភោជនស្ស

---

๑ ម. ខោ បន មេ ។

នេះជា អាវុត្តៈ ទី ២ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ពាយ មួយទៀត កិក្ខុត្រូវដើរផ្លូវ កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងត្រូវដើរផ្លូវ កាលបើអាត្មាអញនឹងដើរផ្លូវមិនងាយធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធចាំងឆ្ពាយបាន ណ្ហើយចុះ អាត្មាអញប្រុងប្រៀបព្យាយាម ។ បេ ។ កិក្ខុនោះក៏ប្រុងប្រៀបព្យាយាម.. នេះជា អាវុត្តៈ ទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ពាយ មួយទៀត កិក្ខុដើរផ្លូវរួចហើយ កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានដើរផ្លូវរួចហើយ កាលដែលអាត្មាអញកំពុងដើរផ្លូវ មិនអាចធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសាសនារបស់ព្រះពុទ្ធចាំងឆ្ពាយ ណ្ហើយចុះ អាត្មាអញប្រុងប្រៀបព្យាយាម ។ បេ ។ កិក្ខុនោះក៏ប្រុងប្រៀបព្យាយាម... នេះជា អាវុត្តៈ ទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ពាយ មួយទៀត កិក្ខុដើរទៅកាន់ស្រុកឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត មិនបានភោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្លាបរិបូណ៌ដោយដល់ផ្កែត កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដើរទៅកាន់ស្រុកឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត មិនបានភោជនសៅហ្មង ឬថ្លៃថ្លាបរិបូណ៌ដោយដល់ផ្កែត

ตสฺส เม กาเยน ลหุกา กมฺมญฺญา ภวิสฺสนฺติ วิริยํ อารภามิ ฯ เป ฯ โส วิริยํ อารภติ... ๙ฯ ปญฺจมํ ฌานํ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ สุขสฺส จ ปหานา ทุกฺขสฺส จ ปหานา ปุพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสานํ อตฺถงฺคมา อทุกฺขมสุขํ อุเปกฺขาสติปาริสุทฺธึ จตุตฺถชฺฌานํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ ฯ ตสฺส เอวมสฺส ลหุกา กมฺมญฺญา ภวิสฺสนฺติ วิริยํ อารภามิ ฯ เป ฯ โส วิริยํ อารภติ... ๙ฯ ฉฏฺฐิ อารูปฺเป ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส รูปสญฺญานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺญานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺญานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโส อากาสานญฺจายตนูปโค วิหรติ ฯ ตสฺส เอวมสฺส ลหุกา กมฺมญฺญา ภวิสฺสนฺติ วิริยํ อารภามิ ฯ เป ฯ โส วิริยํ อารภติ . ๙ฯ สตฺตมิ อารูปฺเป ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากาสานญฺจายตนํ สมติกฺกมา อนนฺตา วิญฺญาณา วิญฺญาณญฺจายตนูปโค วิหรติ ฯ ตสฺส เอวมสฺส ลหุกา กมฺมญฺญา ภวิสฺสนฺติ วิริยํ อารภามิ ฯ เป ฯ โส วิริยํ อารภติ . ๙ฯ อฏฺฐมิ อารูปฺเป ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส วิญฺญาณญฺจายตนํ สมติกฺกมา นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺญายตนูปโค วิหรติ ฯ ตสฺส เอวมสฺส ลหุกา กมฺมญฺญา ภวิสฺสนฺติ วิริยํ อารภามิ ฯ เป ฯ โส วิริยํ อารภติ . ๙ฯ นวมิ อารูปฺเป ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส อากิญฺจญฺญายตนํ สมติกฺกมา เนวสญฺญานาสญฺญายตนูปโค วิหรติ ฯ ตสฺส เอวมสฺส ลหุกา กมฺมญฺญา ภวิสฺสนฺติ วิริยํ อารภามิ ฯ เป ฯ โส วิริยํ อารภติ . ๙ฯ ทสมิ อารูปฺเป ฯ ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ สพฺพโส เนวสญฺญานาสญฺญายตนํ สมติกฺกมา สญฺญาเวทยิตนิโรธูปโค วิหรติ ฯ ตสฺส เอวมสฺส ลหุกา กมฺมญฺญา ภวิสฺสนฺติ วิริยํ อารภามิ ฯ เป ฯ โส วิริยํ อารภติ . ๙ฯ

កាយរបស់អាត្មាអញកំស្រាល គួរធ្វើការងារបាន ណ្ហើយចុះ អាត្មាអញ
ប្រុងប្រៀបព្យាយាម ។ បេ ។ កិក្ខុនោះក៏ប្រុងប្រៀបព្យាយាម... នេះ
ជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៥ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុដើរទៅ
កាន់ស្រុក ឬនិគម ដើម្បីបិណ្ឌបាត បានកោជនសៅហ្មង ឬថ្លៃថ្លា
បរិបូណ៌ដោយដល់ផ្កែត កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញ
បានដើរទៅកាន់ស្រុកឬនិគមដើម្បីបិណ្ឌបាត បានកោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា
បរិបូណ៌ដោយដល់ផ្កែត កាយរបស់អាត្មាអញមានកំឡាំងល្មមធ្វើការងារ
បាន ណ្ហើយចុះ អាត្មាអញប្រុងប្រៀបព្យាយាម ។ បេ ។ កិក្ខុនោះក៏
ប្រុងប្រៀបព្យាយាម... នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង
ឡាយ មួយទៀត កិក្ខុកើតអាពាធតិចតួច កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះ
ថា អាត្មាអញកើតអាពាធតិចតួចនេះហើយ អាពាធរបស់អាត្មាអញគង់
មានទំនងចំរើនឡើងមិនខាន ណ្ហើយចុះ អាត្មាអញប្រុងប្រៀបព្យាយាម
។ បេ ។ កិក្ខុនោះក៏ប្រុងប្រៀបព្យាយាម... នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៧ ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុបានសះស្បើយអំពីជម្ងឺហើយ
ល្មុះស្បើយអំពីជម្ងឺ មិនទាន់យូរប៉ុន្មាន កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា

អហំ ខោ តិលាជា វុដ្ឋិតោ អថវុដ្ឋិតោ តេលញ្ច ហរិតំ ខោ បនេតំ វិដ្ឋតិ យំ មេ អាគាជោ បច្ចុគ្គារត្តេយ្យ មាឆ្ឌាហំ វីរិយំ អារភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយាតំ ។ សោ វីរិយំ អារភតំ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិកតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ អដ្ឋមំ អារព្ភវត្ថុ ។

(๒๑๖) អដ្ឋ ឆានវត្ថូនិ អាសដ្ឋ ឆានំ នេតំ ភយា ឆានំ នេតំ អឆាសិ មេតំ ឆានំ នេតំ ឧស្សតំ មេតំ ឆានំ នេតំ សាឆុ[1] ឆានន្តិ ឆានំ នេតំ អហំ បឆាមិ ឥមេ ឧ បឆន្តិ ឆារហាមិ បឆន្តោ អបឆន្តានំ ឆានំ ឧ ឆាតុន្តិ ឆានំ នេតំ ឥទំ មេ ឆានំ ឧទនោ កល្យាណោ កិត្តិសទ្ទោ អព្ភុគ្គច្ឆតីតិ ឆានំ នេតំ ចិត្តាលង្ការចិត្តបរិក្ខារត្តំ ឆានំ នេតំ ។

---

๑ សាហូតិបិ ។ អដ្ឋកថាយម្បិ ឯវមេវំ ។

អាត្មាអញបានសរសើរអំពីជម្ងឺហើយ តែសរសើរអំពីជម្ងឺមិនទាន់ឃ្លាតប៉ុន្មាន អាពាធរបស់អាត្មាអញគង់មានទំនងរើឡើងវិញ ហ្ន៎ឃុះ អាត្មាអញប្រុងប្រៀបព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណវិសេសដែលមិនទាន់ដល់ ដើម្បីបាននូវគុណវិសេសដែលមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណវិសេសដែលមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ កិក្ខុនោះកំប្រុងប្រៀបព្យាយាមដើម្បីដល់នូវគុណវិសេសដែលមិនទាន់ដល់ ដើម្បីបាននូវគុណវិសេសដែលមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណវិសេសដែលមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៨ ។

(๒๑๖) ទានវត្ថុ មាន ៨ យ៉ាង គឺ បុគ្គលឲ្យទានព្រោះបុគ្គលស្រាប់តែមកដល់ ១ ឲ្យទានព្រោះខ្លាច (គេតិះដៀល ឬខ្លាចអច្ឆរិយកូមិ) ១ ឲ្យទានដោយគិតថា គេធ្លាប់ឲ្យដល់អាត្មាអញហើយ ១ ឲ្យទានដោយគិតថា គេនឹងឲ្យដល់អាត្មាអញវិញ ១ ឲ្យទានដោយគិតថា ទានជាការឲ្យសម្រេចប្រយោជន៍ ១ ឲ្យទានដោយគិតថា អាត្មាអញមិនបានចំអិន ជនទាំងនេះមិនបានចំអិន កាលបើអាត្មាអញបានចំអិន មិនគួរនឹងមិនឲ្យទានដល់ពួកជនដែលមិនបានចំអិនទេ ១ ឲ្យទានដោយគិតថា កាលបើអាត្មាអញឲ្យទាននេះទៅហើយ កិត្តិសព្ទដ៏ល្អរមែងខ្ចរខ្ចាយទៅ ១ ឲ្យទានដើម្បីជាគ្រឿងប្រដាប់ចិត្ត ទាំងជាបរិវារបស់ចិត្ត ១ ។

(๒๑๗) អដ្ឋ ឥមានុបមត្ថំយោ[๑] ឥធាវុសោ ฯ. ភិក្ខុ ឥមំ ទេតំ សមណាសច្ច ឥ ព្រាហ្មណាសច្ច ឥ អន្ធំ ឥមំ វត្តំ យាទំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវស-ថប្បដិបេយ្យំ សោ យំ ទេតំ តំ បច្ចាសីសតិ សោ បស្សតិ ខត្តិយមហាសាលំ ឥ ព្រាហ្មណមហាសាលំ ឥ គហបតិមហាសាលំ ឥ បញ្ចហិ កាមគុណេហិ សមប្បិតំ សមង្គីភូតំ បរិចារយមានំ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា ខត្តិយ-មហាសាលានំ ឥ ព្រាហ្មណមហាសាលានំ ឥ គហ-បតិមហាសាលានំ ឥ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យន្តិ ฯ សោ តំ ធម្មំ ឧហតិ តំ ធម្មំ អធិដ្ឋាតិ តំ ធម្មំ ភាវេតិ ฯ តស្ស តំ ធម្មំ ហីនេ វិមុត្តំ ខុត្តរិអភាវិតំ តត្រូបបត្តិ-យា[๒] សំវត្តតិ ฯ តញ្ច ខោ សីលវតោ វទាមិ នោ

---

๑ ឱ. ឥតិ ឥមាយុបបត្តិយោ ฯ ๒ ឱ. ខត្តរិ អភាវិតំ តត្រូបបត្តិយា ฯ

(២១៧) ទានុបបត្តិ (ការកើតឡើង ព្រោះទាន) មាន ៨ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំង៦ប្លាយ បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឲ្យទានថ្វាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីនៅ ទំនិវត្តសម្រាប់ប្រទីប ដល់សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលនោះ ឲ្យវត្ថុណា ប្រាថ្នាយកវត្ថុនោះវិញ (ព្រោះ) បុគ្គលនោះឃើញខត្តិយមហាសាលក្តី ព្រាហ្មណមហាសាលក្តី គហបតិមហាសាលក្តី ដែលឆ្អែតស្កប់ស្កល់ មូលមិត្ត បម្រើដោយកាមគុណ ៥ បុគ្គលនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា ឧហ្ន៎ អាត្មាអញ លុះមានពងកាយបែកធ្លាយបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យទៅកើតរួមជាមួយ នឹងខត្តិយមហាសាលឬព្រាហ្មណមហាសាល ឬគហបតិមហាសាល ។ បុគ្គលនោះតំដក់ចិត្តនោះទុក អធិដ្ឋានចិត្តនោះទុក អប់រំចិត្តនោះទុក ។ ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ផុតស្រឡះចាកកាមគុណដ៏ថោកទាប តែមិនចំរើនឡើង[1]តទៅ តែធ្លាក់ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកើតកន្លងទីដែលខ្លួនប្រាថ្នានោះ ។ តែខ្ញុំពោលនូវដំណើរនោះ ចំពោះបុគ្គលមានសីល មិនពោលចំពោះ

---

១ សំដៅយកចិត្តដែលមិនបានចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ដល់មគ្គនឹងផល ដែលលើសលុបជាងសម្បត្តិខត្តិយមហាសាលជាដើមនោះ (អដ្ឋកថា) ។

ទុស្សីលស្សេ ។ ឥជ្ឈតាវុសោ សីលវតោ ចេតោបណិធិ
វិសុទ្ធត្ថា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ឥធេកច្ចោ ឆាឌំ ខេ-
តំ សមណស្ស វា ព្រាហ្មណស្ស វា អន្នំ ឆាឌំ វត្ថំ
យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ សេយ្យាវសថប្បទីបេយ្យំ សោ
យំ ខេត្តំ តំ បច្ចាសីសតិ តស្ស សុតំ ហោតិ ចាតុម្ម-
មហារាជិកា ខេវ ទីឃាយុកា វណ្ណវន្តោ សុខពហុលា-
តិ ។ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេ-
ទា បរំ មរណា ចាតុម្មមហារាជិកានំ ខេវានំ សហព្យតំ
ឧបបជ្ជេយ្យន្តិ ។ សោ តំ ចិត្តំ ឧហតិ តំ ចិត្តំ អ-
ធិដ្ឋាតិ តំ ចិត្តំ ភាវេតិ តស្ស តំ ចិត្តំ ហីនេ វិមុត្តំ
ឧត្តរិអភាវិតំ តត្រូបបត្តិយា សំវត្តតិ ។ តញ្ច ខោ សីល-
វតោ វធាមិ ខោ ទុស្សីលស្សេ ។ ឥជ្ឈតាវុសោ សីល-
វតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្ថា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ

បុគ្គលទ្រុស្តសីលឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំង៣ឆ្ងាយ សេចក្តីតាំងចិត្ត របស់បុគ្គលមានសីល រមែងសម្រេចបាន ព្រោះសេចក្តីតាំងចិត្តនោះ ជារបស់បរិសុទ្ធ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំង៣ឆ្ងាយ មួយទៀត បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឲ្យទានចាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីនៅ ទំនប្រជាប់ប្រទីប ដល់សមណៈ ឬព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលនោះឲ្យនូវតែណា ក្រោយមកតែនោះវិញ បុគ្គលនោះបានឮថា ពួកទេវតាក្នុងហានចាតុម្មហារាជិកៈ មានអាយុវែង មានសម្បុរស្អាត មានសេចក្តីសុខច្រើន ។ បុគ្គលនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា ឱហ្ន៎ អាត្មាអញលុះមានពងកាយបែកធ្លាយ ខាងមុខបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យទៅកើតរួមជាមួយ នឹងពួកទេវតាក្នុងហានចាតុម្មហារាជិកៈ ។ បុគ្គលនោះក៏តាំងចិត្តនោះទុក អធិដ្ឋានចិត្តនោះទុក អប់រំចិត្តនោះទុក ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ ផុតស្រឡះចាកកាមគុណ ដ៏ថោកទាប តែមិនចំរើនឡើងតទៅ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកើតក្នុងទីដែលខ្លួនប្រាថ្នានោះ ។ តែខ្ញុំពោលនូវដំណើរនោះ ចំពោះបុគ្គលមានសីល មិនពោលចំពោះបុគ្គលទ្រុស្តសីលឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំង៣ឆ្ងាយ សេចក្តីតាំងចិត្តរបស់បុគ្គលមានសីល រមែងសម្រេចបាន ព្រោះសេចក្តីតាំងចិត្តនោះ ជារបស់បរិសុទ្ធ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ

ឥធេកច្ចោ ឆានំ ឧតំ សមណាសប្ប ឯ ព្រាហ្ម-
ណាសប្ប ឯ អន្ធំ ឆានំ វត្តំ យានំ មាលាគន្ធវិលេបនំ
សេយ្យាវសថប្បដិបេយ្យំ សោ យំ ឧតំ តំ បច្ច-
សីសតិ តស្ស សុតំ ហោតិ តាវត្តិសា ទេវា ។ បេ ។
យាមា ទេវា ។បេ។ តុសិតា ទេវា ។ បេ ។ និម្មានរតី
ទេវា ។ បេ ។ បរនិម្មិតវសវត្តី ទេវា ឥឃាយុកា
វណ្ណវន្តោ សុខពហុលាតិ ។ តស្ស ឍវំ ហោតិ អហោ
វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា បរនិម្មិតវសវត្តីនំ
ទេវានំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យន្តិ ។ សោ តំ ចិត្តំ
ឧហតិ តំ ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ តំ ចិត្តំ ភាវេតិ តស្ស តំ
ចិត្តំ ហីនេ ឋានេ ឋិត្តំ ឧត្តរិអភាវិតំ តត្រូបបត្តិយា សំវត្តតិ។
តញ្ច ខោ សីលវតោ វទាមិ នោ ឧស្សីលស្ស ។

តាំងឡាយ មួយទៀត បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឲ្យទានជាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្ការម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីនៅទឹង ប្រជាប់ប្រទីប ដល់សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ ។ បុគ្គលនោះឲ្យបេស់ណា ប្រាថ្នាយកបេស់នោះវិញ បុគ្គលនោះបានឮថា ពួកទេវតាកង់ហាន តាវត្តិង្ស ។ បេ ។ ពួកទេវតាកង់ហានយាមៈ ។ បេ ។ ពួកទេវតាកង់ ហានតុសិត ។ បេ ។ ពួកទេវតាកង់ហាននិម្មានរតី ។ បេ ។ ពួកទេវតា កង់ហានបរនិម្មិតវសវត្តី មានអាយុវែង មានសម្បុរល្អ មានសេចក្តីសុខ ច្រើន ។ បុគ្គលនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា ឧហ្ន៎ អាត្មាអញលុះមានកង់ កាយបែកធ្លាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យទៅកើតរួមជា មួយនឹងពួកទេវតាកង់ហានបរនិម្មិតវសវត្តី ។ បុគ្គលនោះក៏តាំងចិត្តនោះ ខុក អធិដ្ឋានចិត្តនោះខុក អប់រំចិត្តនោះខុក ចិត្តបេស់បុគ្គលនោះរួច ស្រឡះចាកកាមគុណដ៏ថោកទាប តែមិនចំរើនឡើងទៅ តែងប្រព្រឹត្ត ទៅ ដើម្បីកើតក្នុងទីដែលខ្លួនប្រាថ្នានោះ ។ តែខ្ញុំពោលនូវដំណើរនោះ ចំពោះបុគ្គលមានសីល មិនពោលចំពោះបុគ្គលទ្រុស្តសីលឡើយ ។

ឥជ្ឈតាវុសោ សីលវតោ ចេតោបណិធិ វិសុទ្ធត្តា ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ ឥធេកច្ចោ ជាតំ ឧទតិ សមណាសប្ប
ព្រាហ្មណាសប្ប ភ អន្នំ ជាតំ វត្ថុំ យានំ មាលាគន្ធវិលេ-
បនំ សេយ្យាវសថប្បទីបេយ្យ សោ យំ ឧទតិ តំ បច្ចា-
សីសតិ តស្ស សុតំ ហោតិ ព្រហ្មកាយិកា ឧភ
ទិយាយុកា វណ្ណវន្តោ សុខពហុលាតិ ។ តស្ស ឯវំ
ហោតិ អហោ វតាហំ កាយស្ស ភេទា បរំ មរណា
ព្រហ្មកាយិកានំ ឧភនំ សហព្យតំ ឧបបជ្ជេយ្យន្តិ ។
សោ តំ ចិត្តំ ឧហតិ តំ ចិត្តំ អធិដ្ឋាតិ តំ ចិត្តំ ភាវេតិ
តស្ស តំ ចិត្តំ ហីនេ វិមុត្តំ ឧត្តរិអភាវតំ តត្រូបបត្តិយា
សំវត្តតិ ។ តញ្ហ ខោ សីលវតោ វចាមិ ភោ ឧស្សី-
លស្ស វីតភតស្ស ភោ សភតស្ស ។ ឥជ្ឈតាវុសោ
សីលវតោ ចេតោបណិធិ វីតភតត្តា ។

ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯសេចក្តីតាំងចិត្តរបស់បុគ្គលមានសីល រមែងសម្រេចបាន ព្រោះសេចក្តីតាំងចិត្តនោះ ជារបស់បរិសុទ្ធ ๑ ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯទៀត បុគ្គលពួកខ្លះ ក្នុងលោកនេះ ឲ្យទានបាយ ទឹក សំពត់ យាន ផ្កាកម្រង គ្រឿងក្រអូប គ្រឿងលាប ទីដេក ទីនៅ ទីងងឹតប្រដាប់ប្រទីប ដល់សមណៈឬព្រាហ្មណ៍ បុគ្គលនោះឲ្យរបស់ណាក្រុតថ្នាយករបស់នោះវិញ បុគ្គលនោះបានឮថា ពួកទេវតាក្នុងព្រហ្មលោក មានអាយុវែង មានសម្បុរស្អែ មានសេចក្តីសុខច្រើន ។ បុគ្គលនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា ឧហ្ន៎ អាត្មាអញលុះមានពងកាយបែកធ្លាយខាងមុខបន្ទាប់អំពីសេចក្តីស្លាប់ទៅ សូមឲ្យទៅកើតរួមជាមួយ នឹងពួកទេវតាក្នុងព្រហ្មលោក ។ បុគ្គលនោះ កំតាំងចិត្តនោះខុក អធិដ្ឋានចិត្តនោះខុក អប់រំចិត្តនោះខុក ចិត្តរបស់បុគ្គលនោះ រួចស្រឡះចាកកាមគុណដ៏ថោកទាប តែមិនចំរើនឡើងទៅ តែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីកើតក្នុងទីដែលខ្ជិនក្រុតថ្នានោះ ។ តែខ្ញុំពោលនូវដំណើរនោះ ចំពោះបុគ្គលមានសីល មិនពោលចំពោះបុគ្គលទ្រុស្តសីលឡើយ ពោលចំពោះតែបុគ្គលក្រុតាសចាកពគ: មិនពោលចំពោះបុគ្គលប្រកបដោយពគ:ឡើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯសេចក្តីតាំងចិត្តរបស់បុគ្គលមានសីល រមែងសម្រេចបាន ព្រោះសេចក្តីតាំងចិត្តនោះជារបស់ក្រុតាសចាកពគ: ๑ ។

(๒๑๘) អដ្ឋ លោកធម្មា លាភោ ច អលាភោ ច យសោ ច អយសោ ច និន្ទា ច បសំសា ច សុខញ្ច ទុក្ខញ្ច ។

(๒๑๙) អដ្ឋ បរិសា ខត្តិយបរិសា ព្រាហ្មណបរិសា គហបតិបរិសា សមណបរិសា ចាតុម្មហារាជិកបរិសា តាវតិំសបរិសា មារបរិសា ព្រហ្មបរិសា ។

(๒๒๐) អដ្ឋ អភិភាយតនានិ អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ បឋមំ អភិភាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំ រូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ ទុតិយំ អភិភាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំ អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធា រូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ

(๒๑๘) โลกธมฺมา มาน ๘ ยา๎ง คือ ลาภ ๑ อลาภ ๑ ยส ๑ อยส ๑ นินฺทา ๑ ปสาสา ๑ สุข ๑ ทุกฺข ๑ ฯ

(๒๑๙) ปริสา มาน ๘ พวก คือ ขตฺติยปริสา ๑ พฺราหฺมณปริสา ๑ คหปติปริสา ๑ สมณปริสา ๑ จาตุมฺมหาราชิกปริสา ๑ ตาวตึสปริสา ๑ มิมานรติปริสา ๑ พฺรหฺมปริสา ๑ ฯ

(๒๒๐) อภิภายตนา มาน ๘ ยา๎ง คือ บุคฺคลพวกหนึ่ง มานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๑ ฯ บุคคลพวกหนึ่ง มานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๒ ฯ บุคคลพวกหนึ่ง มิมานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๓ ฯ บุคคลพวกหนึ่ง มิมานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๔ ฯ บุคคลพวกหนึ่ง มิมานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๕ ฯ บุคคลพวกหนึ่ง มิมานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๖ ฯ บุคคลพวกหนึ่ง มิมานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๗ ฯ บุคคลพวกหนึ่ง มิมานสญฺญาตนรูปทั้งหลายภายใน เห็นรูปทั้งหลายภายนอก ทั้งหลายน้อย ที่งามและไม่งาม ครอบงำรูปทั้งหลายนั้นได้ มีความสำคัญอย่างนี้ว่า เราย่อมรู้ เราย่อมเห็นดังนี้ นี้ชื่อว่า อภิภายตนา ที่ ๘ ฯ

ឥធំ តតិយំ អភិភាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណទុព្ពណ្ណានិ តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ ចតុត្ថំ អភិភាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ នីលនិទស្សនានិ នីលនិភាសានិ សេយ្យថាបិ នាម ឧម្មារបុប្ផំ(๑) នីលំ នីលវណ្ណំ នីលនិទស្សនំ នីលនិភាសំ សេយ្យថាបិ វា បន(๒) តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ នីលំ នីលវណ្ណំ នីលនិទស្សនំ នីលនិភាសំ ឯវមេវ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ នីលនិទស្សនានិ នីលនិភាសានិ តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ បញ្ចមំ អភិភាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ

๑ ឧ. ម. ឧម្មាបុប្ផំ ។ ๒ ឧ. សេយ្យថា វា បន ។

នេះជា អកិកាយតនៈ ទី ๓ ๆ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់ នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ដែលមានសម្បុរល្អ ទន់សម្បុរអាក្រក់ រកប្រមាណមិនបាន ហើយ មានសេចក្តីសំគាល់ យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាឃើញដូច្នេះ នេះជា អកិកាយតនៈ ទី ๔ ๆ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ដែលជារូបខៀវ មានសម្បុរខៀវ ដុំធ្លុះចេញនូវសម្បុរខៀវ មានពន្លឺខៀវ ប្រៀបដូចផ្កាត្រកៀតខៀវ មានសម្បុរខៀវ ដុំធ្លុះចេញនូវសម្បុរខៀវ មានពន្លឺខៀវ ពុំនោះសោត ប្រៀបដូចសំពត់ខៀវ កើតក្នុងក្រុងពារាណសីនោះ រលើងចាំងពីរខាង មានពណ៌ខៀវ ដុំធ្លុះចេញនូវពណ៌ខៀវ មានពន្លឺខៀវ យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ដែលជារូបខៀវ មានសម្បុរខៀវ ដុំធ្លុះចេញនូវសម្បុរខៀវ មានពន្លឺខៀវ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាង នេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញ ដូច្នេះយ៉ាងនេះឯង នេះជា អកិ-កាយតនៈ ទី ๕ ๆ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង

ពហិទ្ធារូបានំ បស្សតំ បីតានំ បីតវណ្ណានំ បីតនិទស្សនានំ បីតនិភាសានំ សេយ្យថាបិ នាម កណ្ណិការបុប្ផំ បីតំ បីតវណ្ណំ បីតនិទស្សនំ បីតនិភាសំ សេយ្យថាបិ ภ បន[1] តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ បីតំ បីតវណ្ណំ បីតនិទស្សនំ បីតនិភាសំ ឯវមេវ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានំ បស្សតំ បីតានំ បីតវណ្ណានំ បីតនិទស្សនានំ បីតនិភាសានំ តានំ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ ឆដ្ឋំ អភិភាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានំ បស្សតំ លោហិតកានំ លោហិតកវណ្ណានំ លោហិតកនិទស្សនានំ លោហិតកនិភាសានំ សេយ្យថាបិ នាម ពន្ធុជីវកបុប្ផំ លោហិតកំ លោហិតកវណ្ណំ លោហិតកនិទស្សនំ លោហិតកនិភាសំ សេយ្យថាបិ ภ បន តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ

---

๑ ម. សេយ្យថា ภ បន ។

ឃើញនូវពួកបុរាណក្រៅ ដែលជារូបលឿង មានពណ៌លឿង ដុំធ្លុះចេញនូវពណ៌លឿង មានពន្លឺលឿង ប្រៀបដូចផ្កាកណ្ណិការលឿង មានពណ៌លឿង ដុំធ្លុះចេញនូវពណ៌លឿង មានពន្លឺលឿង ពុំនោះសោត ប្រៀបដូចសំពត់លឿង កើតក្នុងក្រុងពារាណសីនោះ រលើងចាំងពីរខាង មានពណ៌លឿង ដុំធ្លុះចេញនូវពណ៌លឿង មានពន្លឺលឿង យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួកបុរាណក្រៅ ដែលជារូបលឿង មានសម្បុរលឿង ដុំធ្លុះចេញនូវសម្បុរលឿង មានពន្លឺលឿង គ្រប់សង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញដូច្នេះយ៉ាងនេះឯង នេះជា អភិភាយតនៈទី ៦ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួកបុរាណក្រៅ ដែលជារូបក្រហម មានសម្បុរក្រហម ដុំធ្លុះចេញនូវសម្បុរក្រហម មានពន្លឺក្រហម ប្រៀបដូចផ្កាបាវាក្រហម មានពណ៌ក្រហម ដុំធ្លុះចេញនូវពណ៌ក្រហម មានពន្លឺក្រហម ពុំនោះសោតប្រៀបដូចសំពត់ក្រហម កើតក្នុងក្រុង

ខុតោភាគវាមដ្ឋំ លោហិតកំ លោហិតកវណ្ណំ លោ-
ហិតកនិទស្សនំ លោហិតកនិភាសំ ឯវមេវ អជ្ឈត្តំ-
អរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ លោហិត-
កានិ លោហិតកវណ្ណានិ លោហិតកនិទស្សនានិ
លោហិតកនិភាសានិ តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ
បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ អយំ សត្តមោ អភិភា-
យតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ
បស្សតិ ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ ឱទាតនិទស្សនានិ
ឱទាតនិភាសានិ សេយ្យថាបិ នាម ឱសធិតារកា
ខុទាតា ឱទាតវណ្ណា ឱទាតនិទស្សនា ឱទាតនិភា-
សា សេយ្យថាបិ វា បន តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ
ខុភតោភាគវាមដ្ឋំ ឱទាតំ ឱទាតវណ្ណំ ឱទាតនិទស្សនំ
ឱទាតនិភាសំ ឯវមេវ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ
ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ
ឱទាតនិទស្សនានិ ឱទាតនិភាសានិ តានិ អភិភុយ្យ
ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ អយំ អដ្ឋមោ អភិ-
ភាយតនំ ។

ពាក្យណាសីនោះ រលើងចាំងពីខាង មានពណ៌ក្រហម ដុះចេញនូវពណ៌ក្រហម មានពន្លឺក្រហម យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ដែលជារូបក្រហម មានសម្បុរក្រហម ដុះចេញនូវសម្បុរក្រហម មានពន្លឺក្រហម គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញ ដូច្នេះយ៉ាងនេះឯង នេះជាអភិភាយតនៈទី ៧ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ដែលជារូប-ស មានសម្បុរ-ស ដុះចេញនូវសម្បុរ-ស មានពន្លឺ-ស ប្រៀបដូចផ្កាយព្រឹក-ស មានពណ៌-ស ដុះចេញនូវពណ៌-ស មានពន្លឺ-ស ពុំនោះសោតប្រៀបដូចសំពត់កើតក្នុងក្រុងពាក្យណាសីនោះ រលើងចាំងពីខាង មានពណ៌-ស ដុះចេញនូវពណ៌-ស មានពន្លឺ-ស យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយមិនមានសេចក្តីសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ ដែលជារូប-ស មានសម្បុរ-ស ដុះចេញនូវសម្បុរ-ស មានពន្លឺ-ស គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញ ដូច្នេះយ៉ាងនេះឯង នេះជា អភិភាយតនៈទី ៨ ។

(๒๒๑) อฏฺ วิโมกฺขา รูปาวจรา ปสฺสติ อยํ ปฐโม วิโมกฺโข ฯ อชฺฌตฺตํ อรูปสญฺี พหิทฺธา รูปานิ ปสฺสติ อยํ ทุติโย วิโมกฺโข ฯ สุภนฺเตฺวว อธิมุตฺโต โหติ อยํ ตติโย วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส รูปสญฺานํ สมติกฺกมา ปฏิฆสญฺานํ อตฺถงฺคมา นานตฺตสญฺานํ อมนสิการา อนนฺโต อากาโสติ อากาสานญฺายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ อยํ จตุตฺโถ วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส อากาสานญฺายตนํ สมติกฺกมฺม อนนฺตํ วิญฺาณนฺติ วิญฺาณญฺายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ อยํ ปญฺจมโม วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส วิญฺาณญฺายตนํ สมติกฺกมฺม นตฺถิ กิญฺจีติ อากิญฺจญฺายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ อยํ ฉฏฺโ วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส อากิญฺจญฺายตนํ สมติกฺกมฺม เนวสญฺานาสญฺายตนํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ อยํ สตฺตโม วิโมกฺโข ฯ สพฺพโส เนวสญฺานาสญฺายตนํ สมติกฺกมฺม สญฺาเวทยิตนิโรธํ อุปสมฺปชฺช วิหรติ

(๒๒๑) វិមោក្ខមាន ๘ យ៉ាង គឺ បុគ្គលរមែងឃើញនូវរូបទាំងឡាយបាន នេះជា វិមោក្ខ ទី ๑ ។ បុគ្គលពួកមួយមានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវពួករូបខាងក្រៅ នេះជា វិមោក្ខ ទី ๒ ។ សេចក្តីជឿស៊ប់ចំពោះតសិណដ៏ល្អ នេះជា វិមោក្ខ ទី ๓ ។ ព្រោះការកន្លងនូវពួករូបសញ្ញា វិនាសទៅនៃពួកបដិឃសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង បុគ្គល រមែងចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ នេះជា វិមោក្ខ ទី ๔ ។ បុគ្គលកន្លងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង រមែងចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ នេះជា វិមោក្ខ ទី ๕ ។ បុគ្គលកន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង រមែងចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វត្ថុបន្តិចបន្តួចមិនមានដូច្នេះ នេះជា វិមោក្ខ ទី ๖ ។ បុគ្គលកន្លងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង រមែងចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន នេះជា វិមោក្ខ ទី ๗ ។ បុគ្គលកន្លងនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង រមែងចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ

អយំ អដ្ឋមោ វារោ។ ឯវមេ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន អដ្ឋ ធម្មា សម្មទក្ខាតា តេន សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។បេ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។

សង្គីតិយអដ្ឋកំ តតិយំ[1] ។

(២២) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន នវ ធម្មា សម្មទក្ខាតា តេន សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។បេ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមេ នវ។ នវ អាឃាតវត្ថូនិ អនត្តំ មេ[2] អចរីតំ អាឃាតំ ពន្ធតំ ។

---

๑ ម. សង្គីតិយអដ្ឋកំ តតិយំ ន ទិស្សតិ ។ ๒ ម. អនត្តម្ហេ ។

នេះជា វិមោក្ខ ទី ៨ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ធម៌ពួកប្រាំបីនេះឯង ដែលព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ឃើញច្បាស់ ត្រាស់សំដែងទុកល្អហើយ ពួកយើងទាំងអស់គ្នា ត្រូវសង្គាយនាក្នុងធម៌ពួកប្រាំបីនោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

ចប់ ពួកធម៌ប្រាំបី ។ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(២២) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ធម៌ពួកប្រាំបួន ដែលព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ទ្រង់សំដែងទុកល្អហើយ រមែងមានប្រាកដ ពួកយើងទាំងអស់គ្នាត្រូវសង្គាយនាក្នុងធម៌ពួកប្រាំបួននោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។ ធម៌ពួកប្រាំបួន ដូចម្តេចខ្លះ ។ អាឃាតវត្ថុ (ហេតុនៃសេចក្តីគុំកួន) មាន ៩ យ៉ាង គឺ បុគ្គលចងអាឃាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អញ ។

อนตฺตุ เม(๑) จรตีติ อาขาตพฺพนฺติ ฯ อนตฺตุ เม จริสฺสตีติ อาขาตพฺพนฺติ ฯ ปิยสฺส เม มนาปสฺส อนตฺตุ อหุ ฯ อนตฺตุ โหติ ฯ อนตฺตุ ภวิสฺสตีติ อาขาตพฺพนฺติ ฯ อปฺปิยสฺส เม อมนาปสฺส อนตฺตุ อหุ ฯ อนตฺตุ โหติ ฯ อนตฺตุ ภวิสฺสตีติ อาขาตพฺพนฺติ ฯ

(๒๒๓) ฉ อาขาตปฺปฏิวิภตฺติ อนตฺตุ เม อหุตีติ อนตฺตุ กุเตฺต ลพฺภติ อาขาตพฺพนฺติ ฯ อนตฺตุ เม โหตีติ อนตฺตุ กุเตฺต ลพฺภติ อาขาตพฺพนฺติ ฯ

๑ ฉ. อนตฺตมฺเห ฯ

ចង់អាយាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវអំពើ មិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ។ ចង់អាយាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ នឹងប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ។ ចង់អាយាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ។ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ។ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញ ។ ចង់អាយាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើជាប្រយោជន៍ ។ កំពុងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើជាប្រយោជន៍ ។ នឹងប្រព្រឹត្ត នូវអំពើជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញ ។

(២២៣) អាយាតប្បដិវិនីយ(ការកំចាត់បង់អាយាត)មាន ៩ យ៉ាងគឺ បុគ្គលកំចាត់បង់នូវអាយាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ បានប្រព្រឹត្តហើយ នូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រព្រឹត្តិអំពើមិនជាប្រយោជន៍នោះ អាត្មាអញគប្បីបានក្នុងបុគ្គលនុ៎ះអំពីណា ។ បុគ្គលកំចាត់បង់នូវអាយាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រព្រឹត្តិអំពើមិនជាប្រយោជន៍នោះ អាត្មាអញគប្បីបានក្នុងបុគ្គលនុ៎ះអំពីណា ។

អនត្តំ មេ ចរិស្សតីតិ តំ ករុតេត្ត លភ្ភតិ អាយាតំ បដិវិនេតិ ។ បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្តំ អចរិ ។ អនត្តំ ចរតិ ។ អនត្តំ ចរិស្សតីតិ តំ ករុតេត្ត លភ្ភតិ អាយាតំ បដិវិនេតិ ។ អប្បិយស្ស មេ អមនាបស្ស អត្តំ អចរិ ។ អត្តំ ចរតិ ។ អត្តំ ចរិស្សតីតិ តំ ករុតេត្ត លភ្ភតិ អាយាតំ បដិវិនេតិ ។

(๒๒๔) ឆវ សត្តាឥសា សត្តាវុសោ សត្តា ជនត្ត-កាយា ជនត្តសញ្ញោ សេយ្យថាបិ មនុស្សា ឯកច្ចេ ច ទេវា ឯកច្ចេ ច វិនិបាតិកា អយំ បឋមោ សត្តា-ឥសោ ។ សត្តាវុសោ សត្តា ជនត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញោ សេយ្យថាបិ ទេវា ព្រហ្មកាយិកា បឋមាភិនិព្ពត្តា

បុគ្គលកំចាត់បង់នូវអាយាត ដោយគិតថា ជនឯណោះ ទទឹងប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រព្រឹត្តិអំពើមិនជាប្រយោជន៍នោះ អាត្មាអញគប្បីបានកន្ដឹងបុគ្គលខ្ទុះអំពីណា ។ បុគ្គលកំចាត់បង់នូវអាយាតដោយគិតថា ជនឯណោះបានប្រព្រឹត្តហើយនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ។ កំពុងប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ។ ទទឹងប្រព្រឹត្តនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រព្រឹត្តិនូវអំពើមិនជាប្រយោជន៍នោះ អាត្មាអញគប្បីបានកន្ដឹងបុគ្គលខ្ទុះអំពីណា ។ បុគ្គលកំចាត់បង់នូវអាយាតដោយគិតថា ជនឯណោះបានប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ។ កំពុងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ។ ទទឹងប្រព្រឹត្តប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាបចិត្តរបស់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ ការប្រព្រឹត្តិនោះអាត្មាអញ គប្បីបានកន្ដឹងបុគ្គលខ្ទុះអំពីណា ។

(๒๒๔) សត្តាវាសៈ (ប្រទេសជាទីទៅរបស់សត្វ) មាន ๙ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វមានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា ដូចពួកមនុស្ស ទេវតាពួកខ្លះ ទទឹងវិនិបាតិកៈពួកខ្លះ នេះជា សត្តាវាស ទី១។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វមានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នា ដូចពួកទេវតា កន្ដឹងជាន់ព្រហ្មលោក ដែលកើតកន្ដឹងជាន់បឋមជ្ឈានភូមិ

អយំ ទុតិយោ សត្តាកសោ ។ សព្ពាវុសោ សត្តា ឯកត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ នេកា អាភស្សរា អយំ តតិយោ សត្តាកសោ ។ សព្ពាវុសោ សត្តា ឯកត្តកាយោ ឯកត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ នេកា សុភកិណ្ហា អយំ ចតុត្ថោ សត្តាកសោ ។ សព្ព. វុសោ សត្តា អសញ្ញិនោ អបฺបដិសំវេទិនោ សេយฺย. ថាបិ នេកា អសញ្ញិសត្តា អយំ បញฺចមោ សត្តា. កសោ ។ សព្ពាវុសោ សត្តា សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដิឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្ត. សញ្ញានំ អមនសិការា អនนฺតោ អាកាសោតិ អា. កាសានញฺจายតនូបគា អយំ ឆដ្ឋោ សត្តាកសោ ។ សព្ពាវុសោ សត្តា សព្ពសោ អាកាសានញฺจายតនំ សមតិក្កម្ម អននฺតំ វิញฺញាណន្តិ វិញฺញាណញฺจាយត. ញូបគា អយំ សត្តមោ សត្តាកសោ ។ សព្ពាវុសោ

នេះជា សត្តាវាស ទី ๒ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វមានកាយដូចគ្នា មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា ដូចពួកទេវតាកន្លះជាន់អាភស្សរៈ នេះជា សត្តាវាស ទី ๓ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វមានកាយដូចគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នា ដូចពួកទេវតាកន្លះជាន់សុភកិណ្ហៈ នេះជា សត្តាវាស ទី ๔ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វឥតសញ្ញា មិនជាំងចាស់ (នូវអារម្មណ៍) ដូចពួកទេវតាជាអសញ្ញីសត្វ នេះជា សត្តាវាស ទី ๕ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយបរិកម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ព្រោះកន្លងបង់នូវពួករូបសញ្ញា ព្រោះវិនាសទៅនៃពួកបដិឃសញ្ញា ព្រោះមិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវពួកនានត្តសញ្ញាដោយប្រការទាំងពួង នេះជា សត្តាវាស ទី ๖ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ពួកសត្វកន្លងបង់នូវអាកាសានញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ នេះជា សត្តាវាស ទី ๗ ។ ម្នាលអាវុសោ

สตฺถา สพฺพเสา ภิกฺขเว ภิกฺขูนญฺเจว ภิกฺขุนีนญฺจ กิตฺเตติ อาคิตฺเตญฺเจว ธมฺมานญฺจ อยเมตฺถ อฏฺฐกถา สตฺถาติเสา ฯ สตฺถาติเสา สตฺถา สพฺพเสา อาคิตฺเตญฺเจว ธมฺมานญฺจ สนฺตเมตฺถ ปณีตเมตนฺติ[๑] เอวเสญฺเจว สญฺญายนฺตเมตฺถ อยเมตฺถ อฏฺฐกถา สตฺถาติเสา ฯ

(๒๒๙) เอวเมว อิมสฺมิญฺเจว อสมเย ธมฺมวินยสฺมิเสา ทฺวีหากาเรหิ สงฺคีติ โหติ ธมฺมสงฺคีติ จ วินยสงฺคีติ จ เอเสเยว ปโม สงฺคีติยงฺคเสา ฯ ปุน จปรเสา อาเสา สตฺถา สพฺพเสา ภิกฺขเว ภิกฺขูนญฺเจว ภิกฺขุนีนญฺจ กิตฺเตติ อาคิตฺเตญฺเจว ธมฺมานญฺจ

---

๑ ฉ. ม. สนฺตเมตฺถ ปณีตเมตฺถนฺติ ส ทิสฺสติ ฯ

តាំងព្យាយ ពួកសត្វកន្ទួលបង់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការតាំងពួង ហើយចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វត្តបន្តិចបន្តួចមិនមានដូច្នេះ នេះជា សត្តាវាស ទី ៨ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងព្យាយ ពួកសត្វកន្ទួលបង់នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការតាំងពួង ហើយចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វត្តនេះស្ងប់រម្ងាប់ វត្តនេះប្រសើរ ដូច្នេះ នេះជា សត្តាវាស ទី ៩ ។

(២២៩) អក្ខណាអសម័យ នៃការនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ មាន ៩ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោតាំងព្យាយ ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ កើតឡើងហើយក្នុងលោកនេះផង ធម៌ដែលធ្វើកិលេសឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីព្រះនិព្វាន ជាដំណើរដើម្បីត្រាស់ដឹង ជាធម៌ដែលព្រះសុគតប្រកាសទុក ព្រះអង្គក៏ឋិតនៅដែរហើយផង ។ តែបុគ្គលនេះទៅកើតក្នុងនរក នេះជា អក្ខណាអសម័យ នៃការនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងព្យាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ កើត

ឆម្ភោ ច នេសជ្ជិយតិ ឧបសមិតោ បរិនិព្ពានិតោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ ។ អយញ្ច បុគ្គលោ តិវស្សានយោនឹ ឧបបន្នោ ហោតិ ។ បេ ។ បិត្តិវស្សយំ ឧបបន្នោ ហោតិ ។ បេ ។ អសុរកាយំ ឧបបន្នោ ហោតិ ។ បេ ។ អញ្ញតរំ ទីឃាយុកំ នេរយិកាយំ ឧបបន្នោ ហោតិ ។ បេ ។ បច្ចន្តិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ មិលក្ខកេសុ[1] អរិញ្ញាតារេសុ យត្ថ នត្ថិ តតិ កិក្ខុំ កិក្ខុនិំ ឧបាសកាំ ឧបាសិកាំ[2] ។ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ ហោតិ សោ ច ហោតិ មិច្ឆាទិដ្ឋិកោ វិបរីតទស្សនោ នត្ថិ ទិន្នំ នត្ថិ យិដ្ឋំ នត្ថិ ហុតំ នត្ថិ សុកតទុក្កដានំ កម្មានំ ផលវិបាកោ នត្ថិ អយំ លោកោ នត្ថិ បរោ លោកោ[3] នត្ថិ មាតា នត្ថិ បិតា

---

๑ ฉ. ม. มิลกฺขูสุ ។ ๒ ฉ. ឯត្ថន្តរេ អយំ ឆដ្ឋោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ..... អយញ្ច បុគ្គលោតិ ទិស្សតិ ។ ๓ ฉ. បរលោកោ ។

ឡើងហើយក្នុងលោកផង ធម៌ដែលធ្វើកិលេសឲ្យស្ងប់រម្ងាប់ ប្រព្រឹត្តទៅ
ដើម្បីព្រះនិព្វាន ជាដំណើរដើម្បីត្រាស់ដឹង ជាធម៌ដែលព្រះសុគតប្រកាស
ទុក ព្រះអង្គក៏បានសំដែងហើយផង ។ តែបុគ្គលនេះទៅកើតក្នុងកំណើត
តិរច្ឆាន ។ បេ ។ ទៅកើតក្នុងបិត្តិវិស័យ ។ បេ ។ ទៅកើតក្នុងអសុរកាយ
។ បេ ។ ទៅកើតក្នុងពួកទេវតាមានអាយុវែងណាមួយ ។ បេ ។
ទៅកើតក្នុងពួកមិលក្ខជន ជាអ្នកមិនដឹងការខុសត្រូវច្បាស់លាស់ ក្នុង
ពួកបច្ចន្តិមជនបទ ដែលជាប្រទេសគ្មានកិក្ខុ កិក្ខុនី ឧបាសក
ឧបាសិកា ទៅដល់ ។ បានកើតក្នុងមជ្ឈិមជនបទហើយ តែអ្នកនោះ
ជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានសេចក្តីឃើញវិបរិតថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយគ្មានផល
របស់ដែលគេបូជាហើយគ្មានផល ការបូជាធំគ្មានផល ការបូជាតូច
គ្មានផល ផលនឹងវិបាករបស់កម្ម ដែលសត្វធ្វើល្អធ្វើអាក្រក់ មិនមាន
លោកនេះមិនមាន លោកដទៃមិនមាន មាតាមិនមាន បិតាមិនមាន

ឯត្តិ សត្តា ឯិបថាតិកា ឯត្តិ លោកេ សមណ-
ព្រាហ្មណា សម្មក្តតា[1] សម្មាបដិបន្នា ឥមញ្ច[2]
លោកំ បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា
បវេនេន្តីតិ[3] ។ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ
ហោតិ ឧប្បន្នោ[4] ជនេ្ប ឯលម្ហូតោ ឧម្មដិ-
លោ សុភាសិតទុព្ភាសិតានំ អត្ថមញ្ញាតុំ អយំ អដ្ឋមោ
អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។ បុន ចបរំ
អាវុសោ តថាគតោ ច លោកេ ន ឧប្បន្នោ[5]ហោតិ
អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឆម្ហោ ច ន នេសិយតិ ឧបស-
មិតោ បរិនិព្វានិកោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ ។
អយញ្ច បុគ្គលោ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ
ហោតិ បញ្ញវ[6] អជនេ្ប អនេលម្ហូតោ បដិពលោ

---

๑ ឱ. សម្មគ្គាតា ។ ๒ យេ ឥមញ្ច ។ ๓ ឱ. ឯត្តគ្គរេ អយំ សត្តមោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ..... អយញ្ច បុគ្គលោតិ ទិស្សតិ ។ ๔ ឱ. ហោតិ សោ ច ហោតិ ឧប្បញ្ញោ ។ ๕ ឱ. អនុប្បន្នោ ។ ๖ ឱ. ហោតិ សោ ច ហោតិ បញ្ញវិ ។

ពួកសត្វជាឧបបាតិកៈមិនមាន ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ ក្នុងលោកជាអ្នក
ព្រមព្រៀងគ្នាប្រតិបត្តិដោយល្អ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោកនេះទំាងលោក
ខាងមុខ ព្រោះដឹងច្បាស់ដោយខ្លួនឯង ហើយឲ្យអ្នកដទៃបានត្រាស់ដឹង
ផង មិនមាន ។ បានកើតក្នុងពួកមជ្ឈិមជនបទហើយ តែជាបុគ្គលអប្បឥត
ប្រាជ្ញាល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្សត្រគ មិនអាចដើម្បីដឹងសេចក្តីនៃសុភាសិតទំាង
ទុព្ភាសិតបាន នេះជា អក្ខណអសម័យ នៃការនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យទី ៨។
ម្នាលអាវុសោ ចំាង់ឮយ មួយទៀត ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ
មិនកើតឡើងក្នុងលោកផង ធម៌ដ្ឋីនូវសេចក្តីសូម្បីរម្ងាប់កិលេសប្រព្រឹត្ត
ទៅដើម្បីព្រះនិព្វាន ជាដំណើរដើម្បីត្រាស់ដឹង ជាធម៌ដែលព្រះសុគត
ទ្រង់ប្រកាសទុក ព្រះអង្គក៏មិនបានសំដែងផង ។ តែបុគ្គលនេះបានកើត
ក្នុងមជ្ឈិមជនបទ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា មិនល្ងង់ខ្លៅ មិនជាមនុស្សត្រគ អាចអាច

សុភាសិតទុព្ភាសិតានមត្តមញ្ញាតុំ អយំ ឧវមោ អក្ខ-
ណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។

(๒๒๖) ឧវ អនុបុព្ពវិហារា ឥជាវុសោ កិត្តា
វិវិត្តេន តាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ
សវិចារំ វិវេកជំ បីតិសុខំ បឋមជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ
ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ
បីតិសុខំ ទុតិយជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បីតិយា ច
វិរាគា ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ
សុខញ្ច កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា
អាចិក្ខន្តិ ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិ-
យជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សុខស្ស ច បហានា
ទុក្ខស្ស ច បហានា បុព្ពេ ៖ សោមនស្សទោម-
នស្សានំ អត្ថង្គមា អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ
ចតុត្ថជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ
សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ

ដើម្បីដល់នូវសេចក្តីនៃសុភាសិតនឹងពុទ្ធសិតបាន ។ នេះជា អត្ថុណអសម័យ នៃការនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យ ទី ៩ ។

(๒๒๖) អនុបុព្វវិហារៈ (ធម៌ជាគ្រឿងនៅដែលបុគ្គលត្រូវចូលតាមលំដាប់ឈាន) មាន ៩ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ តថាគតសាសនានេះ ស្ងាត់ស្រឡះចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ស្រឡះចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយ ហើយចូលបឋមជ្ឈាន ប្រកបដោយវិតក្កៈ ប្រកបដោយវិចារៈ មានបីតិនឹងសុខៈដែលកើតអំពីវិវេក ๑ ព្រោះរម្ងាប់វិតក្កៈនឹងវិចារៈទាំងឡាយ រមែងចូលទុតិយជ្ឈាន ជាឈានកើតក្នុងសន្តានខ្លួន ជាទីជ្រះថ្លាគឺសទ្ធាមានការៈជាចិត្តប្រសើរឯក គ្មានវិតក្កៈ គ្មានវិចារៈ មានតែបីតិនឹងសុខៈដែលកើតអំពីសមាធិ ๑ ព្រោះអស់ទៅនៃបីតិ ប្រកបដោយឧបេក្ខាផង មានសតិសម្បជញ្ញៈផង ទទួលនូវសេចក្តីសុខដោយនាមកាយ ព្រះអរិយៈទាំងឡាយ តែងសរសើរបុគ្គលចូលតតិយជ្ឈាននោះថា បុគ្គលនោះ ប្រកបដោយឧបេក្ខាមានសតិនៅជាសុខ ដោយអំណាចតតិយជ្ឈានណា ឈានបានចូលតតិយជ្ឈាន (នោះ) ๑ ព្រោះលះសុខផង លះទុក្ខផង អស់សោមនស្សទន្ទឹងទោមនស្ស ក្នុងកាលមុន ចូលចតុត្ថជ្ឈាន មិនទុក្ខមិនសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ๑ ព្រោះកន្ត្រងបង់នូវពួករូបសញ្ញា អស់ពួកបដិឃសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវពួកនានត្តសញ្ញា

អមនសិការ អនន្តេ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចា-
យតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្វសោ អាកាសានញ្ចា-
យតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចា-
យតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្វសោ វិញ្ញាណញ្ចា-
យតនំ សមតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្វសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ
សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហរតិ សព្វសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សម-
តិក្កម្ម សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។

(២២៧) ឯវ អនុបុព្ពនិរោធា បឋមជ្ឈានំ សមា-
បន្នស្ស កាមសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ ទុតិយជ្ឈានំ
សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា និរុទ្ធា ហោន្តិ តតិយជ្ឈានំ
សមាបន្នស្ស បីតិ និរុទ្ធា ហោតិ ចតុត្ថជ្ឈានំ ស-
មាបន្នស្ស អស្សាសបស្សាសា និរុទ្ធា ហោន្តិ អាកា-
សានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញា និរុទ្ធា

ដោយប្រការទាំងពួង ចូលអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយគិតថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ១ កន្ធ៦ន្ធរបស់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈានដោយគិតថា វិញ្ញាណមិនមានទីផុតដូច្នេះ ១ កន្ធ៦ន្ធរបស់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈានដោយគិតថា វត្ថុអ្វីតិចតួចមិនមានដូច្នេះ ១ កន្ធ៦ន្ធរបស់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ១ កន្ធ៦ន្ធរបស់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ ១ ។

(២២៧) អនុបុព្វនិរោធ (ធម៌ជាគ្រឿងរលត់ដោយលំដាប់ឈាន) មាន ៩ យ៉ាង គឺ កាលបុគ្គលចូលបឋមជ្ឈាន កាមសញ្ញារលត់ ១ កាលដែលចូលទុតិយជ្ឈាន វិតក្កវិចារៈរលត់ ១ កាលដែលចូលតតិយជ្ឈាន បីតិរលត់ ១ កាលដែលចូលចតុត្ថជ្ឈាន អស្សាសៈនឹងបស្សាសៈរលត់ ១ កាលដែលលចូលអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន រូបសញ្ញារលត់ ១ កាល

ហោតិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបជ្ជស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបជ្ជស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបជ្ជស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច និរុទ្ធា ហោន្តិ។ ឥមេ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ឧប្បជ្ជា សម្មុទក្ខាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ ឧប្បាតំ បេយ្យាលោច (๑)។

សង្គីតិយនវកំ និដ្ឋិតំ (๒) ។

(๒๒៨) អត្ថិ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ទស ធម្មា សម្មុទក្ខាតា តត្ថ សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ។ បេ ។ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានំ ។ កតមេ ទស ។

---

๑ ឧ. ម. ឧប្បាតំ បេយ្យាលោ ជាតិ ន ទិស្សតិ ។ ๒ ឧ. ម. សង្គីតិយនវកំ និដ្ឋិតន្តិ ន ទិស្សតិ ។

ដែលចូលវិញ្ញាណញ្ចាយតនដ្ឋាន អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញារលត់ ๑ កាលដែលចូលអាកិញ្ចញ្ញាយតនដ្ឋាន វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញារលត់ ๑ កាលដែលចូលនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនដ្ឋាន អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញារលត់ ๑ កាលដែលចូលសញ្ញាវេទយិតនិរោធ សញ្ញានឹងវេទនារលត់ ๑ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឆ្ពោយ នេះឯងជាធម៌ពួក ៩ ដែលព្រះមានព្រះភាគ អង្គនោះជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ត្រាស់សំ. ដែងទុកល្អហើយ ពួកយើងចាំងអស់គ្នា ត្រូវសង្គាយនា កុងធម៌ពួក ៩ នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឆ្ពោយ ។ សេចក្តីបំប្រួញធម៌ពួក ៩ ។

ចប់ ពួកធម៌ប្រាំបួន ។ ដែលរាប់បូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(๒๒๘) ម្នាលអាវុសោចាំងឆ្ពោយ មានធម៌ពួក ๑๐ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ត្រាស់សំដែងទុកល្អហើយ ពួកយើងចាំងអស់គ្នា ត្រូវសង្គាយនាកុងធម៌ពួក ๑๐ នោះ ។ បេ ។ ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឆ្ពោយ ។ ធម៌ពួក ๑๐ ដូចម្តេចខ្លះ ។

ឧស ជាឧកវាណា ឆឡាភិជាវុសោ កិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតុទ្ទោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរ-សម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ។ យំចាវុសោ កិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតុទ្ទោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរ-សម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ អយំ(๑) ឆឡាភិជាវុសោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុត-ធរោ សុតសន្និចយោ ។ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ តថារូបាស្ស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធតា(๒) វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា ។ យំចាវុសោ កិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា អយំបិ ឆឡាភិជាវុសោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ

---

๑ ខ. អយម្បិ ។ ๒ ខ. ម. ធាតា ។

នាថករណធម៌ (ធម៌គ្រឿងធ្វើនូវទីពឹង) មាន ១០ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនឹងគោចរ ឃើញភ័យចំពោះទោសទាំងឡាយ សូម្បីមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុមានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនឹងគោចរ ឃើញភ័យចំពោះទោសទាំងឡាយ សូម្បីមានប្រមាណតិច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយណា នេះជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុ ជាពហុស្សុតចាំពុទ្ធវចនៈដែលខ្លួនបានស្តាប់ហើយ សន្សំពុទ្ធវចនៈដែលខ្លួនបានស្តាប់ហើយ ។ ពួកធម៌ណា មានពីរោះខាងដើម មានពីរោះកណ្តាល មានពីរោះទីបំផុត ប្រកាសនូវព្រហ្មចារ្យ ប្រកបដោយអត្ថ ប្រកបដោយព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ សព្វគ្រប់ កិក្ខុនោះ បានស្តាប់ច្រើន បានចាំរត់មាត់ រំពឹងដោយចិត្តចាក់ធ្លុះដោយសេចក្តីយល់នូវធម៌មានសភាពដូច្នោះ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុជាពហុស្សុត ។ បេ ។ ចាក់ធ្លុះដោយសេចក្តីយល់ណា នេះជានាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុមានមិត្រល្អ

ហោតំ កល្យាណសហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ ។ យំ ចាវុសោ កិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតំ កល្យាណ-សហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ អយំបិ ឆម្មោ ជាឥ-ការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ សុវចោ ហោតំ សោវចស្សការណោហំ ឆម្មេហំ សមន្នាគតោ ខមោ បទក្ខិណក្តាហី អនុសាសនិំ ។ យំ ចាវុសោ កិក្ខុ សុវចោ ហោតំ សោវចស្សការណោហំ ឆម្មេហំ សមន្នា-គតោ ខមោ បទក្ខិណក្តាហី អនុសាសនិំ អយំបិ ឆម្មោ ជាឥការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កិច្ចការណីយានិ តត្ថ ទក្ខោ ហោតំ អនលសោ តត្រុបាយាយ វីមំ-សាយ សមន្នាគតោ អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ ។ យំ ចាវុសោ កិក្ខុ យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ។ បេ ។ អលំ សំវិធាតុំ អយំបិ ឆម្មោ ជាឥការណោ ។

អានសំឡាញ់ល្អ មានបុគ្គលស្និទ្ធស្នាលល្អ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិកុខ្មុំមានមិត្រល្អ មានសំឡាញ់ល្អ មានបុគ្គលស្និទ្ធស្នាលល្អណា នេះជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយទៀត កិកុខ្មុំជាអ្នកដែលគេប្រដៅងាយ ប្រកបដោយពួកធម៌ ជាគ្រឿងធ្វើទ្វារវៈជាអ្នកប្រដៅងាយ ជាអ្នកអត់ធន់ ទទួលយកពាក្យប្រៀនប្រដៅ ដោយចំណែកខាងស្តាំ(១) ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិកុខ្មុំជាអ្នកដែលគេប្រដៅងាយ ប្រកបដោយពួកធម៌ជាគ្រឿងធ្វើទ្វារវៈជាអ្នកប្រដៅងាយ ជាអ្នកអត់ធន់ ទទួលយកពាក្យប្រៀនប្រដៅដោយចំណែកខាងស្តាំណា នេះជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយទៀត កិច្ចអ្វីដែលបុគ្គលត្រូវធ្វើ គោះបីធំឬតូច របស់ពួកសព្រហ្មចារីណា កិកុខ្មុំជាអ្នកឈ្លាស មិនខ្ជិលប្រមូសក្នុងកិច្ចនោះ ប្រកបដោយការពិចារណាជាឧបាយក្នុងកិច្ចនោះ អាចធ្វើបាន អាចចាត់ចែងបាន ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កិច្ចអ្វី ។ ដែលបុគ្គលត្រូវធ្វើរបស់ពួកសព្រហ្មចារីណា កិកុ ។ បេ ។ អាចចាត់ចែងបានណា នេះជា នាថករណធម៌ ១ ។

---

๑ ស្តាំជាប៉ែកខាងល្អ ឆ្វេងជាប៉ែកខាងអាក្រក់ អ្នកប្រព្រឹត្តល្អហៅថា ប្រព្រឹត្តខាងស្តាំ អ្នកប្រព្រឹត្តខុសហៅថា ប្រព្រឹត្តឆ្វេង ។

បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ ឆម្មាសោ ហោតិ បិយសមុ-
ទាហារោ អភិឆម្មេ អភិវិនយេ ទិដ្ឋាទាមោដ្ឋោ[๑] ។
យំចាវុសោ ភិក្ខុ ឆម្មាសោ ហោតិ បិយសមុទា-
ហារោ អភិឆម្មេ អភិវិនយេ ទិដ្ឋាទាមោដ្ឋោ[๒] អយំបិ
ឆម្មោ ជាថការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ
សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេហិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសន-
គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។ យំចាវុសោ ភិក្ខុ
សន្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរេហិ ចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសន-
គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ អយំបិ ឆម្មោ ជា-
ថការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ
វិហរតិ អកុសលានំ ឆម្មានំ បហានាយ កុសលានំ
ឆម្មានំ ឧបសម្បទាយ ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អ-
និក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ឆម្មេសុ ។ យំចាវុសោ ភិក្ខុ

๑-๒ ម. ទដ្ឋាទាមុដ្ឋោ ។

ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឮហើយ មួយទៀត ភិក្ខុមានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងធម៌ ជាអ្នកមានសំដីគួរស្រឡាញ់ មានសេចក្តីរីករាយដ៏លើសលុប ក្នុងអភិធម្ម ក្នុងអភិវិន័យ(១) ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឮហើយ ភិក្ខុមានសេចក្តីជ្រះថ្លាក្នុងធម៌ ជាអ្នកមានសំដីគួរស្រឡាញ់ មានសេចក្តីត្រេកអរដ៏លើសលុប ក្នុងអភិធម្ម ក្នុងអភិវិន័យ ណា នេះជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឮហើយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោសដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ ទីដ៏គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមាន តាមបាន ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឮហើយ ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោសដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសនៈ ទីដ៏គិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារ តាមមាន តាមបាន ណា នេះជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឮហើយ មួយទៀត ភិក្ខុមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ ដើម្បីលះបង់ពួកអកុសលធម៌ ដើម្បីចំរើនពួកកុសលធម៌ ជាអ្នកមានកំឡាំងចិត្ត មានសេចក្តីសង្ឃឹតមាំមួន មិនដាក់ធុរៈចោល ក្នុងកុសលធម៌ ចាំដ ឮហើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ ឮហើយ ភិក្ខុមានព្យាយាម

---

១ ក្នុងធម៌ គឺសុត្តន្តបិដក អភិធម្ម គឺសត្តបករណ វិន័យ គឺខន្ធកបរិវារ ឬថា ធម៌គឺសុត្តន្តបិដក អភិធម្ម គឺមគ្គផល វិន័យ គឺវិនយបិដកទាំងអស់ អភិវិន័យ គឺការរម្ងាប់កិលេស (អដ្ឋកថា) ។

អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ ថាមវា ទឬ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ អយំបិ ធម្មោ ជាឥករណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតំបិ ចិរភាសិតំបិ សរិតា អនុស្សរិតា ។ យំ ចាវុសោ ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតំបិ ចិរភាសិតំបិ សរិតា អនុស្សរិតា អយំបិ ធម្មោ ជាឥករណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា ។ យំ ចាវុសោ ភិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា អយំបិ ធម្មោ ជាឥករណា ។

ប្រារព្ធហើយ ដើម្បីលះបង់ពួកអកុសលធម៌ ដើម្បីចំរើនពួកកុសលធម៌ ជាអ្នកមានកំឡាំងចិត្ត មានសេចក្តីសង្វាតមាំមួន មិនដាក់ធុរៈចោលក្នុងកុសលធម៌ទាំងឡាយណា នេះជា នាថករណធម៌ ๑ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុមានសតិ ប្រកបដោយសតិនឹងការៈជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាចាស់ក្លាក្រៃលែង ជាអ្នករលឹកបាន រលឹកបានរឿយ ๆ នូវការងារដែលបានធ្វើយូរហើយក្តី និយាយយូរហើយក្តី ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុមានសតិ ប្រកបដោយសតិ នឹងការៈជាបុគ្គលមានប្រាជ្ញាចាស់ក្លាក្រៃលែង ជាអ្នករលឹកបាន រលឹកបានរឿយ ๆ នូវការងារដែលបានធ្វើយូរហើយក្តី និយាយយូរហើយក្តីណា នេះជា នាថករណធម៌ ๑ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុមានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ជាគ្រឿងធ្ងុះយល់នូវសេចក្តីចំរើននឹងសេចក្តីវិនាស ជាប្រាជ្ញាចាក់ធ្ងុះដ៏ប្រសើរ ដល់នូវសេចក្តីអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុមានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញាជាគ្រឿងធ្ងុះយល់នូវសេចក្តីចំរើននឹងសេចក្តីវិនាស ជាប្រាជ្ញាចាក់ធ្ងុះដ៏ប្រសើរ ដល់នូវសេចក្តីអស់ទៅ នៃទុក្ខដោយប្រពៃណា នេះជា នាថករណធម៌ ๑ ។

(๒๒๙) ឧស កសិណាយតនានំ បហវីកសិ-
ណមេកោ សញ្ជានាតិ ឧទ្ធំ អធោ តិរិយំ អទ្វយំ(๑)
អប្បមាណំ ។ អាទោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ
។បេ។ តេជោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ ។បេ។
វាយោកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ ។បេ។ នីលក-
សិណមេកោ សញ្ជានាតិ ។បេ។ បីតកសិណមេ-
កោ សញ្ជានាតិ ។បេ។ លោហិតកសិណមេកោ
សញ្ជានាតិ ។បេ។ ឱទាតកសិណមេកោ សញ្ជ-
ានាតិ ។បេ។ អាកាសកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ
។បេ។ វិញ្ញាណកសិណមេកោ សញ្ជានាតិ ឧទ្ធំ
អធោ តិរិយំ អទ្វយំ អប្បមាណំ ។

(๒๓๐) ឧស អកុសលកម្មបថា ចាណាតិបា-
តោ អទិន្នាទានំ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ
បិសុណា វាចា ផរុសា វាចា សម្ផប្បលាបោ អភិជ្ឈា
ព្យាបាទោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។

---

๑ ឱ.ម. អទ្វយំ ។

(๒๒๙) កសិណាយតនៈមាន ๑๐ យ៉ាង គឺ បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាន
នូវបឋវីកសិណ ទាំងទិសខាងលើខាងក្រោម ទទឹងទទឹងតាមលំដាប់
រកប្រមាណមិនបាន ๆ បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវអាបោកសិណ ๆ បេ ๆ
បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវតេជោកសិណ ๆ បេ ๆ បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវ
វាយោកសិណ ๆ បេ ๆ បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវនីលកសិណ ๆ បេ ๆ
បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវបីតកសិណ ๆ បេ ๆ បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវលោ-
ហិតកសិណ ๆ បេ ๆ បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវឱទាតកសិណ ๆ បេ ๆ
បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវអាកាសកសិណ ๆ បេ ๆ បុគ្គលម្នាក់ ចាំបាននូវ
វិញ្ញាណកសិណ ទាំងទិសខាងលើខាងក្រោម ទទឹងទទឹងតាមលំដាប់
រកប្រមាណមិនបាន ๆ

(๒๓๐) អកុសលកម្មបថមាន ๑๐ យ៉ាង គឺ បាណាតិបាត ๑
អទិន្នាទាន ๑ កាមេសុមិច្ឆាចារៈ ๑ មុសាវាទ ๑ បិសុណាវាចា ๑ ផរុស-
វាចា ๑ សម្ផប្បលាបៈ ๑ អភិជ្ឈា ๑ ព្យាបាទ ๑ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ๑ ๆ

(๒๓๑) ตตฺร กตมญฺจ ภิกฺขเว สามญฺญผลปพฺพ ยา ตตฺร ตตฺรูปิกา ตา ตตฺรวูปสมา ตา ตตฺรวูปสมนฺติกา ตา ตตฺรวูปสมคามินิโย ตา ตตฺรวูปสมปฏิปทา ตา ตตฺรวูปสมปฏิปตฺติโย ตา ตตฺรวูปสมาย สณฺฐหนฺติ ตา ตตฺรวูปสมาย สณฺฐหนฺติ ตา ตตฺรวูปสมาย สณฺฐหนฺติ

(๒๗๑) កុសលកម្មបថមាន ๑๐ យ៉ាង គឺ ចេតនាវៀរចាក
បាណាតិបាត ๑ ចេតនាវៀរចាកអទិន្នាទាន ๑ ចេតនាវៀរចាកកាមេ-
សុមិច្ឆាចារ ๑ ចេតនាវៀរចាកមុសាវាទ ๑ ចេតនាវៀរចាកបិសុណាវាចា ๑
ចេតនាវៀរចាកផរុសវាចា ๑ ចេតនាវៀរចាកសម្ផប្បលាបៈ ๑ មិនមាន
អភិជ្ឈា ๑ មិនមានព្យាបាទ ๑ សម្មាទិដ្ឋិ ๑ ។

(๒๗๒) អរិយវាសៈ (ធម៌ជាគ្រឿងនៅរបស់ព្រះអរិយៈ) មាន ๑๐
យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានអង្គ ៥
លះបង់ហើយ ๑ ប្រកបដោយធម៌ជាគ្រឿងបន្សុំបេក្ខា ๑ មានតិរិយារក្សាធម៌តែមួយ ๑
មានធម៌ជាគ្រឿងពឹងផ្អែក ๔ យ៉ាង ๑ លះបង់សច្ចៈដែលបុគ្គលប្រកាន់ផ្សេងៗ
គ្នា ๑ មានការសៀគនូវតែចាំងពួង លះបង់ហើយដោយប្រពៃ ๑ មាន
សេចក្តីត្រិះរិះមិនសៅហ្មង ๑ មានកាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ๑ មាន
ចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយល្អ ๑ មានប្រាជ្ញារួចស្រឡះហើយ ដោយ
ល្អ ๑ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ឯភិក្ខុមានអង្គ ៥ លះបង់ហើយតើដូច
ម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកលះបង់
កាមច្ឆន្ទៈ ๑ លះបង់ព្យាបាទ ๑ លះបង់ថីនមិទ្ធៈ ๑ លះបង់ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ๑

វិនិតវិន្ទា បហីនា ហោតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ កិក្ខុ-
បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ កិក្ខុ ឆឧប្បន្ន-
សមន្នាគតោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ កិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ
ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ
ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។ សោតេន សទ្ទំ
សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ
សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ មនសា
ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ
ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។ ឯវំ ខោ
អាវុសោ កិក្ខុ ឆឧប្បន្នសមន្នាគតោ ហោតិ ។ កថ-
ញ្ចាវុសោ កិក្ខុ ឆការក្ខោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ
កិក្ខុ សតារក្ខេន ចេតសា សមន្នាគតោ ហោតិ ។
ឯវំ ខោ អាវុសោ កិក្ខុ ឆការក្ខោ ហោតិ ។
កថញ្ចាវុសោ កិក្ខុ ចតុភបស្សោ ហោតិ ។

លះបង់វិចិកិច្ឆា១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុមានអង្គ ៥ លះបង់
ហើយដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុ
ប្រកបដោយធម្មគ្គុបេក្ខា តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុក្នុង
សាសនានេះឃើញរូបដោយចក្ខុ ក៏មិនសោមនស្ស មិនទោមនស្ស ជា
បុគ្គលព្រងើយកន្តើយ មានសតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ។ ឮសំឡេងដោយត្រ-
ចៀក ។ ធុំក្លិនដោយច្រមុះ ។ ទទួលរសដោយអណ្តាត ។ ពាល់ត្រូវ
ដោងផ្សៈដោយកាយ ។ ដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ក៏មិនមានសោមនស្ស
មិនមានទោមនស្ស ជាបុគ្គលព្រងើយកន្តើយ មានសតិនឹងសម្បជញ្ញៈ ។
ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុប្រកបដោយធម្មគ្គុបេក្ខា ដោយអាការយ៉ាង
នេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុមានកិរិយារក្សាធម៌តែមួយ
តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុក្នុងសាសនានេះ ប្រកប
ដោយចិត្ត មានសតិជាគ្រឿងរក្សាខ្លួន ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ
កិកុមានកិរិយារក្សាធម៌តែមួយ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាល
អាវុសោទាំង៦ឆ្នាយ កិកុមានធម៌ជាគ្រឿងពិចារណា ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។

ឥធាវុសោ ភិក្ខុ សទ្ធាយេកំ បដិសេវតិ សទ្ធាយេកំ
អធិវាសេតិ សទ្ធាយេកំ បរិវជ្ជេតិ សទ្ធាយេកំ វិនោ-
ទេតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុ ចតុកបសេ្សាភោ
ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ បធុណ្ណាបច្ចេកសច្ចោ
ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុនោ យានិ តានិ បុថុសុ-
មណព្រាហ្មណានំ បុថុបច្ចេកសច្ចានិ សញ្ញានិ តា-
និ(๑) ន្ទុណ្ណានិ ហោន្តិ បធុណ្ណានិ ចត្តានិ វន្តានិ
មុត្តានិ បហីនានិ បដិនិស្សដ្ឋានិ ។ ឯវំ ខោ អា-
វុសោ ភិក្ខុ បធុណ្ណាបច្ចេកសច្ចោ ហោតិ ។ កថញ្ចា-
វុសោ ភិក្ខុ សមវយសដ្ឋេសនោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ
ភិក្ខុនោ កាមេសនា បហីនា ហោតិ ភវេសនា
បហីនា ហោតិ ព្រហ្មចរិយេសនា បដិនិស្សដ្ឋា(๒) ។

---

๑ ឧ. សញ្ញានិស្សដ្ឋានិ ។ ๒ ឧ. ម. បដិប្បស្សទ្ធា ។

ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពិចារណាហើយ ទើបសេពវត្ថុដែលគួរសេព ១ ពិចារណាហើយទើបអត់ស្អប់វត្ថុដែលគួរអត់ស្អប់ ១ ពិចារណាហើយទើបវៀរវត្ថុដែលគួរវៀរ ១ ពិចារណាហើយទើបបន្ទោបង់វត្ថុដែលគួរបន្ទោបង់ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯភិក្ខុមានធម៌ជាគ្រឿងពីរផ្នែក ៤ យ៉ាង ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯភិក្ខុលះបង់សច្ចៈដែលបុគ្គលប្រកាន់ផ្សេង ។ គ្នាតើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯភិក្ខុក្នុងសាសនានេះបាននាំចេញ បន្ទោបង់ លះចោល ញ្ជក់ចេញ ផ្តាច់ចេញ លះបង់រលាស់ចោល នូវសច្ចធម៌ដែលបុគ្គលប្រកាន់ផ្សេងគ្នាច្រើនយ៉ាង របស់ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ជាច្រើននោះ ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯភិក្ខុលះបង់សច្ចៈដែលបុគ្គលប្រកាន់ផ្សេងៗគ្នា ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯភិក្ខុមានការសូន្យរកលះបង់ហើយដោយល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចំណែកឯភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ លះបង់ការសូន្យរកកាម លះបង់ការសូន្យរកភព លះបង់ការសូន្យរកព្រហ្មចារ្យ[1] ។

---

๑ សំដៅយកការលះអត្តវាទុបាទិដ្ឋិ (អត្តវាទ) ។

ฝ่ำ ខោ អាวุសោ តิក្ខ្ំ សមវយសដ្ឋសនោ
ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ តិក្ខ្ំ អជាវិលសង្កបេ្បា
ហោតិ ។ ឥជាវុសោ តិក្ខ្ំនោ កាមសង្កបេ្បា បហី-
នោ ហោតិ ព្យាបាទសង្កបេ្បា បហីនោ ហោតិ
វិហឹសាសង្កបេ្បា បហីនោ ហោតិ ។ ឥ្ំ ខោ អា-
វុសោ តិក្ខ្ំ អជាវិលសង្កបេ្បា ហោតិ ។ កថញ្ចា-
វុសោ តិក្ខ្ំ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ ហោតិ ។ ឥ-
ជាវុសោ តិក្ខ្ំ សុខសញ្ច ច បហានា ទុក្ខសញ្ច ច
បហានា បុព្វេ ។ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា
អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិ ចតុត្ថជ្ឈានំ ឧប-
សម្បជ្ជ វិហរតិ ។ ឥ្ំ ខោ អាវុសោ តិក្ខ្ំ បស្សទ្ធ-
កាយសង្ខារោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ តិក្ខ្ំ
សុវិមុត្តចិត្តោ ហោតិ ។ ឥជាវុសោ តិក្ខ្ំនោ រាគា
ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ ទោសា ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ
មោហា ចិត្តំ វិមុត្តំ ហោតិ ។ ឥ្ំ ខោ អាវុសោ
តិក្ខ្ំ សុវិមុត្តចិត្តោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ តិក្ខ្ំ

ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានការសៀងរាលះបង់ហើយ ដោយល្អ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានសេចក្តីត្រិះរិះមិនសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុកនាសាសនានេះ លះបង់សេចក្តីត្រិះរិះកន្លងកាម លះបង់សេចក្តីត្រិះរិះកន្លងព្យាបាទ លះបង់សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការបៀតបៀន ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានសេចក្តីត្រិះរិះមិនសៅហ្មង ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានកាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុកនាសាសនានេះ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន មិនទុក្ខមិនសុខ មានសតិដ៏បរិសុទ្ធដោយឧបេក្ខា ព្រោះលះបង់សុខផង លះបង់ទុក្ខផង ព្រោះអស់សោមនស្ស នឹងទោមនស្សក្នុងកាលមុន ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានកាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុកនាសាសនានេះ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយចាករាគៈ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយចាកទោសៈ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយចាកមោហៈ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុមានចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយល្អ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកុ

សុវិមុត្តបญฺญោ ហោតิ ฯ ឥมาปิ เสោ ภิกฺขุ ภเคา เมបมาโณ ขุชฺชุตฺตมฺหิเลา តาលาวตฺถุกเตา អนภาวงฺกเตา អายតึ អนุปฺปาទธมฺโมតิ បชานาติ เอวเมปมาโณ ขุชฺชุตฺตมฺหิเลา តาលาวตฺถุกเตา អนภาวงฺกเตา អายតึ អนุปฺปาទธมฺโมតิ បชานาติ เอวเมปมาโณ ขุชฺชุตฺตมฺหิเลา តาលาวตฺถุกเตา អนภาวงฺกเตา អายតึ អนุปฺปาទธมฺโมតิ បชานาติ ฯ เอวំ โข អาวุเสา ภิกฺขุ สุวิมุตฺตបญฺญោ ហោតิ ฯ

(๒๓๓) ឧส អาเสกฺขา ธมฺมา អาเสกฺขา สมฺมาទิฏฺฐิ អาเสกฺขោ สมฺมาสงฺกปฺโป អาเสกฺขา สมฺมาวาจา អาเสกฺขោ สมฺมากมฺมนฺโต អาเสกฺขา สมฺมาអาជីโว អาเสกฺขោ สมฺมาวายาเมา អาเสกฺขา สมฺมาสតិ អาเสกฺขោ สมฺมาสมาธิ អาเสกฺขំ สมฺมาญาណំ

មានប្រាជ្ញារួចស្រឡះហើយដោយល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ
ទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ដឹងច្បាស់ថា ភគៈអាត្មាអញលះបង់
បានហើយ គាស់រំលើងឫសបេញ្ចាហើយ ធ្វើឲ្យលែងតើតខ្លៀតដូចដើម
ត្នោត (កំបុត-ក) ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមាន មិនឲ្យតើតឡើងតទៅជាធម្មតា
ដឹងច្បាស់ថា ទោសៈ អាត្មាអញលះបង់បានហើយ គាស់រំលើង
ឫសបេញ្ចាហើយ ធ្វើឲ្យលែងតើតខ្លៀតដូចដើមត្នោត (កំបុត-ក) ហើយ
ធ្វើមិនឲ្យមាន មិនឲ្យតើតឡើងតទៅជាធម្មតា ដឹងច្បាស់ថា មោ-
ហៈអាត្មាអញលះបង់បានហើយ គាស់រំលើងឫសបេញ្ចាហើយ ធ្វើឲ្យ
លែងតើតខ្លៀតដូចដើមត្នោត (កំបុត-ក) ហើយ ធ្វើមិនឲ្យមាន មិនឲ្យ
តើតឡើងតទៅជាធម្មតា ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ ភិក្ខុមាន
ប្រាជ្ញារួចស្រឡះហើយដោយល្អ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

(២៣៣) អសេក្ខធម៌ (ធម៌របស់អសេក្ខបុគ្គល) មាន ១០ យ៉ាង គឺ
សម្មាទិដ្ឋិ ជាអសេក្ខធម៌ ១ សម្មាសង្កប្បៈ ជាអសេក្ខធម៌ ១ សម្មាវាចា
ជាអសេក្ខធម៌ ១ សម្មាកម្មន្តៈ ជាអសេក្ខធម៌ ១ សម្មាអាជីវៈ ជាអ-
សេក្ខធម៌ ១ សម្មាវាយាមៈ ជាអសេក្ខធម៌ ១ សម្មាសតិ ជាអសេក្ខធម៌ ១
សម្មាសមាធិ ជាអសេក្ខធម៌ ១ សម្មាញាណៈ ជាអសេក្ខធម៌ ១

អសេក្ខា សម្មាវិមុត្តិំ ។ ឥមេ ខោ អាវុសោ តេន ភគវតា ជានតា បស្សតា អរហតា សម្មាសម្ពុទ្ធេន ទស ធម្មា សម្មទក្ខាតា តេន សព្ពេហេវ សង្គាយិតព្ពំ ន វិវទិតព្ពំ យថយិទំ ព្រហ្មចរិយំ អទ្ធនិយំ អស្ស ចិរដ្ឋិតិកំ តទស្ស ពហុជនហិតាយ ពហុជនសុខាយ លោកានុកម្បាយ អត្ថាយ ហិតាយ សុខាយ ទេវមនុស្សានន្តិ ។

សង្គីតិយទសកំ និដ្ឋិតំ(១) ។

(២៣៤) អថខោ ភគវា ឧដ្ឋហិត្វា អាយស្មន្តំ សារីបុត្តំ អាមន្តេសិ សាធុ សាធុ សារីបុត្ត សាធុ ខោ តំ សារីបុត្ត កិក្ខនំ សង្គីតិបរិយាយំ អភាសីតំ ។ ឥទមវោច អាយស្មា សារីបុត្តោ ។ សមនុញ្ញោ សត្ថា អហោសិ ។ អត្តមនា ច តេ កិក្ខូ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

សង្គីតិសុត្តំ ទសមំ(២) និដ្ឋិតំ ។

---

๑ ឧ. ម. សង្គីតិយទសកំ និដ្ឋិតន្តិ ឥ ទិស្សតិ ។ ๒ ឧ. សង្គីតិសុត្តន្តំ សមត្តំ ។ ម. សង្គីតិបរិយាយំ នាម សុត្តន្តំ ទសមំ ។

សម្មាវិមុត្តិ ជាអសេក្ខធម៌ ๑ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ នេះឯងធម៌ពួក ๑๐ ដែលព្រះមានព្រះភាគ ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់ ឃើញច្បាស់ ត្រាស់សំដែងទុកស្រេចហើយ ពួកយើងទាំងអស់គ្នាត្រូវសង្គាយនា មិនត្រូវឈ្លោះប្រកែកគ្នាក្នុងធម៌ទាំងនោះ ព្រហ្មចរិយធម៌នេះ ដែលនឹងតាំងនៅមាំ បឋមនៅអស់កាលយូរ រមែងប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីប្រយោជន៍ដល់ជនច្រើន ដើម្បីសេចក្តីសុខដល់ជនច្រើន ដើម្បីអនុគ្រោះដល់សត្វលោក ដើម្បីសេចក្តីចំរើន ដើម្បីប្រយោជន៍ ដើម្បីសេចក្តីសុខ ដល់ទេវតានឹងមនុស្សទាំងឡាយ ។

ចប់ពួកធម៌ដប់ ๆ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា ។

(๒๓๔) លំដាប់នោះឯង ព្រះមានព្រះភាគទ្រង់ក្រោកឡើង ត្រាស់នឹងព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុថា ម្នាលសារីបុត្ត ល្អហើយល្អហើយ ម្នាលសារីបុត្ត អ្នកបានសំដែងសង្គីតិបរិយាយ ដល់កិកូទាំងឡាយ ជាការប្រពៃពេកណាស់ ។ លុះព្រះសារីបុត្តបានសំដែងសូត្រនេះចប់ ។ ព្រះសាស្តាក៏បានពេញព្រះហឫទ័យហើយ ។ កិកូទាំងឡាយនោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរនឹងភាសិត របស់ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុ ។

ចប់ សង្គីតិសូត្រទី ๑๐ ។

ទសុត្តរសុត្តំ ឯកាទសមំ

(២៣៥) ឯវម្មេ សុតំ ។ ឯកំ សមយំ ភគវា ឧទ្ធាយំ វិហរតិ កក្ករាយ ខោក្ករណិយា តីរេ មហតា ភិក្ខុសង្ឃេន សទ្ធឹ បញ្ចមត្តេហិ ភិក្ខុសតេហិ ។ តត្រ ខោ អាយស្មា សារីបុត្តោ ភិក្ខូ អាមន្តេសិ អាវុសោ ភិក្ខវោតិ ។ អាវុសោតិ ខោ តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស បច្ចស្សោសុំ ។ អាយស្មា សារីបុត្តោ ឯតទវោច

(២៣៦) ទសុត្តរំ បវក្ខាមិ ធម្មំ ឥញ្ជនបត្តិយា
ទុក្ខស្សន្តកិរិយាយ សព្ពគន្ថប្បមោចនំ ។

(២៣៧) ឯកោ អាវុសោ ធម្មោ ពហុការោ ឯកោ ធម្មោ ភាវេតព្ពោ ឯកោ ធម្មោ បរិញ្ញេយ្យោ ឯកោ ធម្មោ បហាតព្ពោ ឯកោ ធម្មោ ឧបសមេតព្ពោ ឯកោ ធម្មោ វិសេសភាគិយោ ឯកោ ធម្មោ

ទសុត្តរសូត្រ ទី ១១

(២៣៥) ខ្ញុំបានស្តាប់មកយ៉ាងនេះ ។ សម័យមួយ ព្រះមានព្រះភាគ ទ្រង់គង់នៅក្បែរឆ្នេរស្រះបោក្ខរណីឈ្មោះគគ្គរា ជិតក្រុងចម្បា ជាមួយនឹងភិក្ខុសង្ឃច្រើន ចំនួន ៥០០ រូប ។ ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុបានហៅភិក្ខុទាំងឡាយ (ដែលនៅ) ក្នុងទីនោះថា ម្នាលភិក្ខុទាំងឡាយដ៏មានអាយុ ។ ភិក្ខុទាំងនោះឆ្លើយតបពាក្យព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុថា ម្នាលអាវុសោ ។ ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុបានពោលយ៉ាងនេះថា

(២៣៦) ខ្ញុំនឹងសំដែងទសុត្តរធម៌[1] ជាធម៌សម្រាប់ដោះស្រាយនូវគ្រឿងចាក់ស្រែះ គឺកិលេសទាំងអស់ (មានអភិជ្ឈាជាដើម) ដើម្បីបានដល់ព្រះនិព្វាន ដើម្បីធ្វើនូវទីបំផុតនៃវដ្តទុក្ខ ។

(២៣៧) ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ធម៌មួយមានឧបការៈច្រើន ធម៌មួយគួរចំរើន ធម៌មួយគួរកំណត់ដឹង ធម៌មួយគួរលះបង់ ធម៌មួយជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌មួយជាចំណែកវិសេស ធម៌មួយគ្រាស់

---

១ ធម៌ដែលលោកចែកជា មាតិកាដប់ ៗ មួយទៀតធម៌ទាំងពីមួយ ១០ ដងឡើងទៅដល់ដប់ ១០ ដង ។ ឬក្នុងមួយសង្កាត់ ។ មានប្រស្នាដប់ ៗ ក្នុងមួយ ។ ហៅថា ទសុត្តរធម៌ (អដ្ឋកថា) ។

ទុប្បដិវិជ្ឈោ ឯកោ ធម្មោ ឧប្បាទេតព្ពោ ឯកោ ធម្មោ អភិញ្ញេយ្យោ ឯកោ ធម្មោ សច្ឆិកាតព្ពោ ។

(๒๓๘) កតមោ ឯកោ ធម្មោ ពហុការោ ។ អប្បមាទោ កុសលេសុ ធម្មេសុ ។ អយំ ឯកោ ធម្មោ ពហុការោ ។

(๒๓๙) កតមោ ឯកោ ធម្មោ ភាវេតព្ពោ ។ កាយគតាសតិ សាតសហគតា ។ អយំ ឯកោ ធម្មោ ភាវេតព្ពោ ។

(๒๔๐) កតមោ ឯកោ ធម្មោ បរិញ្ញេយ្យោ ។ ជវេច្ឆា សាសវេ ឧបាទានិយេ ។ អយំ ឯកោ ធម្មោ បរិញ្ញេយ្យោ ។

(๒๔๑) កតមោ ឯកោ ធម្មោ បហាតព្ពោ ។ អស្មិមានោ ។ អយំ ឯកោ ធម្មោ បហាតព្ពោ ។

(๒๔๒) កតមោ ឯកោ ធម្មោ ហានភាគិយោ ។ អយោនិសោមនសិការោ ។ អយំ ឯកោ ធម្មោ ហានភាគិយោ ។

ជំនឹងបានដោយក្រ ធម៌មួយគួរឲ្យកើតឡើង ធម៌មួយគួរជំនឹងឲ្យស់ ធម៌មួយគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(២៣៨) ធម៌មួយមានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេច ។ សេចក្តីមិនប្រមាទក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាកុសល ។ នេះជាធម៌មួយ ដែលមានឧបការៈច្រើន ។

(២៣៩) ធម៌មួយដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេច ។ កាយគតាសតិ ដែលប្រកបដោយសេចក្តីត្រេកអរ (សេចក្តីសុខ) ។ នេះជាធម៌មួយ ដែលគួរចំរើន ។

(២៤០) ធម៌មួយដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេច ។ ផស្សៈដែលប្រកបដោយអាសវៈជាទីតាំងនៃឧបាទាន ។ នេះជាធម៌មួយ ដែលគួរកំណត់ដឹង ។

(២៤១) ធម៌មួយដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេច ។ អស្មិមានៈ គឺសេចក្តីប្រកាន់ខ្លួន ។ នេះជាធម៌មួយដែលគួរលះបង់ ។

(២៤២) ធម៌មួយដែលជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច ។ អយោនិសោមនសិការៈ គឺការធ្វើទុកក្នុងចិត្ត ដោយមិនជាឧបាយនៃប្រាជ្ញា(១) ។ នេះជាធម៌មួយដែលជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ។

---

១ បានដល់ការកំណត់ទុកក្នុងចិត្តខុសគន្លង ឬប កំណត់ក្នុងលក្ខណៈដែលមិនទៀងថាទៀងវិញជាដើម ។

(๒๘๓) กตเมา ปาโค ฉมฺหา วิเสสภาคิโย โย ฉิโสมฉสิกาโย ฯ อยํ ปาโค ฉมฺหา วิเสสภาคิโย ฯ

(๒๘๔) กตเมา ปาโค ฉมฺหา ทุปฺปฏิวิชฺฌา ฯ อฉนฺทวิโค(๑) โจโสสมาธิ ฯ อยํ ปาโค ฉมฺหา ทุปฺปฏิวิชฺฌา ฯ

(๒๘๕) กตเมา ปาโค ฉมฺหา ทุปฺปาโยฺหา ฯ อกุปฺปา ญาณา ฯ อยํ ปาโค ฉมฺหา ทุปฺปาโยฺหา ฯ

(๒๘๖) กตเมา ปาโค ฉมฺหา อกิญฺโญยฺยา ฯ สพฺเพ สตฺตา อหาวฏฺฐิติกา ฯ อยํ ปาโค ฉมฺหา อกิญฺโญยฺยา ฯ

(๒๘๗) กตเมา ปาโค ฉมฺหา สงฺขิโตยฺหา ฯ อกุปฺปา โจโสวิมุตฺติ ฯ อยํ ปาโค ฉมฺหา สงฺขิโตยฺหา ฯ ๙ติ ๙เม(๒) ฉส ฉมฺหา ภูตา

๑ ม. อฉนฺทวิโค ฯ อฏฺฐกถายมฺปิ ฉวิเมว ทิสฺสติ ฯ ๒ ฉ. ๙ติ เม ฯ

(๒๔๓) ធម៌មួយដែលជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេច ? យោនិសោមនសិការៈ គឺការធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយនៃប្រាជ្ញា ។ នេះជាធម៌មួយដែលជាចំណែកវិសេស ។

(๒๔๔) ធម៌មួយដែលត្រាស់ដឹង បានដោយក្រ តើដូចម្តេច ? អនន្តរិកចេតោសមាធិ[๑] ។ នេះជាធម៌មួយដែលត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។

(๒๔๕) ធម៌មួយដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេច ? ញាណដែលមិនកម្រើក គឺបច្ចវេក្ខណញាណ ។ នេះជាធម៌មួយដែលគួរឲ្យកើតឡើង ។

(๒๔๖) ធម៌មួយដែលគួរដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេច ? បានដល់ពួកសត្វទាំងពួងតាំងនៅបានព្រោះអាហារ ។ នេះជាធម៌មួយដែលគួរដឹងច្បាស់ ។

(๒๔๗) ធម៌មួយ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេច ? អកុប្បាចេតោវិមុត្តិ ការរួចផុតនៃចិត្តមិនកម្រើក គឺអរហត្តផល ។ នេះជាធម៌មួយដែលមួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំងឡាយ ๑๐ នេះជាធម៌ពិត

---

๑ ក្នុងទីដទៃលោកសំដៅយកឯលជាលំដាប់នៃមគ្គ ហៅថា អនន្តរិកចេតោសមាធិ តែក្នុងទីនេះ លោកសំដៅយកមគ្គជាលំដាប់នៃវិបស្សនាវិញ ព្រោះសមាធិនោះជាលំដាប់នៃវិបស្សនាផង ឲ្យគួរដែលជាលំដាប់នៃខ្លួនផង (អដ្ឋកថា) ។

តប្បា តថា អវិតថា អនញ្ញថា សម្មា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធា ។

(๒๘๘) ទ្វេ ធម្មា ពហុការា ទ្វេ ធម្មា ភាវេតព្ពា ទ្វេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ទ្វេ ធម្មា បហាតព្ពា ទ្វេ ធម្មា ហានភាគិយា ទ្វេ ធម្មា វិសេសភាគិយា ទ្វេ ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ទ្វេ ធម្មា ឧប្បាទេតព្ពា ទ្វេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ទ្វេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា ។

(๒๘๙) កតមេ ទ្វេ ធម្មា ពហុការា ។ សតិ ច សម្បជញ្ញញ្ច ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា ពហុការា ។

(๒๙๐) កតមេ ទ្វេ ធម្មា ភាវេតព្ពា ។ សមថោ ច វិបស្សនា ច ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា ភាវេតព្ពា ។

(๒๙๑) កតមេ ទ្វេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។ នាមញ្ច រូបញ្ច ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។

ធម៌មែន ធម៌ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ គឺព្រះតថាគតត្រាស់ដឹងហើយដោយប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๒๔๘) ធម៌ពីរមានឧបការៈច្រើន ធម៌ពីរគួរចំរើន ធម៌ពីរគួរកំណត់ដឹង ធម៌ពីរគួរលះបង់ ធម៌ពីរជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌ពីរជាចំណែកវិសេស ធម៌ពីរត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ធម៌ពីរគួរឲ្យកើតឡើង ធម៌ពីរគួរដឹងច្បាស់ ធម៌ពីរគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(๒๔๙) ធម៌ពីរដែលមានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សតិ (សេចក្តីរលឹក) ๑ សម្បជញ្ញៈ (សេចក្តីដឹងខ្លួន) ๑ ។ ធម៌ទាំងពីរនេះមានឧបការៈច្រើន ។

(๒๕๐) ធម៌ពីរដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សមថៈ ๑ វិបស្សនា ๑ ។ ធម៌ទាំងពីរនេះ គួរចំរើន ។

(๒๕๑) ធម៌ពីរដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ នាម ๑ រូប ๑ ។ ធម៌ទាំងពីរនេះ គួរកំណត់ដឹង ។

(๒๙๒) កតមេ ទ្វេ ធម្មា បហាតព្ពា ។ អ-វិជ្ជា ច ភវតណ្ហា ច ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា បហាតព្ពា ។

(๒๙๓) កតមេ ទ្វេ ធម្មា ហានភាគិយា ។ ឧោវចស្សតា ច បាបមិត្តតា ច ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា ហានភាគិយា ។

(๒๙๔) កតមេ ទ្វេ ធម្មា វិសេសភាគិយា ។ សោវចស្សតា ច កល្យាណមិត្តតា ច ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា វិសេសភាគិយា ។

(๒๙๕) កតមេ ទ្វេ ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។ យោ ច ហេតុ យោ ច បច្ចយោ សត្តានំ សង្កិលេសា-យ យោ ច ហេតុ យោ ច បច្ចយោ សត្តានំ វិសុទ្ធិយា ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។

(๒๙๖) កតមេ ទ្វេ ធម្មា ឧបប្បាទេតព្ពា ។ ទ្វេ ញាណានិ(๑) ខយេ ញាណំ អនុប្បាទេ ញាណំ ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា ឧបប្បាទេតព្ពា ។

---

๑ ឱ. ទ្វេ ញាណានីតិ ន ទិស្សតិ ។

(๒๙๒) ธมฺมีวิตกฺโก นาม กตโม ฯ อวิชฺชา (ความไม่รู้) ๑ ตณฺหา (ตัณหาด้วยอำนาจราคะ) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก นาม ฯ

(๒๙๓) ธมฺมีวิตกฺโก วิวาทมูลสญฺญิโต นาม กตโม ฯ กายทุจฺจริตสฺส ๑ วจีทุจฺจริตสฺส ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก วิวาทมูลสญฺญิโต นาม ฯ

(๒๙๔) ธมฺมีวิตกฺโก วิเสสภาคิโย นาม กตโม ฯ กายสุจริตสฺส ๑ มโนสุจริตสฺส ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก วิเสสภาคิโย นาม ฯ

(๒๙๕) ธมฺมีวิตกฺโก สมฺมาทิฏฺฐิปุเรกฺขาโร นาม กตโม ฯ เหตุญาณ ๑ ผลญาณ ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก สมฺมาทิฏฺฐิปุเรกฺขาโร นาม ฯ

(๒๙๖) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๒๙๗) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๒๙๘) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๒๙๙) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๐) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๑) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๒) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๓) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๔) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๕) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๖) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๗) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๘) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๐๙) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๐) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๑) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๒) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๓) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๔) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๕) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๖) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๗) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๘) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๑๙) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(๓๒๐) ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม กตโม ฯ ปญฺญา (ความรู้) ๑ ฯ ธมฺมีวิตกฺโก ปาริปูริยา นาม ฯ

(២៥៧) កតមេ ទ្វេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។ ទ្វេ ជាតុយោ សង្ខតា ច ជាតុ អសង្ខតា ច ជាតុ ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។

(២៥៨) កតមេ ទ្វេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា ។ វិជ្ជា ច វិមុត្តិ ច ។ ឥមេ ទ្វេ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា ។ ឥតិ ឥមេ(១) វីសតិ ធម្មា ភូតា តច្ឆា តថា អវិតថា អនញ្ញថា សម្មា តថាតតេន អភិសម្ពុទ្ធា ។

(២៥៩) តយោ ធម្មា ពហុកាភ តយោ ធម្មា ភាវេតព្ពា តយោ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា តយោ ធម្មា បហាតព្ពា តយោ ធម្មា ហានភាគិយា តយោ ធម្មា វិសេសភាគិយា តយោ ធម្មា ទុប្បដិវិជ្ឈា តយោ ធម្មា ឧប្បាទេតព្ពា តយោ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា តយោ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា ។

(២៦០) កតមេ តយោ ធម្មា ពហុកាភ ។ សប្បុរិសសំសេវោ សទ្ធម្មស្សវនំ ធម្មានុធម្មប្បដិបត្តិ ។ ឥមេ តយោ ធម្មា ពហុកាភ ។

(๒๙๗) ធម៌ពីរដែលគួរដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ជាតុពីរ យ៉ាង ជាតុដែលមានបច្ចយ័តាក់តែង(๑)๑ ជាតុដែលគ្មានបច្ចយ័តាក់តែង(๒)๑ ។ ធម៌ចំពីរនេះ គួរដឹងច្បាស់ ។

(๒๙๘) ធម៌ពីរដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ វិជ្ជា សេចក្តីដឹង ๑ វិមុត្តិ សេចក្តីរួចផុតស្រឡះចាកកិលេស ๑ ។ ធម៌ចំពីរនេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ចំ ๒๐ នេះជាធម៌ពិត ធម៌មែន ធម៌ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃ ដែលព្រះតថាគតត្រាស់ដឹង ដោយប្រពៃហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๒๙๙) ធម៌បីមានឧបការៈច្រើន ធម៌បីគួរចំរើន ធម៌បីគួរកំណត់ដឹង ធម៌បីគួរលះបង់ ធម៌បីជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌បីជាចំណែកវិសេស ធម៌បីត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ធម៌បីគួរឲ្យកើតឡើង ធម៌បីគួរឲ្យដឹងច្បាស់ ធម៌បីគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(๒๖๐) ធម៌បីមានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ការសេពគប់នឹងសប្បុរស ๑ ការស្តាប់ធម៌របស់សប្បុរស ๑ សេចក្តីប្រតិបត្តិធម៌សមគួរដល់ធម៌ ๑ ។ ធម៌ចំ ๓ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

---

๑ បានដល់ ๗ ខ្នង ๕ ។ ๒ បានដល់ ព្រះនិព្វាន ។

(๒๖๑) กตเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ ตโย สมาธี สวิตกฺกา สวิจาโร สมาธิ อวิตกฺกา วิจารมตฺโต สมาธิ อวิตกฺกา อวิจาโร สมาธิ ฯ อิเม ตโย ธมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ

(๒๖๒) กตเม ตโย ธมฺมา ปริญฺเญยฺยา ฯ ตีสฺสา เวทนา สุขา เวทนา ทุกฺขา เวทนา อทุกฺขมสุขา เวทนา ฯ อิเม ตโย ธมฺมา ปริญฺเญยฺยา ฯ

(๒๖๓) กตเม ตโย ธมฺมา ปหาตพฺพา ฯ ตีสฺสา ตณฺหา กามตณฺหา ภวตณฺหา วิภวตณฺหา ฯ อิเม ตโย ธมฺมา ปหาตพฺพา ฯ

(๒๖๔) กตเม ตโย ธมฺมา หานภาคิยา ฯ ตีณิ อกุสลมูลานิ โลภো อกุสลมูลํ โทโส อกุสลมูลํ โมโห อกุสลมูลํ ฯ อิเม ตโย ธมฺมา หานภาคิยา ฯ

(๒๖๑) ធម៌បីដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សមាធិប៉ុន្តែ ស-
មាធិដែលមានវិតក្កៈ ទាំងវិចារៈ ๑ សមាធិដែលគ្មានវិតក្កៈ មានតែវិចារៈ๑
សមាធិដែលគ្មានវិតក្កៈ គ្មានទាំងវិចារៈ ๑ ។ ធម៌ទាំង ๓ នេះ គួរចំរើន ។

(๒๖๒) ធម៌បីដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ វេទនាបី
ប្រការ វេទនាដែលជាសុខ ๑ វេទនាដែលជាទុក្ខ ๑ វេទនាដែល
មិនជាទុក្ខ មិនជាសុខ ๑ ។ ធម៌ទាំងបីនេះ គួរកំណត់ដឹង ។

(๒๖๓) ធម៌បីដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ តណ្ហាបីប្រ-
ការ គឺ កាមតណ្ហា ๑ ភវតណ្ហា ๑ វិភវតណ្ហា ๑ ។ ធម៌ទាំងបី
នេះ គួរលះបង់ ។

(๒๖๔) ធម៌បីដែលជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេច
ខ្លះ ។ អកុសលមូល (ឫសអកុសល) បីយ៉ាង គឺ លោភៈជាឫសអកុ-
សល ๑ ទោសៈជាឫសអកុសល ๑ មោហៈជាឫសអកុសល ๑ ។
ធម៌ទាំងបីនេះ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ។

(๒๖๕) កតមេ តយោ ធម្មា វិសេសភាគិយា ។ តីណិ កុសលមូលានិ អលោភោ កុសលមូលំ អ. ទោសោ កុសលមូលំ អមោហោ កុសលមូលំ ។ ឥមេ តយោ ធម្មា វិសេសភាគិយា ។

(๒๖๖) កតមេ តយោ ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។ តិស្សោ និស្សារណីយា ធាតុយោ កាមានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ នេក្ខម្មំ រូបានមេតំ និស្សរណំ យទិទំ អរូបំ យំ ខោ បន កញ្ចិ ភូតំ សង្ខតំ បដិច្ច សមុប្បន្នំ និរោធោ តស្ស និស្សរណំ ។ ឥមេ តយោ ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។

(๒๖๗) កតមេ តយោ ធម្មា ឧប្បាទេតព្វា ។ តីណិ ញាណានិ អតីតំសញ្ញាណំ អនាគតំសញ្ញាណំ បច្ចុប្បន្នំ-សញ្ញាណំ(๑) ។ ឥមេ តយោ ធម្មា ឧប្បាទេតព្វា ។

---

๑ ឱ. ម. អតីតំសេ ញាណំ អនាគតំសេ ញាណំ បច្ចុប្បន្នំសេ ញាណំ ។

(๒๖๕) ធម៌ដែលជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ កុសលមូល (ឬសកុសល) ៣ ប្រការ គឺ អលោភៈជាឫសកុសល ๑ អទោសៈជាឫសកុសល ๑ អមោហៈជាឫសកុសល ๑ ។ ធម៌ទាំង៣នេះ ជាចំណែកវិសេស ។

(๒๖๖) ធម៌ដែលត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ និស្សារណីយធាតុ (ធាតុដែលត្រូវរលាស់ចេញ) ៣ ប្រការ គឺ នេក្ខម្មៈ[๑] ដែលជាធម្មជាតរលាស់ចេញនូវកាមទាំងឡាយ ๑ អព្យាបជ្ជា[๒] ដែលជាធម្មជាតរលាស់ចេញនូវព្យាបាទទាំងឡាយ ๑ និរោធ[๓] ដែលជាធម៌រលាស់ចេញនូវអ្វីមួយដែលកើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យនឹងបច្ច័យដែលតាក់តែង ๑ ។ ធម៌ទាំង ๓ នេះ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។

(๒๖๗) ធម៌ដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ញាណ ๓ យ៉ាងគឺ ញាណដែលជាចំណែកអតីត ๑ ញាណដែលជាចំណែកអនាគត ๑ ញាណដែលជាចំណែកបច្ចុប្បន្ន ๑ ។ ធម៌ទាំងបីនេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

---

๑ នេក្ខម្មៈក្នុងទីនេះ លោកសំដៅយកអនាគាមិមគ្គ ព្រោះជាធម៌រលាស់ចេញនូវតាមត្រង់យ៉ាង ។ ๒ បានដល់អរហត្តមគ្គ ព្រោះជាធម៌រលាស់ចេញនូវរូបទាំងពួងឃាត់មិនឲ្យកើតឡើងទៀត ។ ๓ និរោធក្នុងទីនេះបានដល់អរហត្តផល ព្រោះអរិយបុគ្គលដែលបានឃើញនូវព្រះនិព្វានដោយអរហត្តផលហើយ សង្ខារទាំងពួងលែងមានតទៅទៀត ។

(๒๖๘) កតមេ តយោ ធម្មា អកិញ្ចញ្ញា ។ តិស្សោ ជាតិយោ កាមជាតិ រូបជាតិ អរូបជាតិ ។ ឥមេ តយោ ធម្មា អកិញ្ចញ្ញា ។

(๒๖๙) កតមេ តយោ ធម្មា សច្ចិកាតព្ពា ។ តិស្សោ វិជ្ជា បុព្ពេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណំ វិជ្ជា សត្តានំ ចុតូបបាតេ ញាណំ វិជ្ជា អាសវានំ ខយេ ញាណំ វិជ្ជា ។ ឥមេ តយោ ធម្មា សច្ចិកាតព្ពា ។ ឥតិ ឥមេ[1] តីស ធម្មា ភូតា តច្ឆា តថា អវិតថា អនញ្ញថា សម្មា តថាតនេន អភិសម្ពុទ្ធា ។

(๒๗๐) ចត្តារោ ធម្មា ពហុការា ចត្តារោ ធម្មា ភាវេតព្ពា ចត្តារោ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ចត្តារោ ធម្មា បហាតព្ពា ចត្តារោ ធម្មា ហានភាគិយា ចត្តារោ ធម្មា វិសេសភាគិយា ចត្តារោ ធម្មា ឧបប្បដិវិជ្ឈា ចត្តារោ ធម្មា ឧបប្បាទេតព្ពា ចត្តារោ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ចត្តារោ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា ។

---

๑ ឧ. ឥតិ មេ ។

(๒๖๘) ធម៌បីដែលគួរឲ្យដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ធាតុបី យ៉ាងគឺ កាមធាតុ ๑ រូបធាតុ ๑ អរូបធាតុ ๑ ។ ធម៌ទាំង ๓ នេះ គួរដឹងច្បាស់ ។

(๒๖๙) ធម៌បីគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ វិជ្ជា ๓ ប្រការ គឺ ធម្មជាតជាគ្រឿងរលឹកបានន្ទូវន្ទ ដែលអាស្រ័យនៅកន្លងកាលមុនជាវិជ្ជា ๑ ធម្មជាតជាគ្រឿងដឹងន្ទូវចុតិនិងបដិសន្ធិរបស់សត្វទាំងឡាយជាវិជ្ជា ๑ ធម្មជាតជាគ្រឿងដឹងកន្លងកំរិយាអស់នៅនៃអាសវៈទាំងឡាយជាវិជ្ជា ๑ ។ ធម៌ទាំង ๓ នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំង ๓๐ នេះ ជាធម៌ពិត ធម៌មែន ជាធម៌ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ ដែលព្រះតថាគតត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๒๗๐) ធម៌ ๔ មានឧបការៈច្រើន ធម៌ ๔ គួរចំរើន ធម៌ ๔ គួរកំណត់ដឹង ធម៌ ๔ គួរលះបង់ ធម៌ ๔ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌ ๔ ជាចំណែកវិសេស ធម៌ ๔ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ធម៌ ๔ គួរឲ្យកើតឡើង ធម៌ ๔ គួរឲ្យដឹងច្បាស់ ធម៌ ๔ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(๒๗๑) កតមេ ចត្តារោ ឆម្ភា ពហុការា ។ ចត្តារិ ចក្ខានិ បដិរូបទេសវាសោ សប្បុរិសូបនិស្សយោ[๑] អត្តសម្មាបណិធិ បុព្ពេ ច កតបុញ្ញតា ។ ឥមេ ចត្តារោ ឆម្ភា ពហុការា ។

(๒๗๒) កតមេ ចត្តារោ ឆម្ភា ភាវេតព្ពា ។ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ឥធាវុសោ កិក្ខុ កាយេ កាយានុបស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ វេទនា-សុ ។ បេ ។ ចិត្តេ ។ បេ ។ ធម្មេសុ ធម្មានុ-បស្សី វិហរតិ អាតាបី សម្បជានោ សតិមា វិនេយ្យ លោកេ អភិជ្ឈាទោមនស្សំ ។ ឥមេ ចត្តារោ ឆម្ភា ភាវេតព្ពា ។

---

๑ ម. សប្បុរិសូបនិស្សយោ ។

(๒๗๑) ធម៌៤មានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ បក្ខធម៌[๑]៤ យ៉ាង គឺ ការនៅក្នុងប្រទេសដ៏សមគួរ ๑ ការសេពគប់សប្បុរស ๑ ការតាំងខ្លួនទុកប្រពៃ ๑ ភាពជាអ្នកបានធ្វើបុណ្យទុកក្នុងកាលមុន ๑ ។ ធម៌តាំង ៤ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

(๒๗๒) ធម៌ ៤ ដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សតិប្បដ្ឋាន ៤ ម្នាលអាវុសោតាំង ៤ យ្យ តិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកពិចារណាឃើញកាយក្នុងកាយជាប្រក្រតី មានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានប្រាជ្ញាស្មារតី កំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈាទំនឹងលោមនស្ស ក្នុងលោក ๑ ។ ក្នុងវេទនាតាំង ៤ យ្យ ។ បេ ។ ក្នុងចិត្ត ។ បេ ។ ជាអ្នកពិចារណាឃើញធម៌ក្នុងធម៌តាំង ៤ យ្យជាប្រក្រតី មានព្យាយាម ជាគ្រឿងដុតកំដៅកិលេស មានប្រាជ្ញាស្មារតី កំចាត់បង់នូវអភិជ្ឈាទំនឹងលោមនស្ស ក្នុងលោក ๑ ។ ធម៌តាំង ៤ នេះ គួរចំរើន ។

---

๑ ធម្មជាតជាគ្រឿងរំលើ ហៅថា បក្ខ: (កង់) មាន ៥ យ៉ាងគឺ ទារុបក្ខ: (កង់ឈើ) ๑ រតនបក្ខ: (កង់កែវ) ๑ ធម្មបក្ខ: (កង់គឺធម៌) ๑ ឥរិយាបថបក្ខ: (កង់គឺឥរិយាបថ) ๑ សម្បត្តិ-បក្ខ: (កង់គឺសម្បត្តិ) ๑ ក្នុងទីនេះសំដៅយក សម្បត្តិបក្ខ: តែម្យ៉ាង ។

(๒๗๓) กตเม จตฺตาโร ฉฑฺฑา ปริญฺญายฺยา ฯ จตฺตาโร อาหารา กวฬีกาโร(๑) อาหาโร ฑิฬฺลิกาโร ผ สุขุมา ผ ผสฺสา ตุติยา มโนสญฺเจตนา ตติยา วิญฺญาณา จตุตฺถี ฯ เม จตฺตาโร ฉฑฺฑา ปริญฺญายฺยา ฯ

(๒๗๔) กตเม จตฺตาโร ฉฑฺฑา ปหาตพฺพา ฯ จตฺตาโร ฑิฬฺลา กามโยโค ภวโยโค ทิฏฺฐิโยโค อวิชฺชาโยโค ฯ เม จตฺตาโร ฉฑฺฑา ปหาตพฺพา ฯ

(๒๗๕) กตเม จตฺตาโร ฉฑฺฑา ภาวนาตพฺพา ฯ จตฺตาโร โยคา กามโยโค ภวโยโค ทิฏฺฐิโยโค อวิชฺชาโยโค ฯ เม จตฺตาโร ฉฑฺฑา ภาวนาตพฺพา ฯ

(๒๗๖) กตเม จตฺตาโร ฉฑฺฑา วิเสสภาคิยา ฯ จตฺตาโร วิสังโยคา กามโยควิสังโยโค ภวโยควิสังโยโค ทิฏฺฐิโยควิสังโยโค อวิชฺชาโยควิสังโยโค ฯ เม จตฺตาโร ฉฑฺฑา วิเสสภาคิยา ฯ

---

๑ ฉ. กพลิงฺการาโร ฯ ม. กพฬีกาโร ฯ

(๒๗๓) ធម៌ ๔ ដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេចខ្លះ ? អាហារ ๔ គឺ អាហារដែលពួតជាពំនូត ដោះគ្រោតគ្រាតក្តី លាងក្តី (ជាទី ๑) ផស្សាហារ ជាទី ๒ មនោសញ្ចេតនាហារ ជាទី ๓ វិញ្ញាណាហារ ជាទី ๔ ? ធម៌ទាំង ๔ នេះ គួរកំណត់ដឹង ?

(๒๗๔) ធម៌ ๔ ដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ? អន្ទង់ ๔ អន្ទង់គឺកាម ๑ អន្ទង់គឺភព ๑ អន្ទង់គឺទិដ្ឋិ ๑ អន្ទង់គឺអវិជ្ជា ๑ ? ធម៌ទាំង ๔ នេះ គួរលះបង់ ?

(๒๗๕) ធម៌ ๔ ដែលជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេចខ្លះ ? យោគៈ (គ្រឿងប្រកប) ๔ គឺកាមយោគៈ (គ្រឿងប្រកបគឺកាម) ๑ ភវយោគៈ (គ្រឿងប្រកបគឺភព) ๑ ទិដ្ឋិយោគៈ (គ្រឿងប្រកបគឺទិដ្ឋិ) ๑ អវិជ្ជាយោគៈ (គ្រឿងប្រកបគឺអវិជ្ជា) ๑ ? ធម៌ទាំង ๔ នេះ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ?

(๒๗๖) ធម៌ ๔ ជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ? ការប្រាសចាកគ្រឿងប្រកប ๔ គឺ ការប្រាសចាកគ្រឿងប្រកបគឺកាម ๑ ការប្រាសចាកគ្រឿងប្រកបគឺភព ๑ ការប្រាសចាកគ្រឿងប្រកបគឺទិដ្ឋិ ๑ ការប្រាសចាកគ្រឿងប្រកបគឺអវិជ្ជា ๑ ? ធម៌ទាំង ๔ នេះ ជាចំណែកវិសេស ?

(๒๗๗) កតមេ ចត្តារោ ឆម្មា ឧបប្បដិវិជ្ឈា ។ ចត្តារោ សមាធី ហានភាគិយោ សមាធិ ឋិតិភាគិយោ សមាធិ វិសេសភាគិយោ សមាធិ និព្ពេធភាគិយោ សមាធិ ។ ឥមេ ចត្តារោ ឆម្មា ឧបប្បដិវិជ្ឈា ។

(๒๗๘) កតមេ ចត្តារោ ឆម្មា ឧបប្បាទេតព្វា ។ ចត្តារិ ញាណានិ ធម្មេ ញាណំ អន្វយេ ញាណំ បរិច្ចេ[๑] ញាណំ សម្មុតិយា[๒] ញាណំ ។ ឥមេ ចត្តារោ ឆម្មា ឧបប្បាទេតព្វា ។

(๒๗๙) កតមេ ចត្តារោ ឆម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។ ចត្តារិ អរិយសច្চានិ ទុក្ខំ អរិយសច្ចំ ទុក្ខសមុទយោ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនិរោធោ អរិយសច្ចំ ទុក្ខនិរោធគាមិនី បដិបទា អរិយសច្ចំ ។ ឥមេ ចត្តារោ ឆម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។

(๒๘๐) កតមេ ចត្តារោ ឆម្មា សច្ឆិកាតព្វា ។ ចត្តារិ សាមញ្ញផលានិ សោតាបត្តិផលំ សកទាគាមិផលំ អនាគាមិផលំ អរហត្តផលំ ។ ឥមេ ចត្តារោ ឆម្មា សច្ឆិកាតព្វា ។ ឥតិ ឥមេ ចត្តាឡីស[๓] ឆម្មា

---

๑ ម. បរិច្ឆេទេ ។ ๒ ឱ. សម្មុតិ ។ ម. សម្មុតិយោ ។ ๓ ឱ. ឥតិ មេ បត្តារីសំ ។

(២៧៧) ធម៌ ៤ ដែលត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សមាធិ ៤ គឺ សមាធិដែលជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ១ សមាធិដែលជាចំណែកនៃការបំតែថេរ ១ សមាធិដែលជាចំណែកវិសេស ១ សមាធិដែលជាចំណែកនៃកិរិយាទំលាយខ្លួរកិលេស ១ ។ ធម៌ទាំង ៤នេះ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។

(២៧៨) ធម៌ ៤ ដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ញាណ ៤ គឺ ធម្មដាតជាគ្រឿងដឹងកងធម៌ ១ ធម្មដាតជាគ្រឿងដឹងកងការយល់ ១ ធម្មដាតជាគ្រឿងដឹងកងការកំណត់ ១ ធម្មដាតជាគ្រឿងដឹងកងការសម្តែ ១ ។ ធម៌ទាំង ៤នេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

(២៧៩) ធម្ ៤ ដែលគួរដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អរិយសច្ច ៤ គឺ ទុក្ខអរិយសច្ច ១ ទុក្ខសមុទយអរិយសច្ច ១ ទុក្ខនិរោធអរិយសច្ច ១ ទុក្ខនិរោធគាមិនីបដិបទាអរិយសច្ច ១ ។ ធម៌ទាំង ៤ នេះ គួរដឹងច្បាស់ ។

(២៨០) ធម៌ ៤ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សាមញ្ញផល ៤ គឺ សោតាបត្តិផល ១ សកទាគាមិផល ១ អនាគាមិផល ១ អរហត្តផល ១ ។ ធម៌ទាំង ៤នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំង ៤០នេះ

ภูตา สัจจา ตถา อวิตถา อนญญถา สมฺมา ตถา-
คเตน อภิสมฺพุทฺธา ฯ

(๒๘๑) ปญฺจ ฉนฺนา ตถาคตา ปญฺจ ฉนฺนา
กากุสนฺธา ปญฺจ ฉนฺนา โกนาคมนา ปญฺจ ฉนฺนา กสฺสปา-
คตา ปญฺจ ฉนฺนา อหเมตรหิ สมฺมาสมฺพุทฺธา ปญฺจ ฉนฺนา
สพฺพญฺญุตญาณสฺส ปญฺจ ฉนฺนา ทสพลญาณสฺส ปญฺจ
ฉนฺนา เวสารชฺชญาณสฺส ปญฺจ ฉนฺนา ปฏิสมฺภิทาญาณสฺส
ปญฺจ ฉนฺนา อภิญญาพลสฺส ปญฺจ ฉนฺนา สพฺพญฺญุตา ฯ

(๒๘๒) กตเม ปญฺจ ฉนฺนา ตถาคตา ฯ ปญฺจ
ปฐมชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ปฐมชฺฌานสฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจ-
สมฺปตฺติ สมฺปาทนา ปฐมชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ปฐมชฺฌาน-
สฺส ปฏิลาภวสิตา ปฐมชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ปฐมชฺฌาน-
สฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา ทุติยชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส
ทุติยชฺฌานสฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา ทุติย-
ชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ทุติยชฺฌานสฺส ปฏิลาภวสิตา ทุติย-
ชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ทุติยชฺฌานสฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ
ฉนฺนา ตติยชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ตติยชฺฌานสฺส กิจฺจวูปสโม
กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา ตติยชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ตติย-
ชฺฌานสฺส ปฏิลาภวสิตา ตติยชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส ตติย-
ชฺฌานสฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา จตุตฺถชฺฌานสฺส ตถา-
คตสฺส จตุตฺถชฺฌานสฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปา-
ทนา จตุตฺถชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส จตุตฺถชฺฌานสฺส ปฏิลาภ-
วสิตา จตุตฺถชฺฌานสฺส ตถาคตสฺส จตุตฺถชฺฌานสฺส ปจฺจ-
เวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา อากาสานญฺจายตนสฺส ตถาคตสฺส
อากาสานญฺจายตนสฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปา-
ทนา อากาสานญฺจายตนสฺส ตถาคตสฺส อากาสานญฺจาย-
ตนสฺส ปฏิลาภวสิตา อากาสานญฺจายตนสฺส ตถาคตสฺส
อากาสานญฺจายตนสฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา วิญฺญา-
ณญฺจายตนสฺส ตถาคตสฺส วิญฺญาณญฺจายตนสฺส กิจฺจ-
วูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา วิญฺญาณญฺจายตนสฺส
ตถาคตสฺส วิญฺญาณญฺจายตนสฺส ปฏิลาภวสิตา วิญฺญา-
ณญฺจายตนสฺส ตถาคตสฺส วิญฺญาณญฺจายตนสฺส ปจฺจ-
เวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา อากิญฺจญฺญายตนสฺส ตถาคตสฺส
อากิญฺจญฺญายตนสฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปา-
ทนา อากิญฺจญฺญายตนสฺส ตถาคตสฺส อากิญฺจญฺญาย-
ตนสฺส ปฏิลาภวสิตา อากิญฺจญฺญายตนสฺส ตถาคตสฺส
อากิญฺจญฺญายตนสฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา เนวสญฺ-
ญานาสญฺญายตนสฺส ตถาคตสฺส เนวสญฺญานาสญฺญา-
ยตนสฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา เนวสญฺ-
ญานาสญฺญายตนสฺส ตถาคตสฺส เนวสญฺญานาสญฺญา-
ยตนสฺส ปฏิลาภวสิตา เนวสญฺญานาสญฺญายตนสฺส ตถา-
คตสฺส เนวสญฺญานาสญฺญายตนสฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ
ฉนฺนา สพฺพญฺญุตญาณสฺส ตถาคตสฺส สพฺพญฺญุตญาณสฺส
กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา สพฺพญฺญุตญาณสฺส
ตถาคตสฺส สพฺพญฺญุตญาณสฺส ปฏิลาภวสิตา สพฺพญฺญุ-
ตญาณสฺส ตถาคตสฺส สพฺพญฺญุตญาณสฺส ปจฺจเวกฺขณา
ปญฺจ ฉนฺนา ทสพลญาณสฺส ตถาคตสฺส ทสพลญาณสฺส
กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา ทสพลญาณสฺส
ตถาคตสฺส ทสพลญาณสฺส ปฏิลาภวสิตา ทสพลญาณสฺส
ตถาคตสฺส ทสพลญาณสฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา เว-
สารชฺชญาณสฺส ตถาคตสฺส เวสารชฺชญาณสฺส กิจฺจวูป-
สโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา เวสารชฺชญาณสฺส ตถา-
คตสฺส เวสารชฺชญาณสฺส ปฏิลาภวสิตา เวสารชฺชญาณ-
สฺส ตถาคตสฺส เวสารชฺชญาณสฺส ปจฺจเวกฺขณา ปญฺจ
ฉนฺนา ปฏิสมฺภิทาญาณสฺส ตถาคตสฺส ปฏิสมฺภิทาญาณ-
สฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา ปฏิสมฺภิทา-
ญาณสฺส ตถาคตสฺส ปฏิสมฺภิทาญาณสฺส ปฏิลาภวสิตา
ปฏิสมฺภิทาญาณสฺส ตถาคตสฺส ปฏิสมฺภิทาญาณสฺส ปจฺจ-
เวกฺขณา ปญฺจ ฉนฺนา อภิญญาพลสฺส ตถาคตสฺส อภิญ-
ญาพลสฺส กิจฺจวูปสโม กิจฺจสมฺปตฺติ สมฺปาทนา อภิญ-
ญาพลสฺส ตถาคตสฺส อภิญญาพลสฺส ปฏิลาภวสิตา อภิ-
ญญาพลสฺส ตถาคตสฺส อภิญญาพลสฺส ปจฺจเวกฺขณา
ปญฺจ ฉนฺนา สพฺพญฺญุตา ฯ

ជាធម្មិពិត ធម្មមែន ជាធម្មិខ្លឹងពាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ ដែលព្រះតថាគតត្រាស់ដឹងហើយដោយប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๒๘๑) ធម្ម ๕ មានឧបការៈច្រើន ធម្ម ๕ គួរចំរើន ធម្ម ๕ គួរកំណត់ដឹង ធម្ម ๕ គួរលះបង់ ធម្ម ๕ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម្ម ๕ ជាចំណែកវិសេស ធម្ម ๕ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ធម្ម ๕ គួរឲ្យកើតឡើង ធម្ម ๕ គួរដឹងច្បាស់ ធម្ម ๕ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(๒๘๒) ធម្ម ๕ មានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អង្គដែលជាទីតាំងនៃសេចក្តីព្យាយាម ๕ ប្រការ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសទ្ធា រមែងជឿសេចក្តីត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះតថាគត ព្រះមានព្រះភាគនោះ ព្រះអង្គឆ្ងាយចាកសេចក្តីសៅហ្មងគ្រប់យ៉ាង ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងខ្លួនឯងក្បាយធម៌ទាំងពួង ដោយប្រពៃចំពោះព្រះអង្គ ព្រះអង្គបរិបូណ៌ដោយវិជ្ជានិងចរណៈគឺសេចក្តីចេះដឹងនិងក្រិត្យដែលបុគ្គលគប្បីប្រព្រឹត្ត ព្រះអង្គមានដំណើរទៅកាន់ព្រះនិព្វាន ទ្រង់ជ្រាបច្បាស់នូវលោក ព្រះអង្គប្រសើរដោយសីលាទិគុណ រកបុគ្គលណាមួយស្មើគ្មាន ព្រះអង្គជាសាវ៉ើអ្នកទូន្មាននូវបុរសដែលគួរទូន្មានបាន ព្រះអង្គជាគ្រូនៃទេវតានិងមនុស្សទាំងឡាយ ព្រះអង្គត្រាស់ដឹងនូវចតុរារិយសច្ចធម៌ ព្រះអង្គលែងវិលត្រឡប់មកកាន់កំពង់ខៀត ដូច្នេះ ជាអ្នកមិនមានអាពាធ

អប្បតង្កោ សមវេបាកិនិយា គហណិយា សមង្គតោ ជាតិសីតាយ ជាតុណ្ហាយ មជ្ឈិមាយ បធានក្ខមាយ អសហោ ហោតិ អមាយាវី យថាភូតំ អត្តានំ អាវិកត្តា សត្ថរិ វា វិញ្ញូសុ វា សព្រហ្មចារីសុ អាវុធរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ កុសលានំ ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ ថាមវា ទឬប្បរក្កមោ អនិក្ខិត្តធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ បញ្ចហិ ហោតិ ឧទយត្ថគាមិនិយា បញ្ញាយ សមង្គតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា ពហុការា ។

(๒๘๓) កតមេ បញ្ច ធម្មា ភាវេតព្វា ។ បញ្ចង្គិកោ សម្មាសមាធិ បីតិផរណតា សុខផរណតា ចេតោផរណតា អាលោកផរណតា បច្ចវេក្ខណនិមិត្តំ[1] ឥមេ បញ្ច ធម្មា ភាវេតព្វា ។

---

๑ ឧ. ម. បច្ចវេក្ខណនិមិត្តំ ។

មិនមានទុក្ខ ប្រកបដោយតេជោជាតុដែលកើតអំពីកម្មមានផលស្មើគ្នា មិនត្រជាក់ពេក មិនក្តៅពេក ជាយ៉ាងកណ្តាល គួរដល់សេចក្តីព្យាយាម ១ ជាអ្នកមិនអួតអាង មិនមានមាយា សំដែងខ្លួនតាមពិតចំពោះគ្រូ ឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលដែលជាអ្នកចេះដឹងពាំនាំឲ្យ ១ ជាអ្នកមានព្យាយាមប្រារព្ធហើយ ដើម្បីលះបង់ធម៌ពាំនាំឲ្យ ដែលជាអកុសល ដើម្បីញុំាងធម៌ពាំនាំឲ្យដែលជាកុសលឲ្យកើតឡើង ជាអ្នកមានកំឡាំង មានសេចក្តីប្រឹងប្រែង មិនដាក់ធុរៈចុះក្នុងធម៌ពាំនាំឲ្យដែលជាកុសល ១ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ដែលជាគ្រឿងធ្វើដំណើរទៅកាន់សេចក្តីចំរើន ទីងសេចក្តីវិនាស ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹងរបស់ព្រះអរិយៈ ជាគ្រឿងធ្វើដំណើរទៅកាន់ការអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ ១ ។ ធម៌ពាំង ៥ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

(២៨៣) ធម៌ ៥ ដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ការតាំងចិត្តប្រពៃប្រកបដោយអង្គ ៥ គឺ ការផ្សាយទៅនៃបីតិ ១ ការផ្សាយទៅនៃសេចក្តីសុខ ១ ការផ្សាយទៅនៃចិត្ត ១ ការផ្សាយទៅនៃពន្ធឺ ១ និមិត្តនៃការពិចារណា ១ ។ ធម៌ពាំង ៥ នេះ គួរចំរើន ។

(๒๘๔) กតเมេ បญฺ ឆម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។ បញ្ចុបាទានក្ខន្ធា សេយ្យថីទំ(๑) រូបុបាទានក្ខន្ធោ វេទនុបាទានក្ខន្ធោ សញ្ញុបាទានក្ខន្ធោ សង្ខារុបាទានក្ខន្ធោ វិញ្ញាណុបាទានក្ខន្ធោ ។ ឥเมេ បญฺ ឆម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។

(๒๘๕) กតเมេ បญฺ ឆម្មា បហាតព្ពា ។ បญฺ ឆវណានิ តាមច្ចន្ទនិវរណំ ព្យាបាទនិវរណំ ថីនមិទ្ធ. និវរណំ อุទฺธจฺจกุกฺกุจฺចនิវរณំ วิจิกิจฺฉานิวรณំ ។ ឥเมេ បญฺ ឆម្មា បហាតព្ពា ។

(๒๘๖) กតเมេ បญฺ ឆម្មា ภาวนาកាតិយា ។ បญฺ ចេតោខីលา ឥជាវุเสา ภิกฺขุ สตฺถរิ กង្ខតិ วิจិกิจฺឆតិ ជាឧមុច្ឆតិ ឧ សម្បสីទតិ តស្ស จิตฺตំ ឧ ឧមតិ អา. តប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ យោ เสา អาวุเสา ภิกฺขุ สตฺถរิ กង្ខតិ วิจិกิจฺឆតិ ជាឧមុច្ឆតិ ឧ សម្បสីទតិ តស្ស จิตฺตំ ឧ ឧมតិ អาតប្បាយ

๑ ម. សេយ្យថីទំ ឧ ទិស្សតិ ។

(๒๘๔) ធម៌ ๕ ដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេចខ្លះ ? ឧបាទានក្ខន្ធ (គំនរនៃសេចក្តីប្រកាន់) ๕ គឺ រូបជាឧបាទានក្ខន្ធ ๑ វេទនាជាឧបាទានក្ខន្ធ ๑ សញ្ញាជាឧបាទានក្ខន្ធ ๑ សង្ខារជាឧបាទានក្ខន្ធ ๑ វិញ្ញាណជាឧបាទានក្ខន្ធ ๑ ។ ធម៌ទាំង ๕ នេះ គួរកំណត់ដឹង ។

(๒๘๕) ធម៌ ๕ ដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ? នីវរណៈ (ធម៌ជាគ្រឿងពន្ធាំង) ๕ គឺ កាមច្ឆន្ទនីវរណៈ ๑ ព្យាបាទនីវរណៈ ๑ ថីនមិទ្ធនីវរណៈ ๑ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចនីវរណៈ ๑ វិចិកិច្ឆានីវរណៈ ๑ ។ ធម៌ទាំង ๕ នេះ គួរលះបង់ ។

(๒๘๖) ធម៌ ๕ ដែលជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេចខ្លះ ? សេចក្តីឆើតឆ្អឺងនៃចិត្ត ๕ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកូកឋសាសនានេះ សង្ស័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ចិត្តរបស់កិកូនោះ មិនបង្អោនទៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តមិនជាប់ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងតាំងទុក ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិកូណា សង្ស័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងព្រះសាស្តា ចិត្តរបស់កិកូនោះ មិនបានបង្អោនទៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជា

អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បជាជាយ យស្ស ចិត្តំ
ន ឧមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ
បជាជាយ អយំ បឋមោ ចេតោខីលោ ។ បុន ចបរំ
អាវុសោ ភិក្ខុ ធម្មេ កង្ខតិ វិចិកិច្ឆតិ ជាឯិមុច្ឆតិ ន
សម្បសីទតិ ។ បេ ។ សង្ឃេ កង្ខតិ ។ បេ ។ សិក្ខាយ
កង្ខតិ ។ បេ ។ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ
អនត្តមនោ អាហតចិត្តោ ខីលជាតោ យោ សោ អាវុ-
សោ ភិក្ខុ សព្រហ្មចារីសុ កុបិតោ ហោតិ អនត្តមនោ
អាហតចិត្តោ ខីលជាតោ តស្ស ចិត្តំ ន ឧមតិ
អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បជាជាយ

គ្រឿងដុតកំដៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តមិនដាច់ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងខុក ចិត្តរបស់កិក្ខុណា មិនបង្អោនទៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តមិនដាច់ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងតាំងខុកនេះជា សេចក្តីរឹងត្អឹងនៃចិត្ត ទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ប្រការមួយទៀត កិក្ខុ សង្ស័យ ងឿងឆ្ងល់ មិនចុះចិត្តស៊ប់ មិនជ្រះថ្លាក្នុងធម៌ ។ បេ ។ សង្ស័យក្នុងព្រះសង្ឃ ។ បេ ។ សង្ស័យក្នុងសិក្ខា ។ បេ ។ ជាអ្នកខឹងអាក់អន់ចិត្ត មានចិត្តចង្អៀតខ្ទុំ មានចិត្តរឹងត្អឹងចំពោះសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុណា ជាអ្នកខឹងអាក់អន់ចិត្ត មានចិត្តចង្អៀតខ្ទុំ មានចិត្តរឹងត្អឹង ចំពោះសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ចិត្តរបស់កិក្ខុនោះ មិនបង្អោនទៅដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តមិនដាច់ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងតាំងខុក

យស្ស ចិត្តំ ន នមតិ អាតប្បាយ អនុយោគាយ សាតច្ចាយ បធានាយ អយំ បញ្ចមោ ពេលោតិ ។ អយំ បញ្ច ឆដ្ឋា ហានភាគិយា ។

(๒๘๗) កតមេ បញ្ច ឆដ្ឋា វិសេសភាគិយា ។ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ សទ្ធិន្ទ្រិយំ វីរិយិន្ទ្រិយំ សតិន្ទ្រិយំ សមាធិន្ទ្រិយំ បញ្ញិន្ទ្រិយំ ។ អយំ បញ្ច ឆដ្ឋា វិសេ. សភាគិយា ។

(๒๘๘) កតមេ បញ្ច ឆដ្ឋា ឧបរដ្ឋិវិដ្ឋា ។ បញ្ច ឯសប្បវណីយា ធាតុយោ អជាវុសោ ភិក្ខុនោ កាមេ មនសិករោតោ កាមេសុ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ នេក្ខម្មំ ខោ បនស្ស មនសិករោតោ នេក្ខម្មេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស ចិត្តំ

ចិត្តរបស់កិក្ខុណា មិនបង្អោនទៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងដុតកំដៅ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រកប ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាមជាគ្រឿងប្រព្រឹត្តមិនជាប់ ដើម្បីសេចក្តីព្យាយាម ជាគ្រឿងតាំងខុក នេះជាសេចក្តីរឹងត្អឹងនៃចិត្ត ទី ៥ ។ ធម៌ ៥ នេះ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ។

(២៨៧) ធម៌ ៥ ដែលជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ឥន្ទ្រិយ (ធម្មជាតដែលជាធំ) ៥ គឺ ឥន្ទ្រិយគឺសទ្ធា ១ ឥន្ទ្រិយគឺវិរិយៈ ១ ឥន្ទ្រិយគឺសតិ ១ ឥន្ទ្រិយគឺសមាធិ ១ ឥន្ទ្រិយគឺបញ្ញា ១ ។ ធម៌ទាំង ៥ នេះ ជាចំណែកវិសេស ។

(២៨៨) ធម៌ ៥ ដែលត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ និស្សរណីយធាតុ (ធាតុជាគ្រឿងលោសចេញ) ៥ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កាលកិក្ខុកន្ធសាសនានេះ ធ្វើទុកកន្ធចិត្តនូវកាមទាំងឡាយ ចិត្តក៏មិនលឿនទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជ្រប់នៅក្នុងកាមទាំងឡាយ តែកាលបើកិក្ខុនោះធ្វើទុកកន្ធចិត្ត នូវនេក្ខម្មៈគឺបឋមជ្ឈាន ចិត្តក៏លឿនទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅ ជ្រប់នៅក្នុងនេក្ខម្មៈ អស់កាលជ្ឈានចិត្តរបស់កិក្ខុនោះ

សុភតំ សុភាវិតំ សុវុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ ភាមេមាយេ ច ភាមប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតប-រិឡាហា មុត្តោ សោ តេហិ ន សោ តំ វេទនំ វេទេតិ ឥទំ អក្ខាតំ ភាមានំ និស្សរណំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ ព្យាបាទំ មនសិភរោតោ ព្យាបាទេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ អព្យាបាទំ ខោ បនស្ស មន-សិភរោតោ អព្យាបាទេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស ចិត្តំ សុភតំ សុភាវិតំ សុវុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ ព្យាបាទេន យេ ច ព្យាបាទប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតប-រិឡាហា មុត្តោ សោ តេហិ ន សោ តំ វេទនំ វេទេតិ ឥទមក្ខាតំ ព្យាបាទស្ស និស្ស-រណំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ វិហេសំ មនសិភរោតោ វិហេសាយ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ

ឈ្មោះថាមានចំណែកល្អ អបរំល្អ តាំងឡើងល្អ ផុតស្រឡះ ច្រាសចាកកាមទាំងឡាយ កិក្ខុនោះឈ្មោះថាផុតហើយចាកអាសវៈទាំងឡាយ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងក្តៅក្រហាយ ដែលកើតឡើងព្រោះកាមជាបច្ច័យ កិក្ខុនោះ មិនបានទទួលវេទនានោះទេ អសុភជ្ឈាននេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ជាគ្រឿងធ្វើសត្វ ឲ្យចេញចាកកាមទាំងឡាយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កាលកិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវព្យាបាទហើយ ចិត្តក៏មិនលឿនទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅ មិនជ្រប់នៅក្នុងព្យាបាទ តែថាកាលបើកិក្ខុនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវការមិនព្យាបាទ ចិត្តក៏លឿនទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅស៊ប់ ជ្រប់នៅក្នុងការមិនព្យាបាទ មេត្តាឈានចិត្តរបស់កិក្ខុនោះ ឈ្មោះថាមានដំណើរល្អ អបរំល្អ តាំងឡើងល្អ ផុតស្រឡះ ច្រាសចាកការព្យាបាទហើយ កិក្ខុនោះឈ្មោះថាផុតចាកអាសវៈទាំងឡាយជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងក្តៅក្រហាយ ដែលកើតឡើងព្រោះការព្យាបាទជាបច្ច័យ កិក្ខុនោះ មិនបានទទួលវេទនានោះទេ មេត្តាឈាននេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ជាគ្រឿងធ្វើសត្វឲ្យចេញចាកការព្យាបាទ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កាលកិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវសេចក្តីបៀតបៀន ចិត្តក៏មិនលឿនទៅ

ឯ បសីទតិ ឯ សន្និដ្ឋតិ ឯ វិមុច្ចតិ អរិយោសំ ខោ បនស្ស មនសិករោតោ អរិយោសាយ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្និដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស ចិត្តំ សុតតំ សុការិតំ សុវុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ វិហោសាយ យេ ច វិហោសបច្ចយា ឧបវជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតប-ន្និហា មុត្តោ សោ តេហិ ឯ សោ តំ វេទនំ វេទេតិ ឥធមក្ខាតំ វិហោសាយ ឯសរ្ជរណាំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុនោ រូបេ មនសិករោតោ រូបេសុ ចិត្តំ ឯ បក្ខន្ទតិ ឯ បសីទតិ ឯ សន្និដ្ឋតិ ឯ វិមុច្ចតិ អរូបំ ខោ បនស្ស មនសិករោតោ អរូបេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្និដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស តំ ចិត្តំ សុតតំ សុការិតំ សុវុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ រូបេហិ

មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅស៊ប់ មិនជ្រប់នៅក្នុងសេចក្តីបៀតបៀន តែ
ថាកាលបើកិកុនោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវសេចក្តីមិនបៀតបៀន ចិត្តក៏លឿន
ទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅស៊ប់ ជ្រប់នៅ ក្នុងសេចក្តីមិនបៀតបៀន
ការុណាឈានចិត្តរបស់កិកុនោះ ឈ្មោះថាមានដំណើរល្អ អប់រំល្អ តាំង
ឡើងល្អ ផុតស្រឡះ ប្រាសចាកសេចក្តីបៀតបៀនហើយ កិកុនោះ
ឈ្មោះថាផុតចាកអាសវៈទាំងឡាយ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿង
ក្តៅក្រហាយ ដែលកើតឡើងព្រោះសេចក្តីបៀតបៀនជាបច្ចយ កិកុ
នោះ មិនបានទទួលវេទនានោះទេ ការុណាឈាននេះ ព្រះមានព្រះ
ភាគត្រាស់ថា ជាគ្រឿងធ្វើសត្វឲ្យចេញចាកការបៀតបៀន ១ ។ ម្នាល
អាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កាលកិកុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវរបូទាំងឡាយ
ហើយ ចិត្តក៏មិនលឿនទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅស៊ប់ មិន
ជ្រប់នៅក្នុងរបូទាំងឡាយ តែកាលបើកិកុនោះ ធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវរបស់
គ្មានរូប ចិត្តក៏លឿនទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅស៊ប់ ជ្រប់នៅក្នុងរបស់
ដែលគ្មានរូប អរូបជ្ឈានចិត្តរបស់កិកុនោះ ឈ្មោះថាមានដំណើរល្អ អប់
រំល្អ តាំងឡើងល្អ ផុតស្រឡះ ប្រាសចាករូបទាំងឡាយហើយ

យេ ច រូបប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា មុត្តោ សោ តេហិ ច សោ តំ វេទនំ វេទេតិ ឥទមត្ថាតំ រូបានំ ឯសុរណាំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ សក្កាយំ មនសិករោតោ សក្កាយេ ចិត្តំ ន បក្ខន្ទតិ ន បសីទតិ ន សន្តិដ្ឋតិ ន វិមុច្ចតិ សក្កាយនិរោធំ នោ មនសិ មនសិករោតោ សក្កាយនិរោធេ ចិត្តំ បក្ខន្ទតិ បសីទតិ សន្តិដ្ឋតិ វិមុច្ចតិ តស្ស ចិត្តំ សុគតំ សុភាវិតំ សុវុដ្ឋិតំ សុវិមុត្តំ វិសំយុត្តំ សក្កាយេន យេ ច សក្កាយប្បច្ចយា ឧប្បជ្ជន្តិ អាសវា វិឃាតបរិឡាហា មុត្តោ សោ តេហិ ច សោ តំ វេទនំ វេទេតិ ឥទមត្ថាតំ សក្កាយស្ស ឯសុរណាំ ។ ឥមេ បញ្ច ឆម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។

កិកុនោះ ឈ្មោះថាផុតចាកអាសវៈទាំង៣ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងក្តៅក្រហាយ ដែលកើតឡើងព្រោះរបស់ជាបច្ច័យ កិកុនោះ មិនបានទទួលវេទនានោះទេ អរូបជ្ឈាននេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថាជាគ្រឿងញុំាងសត្វឲ្យចេញចាករូបទាំង៣ ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៣ មួយទៀត កាលកិកុធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវកាយរបស់ខ្លួន ចិត្តក៏មិនលឿនទៅ មិនជ្រះថ្លា មិនតាំងនៅស៊ប់ មិនជ្រប់នៅក្នុងកាយរបស់ខ្លួន តែកាលបើកិកុនោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវការរំលត់នៃកាយរបស់ខ្លួន ចិត្តក៏លឿនទៅ ជ្រះថ្លា តាំងនៅស៊ប់ ជ្រប់នៅក្នុងសេចក្តីរំលត់នៃកាយរបស់ខ្លួន អរហត្តផលសមាបត្តិចិត្តរបស់កិកុនោះឈ្មោះថាមានដំណើរល្អ អប់រំល្អ តាំងឡើងល្អ ផុតស្រឡះ ច្រាសចាកកាយរបស់ខ្លួនហើយ កិកុនោះឈ្មោះថាផុតចាកអាសវៈទាំង៣ ជាគ្រឿងបៀតបៀន ជាគ្រឿងក្តៅក្រហាយ ដែលកើតឡើងព្រោះកាយរបស់ខ្លួនជាបច្ច័យ កិកុនោះ មិនបានទទួលវេទនានោះទេ អរហត្តផលសមាបត្តិចិត្តនេះ ព្រះមានព្រះភាគត្រាស់ថា ជាគ្រឿងញុំាងសត្វឲ្យចេញចាកកាយជារបស់ខ្លួន ១ ។ ធម៌ទាំង ៥ នេះ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។

(๒๘๙) กตเม ปญฺจ ฉฏฺฐา อุปฺปาเทตพฺพา ฯ ปญฺญาณวาโต สมฺมาสมาธิ อยํ สมาธิ ปจฺจุปฺปนฺนสุเขเ เจว อายตึ จ สุขวิปากตาย ปจฺจยตฺตา ญาณํ อุปฺปชฺชติ ฯ อยํ สมาธิ อริยาย นิพฺพานสมฺปาปนตาย ปจฺจยตฺตา ญาณํ อุปฺปชฺชติ ฯ อยํ สมาธิ อกาปุริสเสวิตาย ปจฺจยตฺตา ญาณํ อุปฺปชฺชติ ฯ อยํ สมาธิ สนฺโต ปณีโต ปฏิปฺปสฺสทฺธิลทฺธิกานํ นิกายนฺติกตาย ปจฺจยตฺตา ญาณํ อุปฺปชฺชติ ฯ โส เอวํ ปฏิปนฺโน สมาธึ สเจ จ สมาปชฺชติ สเจ อุฏฺฐหติ ปจฺจยตฺตา ญาณํ อุปฺปชฺชติ ฯ เอเต ปญฺจ ฉฏฺฐา อุปฺปาเทตพฺพา ฯ

(๒๙๐) กตเม ปญฺจ ฉฏฺฐา อกิญฺจญฺญา ฯ ปญฺจ วิมุตฺตายตนานิ เอกจฺจสฺมา กิจฺฉาโต สตฺถา ฉฏฺฐึ เทเสติ อญฺญตเร วา กมฺมฏฺฐานิเย[1] สพฺรหฺมจารี

๑ ฉ. ม. กมฺมฏฺฐานิเก ฯ

(๒๘๙) ធម៌ ๕ ដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ការតាំងចិត្តត្រូវប្រកបដោយប្រាជ្ញា ๕ គឺ ប្រាជ្ញាកើតឡើងចំពោះខ្លួនឯងថា សមាធិនេះជាសុខក្នុងបច្ចុប្បន្ន នឹងឲ្យផលជាសុខតទៅមុខ ๑ ។ ប្រាជ្ញាកើតឡើងចំពោះខ្លួនឯងថា សមាធិនេះជាធម៌ប្រសើរ ឥតមានអាមិសៈឡើយ ๑ ។ ប្រាជ្ញាកើតឡើងចំពោះខ្លួនឯងថា សមាធិនេះមានតែបុរសល្អ(๑) ទើបសេពគប់បាន ๑ ។ ប្រាជ្ញាកើតឡើងចំពោះខ្លួនឯងថា សមាធិនេះរម្ងាប់ដ៏ទុត្តម បាននូវសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ដល់នូវភាពជាធម៌មានអារម្មណ៍តែមួយ ពាំងជាគុណហាមឃាត់ សង្កត់សង្កិនធម៌ដែលប្រកបដោយសង្ខារ ๑ ។ ប្រាជ្ញាកើតឡើងចំពោះខ្លួនឯងថា អាត្មាអញនោះឯងជាអ្នកមានស្មារតីបួលកាន់សមាធិនេះ ពាំងជាអ្នកមានស្មារតីចេញចាកសមាធិនេះ ๑ ។ ធម៌ ๕ នេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

(๒๙๐) ធម៌ ๕ គួរដើងឲ្យស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ វិមុត្តាយតនៈ (ហេតុជាគ្រឿងរួចស្រឡះ) ๕ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឲ្យភិក្ខុ ត្រឹមតែរួចស្រឡះ ក្នុងសាសនានេះ គួរជាទីគោរព តែងសំដែងធម៌ដល់ភិក្ខុ

๑ សំដៅយកមហាបុរសមានព្រះពុទ្ធជាដើម អដ្ឋកថា ។

យថា យថា អាវុសោ កិក្ខុនោ សត្ថា ធម្មំ ទេសេតិ អញ្ញតរោ ច តរុដ្ឋានិយោ(๑) សព្រហ្មចារី តថា តថា កិក្ខុ តស្មឹ ធម្មេ អត្តប្បដិសំវេទឺ ច ហោតិ ធម្មប្បដិសំវេទឺ ច តស្ស អត្តប្បដិសំវេទិនោ ធម្មប្បដិសំវេទិនោ ចាមោជ្ជំ ជាយតិ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ ឥទំ បឋមំ ឈានំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុនោ ន ហោវ ខោ សត្ថា ធម្មំ ទេសេតិ អញ្ញតរោ ច តរុដ្ឋានិយោ សព្រហ្មចារី អបិច ខោ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេតិ យថា យថា អាវុសោ កិក្ខុ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ធម្មំ វិត្ថារេន បរេសំ ទេសេតិ តថា តថា សោ តស្មឹ ធម្មេ អត្តប្បដិសំវេទឺ ច ហោតិ ធម្មប្បដិសំវេទឺ ច តស្ស អត្តប្បដិសំវេទិនោ

๑ ឱ. ម. តរុដ្ឋានីយោ ។

ម្នាលអាវុសោ ចាំដើមឡើយ គ្រូឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយគួរជាទីគោរព បានសំដែងធម៌ដល់កិកុយ៉ាងណា ។ កិកុ (នោះ) ជាអ្នកបានដឹងច្បាស់នូវអត្ថផង បានដឹងច្បាស់នូវធម៌ផង ក្នុងធម៌នោះ យ៉ាងនោះ ។ កាលបើកិកុនោះដឹងច្បាស់នូវអត្ថ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ហើយ ចាមេជ្ជៈ គឺសេចក្តីត្រេកអរនៅតែកើតឡើង កាលលោកមានសេចក្តីត្រេកអរនៅតែកើតឡើងហើយ បីតិ គឺសេចក្តីឆ្អែតចិត្តក៏កើតឡើង កាលលោកមានសេចក្តីឆ្អែតចិត្តកើតឡើងហើយ នាមកាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ លុះលោកមាននាមកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ក៏បានទទួលសេចក្តីសុខ កាលលោកមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏ដំកល់នៅមឺង នេះជា វិមុត្តាយតនៈទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដើមឡើយ ប្រការមួយទៀត គ្រូឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយគួរជាទីគោរព មិនបានសំដែងធម៌ដល់កិកុសោះទេ តែលោកបានសំដែងធម៌ ដល់ជនចាំដើមឡើយដដែរដោយពិស្តារ តាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមក ម្នាលអាវុសោ ចាំដើមឡើយ កិកុសំដែងធម៌ដល់ជនចាំដើមឡើយដដែរដោយពិស្តារ តាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមក យ៉ាងណា។ កិកុនោះ ជាអ្នកបានដឹងច្បាស់នូវអត្ថផង ដឹងច្បាស់នូវធម៌ផង ក្នុងធម៌នោះ យ៉ាងនោះ ។ កាលលោកបានដឹងច្បាស់នូវអត្ថ

ธมฺมปฺปฏิสำเวธิเตา ตาเมาฆ์ ชายตา ปมุทิตสฺส ปีตา ชายตา ปีตามนสฺส กาเยา ปสฺสมฺภตา ปสฺสทฺธ-กาเยา สุขำ เวเทตา สุขิเตา จิตฺตำ สมาธิยตา ๔ธำ ขุตายำ วิมุตฺตายตนำ ฯ ปุน จปรำ อาวุโสา ภิกฺขเว อิธ ภิกฺขุเต สตฺถา ธมฺมำ เทเสตา อญฺตเร วา ปุคฺคลาธิเยา สพฺรหฺมจารี อิธ เต ยถาสุตำ ยถาปริยตฺตำ ธมฺมำ วิตฺถาเรน ปเรสำ เทเสตา อปิ จ เต ยถาสุตำ ยถาปริยตฺตำ ธมฺมำ วิตฺถาเรน สชฺฌายำ กเรตา ยถา ยถา อาวุโสา ภิกฺขุ ยถาสุตำ ยถาปริยตฺตำ ธมฺมำ วิตฺถาเรน สชฺฌา-ยำ กเรตา ตถา ตถา เสา ตสฺมึ ธมฺเม อตฺถปฺปฏิ-สำเวธี จ เหาตา ธมฺมปฺปฏิสำเวธี จ ตสฺส อตฺถปฺป-ฏิสำเวธิเตา ธมฺมปฺปฏิสำเวธิเตา ตาเมาฆ์ ชายตา ปมุทิตสฺส ปีตา ชายตา ปีตามนสฺส กาเยา ปสฺส-มฺภตา ปสฺสทฺธกาเยา สุขำ เวเทตา สุขิเตา จิตฺตำ

ដ៏ឆ្ងាស់ទូវធមិហើយ សេចក្តីត្រេកអរខន់ក៏កើតឡើង កាលលោកមាន
សេចក្តីត្រេកអរខន់កើតហើយ សេចក្តីឆ្អែតចិត្តក៏កើតឡើង កាលលោក
មានសេចក្តីឆ្អែតចិត្តកើតឡើងហើយ នាមកាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ លុះលោក
មាននាមកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ក៏បានខ្លួលសេចក្តីសុខ លុះលោកមាន
សេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏ដំកល់នៅមឺង នេះជា វិមុត្តាយតនៈទី២ ម្នាលអា-
វុសោ ចាំង ឡាយ ប្រការមួយទៀត ត្រូវឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយគួរជា
ទីគោរព មិនបានសំពែងធម៌ដល់កិក្ខុ ចាំងមិនបានសំដែងធម៌ដល់ជនចាំង
ឡាយដទៃដោយពិស្តារ តាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមក
លោកគ្រាន់តែសូត្រធមិដោយពិស្តារតាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែល
បានរៀនមក ម្នាលអាវុសោ ចាំង ឡាយ កិក្ខុបានសូត្រធមិដោយពិស្តារ
តាមដែលបានស្តាប់មក ដែលបានរៀនមកយ៉ាងណា ។ កិក្ខុនោះជាអ្នក
បានដ៏ឆ្ងាស់ទូវអត្ថផង ដ៏ឆ្ងាស់ទូវធមិផង ក្នុងធមិនោះយ៉ាងនោះ ។
កាលលោកបានដ៏ឆ្ងាស់ទូវអត្ថ ដ៏ឆ្ងាស់ទូវធមិហើយ សេចក្តីត្រេក
អរខន់កើតឡើង កាលលោកមានសេចក្តីត្រេកអរខន់ កើតឡើងហើយ
សេចក្តីឆ្អែតចិត្តក៏កើតឡើង កាលលោកមានសេចក្តីឆ្អែតចិត្ត កើតឡើង
ហើយ នាមកាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ លុះលោកមាននាមកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយ
ក៏បានខ្លួលសេចក្តីសុខ លុះលោកមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏ដំកល់

សមាធិយតិ ឥទំ តតិយំ វិមុត្តាយតនំ ។ បុន ច-
បរំ អាវុសោ កិក្ខុនោ ន ហេវ ខោ សត្តា ឆម្មិ
ទេសេតិ អញ្ញតរោ ភ កវុដ្ឋាធិយោ សព្រហ្មចារី
ជាបិ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ឆម្មិ វិត្ថារេន បរេសំ
ទេសេតិ ជាបិ យថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ឆម្មិ វិត្ថា-
រេន សជ្ឈាយំ ករោតិ អបិច ខោ យថាសុតំ
យថាបរិយត្តំ ឆម្មិ ចេតសា អនុវិតក្កេតិ អនុវិចារេតិ
មនសានុបេក្ខិតិ យថា យថា អាវុសោ កិក្ខុ យ-
ថាសុតំ យថាបរិយត្តំ ឆម្មិ ចេតសា អនុវិតក្កេតិ
អនុវិចារេតិ មនសានុបេក្ខិតិ តថា តថា សោ តស្មិ
ឆម្មេ អត្ថប្បដិសំវេទី ច ហោតិ ឆម្មប្បដិសំវេទី
ច តស្ស អត្ថប្បដិសំវេទិនោ ឆម្មប្បដិសំវេទិនោ ចា-
មោជ្ជំ ជាយតិ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ បីតិម-
នស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ

នៅនឹង នេះ ជាវិមុត្តាយតនៈ ទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឡាយ មួយទៀត គ្រូ ឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយ គួរជាទីគោរព មិនបានសំដែងធម៌ដល់កិកុ មិនបានសំដែងធម៌ដល់ជនពាំងឡាយដទៃដោយពិស្តារ តាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមក ពាំងមិនបានសូត្រធម៌ដោយពិស្តារ តាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមកឡើយ លោកគ្រាន់តែត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ ពិនិត្យរឿយ ។ កុំឲចិត្តនូវធម៌ តាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមក ម្នាលអាវុសោ ពាំងឡាយ កិកុ ត្រិះរិះរឿយ ។ ពិចារណារឿយ ។ ពិនិត្យរឿយ ។ កុំឲចិត្តនូវធម៌ តាមដែលបានស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមក យ៉ាងណា ។ កិកុនោះ ជាអ្នកបានដឹងច្បាស់នូវអត្ថផង ដឹងច្បាស់នូវធម៌ផង កងធម៌នោះ យ៉ាងនោះ ។ កាលលោកបានដឹងច្បាស់នូវអត្ថ ដឹងច្បាស់នូវធម៌ហើយ សេចក្តីត្រេកអរនឹងកើតឡើង កាលលោកមានសេចក្តីត្រេកអរនឹងកើតឡើងហើយ សេចក្តីឆ្អែតចិត្តក៏កើតឡើង កាលលោកមានសេចក្តីឆ្អែតចិត្ត កើតឡើងហើយ នាមកាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ លុះលោកមាននាមកាយ ស្ងប់រម្ងាប់ហើយ ក៏បានទទួលសេចក្តីសុខ

สุจิเนา ฉนฺเท สมาธิยติ ๙ฉ ฉตุนฺนำ วิมุตฺตา-
ยตนำ ฯ ปุน ฉปรำ อาวุโส ภิกฺขุเนา ฉ
เหาว เขา สตฺถา ฉมฺมำ เทเสติ อญฺญตเร ว ก-
ฬุฏฺฐานิเยา สพฺรหฺมจารี ฉาปิ ยถาสุตำ ยถาปริ-
ยตฺตำ ฉมฺมำ วิตฺถาเรน ปเรสำ เทเสนฺติ ฉาปิ ย-
ถาสุตำ ยถาปริยตฺตำ วิตฺถาเรน สชฺฌายำ กเรนฺติ
ฉาปิ ยถาสุตำ ยถาปริยตฺตำ ฉมฺมำ เจเตสา อ-
นุวิตกฺกิตำ อนุวิจาเรตำ มนสานุเปกฺขิตำ อปิจ ขฺวสฺส
อญฺญตรำ สมาธินิมิตฺตำ สุคฺคหิตำ เหาติ สุมนสิ-
กตำ สุปธาริตำ สุปฏิวิทฺธำ ปญฺญาย ยถา ยถา
อาวุโส ภิกฺขุเนา อญฺญตรำ สมาธินิมิตฺตำ สุคฺคหิตำ
เหาติ สุมนสิกตำ สุปธาริตำ สุปฏิวิทฺธำ ปญฺญา-
ย ตถา ตถา เสา ตสฺมึ ฉมฺเม อตฺถปฏิสำเวที
ฉ เหาติ ฉมฺมปฏิสำเวที ฉ ตสฺส อตฺถปฏิสำ-
เวทิเนา ฉมฺมปฏิสำเวทิเนา ปาเมาชฺชำ ชายติ ปมุทิตสฺส

លុះលោកមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏ដំកល់នៅមាំ នេះជាវិមុត្តាយតនៈ
ទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ មួយទៀត ត្រូវឃើញព្រហ្មចារី
បុគ្គលណាមួយគួរជាទីគោរព មិនបានសំដែងធម៌ដល់កុំឲ្យផង មិនបាន
សំដែងធម៌ដល់ជនចាំងឡាយដទៃផង ដោយពិស្តារ តាមដែលបានស្តាប់
មក តាមដែលបានរៀនមក មិនសូត្រធម៌ដោយពិស្តារ តាមដែលបាន
ស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមកផង ចាំងមិនបានត្រិះរិះរឿយ ។ មិន
ពិចារណារឿយ ។ មិនពិនិត្យរឿយ ។ កុង៏ចិត្តនូវធម៌តាមដែលបាន
ស្តាប់មក តាមដែលបានរៀនមកផង តែលោកបានរៀនសមាធិនិមិត្ត
ណាមួយដោយល្អ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយល្អ បេះចាំដោយល្អ ត្រាស់ដឹង
ដោយល្អ ដោយប្រាជ្ញា ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ សមាធិនិមិត្តណា
មួយ ដែលកុំឲ្យរឿនដោយ៥ល្អ ធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយល្អ បេះចាំដោយល្អ
ត្រាស់ដឹងដោយល្អ ដោយប្រាជ្ញា យ៉ាងណា ។ កុំឲ្យនោះ ជាអ្នកបាន
ដឹងច្បាស់នូវអត្តផង ដឹងច្បាស់នូវធម៌ផង កុង៏ធម៌នោះ យ៉ាងនោះ ។
កាលលោកបានដឹងច្បាស់នូវអត្ត ដឹងច្បាស់នូវធម៌ហើយ សេចក្តីត្រេក
អរទន់ក៏កើតឡើង កាលលោកមានសេចក្តីត្រេកអរទន់កើតឡើងហើយ

បីតិ ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ ឥទំ បញ្ចមំ វិមុត្តាយតនំ ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។

(๒๙๑) កតមេ បញ្ច ធម្មា សង្ខតាតិ ។ បញ្ច ធម្មក្ខន្ធា សីលក្ខន្ធោ សមាធិក្ខន្ធោ បញ្ញាខន្ធោ វិមុត្តិក្ខន្ធោ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធោ ។ ឥមេ បញ្ច ធម្មា សង្ខតាតិ ។ ឥតិ ឥមេ បញ្ចស ធម្មា ភូតា តច្ឆា តថា អវិតថា អនញ្ញថា សម្ម តថា. កតេន អភិសម្ពុទ្ធា ។

(๒๙๒) ឆ ធម្មា ពហុការា ឆ ធម្មា ភាវេតព្ពា ឆ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ឆ ធម្មា បហាតព្ពា ឆ ធម្មា មហានភាគិយា ឆ ធម្មា វិសេសភាគិយា ឆ ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ឆ ធម្មា ឧបប្បាទេតព្ពា ឆ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ឆ ធម្មា សង្ខតាតិ ។

សេចក្តីផ្អែតចិត្តក៏កើតឡើង កាលលោក មានសេចក្តីផ្អែតចិត្តកើតឡើង ហើយ នាមកាយក៏សូប់រម្ងាប់ លុះលោកមាននាមកាយសូប់រម្ងាប់ហើយ ក៏បានទទួលសេចក្តីសុខ លុះលោកមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏តាំងនៅមាំ នេះជា វិមុត្តាយតនៈទី ៥ ។ ធម៌តាំង ៥ នេះ គួរដឹងច្បាស់ ។

(២៩១) ធម៌ ៥ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ធម្មក្ខន្ធ ៥ គឺ សីលក្ខន្ធ ១ សមាធិក្ខន្ធ ១ បញ្ញាក្ខន្ធ ១ វិមុត្តិក្ខន្ធ ១ វិមុត្តិញាណទស្សនក្ខន្ធ ១ ។ ធម៌តាំង ៥ នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌តាំង ៥០ នេះ ជាធម៌ពិត ធម៌មែន ធម៌ទៀង មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ ដែលព្រះតថាគតត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(២៩២) ធម៌ ៦ មានឧបការៈច្រើន ធម៌ ៦ គួរចំរើន ធម៌ ៦ គួរកំណត់ដឹង ធម៌ ៦ គួរលះបង់ ធម៌ ៦ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌ ៦ ជាចំណែកវិសេស ធម៌ ៦ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ធម៌ ៦ គួរឲ្យកើតឡើង ធម៌ ៦ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(๒๙๓) กតเมេ ឆ ឆម្ឆា ฅหุกาก ฯ ឆ สากณ្ឌิយา ឆម្ឆា ฯ ជាវុសោ កិក្ខុនោ មេត្តំ กาយกម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ สព្រហ្មចារីសុ អាវិ เจវ រហោ ច អយំ ឆម្ឆោ สากณ្ឌิยោ បិយกรណោ กรุกรณោ สង្គหាយ អវิวាទាយ สามគ្គិยา ฝกีภาวาย สំวត្តតិ ฯ បុន จបរំ អាវុសោ กิក្ខុនោ មេត្តំ วจีกម្មំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ สព្រហ្មចារីสุ อาวิ เจว รหោ ច អយំปิ ឆម្ឆោ สากณ្ឌิยោ បិយกรណោ กรุกรณោ สង្គหาយ អវิวាទาយ สามគ្គិยา ฝกีภาวาย สំวត្តតិ ฯ បุน จបรំ อาวุสោ กิក្ខុនោ មេត្តំ มโนกម្មំ ฯ เป ฯ ฝกีภาวาย สំวត្តតិ ฯ បุน จបรំ อาวุสោ กิក្ខុ យេ เต លาภา ธម្មิกา ธម្មลទ្ធา អន្តมសោ បត្តបរិយาបន្នมត្តំปิ

(๒๘๓) ធម៌ ๖ មានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេច ខ្លះ ។ សាកណីយ-ធម៌(ធម៌គួរលឹក) ๖ ប្រការ ម្នាលអាវុសោ ចាំង ទ្បាយ កិកកធ៌សាសនានេះ តែងតំកល់ចំពោះខ្លួវកាយកម្ម (អំពើដែលធ្វើដោយកាយ) ប្រកបដោយមេត្តាកធ៌សព្រហ្មចារីបុគ្គលចាំង ទ្បាយ ចាំងចំពោះមុខ ចាំងកំចាំងមុខ នេះឯងជាធម៌គួរលឹកគ្នា ជាធម៌ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនចាស់ខែធ៌គ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀង ដើម្បីឯកីភាពគឺមូលមិត្រគ្នា ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំង ទ្បាយ មួយទៀត កិកុតែងតំកល់ចំពោះខ្លួវចីកម្ម (អំពើដែលត្រូវធ្វើដោយសំដី) ប្រកបដោយមេត្តា កធ៌សព្រហ្មចារីបុគ្គលចាំង ទ្បាយ ចាំងចំពោះមុខ ចាំងកំចាំងមុខ ធម៌នេះឯងជាធម៌គួរលឹករកគ្នា ជាធម៌ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនចាស់ខែធ៌គ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀង ដើម្បីឯកីភាព ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំង ទ្បាយ មួយទៀត កិកុតែងតំកល់ចំពោះខ្លួមនោកម្ម (អំពើដែលត្រូវធ្វើដោយចិត្ត) ប្រកបដោយមេត្តា ។ បេ ។ ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីឯកីភាព ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំង ទ្បាយ មួយទៀត លាភណាមួយកើតឡើងដោយធម៌ បានមកដោយធម៌ ដោយហោចទៅសូម្បីតែអាហារកធ៌ចាត្រ

តថាវូបេមាំ លាភេមាំ អប្បដិកត្តភោតី ហោតំ សីល-
វន្តេមាំ សព្រហ្មចារីមាំ សាជារណាភោតី អយំបំ ធម្មោ
សាភណាំយោ បិយភារណោ ភរុភារណោ សង្គហាយ
អវិវាទាយ សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតំ ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ យាធំ តាធំ សីលាធំ អខណ្ឌាធំ
អច្ឆិទ្ទាធំ អសពលាធំ អកម្មាសាធំ ភុជិស្សាធំ វិញ្ញូ-
សត្តាធំ អបរាមដ្ឋាធំ សមាធិសំវត្តនិភាធំ តថាវូបេសុ
សីលេសុ សីលសាមញ្ញភតោ វិហារតំ សព្រហ្មចារីមាំ
អាវិ ចេវ រហោ ច អយំបំ ធម្មោ សាភណាំយោ
បិយភារណោ ភរុភារណោ សង្គហាយ អវិវាទាយ
សាមគ្គិយា ឯកីភាវាយ សំវត្តតំ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ

កិកូបរិភោគដោយមិនបានចែកមុខអាមិសៈ មុខបុគ្គល[1] ដោយឈ្មោះមានសភាពដូច្នោះ គឺជាអ្នកបរិភោគជាសាធារណៈ ដោយសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ដែលជាអ្នកមានសីល នេះឯងជាធម៌គួរលើកគ្នា ជាធម៌ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ខែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀង ដើម្បីឯកីភាព ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត សីលណាដែលមិនជាប់ មិនធ្លុះ មិនពពាល មិនពព្រុះ ជាសីលអ្នកជា ពួកវិញ្ញូជនតែងសរសើរ ជាសីលដែលតណ្ហានឹងទិដ្ឋិមិនបានភ្ជួបអង្អែល ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសមាធិ កិកូជាអ្នកមានសីលដ៏ស្មើដោយសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ កុងសីលទាំងឡាយមានសភាពដូច្នោះ កុងទីចំពោះមុខនឹងទីកំបាំង នេះឯងជាធម៌គួរលើកគ្នា ជាធម៌ធ្វើសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ខែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀង ដើម្បីឯកីភាព ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត

---

๑ មើល ឧយលក្ខណៈ ក្នុងសង្គីតិសូត្រខាងដើម ។

กิกฺกุ ยายํ ทิฏฺฐิ อริยา นิยฺยานิกา นิยฺยาติ
ตกฺกรสฺส สมฺมาทุกฺขกฺขยาย ตถารูปาย ทิฏฺฐิยา
ทิฏฺฐิสามญฺญตาย วิหรติ สพฺรหฺมจารีหิ อารา เจว
รเหา จ อยมฺปิ ธมฺมา สาตณฺฑิโย ปิยกรณา
ครุกรณา สณฺฐหาย อวิวาทาย สามคฺคิยา เอกี-
ภาวาย สวตฺตติ ฯ เอเต ธ ธมฺมา ตโยกฺขนฺธา ฯ

(๒๙๔) กตเม ธ ธมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ ธ
อนุสฺสติฏฺฐานา ธ พุทฺธานุสฺสติ ธมฺมานุสฺสติ สงฺฆา-
นุสฺสติ สีลานุสฺสติ จาคานุสฺสติ เทวตานุสฺสติ ฯ
เอเต ธ ธมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ

ទិដ្ឋិណា ដ៏ប្រសើរគឺសម្មាទិដ្ឋិ ជាគ្រឿងនាំសត្វចេញចាកភព តែងស្រោចស្រង់សត្វដែលប្រព្រឹត្តតាមទិដ្ឋិនោះ ដើម្បីឲ្យអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ កិកុជាអ្នកមានទិដ្ឋិដ៏ស្មើដោយសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ ក្នុងទិដ្ឋិមានសភាពដូច្នោះ ទាំងក្នុងទីចំពោះមុខនឹងទីកំបាំង នេះឯងជាធម៌គួរលើកគ្នា ជាធម៌ធ្វើនូវសេចក្តីស្រឡាញ់ ធ្វើសេចក្តីគោរព ប្រព្រឹត្តទៅដើម្បីសង្គ្រោះគ្នា ដើម្បីមិនទាស់ទែងគ្នា ដើម្បីសេចក្តីព្រមព្រៀង ដើម្បីឯកីភាព ១ ។ ធម៌ទាំង ៦ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

(๒๙๔) ធម៌ ៦ គួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អនុស្សតិដ្ឋានៈ (ហេតុជាទីតាំងនៃសេចក្តីរលឹកវិញ។) ៦ យ៉ាង សេចក្តីរលឹកនូវព្រះពុទ្ធ ១ រលឹកនូវព្រះធម៌ ១ រលឹកនូវព្រះសង្ឃ ១ រលឹកនូវគុណនៃសីល ១ រលឹកនូវទានដែលបានបរិច្ចាគហើយ ១ រលឹកដល់ធម៌ទេវតា (๑)๑ ។ ធម៌ទាំង ៦ នេះ គួរចំរើន ។

---

๑ គឺរលឹកចំពោះគុណធម៌ទាំង ៥ ដែលនាំបុគ្គលឲ្យសម្រេចនូវភាពជាទេវតា ។ ឯធម៌ទាំង ៥ នោះគឺ សទ្ធា ๑ សីល ๑ សុតៈ ๑ ចាគៈ ๑ បញ្ញា ๑ ព្រោះទេវតាដែលទៅកើតឋានសួគ៌ ក៏ដោយអំណាចធម៌ទាំង ៥ នេះឯង ។ វិសុទ្ធិមគ្គ ត្រង់ឆអនុស្សតិនិទ្ទេស ។

(๒๘๕) កតមេ ឆ ឆម្មា បរំញ្ញេយ្យា ។ ឆ អជ្ឈត្តិកានិ អាយតនានិ ចក្ខ្វាយតនំ សោតាយតនំ ឃានាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ កាយាយតនំ មនាយតនំ ។ ឥមេ ឆ ឆម្មា បរំញ្ញេយ្យា ។

(๒๘๖) កតមេ ឆ ឆម្មា បហាតព្ពា ។ ឆ តណ្ហាកាយា រូបតណ្ហា សទ្ទតណ្ហា គន្ធតណ្ហា រស-តណ្ហា ផោដ្ឋព្ពតណ្ហា ធម្មតណ្ហា ។ ឥមេ ឆ ឆម្មា បហាតព្ពា ។

(๒๘๗) កតមេ ឆ ឆម្មា ហានភាគិយា ។ ឆ អការេ ឥជាវុសោ កិញ្ចិ សត្ថុ អការេ វិហរតិ អប្បតិស្សា ធម្មេ អការេ វិហរតិ អប្បតិស្សា សង្ឃេ អការេ វិហរតិ អប្បតិស្សា សិក្ខាយ អការេ វិហរតិ អប្បតិស្សា អប្បមាទេ អការេ វិហរតិ អប្បតិស្សា បដិសន្ថារេ អការេ វិហរតិ អប្បតិស្សា ។ ឥមេ ឆ ឆម្មា ហានភាគិយា ។

(๒๙๕) ธรรม ๖ ประการ ควรกำหนดรู้ด้วยดี เป็นไฉน ๆ อายตนะภายในทั้ง ๖ คือ จักขายตนะ ๑ โสตายตนะ ๑ ฆานายตนะ ๑ ชิวหายตนะ ๑ กายายตนะ ๑ มนายตนะ ๑ ๆ ธรรม ๖ ประการนี้ ควรกำหนดรู้ด้วยดี ๆ

(๒๙๖) ธรรม ๖ ประการ ควรละเสีย เป็นไฉน ๆ ตัณหากาย ๖ คือ รูปตัณหา ๑ สัททตัณหา ๑ คันธตัณหา ๑ รสตัณหา ๑ โผฏฐัพพตัณหา ๑ ธรรมตัณหา ๑ ๆ ธรรม ๖ ประการนี้ ควรละเสีย ๆ

(๒๙๗) ธรรม ๖ ประการ เป็นที่ตั้งแห่งความวินาศ เป็นไฉน ๆ ความวินาศ ๖ อย่างนี้ ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย ภิกษุในศาสนานี้ ชื่อว่าผู้ไม่เคารพ ไม่เกรงกลัวในพระศาสดา ๑ ชื่อว่าผู้ไม่เคารพ ไม่เกรงกลัวในพระธรรม ๑ ชื่อว่าผู้ไม่เคารพ ไม่เกรงกลัวในพระสงฆ์ ๑ ชื่อว่าผู้ไม่เคารพ ไม่เกรงกลัวในสิกขา ๑ ชื่อว่าผู้ไม่เคารพ ไม่เกรงกลัวในอัปปมาทธรรม ๑ ชื่อว่าผู้ไม่เคารพ ไม่เกรงกลัวในปฏิสันถาร ๑ ๆ ธรรม ๖ ประการนี้ เป็นที่ตั้งแห่งความวินาศ ๆ

(๒๙๘) กตเม ฉ ฉฑฺฑา วิเสสกาเยา ฯ ฉ การเก ฯเปฯ สุตฺวา สตฺตา สการเก วิหารเต สปฺปเตสฺสา ฉเฑฺฑ สการเก วิหารเต สปฺปเตสฺสา ฯ สเฑฺฑ ฯ สกฺกาเย ฯ อปฺปหาเน ฯ ปฏิสนฺธาเร สการเก วิหารเต สปฺปเตสฺสา ฯ เอเต ฉ ฉฑฺฑา วิเสสกาเยา ฯ

(๒๙๙) กตเม ฉ ฉฑฺฑา อุปฺปฏิวิฏฺฐา ฯ ฉ อิสฺสาโรฬิยา ชาตุยา ฯเปฯ สุตฺวา ภิกฺขุ ยาวเทว เมตฺตา หิ โข เม(๑) เจโตวิมุตฺติ การิตา ภาวิตา พหุลีกตา ยานีกตา วตฺถุกตา อนุฏฺฐิตา ปริจิตา สุสมารทฺธา อถ จ ปน เม ฌานา เจโต จิตฺตํ ปริยาทาย ติฏฺฐติ ฯ โส มา เหวนฺติ สฺวาจนีโย มา อายสฺมา ยาวเทว อาจ มา กตวนฺติ อญฺญาจิกฺขติ ฉ หิ สาธุ ภิกฺขเว อญฺญาจิกฺขนา ฉ หิ ภิกฺขเว

๑ ม. เม อาวุโส ฯ

(๒๙๘) ធម៌ ๖ ជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេចក្តីគោរព ๖ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោចំនង់ឣ្វាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសេចក្តីគោរព កោតក្រែង ចំពោះព្រះសាស្តា ๑ ជាអ្នកមានសេចក្តីគោរព កោតក្រែងចំពោះព្រះធម៌ ๑ ។ ចំពោះព្រះសង្ឃ ๑ ។ ចំពោះសិក្ខា ๑ ។ ចំពោះអប្បមាទធម៌ ๑ ។ មានសេចក្តីគោរព កោតក្រែងចំពោះបដិសន្ថារៈ ๑ ។ ធម៌ចាំង ๖ នេះ ជាចំណែកវិសេស ។

(๒๙๙) ធម៌ ๖ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ និស្សារណីយធាតុ ๖ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោចំនង់ឣ្វាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពោលយ៉ាងនេះថា បេតោវិមុត្តិប្រកបដោយមេត្តា ខ្ញុំបានអបរំបន្ថុំឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានតំកល់សឹប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយ ។ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាដួចោះក៏ដោយ ឣ្យាបាទកំគង់តែគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំបាន ។ (អ្នកផង) គប្បីនិយាយឃាត់ភិក្ខុនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកជំមានអាយុកុំនិយាយយ៉ាងនេះ កុំនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះការនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ តាមដែលពិតនោះ ព្រះមានព្រះភាគ

ឯវំ វាទេយ្យ អដ្ឋានមេតំ អាវុសោ អនវកាសោ យំ
មេត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា អាវិតាយ ពហុលីកតាយ
យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ
សុសមារទ្ធាយ អដ្ឋ ច បធស្ស ញាទាធោ ចិត្តំ
បរិយាទាយ ឋស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ឯស្សវាណញ្ហេតំ
អាវុសោ ញាទាធស្ស យទិទំ មេត្តា ចេតោវិមុត្តិ ។
៨ឆ បជាវុសោ តិក្ខិ ឯវំ វាទេយ្យ ករុណា ហិ ខោ
មេ ចេតោវិមុត្តិ អាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា
វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា អដ្ឋ ច
បធ មេ វិហោសា ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតីតិ ។ សោ
មា ហោវច្ឆិស្ស វចនីយោ មា អាយស្មា ឯវំ អវច មា
កតវន្តំ អញ្ញាចិក្ខិ ធ ហិ សាធុ កតវោ អញ្ញក្ខានំ

មិនបានត្រាស់យ៉ាងនេះទេ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យ ត្រង់ពាក្យដែលថា បេតោវិមុត្តិប្រកបដោយមេត្តាដែលគេបានអប់រំបន្ទុំឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានដំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយ ។ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាដូច្នោះក៏ដោយ ព្យាបាទក៏គង់នៅគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់គេបាន ដូច្នេះមិនមែនជាហេតុជាទីតាំងឡើយ ម្នាលអាវុសោ តាមដែលពិតនុ៎ះ គឺបេតោវិមុត្តិដែលប្រកបដោយមេត្តាហ្នឹងឯង ជាធម៌សម្រាប់រលាស់ចោលនូវព្យាបាទ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឮយ មួយទៀត កិកូកង៌សាសនានេះពោលយ៉ាងនេះថា បេតោវិមុត្តិប្រកបដោយករុណា ខ្ញុំបានអប់រំបន្ទុំទុកឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានដំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយៗ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ វិហេសា (សេចក្តីបៀតបៀន) ក៏គង់តែគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំបាន ។ (អ្នកផង៌) គប្បីនិយាយឃាត់កិកូនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មានអាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះ កុំនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះការនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ តាមដែល

ឧ ហិ ភគវា ឯវំ វទេយ្យ អជ្ជានមេតំ អាវុសោ អនវកាសោ យំ ករុណាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិ-តាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ អថ ច បនស្ស វិមោសោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ និស្សរណញ្ហេតំ អាវុសោ វិមោសាយ យទិទំ ករុណា ចេតោវិមុត្តិ ។ ឥធ បនាវុសោ ភិក្ខុ ឯវំ វទេយ្យ មុទិតា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា អថ ច បន មេ អរតិ ចិត្តំ បរិយា-ទាយ តិដ្ឋតីតិ ។ សោ មា ហោវច្ឆិស្ស វចនីយោ មា អាយស្មា ឯវំ អវច មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ

ពិតនោះ ព្រះមានព្រះភាគមិនបានត្រាស់យ៉ាងនេះទេ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យ ត្រង់ពាក្យដែលថា ចេតោវិមុត្តិ ប្រកបដោយឧបេក្ខា ដែលគេបានអប់រំបន្ថែមឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានតំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយៗ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ វិហេសាក៏គង់តែគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់គេបាន ដូច្នេះនេះ មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងឡើយ ម្នាលអាវុសោ តាមដែលពិតនុ៎ះ គឺចេតោវិមុត្តិ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខាហ្នឹងឯង ជាធម៌សម្រាប់រលាស់ចោលនូវវិហេសា។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពោលយ៉ាងនេះថា ចេតោវិមុត្តិប្រកបដោយមុទិតា ខ្ញុំបានអប់រំបន្ថែមឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានតំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយៗ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ អរតិ (សេចក្តីមិនត្រេកអរ) ក៏គង់តែគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំបាន។ (អ្នកផង) គប្បីនិយាយឃាត់ភិក្ខុនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មានអាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះ កុំនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ

ឧ ហិ សាធុ ភគវតោ អញ្ញត្រាឧំ ឧ ហិ ភគវា វរំ
វរេយ្យ អជ្ជានមេតំ អាវុសោ អនវតាសោ យំ
មុទិតាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុលីកតាយ
យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតាយ បរិចិតាយ
សុសមារទ្ធាយ អដ ឆ បឧសប្ប អរតិ ចិត្តំ បរិយា-
ទាយ ឋសប្បតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ ឯសប្បុរណាញ្ញោតំ
អាវុសោ អរតិយា យទិទំ មុទិតា ចេតោវិមុត្តិ ។
វឆ បជាវុសោ ភិក្ខុ វរំ វរេយ្យ ខុបេក្ខា ហិ
ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា ពហុលីកតា យា-
នីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិតា សុសមារទ្ធា
អដ ឆ បឧ មេ ភវោ ចិត្តំ បរិយាទាយ
តិដ្ឋតីតិ ។ សោ មា ហោវន្តិស្ស វចនីយោ មា
អាយស្មា វរំ អវច មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ

ព្រោះការនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ តាមដែលពិតនោះ ព្រះមានព្រះភាគមិនបានត្រាស់យ៉ាងនេះទេ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យ ត្រង់ពាក្យដែលថា ចេតោវិមុត្តិ ប្រកបដោយមុទិតា ដែលគេបានអប់រំបន្ថែមឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យ ដូចជាយាន បានតំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយ ។ បានសន្សំ បាន ប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ អាតិក៏គង់តែគ្របសង្កត់ ចិត្តរបស់គេបាន ដូច្នេះនេះ មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងឡើយ ម្នាល អាវុសោ តាមដែលពិតនោះ គឺចេតោវិមុត្តិដែលប្រកបដោយមុទិតាហ្នឹង ឯង ជាធម៌សម្រាប់លោសស់ចោលនូវអាតិ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពោលយ៉ាងនេះថា ចេតោវិមុត្តិប្រ-កបដោយឧបេក្ខា ខ្ញុំបានអប់រំបន្ថែមឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានតំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយ ។ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ ភគៈក៏គង់តែគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំបាន ។ (អ្នកផង) គួរនិយាយហាត់ភិក្ខុនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មានអាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះ កុំនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ

ឧ ហិ សាធុ ភគវាតោ អព្ភក្ខាតំ ឧ ហិ ភគវ
ឃំ វេនេយ្យ អជ្ឈាឧមេតំ អាវុសោ អឧវាតោសោ
យំ ខុបេក្ខាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុ-
លីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិ-
តាយ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ អប ច បឧសន្ត
ភតោ ចិត្តំ បរិយាទាយ ឋស្សតីតិ ឧេតំ ឋានំ
វិជ្ជតិ និស្សរណាញ្ញេតំ អាវុសោ ភគស្ស យនិទំ ខុ-
បេក្ខា ចេតោវិមុត្តិ ។ ឥធ បឧាវុសោ ភិក្ខុ ឃំ
វេនេយ្យ អនិមិត្តា ហិ ខោ មេ ចេតោវិមុត្តិ ភាវិតា
ពហុលីកតា យានីកតា វត្ថុកតា អនុដ្ឋិតា បរិចិ-
តា សុសមារទ្ធា អប ច បឧ មេ និមិត្តានុសារិ
វិញ្ញាណំ ហោតីតិ ។ សោ មា ហោវន្តិស្ស វចនីយោ
មា អាយស្មា ឃំ អវច មា ភគវន្តំ អព្ភាចិក្ខិ

ព្រោះការនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ តាមដែលពិតនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មិនបានត្រាស់យ៉ាងនេះទេ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះ មិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យ ត្រង់ពាក្យដែលថា ចេតោ-វិមុត្តិប្រកបដោយឧបេក្ខា ដែលគេបានអប់រំបន្ថុំឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានតំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយ ។ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ ពាគៈក៏គង់តែគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់គេបានដូច្នេះ នេះមិនមែនជាហេតុជាទីតាំងឡើយ ម្នាលអាវុសោ តាមដែលពិតនោះ គឺចេតោវិមុត្តិ ដែលប្រកបដោយឧបេក្ខាហ្នឹងឯង ជាធម៌សម្រាប់លាស់ចោលនូវពាគៈ ។ ម្នាលអាវុសោ ចំឡងឡាយមួយទៀត កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពោលយ៉ាងនេះថា ចេតោវិមុត្តិប្រកបដោយអនិមិត្ត ខ្ញុំបានអប់រំបន្ថុំឲ្យច្រើនហើយ បានធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានតំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយ ។ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ តែបើទុកជាធ្វើដូច្នោះក៏ដោយ និមិត្តានុសារីវិញ្ញាណ គឺវិញ្ញាណដែលរលឹកឃើញនូវនិមិត្តរបស់ខ្ញុំ នៅតែមាន ។ (អ្នកផង) គប្បីនិយាយឃាត់កិក្ខុនោះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកដ៏មានអាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះ កុំនិយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះការ

ន ហិ សាធុ កតវតោ អព្ភក្ខានំ ន ហិ
កតស្ស វា វេទិយ្យ អដ្ឋានមេតំ អាវុសោ អនវកា.
សោ យំ អនិមិត្តាយ ចេតោវិមុត្តិយា ភាវិតាយ ពហុ-
លីកតាយ យានីកតាយ វត្ថុកតាយ អនុដ្ឋិតា-
យ បរិចិតាយ សុសមារទ្ធាយ អប្បមត្តកម្បិ បនស្ស
និមិត្តានុសារិ វិញ្ញាណំ ភវិស្សតីតិ នេតំ ឋានំ វិជ្ជតិ
និស្សរណាញ្ញេតំ អាវុសោ សព្ពនិមិត្តានំ យទិទំ អ-
និមិត្តា ចេតោវិមុត្តិ ។ ឥទ បនាវុសោ តិក្ខុ វា
វេទិយ្យ អស្មីតិ ខោ មេ វិគតេ អយមហមស្មីតិ ន
សមនុបស្សាមិ អប្បមត្តកម្បិ បន មេ វិចិកិច្ឆាកថង្ក-
ថាសល្លំ ចិត្តំ បរិយាទាយ តិដ្ឋតីតិ ។ សោ មា
ហោវុទ្ធិស្ស វចនីយោ មា អាយស្មា វា អវច មា
កតវន្តំ អញ្ញាចិក្ខិ ន ហិ សាធុ កតវតោ អព្ភក្ខានំ ន

និយាយបង្កាច់ព្រះមានព្រះភាគ មិនល្អទេ តាមដែលពិតនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មិនបានត្រាស់យ៉ាងនេះទេ ម្នាលអាវុសោ ដំណើរនេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជាបច្ច័យ ត្រង់ពាក្យដែលថា ចេតោវិមុត្តិប្រកបដោយអនិមិត្ត ដែលគេបានអប់រំបន្ថឹងឲ្យច្រើន ធ្វើឲ្យដូចជាយាន បានតំកល់ស៊ប់ បានប្រព្រឹត្តរឿយ ។ បានសន្សំ បានប្រារព្ធល្អហើយ បើទុកជាដូច្នោះក៏ដោយ និមិត្តានុសារិវិញ្ញាណរបស់គេ គង់តែនៅមានដូច្នេះនេះ មិនមែនជាហេតុជាទីតាំងឡើយ ម្នាលអាវុសោ តាមដែលពិតនោះ ចេតោវិមុត្តិ ដែលប្រកបដោយអនិមិត្តហ្នឹងឯង ជាធម៌សម្រាប់រលាស់ចោលនូវនិមិត្តទាំងអស់។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ពោលយ៉ាងនេះថា អស្មិមានៈរបស់ខ្ញុំនេះ ផ្ទៀងផ្ទាត់អស់ហើយ ខ្ញុំពិចារណាមិនឃើញថា អាត្មាអញមានអស្មិមានៈដូច្នេះឡើយ តែបើទុកជាដូច្នោះ កូនសារគឺសេចក្តីសង្ស័យទឹងសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក៏គង់តែគ្របសង្កត់ចិត្តរបស់ខ្ញុំបាន ។ (អ្នកផង) គប្បីនិយាយយ៉ាត់ភិក្ខុនោះយ៉ាងនេះថា លោកកុំនិយាយយ៉ាងនេះ លោកដ៏មានអាយុ កុំនិយាយយ៉ាងនេះឡើយ លោកកុំនិយាយបង្កាច់នូវព្រះមានព្រះភាគ ព្រោះការនិយាយបង្កាច់ព្រះ

ภิกฺขเว ฌานเมตฺถ อาวุโส อนวกฺกาสเมว ยถา อสฺสตฺถ วิกเต อยมหมสฺสตฺถ ฉ[๑] สมฺปชฺชติ เอวเมว ขฺวาหเมตฺถ ปฏิกจฺจาหเมว ปฏิกจฺจ ปรายนาย ปสฺสตีติ เอตฺถ หิ นิวฏฺฏติ ฉสฺสุ ผสฺสายตเนสุ อาวุโส ปฏิกจฺจาหเมว ปฏิกจฺจ ปสฺสตีติ อสฺมึ ฉสมุกฺกาเร ฯ ส เม ฉ ธมฺมา อุปฺปชฺชนฺติ ฯ

(๓๐๐) กตเม ฉ ธมฺมา อุปฺปาเทตพฺพา ฯ ฉ สตตวิหารา สนฺตาวุโส จกฺขุนา รูปํ ทิสฺวา เนว สุมโน โหติ น ทุมฺมโน อุเปกฺขโก จ วิหรติ สโต สมฺปชาโน ฯ โสตेन สทฺทं สุตฺวา ฯเป ฯ ฆาเนน คนฺธํ ฆายิตฺวา ฯเป ฯ ชิวฺหาย รสํ สายิตฺวา ฯเป ฯ กาเยน โผฏฺฐพฺพํ ผุสิตฺวา ฯเป ฯ มนสา ธมฺมํ วิญฺญาย เนว สุมโน โหติ

---

๑ ม. อ ฯ

មានព្រះភាគ មិនល្អទេ តាមដែលពិតនោះ ព្រះមានព្រះភាគ មិនបាន
ត្រាស់យ៉ាងនេះទេ ម្នាលអាវុសោ រឿងនេះមិនមែនជាហេតុ មិនមែនជា
បច្ច័យ ត្រង់ពាក្យដែលថា អស្មិមានៈរបស់គេនេះទៅប្រាសអស់ហើយ
គេពិចារណាមិនឃើញថា អាត្មាអញ មានអស្មិមានៈដូច្នេះឡើយ តែបើ
ទុកជាដូច្នោះ កូនសារគឺសេចក្តីសង្ស័យនឹងសេចក្តីងឿងឆ្ងល់ ក៏គង់តែគ្រប
សង្កត់ចិត្តរបស់គេបានដូច្នេះ នេះ មិនមែនជាហេតុ ជាទីតាំងឡើយ
ម្នាលអាវុសោ តាមដែលពិតនោះ ការដកឡើងនូវអស្មិមានៈបានហ្នឹង
ឯង ជាធម៌សម្រាប់រលាស់ចេញ នូវកូនសារគឺសេចក្តីសង្ស័យនឹងសេចក្តី
ងឿងឆ្ងល់ ។ ធម៌ទាំង ៦ នេះ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ។

(៣០០) ធម៌ ៦ ដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សតតវិ-
ហារធម៌ (ធម៌ជាគ្រឿងនៅមិនជាប់នៃព្រះខីណាស្រព) ៦ យ៉ាង ម្នាល
អាវុសោទាំងឡាយ កិកកង់សាសនានេះ បានឃើញរូប ដោយភ្នែក
ហើយ ជាអ្នកមិនមានសោមនស្ស មិនមានទោមនស្ស ជាអ្នកព្រងើយ
កន្តើយផង មានស្មារតីនឹងក្រាជ្រាផង ។ បានស្តាប់សំឡេង ដោយ
ត្រចៀក ។ បេ ។ បានហិតក្លិន ដោយច្រមុះ ។ បេ ។ បានទទួល
រស ដោយអណ្តាត ។ ។ បេ ។ បានពាល់ត្រូវ ដោយកាយ ។ បេ ។
បានដឹងច្បាស់ នូវធម្មារម្មណ៍ ដោយចិត្ត ហើយជាអ្នកមិនមានសោមនស្ស

ឯ ធុម្មូលោ ឧបេក្ខាកោ ច វិហារតិ សតោ សម្ប-
ជានោ ។ ឥមេ ឯ ធម្មា ឧប្បាទេតព្វា ។

(៣០១) កតមេ ឯ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។ ឯ
អនុត្តរិយានិ ទស្សនានុត្តរិយំ សវនានុត្តរិយំ លាភា-
នុត្តរិយំ សិក្ខានុត្តរិយំ ចារិចរិយានុត្តរិយំ អនុស្សតា-
នុត្តរិយំ ។ ឥមេ ឯ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។

(៣០២) កតមេ ឯ ធម្មា សច្ឆិកាតព្វា ។ ឯ អភិញ្ញា
ឥជ្ឈនុសោ តិក្ខ អនេកវិហិតំ ឥទ្ធិវិធំ បច្ចនុភោតិ
ឯកោបិ ហុត្វា ពហុធា ហោតិ ពហុធាបិ ហុត្វា ឯកោ
ហោតិ អាវិភាវំ តិរោភាវំ តិរោកុដ្ដំ តិរោបាការំ តិរោ-
បព្វតំ អសជ្ជមានោ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ អាកាសេ
បថវិយាបិ ឧម្មុជ្ជនិម្មុជ្ជំ ករោតិ សេយ្យថាបិ ឧទកេ
ឧទកេបិ អភិជ្ជមានេ គច្ឆតិ សេយ្យថាបិ បថវិយា
អាកាសេបិ បល្លង្កេន ចង្កមតិ សេយ្យថាបិ បក្ខី
សកុណោ ឥមេបិ ចន្ទិមសុរិយេ ឯវំមហិទ្ធិកេ ឯវំមហា-
នុភាវេ បាណិនា បរាមសតិ បរិមជ្ជតិ យាវ ព្រហ្មលោ-

មិនមានគោមនស្ស ជាអ្នកព្រងើយកន្តើយផង មានស្មារតីធីងក្រជាផង ។ ធម៌ចាំង ៦ នេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

(៣០១) ធម៌ ៦ ដែលគួរដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អនុត្តរិយៈ (ធម្មជាតប្រសើរ) ៦ គឺការឃើញប្រសើរ ១ ការស្តាប់ប្រសើរ ១ ការបានប្រសើរ ១ ការសិក្សាប្រសើរ ១ ការបម្រើប្រសើរ ១ ការរលឹកប្រសើរ ១ ។ ធម៌ចាំង ៦ នេះ គួរដឹងច្បាស់ ។

(៣០២) ធម៌ ៦ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អ-កិញ្ចា ៦ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោចាំងច្បាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ សំដែងបុព្វហេតុបានច្រើនប្រការ គឺមនុស្សតែម្នាក់ ធ្វើឲ្យទៅជាច្រើននាក់ក៏បាន ឬមនុស្សច្រើននាក់ ធ្វើឲ្យទៅជាមនុស្សតែម្នាក់វិញក៏បាន ដើរទៅមិនជាប់ជំពាក់ធីងទីរលឹង ទីខាងក្រៅជញ្ជាំង ទីខាងក្រៅកំពែង ទីងទីខាងក្រៅភ្នំ ដូចជាដើរទៅក្នុងអាកាសក៏បាន ធ្វើឫកាមុជងើបក្នុងផែនដី ដូចជាមុជងើបក្នុងទឹកក៏បាន ដើរទៅលើទឹកមិនបែកធ្លាយទឹក ដូចជាដើរទៅលើផែនដីក៏បាន ទៅឯអាកាសចាំងភ្នែន ដូចជាសត្វសកុណជាតដែលមានស្លាបក៏បាន យកដៃទៅស្ទាបអង្អែលចាប់ពាល់ (មណ្ឌល) ព្រះចន្ទ្រទិត្យព្រះអាទិត្យនេះ ដែលមានឫទ្ធិច្រើនយ៉ាងនេះ មានអានុភាពច្រើនយ៉ាង

ភាបិ ភាយេន វាសំ វត្តេតិ ។ ឥញ្ញយ សោតជាតុយា
វិសុទ្ធាយ អតិក្កន្តមានុសិកាយ ទុភោ សន្ធេ សុណា-
តិ ឥមេ ច មានុសេ ច យេ ទូរេ សន្តិកេ ច ។
បរសត្តានំ បរបុគ្គលានំ ចេតសា ចេតោ បរិច្ច ជានាតិ(๑)
សរាគំ វា ចិត្តំ សរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតរាគំ វា
ចិត្តំ វីតរាគំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ សទោសំ វា ចិត្តំ ស-
ទោសំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វីតទោសំ វា ចិត្តំ វីតទោសំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ សមោហំ វា ចិត្តំ សមោហំ ចិត្តន្តិ
បជានាតិ វីតមោហំ វា ចិត្តំ វីតមោហំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ
សង្ខិត្តំ វា ចិត្តំ សង្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ វិក្ខិត្តំ វា ចិត្តំ
វិក្ខិត្តំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ មហគ្គតំ វា ចិត្តំ មហគ្គតំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ អមហគ្គតំ វា ចិត្តំ អមហគ្គតំ
ចិត្តន្តិ បជានាតិ សឧត្តរំ វា ចិត្តំ សឧត្តរំ ចិត្តន្តិ
បជានាតិ អនុត្តរំ វា ចិត្តំ អនុត្តរំ ចិត្តន្តិ បជានាតិ

---

๑ ឱ. ម. បជានាតិ ។

នេះកំបាន ធ្វើអំណាចឲ្យប្រព្រឹត្តទៅ ដោយការដកបដល់ព្រហ្មលោក
កំបាន ១ ។ ភិក្ខុមានត្រចៀកទិព្វដ៏បរិសុទ្ធកន្លងហួសត្រចៀកមនុស្ស
ធម្មតា រមែងឮសំឡេងពីរប្រការ គឺសំឡេងទិព្វទាំងសំឡេងមនុស្សក្នុងទី
ឆ្ងាយកំបាន ទីជិតកំបាន ១ ។ ភិក្ខុអាចកំណត់ដឹងចិត្ត របស់សត្វដទៃ
បុគ្គលដទៃដោយចិត្តរបស់ខ្លួនបាន គឺចិត្តដែលប្រកបដោយរាគៈក្តី ក៏ស្គាល់
ថា ចិត្តប្រកបដោយរាគៈ ចិត្តដែលប្រាសចាករាគៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្ត
ប្រាសចាករាគៈ ចិត្តដែលប្រកបដោយទោសៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តប្រកប
ដោយទោសៈ ចិត្តដែលប្រាសចាកទោសៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តប្រាសចាក
ទោសៈ ចិត្តដែលប្រកបដោយមោហៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តប្រកបដោយ
មោហៈ ចិត្តដែលប្រាសចាកមោហៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តប្រាសចាកមោហៈ
ចិត្តដែលរួញាក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តរួញា ចិត្តដែលរាយមាយក្តី ក៏ស្គាល់
ថា ចិត្តរាយមាយ ចិត្តដែលជាមហគ្គតៈគឺរូបាវចរធម៌អរូបាវចរក្តី ក៏ស្គាល់
ថាចិត្តជាមហគ្គតៈ ចិត្តដែលមិនមែនជាមហគ្គតៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តមិនមែន
ជាមហគ្គតៈ ចិត្តដែលមិនមែនជាសឧត្តរៈគឺលោកិយចិត្តក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្ត
ជាសឧត្តរៈ ចិត្តដែលជាអនុត្តរៈគឺលោកុត្តរៈចិត្តក្តី ក៏ស្គាល់ថាចិត្តជាអនុត្តរៈ

สมาหิตสฺส ภิกฺขเว สมาหิตสฺส จิตฺตสฺส ยถาภูตสฺ
อสมาหิตสฺส ภิกฺขเว อสมาหิตสฺส จิตฺตสฺส ยถาภูตสฺ
วิมุตฺตสฺส ภิกฺขเว วิมุตฺตสฺส จิตฺตสฺส ยถาภูตสฺ อวิมุตฺตสฺส ภิกฺขเว
อวิมุตฺตสฺส จิตฺตสฺส ยถาภูตสฺ ฯ อเนกวิหิตสฺ ปุพฺเพนิวาสสฺ
อนุสฺสรตสฺ เสยฺยถีทสฺ เอกมฺปิ ชาตึ ทฺวมฺปิ ชาติโย
ติสฺสมฺปิ ชาติโย จตสฺสมฺปิ ชาติโย ปญฺจมฺปิ
ชาติโย ทสมฺปิ ชาติโย วีสมฺปิ ชาติโย ตึสมฺปิ
ชาติโย จตฺตาฬีสมฺปิ ชาติโย ปญฺญาสมฺปิ ชาติโย
สตมฺปิ ชาติโย สหสฺสมฺปิ ชาติโย สตสฺ-
สหสฺสมฺปิ ชาติโย อเนเกปิ สวิวฏฺกปฺเป อเนเกปิ
วิวฏฺกปฺเป อเนเกปิ สวิวฏฺวิวฏฺกปฺเป อมุตฺราสึ
เอวนฺนาโม เอวนฺโคตฺโต เอวนฺวณฺโณ เอวมาหาเร เอวสุข-
ทุกฺขปฏิสเวที เอวมายุปริยนฺโต โส ตโต จุโต
อมุตฺร อุทปาทึ ตตฺราปาสึ เอวนฺนาโม เอวนฺโคต-
โต เอวนฺวณฺโณ เอวมาหาเร เอวสุขทุกฺขปฏิสเวที

ចិត្តដែលតាំងនៅល្អដោយសមាធិក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តតាំងនៅល្អដោយសមាធិ ចិត្តដែលមិនតាំងនៅល្អដោយសមាធិក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តមិនតាំងនៅល្អដោយសមាធិ ចិត្តដែលផុតស្រឡះចាកកិលេសាសវៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តផុតស្រឡះចាកកិលេសាសវៈ ចិត្តដែលមិនបានផុតស្រឡះចាកកិលេសាសវៈក្តី ក៏ស្គាល់ថា ចិត្តមិនផុតស្រឡះចាកកិលេសាសវៈ ១ ។

កិកុរលឹកជាតិដែលបានអាស្រ័យនៅមកអំពីមុន ជាអនេកជាតិ គឺរលឹកបាន ១ ជាតិ ២ ជាតិ ៣ ជាតិ ៤ ជាតិ ៥ ជាតិ ១០ ជាតិ ២០ ជាតិ ៣០ ជាតិ ៤០ ជាតិ ៥០ ជាតិ ១០០ ជាតិ ១ ពាន់ជាតិ ១ សែនជាតិក៏បាន រលឹកបានច្រើនសំវដ្តកប្ប ច្រើនវិវដ្តកប្ប ច្រើនសំវដ្តវិវដ្តកប្បក៏បាន ដូច្នេះថា អាត្មាអញបានកើតក្នុងភពឯណោះ មានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ ទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ អាត្មាអញ លុះច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ បានទៅកើតក្នុងភពឯណោះ ដែលទៅកើតក្នុងភពនោះ អាត្មាអញមានឈ្មោះយ៉ាងនេះ មានគោត្រយ៉ាងនេះ មានសម្បុរយ៉ាងនេះ មានអាហារយ៉ាងនេះ បានទទួលសុខទុក្ខយ៉ាងនេះ

ฆาฆายุปวายญฺเจ เสา ตาโต ตุโต ฯเปฯ ปญฺญายติ
ฯเป สาการา สอุทฺเทสา อเนกวิหิตา ปุถุชฺชนสา อ-
นุสฺสวาโต ฯ อิเมน ปกฺขุตา วิสุทฺเธน อติกฺกนฺตมานุ-
สเกน สเทฺท ปสฺสติ ทิพฺพาเย ทุปปชฺชมาเย หีเน
ปณีเต สุวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สุคเต ทุคฺคเต ยถา
กมฺมูปเค สเทฺท ปชานาติ ฯเป วาเต เกาเฐ สทฺทา
กายทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา วจีทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา
มโนทุจฺจริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปวาทกา
มิจฺฉาทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา เต กายสฺส
เภทา ปรํ มรณา อปายํ ทุคฺคตึ วินิปาตํ นิรยํ
อุปปชฺชา ฯเป วา ปน เกาเฐ สทฺทา กายสุจริเตน
สมนฺนาคตา วจีสุจริเตน สมนฺนาคตา มโนสุจริ-
เตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมฺมาทิฏฺฐิกา
สมฺมาทิฏฺฐิกมฺมสมาทานา เต กายสฺส เภทา ปรํ

មានកំណត់អាយុប៉ុណ្ណេះ អាត្មាអញច្យុតចាកអត្តភាពនោះហើយ ទើបមក
កើតក្នុងភពនេះ (ភិក្ខុ) រលឹកតាមនូវជាតិដែលអាស្រ័យនៅពីមុនបាន
ច្រើនជាតិ ព្រមទាំងអាការព្រមទាំង៤ ឧទ្ទេស យ៉ាងនេះ ១ ។ ភិក្ខុមាន
ចក្ខុទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា បានឃើញពួកសត្វ
ដែលច្យុត ដែលកើត ជាសត្វថោកទាប ខ្ពង់ខ្ពស់ មានរូបល្អ
មានរូបអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ទាំងដឹងច្បាស់នូវពួកសត្វ
ដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម (របស់ខ្លួន)ថា អើហ្ន៎ សត្វទាំងឡាយនេះ ប្រកប
ដោយកាយទុច្ចរិត ប្រកបដោយវចីទុច្ចរិត ប្រកបដោយមនោទុច្ចរិត
ជាអ្នកតិះដៀលនូវព្រះអរិយបុគ្គល មានសេចក្តីយល់ខុស ប្រកាន់នូវអំពើ
តាមសេចក្តីយល់ខុស សត្វទាំងនោះ លុះដល់ទំលាយពីរកាយទៅ ខាង
មុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ រមែងទៅកាន់កំណើតសត្វតិរច្ឆាន ប្រេត អសុរ-
កាយ ទន្លែនរកពុំខាន អើហ្ន៎ ចំណែកពួកសត្វទាំងអម្បាលនេះ ប្រកប
ដោយកាយសុចរិត ប្រកបដោយវចីសុចរិត ប្រកបដោយមនោសុចរិត
ជាអ្នកមិនតិះដៀលនូវព្រះអរិយបុគ្គល មានសេចក្តីយល់ត្រូវ ប្រកាន់នូវ
អំពើតាមសេចក្តីយល់ត្រូវ សត្វទាំងនោះ លុះទំលាយពីរកាយទៅ ខាង

មរណា សុគតឹ សក្កំ លោកំ ឧបបជ្ជាតិ ។ ឥតិ ខិញ្ចេ ចក្ខុមា វិសុទ្ធេន អតិក្កន្តមានុសកេន សត្តេ បស្សតិ ចវមានេ ឧបបជ្ជមានេ ហីនេ បណីតេ សុវណ្ណេ ទុព្វណ្ណេ សុគតេ ទុក្កតេ យថាកម្មូបគេ សត្តេ បជានាតិ ។ អាសវានំ ខយា អនាសវញ្ចេតោវិមុត្តឹ បញ្ញាវិមុត្តឹ ទិដ្ឋេ វ ធម្មេ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ ឥមេ ឧ ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា ។ ឥតិ ឥមេ សដ្ឋឹ ធម្មា ភូតា តច្ឆា តថា អវិតថា អនញ្ញថា សម្មា តថាតតេន អភិសម្ពុទ្ធា ។

(៣០៣) សត្ត ធម្មា ពហុការា សត្ត ធម្មា ភាវេតព្ពា សត្ត ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា សត្ត ធម្មា បហាតព្ពា សត្ត ធម្មា ហានភាគិយា សត្ត ធម្មា វិសេសភាគិយា សត្ត ធម្មា ទុប្បដិវិជ្ឈា សត្ត ធម្មា ឧប្បាទេតព្ពា សត្ត ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា សត្ត ធម្មា សច្ឆិកាតព្ពា ។

មុខអំពីសេចក្តីស្លាប់ ក៏រមែងទៅកាន់សុគតិ សួគ៌ទៅរលោក ។ ភិក្ខុនោះ មានចក្ខុទិព្វដ៏បរិសុទ្ធ កន្លងហួសចក្ខុរបស់មនុស្សធម្មតា បានឃើញពួកសត្វដែលច្យុត ដែលកើត ជាសត្វថោកទាប ជាសត្វឧត្តម មានរូបល្អ មានរូបអាក្រក់ មានគតិល្អ មានគតិអាក្រក់ ទាំងបានឃើញច្បាស់នូវពួកសត្វដែលប្រព្រឹត្តទៅតាមកម្ម (របស់ខ្លួន) ដោយប្រការដូច្នេះ ១ ។ ភិក្ខុនោះ ព្រោះធ្វើឲ្យអស់អាសវៈ ក៏បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវចេតោវិមុត្តិ ប្រាជ្ញាវិមុត្តិ ដែលមិនមានអាសវៈ ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួនឯង ក្នុងបច្ចុប្បន្នហើយសម្រេចសម្រាន្តនៅ ដោយឥរិយាបថ ១ ។ ធម៌ទាំង ៦ នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំង ៦០ នេះ ជាធម៌ពិត ធម៌មែន ធម៌ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ ដែលព្រះតថាគត បានត្រាស់ដឹងដោយប្រពៃហើយ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(៣០៣) ធម៌ ៧ មានឧបការៈច្រើន ធម៌ ៧ គួរចំរើន ធម៌ ៧ គួរកំណត់ដឹង ធម៌ ៧ គួរលះបង់ ធម៌ ៧ ជាចំណែកខាងសេចក្តីវិនាស ធម៌ ៧ ជាចំណែកវិសេស ធម៌ ៧ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ធម៌ ៧ គួរឲ្យកើតឡើង ធម៌ ៧ គួរដឹងច្បាស់ ធម៌ ៧ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

[๓๐๔] กตเมเ สตฺต ธมฺมา ภหุการา ฯ สตฺต อริยธนานิ[๑] สทฺธาธนํ สีลธนํ หิริธนํ โอตฺตปฺปธนํ สุตธนํ จาคธนํ ปญฺญาธนํ ฯ อิเม สตฺต ธมฺมา ภหุการา ฯ

[๓๐๕] กตเมเ สตฺต ธมฺมา อาเวจฺจา ฯ สตฺต สมฺโพชฺฌงฺคา[๒] สติสมฺโพชฺฌงฺโค ธมฺมวิจยสมฺโพชฺฌงฺโค วิริยสมฺโพชฺฌงฺโค ปีติสมฺโพชฺฌงฺโค ปสฺสทฺธิสมฺโพชฺฌงฺโค สมาธิสมฺโพชฺฌงฺโค อุเปกฺขาสมฺโพชฺฌงฺโค ฯ อิเม สตฺต ธมฺมา อาเวจฺจา ฯ

[๓๐๖] กตเมเ สตฺต ธมฺมา ปริญฺเญยฺยา ฯ สตฺต วิญฺญาณฏฺฐิติโยเ สนฺตาวุโเ สตฺตา นานตฺตกายา นานตฺตสญฺญิโนเ เสยฺยถาปิ มนุสฺสา เอกจฺเจ จ เทวา เอกจฺเจ จ วินิปาติกา อยํ ปฐมา วิญฺญาณฏฺฐิติ ฯ สนฺตาวุโเ สตฺตา นานตฺตกายา เอกตฺตสญฺญิโนเ

---

๑ ฉ. สตฺต ธนานิ ฯ ๒ ฉ. โพชฺฌงฺคา ฯ ม. สมฺโพชฺฌงฺคา ฯ

(๓๐๔) ធម៌ ๗ មានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អរិយទ្រព្យ ๗ គឺ សទ្ធាជាទ្រព្យ ๑ សីលជាទ្រព្យ ๑ ហិរិជាទ្រព្យ ๑ ឧត្តប្បៈជាទ្រព្យ ๑ សុតៈជាទ្រព្យ ๑ ចាគៈជាទ្រព្យ ๑ បញ្ញាជាទ្រព្យ ๑ ។ ធម៌ទាំង ๗ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

(๓๐๕) ធម៌ ๗ ដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សម្ពោជ្ឈង្គ (អង្គនៃធម៌ជាគ្រឿងត្រាស់ដឹង) ๗ គឺ សតិសម្ពោជ្ឈង្គ ๑ ធម្មវិចយសម្ពោជ្ឈង្គ ๑ វីរិយសម្ពោជ្ឈង្គ ๑ បីតិសម្ពោជ្ឈង្គ ๑ បស្សទ្ធិសម្ពោជ្ឈង្គ ๑ សមាធិសម្ពោជ្ឈង្គ ๑ ឧបេក្ខាសម្ពោជ្ឈង្គ[๑] ๑ ។ ធម៌ទាំង ๗ នេះគួរចំរើន ។

(๓๐๖) ធម៌ ๗ ដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ๗ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ មានកាយផ្សេងគ្នា មានសញ្ញាផ្សេងគ្នា ដូចយ៉ាងពួកមនុស្សនិងពួកទេវតាខ្លះ និងអសុរកាយពួកខ្លះ នេះជា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ๑ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ សត្វទាំងឡាយ មានកាយផ្សេងគ្នា តែមានសញ្ញាដូចគ្នា

---

๑ ចូរមើល នយលក្ខណៈក្នុងមហាសតិប្បដ្ឋានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គដងពុះ ។

សេយ្យថាបិ នេក្ខ ព្រហ្មកាយិកា បឋមាភិនិព្ពត្តា អយំ ឧត្តិយា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សន្តាវុសោ សត្តា ឯកត្ត-កាយា នានត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ នេក្ខ អាភស្សរ អយំ តតិយា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សន្តាវុសោ សត្តា ឯ-កត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ នេក្ខ សុភ-កិណ្ហា អយំ ចតុត្ថា វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សន្តាវុសោ សត្តា សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃ-សញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការ អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនូបគា អយំ បញ្ចមី វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សន្តាវុសោ សត្តា សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនូបគា អយំ ឆដ្ឋី វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ សន្តាវុសោ សត្តា សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ ស-មតិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគា អយំ សត្តមី វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ។ ឥមេ សត្ត ធម្មា បវេញ្ចយ្យា ។

ដូចយ៉ាងពួកព្រហ្មកាយិកទេវតា ដែលកើតក្នុងបឋមជ្ឈានភូមិ នេះជា
វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ២ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ សត្វចាំងឡាយ មាន
កាយដូចគ្នា តែមានសញ្ញាខុសគ្នា ដូចយ៉ាងពួកអាភស្សរទេវតា នេះ
ជាវិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ សត្វចាំងឡាយមាន
កាយដូចគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នា ដូចយ៉ាងពួកសុភកិណ្ហទេវតា នេះជា
វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ សត្វចាំងឡាយដែល
កន្លងនូវរូបសញ្ញា ដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃបដិឃសញ្ញា មិនបានធ្វើទុកក្នុង
ចិត្តនូវនានត្តសញ្ញាដោយប្រការទាំងពួង ហើយបរិកម្មថា អាកាសមិនមាន
ទីបំផុតដូច្នេះ ហើយចូលដល់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន នេះជា វិញ្ញា-
ណដ្ឋិតិ ទី ៥ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ សត្វចាំងឡាយដែលកន្លងនូវ
អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង ហើយបរិកម្មថា វិញ្ញាណ
មិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ហើយចូលដល់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន នេះជា
វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោចាំងឡាយ សត្វចាំងឡាយដែល
កន្លងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈានដោយប្រការទាំងពួង ហើយបរិកម្មថា
វត្ថុតិចតួចមិនមានដូច្នេះ ហើយចូលដល់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន នេះជា
វិញ្ញាណដ្ឋិតិ ទី ៧ ។ ធម៌ចាំង ៧ នេះ គួរកំណត់ដឹង ។

[๓๐๗] กตเมเ สตฺต ธมฺมา ปหาตพฺพา ฯ สตฺต อนุสยา[๑] กามราคานุสโย ปฏิฆานุสโย ทิฏฐานุสโย วิจิกิจฺฉานุสโย มานานุสโย ภวราคานุสโย อวิชฺชานุสโย ฯ อิเม สตฺต ธมฺมา ปหาตพฺพา ฯ

[๓๐๘] กตเมเ สตฺต ธมฺมา ภาวนาเยา ฯ สตฺต อสฺสทฺธิยา อกฺขณา อสฺสทฺธา โหนฺติ อหิริกา โหนฺติ อโนตฺตปฺปี โหนฺติ อปฺปสฺสุตา โหนฺติ กุสีตา โหนฺติ มุฏฺฐสฺสตี โหนฺติ ทุปฺปญฺญา โหนฺติ ฯ อิเม สตฺต ธมฺมา ภาวนาเยา ฯ

[๓๐๙] กตเมเ สตฺต ธมฺมา วิเสสภาคิยา ฯ สตฺต สทฺธิยา อกฺขณา สทฺธา โหนฺติ หิริกา โหนฺติ โอตฺตปฺปี โหนฺติ พหุสฺสุตา โหนฺติ อารทฺธวิริยา โหนฺติ อุปฏฺฐิตสฺสตี โหนฺติ ปญฺญวา โหนฺติ ฯ อิเม สตฺต ธมฺมา วิเสสภาคิยา ฯ

---

๑ ม. สตฺตานุสยา ฯ

(๓๐๗) ធម៌ ๗ ដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អនុស័យ (๑) (កិលេសជាគ្រឿងដេកត្រាំក្នុងសន្តាន) ๗ គឺ កាមរាគានុស័យ ๑ បដិឃានុស័យ ๑ ទិដ្ឋានុស័យ ๑ វិចិកិច្ឆានុស័យ ๑ មានានុស័យ ๑ ភវរាគានុស័យ ๑ អវិជ្ជានុស័យ ๑ ។ ធម៌ទាំង ๗ នេះ គួរលះបង់ ។

(๓๐๘) ធម៌ ๗ ជាចំណែកខាងសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អសទ្ធម្ម (ធម៌របស់អសប្បុរស) ๗ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកគ្មានសទ្ធា ๑ ជាអ្នកមិនខ្មាសបាប ๑ ជាអ្នកមិនខ្លាចបាប ๑ ជាអ្នកចេះដឹងតិច ๑ ជាអ្នកខ្ជិលច្រអូស ๑ ជាអ្នកភ្លេចស្មារតី ๑ ជាអ្នកឥតប្រាជ្ញា ๑ ។ ធម៌ទាំង ๗ នេះ ជាចំណែកខាងសេចក្តីវិនាស ។

(๓๐๙) ធម៌ ๗ ជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សទ្ធម្ម (ធម៌របស់សប្បុរស) ๗ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសទ្ធា ๑ ជាអ្នកមានសេចក្តីខ្មាសបាប ๑ ជាអ្នកមានសេចក្តីខ្លាចបាប ๑ ជាអ្នកចេះដឹងច្រើន ๑ ជាអ្នកប្រារព្ធព្យាយាម ๑ ជាអ្នកមានស្មារតីតាំងខ្ជាប់ ๑ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ๑ ។ ធម៌ទាំង ๗ នេះ ជាចំណែកវិសេស ។

---

๑ ចូលមើល នយលក្ខណៈក្នុងសង្គីតិសូត្រខាងដើមផងចុះ ។

(๓๑๐) កតមេ សត្ត ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។ សត្ត សប្បុរិសធម្មា ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ធម្មញ្ញូ ហោតិ អត្ថញ្ញូ អត្តញ្ញូ មត្តញ្ញូ កាលញ្ញូ បរិសញ្ញូ បុគ្គលបរោបរញ្ញូ ។ ឥមេ សត្ត ធម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។

(๓๑๑) កតមេ សត្ត ធម្មា ឧប្បាទេតព្វា ។ សត្ត សញ្ញា អនិច្ចសញ្ញា អនត្តសញ្ញា អសុភសញ្ញា អាទីនវសញ្ញា បហានសញ្ញា វិរាគសញ្ញា និរោធសញ្ញា ។ ឥមេ សត្ត ធម្មា ឧប្បាទេតព្វា ។

(๓๑๒) កតមេ សត្ត ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។ សត្ត និច្ចសារត្តនិ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ សិក្ខាសមាទានេ តិព្វច្ឆន្ទោ ហោតិ អាយតិញ្ច សិក្ខាសមាទានេ អវិគតបេម្មោ

(៣១០) ធម៌ ៧ ដ៏ធំបានដោយយកម្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សប្បុរិសធម៌ (ធម៌របស់សប្បុរស) ៧ ម្នាលអាវុសោ ចាំធំឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកដឹងធម៌ ១ ជាអ្នកដឹងអត្ថ ១ ជាអ្នកដឹងខ្លួន ១ ជាអ្នកដឹងប្រមាណ ១ ជាអ្នកដឹងកាល ១ ជាអ្នកដឹងបរិស័ទ ១ ជាអ្នកដឹងបុគ្គលដទៃដែលគួរសេពគប់ ១ ។ ធម៌ចាំធំ ៧ នេះ ដ៏ធំបានដោយយកម្រ ។

(៣១១) ធម៌ ៧ គួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សញ្ញា ៧ ប្រការ គឺ អនិច្ចសញ្ញា ១ អនត្តសញ្ញា ១ អសុភសញ្ញា ១ អាទីនវសញ្ញា ១ បហានសញ្ញា ១ វិរាគសញ្ញា ១ និរោធសញ្ញា ១ ។ ធម៌ចាំធំ ៧ នេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

(៣១២) ធម៌ ៧ ដែលគួរដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ និទ្ទស[1] វគ្គ ៧ ម្នាលអាវុសោ ចាំធំឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តខ្ជាំធំក្នុងការសមាទានន្ទូវសិក្ខា សូម្បីតែថ្ងៃកាលខាងមុខ ក៏នៅតែមិនលះបង់សេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការសមាទានន្ទូវសិក្ខា ១ ជា

---

๑ ហេតុនៃភិក្ខុមិនមានអាយុ ១០ ឆ្នាំ ។ តែពាក្យនេះ លោកសំដៅយកព្រះចិណាស្រេច ព្រោះលោក សូម្បីបរិនិព្វានពីអាយុ ១០ ឆ្នាំ (ជាដើម) កំលោកលែងមានអាយុ ១០ ឆ្នាំតទៅខាងមុខ កុំថាតែ ១០ ឆ្នាំ សូម្បីតែប៉ែយប៉ុនមក ៩ ឆ្នាំ រហូតដល់ ១ ថ្ងៃ ឬ ១ យាម ក៏មិនមាន ព្រោះលោកមិនមានចាប់បដិសន្ធិថ្មីទៀត ។ អដ្ឋកថា ។

ធម្មនិសន្តិយា តំឫជ្ជន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច ធម្មនិ-
សន្តិយា អវិគតបេម្មោ ឥច្ចាវិនយេ តំឫជ្ជន្តោ ហោតិ
អាយតិញ្ច ឥច្ចាវិនយេ អវិគតបេម្មោ បដិសល្លានេ
តំឫជ្ជន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច បដិសល្លានេ អវិគត-
បេម្មោ វីរិយារម្ភេ តំឫជ្ជន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច វីរិ-
យារម្ភេ អវិគតបេម្មោ សតិនេបក្កេ តំឫជ្ជន្តោ ហោតិ
អាយតិញ្ច សតិនេបក្កេ អវិគតបេម្មោ ទិដ្ឋិប្បដិវេធេ
តំឫជ្ជន្តោ ហោតិ អាយតិញ្ច ទិដ្ឋិប្បដិវេធេ អវិគត-
បេម្មោ ។ ឥមេ សត្ត ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។

អ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តខ្លាំង ក្នុងការពិចារណានូវធម៌ សូម្បីតទៅកាលខាងមុខ។ ក៏នៅតែមិនលះបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការពិចារណានូវធម៌ ១ ជាអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តខ្លាំង ក្នុងការកំចាត់បង់នូវឥច្ឆាតណ្ហា សូម្បីតទៅកាលខាងមុខ។ ក៏នៅតែមិនលះបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការកំចាត់បង់នូវឥច្ឆាតណ្ហា ១ ជាអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តខ្លាំងក្នុងការពួនសម្ងំ សូម្បីតទៅកាលខាងមុខ។ ក៏នៅតែមិនលះបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការពួនសម្ងំ ១ ជាអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តខ្លាំងក្នុងការប្រារព្ធព្យាយាម សូម្បីតទៅកាលខាងមុខ។ ក៏នៅតែមិនលះបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការប្រារព្ធព្យាយាម ១ ជាអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តខ្លាំង ក្នុងការគាំងស្មារតីនឹងភាពជាអ្នកមានប្រាជ្ញាចាស់ក្លា សូម្បីតទៅកាលខាងមុខ។ ក៏នៅតែមិនលះបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការគាំងស្មារតីនឹងភាពជាអ្នកមានប្រាជ្ញាចាស់ក្លា ១ ជាអ្នកមានសេចក្តីពេញចិត្តខ្លាំងក្នុងការចាក់ធ្លុះដោយទិដ្ឋិ គឺឃើញច្បាស់នូវមគ្គ សូម្បីតទៅកាលខាងមុខ។ ក៏នៅតែមិនលះបង់នូវសេចក្តីពេញចិត្ត ក្នុងការចាក់ធ្លុះដោយទិដ្ឋិ ១។ ធម៌ទាំង ៧ នេះ គួរដើម្បីច្បាស់។

(៣១៣) កតមេ សត្ត ធម្មា សង្ខតាតិ ។ សត្ត ខីណាសវពលានិ ឥធាវុសោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ យំចាវុសោ(១) ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អនិច្ចតោ សព្ពេ សង្ខារ យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ ឥទំ(២) ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ ខីណា មេ អាសវាតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ យំចាវុសោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ អង្គារកាសូបមា កាមា យថាភូតំ សម្មប្បញ្ញាយ សុទិដ្ឋា ហោន្តិ ឥទំ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ ខីណា មេ អាសវាតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ

---

១ ខ. យម្ហាវុសោ ។ ២ ខ. ឥទម្បិ ។ ម. ឥទំបិ ។

(៣១៣) ធម៌ ៧ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ កំឡាំងរបស់ព្រះខីណាស្រព ៧ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ សង្ឃារតាំងពួន ដែលកិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ក្នុងសាសនានេះ ឃើញថា មិនទៀង តាមសេចក្តីពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃហើយ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ កំសង្ឃារតាំងពួន ដែលកិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ឃើញថា មិនទៀង តាមសេចក្តីពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ នេះឯងជាត់ជាកំឡាំងរបស់កិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ព្រោះកិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព អាស្រ័យនូវកំឡាំងនេះ ទើបប្តេជ្ញានូវការអស់ទៅ នៃអាសវៈតាំងឡាយថា អាសវៈតាំងឡាយ របស់អាត្មាអញអស់ហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយទៀត តាមតាំងឡាយមានឧបមាដូចរណ្តៅដ៏ពេញដោយរងើកភ្លើង ដែលកិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ឃើញតាមសេចក្តីពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃហើយ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ក៏តាមតាំងឡាយមានឧបមាដូចរណ្តៅដ៏ពេញដោយរងើកភ្លើង ដែលកិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ឃើញតាមសេចក្តីពិត ដោយបញ្ញាដ៏ប្រពៃ នេះឯងជាត់ជាកំឡាំងរបស់កិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ព្រោះកិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព អាស្រ័យនូវកំឡាំងនេះ ទើបប្តេជ្ញានូវការអស់ទៅនៃអាសវៈតាំងឡាយថា អាសវៈតាំងឡាយរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ

ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាវេកនិដ្ឋំ ចិត្តំ ហោតិ រាវេកចោឡំ រាវេកបញ្ញំ រាវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តីភូតំ សព្វសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ យំចាវុសោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ រាវេកនិដ្ឋំ ចិត្តំ ហោតិ រាវេកចោឡំ រាវេកបញ្ញំ រាវេកដ្ឋំ នេក្ខម្មាភិរតំ ព្យន្តីភូតំ សព្វសោ អាសវដ្ឋានិយេហិ ធម្មេហិ ឥទំបិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ ខីណា មេ អាសវាតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា យំចាវុសោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ចត្តារោ សតិបដ្ឋានា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា ឥទំបិ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ ភិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ ខីណា មេ អាសវាតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ខីណាសវស្ស ភិក្ខុនោ បញ្ចិន្ទ្រិយានិ

មួយទៀត ចិត្តរបស់ភិក្ខុ ជាព្រះខីណាស្រព តែងនុនទៅរកវិវេក ឈានទៅរកវិវេក បែរទៅរកវិវេក តំកល់នៅក្នុងវិវេក ត្រេកអរចំពោះកង្គការចេញចាកកាម ជាចិត្តប្រាសចាកធម៌ទាំងពួង ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ដោយប្រការទាំងពួង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ក៏ចិត្តរបស់ភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ដែលនុនទៅរកវិវេក ឈានទៅរកវិវេក បែរទៅរកវិវេក តំកល់នៅក្នុងវិវេក ត្រេកអរចំពោះកង្គការចេញចាកកាម ជាចិត្តប្រាសចាកធម៌ទាំងឡាយ ដែលជាទីតាំងនៃអាសវៈ ដោយប្រការទាំងពួង នេះឯងជាតំណាក់ឡាំងរបស់ភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ព្រោះភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រពអាស្រ័យនូវកំឡាំងនេះ ទើបប្តេជ្ញានូវការអស់ទៅ នៃអាសវៈទាំងឡាយ ថាអាសវៈទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ដែលភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រពបានចំរើនអប់រំល្អហើយ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ក៏សតិប្បដ្ឋានទាំង ៤ ដែលភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រពបានចំរើនអប់រំល្អ នេះឯងជាតំណាក់ឡាំង របស់ភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ព្រោះភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព អាស្រ័យនូវកំឡាំងនេះ ទើបប្តេជ្ញានូវការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំងឡាយថា អាសវៈទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ឥន្ទ្រិយ ៥ ដែលភិក្ខុ

ភាវិតានំ ហោន្តិ សុភាវិតានំ យំចាវុសោ ខីណាសវស្ស កិក្ខុនោ បញ្ចិន្ទ្រិយានំ ភាវិតានំ ហោន្តិ សុភាវិតានំ ឥទំបិ ខីណាសវស្ស កិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ កិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ ខីណា មេ អាសវាតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ខីណាសវស្ស កិក្ខុនោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា យំចាវុសោ ខីណាសវស្ស កិក្ខុនោ សត្ត ពោជ្ឈង្គា ភាវិតា ហោន្តិ សុភាវិតា ឥទំបិ ខីណាសវស្ស កិក្ខុនោ ពលំ ហោតិ យំ ពលំ អាគម្ម ខីណាសវោ កិក្ខុ អាសវានំ ខយំ បដិជានាតិ ខីណា មេ អាសវាតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ខីណាសវស្ស កិក្ខុនោ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ យំចាវុសោ ខីណាសវស្ស កិក្ខុនោ អរិយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ ភាវិតោ ហោតិ សុភាវិតោ ឥទំបិ

ជាព្រះខីណាស្រព ចានចំរើនអប់រំល្អហើយ ម្នាលអាវុសោ តាំងឡាយ
ឥន្ទ្រិយ ៥ ដែលភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រពចានចំរើនអប់រំល្អ នេះឯងចាត់
ជាកំឡាំង របស់ភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ព្រោះភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រពអា-
ស្រ័យនូវកំឡាំងយ៉ាងនេះ ទើបប្តេជ្ញានូវការអស់នៃអាសវៈតាំងឡាយ
ថា អាសវៈតាំងឡាយរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ
តាំងឡាយ មួយទៀត ពោជ្ឈង្គតាំង ៧ ដែលភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព
ចានចំរើនអប់រំល្អហើយ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ពោជ្ឈង្គ ៧ ដែលភិក្ខុ
ជាព្រះខីណាស្រពចានចំរើនអប់រំល្អ នេះឯងចាត់ជាកំឡាំង របស់ភិក្ខុជា
ព្រះខីណាស្រព ព្រោះភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព អាស្រ័យនូវកំឡាំងនេះ
ទើបប្តេជ្ញានូវការអស់ នៃអាសវៈតាំងឡាយថា អាសវៈតាំងឡាយ
របស់អាត្មាអញអស់ហើយ ១ ។ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ មួយទៀត
មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏ប្រសើរ ដែលភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ចានចំរើន
អប់រំល្អហើយ ម្នាលអាវុសោតាំងឡាយ ក៏មគ្គប្រកបដោយអង្គ ៨ ដ៏
ប្រសើរ ដែលភិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ចានចំរើនអប់រំល្អ នេះឯងចាត់

ขีณาสวสฺส ภิกฺขุโน ๓ลกฺขณา ยถา ๓ลกฺขณา อาคนฺตฺวา ขีณาสวสฺส ภิกฺขุ อาสวกฺขยํ ๑ยถา ปฏิปชฺชิตฺวา ขีณา เม อาสวาติ ฯ ๔เมเต สตฺต ธมฺมา สงฺขตลกฺขณา ฯ ๕ตถา ๕เมเต สตฺต ธมฺมา ภูตา ตจฺฉา ตถา อวิตถา อนญฺญถา สพฺเพ ตถาตเสน อภิสมฺพุทฺธา ฯ

ปริยตฺติกณฺฑวณฺณนา ฯ

(๓๑๔) อฏฺฐ ธมฺมา ๓ปหุตฺตาย อฏฺฐ ธมฺมา ภาเวตพฺพา อฏฺฐ ธมฺมา ปริญฺญตฺถา อฏฺฐ ธมฺมา ปหาตพฺพา อฏฺฐ ธมฺมา ๓ปหานตฺถา อฏฺฐ ธมฺมา วิเสสภาคิยา อฏฺฐ ธมฺมา อุปฺปฏิวิชฺฌา อฏฺฐ ธมฺมา อุปฺปาเทตพฺพา อฏฺฐ ธมฺมา อภิญฺญตฺถา อฏฺฐ ธมฺมา สจฺฉิกาตพฺพา ฯ

(๓๑๕) กตเม อฏฺฐ ธมฺมา ๓ปหุตฺตาย ฯ อฏฺฐ โลกฺกา อฏฺฐ ปจฺจยา อาธิพฺรหฺมจริยกาย ปญฺญาย อปฺปฏิลทฺธาย ปฏิลาภาย ปฏิลทฺธาย ผสฺสนาย. ภาวนาย เวปุลฺลาย ภาวนาย จาริมฺหิยา สมฺมตฺตสฺส กตเม อฏฺฐ ๔ฉนฺทาวุสโย กิจฺเจ สตฺตาหกรณีเย อุปธิสมฺปาย วิหารตฺถ

ជាកំឡាំង របស់កិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព ព្រោះកិក្ខុជាព្រះខីណាស្រព អាស្រ័យនូវកំឡាំងនេះ ទើបប្តេជ្ញាចាស់ នូវការអស់ទៅនៃអាសវៈទាំង ឡាយថា អាសវៈទាំងឡាយរបស់អាត្មាអញអស់ហើយ ១ ។ ធម៌ទាំង៧ នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំង ៧០ នេះ ជាធម៌ពិត ធម៌មែន ធម៌ ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ ដែលព្រះតថាគតបាន ត្រាស់ដឹងហើយដោយប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

ចប់ បឋមភាណវារៈ ។

(៣១៤) ធម៌ ៨ មានឧបការៈច្រើន ធម៌ ៨ គួរចំរើន ធម៌ ៨ គួរកំណត់ដឹង ធម៌ ៨ គួរលះបង់ ធម៌ ៨ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌ ៨ ជាចំណែកវិសេស ធម៌ ៨ ត្រាស់ដឹងបានដោយក្រ ធម៌ ៨ គួរ ឲ្យកើតឡើង ធម៌ ៨ គួរដឹងច្បាស់ ធម៌ ៨ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(៣១៥) ធម៌ ៨ មានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ហេតុ ៨ ប្រការ បច្ច័យ ៨ ប្រការ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវបញ្ញាជាខាង ដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួនបាន សិប់ហើយ ឲ្យជាកិរិយាភាព ធំទូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ហេតុ ៨ ប្រការ បច្ច័យ ៨ ប្រការនោះ តើដូចម្តេច ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានចូលទៅអាស្រ័យនៅទីដ៏ស្ងួ

អញ្ញតរំ វា តរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារឹ យត្តស្ស តំព្ញ
ហិ ភេត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ បេមញ្ច តារភេ ច អយំ
បឋមោ ហោតុ បឋមោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយកាយ
បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ បដិលទ្ធាយ
តិយ្យោភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ ចារិញ្ចរិយោ
សំវត្តតិ ។ តំ ខោ បន សត្ថារំ ឧបនិស្សាយ វិហរតិ
អញ្ញតរំ វា តរុដ្ឋានិយំ សព្រហ្មចារឹ យត្តស្ស តំព្ញ
ហិ ភេត្តប្បំ បច្ចុបដ្ឋិតំ ហោតិ បេមញ្ច តារភេ ច តេ
កាលេន កាលំ ឧបសង្កមិត្វា បរិបុច្ឆតិ បរិបញ្ហតិ
ឥទំ ភន្តេ កថំ ឥមស្ស កោ អត្ថោតិ តស្ស តេ
អាយស្មន្តោ អវិវដញ្ចេវ វិវរន្តិ អនុត្តានីកតញ្ច ឧត្តានីំ
ករោន្តិ អនេកវិហិតេសុ ច កង្ខដ្ឋានិយេសុ ធម្មេ-
សុ កង្ខំ បដិវិនោទេន្តិ អយំ ទុតិយោ ហោតុ
ទុតិយោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយកាយ បញ្ញាយ
អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ បដិលទ្ធាយ តិយ្យោ-
ភាវាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ បរិញ្ចរិយោ សំវត្តតិ ។

ឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយ គួរជាទីគោរព បានដំកល់ចំពោះនូវហិរិនឹងឧត្តប្បៈដ៏មានកំឡាំងផង នូវសេចក្តីស្រឡាញ់នឹងសេចក្តីគោរពផង ក្នុងគ្រូ ឬសព្រហ្មចារីបុគ្គល នេះជា ហេតុទី ១ បច្ច័យទី ១ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវបញ្ញា ជាខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួនបានសិប់ហើយ ឲ្យជាកិរិយាភាវៈធំទូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ។ លុះកុំនោះ ចូលទៅអាស្រ័យនៅនឹងគ្រូនោះ ឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលណាមួយដែលគួរជាទីគោរពនោះ ហើយដំកល់ចំពោះនូវហិរិនឹងឧត្តប្បៈដ៏មានកំឡាំងផង នូវសេចក្តីស្រឡាញ់នឹងសេចក្តីគោរពផង ក្នុងគ្រូឬសព្រហ្មចារីបុគ្គល បានចូលទៅសាកសួរពីគ្រោះនឹងគ្រូឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងនោះ តាមកាលដ៏គួរថា បពិត្រលោកដ៏ចំរើន វត្តនេះដូចម្តេច វត្តនេះមានប្រយោជន៍ដូចម្តេច គ្រូឬសព្រហ្មចារីបុគ្គលដ៏មានអាយុទាំងនោះ បានបើកបង្ហាញសេចក្តីដែលកំចាំងផង បានធ្វើសេចក្តីដែលជ្រៅឲ្យពក់ផង បានបន្ទោបង់នូវសេចក្តីសង្ស័យក្នុងធម៌ទាំងឡាយដែលគួរសង្ស័យដ៏ច្រើនផង ដល់កុំនោះ នេះជាហេតុទី ២ បច្ច័យទី ២ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវបញ្ញា ជាខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួនបានសិប់ហើយ ឲ្យជាកិរិយាភាវៈធំទូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ។

តំ ខោ បន ឆម្មំ សុត្វា ទ្វយេន រូបកាសេន
សម្បាទេតំ កាយរូបកាសេន ច ចិត្តរូបកាសេន
ច អយំ តតិយោ ហេតុ តតិយោ បច្ចយោ
អាធិព្រហ្មចរិយកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ
បដិលាភាយ បដិលទ្ធាយ កិរិយ្យាភាវាយ វេរុឡ្ហាយ
ភាវាយ ចារិប្បរិយោ សំវត្តតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ
កិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ
អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី
សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ អយំ ចតុត្ថោ
ហេតុ ចតុត្ថោ បច្ចយោ អាធិព្រហ្មចរិយកាយ បញ្ញាយ
អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ បដិលទ្ធាយ កិរិយ្យា-
ភាវាយ វេរុឡ្ហាយ ភាវាយ ចារិប្បរិយោ សំវត្តតិ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ
សុតធរោ សុតសន្និចយោ យេ តេ ធម្មា អាទិកល្យាណា
មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា

លុះកិត្តុនោះ បាននស្តាប់ធម៌នោះហើយ ក៏បានបរិបូណ៌ដោយសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ពីរប្រការ គឺស្ងាត់កាយ ១ ស្ងាត់ចិត្ត ១ នេះជា ហេតុទី ៣ បច្ច័យទី ៣ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាន នូវបញ្ញាជាខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួនបានស៊ប់ហើយ ឲ្យជាកិរិយាភាព ដំណូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឮយ មួយទៀត កិត្តុជាអ្នកមានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរសីល បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនឹងគោចរៈ ជាអ្នកឃើញភ័យក្នុងទោសសូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឮយ នេះជា ហេតុទី ៤ បច្ច័យទី ៤ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាន នូវបញ្ញាជាខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួនបានស៊ប់ហើយ ឲ្យជាកិរិយាភាព ដំណូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឮយ មួយទៀត កិត្តុជាពហុស្សុត ចេះចាំនូវពុទ្ធវចនៈដែលខ្លួនបានស្តាប់ហើយ សន្សំទុកនូវពុទ្ធវចនៈដែលខ្លួនបានស្តាប់ហើយ ធម៌ទាំងឮយណា ពីពោះបទដើម ពីពោះបទកណ្តាល ពីពោះបទចុង

សាតំ សព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ
អភិវទន្តិ តថារូបាសុ ជម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធតា
វចសា បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា
អយំ បញ្ហមោ ហោតុ បញ្ហមោ បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិ-
យកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធាយ បដិលាភាយ បដិ-
លទ្ធាយ កិលេសកាយ វេបុល្លាយ ភាវនាយ ចារិប្ប-
យា សំវត្តតិ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ
វិហរតិ អកុសលានំ ធម្មានំ បហានាយ កុសលានំ
ធម្មានំ ឧបសម្បទាយ ថាមវា ទឡ្ហបរក្កមោ អនិក្ខិត្ត-
ធុរោ កុសលេសុ ធម្មេសុ អយំ ធម្មោ ហោតុ ធម្មោ
បច្ចយោ អាទិព្រហ្មចរិយកាយ បញ្ញាយ អប្បដិលទ្ធា-
យ បដិលាភាយ បដិលទ្ធាយ កិលេសកាយ វេបុល្ល-
យ ភាវនាយ ចារិប្បរិយា សំវត្តតិ ។ បុន ចបរំ អា-
វុសោ ភិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន
សមន្នាគតោ ចិរកតំបិ ចិរភាសិតំបិ សរិតា អនុស្សរិតា

ប្រកាសនូវព្រហ្មចារ្យ ព្រមទាំងអក្ខ ទាំងឮញញួនៈដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ទាំង
អស់ ធម៌ដែលមានសភាពដូច្នោះ កិកុនោះឯង កំបានស្តាប់ច្រើន បាន
ចាំទុក ចាំរត់មាត់ ចាំជាប់ក្នុងចិត្ត បានចាក់ធ្លុះល្អដោយទិដ្ឋិ នេះ
ជា ហេតុទី ៥ បច្ច័យទី ៥ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវបញ្ញា ជា
ខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែនខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែល
ខ្លួនបានសិប់ហើយ ឲ្យជាកិរយាភាព ធំទូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌
ឡើង ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិកុអ្នកមានសេចក្តី
ព្យាយាមប្រារព្ធ ដើម្បីលះបង់នូវធម៌ទាំងឡាយជាអកុសល ដើម្បីញុំាង
ធម៌ទាំងឡាយ ជាកុសលឲ្យកើតឡើង ជាអ្នកមានកម្លាំង មានសេចក្តី
ប្រឹងប្រែងខ្ជាប់ខ្ជួន មិនដាក់ចុះនូវធុរៈក្នុងធម៌ទាំងឡាយជាកុសល នេះជា
ហេតុ ទី ៦ បច្ច័យ ទី ៦ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវបញ្ញា ជា
ខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួន
បានសិប់ហើយ ឲ្យជាកិរយាភាព ធំទូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិកុជាអ្នកមានស្មារតី ប្រកបដោយ
ស្មារតីនៃភាពជាអ្នកមានប្រជ្ញាចាស់ក្លា ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ នឹកឃើញនូវអំពើ
ដែលខ្លួនធ្វើរួចយូរហើយផង នូវសំដីដែលខ្លួន និយាយរួចយូរហើយផង

អយំ สตฺตเมา เหตุ สตฺตเมา ปจฺจโย อา-
ธิปฺปฺปจฺจยตาย ปญฺญาย อปฺปฏิลาภาย ปฏิ-
ลาภาย ปฏิลาภาย กิเลสานาย เวปุลฺลาย ภา-
วนาย จาปิปฺปโย สมฺปตฺตติ ฯ ปุน จปรำ อานนฺท เอกจฺเจ
ปญฺจสุ ขนฺธาสุ ขนฺเธสุ ขนฺธปฏิพทฺธา ฉนฺทราคา
สติ รูปำ สติ รูปสฺมึ สมุทโย สติ รูปสฺมึ อตฺถงฺคเม
สติ เวทนา สติ เวทนาย สมุทโย สติ เวทนาย
อตฺถงฺคเม สติ สญฺญา สติ สญฺญาย สมุทโย
สติ สญฺญาย อตฺถงฺคเม สติ สงฺขาเร สติ สงฺขารานำ
สมุทโย สติ สงฺขารานำ อตฺถงฺคเม สติ วิญฺญาณำ
สติ วิญฺญาณสฺมึ สมุทโย สติ วิญฺญาณสฺมึ
อตฺถงฺคเม อยำ อฏฺฐเมา เหตุ อฏฺฐเมา ปจฺจโย อา-
ธิปฺปฺปจฺจยตาย ปญฺญาย อปฺปฏิลาภาย ปฏิลา-
ภาย ปฏิลาภาย กิเลสานาย เวปุลฺลาย ภาวนาย
จาปิปฺปโย สมฺปตฺตติ ฯ สเมเ อฏฺฐ ธมฺมา พหุการา ฯ

នេះជា ហេតុទី ៧ បច្ច័យទី ៧ ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវបញ្ញាជាខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួនបានសម្រេចហើយ ឲ្យជាកិរិយាកាត ធំទូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ។ ម្នាលអាវុសោទាំង៦ឯណេះ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកពិចារណាឃើញនូវទីតើតទីរលត់ក្នុងខន្ធទាំង ៥ ថា រូបដូច្នេះ ហេតុជាទីតើតរបស់រូបដូច្នេះ ការរលត់ទៅនៃរូបដូច្នេះ វេទនាដូច្នេះ ហេតុជាទីតើតរបស់វេទនាដូច្នេះ ការរលត់ទៅនៃវេទនាដូច្នេះ សញ្ញាដូច្នេះ ហេតុជាទីតើតរបស់សញ្ញាដូច្នេះ ការរលត់ទៅនៃសញ្ញាដូច្នេះ សង្ខារទាំងឡាយដូច្នេះ ហេតុជាទីតើតរបស់សង្ខារទាំងឡាយដូច្នេះ ការរលត់ទៅនៃសង្ខារទាំងឡាយដូច្នេះ វិញ្ញាណដូច្នេះ ហេតុជាទីតើតនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ ការរលត់ទៅនៃវិញ្ញាណដូច្នេះ[1] នេះជា ហេតុទី ៨ បច្ច័យទី ៨ រមែងប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវបញ្ញាជាខាងដើមនៃមគ្គព្រហ្មចារ្យ ដែលខ្លួនមិនទាន់បាន ដើម្បីធ្វើបញ្ញាដែលខ្លួនបានសម្រេចហើយ ឲ្យជាកិរិយាកាត ធំទូលាយ ចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ។ ធម៌ទាំង ៨ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

---

១ តាំងពីរូបរហូតដល់វិញ្ញាណនេះ ចូរមើល ក្នុងសតិបដ្ឋានសូត្រមជ្ឈិមកាយដែរចុះ នឹងមានន័យលក្ខណៈ ជាសេចក្តីពិស្តារ ។

(๓๑๖) កតមេ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្វា ។ អវិរាយោ អដ្ឋង្គិកោ មគ្គោ សេយ្យថីទំ សម្មាទិដ្ឋិ សម្មាសង្កប្បោ សម្មាវាចា សម្មាកម្មន្តោ សម្មាអាជីវោ សម្មាវាយាមោ សម្មាសតិ សម្មាសមាធិ ។ អិមេ អដ្ឋ ធម្មា ភាវេតព្វា ។

(๓๑๗) កតមេ អដ្ឋ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។ អដ្ឋ លោកធម្មា លាភោ ច អលាភោ ច យសោ ច អយសោ ច និន្ទា ច បសំសា ច សុខញ្ច ទុក្ខញ្ច ។ អិមេ អដ្ឋ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។

(๓๑๘) កតមេ អដ្ឋ ធម្មា បហាតព្វា ។ អដ្ឋ មិច្ឆត្តា មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាចា មិច្ឆាកម្មន្តោ មិច្ឆាអាជីវោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ ។ អិមេ អដ្ឋ ធម្មា បហាតព្វា ។

(๓๑๙) កតមេ អដ្ឋ ធម្មា ហានភាគិយា ។ អដ្ឋ កុសីតវត្ថូនិ ឥធាវុសោ ភិក្ខុនោ កម្មំ ករោតំ ហោតិ តស្ស ឃរំ ហោតិ កម្មំ ខោ មេ

(៣១៦) ធម៌ ៨ ដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ផ្លូវដ៏ប្រសើរ ប្រកបដោយអង្គ ៨ គឺ សេចក្តីឃើញត្រូវ ១ សេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ១ និយាយត្រូវ ១ ធ្វើការងារត្រូវ ១ ចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវ ១ ព្យាយាមត្រូវ ១ ការរលឹកត្រូវ១ ការតាំងចិត្តនឹងត្រូវ ១ ។ ធម៌ទាំង ៨ នេះ គួរចំរើន ។

(៣១៧) ធម៌ ៨ ដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ លោកធម៌ ៨ ប្រការ គឺ មានលាភ ១ អតលាភ ១ មានយស ១ អតយស ១ សេចក្តីនិន្ទា ១ សេចក្តីសរសើរ ១ សុខ ១ ទុក្ខ ១ ។ ធម៌ទាំង ៨ នេះ គួរកំណត់ដឹង ។

(៣១៨) ធម៌ ៨ ដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សភាពដែលខុស ៨ យ៉ាង គឺ សេចក្តីឃើញខុស ១ សេចក្តីត្រិះរិះខុស ១ ពោលពាក្យខុស ១ ធ្វើការងារខុស ១ ចិញ្ចឹមជីវិតខុស ១ ព្យាយាមខុស ១ ការរលឹកខុស ១ ការតាំងចិត្តនឹងខុស ១ ។ ធម៌ទាំង ៨ នេះគួរលះបង់ ។

(៣១៩) ធម៌ ៨ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេចខ្លះ។ កុសីតវត្ថុ (ហេតុនៃបុគ្គលខ្ជិល) ៨ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកត្រូវធ្វើការងារ ភិក្ខុនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មា

กาตพฺพํ ภาวิสฺสติ กมฺมํ เม ปน เม กาเยน กาโย
กาเยน เวทนาหิ เวทนาหิ จิตฺเตน จิตฺตํ ธมฺเมหิ ธมฺมา
ปชฺชติ ฯ ปุน จปรํ ภาวิสฺสติ ภิกฺขุ กมฺมํ
กตฺตา โหติ สฺวายํ ภาวิสฺสติ อหํ เม กมฺมํ
อกาสึ กมฺมํ เม ปน เม กาเยน กาโย
เวทนาหิ เวทนา จิตฺเตน จิตฺตํ ธมฺเมหิ ธมฺมา
ปชฺชติ ฯ เอวเมว ปชฺชติ ฯ เป ฯ อสงฺขตสฺส สงฺขาร-
ยาย ๙ ทุติยํ กุสีตวคฺคํ ฯ ปุน จปรํ ภาวิสฺสติ
ภิกฺขุ ภิกฺขา ปตฺตา ปฏิคฺคหิตา โหติ สฺวายํ ภาวิสฺสติ ภิกฺขา
เม ปฏิคฺคหิตา ภาวิสฺสติ ภิกฺขา เม ปน เม กาเยน กาโย
เวทนาหิ เวทนา จิตฺเตน จิตฺตํ ธมฺเมหิ ธมฺมา ฯ

អញ្ញទិដ្ឋត្រូវធ្វើការងារហ្នឹងឯង តែកាលបើអាត្មាអញធ្វើការងារទៅ កាយនឹងលំបាក បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ។ កិកូនោះ ក៏ដេកទៅ មិនបានប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់ នូវគុណធម៌[1]ដែលខ្លួនមិនទាន់ដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹង នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជាកុសីតវត្ថុទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ការងារដែលកិកូធ្វើរួចហើយ កិកូនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញធ្វើការងាររួចហើយ តែថាកាលដែលអាត្មាអញធ្វើការងារនុ៎ះឯង កាយក៏លំបាក បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ។ កិកូនោះ ក៏ដេកទៅ មិនបានប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុទី ២ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិកូត្រូវដើរទៅកាន់ផ្លូវ កិកូនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញត្រូវដើរទៅកាន់ផ្លូវហ្នឹងឯង តែកាលបើអាត្មាអញដើរទៅកាន់ផ្លូវនុ៎ះ កាយនឹងលំបាក បើដូច្នោះមានតែអាត្មាអញដេកសិន ។

---

๑ ក្នុងសង្គីតិសុត្តវណ្ណនាពន្យល់ពាក្យថា ធម៌នេះបានដល់ឈាន វិបស្សនា មគ្គ នឹងផល ។

សោ ឯវមាហ តិ ន វីរិយំ អារភតិ ។បេ។ អសង្ខ-
តគាមិនិ សង្ខតគាមិនិយា ឥមំ តតិយំ កុសីតវត្ថុ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុនោ មគ្គោ គតោ ហោតិ
ផលំ ឋិតំ ហោតិ អហំ ខោ មគ្គំ អគមាសិំ មគ្គំ
ខោ បន មេ គច្ឆន្តស្ស កាយោ កិលន្តោ ហោតិ-
ហំ ឯវមាមីតិ ។ សោ ឯវមាហ តិ ន វីរិយំ អារភតិ
។ បេ ។ អសង្ខតគាមិនិ សង្ខតគាមិនិយា ឥមំ
ចតុត្ថំ កុសីតវត្ថុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ
គាមំ វា និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ន លភតិ
លូខស្ស វា បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ
ចារិប្ផរិ តស្ស ឯវំ ហោតិ អហំ ខោ គាមំ វា
និគមំ វា បិណ្ឌាយ ចរន្តោ ជាលត្ថំ លូខស្ស វា
បណីតស្ស វា ភោជនស្ស យាវទត្ថំ ចារិប្ផរិ តស្ស មេ
កាយោ កិលន្តោ អកម្មញ្ញោ ហោតិ-ហំ ឯវមាមីតិ ។
សោ ឯវមាហ តិ ន វីរិយំ អារភតិ ។ បេ ។ អសង្ខត-

កិក្ខុនោះ ក៏ដេកទៅ មិនបានប្រុងប្រៀបសេចក្តីព្យាយាម ។ បេ ។ ដើម្បី
ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា
កុសីតវត្ថុ ទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុបានដើរ
ទៅកាន់ផ្លូវរួចហើយ កិក្ខុនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានដើរ
ទៅកាន់ផ្លូវរួចហើយ តែកាលដែលអាត្មាអញដើរទៅកាន់ផ្លូវនុ៎ះឯង កាយ
ក៏លំបាក បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ។ កិក្ខុនោះ ក៏ដេកទៅ
មិនបានប្រុងប្រៀបសេចក្តីព្យាយាម ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុ
ទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុកាលដើរទៅបិណ្ឌបាត
ក្នុងស្រុកឬនិគម មិនបានភោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់
គ្រាន់បាន កិក្ខុនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកាលដើរទៅបិណ្ឌ-
បាតក្នុងស្រុកឬនិគម មិនបានភោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់
គ្រាន់បានឡើយ កាយរបស់អាត្មាអញនោះនឿយហត់ ជាកាយមិនគួរ
នឹងប្រកបការងារបាន បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ។ កិក្ខុ
នោះ ក៏ដេកទៅ មិនផ្គងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់

ตสฺส สงฺเกติโต ยาย ๙ธิ ปญฺหมิ กุสีตวตฺถุ ฯ ปุน จปรำ อาวุโส ภิกฺขุ ตามิ ภ ธิตมิ ภ ปิณฺฑาย จ-รนฺโต ลภติ ลูขสฺส ภ ปณีตสฺส ภ โภชนสฺส ยาวธิตุ ชีรมฺปิ ตสฺส ฬำ หোติ อหำ โข ตามิ ภ ธิตมิ ภ ปิณฺฑาย จรนฺโต อลตฺถุ ลูขสฺส ภ ป-ณีตสฺส ภ โภชนสฺส ยาวธิตุ ชีรมฺปิ ตสฺส เม กายโย กุปฺปติ อกมฺมญฺโญ มาสาธิตำ มญฺ ญ หาปฺปหำ ธิปชฺชิมีติ ฯ โส ธิปชฺชติ ธ ปีรโย อาภติ ฯ เป ฯ อสงฺเกตสฺส สงฺเกติโต ยาย ๙ธิ ธฏฺฐิ กุสีตวตฺถุ ฯ ปุน จปรำ อาวุโส ภิกฺขุโน ขุปฺป-ฺปนฺโน หোติ อปฺปมตฺตโก อาพาโธ ตสฺส ฬำ หোติ ขุปฺปนฺโน โข ปน เม อยำ อปฺปมตฺตโก อาพาโธ อตฺถิ กปฺปา ธิปชฺชิตุ หาปฺปหำ ธิปชฺชิมีติ ฯ โส ธิปชฺชติ ฯ เป ฯ อสงฺเกตสฺส สงฺเกติโต ยาย ๙ธิ สตฺตมิ กุสีตวตฺถุ ฯ ปุน จปรำ อาวุโส ภิกฺขุ ภิลาภา ปุฏฺโฐ หোติ อภิปุฏฺโฐ เคลญฺ

ប្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ប្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៥ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុដើរទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក ឬនិគម ក៏បានភោជន សៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់បាន ភិក្ខុនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកាលដើរទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុកឬនិគម បានភោជន សៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់ហើយ កាយរបស់អាត្មាអញនោះឯង ជាកាយមិនគួរនឹងប្រកបការងារបាន ទំនងដូចជាសណ្តែកពាជមាសដែលត្រូវភ្លើងកៅហើយ បើដូច្នេះមានតែអាត្មាអញដេកសិន ។ ភិក្ខុនោះក៏ដេកទៅ មិនបានផ្គងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ប្បាស់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ប្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកតើតអាពាធបន្តិចបន្តួចសោះទេ ភិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជាអ្នកទើបនឹងតើតអាពាធនេះ មានប្រមាណតិចទេ តែជាអាពាធគួរនឹងសម្លាប់ដេក បើដូច្នេះ មានតែអាត្មាអញដេកសិន ។ ភិក្ខុនោះក៏ដេកទៅ ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ប្បាស់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ប្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៧ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុទើបតែនឹងបានជាសះស្បើយពីជម្ងឺថ្មី ។

តស្ស ឯវំ ហោតិ អហំ(๑) តិលាជា វុដ្ឋិតោ អតិរេវុដ្ឋិតោ
តេលញ្ច តស្ស មេ តាយោ ឧព្ភលោ អកម្មញ្ញោ
ហាជ្ជាហំ និបជ្ជាមីតិ ។ សោ និបជ្ជតិ ឧរិយំ អារភតិ
អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសច្ឆិ-
កតស្ស សច្ឆិកិរិយាយ ឥទំ អដ្ឋមំ កុសីតវត្ថុ ។
ឥមេ អដ្ឋ ឆម្មា ហានភាគិយា ។

(๓๒๐) កតមេ អដ្ឋ ឆម្មា វិសេសភាគិយា ។
អដ្ឋ អារព្ភវត្ថូនិ ឥធាវុសោ ភិក្ខុនោ កម្មំ តាតព្ពំ
ហោតិ តស្ស ឯវំ ហោតិ កម្មំ ខោ មេ តាតព្ពំ ក-
រិស្សតិ កម្មំ ខោ បន មេ តកេន្តស្ស ឧ សុករំ
ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិកាតុំ ហាជ្ជាហំ រិរិយំ អា-
រភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ

---

๑ ម អហំ ភោ។

កិក្ខុនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានជាសះស្បើយពីជម្ងឺហ្នឹ ។ ហើយ ឯកាយរបស់អាត្មាអញក៏នៅទុព្វលភាព មិនគួរប្រកបការងារបាននៅឡើយ ណ្ហើយចុះអាត្មាអញដេកសិន ។ កិក្ខុនោះក៏ដេក ៧ មិនបានប្រឹងប្រៀបសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីបានដល់ នូវគុណធម៌ដែលខ្លួននឹងគាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនគាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនគាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា កុសីតវត្ថុ ទី ៨ ។ ធម៌ទាំង ៨ នេះ ជាចំណែកខាងសេចក្តីវិនាស ។

(៣២០) ធម៌ ៨ ជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អារព្ភវត្ថុ (ហេតុនៃការប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម) ៨ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកត្រូវធ្វើការងារ កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញនឹងត្រូវធ្វើការហ្នឹងឯង តែកាលបើអាត្មាអញ ធ្វើការងារ ៧ ហើយ មិនងាយនឹងធ្វើចុកក្នុងចិត្តនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយបានឡើយ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញនឹងតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលអាត្មាអញមិនគាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនគាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យ

អសង្ខតគាមិនិ បដិបទំ អារព្ភ វុត្តំ ។ សោ វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ អសង្ខតគាមិនិ បដិបទំ អារព្ភ វុត្តំ ។ សង្ខតារម្មណំ ឧប្បជ្ជតិ ចិត្តំ ឧប្បជ្ជតិ ចេតសិកំ ឧប្បជ្ជតិ ។ ឯវំ ឧប្បន្នំ តំ ចិត្តំ តេន ចេតសិកេន ជានាតិ ។ ឯវំ ជានាតីតិ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ ជានាតីតិ ខោ បជានាតិ តេនាហ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ ជានាតីតិ ខោ ភិក្ខវេ បជានាតិ តេនាហ ឯវំ បជានាតិ ឯវំ បជានាតីតិ ខោ ភិក្ខវេ ឯវំ ជានាតិ ឯវំ ជានាតីតិ ខោ

ជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។
កិក្ខុនោះ តំតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិន
ទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង
ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់
នេះជា អាវុដ្ឋវត្តុ ទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ការងារ
កិក្ខុបានធ្វើរួចហើយ កិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបាន
ធ្វើការងាររួចហើយ ឯអាត្មាអញកាលដែលធ្វើការងារនេះឯង មិនអាច
ធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយបានឡើយ
បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញ តាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវ
គុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌
ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌
ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ បេ ។ នេះជា អាវុដ្ឋវត្តុ ទី២ ។
ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុត្រូវដើរទៅកាន់ផ្លូវ កិក្ខុនោះមាន
គំនិតយ៉ាងនេះថា ផ្លូវហ្នឹងឯង អាត្មាអញនឹងត្រូវដើរទៅ តែកាលបើ
អាត្មាអញដើរទៅកាន់ផ្លូវ មិនងាយនឹងធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅ
របស់ព្រះពុទ្ធទាំងឡាយបានទេ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញតាំងផ្តើម
សេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានដល់

អនធិកតស្ស អធិកមាយ អសច្ចិកតស្ស សច្ចិកិ-
រិយាយាតិ ។ សោ វីរិយំ អារភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា
អនធិកតស្ស អធិកមាយ អសច្ចិកតស្ស សច្ចិកិរិ-
យាយ ឥទំ តតិយំ អារព្ភវត្ថុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ
កិក្ខុនា មត្តេ កតេ ហោតិ តស្ស ឍវំ ហោតិ អហំ
ខោ មក្ខំ អកមាសឹ មក្ខំ ខោ បនាហំ កច្ឆន្តោ
ជាសក្ខឹ ពុទ្ធានំ សាសនំ មនសិកាតុំ ហាបេហំ វីរិយំ
អារភាមិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិកតស្ស អធិកមាយ
អសច្ចិកតស្ស សច្ចិកិរិយាយាតិ ។ សោ វីរិយំ អារភតិ
អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិកតស្ស អធិកមាយ អសច្ចិ-
កតស្ស សច្ចិកិរិយាយ ឥទំ ចតុត្ថំ អារព្ភវត្ថុ ។

ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញ មិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ កិកូនោះ តាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោ តំាងព្យាយាម មួយទៀត កិកូថៅកាន់ផ្លូវរួចហើយ កិកូនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានដើរថៅកាន់ផ្លូវរួចហើយ ឯអាត្មាអញ កាលដែលដើរថៅកាន់ផ្លូវនុ៎ះឯង មិនអាចធ្វើចុកក្នុងចិត្ត នូវពាក្យប្រៀនប្រដៅរបស់ព្រះពុទ្ធតំាងព្យាយាមបានឡើយ បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញតំាងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាមដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ កិកូនោះក៏តំាងធ្វើសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី៤ ។

បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ តាមំ ภ ឯកមំ ภ បិណ្ឌាយ
ចរន្តោ ឧ លភតិ លូខស្ស ภ បណីតស្ស ภ
កោដ្ឋនស្ស យាវទត្ថំ ចាវិប្ផារំ តស្ស ฬ ហោតិ អហំ
ខោ បន តាមំ ภ ឯកមំ ภ បិណ្ឌាយ ចរន្តោ
ឯាលត្ថំ លូខស្ស ภ បណីតស្ស ภ កោដ្ឋនស្ស
យាវទត្ថំ ចាវិប្ផារំ តស្ស មេ តាយោ លហុតោ
កម្មញ្ញោ ហោន្តាហំ វីរិយំ អារភាមិ ។ បេ ។
អសន្ថទ្ធតស្ស សន្ថទ្ធវិរិយាយតំ ។ សោ វីរិយំ អា-
រភតិ អប្បត្តស្ស បត្តិយា អនធិគតស្ស អធិគមាយ
អសន្ថទ្ធតស្ស សន្ថទ្ធវិរិយាយ ឥទំ បញ្ចមំ អារព្ភ-
វត្ថុ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ តាមំ ภ ឯកមំ
ภ បិណ្ឌាយ ចរន្តោ លភតិ លូខស្ស ภ បណី-
តស្ស ภ កោដ្ឋនស្ស យាវទត្ថំ ចាវិប្ផារំ តស្ស ฬ
ហោតិ អហំ ខោ តាមំ ภ ឯកមំ ภ បិណ្ឌាយ
ចរន្តោ អលត្ថំ លូខស្ស ภ បណីតស្ស ภ កោដ្ឋ-
នស្ស យាវទត្ថំ ចាវិប្ផារំ តស្ស មេ តាយោ ពលវា

ម្នាលអាវុសោ តាំងពីក្មេងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុកាលដើរទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក ឬនិគម មិនបានកោជន សៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់បាន ភិក្ខុនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកាលដើរទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក ឬនិគម មិនបានកោជន សៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់ កាយរបស់អាត្មាអញនោះស្រាល ជាកាយគួរប្រកបការងារបាន បើដូច្នោះ អាត្មាអញតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ភិក្ខុនោះ តាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា អរព្ភវត្ថុ ទី ៥ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងពីក្មេងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុកាលដើរទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក ឬនិគម បានកោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់បាន ភិក្ខុនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកាលដើរទៅបិណ្ឌបាតក្នុងស្រុក ឬនិគម បានកោជនសៅហ្មងឬថ្លៃថ្លា ល្មមនឹងឆ្អែតគ្រប់គ្រាន់បានហើយ កាយរបស់អាត្មាអញនោះ មានកំឡាំងគួរនឹង

กมฺมญฺเจ หิ ฉนฺทาทิวีริยํ อาคามิ อปฺปฏิสฺส ปฏิยา อนนฺตรสฺส อนนฺตราย อสงฺกิณฺณสฺส สงฺกิณฺณ-ยายาติ ฯ เสา วีริยํ อาคตนฺติ อปฺปฏิสฺส ปฏิยา อนนฺตรสฺส อนนฺตราย อสงฺกิณฺณสฺส สงฺกิณฺณายาย ๙ธิ ฉฏฺฐี อาทฺยตฺเถ ฯ ปุน จปรํ อาวุโส กิญฺจาปิ ขุปฺปฺปฺโญ โหติ อปฺปมตฺตโก อาคาโม ตสฺส ฯิ โหติ ขุปฺปฺปฺโญ เจว เม อปฺปมตฺตโก อาคาโม ตาวเทว เม ตาวตกเมว ยถา เม อาคาโม ปริวฑฺฒเยฺย ฉนฺทาทิวีริยํ อาคามิ อปฺปฏิสฺส ปฏิยา อนนฺตรสฺส อนนฺตราย อสงฺกิณฺณสฺส สงฺกิณฺณายาติ ฯ เสา วีริยํ อาคตนฺติ อปฺปฏิสฺส ปฏิยา ฯ เป ฯ อสงฺกิณ-ตสฺส สงฺกิณฺณายาย ๙ธิ สตฺตมี อาทฺยตฺเถ ฯ

ប្រកបការងារបាន បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញ មិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ភិក្ខុនោះ ក៏តាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកខើបនឹងកើតអាពាធបន្តិចបន្តួចទេ ភិក្ខុនោះ មានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញកើតអាពាធបន្តិចបន្តួចហើយ តែអាពាធរបស់អាត្មាអញ គង់តែនឹងចំរើនឡើងដោយហេតុនេះមិនមាន បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ភិក្ខុនោះ ក៏តាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណ-ធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ ។ បេ ។ ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៧ ។

ปุน จปรํ อาวุโส ภิกฺขุ ตีณิ ฉานานิ วุฏฺฐาติ เหาติ
อจิรวุฏฺฐาติ เตสญฺจ ตสฺส ฆานํ เหาติ อปาทกตฺตา
เตสญฺจ ฉานานิ วุฏฺฐาติ อจิรวุฏฺฐาติ เตสญฺจ ฆานานิ
เหาติ ปเนตานิ ฆานานิ ยถา เม อาคาเม ปฐมชฺฌานสฺส
มาตฺตาหิ วิริยินฺทฺริยสฺส อาคาหิ อปฺปตฺตสฺส ปตฺติยา
อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส สจฺฉิกิริ-
ยายาติ ฯ เตสา วิริยินฺทฺริยสฺส อาคาหิ อปฺปตฺตสฺส
ปตฺติยา อนธิคตสฺส อธิคมาย อสจฺฉิกตสฺส
สจฺฉิกิริยาย ฯ อยมฺปิ อฏฺฐมี อาราธนา ฯ อิเม อฏฺฐ
ธมฺมา วิเสสภาคิยา ฯ

(๓๒๑) กตเม อฏฺฐ ธมฺมา ทุปฺปฏิวิชฺฌา ฯ
อฏฺฐ อกฺขณา อสมยา พฺรหฺมจริยวาสาย ฯ
วุตฺเถ ตถาคเต จ โลเก อุปฺปชฺชติ เหาติ
อยมฺปิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ธมฺโม จ เทสิยติ อุปสมิ-
โต จรินฺทฺริโย สมฺโพธคามี สุคตปฺปวิเทโต

ម្នាលអាវុសោ តាំង ៩ ប្រការ មួយទៀត កិកុ្ខទើបតែនឹងបានជាសេះស្បើយពីជម្ងឺថ្មីៗ កិកុ្ខនោះមានគំនិតយ៉ាងនេះថា អាត្មាអញបានជាសះស្បើយពីជម្ងឺថ្មីៗ ហើយ អាពាធអាត្មាអញសមជារើតឡប់កម្រើកឡើងវិញ (លាប់) ដោយហេតុនោះមិនខាន បើដូច្នោះ មានតែអាត្មាអញតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ដែលអាត្មាអញមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ កិកុ្ខនោះ ក៏តាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីដល់នូវគុណធម៌ដែលខ្លួនមិនទាន់បានដល់ ដើម្បីត្រាស់ដឹងនូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានត្រាស់ដឹង ដើម្បីធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវគុណធម៌ ដែលខ្លួនមិនទាន់បានធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ នេះជា អារព្ភវត្ថុ ទី ៩ ។ ធម៌តាំង ៩ នេះ ជាចំណែកវិសេស ។

(៣២១) ធម៌ ៩ ដែលយល់បានដោយក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរ្យមាន ៩ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោ តាំង ៩ ប្រការ ព្រះតថាគត ជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ដឹងហើយក្នុងលោកនេះ តាំងបានសំដែងធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់តិលេស ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ជាផ្លូវធ្វើដំណើរទៅកាន់សេចក្តីត្រាស់ដឹង ជាធម៌ដែលព្រះសុគត ទ្រង់ប្រកាសហើយ

អយញ្ហិ បុក្កលោ ឯវរូបំ ឧបបត្តិំ ហោតិ អយំ បឋមោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តថាគតោ ច លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឆម្មោ ច ទេសិយតិ ឧបសមិតោ បរិនិព្វានិកោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ អយញ្ហិ បុក្កលោ តិរច្ឆានយោនិំ ឧបបត្តិំ ហោតិ អយំ ទុតិយោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តថាគតោ ច លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឆម្មោ ច ទេសិយតិ ឧបសមិតោ បរិនិព្វានិកោ សម្ពោធគាមី សុគតប្បវេទិតោ អយញ្ហិ បុក្កលោ បិត្តិវិសយំ ឧបបត្តិំ ហោតិ អយំ តតិយោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តថាគតោ ច លោកេ ឧប្បន្នោ ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ

តែបុគ្គលនេះឯងត្រឡប់ជាទៅកើតក្នុងនរកវិញ នេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យទី ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ត្រាស់ហើយក្នុងលោក ទាំងបានសំដែងធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបានព្រះនិព្វាន ជាផ្លូវធ្វើដំណើរទៅកាន់សេចក្តីត្រាស់ដឹង ជាធម៌ដែលព្រះសុគតទ្រង់ប្រកាសហើយ តែបុគ្គលនេះឯងត្រឡប់ជាទៅកើតក្នុងកំណើតតិរច្ឆានវិញ នេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យទី២ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ឡើងហើយក្នុងលោក ទាំងបានសំដែងធម៌ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ជាធម៌ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីព្រះនិព្វាន ជាផ្លូវធ្វើដំណើរទៅកាន់សេចក្តីត្រាស់ដឹង ជាធម៌ដែលព្រះសុគតទ្រង់ប្រកាសហើយ តែបុគ្គលនេះឯង ត្រឡប់ជាទៅកើតក្នុងកំណើតប្រេតវិស័យវិញ នេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចារ្យទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោ ទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតជាអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធត្រាស់ឡើងហើយក្នុងលោក

ฉฬงฺโค จ เทสิยเต อุปสมิโกติ ฯ เป ฯ อยญฺหิ
ปุคฺคโล อญฺญตรํ ฌานาภิญฺญาสมาปตฺตึ นิพฺพตฺเตติ อุป-
ปชฺโช โหติ อยํ จตุตฺโถ อกฺขโณ อสมโย
พฺรหฺมจริยวาสาย ฯ ปุน จปรํ อาวุโส
ตถาคโต จ โลเก อุปฺปชฺโช โหติ อรหํ
สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฉฬงฺโค จ เทสิยเต ฯ เป ฯ อยญฺหิ
ปุคฺคโล ปจฺจนฺติเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชาโต โหติ
มิลกฺขูสุ อนาริยาสุ ยตฺถ นตฺถิ ภิกฺขู
ภิกฺขุนิโย อุปาสกา อุปาสิกา อยํ ปญฺจโม
อกฺขโณ อสมโย พฺรหฺมจริยวาสาย ฯ ปุน
จปรํ อาวุโส ตถาคโต จ โลเก อุปฺปชฺโช
โหติ อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ ฯ เป ฯ อยญฺหิ
ปุคฺคโล มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชาโต โหติ
โส จ โหติ มิจฺฉาทิฏฺฐิ วิปรีตทสฺสโน นตฺถิ ทินฺนํ

ទាំងបានសំដែងធម៌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីស្ងប់រម្ងាប់កិលេស ។ បេ ។ តែបុគ្គលនេះឯងត្រឡប់ជាទៅកើត ក្នុងពួកទេវតាណាមួយ ដែលមានអាយុវែង នេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ត្រាស់ឡើងហើយក្នុងលោក ទាំងបានសំដែងធម៌ ។ បេ ។ តែបុគ្គលនេះឯងត្រឡប់ជាទៅកើត ក្នុងពួកមិលក្ខជនដែលជាអកលូដ៏ខ្លៅ ក្នុងបច្ចន្តជនបទ ដែលជាប្រទេសឥតមានគតិរបស់ភិក្ខុ ភិក្ខុនី ឧបាសក ឧបាសិកាឡើយ នេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរិយធម៌ ទី ៥ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ត្រាស់ឡើងហើយ ក្នុងលោក ។ បេ ។ ឯបុគ្គលនេះត្រឡប់មកកើតក្នុងមជ្ឈិមជនបទដែរ តែបុគ្គលនោះជាមិច្ឆាទិដ្ឋិ មានសេចក្តីយើញខុសថា ទានដែលបុគ្គលឲ្យហើយគ្មានផល

ឧត្តំ យេដ្ឋំ ឧត្តំ ហុតំ ឧត្តំ សុកតទុក្កដានំ
កម្មានំ ផលវិបាកោ ឧត្តំ អយំ លោកោ ឧត្តំ
បរោ លោកោ ឧត្តំ មាតា ឧត្តំ បិតា ឧត្តំ សត្តា
ឱបបាតិកា ឧត្តំ លោកេ សមណព្រាហ្មណា
សមក្ខតា សម្មាបដិបន្នា យេ ឥមញ្ច លោកំ
បរញ្ច លោកំ សយំ អភិញ្ញា សច្ឆិកត្វា បវេទេន្តិ
អយំ ឧច្ចា អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវា-
សាយ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ តថាគតោ ច លោ-
កេ ឧប្បន្នោ ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ។ បេ ។
អយញ្ច បុគ្គលោ មជ្ឈិមេសុ ជនបទេសុ បច្ចាជាតោ
ហោតិ សោ ច ហោតិ ទុប្បញ្ញោ ជឯ្ឌោ ឯលមូគោ
ឧប្បដិពលោ សុភាសិតទុព្ភាសិតានំ អត្ថមញ្ញាតុំ អយំ
សត្តមោ អក្ខណោ អសមយោ ព្រហ្មចរិយវាសាយ ។
បុន ចបរំ អាវុសោ តថាគតោ ច លោកេ ន ឧប្បន្នោ
ហោតិ អរហំ សម្មាសម្ពុទ្ធោ ឆម្មា ច ន ទេសេ-
យតិ ឧបសមិតោ បរិនិព្ពុតោ សម្ពោធគាមី

ការបូជាធំគ្មានផល ការបូជាតូចគ្មានផល ផលវិបាករបស់កម្មតាំងខ្លាយ ដែលបុគ្គលធ្វើល្អធ្វើអាក្រក់មិនមាន លោកនេះមិនមាន លោកខាងមុខ មិនមាន មាតាមិនមាន បិតាមិនមាន សត្វជាឧបបាតិកៈមិនមាន ពួកសមណព្រាហ្មណ៍ក្នុងលោក ដែលជាអ្នកដល់ នូវសេចក្តីសូប៌រម្ងាប់ ប្រតិបត្តិត្រឹមត្រូវ ធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់នូវលោកនេះទំាងលោកខាងមុខ ដោយប្រាជ្ញារបស់ខ្លួន ហើយទើបញ្ជាំងអ្នកដទៃឲ្យដឹងផង ក៏មិនមាន ដូច្នេះនេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរ្យ ទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងខ្លាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ ប្រាកដក្នុងលោក ។ បេ ។ ឯបុគ្គលនេះ បានត្រឡប់មកកើតក្នុងមជ្ឈិមជនបទវិញ តែបុគ្គលនោះ ជាអ្នកឥតប្រាជ្ញា ជាមនុស្សល្ងង់ខ្លៅ ជាមនុស្សគ ជាមនុស្សមិនអាច ដើម្បីដឹងសេចក្តីអធិប្បាយរបស់ពាក្យ ដែលគេនិយាយល្អ ឬនិយាយអាក្រក់បានឡើយ នេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរ្យ ទី ៧ ។ ម្នាលអាវុសោ តាំងខ្លាយ មួយទៀត ព្រះតថាគតអរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធ មិនបានប្រាកដក្នុងលោក តាំងមិនបានសំដែងធម៌ ដែលប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីសេចក្តីសូប៌រម្ងាប់កិលេស ប្រព្រឹត្តទៅ ដើម្បីបាននូវព្រះនិព្វាន ជាផ្លូវធ្វើដំណើរទៅកាន់សេចក្តីត្រាស់ដឹង ជាធម៌ដែលព្រះសុគត

สุคตปฺปเวทิโต อยญฺหิ ปุคฺคโล มชฺฌิเมสุ ชนปเทสุ ปจฺจาชาโต โหติ สเจ จ ปญฺหา อาเนลมฺโค ปฏิพโล สุภาสิตทุพฺภาสิตานํ อตฺถมญฺญาตุํ อยํ อฏฺฐโม อกฺขโณ อสมโย พฺรหฺมจริยวาสาย ฯ อิเม อฏฺฐ ธมฺมา ทุปฺปฏิวิชฺฌา ฯ

(๓๒๒) กตเม อฏฺฐ ธมฺมา ทุปฺปฏิวิชฺฌา ฯ อฏฺฐ มหาปุริสวิตกฺกา อปฺปิจฺฉสฺสายํ[๑] ธมฺโม นายํ ธมฺโม มหิจฺฉสฺส สนฺตุฏฺฐสฺสายํ ธมฺโม นายํ ธมฺโม อสนฺตุฏฺฐสฺส ปวิวิตฺตสฺสายํ ธมฺโม นายํ ธมฺโม

๑ ฉ. อปฺปิจฺฉสฺส อยํ ฯ

ទ្រង់ប្រកាសហើយ បុគ្គលនេះឯង ចាន់ត្រឡប់មកកើតកង់មជ្ឈិមជនបទ ហើយ ។ ជាអ្នកមានប្រាជ្ញា មិនល្ងង់ មិនមែនជាមនុស្សគ ជាអ្នកអាចដើម្បីដឹងសេចក្តីអធិប្បាយ របស់ពាក្យគេនិយាយល្អ ឬអាក្រក់ចាន នេះឈ្មោះថា ខណៈមិនគួរ សម័យមិនគួរ ដើម្បីនៅប្រព្រឹត្តព្រហ្មចរ្យ ទី ៨ ។ ធម៌ទាំង ៨ នេះ យល់ចានដោយក្រ ។

(៣៦២) ធម៌ ៨ ដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេចក្តីត្រិះរិះរបស់មហាបុរស ៨ យ៉ាង (ត្រិះរិះថា) នេះជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាតិច នេះមិនមែនជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីប្រាថ្នាច្រើន ១ នេះជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីសន្តោស (គង់បច្ច័យ ៤) នេះមិនមែនជាធម៌របស់បុគ្គលគ្មានសេចក្តីសន្តោស ១ នេះជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់[1] នេះមិនមែនជាធម៌របស់អ្នក

---

១ សេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់មាន ៣ ប្រការ គឺ កាយវិវេក ស្ងាត់កាយ ១ ចិត្តវិវេក ស្ងាត់ចិត្ត ១ ឧបធិវិវេក ស្ងាត់កិលេស ១ ។ បុគ្គលគេបបេញចាកពួកក្រុម ហើយពួនសម្ងំនៅតែខ្លួនមួយដោយអំណាចអារព្ភវត្ថុ ៨ ប្រការ ហៅថា កាយវិវេក បុគ្គលធ្វើកសិណចរិកម្ម ជំរាបជាល់ចានសម្រេចសមាបត្តិទាំង ៨ ហៅថា ចិត្តវិវេក បុគ្គលធ្វើឈានគឺសមាបត្តិទាំង ៨ នោះ ឲ្យជាទីតាំងហើយពិចារណានូវសង្ខារធម៌ទាំងឡាយ ជំរាបជាល់សម្រេចព្រះអរហត្តព្រមទាំងបដិសម្ភិទា ហៅថា ឧបធិវិវេក ។ អដ្ឋកថា ។

សង្ខ័ណាតិកាភមស្ស អារទ្ធវីរិយស្សាយំ ឆម្មោ ជាយំ ឆម្មោ កុសីតស្ស ឧបដ្ឋិតស្សតិស្សាយំ ឆម្មោ ជាយំ ឆម្មោ មុដ្ឋស្សតិស្ស សមាហិតស្សាយំ ឆម្មោ ជាយំ ឆម្មោ អសមាហិតស្ស បញ្ញវតោ អយំ ឆម្មោ ជាយំ ឆម្មោ ទុប្បញ្ញស្ស ឯបប្បបញ្ចាភមស្សាយំ ឆម្មោ ឯបប្បបញ្ចរតិនោ ជាយំ ឆម្មោ បបញ្ចាភមស្ស បបញ្ចរតិនោតិ ។ ឥមេ អដ្ឋ ឆម្មា ឧប្បាទេតព្វា ។

(๓๒๓) កតមេ អដ្ឋ ឆម្មា អកិញ្ញេយ្យា ។ អដ្ឋ អកិកាយតជានិ អដ្ឋត្តំរូបសញ្ញី ឃកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណទុព្វណ្ណានិ តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ បឋមំ អកិកាយតនំ ។ អដ្ឋត្តំរូបសញ្ញី ឃកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ

ត្រេកអរកន្ត់ពួកក្រុម ១ នេះជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកប្រារព្ធសេចក្តីព្យាយាម
មិនមែនជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកខ្ជិលច្រអូស ១ នេះជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នក
មានស្មារតីខ្ជាប់ខ្ជួន នេះមិនមែនជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកភ្លេចស្មារតី ១ នេះ
ជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកមានចិត្តតាំងមាំ នេះមិនមែនជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នក
មានចិត្តមិនតាំងមាំ ១ នេះជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកមានបញ្ញា នេះមិនមែន
ជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកឥតបញ្ញា ១ នេះជាធម៌របស់បុគ្គលអ្នកមានសេចក្តី
ត្រេកអរ កន្ត់ដំណើរមិនយឺតយូរ មានតម្រេក កន្ត់ដំណើរមិនយឺតយូរ
នេះជាធម៌របស់បុគ្គល អ្នកមានសេចក្តីត្រេកអរ កន្ត់ដំណើរយឺតយូរ
មានតម្រេកកន្ត់ដំណើរយឺតយូរ ១ ។ ធម៌ចាំង ៨ នេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

(៣៦៣) ធម៌ ៨ ដែលគួរដឹងច្បាស់តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អភិភាយ-
តនៈ[1] (ហេតុជាគ្រឿងគ្របសង្កត់នូវធម៌ជាសត្រូវផង នូវអារម្មណ៍ផង)
៨ យ៉ាង គឺ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូប
ខាងក្រៅមានប្រមាណតិច មានពណ៌ល្អ ឬពណ៌អាក្រក់ គ្របសង្កត់
នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង
អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ នេះជា អភិភាយតនៈទី ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ មាន
សេចក្តីសំគាល់នូវរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ មានប្រមាណ

---

១ ឱ្យមើល នយលក្ខណៈ ក្នុងមហាបរិនិព្វានសូត្រ ទីឃនិកាយមហាវគ្គ ដងចុះ នឹងមាន
ពិស្តារតាំងពីទំ ១ ដល់ទំ ៨ ។

អប្បមាណានំ សុវណ្ណាទុព្ភណ្ណានំ តានំ អកំកុយ្យ
ជាជាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ ទុតិយំ
អកំកាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ
បស្សតិ បរិត្តានិ សុវណ្ណាទុព្ភណ្ណានិ តានិ អកំកុយ្យ
ជាជាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ តតិយំ អកំ-
កាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ
បស្សតិ អប្បមាណានិ សុវណ្ណាទុព្ភណ្ណានិ តានិ អកំ-
កុយ្យ ជាជាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ ចតុត្ថំ
អកំកាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ
បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ នីលនិទស្សនានិ នីល-
និភាសានិ សេយ្យថាបិ នាម ឧម្មារបុប្ផំ នីលំ នីលវណ្ណំ
នីលនិទស្សនំ នីលនិភាសំ សេយ្យថាបិ ភ បន តំ វត្ថំ
ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ នីលំ នីលវណ្ណំ

ច្រើន មានពណ៌ល្អ ឬពណ៌អក្រក់ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ នេះជា អភិកាយតនៈទី ២ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ មានប្រមាណតិច មានពណ៌ល្អ ឬពណ៌អក្រក់ គ្របសង្កត់នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ នេះជា អភិកាយតនៈទី ៣ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់ នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ មានប្រមាណច្រើន មានពណ៌ល្អ ឬពណ៌អក្រក់ គ្របសង្កត់ នូវរូបទាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ នេះជា អភិកាយតនៈទី ៤ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់ នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបខៀវ មានពណ៌ខៀវ ជាទឹចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌ខៀវ មានពន្លឺខៀវ ប្រៀបដូចជាផ្កាត្រកៀតខៀវ មានពណ៌ខៀវ ជាទឹចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌ខៀវ មានពន្លឺខៀវ ពុំនោះសោត រូបនោះប្រៀបដូចជាសំពត់ ដែលកើតក្នុងក្រុងពារាណសី មានសាច់មដ្ឋទាំងពីរខាង ហៅថាសំពត់ខៀវ មានពណ៌ខៀវ

នីលនិទស្សនំ នីលនិកាសំ ឯវមេវ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី
ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ នីលានិ នីលវណ្ណានិ
នីលនិទស្សនានិ នីលនិកាសានិ តានិ អភិភុយ្យ
ជានាមិ បស្សាមីតិ ឯវំសញ្ញី ហោតិ ឥទំ បញ្ចមំ អភិ-
ភាយតនំ ។ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ
បស្សតិ បីតានិ បីតវណ្ណានិ បីតនិទស្សនានិ បីតនិកា-
សានិ សេយ្យថាបិ នាម កណ្ណិការបុប្ផំ បីតំ បីតវណ្ណំ
បីតនិទស្សនំ បីតនិកាសំ សេយ្យថាបិ នា បន តំ
វត្ថុំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ បីតំ បីតវណ្ណំ
បីតនិទស្សនំ បីតនិកាសំ ឯវមេវ អជ្ឈត្តំអរូបសញ្ញី
ឯកោ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ បីតានិ បីតវណ្ណានិ
បីតនិទស្សនានិ បីតនិកាសានិ តានិ អភិភុយ្យ

ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌ខៀវ មានពន្លឺខៀវ យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបខៀវ មានពណ៌ខៀវ ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌ខៀវ មានពន្លឺខៀវ ត្រេកសង្កត់នូវរូបពាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ កំយ៉ាងនោះឯង នេះជាអភិភាយតនៈទី ៥ ។ បុគ្គលពួក ១ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបលឿង មានពណ៌លឿង ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌លឿង មានពន្លឺលឿង ប្រៀបដូចជាផ្កាកណ្ណិការលឿង មានពណ៌លឿង ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌លឿង មានពន្លឺលឿង ពុំនោះសោត រូបនោះប្រៀបដូចជាសំពត់ ដែលកើតកងក្រុងពារាណសី មានសាច់មដ្ឋពាំងពីរខាង ហៅថា សំពត់លឿង មានពណ៌លឿង ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌លឿង មានពន្លឺលឿង យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបលឿង មានពណ៌លឿង ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌លឿង មានពន្លឺលឿង ត្រេកសង្កត់នូវរូបពាំងនោះ

ជាជាមិ បស្សាមីតិ ฯลฯ ហោតិ ๙ធំ ឆដ្ឋំ អភិ-
ញ្ញាតំ ។ អដ្ឋកត្តំអរូបសញ្ញី ฯลฯ ពហិទ្ធារូបានិ
បស្សតិ លោហិតកានិ លោហិតកវណ្ណានិ លោហិ-
តកនិទស្សនានិ លោហិតកនិភាសានិ សេយ្យថាបិ
នាម ពន្ធុជីវកបុប្ផំ លោហិតកំ លោហិតកវណ្ណំ
លោហិតកនិទស្សនំ លោហិតកនិភាសំ សេយ្យថាបិ
វា បន តំ វត្ថំ ពារាណសេយ្យកំ ឧភតោភាគវិមដ្ឋំ
លោហិតកំ លោហិតកវណ្ណំ លោហិតកនិទស្សនំ
លោហិតកនិភាសំ ฯลฯ អដ្ឋកត្តំអរូបសញ្ញី ฯลฯ
ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ លោហិតកានិ លោហិតក-
វណ្ណានិ លោហិតកនិទស្សនានិ លោហិតកនិភាសានិ
តានិ អភិភុយ្យ ជានាមិ បស្សាមីតិ ฯลฯ
ហោតិ ๙ធំ សត្តមំ អភិភាយតនំ ។ អដ្ឋកត្តំអរូបសញ្ញី
ฯลฯ ពហិទ្ធារូបានិ បស្សតិ ឱទាតានិ ឱទាតវណ្ណានិ
ឱទាតនិទស្សនានិ ឱទាតនិភាសានិ សេយ្យថាបិ
នាម ឱសធិតារកា ឱទាតា ឱទាតវណ្ណា ឱទាត-
និទស្សនា ឱទាតនិភាសា សេយ្យថាបិ វា បន តំ

ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជំនឿ អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ ក៏យ៉ាងនោះឯង នេះជា អកិរិយាតនៈទី ៦ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបក្រហម មានពណ៌ក្រហម ជាទីបង្អួលច្រាច់ថា នេះមានពណ៌ក្រហម មានពន្លឺក្រហម ប្រៀបដូចជាផ្កាបញ្ជាក្រហម មានពណ៌ក្រហម ជាទីបង្អួលច្រាច់ថា នេះមានពណ៌ក្រហម មានពន្លឺក្រហម ពុំនោះសោត រូបនោះប្រៀបដូចជាសំពត់ដែលកើតក្នុងក្រុងពារាណសី មានសាច់មដ្ឋតាំងពីរខាង ហៅថាសំពត់ក្រហម មានពណ៌ក្រហម ជាទីបង្អួលច្រាច់ថា នេះមានពណ៌ក្រហម មានពន្លឺក្រហម យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបក្រហម មានពណ៌ក្រហម ជាទីបង្អួលច្រាច់ថា នេះមានពណ៌ក្រហម មានពន្លឺក្រហម ត្រេកសង្កត់នូវរូបតាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញជំនឿ អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ ក៏យ៉ាងនោះដែរ នេះជា អកិរិយាតនៈទី ៧ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបស មានពណ៌ស ជាទីបង្អួលច្រាច់ថា នេះមានពណ៌ស មានពន្លឺស ប្រៀបដូចជាផ្កាយព្រឹកដែលស មានពណ៌ស ជាទីបង្អួលច្រាច់ថា នេះមានពណ៌ស មានពន្លឺស ពុំនោះសោត រូបនោះប្រៀបដូច

วตฺตุ ฅาฅณาเสยฺยกนฺ ฉุกเตาฅาฅวิมฺฉุ ฉิฉาตนฺ ฉิฉาตวณฺนนฺ ฉิฉาตนนฺธสฺฉุนฺ ฉิฉาตนนฺกาสนฺ ฝวเมว อฉฺฉตฺตนฺอฺฉุปสญฺญี ฝเกา ฅหาชฺุโฉฅนนฺ ปสฺฉติ ฉิฉาตาน ฉิฉาตวณฺนาน ฉิฉาตนนฺธสฺฉุฅาน ฉิฉาตนนฺกาสาน ตาน อกิกุยฺย ฅาฅาหิ ปสฺฉามีติ ฝวนฺสญฺญี เหาติ ๔นิ อฉฺฉหิ อกิกายตนนิ ฯ ๔เม อฉฺฉ ฉมฺมา อกิญฺญายา ฯ

(๓๒๘) กตเม อฉฺฉ ฉมฺมา สฉฺจิกาตพฺพา ฯ อฉฺฉ วิเมากฺขา ยุปี ยุชนา ปสฺฉติ อยนฺ ปฅมา วิเมาเกฺขา ฯ อฉฺฉตฺตนฺอฺฉุปสญฺญี ฝเกา ฅหาชฺุโฉฅนนฺ ปสฺฉติ อยนฺ ทุติยา วิเมาเกฺขา ฯ สุกนฺตนฺเว อนิมิตฺตา เหาติ อยนฺ ตติยา วิเมาเกฺขา ฯ

ជាសំពត់ដែលកើតក្នុងក្រុងពារាណសី មានសាច់មដ្ឋតាំងពីខាងលើ ហៅថា សំពត់ស មានពណ៌ស ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌ស មានពន្លឺស យ៉ាងណាមិញ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង ឃើញនូវរូបខាងក្រៅ ជារូបស មានពណ៌ស ជាទីចង្អុលប្រាប់ថា នេះមានពណ៌ស មានពន្លឺស គ្របសង្កត់នូវរូបតាំងនោះ ហើយមានសេចក្តីសំគាល់យ៉ាងនេះថា អាត្មាអញដឹង អាត្មាអញឃើញដូច្នេះ កំយ៉ាងនោះឯង នេះជា អភិភាយតនៈទី ៨ ។ ធម៌តាំង ៨ នេះ គួរដឹងច្បាស់ ។

(๓๒๔) ធម៌ ៨ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ វិមោក្ខ ៨ ប្រការ[1] បុគ្គលបានរូបឈាន រមែងឃើញនូវរូបគឺកសិណតាំងពីខ្លួនឯង មានពន្លឺកសិណជាដើម នេះជា វិមោក្ខទី ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ មានសេចក្តីសំគាល់នូវអរូបខាងក្នុង រមែងឃើញនូវរូបខាងក្រៅតាំងពីខ្លួនឯង គឺកសិណមានពន្លឺកសិណជាដើម នេះជា វិមោក្ខទី ២ ។ បុគ្គលមានចិត្តប្តេជ្ញាស៊ប់គាន់ឈានកើតក្នុងវណ្ណកសិណដ៏បរិសុទ្ធ នេះជា វិមោក្ខទី ៣ ។

---

๑ វិមោក្ខទាំង ๘ នេះ ចូរមើល នយលក្ខណៈ ក្នុងមហានិទានសូត្រ ទីឃនិកាយ មហាវគ្គ ដងពុះ តែងមានពន្យល់ពិស្តារក្នុងកន្លែងខ្លះ ។ ។

សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ
អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ
អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិ-
�រតិ អយំ ឧត្តរោ វិមោក្ខោ ។ សព្ពសោ អា-
កាសានញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ
វិញ្ញាណញ្চាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ បញ្ចមោ
វិមោក្ខោ ។ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្চាយតនំ សម-
តិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្চីតិ អាកិញ្চញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហរតិ អយំ ឆដ្ឋោ វិមោក្ខោ ។ សព្ពសោ អា-
កិញ្চញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ សត្តមោ វិមោក្ខោ ។
សព្ពសោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម
សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ អយំ
អដ្ឋមោ វិមោក្ខោ ។ ឥមេ អដ្ឋ ធម្មា សង្ខិត្តា-
តព្ពា ។ ឥតិ ឥមេ អសីតិ ធម្មា ភូតា តច្ឆា តថា
អវិតថា អនញ្ញថា សង្ខា តថាតតោន អភិសម្ពុទ្ធា ។

បុគ្គលដែលកន្ទងនូវរូបសញ្ញា ដល់នូវសេចក្តីវិនាសនៃបដិឃសញ្ញា មិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្ត នូវនានត្តសញ្ញា ដោយប្រការទាំងពួង ហើយបានដល់នូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ នេះជា វិមោក្ខទី ៤ ។ បុគ្គលដែលកន្ទងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយបានដល់នូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ នេះជា វិមោក្ខទី ៥ ។ បុគ្គលដែលកន្ទងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយបានដល់នូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ព្រោះធ្វើទុកក្នុងចិត្តថា អ្វីតិចតួចមិនមានដូច្នេះ នេះជា វិមោក្ខទី ៦ ។ បុគ្គលដែលកន្ទងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយបានដល់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន នេះជា វិមោក្ខទី ៧ ។ បុគ្គលដែលកន្ទងនូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទាំងពួង ហើយបានដល់នូវសញ្ញាវេទយិតនិរោធ (សេចក្តីរលត់នៃសញ្ញានិងវេទនា) នេះជា វិមោក្ខទី ៨ ។ ធម៌ទាំង ៨ នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំង ៨០ នេះ ជាធម៌ពិត ធម៌មែន ធម៌ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដូចខ្លែយ ដែលព្រះតថាគតបានត្រាស់ដឹងហើយដោយប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๓๒๕) នវ ធម្មា ពហុការា នវ ធម្មា ភាវេតព្វា នវ ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា នវ ធម្មា បហាតព្វា នវ ធម្មា មានភាគិយា នវ ធម្មា វិសេសភាគិយា នវ ធម្មា ឧបដ្ឋានវិដ្ឋា នវ ធម្មា ឧបដ្ឋានេតព្វា នវ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា នវ ធម្មា សច្ឆិកាតព្វា ។

(๓๒๖) កតមេ នវ ធម្មា ពហុការា ។ នវ យោនិសោមនសិការមូលិកា[๑] ធម្មា យោនិសោមនសិការេតោ ឥមេ ជាយតិ បមុទិតស្ស បីតិ ជាយតិ បីតិមនស្ស កាយោ បស្សម្ភតិ បស្សទ្ធកាយោ សុខំ វេទេតិ សុខិនោ ចិត្តំ សមាធិយតិ សមាហិតចិត្តោ យថាភូតំ[๒] ជានាតិ បស្សតិ យថាភូតំ ជានំ បស្សំ សយំ[๓] និព្ពិន្ទតិ និព្ពិន្ទំ វិរជ្ជតិ វិរាគា វិមុច្ចតិ ។ ឥមេ នវ ធម្មា ពហុការា ។

---

๑ ឧ. ម. នវ យោនិសោមនសិការមូលកា ។ ๒ ឧ. សមាហិតេន ចិត្តេន យថាភូតំ ។ ๓ ឧ. ម. សយត្តិ ន ទិស្សតិ ។

(៣២៥) ធម៌ ៩ មានឧបការៈច្រើន ធម៌ ៩ គួរចំរើន ធម៌ ៩ គួរកំណត់ដឹង ធម៌ ៩ គួរលះបង់ ធម៌ ៩ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌ ៩ ជាចំណែកវិសេស ធម៌ ៩ យល់បានដោយក្រ ធម៌ ៩ គួរឲ្យកើតឡើង ធម៌ ៩ គួរដឹងច្បាស់ ធម៌ ៩ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(៣២៦) ធម៌ ៩ មានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ធម៌ដែលមានយោនិសោមនសិការៈជាឫស ៩ យ៉ាង កាលកិក្ខុធ្វើទុកក្នុងចិត្តដោយឧបាយប្រាជ្ញា សេចក្តីត្រេកអរខ្លាំងក៏កើតឡើង ១ កាលលោកត្រេកអរហើយ សេចក្តីឆ្អែតចិត្តកើតឡើង ១ កាលលោកមានសេចក្តីឆ្អែតចិត្ត កើតឡើងហើយ កាយក៏ស្ងប់រម្ងាប់ ១ លុះលោកមានកាយស្ងប់រម្ងាប់ហើយក៏បានសោយសេចក្តីសុខ ១ លុះលោកមានសេចក្តីសុខហើយ ចិត្តក៏តាំងនៅមាំ ១ លុះលោកមានចិត្តតាំងនៅមាំហើយ ក៏ដឹងឃើញច្បាស់តាមសភាវៈពិត ១ កាលលោកបានដឹងបានឃើញច្បាស់ តាមសភាវៈពិតហើយ តែងខ្ទើយណាយដោយខ្លួនឯង ១ លុះលោកខ្ទើយណាយហើយ រមែងប្រាសចាកតម្រេក រមែងផុតស្រឡះចាកតម្រេក ១ ។ ធម៌តាំង ៩ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

(๓.๒๗) กตเม ฉ ธมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ ฉ จกฺขุ-
สุทฺธิยา จ อยญฺจ อริโย อฏฺฐงฺคิโก มคฺโค สีลวิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ
จิตฺตวิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ อิมา ทฺเว วิสุทฺธิโย จกฺขุสุทฺธิ จ
ญาณทสฺสนวิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ ปญฺญาวิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ
มคฺคามคฺคญาณทสฺสนวิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ ปฏิปทาญาณทสฺสน-
วิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ ญาณทสฺสนวิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ ปญฺญา-
วิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ วิมุตฺติวิสุทฺธิ จกฺขุสุทฺธิยา จ ฯ
อิเม ฉ ธมฺมา ภาเวตพฺพา ฯ

(๓๒๘) กตเม ฉ ธมฺมา ปริญฺเญยฺยา ฯ ฉ
สตฺตาหาสา สตฺตาหุสา สตฺต ฌานสมาปตฺติโย ฌานสมา-
ปตฺติเยา เสยฺยถาปิ มนุสฺสา เอกจฺเจ จ เทวา
เอกจฺเจ จ วินิปาติกา อยํ ปฐมา สตฺตาหสา ฯ

(๓๒๗) ธมฺม ๙ ใดเล่าควรจำเนียร เหตุไฉนจึงควรจำเนียร ฯ องฺคของสมาธิ
ภาวนา เพื่อสมาธิปรารถนา ๙ อย่าง คือ ปีติสัมโพชฌงค์ ชื่อว่าองฺคของสมาธิ
ภาวนา เพื่อสมาธิปรารถนา ๑ ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์ ชื่อว่าองฺคของสมาธิภาวนา
เพื่อสมาธิปรารถนา ๑ สมาธิสัมโพชฌงค์ ชื่อว่าองฺคของสมาธิภาวนา เพื่อสมาธิ
ปรารถนา ๑ อุเปกขาสัมโพชฌงค์ ชื่อว่าองฺคของสมาธิภาวนา เพื่อสมาธิปรารถนา ๑
สัมมาทิฏฐิ ชื่อว่าองฺคของสมาธิภาวนา เพื่อสมาธิปรารถนา ๑ สัมมาสังกัปปะ
ชื่อว่าองฺคของสมาธิภาวนา เพื่อสมาธิปรารถนา ๑ สัมมาวายามะ ชื่อว่าองฺค
ของสมาธิภาวนา เพื่อสมาธิปรารถนา ๑ สัมมาสติ ชื่อว่าองฺคของสมาธิภาวนา
เพื่อสมาธิปรารถนา ๑ สัมมาสมาธิ ชื่อว่าองฺคของสมาธิภาวนา เพื่อสมาธิ
ปรารถนา ๑ ฯ ธมฺมทั้ง ๙ นี้ ควรจำเนียร ฯ

(๓๒๘) ธมฺม ๙ ใดเล่าควรกำหนดรู้ เหตุไฉนจึงควรกำหนดรู้ ฯ สตฺตาวาส:
(ประเทศที่อยู่ของสัตว์) มี ๙ ดูก่อนอาวุโสทั้งหลาย สัตว์ทั้งหลายบางพวก
มีกายต่างกัน มีสัญญาต่างกันก็มี เช่นมนุษย์ทั้งหลายบางพวก เทวดาบางพวก
และวินิปาติกสัตว์บางพวก นี้เป็น สัตตาวาส:ที่ ๑ ฯ

សព្ពាវុសោ សត្តា ជានត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ
សេយ្យថាបិ ឥមេ ព្រហ្មកាយិកា បឋមាភិនិព្ពត្តា
អយំ ទុតិយោ សត្តាវាសោ ។ សព្ពាវុសោ សត្តា
ឯកត្តកាយា ជានត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ ឥមេ
អាភស្សរា អយំ តតិយោ សត្តាវាសោ ។ សព្ពាវុសោ
សត្តា ឯកត្តកាយា ឯកត្តសញ្ញិនោ សេយ្យថាបិ
ឥមេ សុភកិណ្ហា អយំ ចតុត្ថោ សត្តាវាសោ ។
សព្ពាវុសោ សត្តា អសញ្ញិនោ អប្បដិសំវេទិនោ
សេយ្យថាបិ ឥមេ អសញ្ញិសត្តា អយំ បញ្ចមោ
សត្តាវាសោ ។ សព្ពាវុសោ សត្តា សព្ពសោ រូប-
សញ្ញានំ សមតិក្កមា បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា
ជានត្តសញ្ញានំ អមនសិការា អនន្តោ អាកាសោតិ
អាកាសានញ្ចាយតនូបគា អយំ ឆដ្ឋោ សត្តាវាសោ ។
សព្ពាវុសោ សត្តា សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ
សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្চាយតនូ-
បគា អយំ សត្តមោ សត្តាវាសោ ។ សព្ពាវុសោ

ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្អាយ សត្វពាំងឆ្អាយ មានកាយផ្សេងគ្នា តែមានសញ្ញាដូចគ្នាក៏មាន ដូចព្រហ្មកាយិកទេវតា ដែលកើតកន្លងជាន់បឋមជ្ឈានភូមិ នេះជា សត្តាវាសៈទី ២ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្អាយ សត្វពាំងឆ្អាយ មានកាយដូចគ្នា តែមានសញ្ញាផ្សេងគ្នាក៏មាន ដូចពួកទេវតាកន្លងជាន់អាភស្សរៈ នេះជា សត្តាវាសៈទី ៣ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្អាយ សត្វពាំងឆ្អាយ មានកាយដូចគ្នា មានសញ្ញាដូចគ្នាក៏មាន ដូចពួកទេវតាកន្លងជាន់សុភកិណ្ហៈ នេះជា សត្តាវាសៈទី ៤ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្អាយ សត្វពាំងឆ្អាយឥតសញ្ញា ឥតមានសោយអារម្មណ៍ ដូចពួកទេវតាជាអសញ្ញីសត្វ នេះជា សត្តាវាសៈទី ៥ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្អាយ សត្វពាំងឆ្អាយ លុះបានកន្លងនូវរូបសញ្ញា បានរម្ងាប់នូវបដិឃសញ្ញា មិនបានធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញាដោយប្រការពាំងឆ្អាយ ហើយចូលដល់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុតដូច្នេះ ក៏មាន នេះជា សត្តាវាសៈទី ៦ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្អាយ សត្វពាំងឆ្អាយ កន្លងនូវអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការពាំងឆ្អាយ ក៏បានចូលដល់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុតដូច្នេះក៏មាន នេះជា សត្តាវាសៈទី ៧ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាំងឆ្អាយ

សត្តា សព្វេសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមតិក្កម្ម
នត្ថំ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនូបគា អយំ
អដ្ឋមោ សត្តាវាសោ ។ សព្ពាវុំសោ សត្តា
សព្វេសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សន្តមេតំ
បណីតមេតន្តិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនូបគា អយំ
នវមោ សត្តាវាសោ ។ អយមេ នវ ឆម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។

(៣២៩) កតមេ នវ ឆម្មា បហាតព្ពា ។ នវ
តណ្ហាមូលកា ឆម្មា តណ្ហំ បដិច្ច បរិយេសនា
បរិយេសនំ បដិច្ច លាភោ លាភំ បដិច្ច វិនិច្ឆយោ
វិនិច្ឆយំ បដិច្ច ឆន្ទរាគោ ឆន្ទរាគំ បដិច្ច អជ្ឈោសានំ(๑)
អជ្ឈោសានំ បដិច្ច បរិគ្គហោ បរិគ្គហំ បដិច្ច មច្ឆរិយំ

๑ ម. អជ្ឈេសនោ ។

សត្វតាំងឡាយ កន្ទងនូវវិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការតាំងពួន
កំបានចូលដល់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិន
មាន ដូច្នេះក៏មាន នេះជា សត្តាវាសៈទី ៨ ។ ម្នាលអានុំសោតាំងឡាយ
សត្វតាំងឡាយ កន្ទងនូវអាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការតាំងពួន
ហើយចូលដល់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា របស់
នេះល្អិត របស់នេះទុត្តម ដូច្នេះក៏មាន នេះជា សត្តាវាសៈទី ៩ ។ ធម៌
តាំង ៩ នេះ គួរកំណត់ដឹង ។

(៣២៩) ធម៌ ៩ ដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ធម៌ដែល
មានតណ្ហាជាឫសគល់ ៩ យ៉ាង គឺ ការអាស្រ័យតណ្ហា ទើបមានការ
ស្វែងរក ១ អាស្រ័យការស្វែងរក ទើបកើតលាភ ១ អាស្រ័យលាភ
ទើបកើតសេចក្តីត្រិះរិះ ១ អាស្រ័យសេចក្តីត្រិះរិះ ទើបកើតសេចក្តីប្រា-
ថ្នា សេចក្តីត្រេកអរ ១ អាស្រ័យសេចក្តីប្រាថ្នា សេចក្តីត្រេកអរ
ទើបកើតសេចក្តីជឿស៊ប់ ១ អាស្រ័យសេចក្តីជឿស៊ប់ ទើបកើតការ
ហួងហែងខុក ១ អាស្រ័យការហួងហែងខុក ទើបកើតសេចក្តីកំណាញ់ ១

មច្ឆរិយំ បដិច្ច អារក្ខោ អារក្ខាធិការណំ បដិច្ច ឧណ្ហោជានសន្តាជានកលហវិគ្គហវិវាទ តុវំតុវំបេសុញ្ញ-មុសាវាទា អនេកេ បាបកា អកុសលា ធម្មា សំវត្តន្តិ(๑) ។ ឥមេ ទស ធម្មា បហាតព្ពា ។

(๓๓๐) កតមេ ទស ធម្មា ភាវនាកាតព្ពា ។ ទស អាឃាតវត្ថូនិ អនត្ថំ មេ អចរីតំ អាឃាតំ ពន្ធតិ ។ អនត្ថំ មេ ចរតីតិ អាឃាតំ ពន្ធតិ ។ អនត្ថំ មេ ច-រិស្សតីតិ អាឃាតំ ពន្ធតិ ។ បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ អចរីតិ អាឃាតំ ពន្ធតិ ។ បិយស្ស មេ មនា-បស្ស អនត្ថំ ចរតីតិ អាឃាតំ ពន្ធតិ ។ បិយស្ស មេ មនាបស្ស អនត្ថំ ចរិស្សតីតិ អាឃាតំ ពន្ធតិ ។

---

๑ ឱ. សម្ភវន្តិ ។

អាស្រ័យសេចក្តីកំណាញ់ ទើបកើតការរក្សាទុក ១ អាស្រ័យនូវការរក្សាទុកជាហេតុហើយ ទើបអកុសលធម៌ចាំងឡាយដ៏លាមកជាច្រើន គឺការកាន់ដំបង កាន់គ្រឿងសស្ត្រាវុធ ឈ្លោះទាស់នែងជជែកគ្នាថា ឯង ។ ចាំងនិយាយញុះញង់ និយាយកុហក កំប្រព្រឹត្តទៅ ១ ។ ធម៌ចាំង ៩ នេះ គួរលះបង់ ។

(៣៣០) ធម៌ ៩ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អាឃាតវត្ថុ (ហេតុនៃការចងគំនុំ) ៩ យ៉ាង គឺបុគ្គលចងគំនុំ ដោយគិតថា អ្នកនេះបានប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញហើយ ១ ។ ចងគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះ កំពុងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ១ ។ ចងគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះនឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អញ ១ ។ ចងគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះបានប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញហើយ ១ ។ ចងគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះកំពុងតែប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញ ១ ។ ចងគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះនឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញ ១ ។

អប្បាយុសฺส เม อมนาปสฺส อกฺขึ อจิรเตน อาพาธํ ชเนติ ฯ อปฺปายุสฺส เม อมนาปสฺส อกฺขึ จิรตเรน อาพาธํ ชเนติ ฯ อปฺปายุสฺส เม อมนาปสฺส อกฺขึ จิรสฺสเตน อาพาธํ ชเนติ ฯ อิเม ขฺวาหํ ฉนฺนา มหาภยา ฯ

(๓๓๐) กตเม ขฺวาหํ ฉนฺนา วิเสสภาคิยา ฯ ขฺวาหนฺตปฺปฏิวิภตฺตา อกฺขึ เม อจิรเตน ตโต กุเตฺตน ลภติ อาพาธํ ปฏิวิเนตุ ฯ อกฺขึ เม จิรเตน ตโต กุเตฺตน ลภติ อาพาธํ ปฏิวิเนตุ ฯ อกฺขึ เม จิรสฺสเตน ตโต กุเตฺตน ลภติ อาพาธํ ปฏิวิเนตุ ฯ ปิยสฺส เม มนาปสฺส อกฺขึ อจิรเตน

បដិគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះបានប្រព្រឹត្តអំពើជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញហើយ១ ។ បដិគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះ កំពុងតែប្រព្រឹត្តអំពើជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អញ ១ ។ បដិគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះនឹងប្រព្រឹត្តអំពើជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្ត របស់អញ ១ ។ ធម៌ទាំង ៩ នេះ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ។

(៣៣១) ធម៌ ៩ ជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អាយាតប្បដិវិនយ (ហេតុសម្រាប់កំចាត់បដិគំនុំ) ៩ យ៉ាង គឺ បុគ្គលកំចាត់បដិគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះ បានប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អាត្មាអញហើយ ព្រោះហេតុនោះ (បើ) អាត្មាអញ (ធ្វើតបវិញ) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការអ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់បដិគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះ កំពុងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ (បើ) អាត្មាអញ (ធ្វើតបវិញ) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការអ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់បដិគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះ នឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ (បើ) អាត្មាអញ (ធ្វើតបវិញ) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការអ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់បដិគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះ បានប្រព្រឹត្តអំ ពីមិនជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលជាទីស្រឡាញ់ ជាទី

តំ កុតេត្ត លភ្ភាតំ អាឃាតំ បដិវិនេតំ ។ បិយស្ស
មេ មជាបស្ស អនត្ថំ ចរតីតំ តំ កុតេត្ត លភ្ភាតំ
អាឃាតំ បដិវិនេតំ ។ បិយស្ស មេ មជាបស្ស អនត្ថំ
ចរិស្សតីតំ តំ កុតេត្ត លភ្ភាតំ អាឃាតំ បដិវិនេតំ ។
អប្បិយស្ស មេ អមជាបស្ស អត្ថំ អចរីតំ តំ កុតេត្ត
លភ្ភាតំ អាឃាតំ បដិវិនេតំ ។ អប្បិយស្ស មេ អមជា-
បស្ស អត្ថំ ចរតីតំ តំ កុតេត្ត លភ្ភាតំ អាឃាតំ បដិវិ-
នេតំ ។ អប្បិយស្ស មេ អមជាបស្ស អត្ថំ ចរិស្សតីតំ តំ

គាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញហើយ ព្រោះហេតុនោះ (បើ)អាត្មាអញ (ធ្វើតប
៧) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការអ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់បង់នូវគំនុំ
ដោយគិតថា អ្នកនេះកំពុងតែប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលជាទី
ស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ (បើ)អាត្មាអញ
(ធ្វើតប៧) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការអ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់បង់
នូវគំនុំដោយគិតថា អ្នកនេះនឹងប្រព្រឹត្តអំពើមិនជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គល
ជាទីស្រឡាញ់ ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ (បើ)អាត្ម
អញ (ធ្វើតប៧) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការអ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់
បង់នូវគំនុំ ដោយគិតថា អ្នកនេះបានប្រព្រឹត្តអំពើជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គល
មិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញហើយ ព្រោះហេតុ
នោះ (បើ) អាត្មាអញ (ធ្វើតប៧) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការ
អ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់បង់នូវគំនុំ ដោយគិតថា អ្នកនេះកំពុងតែប្រព្រឹត្ត
អំពើជាប្រយោជន៍ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិនជាទីគាប់ចិត្តរបស់
អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ (បើ) អាត្មាអញ (ធ្វើតប៧) អ្នកនេះវិញ
តើនឹងបានជាការអ្វី ១ ។ បុគ្គលកំចាត់បង់នូវគំនុំ ដោយគិតថា អ្នក
នេះនឹងប្រព្រឹត្តអំពើជាប្រយោជន៍ ដល់បុគ្គលមិនជាទីស្រឡាញ់ មិន

ករុតេត្ត លភ្ភតិ អាយាតំ បដិវិនេតិ ។ ឥមេ ឆ ឆម្មា វិសេសភាគិយា ។

(๓๓๒) កតមេ ឆ ឆម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។ ឆ ជានត្តា ជាតុជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ផស្សជានត្តំ ផស្សជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ វេទនាជានត្តំ វេទនាជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សញ្ញាជានត្តំ សញ្ញាជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ សង្កប្បជានត្តំ សង្កប្បជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ ឆន្ទជានត្តំ ឆន្ទជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិឡាហជានត្តំ បរិឡាហជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ បរិយេសនាជានត្តំ បរិយេសនាជានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ លាភជានត្តំ[1] ។ ឥមេ ឆ ឆម្មា ឧប្បដិវិជ្ឈា ។

---

๑ ឥតោ បរំ លាភនានត្តំ បដិច្ច ឧប្បជ្ជតិ អារក្ខនានត្តន្តិ ទិស្សតិ ។

ជាទីគាប់ចិត្តរបស់អាត្មាអញ ព្រោះហេតុនោះ (បើ) អាត្មាអញ (ផ្ទៃ តបទៅ) អ្នកនេះវិញ តើនឹងបានជាការអ្វី ๑ ។ ធម៌ទាំង ๙ នេះ ជាចំណែកវិសេស ។

(๓๓๒) ធម៌ ๙ ដែលយល់បានដោយក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ធម៌ផ្សេង ๑ ๙ យ៉ាង គឺ ផស្សៈផ្សេង។ អាស្រ័យជាតុផ្សេង។ ហើយទើបកើតឡើង ๑ វេទនាផ្សេង ។ អាស្រ័យផស្សៈផ្សេង ។ ហើយទើបកើតឡើង ๑ សញ្ញាផ្សេង។ អាស្រ័យវេទនាផ្សេង ។ ហើយទើបកើតឡើង ๑ សេចក្តីត្រិះរិះផ្សេង។ អាស្រ័យសញ្ញាផ្សេង ។ ហើយទើបកើតឡើង ๑ សេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ អាស្រ័យសេចក្តីត្រិះរិះផ្សេង ។ ហើយទើបកើតឡើង ๑ សេចក្តីក្តៅក្រហាយផ្សេង ។ អាស្រ័យសេចក្តីប្រាថ្នាផ្សេង ។ ហើយទើបកើតឡើង ๑ ការស្វែងរកផ្សេង ។ អាស្រ័យសេចក្តីក្តៅក្រហាយផ្សេង។ ហើយទើបកើតឡើង ๑ លាភផ្សេង ។ អាស្រ័យការស្វែងរកផ្សេង ។ ហើយទើបកើតឡើង ๑[๑] ។ ធម៌ទាំង ๙ នេះ យល់បានដោយក្រ ។

---

๑ ក្នុងពួកធម៌នេះថាមាន ๙ ប្រការ តែរាប់មើលទៅឃើញតែ ๘ វិញ មិនដឹងជាបាត់ត្រង់ទីណា បានយកគម្ពីរដាក្រៅមកផ្ទៀងផ្ទាត់មើល ឃើញមានបាលីកៃគ្នាទាំងអស់ ។ តែបើតាមសេចក្តីចូលចិត្តរបស់ក្រុមដំគុំថាគួរបន្ថែម កិរិយារក្សាផ្សេង ។ កើតឡើង ព្រោះអាស្រ័យលាភផ្សេង ។ មកទៀត ទើបត្រូវ ឧយលក្ខណៈទាំងបាលី ។

(๓๓๓) កតមេ ឆវ ឆម្មា ឧបប្បាទេតព្វា ។ ឆវ សញ្ញា អសុភសញ្ញា មរណសញ្ញា អាហារេ បដិក្កូល-សញ្ញា សព្វលោកេ អនភិរតសញ្ញា អនិច្ចសញ្ញា អនិច្ចេ ទុក្ខសញ្ញា ទុក្ខេ អនត្តសញ្ញា បហានសញ្ញា វិរាគសញ្ញា ។ ឥមេ ឆវ ឆម្មា ឧបប្បាទេតព្វា ។

(๓๓๔) កតមេ ឆវ ឆម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។ ឆវ អនុបុព្វវិហារា ឥជាវុសោ ភិក្ខុ វិវិច្ចេវ កាមេហិ វិវិច្ច អកុសលេហិ ធម្មេហិ សវិតក្កំ សវិចារំ វិវេកជំ បីតិ-សុខំ បឋមជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ វិតក្កវិចារានំ វូបសមា អជ្ឈត្តំ សម្បសាទនំ ចេតសោ ឯកោទិភាវំ អវិតក្កំ អវិចារំ សមាធិជំ បីតិសុខំ ទុតិយជ្ឈានំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ បីតិយា ច វិរាគា ឧបេក្ខ-កោ ច វិហរតិ សតោ ច សម្បជានោ សុខញ្ច

(៣៣៣) ធម៌ ៩ ដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេចក្តីសំគាល់ ៩ យ៉ាង គឺ សេចក្តីសំគាល់ថាមិនល្អ ១ សេចក្តីសំគាល់ដោយមរណានុបស្សនាញាណ ១ សេចក្តីសំគាល់កង្វល់អាហារថា ជារបស់គួរខ្ពើម ១ សេចក្តីសំគាល់របស់បុគ្គលអ្នកមិនត្រេកអរក្នុងលោកទាំងពួង ១ សេចក្តីសំគាល់ថាមិនទៀង ១ សេចក្តីសំគាល់កង្វល់របស់ដែលមិនទៀងថាជាទុក្ខ ១ សេចក្តីសំគាល់កង្វល់របស់ដែលជាទុក្ខ ថាមិនមែនរបស់ខ្លួន ១ សេចក្តីសំគាល់ទ្លុះរបស់ដែលត្រាស់ប ំ ១ សេចក្តីសំគាល់ថាគួរនឿយណាយ ១ ។ ធម៌ទាំង ៩ នេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

(៣៣៤) ធម៌ ៩ ដែលគួរដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អនុបុព្វវិហារៈ (ធម៌ជាគ្រឿងសម្រេចសម្រាន្តនៅតាមលំដាប់) ៩ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ស្ងាត់ចាកកាមទាំងឡាយ ស្ងាត់ចាកអកុសលធម៌ទាំងឡាយហើយ ក៏បានចូលដល់បឋមជ្ឈាន ដែលប្រកបដោយវិតក្កៈវិចារៈទឹងបីតិសុខដែលកើតអំពីសេចក្តីស្ងប់ស្ងាត់ ១ លុះរម្ងាប់វិតក្កៈទឹងវិចារៈទាំងឡាយហើយ ក៏បានចូលទុតិយជ្ឈានជាទីផូរផង់ប្រព្រឹត្តទៅខាងក្នុង ដំញាំងចិត្តជាសមាធិឲ្យចំរើនឡើង គ្មានវិតក្កៈវិចារៈមានតែបីតិទឹងសុខ ដែលកើតអំពីសមាធិ ១ លុះលះបង់បីតិចេញហើយជាបុគ្គលព្រងើយកន្តើយ ប្រកបដោយសតិទឹងសម្បជញ្ញៈ សោយសុខ

កាយេន បដិសំវេទេតិ យន្តំ អរិយា អាចិក្ខន្តិ
ឧបេក្ខកោ សតិមា សុខវិហារីតិ តតិយជ្ឈានំ ឧប.
សម្បជ្ជ វិហរតិ សុខស្ស ច បហានា ទុក្ខស្ស ច
បហានា បុព្ពេ វ សោមនស្សទោមនស្សានំ អត្ថង្គមា
អទុក្ខមសុខំ ឧបេក្ខាសតិបារិសុទ្ធិំ ចតុត្ថជ្ឈានំ ឧប-
សម្បជ្ជ វិហរតិ សព្ពសោ រូបសញ្ញានំ សមតិក្កមា
បដិឃសញ្ញានំ អត្ថង្គមា នានត្តសញ្ញានំ អមនសិ-
ការា អនន្តោ អាកាសោតិ អាកាសានញ្ចាយតនំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្ពសោ អាកាសានញ្ចាយតនំ
សមតិក្កម្ម អនន្តំ វិញ្ញាណន្តិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ
ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្ពសោ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សម-
តិក្កម្ម នត្ថិ កិញ្ចីតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ
វិហរតិ សព្ពសោ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម
នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ សព្ព-
សោ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមតិក្កម្ម សញ្ញា-
វេទយិតនិរោធំ ឧបសម្បជ្ជ វិហរតិ ។ ឥមេ ឯវ
ខន្ធា អភិញ្ញេយ្យា ។

ដោយកាយផង កំបានចូលដល់តតិយជ្ឈាន ដែលព្រះអរិយៈតំងតែឮយ
តែងសំដែងថា បុគ្គលអ្នកបានតតិយជ្ឈាន រមែងជាអ្នកមានចិត្តព្រងើយ
មានស្មារតី នៅជាសុខដូច្នេះ ១ លុះលះបង់នូវសុខផង លះបង់នូវទុក្ខផង
រំលត់នូវសោមនស្សទំងំគោមនស្សអំពីមុនផង កំបានចូលដល់ ចតុត្ថជ្ឈាន
ឥតសុខឥតទុក្ខ មានតែសតិដ៏ស្អាតដោយឧបេក្ខា ១ លុះកន្លងបង់នូវរូប-
សញ្ញា រំលត់នូវបដិឃសញ្ញា មិនធ្វើទុកក្នុងចិត្តនូវនានត្តសញ្ញាដោយប្រ-
ការទំងពួង ហើយកំបានចូលដល់ អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈានដោយបរិ-
កម្មថា អាកាសមិនមានទីបំផុត ១ លុះកន្លងអាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន
ដោយប្រការទំងពួងហើយ កំបានចូលដល់ វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន
ដោយបរិកម្មថា វិញ្ញាណមិនមានទីបំផុត ១ លុះកន្លងបង់នូវវិញ្ញាណញ្ចា-
យតនជ្ឈាន ដោយប្រការទំងពួងហើយ កំបានចូលដល់អាកិញ្ចញ្ញាយ-
តនជ្ឈាន ដោយបរិកម្មថា វត្ថុតិចតួចមិនមាន ១ លុះកន្លងបង់នូវអាកិញ្ច-
ញ្ញាយតនជ្ឈាន ដោយប្រការទំងពួងហើយ កំបានចូលដល់នេវសញ្ញា-
នាសញ្ញាយតនជ្ឈាន ១ លុះកន្លងបង់នូវនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន
ដោយប្រការទំងពួងហើយ កំបានចូលដល់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ ១ ។
ធម៌ទំង ៩ នេះ គួរដើងឮស់ ។

(៣៣៥) តតមេ ន វ ធម្មា សង្គីតាវញ្ច ។ ន វ អនុបុព្ពនិរោធា បឋមំ ឈានំ សមាបន្នស្ស តាម-សញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ ទុតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស វិតក្កវិចារា និរុទ្ធា ហោន្តិ តតិយំ ឈានំ សមាបន្នស្ស បីតិ និរុទ្ធា ហោតិ ចតុត្ថំ ឈានំ សមាបន្នស្ស អស្សាស-បស្សាសា និរុទ្ធា ហោន្តិ អាកាសានញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស រូបសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ វិញ្ញាណញ្ចាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ អាកិញ្ចញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនំ សមាបន្នស្ស អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា និរុទ្ធា ហោតិ សញ្ញាវេទយិតនិរោធំ សមាបន្នស្ស សញ្ញា ច វេទនា ច និរុទ្ធា ហោន្តិ ។ ឥមេ ន វ ធម្មា សង្គីតាតញ្ច ។ ឥតិ ឥមេ ន្តុតិ ធម្មា ភូតា តច្ចា តថា អវិតថា អនញ្ញថា សម្មា តថាកតេន អភិសម្ពុទ្ធា ។

(៣៣៩) ធម៌ ៩ ដែលគួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អនុ-
បុព្វនិរោធ (ធម៌ជាគ្រឿងរលត់តាមលំដាប់) ៩ យ៉ាង គឺ បុគ្គលចូលកាន់
បឋមជ្ឈាន រលត់កាមសញ្ញា ១ ចូលកាន់ទុតិយជ្ឈាន រលត់វិតក្កវិចារៈ ១
ចូលកាន់តតិយជ្ឈាន រលត់បីតិ ១ ចូលកាន់ចតុត្ថជ្ឈាន រលត់អស្សា-
សប្បស្សាសៈ ១ ចូលកាន់អាកាសានញ្ចាយតនជ្ឈាន រលត់រូបសញ្ញា ១
ចូលកាន់វិញ្ញាណញ្ចាយតនជ្ឈាន រលត់អាកាសានញ្ចាយតនសញ្ញា ១
ចូលកាន់អាកិញ្ចញ្ញាយតនជ្ឈាន រលត់វិញ្ញាណញ្ចាយតនសញ្ញា ១
ចូលកាន់នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនជ្ឈាន រលត់អាកិញ្ចញ្ញាយតនសញ្ញា ១
ចូលកាន់សញ្ញាវេទយិតនិរោធ រលត់សញ្ញានឹងវេទនា ១ ។ ធម៌ទាំង ៩
នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ទាំង ៩០ នេះ ជាធម៌ពិត ជាធម៌មែន
ធម៌ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ ដែលព្រះតថាគត
បានត្រាស់ដឹងហើយ ដោយប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។

(๓๓๖) ឧស ឆម្មា ពហុកាភ ឧស ឆម្មា ភាវេតព្ភា ឧស ឆម្មា បរិញ្ញេយ្យា ឧស ឆម្មា បហាតព្ភា ឧស ឆម្មា ហានភាគិយា ឧស ឆម្មា វិសេសភាគិយា ឧស ឆម្មា ឧបរ្ឈដ្ឋិវិជ្ឈា ឧស ឆម្មា ឧបរ្ឈានេតព្ភា ឧស ឆម្មា អភិញ្ញេយ្យា ឧស ឆម្មា សច្ឆិកាតព្ភា ។

(๓๓๗) កតមេ ឧស ឆម្មា ពហុកាភ ។ ឧស ជាឋការណា ឆម្មា ឥជាវុសោ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ ។ យំចាវុសោ ភិក្ខុ សីលវា ហោតិ ចាតិមោក្ខសំវរសំវុតោ វិហរតិ អាចារគោចរសម្បន្នោ អណុមត្តេសុ វជ្ជេសុ ភយទស្សាវី សមាទាយ សិក្ខតិ សិក្ខាបទេសុ អយំ ឆម្មា ជាឋការណា ។ បុន ចបរំ អាវុសោ ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ សុតធរោ សុតសន្និចយោ យេ តេ ឆម្មា អាទិកល្យាណា

(៣៣៦) ធម៌ ១០ មានឧបការៈច្រើន ធម៌ ១០ គួរចំរើន ធម៌ ១០ គួរកំណត់ដឹង ធម៌ ១០ គួរលះបង់ ធម៌ ១០ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ធម៌ ១០ ជាចំណែកវិសេស ធម៌ ១០ យល់បានដោយក្រ ធម៌ ១០ គួរឲ្យកើតឡើង ធម៌ ១០ គួរដឹងច្បាស់ ធម៌ ១០ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។

(៣៣៧) ធម៌ ១០ មានឧបការៈច្រើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ នាថ-ករណធម៌ (ធម៌ធ្វើឲ្យជាទីពឹង) ១០ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកមានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិ-បូណ៌ដោយអាចារៈនឹងគោចរៈ ជាអ្នកឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិក្ខុជាអ្នកមានសីល សង្រួមក្នុងបាតិមោក្ខសំវរៈ បរិបូណ៌ដោយអាចារៈនឹងគោចរៈ ជាអ្នកឃើញភ័យក្នុងទោសទាំងឡាយ សូម្បីបន្តិចបន្តួច សមាទានសិក្សាក្នុងសិក្ខាបទទាំងឡាយ នេះឯងជានាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិក្ខុជាពហុស្សូត្រ ចេះចាំទ្រទ្រង់ពុទ្ធវចនៈដែលខ្លួនបានស្តាប់ហើយ សន្សំទុកនូវពុទ្ធវចនៈដែលខ្លួនបានស្តាប់ហើយ ធម៌ទាំងឡាយ មានលំអបទដើម

មជ្ឈេកល្យាណា បរិយោសានកល្យាណា សាត្ថំ ស.
ព្យញ្ជនំ កេវលបរិបុណ្ណំ បរិសុទ្ធំ ព្រហ្មចរិយំ អភិវទន្តិ
តថារូបាសฺស ធម្មា ពហុស្សុតា ហោន្តិ ធតា វចសា
បរិចិតា មនសានុបេក្ខិតា ទិដ្ឋិយា សុប្បដិវិទ្ធា ។
យំ ចាវុសោ ភិក្ខុ ពហុស្សុតោ ហោតិ ។ បេ ។ ទិដ្ឋិយា
សុប្បដិវិទ្ធា អយំ បឋមោ ធម្មោ ជាឝការណោ ។ បុន ចបរំ
អាវុសោ ភិក្ខុ កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណ-
សហាយោ កល្យាណសម្បវង្កោ ។ យំ ចាវុសោ ភិក្ខុ
កល្យាណមិត្តោ ហោតិ កល្យាណសហាយោ កល្យា-
ណសម្បវង្កោ អយំ បឋមោ ធម្មោ ជាឝការណោ ។ បុន ចបរំ
អាវុសោ ភិក្ខុ សុវចោ ហោតិ សោវចស្សការណេហិ
ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ខមោ ហោតិ បទក្ខិណគ្គាហី
អនុសាសនិំ ។ យំ ចាវុសោ ភិក្ខុ សុវចោ ហោតិ សោ-
វចស្សការណេហិ ធម្មេហិ សមន្នាគតោ ខមោ ហោតិ

មានលំអបខកណ្តាល មានលំអបខចុង ប្រកាសនូវព្រហ្មចរ្យ ព្រមទាំងអត្ថ ព្រមទាំងព្យញ្ជនៈ ដ៏បរិសុទ្ធបរិបូណ៌ទាំងអស់ ធម៌ទាំងឡាយមានសភាពដូច្នោះ ភិក្ខុនោះឯងក៏បានស្តាប់ច្រើន បានចាំទុក ចាំរត់មាត់ ចាំជាប់ក្នុងចិត្ត ចាក់ធ្លុះល្អដោយទិដ្ឋិ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុជាពហុស្សូត្រ ។ បេ ។ ចាក់ធ្លុះល្អដោយទិដ្ឋិ នេះឯង ជានាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុមានមិត្តល្អ មានសំឡាញ់ល្អ មានបុគ្គលសម្ងួនស្មោលល្អ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុមានមិត្តល្អ មានសំឡាញ់ល្អ មានបុគ្គលសម្ងួនស្មោលល្អ នេះឯង ជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកដែលគេប្រដៅងាយ ប្រកបដោយធម៌ជាគ្រឿងធ្វើនូវភាវៈជាអ្នកប្រដៅងាយ ជាអ្នកអត់ធន់ ទទួលយកនូវពាក្យប្រៀនប្រដៅដោយចំណែកខាងស្តាំ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ ភិក្ខុជាអ្នកដែលគេប្រដៅងាយ ប្រកបដោយធម៌ជាគ្រឿងធ្វើ នូវភាវៈជាអ្នកប្រដៅងាយ ជាអ្នកអំណត់

បនក្ខិណាត្តាហិ អនុសាសនិំ អយំបិ ខម្មោ ជាឥការ-
ណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ យានិ តានិ
សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កិំការណីយានិ តត្ថ ឧក្កោ
ហោតិ អនលសោ តត្រូបាយាយ វីមំសាយ សមន្ន-
តតោ អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ ។ យំចាវុសោ កិក្ខុ
យានិ តានិ សព្រហ្មចារីនំ ឧច្ចាវចានិ កិំការណីយានិ
តត្ថ ឧក្កោ ហោតិ អនលសោ តត្រូបាយាយ
វីមំសាយ សមន្នតតោ អលំ កាតុំ អលំ សំវិធាតុំ
អយំបិ ខម្មោ ជាឥការណោ ។ បុន ចបរំ អាវុ-
សោ កិក្ខុ ឆន្ទកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ
អកិជម្មេ អកិរិនយេ ឱឡារិកាមោជ្ឈោ ។ យំចាវុសោ

ខ្ញុំលួយកន្ទុយពាក្យប្រៀនប្រដៅដោយចំណែកខាងស្តាំ នេះឯង ជា នាថ-
ករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត កិច្ចការ
ណានីមួយ ដំឋិតរបស់សព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ កិក្ខុជាអ្នក
ប៉ុនប្រសប់ មិនខ្ជិលច្រអូសក្នុងកិច្ចការទាំងនោះឡើយ ប្រកបដោយ
ការពិចារណាជាទុំបាយក្នុងកិច្ចការទាំងនោះ ជាអ្នកអាចធ្វើបាន អាច
ចាត់ចែងបាន ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ កិច្ចការណានីមួយ
ដំឋិតរបស់សព្រហ្មចារីបុគ្គលទាំងឡាយ កិក្ខុជាអ្នកប៉ុនប្រសប់ មិន
ខ្ជិលច្រអូស ក្នុងកិច្ចការទាំងនោះឡើយ ប្រកបដោយការពិចារណា
ជាទុំបាយក្នុងកិច្ចការទាំងនោះ ជាបុគ្គលអាចធ្វើបាន អាចចាត់ចែងបាន
នេះឯង ជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោទាំងឡាយ មួយទៀត
កិក្ខុមានសេចក្តីប្រាថ្នាកង់ធម៌[1] ជាអ្នកស្តាប់ដោយយកចិត្តទុកជាក់ ទាំង
ប្រាថ្នាប្រកាសប្រាប់ជនឯទៀត ដោយខ្លួនឯង ជាអ្នកប្រឹនដោយ
សេចក្តីត្រេកអរដ៏ខ្ទន់ក្នុងអកិធម្ម[2] កង់អកិរិនិ័យ[3] ។ ម្នាលអាវុសោ

---

๑ បានដល់ពុទ្ធវចនៈគឺបិដក ๓ ។ ๒ បានដល់ព្រះអភិធម្មទាំង ๗ គម្ពីរមានធម្មសង្គណី
ជាដើម ។ ន័យ ๑ ទៀតថា មគ្គផលឯងដែលហៅថា អភិធម្ម ។ ๓ បានដល់ទុក្ខបរិវារៈ ។
ន័យ ๑ ទៀតថា ការធ្វើឲ្យក៏លេសស្ងប់រម្ងាប់ ហៅថា អភិវិនិ័យ ។ (សង្គីតិសុត្តវណ្ណនា) ។

កិក្ខុ ឆម្មកាមោ ហោតិ បិយសមុទាហារោ អកិឆម្មេ អកិវិនយេ ឱឆ្បារចាមោឆ្ឆោ អយំបិ ឆម្មោ ជាឥករណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ សត្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ ។ យំបាវុសោ កិក្ខុ សត្តុដ្ឋោ ហោតិ ឥតរីតរចីវរបិណ្ឌបាតសេនាសនគិលានប្បច្ចយភេសជ្ជបរិក្ខារេហិ អយំបិ ឆម្មោ ជាឥករណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ អកុសលានំ ឆម្មានំ បហានាយ កុសលានំ ឆម្មានំ ឧបសម្បទាយ ថាមវា ទឧឆ្បបរក្កមោ អនិក្កិត្តឆុភោ កុសលេសុ ឆម្មេសុ ។ យំបាវុសោ កិក្ខុ អារទ្ធវីរិយោ វិហរតិ ។ បេ ។ អយំបិ ឆម្មោ ជាឥករណោ ។ បុន ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេបក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតំបិ ចិរភាសិតំបិ សរិតា អនុស្សរិតា ។

ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុមានសេចក្តីប្រាថ្នាកុសលធម៌ ជាអ្នកស្តាប់ ដោយយកចិត្តទុកដាក់ ពាល់ត្រាច់ប្រកាសប្រាប់ជនឯទៀត ដោយខ្លួនឯង ជាអ្នកប្រែនដោយសេចក្តីត្រេកអរដ៏ខន់ក្នុងអកិច្ចម្នាក់ អកិរិយ នេះឯង ជានាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាល់ត្រាច់ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកសន្តោសដោយចីវរបិណ្ឌបាត សេនាសន: ទំនិញគ្រឿងបរិក្ខារគឺថ្នាំជាបច្ច័យ សម្រាប់អ្នកជម្ងឺ តាមមាន តាមបាន ។ ម្នាលអាវុសោ ពាល់ត្រាច់ភិក្ខុ អ្នកសន្តោសដោយចីវរ បិណ្ឌបាត សេនាសន: ទំនិញគ្រឿងបរិក្ខារគឺថ្នាំជាបច្ច័យសម្រាប់អ្នកជម្ងឺ តាមមាន តាមបាន នេះឯងជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាល់ត្រាច់ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ដើម្បីលះបង់អកុសលធម៌ពាល់ត្រាច់ ដើម្បីធ្វើកុសលធម៌ពាល់ត្រាច់ឲ្យបរិបូណ៌ ជាអ្នកមានកម្លាំង មានសេចក្តីប្រឹងប្រែងមាំមួន មិនដាក់ធុរៈក្នុងកុសលធម៌ពាល់ត្រាច់ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាល់ត្រាច់ ភិក្ខុជាអ្នកតាំងផ្តើមសេចក្តីព្យាយាម ។ បេ ។ នេះឯង ជា នាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ពាល់ត្រាច់ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមានស្មារតី ប្រកបដោយ (ការតាំង) ស្មារតីទំនឹងការ:ជាអ្នកមានប្រាជ្ញាចាស់ក្លាដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ ទឹកឃើញនូវអំពើដែលខ្លួនធ្លាប់ធ្វើរួចយូរហើយផង នូវសំដីដែលខ្លួននិយាយយូរហើយផង ។

យំ ភាវុសោ កិក្ខុ សតិមា ហោតិ បរមេន សតិនេ-
បក្កេន សមន្នាគតោ ចិរកតំបិ ចិរភាសិតំបិ សរិតា
អនុស្សរិតា អយំបិ ឆម្មោ ជាឥករណោ ។ បុន
ចបរំ អាវុសោ កិក្ខុ បញ្ញវា ហោតិ ឧទយត្ថគាមិ-
និយា បញ្ញាយ សមន្នាគតោ អរិយាយ និព្វេធិកាយ
សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា ។ យំ ភាវុសោ កិក្ខុ
បញ្ញវា ហោតិ ។ បេ ។ សម្មាទុក្ខក្ខយគាមិនិយា
អយំបិ ឆម្មោ ជាឥករណោ ។ ឥមេ ឧស ឆម្មា
ពហុការា ។

[៣៣៨] កតមេ ឧស ឆម្មា ភាវេតព្វា ។
ឧស កុសលាយតនានំ បហីនាកុសលាមេវោ
សញ្ញានំ ខុទ្ទំ អនោ ច តំរយំ អទ្ធយំ

ម្នាលអាវុសោ ចាំដន្លាយ ភិក្ខុជាអ្នកមានស្មារតី ប្រកបដោយការគាំដ៏ស្មារតីនឹងការពារជាអ្នកមានប្រាជ្ញាចាស់ក្លាដ៏ខ្ជាប់ខ្ជួន ទឹកឃើញនូវអំពើដែលខ្លួនធ្លើរួចយូរហើយផង នូវសំដីដែលខ្លួននិយាយយូរហើយផង នេះឯងជានាថករណធម៌ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដន្លាយ មួយទៀត ភិក្ខុជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ប្រកបដោយប្រាជ្ញា ដែលអាចកំណត់នូវការកើតឡើង នឹងការវិនាសទៅ (នៃខន្ធបញ្ចក:) ជាគ្រឿងចំលាយនូវកិលេសដ៏ប្រសើរជាធម្មជាតដល់នូវកិរិយាអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដន្លាយ ភិក្ខុជាអ្នកមានប្រាជ្ញា ។ បេ ។ ជាធម្មជាតដល់នូវកិរិយាអស់ទៅនៃទុក្ខដោយប្រពៃ នេះឯងជា នាថករណធម៌ ១ ។ ធម៌ចាំង ១០ នេះ មានឧបការៈច្រើន ។

(៣៣៨) ធម៌ ១០ ដែលគួរចំរើន តើដូចម្តេចខ្លះ ។ កសិណាយតន: (ខេត្តប្តីតាំងរមស់ពួកធម៌ដែលមានកសិណជាអារម្មណ៍) មាន ១០ យ៉ាង គឺបុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់នូវបឋវីកសិណ ខាងលើ(១) ខាងក្រោម(២) នឹងទទឹង(៣) ជាកសិណតែមួយ ឥតមានលាយឡំ(នឹងកសិណឯទៀត)

---

១ កសិណដែលត្រូវចំរើនងើបមើលទៅខាងលើអាកាស ។ ២ កសិណដែលត្រូវចំរើនជាក់មុខមកពីកន្លែងនីមួយ ។ ៣ កសិណដែលត្រូវចំរើនជុំវិញខេត្តមណ្ឌល (សង្គីតិសុត្តវណ្ណនា) ។

អប្បមាណំ ។ អាចោកសំណាមេកោ សញ្ញោជនំ ។ តេជោកសំណាមេកោ សញ្ញោជនំ ។ វាយោកសំ-ណាមេកោ សញ្ញោជនំ ។ នីលកសំណាមេកោ សញ្ញោជនំ ។ បីតកសំណាមេកោ សញ្ញោជនំ ។ លោហិតកសំណាមេកោ សញ្ញោជនំ ។ ឱទាតកក-សំណាមេកោ សញ្ញោជនំ ។ អាការសកសំណា-មេកោ សញ្ញោជនំ ។ វិញ្ញាណកសំណាមេកោ សញ្ញោជនំ ឧទ្ធំ អធោ ច តិរិយំ អនន្តំ អប្បមាណំ ។ ឥមេ ទស ធម្មា ភាវេតព្ពា ។

(៣៣៩) កតមេ ទស ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។ ទសាយតនានិ ចក្ខាយតនំ រូបាយតនំ សោតាយតនំ សទ្ទាយតនំ ឃានាយតនំ គន្ធាយតនំ ជិវ្ហាយតនំ រសាយតនំ កាយាយតនំ ផោដ្ឋព្ពាយតនំ ។ ឥមេ ទស ធម្មា បរិញ្ញេយ្យា ។

មានការផ្សាយនឹងប្រមាណមិនបាន ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់នូវអាបោកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវតេជោកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវវាយោកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវនីលកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវបីតកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវលោហិតកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវឱទាតកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវអាកាសកសិណ ១ ។ បុគ្គលពួកមួយ ស្គាល់ច្បាស់ នូវវិញ្ញាណកសិណ ខាងលើ ខាងក្រោម ទំនងទំនងជាកសិណតែមួយ ឥតមានលាយឡំ (នឹងកសិណឯទៀត) ហើយ មានការផ្សាយនឹងប្រមាណមិនបាន ១ ។ ធម៌ចាំង ១០ នេះ គួរចំរើន ។

(៣៣៩) ធម៌ ១០ ដែលគួរកំណត់ដឹង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ អាយតនៈ (ហេតុជាទីកើតនៃចិត្ត) ១០ គឺ ភ្នែក ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ រូប ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ ត្រចៀក ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ សម្លេង ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ ច្រមុះ ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ ក្លិន ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ អណ្តាត ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ រស ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ កាយ ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ ផោដ្ឋព្វៈ ជាកន្លែងកើតចិត្ត ១ ។ ធម៌ចាំង ១០ នេះ គួរកំណត់ដឹង ។

(៣៤០) កតមេ ឧស ធម្មា បហាតព្ពា ។ ឧស មិច្ឆត្តា មិច្ឆាទិដ្ឋិ មិច្ឆាសង្កប្បោ មិច្ឆាវាចា មិច្ឆាកម្មន្តោ មិច្ឆាអាជីវោ មិច្ឆាវាយាមោ មិច្ឆាសតិ មិច្ឆាសមាធិ មិច្ឆាញាណំ មិច្ឆាវិមុត្តិ ។ អយេ ឧស ធម្មា បហាតព្ពា ។

(៣៤១) កតមេ ឧស ធម្មា ភាវេតព្ពា ។ ឧស អកុសលកម្មបថា ចាឈាតិចាតោ អទិន្នាទានំ កាមេសុ មិច្ឆាចារោ មុសាវាទោ បិសុណា វាចា ផរុសា វាចា សម្ផប្បលាបោ អភិជ្ឈា ព្យាបាទោ មិច្ឆាទិដ្ឋិ ។ អយេ ឧស ធម្មា ភាវេតព្ពា ។

(៣៤២) កតមេ ឧស ធម្មា វិសេសភាគិយា ។ ឧស កុសលកម្មបថា ចាឈាតិចាតា វេរមណី អទិន្នាទានា វេរមណី កាមេសុ មិច្ឆាចារា វេរមណី មុសាវាទា វេរមណី បិសុណាយ វាចាយ វេរមណី

(៣៤០) ធម៌ ១០ ដែលគួរលះបង់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សភាពដែលខុស ១០ យ៉ាង គឺ ការយល់ខុស ១ ការត្រិះរិះខុស ១ ពោលពាក្យខុស ១ ការងារខុស ១ ចិញ្ចឹមជីវិតខុស ១ សេចក្តីព្យាយាមខុស ១ ការរលឹកខុស ១ ការតាំងចិត្តខុស ១ ការជឿខុស ១ ការរួចខុស ១ ។ ធម៌ទាំងដប់នេះ គួរលះបង់ ។

(៣៤១) ធម៌ ១០ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គន្ថៈនៃអកុសលកម្ម ១០ យ៉ាង គឺ ការសម្លាប់សត្វ ១ លួចទ្រព្យគេ ១ ប្រព្រឹត្តខុសក្នុងកាមទាំងឡាយ ១ ពោលពាក្យកុហក ១ ពោលពាក្យញុះញង់ ១ ពោលពាក្យគ្រេគោះ ១ ពោលពាក្យឥតប្រយោជន៍ ១ ចិត្តគិតសំឡឹងរំពៃ បង្អោនទ្រព្យអ្នកដទៃ មកជាទ្រព្យរបស់ខ្លួន ១ ចិត្តគុំកួន ១ ការយល់ខុស ១ ។ ធម៌ទាំង ១០ នេះ ជាចំណែកនៃសេចក្តីវិនាស ។

(៣៤២) ធម៌ ១០ ដែលជាចំណែកវិសេស តើដូចម្តេចខ្លះ ។ គន្ថៈនៃកុសលកម្ម ១០ គឺ ចេតនាជាហេតុវៀរចាកការសម្លាប់សត្វ ១ វៀរចាកការលួចទ្រព្យគេ ១ វៀរចាកការប្រព្រឹត្តខុស ក្នុងកាមទាំងឡាយ ១ វៀរចាកការពោលពាក្យកុហក ១ វៀរចាកការពោលពាក្យញុះញង់ ១

ជវុសាយ ភថាយ វេរមណី សម្ផប្បលាថា វេរមណី អនភិជ្ឈា អព្យាបាទោ សម្មាទិដ្ឋិ ។ ឥមេ ទស ធម្មា រាសេសភាគិយា ។

(๓๔๓) កតមេ ទស ធម្មា ឧបប្បដិវជ្ជា ។ ទស អរិយកសា ឥធាវុសោ ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ ឆឧប្បន្នសមង្គតតោ ឯការក្ខោ ចតុកបស្សេ-នោ បណុណ្ណាប្បច្ចេកសច្ចោ សមវយសដ្ឋេសនោ អនាវិលសង្កប្បោ បស្សទ្ធកាយសង្ខារោ សុវិមុត្តចិត្តោ សុវិមុត្តបញ្ញោ ។ កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្ប-ហីនោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុនោ កាមច្ឆន្ទោ បហីនោ ហោតិ ព្យាបាទោ បហីនោ ហោតិ ថីន-មិទ្ធំ បហីនំ ហោតិ ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចំ បហីនំ ហោតិ វិចិកិច្ឆា បហីនា ហោតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុ បញ្ចង្គវិប្បហីនោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ ឆឧប្បន្នសមង្គតតោ ហោតិ ។

រៀរចាកការពោលពាក្យត្រគោះ ១ រៀរចាកការពោលពាក្យ ពេយកយ
ឥតប្រយោជន៍ ១ ចិត្តមិនសំឡឹងរំពៃ បង្អោនទ្រព្យអ្នកដទៃ មកជាទ្រព្យ
របស់ខ្លួន ១ ចិត្តមិនគំនួន ១ ការយល់ត្រូវ ១ ។ ធម៌ជាំង ១០ នេះជា
ចំណែកវិសេស ។

(៣៤៣)ធម៌ជាំង ១០ ដែលយល់ច្បាន ដោយក្រ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ធម៌
ជាគ្រឿងនៅអាស្រ័យរបស់អរិយៈ ១០ យ៉ាង ម្នាលអាវុសោជាំងឡាយ
ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកលះបង់អង្គក្រុំ ១ ប្រកបដោយធម្មឆ្លុះបែក្ខា ១
ជាអ្នករក្សាធម៌តែមួយ ១ មានធម៌ជាបង្អែក ៤ យ៉ាង ១ ជាអ្នកកំចាត់បង់នូវ
សច្ចធម៌ដោយឡែក ១ ជាអ្នកលះបង់ដោយប្រពៃនូវការសែ្វងរក ១ មាន
សេចក្តីត្រិះរិះមិនសៅហ្មង ១ មានកាយសង្ខារស្ងប់រម្ងាប់ ១ មានចិត្តរួច
ស្រឡះហើយដោយល្អ ១ មានប្រាជ្ញាជាធំជាថា ចិត្តរួចស្រឡះដោយល្អ ១ ។
ម្នាលអាវុសោជាំងឡាយ ចុះភិក្ខុជាអ្នកលះបង់អង្គ ៥ តើដូចម្តេច ។ ម្នាល
អាវុសោជាំងឡាយ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកលះបង់កាមច្ឆន្ទៈ ១ លះ
បង់ព្យាបាទៈ ១ លះបង់ថីនមិទ្ធៈ ១ លះបង់ឧទ្ធច្ចកុក្កុច្ចៈ ១ លះបង់វិចិកិច្ឆា ១ ។
ម្នាលអាវុសោជាំងឡាយ ភិក្ខុលះបង់អង្គ ៥ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។
ម្នាលអាវុសោជាំងឡាយ ចុះភិក្ខុប្រកបដោយធម្មឆ្លុះបែក្ខា តើដូចម្តេច ។

ឥធាវុសោ ភិក្ខុ ចក្ខុនា រូបំ ទិស្វា នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។ សោតេន សទ្ទំ សុត្វា ។ ឃានេន គន្ធំ ឃាយិត្វា ។ ជិវ្ហាយ រសំ សាយិត្វា ។ កាយេន ផោដ្ឋព្ពំ ផុសិត្វា ។ មនសា ធម្មំ វិញ្ញាយ នេវ សុមនោ ហោតិ ន ទុម្មនោ ឧបេក្ខកោ ច វិហរតិ សតោ សម្បជានោ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុ ឆឡង្គ-សមន្នាគតោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ ឯកា-រក្ខោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ សតារក្ខេន ចេតសា សមន្នាគតោ ហោតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុ ឯការក្ខោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ ចតុរាបស្សេ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុ សង្ខា-យេកំ បដិសេវតិ សង្ខាយេកំ អធិវាសេតិ សង្ខា-យេកំ បរិវជ្ជេតិ សង្ខាយេកំ វិនោទេតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុ ចតុរាបស្សេ ហោតិ ។

ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ភិក្ខុកន្ត៍សាសនានេះ បានឃើញរូប ដោយភ្នែកហើយ ជាអ្នកមិនមានសោមនស្ស មិនមានទោមនស្ស ជាអ្នកព្រងើយ ប្រកបដោយសតិនន្ត៍សម្បជញ្ញៈ ។ បានឮសំឡេង ដោយត្រចៀក ។ បានធំក្លិនដោយច្រមុះ ។ បានទទួលរសដោយអណ្តាត ។ បានពាល់ត្រូវផោដ្ឋព្វៈដោយកាយ ។ បានដឹងធម្មារម្មណ៍ដោយចិត្ត ហើយជាអ្នកមិនមានសោមនស្ស មិនមានទោមនស្ស ជាអ្នកព្រងើយ ប្រកបដោយសតិនន្ត៍សម្បជញ្ញៈ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ភិក្ខុប្រកបដោយធម្មគ្គិបេក្ខា ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ចុះភិក្ខុរក្សាធម៌តែមួយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ភិក្ខុកន្ត៍សាសនានេះប្រកបដោយចិត្ត មានសតិជាគ្រឿងរក្សាទុក ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ភិក្ខុរក្សាធម៌តែមួយដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ចុះភិក្ខុមានធម៌ជាបង្អែក ៤ យ៉ាង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ភិក្ខុកន្ត៍សាសនានេះ ពិចារណាហើយទើបសេព វេបស់ដែលគួរសេព ១ ពិចារណាហើយទើបអត់សង្កត់ វេបស់ដែលគួរអត់សង្កត់ ១ ពិចារណាហើយទើបវៀរវេបស់ដែលគួរវៀរ ១ ពិចារណាហើយទើបន្ទោបង់វេបស់ដែលគួរបន្ទោបង់ ១ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដ៏ឆ្ងាយ ភិក្ខុមានបង្អែក ៤ យ៉ាង ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។

កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ បឋុណ្ណាបញ្ញត្តេកសច្ចោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុនា[1] យានិ តានិ បុថុសមណ-ព្រាហ្មណានំ បុថុបញ្ញត្តេកសច្ចានិ សញ្ញានិ តានិ ឧណ្ណានិ ហោន្តិ បឋុណ្ណានិ ចត្តានិ វន្តានិ មុត្តា-និ បហីនានិ បដិនិស្សដ្ឋានិ[2] ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុ បឋុណ្ណាបញ្ញត្តេកសច្ចោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ សមវយសុញ្ញត្តេសនោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុនា[3] កាមេសនា បហីនា ហោតិ ភវេសនា បហីនា ហោតិ ព្រហ្មចរិយេសនា បដិ-និស្សដ្ឋា ហោតិ ។ ឯវំ ខោ អាវុសោ ភិក្ខុ សម-វយសុញ្ញត្តេសនោ ហោតិ ។ កថញ្ចាវុសោ ភិក្ខុ អនាវិលសង្កប្បោ ហោតិ ។ ឥធាវុសោ ភិក្ខុនា[4] កាមសង្កប្បោ បហីនោ ហោតិ ព្យាបាទសង្កប្បោ បហីនោ ហោតិ វិហឹសាសង្កប្បោ បហីនោ ហោតិ ។

---

១ ម. ភិក្ខុសោ ។ ២ ទី. ម. បដិបស្សទ្ធានិ ។ ៣-៤ ម. ភិក្ខុសោ ។

ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ចុះភិក្ខុជាអ្នកតំចាត់បង់នូវសច្ចធម៌ដោយច្រើន តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ បានតាំងចេញ បន្ទោបង់ លះចោល ខ្ចាត់ចោល ស្រាយចេញ លះបង់ ផ្តាច់ផ្តិលនូវសច្ចៈដ៏ផ្សេងគ្នាជាច្រើន របស់សមណៈនិងព្រាហ្មណ៍ដ៏ច្រើន ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ភិក្ខុជាអ្នកតំចាត់បង់ នូវសច្ចធម៌ដោយច្រើន ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ចុះភិក្ខុជាអ្នកលះបង់ដោយប្រពៃ នូវការស្វែងរក តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកលះបង់ការស្វែងរកកាម លះបង់ការស្វែងរកភព លះបង់ការស្វែងរកព្រហ្មចរ្យចេញហើយ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ភិក្ខុជាអ្នកលះបង់ដោយប្រពៃ នូវការស្វែងរកដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ចុះភិក្ខុមានសេចក្តីត្រិះរិះមិនបានសៅហ្មង តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំដែរឬទេ ភិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ជាអ្នកលះបង់សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងកាម លះបង់សេចក្តីត្រិះរិះក្នុងការព្យាបាទ លះបង់សេចក្តីត្រិះរិះ ក្នុងការបៀតបៀន ។

ฯวำ เม สุตนฺติ อายสฺมา อานนฺโท ฯ ภควา ตตฺถ ภควาติ ฯ ภคฺคานนฺติ ฯ ภคฺคา นาม ตสฺส ภควโต ญาตกา ปกฺขา ปริวารา ฯ ตสฺมา ภควา ภคฺเคสุ ปริวารฏฺเฐน วิหรตีติ วุจฺจติ ฯ สุสุมารคิรนฺติ ฯ สุสุมารคิรนฺติ ตสฺส นครสฺส นามนฺติ ฯ ภเยสกฬาวเนติ ฯ ภยนฺติ ภยชนนฏฺเฐน ฯ เสสมฺปิ ปททฺวยนฺติ ฯ ตตฺถ ภยนฺติ ภยชนนฏฺเฐน ภยนฺติ ฯ

ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ កិក្ខុមានសេចក្តីត្រិះរិះមិនបាន សៅហ្មងដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ ចុះកិក្ខុមានកាយសង្ខារ សូប់រម្ងាប់ហើយ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ ព្រោះបានលះបង់សុខផង លះបង់ទុក្ខផង ព្រោះរំលត់នូវសោមនស្សទំនឹងពេលមនស្ស ក្នុងកាលមុនផង ហើយក៏បានចូលបឋមជ្ឈាន ដែលគ្មានទុក្ខ គ្មានសុខ មានតែឧបេក្ខាទំនឹងសតិដ៏បរិសុទ្ធ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ កិក្ខុមានកាយសង្ខារ សូប់រម្ងាប់ហើយ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ ចុះកិក្ខុមានចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយចាកកាគៈ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយចាកទោសៈ មានចិត្តរួចស្រឡះហើយចាកមោហៈ ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ កិក្ខុមានចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយល្អ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ ចុះកិក្ខុមានប្រាជ្ញាដ៏ចាំថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយល្អ តើដូចម្តេច ។ ម្នាលអាវុសោ ចាំងឡាយ កិក្ខុក្នុងសាសនានេះដឹងច្បាស់ថា កាគៈអាត្មាអញបានលះបង់ហើយ គាស់រំលើងឫសចេញហើយ ធ្វើឲ្យលែងកើតទៀត ដូចដើមត្នោត (កំបុត-ក) ហើយធ្វើមិនឲ្យមានទៀត មិនឲ្យកើតតទៅទៀតជាធម្មតា ។

โกเสหา เมฆ มหาโกเส ฯ เปฯ โมเหหา เมฆ มหาโมเห ทุฏฺฐุลฺลหิรี โกปนิเย อนาทริยตาย อนาทริยปฏิปตฺติยา อายตึ อนุปฺปาทธมฺมตาย ปฏิกฺขิตฺตา ฯ ยาวญฺหิทํ อาวุโส ภิกฺขุ สุวิมุตฺตจิตฺโต โหตีติ ฯ ๙ เมฆ ทส ธมฺมา ทุปฺปฏิวิชฺฌา ฯ

(๓๔๔) กตเม ทส ธมฺมา ทุปฺปาเทตพฺพา ฯ ทส สญฺญา อสุภสญฺญา มรณสญฺญา อาหาเร ปฏิกฺกูลสญฺญา สพฺพโลเกเก อนภิรตสญฺญา อนิจฺจสญฺญา อนิจฺเจ ทุกฺขสญฺญา ทุกฺเข อนตฺตสญฺญา ปหานสญฺญา วิราคสญฺญา นิโรธสญฺญา ฯ ๙ เมฆ ทส ธมฺมา ทุปฺปาเทตพฺพา ฯ

ជំងឺច្បាស់ថា ភោស:អាត្មាអញបានលះបង់ហើយ ๆ បេ ๆ មោហ: អាត្មាអញបានលះបង់ហើយ គាស់រំលើងចូសចេញហើយ ធ្វើឲ្យលែងកើតទៀត ដូចជាដើមត្នោត (កំបុតក) ហើយធ្វើមិនឲ្យមានទៀត មិនឲ្យកើតតទៅទៀតជាធម្មតា ។ ម្នាលអាវុសោ ភិក្ខុមានប្រាជ្ញាជំងឺថា ចិត្តរួចស្រឡះហើយដោយល្អ ដោយអាការយ៉ាងនេះឯង ។ ធម៌ទាំង ១០ នេះ យល់បានដោយក្រ ។

(๓๔๔) ធម៌ ១០ ដែលគួរឲ្យកើតឡើង តើដូចម្តេចខ្លះ ។ សេចក្តីសំគាល់ ១០ យ៉ាង គឺសេចក្តីសំគាល់ថា មិនល្អ ១ សេចក្តីសំគាល់ចំពោះមរណ: ១ សេចក្តីសំគាល់កង្វក់អាហារថា ជារបស់គួរខ្ពើម ១ សេចក្តីសំគាល់របស់បុគ្គលជាអ្នកមិនត្រេកអរ ក្នុងលោកទាំងពួង ១ សេចក្តីសំគាល់ថា មិនទៀង ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរបស់ដែលមិនទៀងថាជាទុក្ខ ១ សេចក្តីសំគាល់ក្នុងរបស់ដែលជាទុក្ខថា មិនមែនរបស់ខ្លួន ១ សេចក្តីសំគាល់នូវរបស់ដែលត្រូវលះបង់ ១ សេចក្តីសំគាល់ថា គួរនឿយណាយ ១ សេចក្តីសំគាល់ថា រលត់ទៅនៃកងទុក្ខ ១ ។ ធម៌ទាំង ១០ នេះ គួរឲ្យកើតឡើង ។

(๓๘๕) កតមេ ឧស ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។ ឧស ឯដ្ឋិណ្ណាវត្ថុនិ(๑) សម្មាទិដ្ឋិស្ស មិច្ឆាទិដ្ឋិ ឯដ្ឋិណ្ណា ហោតិ យេ ច មិច្ឆាទិដ្ឋិបច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស(๒) ឯដ្ឋិណ្ណា ហោន្តិ សម្មាទិដ្ឋិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាចារិប្ផរី កច្ចន្តិ ។ សម្មាសង្កប្បស្ស មិច្ឆាសង្កប្បោ ឯដ្ឋិណ្ណា ហោតិ យេ ច មិច្ឆាសង្កប្បបច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស ឯដ្ឋិណ្ណា ហោន្តិ សម្មាសង្កប្បបច្ចយា ច អនេកេ អកុសលា ធម្មា ភាវនាចារិប្ផរី កច្ចន្តិ ។ សម្មាវាចស្ស មិច្ឆាវាចា ឯដ្ឋិណ្ណា ហោតិ យេ ច មិច្ឆាវាចាបច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស ឯដ្ឋិណ្ណា ហោន្តិ សម្មាវាចាបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាចារិប្ផរី កច្ចន្តិ ។ សម្មាកម្មន្តស្ស មិច្ឆាកម្មន្តា

---

๑ ម. ឯដ្ឋិវត្ថូនិ ។ ๒ ម. តេបស្ស ។

(๓๔๙) ธมฺ ๑๐ ដែលគួរដឹងច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ? ហេតុនៃសេចក្តីសាបសូន្យ ๑๐ គឺ បុគ្គលមានគំនិតយល់ត្រូវហើយ ការយល់ខុស ក៏សាបសូន្យអស់ ទាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនយ៉ាង ដែលកើតឡើង ព្រោះការយល់ខុស ជាបច្ច័យ ក៏សាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើន ក៏ដល់នូវការចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះគំនិតយល់ត្រូវ ជាបច្ច័យ๑ ។ បុគ្គលមានសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវហើយ សេចក្តីត្រិះរិះខុស ក៏សាបសូន្យអស់ ទាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនយ៉ាង ដែលកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីត្រិះរិះខុស ជាបច្ច័យ ក៏សាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើន ក៏ដល់នូវការចំរើនបរិបូណ៌ឡើង ព្រោះសេចក្តីត្រិះរិះត្រូវ ជាបច្ច័យ ๑ ។ បុគ្គលមានវាចាត្រូវហើយ វាចាខុស ក៏សាបសូន្យទៅអស់ ទាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនយ៉ាង ដែលកើតឡើង ព្រោះវាចាខុសជាបច្ច័យ ក៏សាបសូន្យទៅដែរ ឯអកុសលធម៌ច្រើន ក៏ដល់នូវការចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះវាចាត្រូវជាបច្ច័យ๑ ។ បុគ្គលមានការងារត្រូវហើយ ការងារខុស

ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោតិ យេ ច មិច្ឆាកម្មន្តប្បច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោន្តិ សម្មាកម្មន្តប្បច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាចារំ ហរន្តិ ។ សម្មាអាជីវស្ស មិច្ឆាអាជីវោ ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោតិ យេ ច មិច្ឆាអាជីវប្បច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោន្តិ សម្មាអាជីវប្បច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាចារំ ហរន្តិ ។ សម្មាវាយាមស្ស មិច្ឆាវាយាមោ ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោតិ យេ ច មិច្ឆាវាយាមប្បច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោន្តិ សម្មាវាយាមប្បច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាចារំ ហរន្តិ ។ សម្មាសតិស្ស មិច្ឆាសតិ ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោតិ យេ ច មិច្ឆាសតិប្បច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស ឯដ្ឋិណ្ណោ ហោន្តិ សម្មាសតិប្បច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាចារំ ហរន្តិ ។ សម្មាសមាធិស្ស មិច្ឆាសមាធិ

កំសាបសូន្យទៅអស់ ចាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនយ៉ាងដែលកើតឡើង ព្រោះការងារខុស ជាបច្ច័យ កំសាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើន កំដល់នូវការចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះការងារត្រូវ ជាបច្ច័យ ១ ។ បុគ្គលមានការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវហើយ ការចិញ្ចឹមជីវិតខុស កំសាបសូន្យទៅអស់ ចាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនយ៉ាងដែលកើតឡើង ព្រោះការចិញ្ចឹមជីវិតខុស ជាបច្ច័យ កំសាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើន កំដល់នូវសេចក្តីចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះការចិញ្ចឹមជីវិតត្រូវជាបច្ច័យ ១។ បុគ្គលដែលមានព្យាយាមត្រូវហើយ សេចក្តីព្យាយាមខុស កំសាបសូន្យអស់ ចាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនយ៉ាង ដែលកើតឡើង ព្រោះសេចក្តីព្យាយាមខុស ជាបច្ច័យ កំសាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើនប្រការ កំដល់នូវសេចក្តីចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះសេចក្តីព្យាយាមត្រូវ ជាបច្ច័យ ១ ។ បុគ្គលមានការរលឹកត្រូវហើយ ការរលឹកខុស កំសាបសូន្យទៅអស់ ចាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនប្រការ ដែលកើតឡើង ព្រោះការរលឹកខុស ជាបច្ច័យ កំសាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើនប្រការ កំដល់នូវសេចក្តីចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះការរលឹកត្រូវ ជាបច្ច័យ ១ ។ បុគ្គលដែលមានការស្មឹងស្មាធិត្រូវហើយ ការស្មឹងស្មាធិខុស

និដ្ឋិណ្ណោ ហោតិ យេ ច មិច្ឆាសមាធិបច្ចយា អនេកេ
ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស និដ្ឋិណ្ណោ
ហោន្តិ សម្មាសមាធិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា
ធម្មា ភាវនាចារិប្ផរំ គច្ឆន្តិ ។ សម្មាញាណស្ស មិច្ឆា-
ញាណំ និដ្ឋិណ្ណំ ហោតិ យេ ច មិច្ឆាញាណបច្ចយា
អនេកេ ចាបកា អកុសលា ធម្មា សម្ភវន្តិ
តេបស្ស និដ្ឋិណ្ណោ ហោន្តិ សម្មាញាណបច្ចយា ច
អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនាចារិប្ផរំ គច្ឆន្តិ ។
សម្មាវិមុត្តស្ស មិច្ឆាវិមុត្តិ និដ្ឋិណ្ណោ ហោតិ យេ ច
មិច្ឆា វិមុត្តិបច្ចយា អនេកេ ចាបកា អកុសលា
ធម្មា សម្ភវន្តិ តេបស្ស និដ្ឋិណ្ណោ ហោន្តិ សម្មា-
វិមុត្តិបច្ចយា ច អនេកេ កុសលា ធម្មា ភាវនា-
ចារិប្ផរំ គច្ឆន្តិ ។ ឥមេ ឆ ធម្មា អភិញ្ញេយ្យា ។

កំសាបសូន្យទៅអស់ ពាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនប្រការ ដែលកើតឡើងព្រោះការស្នឹងស្នាធខុស ជាបច្ច័យ កំសាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ច្រើនប្រការ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះការស្នឹងស្នាធត្រូវ ជាបច្ច័យ ១ ។ បុគ្គលដែលមានកិរិយាដឹងត្រូវហើយ កិរិយាដឹងខុស កំសាបសូន្យទៅអស់ ពាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមកច្រើនប្រការ ដែលកើតឡើង ព្រោះកិរិយាដឹងខុស ជាបច្ច័យ កំសាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើនប្រការ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះកិរិយាដឹងត្រូវ ជាបច្ច័យ ១ ។ បុគ្គលមានកិរិយារួចត្រឹមត្រូវហើយ កិរិយារួចខុស កំសាបសូន្យទៅអស់ ពាំងអកុសលធម៌ដ៏លាមក ច្រើនប្រការ ដែលកើតឡើង ព្រោះកិរិយារួចខុស ជាបច្ច័យ កំសាបសូន្យទៅដែរ ឯកុសលធម៌ដ៏ច្រើនប្រការ ក៏ដល់នូវសេចក្តីចំរើន បរិបូណ៌ឡើង ព្រោះកិរិយារួចត្រូវ ជាបច្ច័យ ១ ។ ធម៌ពាំង ១០ នេះ គួរដឹងច្បាស់ ។

(๓๒๖) កតមេ ទស ធម្មា សង្ខតាតព្វា ។ ទស អសេក្ខា ធម្មា អសេក្ខា សម្មាទិដ្ឋិ អសេក្ខា សម្មាសង្កប្បោ អសេក្ខា សម្មាវាចា អសេក្ខោ សម្មាកម្មន្តោ អសេក្ខោ សម្មាអាជីវោ អសេក្ខោ សម្មាវាយាមោ អសេក្ខោ សម្មាសតិ អសេក្ខោ សម្មាសមាធិ អសេក្ខំ សម្មាញាណំ អសេក្ខា សម្មាវិមុត្តិ ។ ឥមេ ទស ធម្មា សង្ខតាតព្វា ។ ឥតិ ឥមេ សតធម្មា[1] ភូតា តច្ចា តថា អវិតថា អនញ្ញថា សម្មា តថាគតេន អភិសម្ពុទ្ធាតិ ។

ឥទមវោច អាយស្មា សារីបុត្តោ ។ អត្តមនា តេ ភិក្ខូ អាយស្មតោ សារីបុត្តស្ស ភាសិតំ អភិនន្ទុន្តិ ។

ទសុត្តរសុត្តំ ឯកាទសមំ(๒) និដ្ឋិតំ ។

ឯតិស្សវគ្គោ និដ្ឋិតោ(๓) ។

---

๑ ឧ. សតំ ធម្មា ។ ๒ ឧ.ទសុត្តរសុត្តន្តំ ។ ម. ទសុត្តរសុត្តន្តំ ឯកាទសមំ សមត្តំ ។ ๓ ឧ. ឯតិស្សវគ្គោ ។

(៣៨៦) ធម៌១០គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ តើដូចម្តេចខ្លះ ។ ធម៌ជារបស់អសេក្ខៈ ១០ យ៉ាង គឺសម្មាទិដ្ឋិ ជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាសង្កប្បៈ ជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាវាចា ជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាកម្មន្តៈជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាអាជីវៈ ជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាវាយាមៈជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាសតិ ជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាសមាធិ ជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាញាណ ជារបស់អសេក្ខៈ១ សម្មាវិមុត្តិ ជារបស់អសេក្ខៈ១ ។ ធម៌ចំនួន១០ នេះ គួរធ្វើឲ្យជាក់ច្បាស់ ។ ធម៌ចំនួន ១០០ នេះ ជាធម៌ពិត ធម៌មែន ធម៌ទៀងទាត់ មិនប្រែប្រួលជាយ៉ាងដទៃឡើយ ដែលព្រះតថាគតត្រាស់ដឹងហើយដោយប្រពៃ ដោយប្រការដូច្នេះ ។ លុះព្រះសារីបុត្តមានអាយុ ឃានសំដែងសូត្រនេះចប់ហើយ ។ ភិក្ខុចំនួននោះ ក៏មានចិត្តត្រេកអរ រីករាយ ចំពោះភាសិតរបស់ព្រះសារីបុត្តដ៏មានអាយុ ។

ចប់ ទសុត្តរសូត្រ ទី ១១ ។

ចប់ បាដិកវគ្គ តែប៉ុណ្ណោះ ។

សុត្តន្តបិដកេ ទីឃនិកាយស្ស ជាតិកវគ្គោ

តស្សុទ្ទានំ

ជាតិកញ្ច ទុទុម្ពរំ

ចក្កវត្តិ ច អគ្គញ្ញំ

សម្បសាទញ្ច ជាសានំ

លក្ខណេន សិង្គាលកំ

អាជានាដិយំ សន្តិតិ

ឧសុត្តរេន ឯកាទសាតិ(១) ។

បគុត្តិសសុត្តបតិមណ្ឌិតោ ទីឃនិកាយោ និដ្ឋិតោ(២) ។

---

១ ឱ. ជាតិកោ ទុម្ពរី បេរី បក្កវត្តិ អគ្គញ្ញកំ សម្បសាទញ្ច ជាសានំ មហាបុរិសលក្ខណំ សិង្គាលជាតាជិយកំ សិង្គីតិញ្ច ទសុត្តរំ ឯកាទសហិ សុត្តេហិ ជាតិកវគ្គោតិ វុច្ចតីតិ ឥទិសុទ្ធានំ ទិស្សតិ ។ ម. ឥត្រុទ្ធានំ

ជាតិកោ ច ទុម្ពរំ បក្កវត្តិ អគ្គញ្ញកំ សម្បសាទនជាសានំ មហាបុរិសលក្ខណំ សិង្គាលជាតាជិយកំ សំតីតិ ច ទសុត្តរំ ឯកាទសហិ សុត្តេហិ ជាតិកវគ្គោតិ វុច្ចតីតិ ឥទិសុទ្ធានំ ទិស្សតិ ។ ២ ឱ. ម. បគុត្តិសសុត្តបតិមណ្ឌិតោ ទីឃនិកាយោ និដ្ឋិតោតិ ន ទិស្សតិ ។

បញ្ជីឈ្មោះសូត្រនៃចាដិកវគ្គនោះ ដូចេ្នះតី

ចាដិកសូត្រ ១ ទុម្មេធកសូត្រ ១ បក្កវត្តិសូត្រ ១ អគ្គញ្ញ

សូត្រ ១ សម្បសាទនីយសូត្រ ១ បាសាទិកសូត្រ ១

លក្ខណសូត្រ ១ សិង្គាលកសូត្រ ១ អាដានាដិយសូត្រ ១

សង្គីតិសូត្រ ១ ទសុត្តរសូត្រ ១ រួមត្រូវជា ១១ សូត្រ ។

ចប់ គម្ពីរទីឃនិកាយ ប្រជុំចប់ដោយសូត្រ ៣៤ ។

จตุตฺถีเส จ สุตฺตนฺตา
ตีสุกฺกา ยสฺส สงฺคหา
ฉสฺส ทียนิกายาติ
ปฐมา อนุโลมิกา ฯ
กสฺมา ปเนส
ทียนิกายาติ วุจฺจติ ฯ
ทียปฺปมาณานิ สุตฺตานิ
สมูหานิ นิวาสานิ
สมูหนิวาสาหิ
ทียนิกายาติ วุจฺจติ[๑] ฯ

---

๑ ฉ. ม. จตุตฺถีเส จ สุตฺตนฺตา ตีสุกฺกา ยสฺส สงฺคหา ฉสฺส ทียนิกายาติ ปฐมา อนุโลมิกา ฯ กสฺมา ปเนส ทียนิกายาติ วุจฺจติ ฯ ทียปฺปมาณานิ สุตฺตานิ สมูหานิ นิวาสานิ สมูหนิวาสาหิ ทียนิกายาติ วุจฺจตีติปิ ส ทิสฺสติ ฯ

និកាយណា សង្គ្រោះដោយសូត្រ ៣៤ និងវគ្គ ៣ និ-
កាយនុ៎ះ ឈ្មោះថា ទីឃនិកាយ ជានិកាយអនុលោមដំបូង ។
ចុះនិកាយនោះ ដែលលោកហៅថា ទីឃនិកាយ តើព្រោះ
ហេតុអ្វី ។ ឆាន ជាលោកហៅថា ទីឃនិកាយ ព្រោះជាទី
ប្រជុំ ជាទីនៅអាស្រ័យ ជាទីប្រជុំរួបរួមនៃសូត្រទាំងឡាយ
ដែលមានប្រមាណវែង ។ ។

សុត្តន្តបិដកេ ទីឃនិកាយស្ស

បាដិកវគ្គោ

ឆដ្ឋោ ភាគោ

លក្ខណាសុត្តំ សត្តមំ

	មាតិកា	អង្គ
លក្ខណសុត្តេ	ទុត្តីសមហាបុរិសលក្ខណកថា	៣
	តថាគតបុព្ពាធិការកថា	៧
	តថាគតបុព្ពាធិការគាថា	២១
	តថាគតបុព្ពាធិការកថា	២៥
	តថាគតបុព្ពាធិការគាថា	២៧
	តថាគតបុព្ពាធិការកថា	៣៧
	តថាគតបុព្ពាធិការគាថា	៤១
	តថាគតបុព្ពាធិការកថា	៤៣
	តថាគតបុព្ពាធិការគាថា	៥៧
	តថាគតបុព្ពាធិការកថា	៥៩
	តថាគតបុព្ពាធិការគាថា	៦៥

សុត្តន្តបិដក ទីឃនិកាយ

បាដិកវគ្គ

ឆដ្ឋភាគ

លក្ខណសូត្រ ទី ៧

	មាតិកា	លេខទំព័រ
លក្ខណសូត្រ	ពោលអំពីមហាបុរិសលក្ខណ ៣២ ប្រការ	៣
	ពោលអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	៧
	គាថាសំដែងអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	២១
	ពោលអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	២៥
	គាថាសំដែងអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	២៧
	ពោលអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	៣៧
	គាថាសំដែងអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	៤១
	ពោលអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	៤៣
	គាថាសំដែងអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	៥៧
	ពោលអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	៥៩
	គាថាសំដែងអំពីការកសាងបុព្វកម្មនៃព្រះតថាគត	៦៥

មាតិកាបត្តាធំ

មាតិកា	អង្គ
សិង្គាលកសុត្តំ អដ្ឋមំ	
សិង្គាលកសុត្តេ បត្តាវេ កម្មកិលេសា	៦៩
ឆអបាយមុខកថា	៧១
បត្តាវេ អមិត្តា	៧៩
បត្តាវេ មិត្តា សុហទា	៨១
និគមគាថា	៨៣
ឆ ទិសា ទក្ខិណា ទិសា	៨៥
ឆ ទិសា បុត្តក ទិសា	៨៧
ឆ ទិសា បុរត្ថិមា ទិសា	៨៩
ហេដ្ឋិមា ទិសា បុរត្ថិមា ទិសា	៩១
សិង្គាលកសុត្ត ហោមនា ច សរណគមនញ្ច-	៩៣
អាដានាដិយសុត្តំ ឧត្តមំ	
អាដានាដិយសុត្តេ ចាតុមហារាជវត្តុ	៩៥
សត្តសម្មាសម្ពុទ្ធានំ នមក្ការគាថា ...	៩៧
សុវិយោធិច្ចសុត្ត បុគ្គលនំ	៩៩
ទក្ខិណាទិសាយ វិរុឡ្ហក មហារាជា...	១០១

សន្ទីកចន្លុះត្រាប់មាតិកា

សិង្គាលកសូត្រ ទី ៨

	មាតិកា	លេខទំព័រ
សិង្គាលកសូត្រ	កម្មក្លិលេស ៤ យ៉ាង	៦៩
	ពោលអំពីអបាយមុខ ៦ យ៉ាង	៧១
	បុគ្គលមិនមែនជាមិត្តមាន ៤ ពួក	៧៩
	មិត្ត ៤ ពួកដែលមានសន្ដានល្អ	៨១
	ឥតមគាថា	៨៣
	ទិសទាំង ៦ និយាយអំពីទិសខាងក្បូង	៨៥
	ទិសទាំង ៦ និយាយអំពីទិសខាងជើង	៨៧
	ទិសទាំង ៦ និយាយអំពីទិសខាងលើ	៨៩
	និយាយអំពីទិសខាងក្រោមនិងទិសខាងលើ	៩១
	សេចក្ដីសរសើរនៃសិង្គាលកមាណពនិងការដាស់តួនសរណ-គមន៍	៩៣

អាជានាដិយសូត្រ ទី ៩

អាជានាដិយសូត្រ	រឿងមហារាជទាំង ៤	៩៥
	គាថានមស្សការចំពោះព្រះសម្មាសម្ពុទ្ធ ៧ ព្រះអង្គ	៩៧
	ដំណើរកេរឡើងនៃព្រះអាទិត្យមានរស្មីដ៏ភ្លឺរិចិ្ចា	៩៩
	វិរុឡ្ហមហារាជគង់ក្នុងទិសខាងក្បូង	១០១

មាតិកាបត្តាង

	មាតិកា	អង្កែ
អាជានាដិយសុត្តេ	សុវិយោទិច្ចសូត្រ ខុគ្គមនំ	១០៣
	ខុគ្គវុត្តអាទិកថា	១០៥
	ហត្ថិយានាទិកថា	១០៧
	អាជានាដិយា រក្ខា	១០៩
	យក្ខាទយោ អមនុស្សា	១១៥
	ចាតុម្មហារាជាទិប្បវត្តិកថា	១១៧
	សង្គីតិសុត្តំ ឧសមំ	
សង្គីតិសុត្តេ	កតវតោ សណ្ឋាគារូបសង្កមនំ . . .	១២៥
	និគ្គណ្ឋនាដបុត្តកាលកិរិយា	១២៧
	អច្ឆរិយព្រហ្មចរិយកថា	១២៨
	សង្គីតិយទុកំ	១៣១
	សង្គីតិយត្តិកំ	១៣៥
	សង្គីតិយចតុក្កំ	១៤៧
	សង្គីតិយបញ្ចកំ	១៧៣
	សង្គីតិយឆក្កំ	១៨៣
	សង្គីតិយសត្តកំ	២០៩

សន្ទីកកថ្ម្ភសង្គ្រប់មាតិកា

	មាតិកា	លេខទំព័រ
អាដានាដិយសូត្រ	ដំណើរឮងឡើងនៃព្រះអាទិត្យមានរស្មីដ៏ក្លៀវក្លា	១០៣
	និយាយអំពីឧត្តរកុរុទ្វីបជាដើម	១០៥
	និយាយអំពីឃានជំរឺជាដើម	១០៧
	ការរក្សាជាប់ទាក់ទងដោយអាដានាដិយនគរ	១០៩
	ពួកអមនុស្សមានឈ្មោះជាដើម	១១៥
	ពោលអំពីរឿងរ៉ាវនៃស្តេចធំទាំង ៤ ជាដើម	១១៧
	សង្គីតិសូត្រ ទី ១០	
សង្គីតិសូត្រ	ព្រះមានព្រះភាគស្តេចចូលទៅកាន់សណ្ឋាគារស្ថាន . . .	១២៥
	ការធ្វើមរណកាលនៃនិគ្គណ្ឋនាដបុត្រ	១២៧
	ពោលអំពីព្រហ្មចរិយធម៌ដែលតាំងនៅស្ថិតរស់រា	១២៩
	ពួកធម៌ពីរ ៗ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា	១៣១
	ពួកធម៌បី ៗ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា	១៣៥
	ពួកធម៌ប្លន ៗ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា	១៤៧
	ពួកធម៌ប្រាំ ៗ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា.	១៧៣
	ពួកធម៌ប្រាំមួយ ៗ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា	១៨៣
	ពួកធម៌ប្រាំពីរ ៗ ដែលរាប់ចូលក្នុងការសង្គាយនា	២០៩

មាតិកាបត្តាធិ

	មាតិកា	អង្កេ
សង្គីតិសុត្តេ	សង្គីតិយអដ្ឋកំ	២១៥
	សង្គីតិយនវកំ	២៣៣
	សង្គីតិយទសកំ	២៤៣
	កតវគ្គោ សាធុកវគ្គោនំ	២៥៣

ឧសុត្តរសុត្តំ ឯកាឧសមំ

ទសុត្តរសុត្តេ	ធម្មបរិយាយេ ឯកកំ	២៥៥
	ធម្មបរិយាយេ ទុកំ	២៥៧
	ធម្មបរិយាយេ តិកំ	២៥៩
	ធម្មបរិយាយេ ចតុក្កំ	២៦៣
	ធម្មបរិយាយេ បញ្ចកំ	២៦៧
	ធម្មបរិយាយេ ឆក្កំ	២៧៩
	ធម្មបរិយាយេ សត្តកំ	២៨៥
	ធម្មបរិយាយេ អដ្ឋកំ	៣០៥
	ធម្មបរិយាយេ នវកំ	៣២៩
	ធម្មបរិយាយេ ទសកំ	៣៤១
	ទុតិយគាថា	៣៥៧

สัททิกกมปกรณ์ลงในมาติกา

มาติกา		เลขหน้า
สงฺคีติสูตร	ตติยธมฺมปญฺหา ๑ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺติการสงฺคายนา	๒๑๕
	ตติยธมฺมปญฺหา ๒ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺติการสงฺคายนา	๒๓๓
	ตติยธมฺมปญฺหา ๓ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺติการสงฺคายนา	๒๔๓
	พระมหาเถรภาคทรงแสดงประทานสาธุการ	๒๕๓

ทสุตฺตรสูตร ที่ ๑๑

ทสุตฺตรสูตร	ปฐมทสกนิทฺเทโส	๒๕๕
	ทุติยทสกนิทฺเทโส	๒๕๗
	ตติยทสกนิทฺเทโส	๒๕๙
	จตุตฺถทสกนิทฺเทโส	๒๖๓
	ปญฺจมทสกนิทฺเทโส	๒๖๗
	ฉฏฺฐทสกนิทฺเทโส	๒๗๙
	สตฺตมทสกนิทฺเทโส	๒๘๕
	อฏฺฐมทสกนิทฺเทโส	๓๐๕
	นวมทสกนิทฺเทโส	๓๒๙
	ทสมทสกนิทฺเทโส	๓๔๑
	อุทฺทานคาถา	๓๕๗

វាក្យាវាក្យបទត្តំ

វាក្យបាបៅ	អវាក្យបាបៅ	អង្កៃ	រង្គំលេខាយំ
បមវី	បមវឹ	២	៧
កិក្ខុ	កិក្ខ្	១២	១៤
ធិយមាយុ	ធីយមាយុ	១៥	៨
ព្រហ្មាវិយុជ្ជ	ព្រហ្មាវិយុជ្ជ	១៦	១៥
សិប្ប	សិប្បំ	២៥	៤
ទិប្ប	ទិប្បំ	២៦	៣
ហាសប្បប្បញ្ញោ	ហាសប្បញ្ញោ	២៨	៤
បកេសហាសប្ប	បកេសហាសប្បំ	៣៥	២
អមុសំ	អមូសំ	៥៣	៧
វេធីតញ្ញា	វេធិតញ្ញា	៥៤	៥
ធីសា	ធិសា	״	៦
״	״	״	៧
កាធេ	កោធ	៥៧	៣
អមប្បដិកយា	អប្បដិកយា	៥៨	១២
អច្ចន្តវត្តិ	អច្ចន្តវត្តិ	៩១	״

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋៈ	អវិរុទ្ធបាឋៈ	អង្កៈ	រជ្ជលេខ្យាយំ
ឧមតារ	ឧមក្ការ	៨៧	១
ជាយសុ	ជាយីសុ	១១៧	៩
អថេខោ	អថខោ	១២៦	១៦
មន្ធុវញ្ជ(១)	មន្ធុវញ្ជ(១) ។	១៣២	១០
អន្ធានំ	អន្ធានំ អារព្ភ	១៤៩	៣
អជាកត	អជាកត	॥	៤
អបរមញ្ញ(១)	អបរមញ្ញ	១៥២	២
(ប០៩)	(ព០៩)	១៥៧	॥
សត្តន្តបិដកេ	សុត្តន្តបិដកេ	១៥៩	១
វិបរ-	រូបរ-	១៦២	៨
អត្ត-	អត្ត-	១៦៨	១១
។ មេ ។	។ មេ ។	១៨៨	១៥
អាជានន្តាបី	អជានន្តាបី	២០០	១៩
សេយ្យាវសថប្ប-	សេយ្យាវសថប្ប-		
ឌីមេយ្យ	ឌីមេយ្យំ	២២៧	៥

វិរុទ្ធាវិរុទ្ធបត្តំ

វិរុទ្ធបាឋោ	អវិរុទ្ធបាឋោ	អង្កៃ	វច្ចលេខាយំ
អកាសា	អាកាសា	๒๔๑	๓
សុវិមុត្តបញ្ញោ	សុវិមុត្តបញ្ញោ	๒๙๒	๙
សព្ពកន្តប្ប-	សព្ពកន្តប្ប-		
មោចន្តិ	មោចនន្តិ	๒๙๔	๑๐
ឆម្មា	ឆម្មោ	๔๙๙	๒
ទុប្បដិវិជ្ឈា	ទុប្បដិវិជ្ឈោ	๒๙๖	๙
អនន្តវិតោ	អានន្តវិតោ	"	๑๗
ឥមេ(๑)	ឥមេ	๒๙๙	๗
អត្តប្បដិសំវេធី	អត្តប្បដិសំវេធី	๒๗๘	๑๔
ឆម្មប្បកេធច្ចកំ	ឆម្មប្បកេធច្ចក្កំ	๒๗๙	๑
ឆម្មប្បកេច្ចកំ	ឆម្មប្បកេធច្ចក្កំ	๒๘๑	"
"	"	๒๘๓	"
ឆម្មប្បកេធចតុក្កំ	"	๒๘๕	"
ឆម្មប្បកេធច្ចកំ	"	๒๘๗	"
"	"	๒๙๓	"
ឆម្មប្បា ធនវកំ	ឆម្មប្បកេធនវកំ	๓๓๙	"

សន្ធឹកច្រាប់ពាក្យខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
រមត្រូវ	រួមត្រូវ	២	៤
មាព្រះមំសៈ	មានព្រះមំសៈ	៤	១៦
សម្ផ័ស្ស	ផ្សព្វ	៧	១៥
"	"	១២	២
សិរីសប	សិរីសប	១៧	១៣
ពាត្យ	ពាក្យ	៧០	៥
ទើបគាង	ទើបអាច	៨៣	១៤
យ៉ាំនេះ	យ៉ាងនេះ	៨៧	៨
ធមិដែង	ធមិដែល	៨៣	៥
នមស្សការ	នមស្ការ	៨៧	១
"	"	"	១៦
ផុតចោល	ដុតចោល	១០១	១៥
ទិស្ស	ទិស	"	"
គោមគោត្រ	គោតមគោត្រ	១០៣	៣

សន្ទីកប្រាប់ពាក្យខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ជាធំនោះ ។ បពិត្រព្រះអង្គ អ្នកនិទ្ទុក្ខមនុស្សពាំងឆ្កាយ	ជាធំនោះ ។ បពិត្រ		
របស់ស្តេចជាធំនោះ ។ បពិត្រ		๑๑๓	๔
កិកូដ	កិកូ	๑๑๘	๑๐
បំរីន	បំរើន	"	๑๑
ដើម្ប	ដើម្បី	๑๑๙	๙
ភ្លុមទឹត	ភ្លុមទឹក	๑๒๔	๑๗
ហោយ	ហើយ	๑๒๗	๑๓
និកជធិ	និកជមិ	๑๒๙	๙
ដៅម្ប	ដើម្បី	"	๑๓
សេបក្តី	៣ សេបក្តី	๑๓๑	๑๗
បណ្តុះបណាល	បណ្តុះបណ្តាល	๑๔๗	๑๑
ដើម្បី	ដើម្បីនៅ	๑๙๐	๒
សង្គីយតិសូត្រ	សង្គីតិសូត្រ	๑๙๑	๑
សសនា	សាសនា	๑๙๔	๘

សន្ទីកប្រាប់ពាក្យខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មនិន្ទ្រូយ	មនិន្ទ្រិយ	១៥៧	១៥
ផលកុស	ផលផុស	១៦១	១៦
អណាគត	អណ្តាគត	១៧០	១៤
៥ យ៉ា	៥ យ៉ាង	១៧៤	១៥
បរិប្ចូរោយ	បរិបូណ៌រោយ	១៧៦	"
បៀរបៀន	បៀតបៀន	១៨៨	៧
សម្ផស្ស	ផ្សព្ទ	១៩២	១៦
"	"	១៩៥	៦
"	"	"	១២
"	"	១៩៦	៥
ធមិ្ម	ធមិ្មះ	២០០	១០
ម្ចាអាវុសោ	ម្ចាលអាវុសោ	២០២	៩
សម្ផស្ស	ផ្សព្ទ	២០៥	៥
កាន	កាន់	២១៤	៣
ឃើញន្ទូ	ឃើញន្ទូវ	២៣១	៤

សន្ទីតច្រាប់ពាក្យខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ក្រៅ	ក្រៅ	๒๓๑	๔
ដើម្បី	ដើម្បី	๒๔๒	๑๕
កក្កុច	ក្កុកុច	๒๔๘	๑๖
សំដៅ	សំដៅ	๒๕๐	"
ដែល	ដែល	๒๕๘	๑๒
ខ្លួតាម	ខ្លួតាម	๒๖๑	๑๖
បដក	បិដក	๒๖๒	๑
ម្ដេច	ម្ដេច	๒๖๕	๒
អបរំ	អប់រំ	๒๗๑	๑๑
សំដែង	សំដែង	๒๗๖	๘
ដើម្បី	ដើម្បី	๒๘๑	๕
ដូច្នេះនេះ	ដូច្នេះនេះ	๒๘๕	๖
ទសុត្តសូត្រប្រកែទ	សុត្តន្តបិដក ទីឃនិកាយ	๒๘๘	๑
នៃធម៌ប្រាំមួយ ។	ចាជិកវគ្គ		
ធធិ ๖	ធម៌ ๖	๒๙๑	๘
ប្រកបក	ប្រកប	๒๙๒	"

សន្ទីកធ្រាប់ពាក្យខុសត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ដែលមិនមែនជា	ដែលជា	២៩៦	១៥
អ្នកមា	អ្នកមាន	៣០១	២
បិណ្ឌិបាត	បិណ្ឌបាត	៣១៦	"
អំពី	អំពើ	៣៣៤	១៨
មិខឿន	មិនខឿន	៣៣៧	៦
លះប ' ១	លះបង់ ១	"	៨
លុះលបង់	លុះលះបង់	"	១៧
ចិត្តរបេ	ចិត្តរួប	៣៤៧	១១

INSTITUT BOUDDHIQUE